

TEKFİRDE AŞIRILIKTAN
SAKINDIRMA KONUSUNDA

OTUZ RİSALE

Birinci Cilt

Ebu Muhammed Asım el-Makdisi

www.davetvecihad.com

TEKFİRDE AŞIRILIKTAN
SAKINDIRMA KONUSUNDA

OTUZ RİSALE

Birinci Cilt

Ebu Muhammed Âsım el-Makdisî

www.davetvecihad.com

Araştırma Serisi

3. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com

davetvecihad@maktoob.com

elhadid@gawab.com

Kitabın Orjinal İsmi

الرسالة الثلاثينية

في التحذير من الغلو في التكفير

أو

رسالة الجفر في أن الغلو في التكفير يؤدي إلى الكفر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

MUKADDİME

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

O bana yeter ve O ne güzel vekildir.

Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir. Akibet, takva sahiplerinin ve ceza ancak zalimlerindir. Allahu Teala'dan başka ilah olmadığına şahadet ederim. Yer ve gökler bu kelime ile kaimdir. Allahu Teala onu kurtuluşun bağı olduğu sağlam bir kulp yapmıştır. Çünkü bu kelimeyi söylemeyi kullarının üzerinde kendisine ait bir hak olarak kabul etmiştir. Bu nedenle cihad kılıçları bu kelime için çekilmiş, şahadet ve savaş bunun uğruna teşri olunmuştur. Bu kelime, Allahu Teala'nın insanları üzerinde yarattığı fıtratıdır. Peygamberlerin diliyle milletleri kendisine çağırdığı sığınaktır. İslam dininin ekseni ve selam yurdunun anahtarıdır.

Muhammed'in de *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allahu Teala'nın kulu ve rasulü olduğuna şahadet ederim. Allahu Teala O'nu alemlere rahmet, amel edenlere örnek, Allah yolundan gidenlere rehber ve karşı koyan inatçılara ise hüccet olarak gönderdi. Allahu Teala'nın salat ve selamı O'nun, aile fertlerinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Allahu Teala bu satırları okuyanı da, bizi de ifrat ve tefrit uçurumundan, aşırılık ve taksir bozukluğundan korusun. Bazı değerli kardeşler, çöldeki Cifr Hapishanesi'nde¹ bulunduğum sıralarda beni ziyaret ettiler ve günümüz yönetimi adına konuşanların bizi, insanları genel olarak tekfir etmekle suçladıklarını, onları dinleyen ve hak ile batılı, doğru ile yanlış birbirinden ayıracak bilgiye sahip olmayan bazı kişilerin, onların söylediklerine kandığını söylediler.

O gün demir parmaklığın önünde yalnız başıma olduğum bir anda hapishanenin asker ve gardiyanlarının gözü önünde ve duymaları için yüksek sesle bu kardeşlere özetle şunları söyledim: Bu adamların yaydıkları iftira, bu mübarek davetin karşısında, yönetimin iflas ve yenilgisinden başka bir şey değildir. Çünkü hasım taraf, ancak iflas ettiği ve delilden yoksun kaldığı zaman iftiraya başvurur. Biz, Allahu Teala'nın ve Rasulü'nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* 'kafirdir' dediği kişilerden başkasını tekfir etmiyoruz. Beşeri kanunları yapan, bunları koruyup destekleyen ve bu suçları işleyenlere dostluk ve yardımcılık yapanlar dışında kitaplarımızda, yazı ve konuşmalarımızda kimseyi tekfir etmiyoruz ve arkasından da konuşmuyoruz. İnsanların bu kanunlarla, onları yapan tağut ve zalimlerle ilişkilerini kesmelerini söylüyoruz. Onlara kulluk yapmaktan ve desteklemekten sakındırıyoruz. Bunu bütün kitaplarımızda belirttik. Bu kitapları yönetime, mahkemelerine, askerlerine ve savcılarına da ulaştırdık. Bu kitaplarda, yaptıkları kanunların haksızlık ve sahteliğini, açık küfrü ve şirki içerdiğini açıkladık.

Bu kitaplarımızdan biri "Keşfu'n-Nikab An Şeriatı'l-Ğab"², bir diğeri "Muhakemetu Mahkemeti Emni'd-Devle Ve Kudatiha İla Şer'illah" ve hapishanede yahut başka yerlerde yazdığımız diğer risalelerimizdir. Bu yazdıklarımızda kanunlarının ne olduğunu ele aldık ve çirkin yüzündeki maskeyi indirdik. Allahu Teala'nın tertemiz şeriatına aykırılığını, çirkinliğini ve kokuşmuşluğunu ortaya koyduk. Allah'ın izni ve yardımı ile onlara her yerde ve her zaman bununla karşı çıktık. Hapishanelerinde bunu açıkça yüzlerine söyledik ve mahkemelerini temelden sarstık.

Delillerimiz onları şaşkına çevirip mübarek İslam şeriatı ile susturulduklarında, gençlerin bu şeriat etrafında toplandığını gördüklerinde, bunun

¹ El-Cifr Hapishanesi, Ürdün'ün çölde yapılmış en eski hapishanelerinden biridir. Hicri 1372 (Miladi 1952) yılında İngilizler tarafından yapılmıştır. Amman'dan 300 km. kadar uzaktadır. Ürdün şehirlerinden Maan'a 60 km. uzaklıktadır. Hicri 1419 yılı Nisan ayında oraya taşındık. Yönetim, başka hapishanelerde Tevhid davetinin yayıldığını görünce, bu hapishanede bize karşı katı ve baskıcı uygulamalar yapmaya başladı.

² Bu kitabın bir kısmı Allahu Teala'nın yardımı ve lütfu ile terceme edilmiş ve "Demokrasi Dindir" isimli kitabın ikinci bölümü olarak yayınlanmıştır. *Yayıncı*.

Rabbani bir davet olup vahyin nuru ve peygamberliğin aydınlığına dayanıyor olması sebebi ile karşısına çıkıp nurunu söndürmekten aciz kaldıklarında yalan ve iftiraya yönelip, bu daveti insanların gözünde karalamaya kalkıştılar. Delil ve hüccet ile yapamadıklarını yalan ve iftira ile yapmaya çalıştılar.

Gerçekleri örtbas edemeyecek kadar büyümüş olan küfür deliklerini yamamaktan aciz kalıp, iddia ettikleri Müslümanlıklarını düzmece raporlar, belgeler ve yaldızlı isimlerden başka yolla ispat edemeyince, bütün halkı tekfir ettiğimiz iftirasına başvurdular. Halbuki yakın ve uzak herkes biliyor ki bizim bu iftira ile hiçbir ilgimiz ve bilgimiz yoktur. Bizleri hariciler, tekfirciler, teröristler, radikaller ve buna benzer Müslümanların hoşlanmadığı ve nefret ettiği isimlerle adlandırdılar. Amaçları da halkı davetimizden nefret ettirmek, onları ürküterek kendilerini red etmekten alıkoymak, küfür kanunları ve şirk yönetimleriyle ilişkilerini kesmekten caydırmaaktır.

Allahu Teala'nın daveti boğazlarından geçmeyen, bu davetin çiçek açmasından ve meyve vermesinden gönülleri daralan, kısa bir zamanda gençliğin bu davet etrafında toplanmasından rahatsız olan bir takım çevreler de bu iftira kampanyasına katıldılar. Çünkü İslam, Rabbani mübarek bir davettir. Bozulmamış fitratlar onu kabul eder ve sağlam kalpler ona sarılır.

Sapık hocalar ve cahil yazarlar da bu iftira ve haksızlıkta onlara destek oldular. Bunların bazıı ilgisi olmadığı halde, haksız olarak selef yoluna mensup olduğunu söylemektedir. Bu kişiler, doldurdukları sayfaları hiçbir ayırım yapmadan tüm boyutu ile tekfirden sakındırmak maksadı ile karaladılar. Halbuki tekfirin bazıı şer'i ve sahih bir hüküm olup şer'i sebeplere dayanır ve bunun üzerine sonuçlar bina edilir.

Bunlar tevhid çağrısı sahiplerine yalan ve iftira ile, haksızlık ve zorlama ile saldırdılar. Karalamak için haksızlık ve kıskançlıkla kalemlerini kullandılar, kin ve düşmanlık zehirlerini onlar üzerine boşalttılar. Aynı zamanda yazılarında zalim ve kafir yöneticileri savundular. Böylece başkalarına yakıştırdıkları "Haricilik" nitelemesi, putperestleri bırakıp Müslümanlara saldırmaları nedeni ile, kendileri hakkında geçerli olmuştur.

Bazı çevreler, hoşnutluklarını kazanmak ve sofra kırıntılarını almak için yöneticilere yaltaklanarak ve onlara şirin görünerek İslam davetinin kapıya dayanan tehlikesinden sakındırmaya, ona karşı koymak için yönetime öneriler sunmaya çalıştılar.³ Son derece cahil olduklarından bununla

³ İslam için daha önce hiç çalışmamış, davet ile hiçbir ilgisi olmayan ve düzenin Müslümanlarla beraber hapse attığı cahiliyye mensubu biri, bu davete karşı koymak için kendince en başarılı yöntemler ile düzene yaranmaya çalıştı. Bu olay Belka Hapishanesi'nde bulunduğu dönemde oldu. Baas partisinin yandaşı olan bu kişi, bir gazetede bizim ile ve akidemiz ile

davetin nurunu söndüreceklerini veya sıcaklığını yok edeceklerini sandılar. Onlar sadece kuruntu içinde olduklarını anlamadılar. Onlar Allahu Teala'nın "Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Halbuki kafirler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez"⁴ hükmü karşısında kendilerini helak ettiklerini bilmediler. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurur: "Onlar (hem insanları) peygambere yaklaşımdan vazgeçirmeye çalışırlar hem de kendileri ondan uzaklaşırlar. Eğer onlar bir şey helak ediyorsa, o da ancak kendileridir. Bunu anlamıyorlar."⁵

Bu insanlar, bazı gençlerin olabilecek kimi aşırılıklarını veya yeni başlayan bazılarının uluorta sözlerini ya da her davet ve cemaatte bulunan ateşli kişilerin söylediklerini istismar ettiler. Halbuki bu uluorta sözler veya hama-setli tavırlar; şer'i ilimleri okumakla, alimlerin söylediklerine bakmakla, usul ve kuralları öğrenmekle, şart ve engelleri kavramakla orta bir yolu bulabilir. Dostlardan önce düşmanın bildiği gibi, bir gün olsun bu yanlışlara göz yumduğum yahut bu uluorta sözleri onayladığım olmamıştır. Ne ben, ne de Tevhid ehli kardeşlerimizden gayretli hiçbir kimse bunlara göz yummamıştır.

Değişik şehirlerde ve farklı zamanlarda hapishanenin içinde ve dışın-da bunları ele aldım. Edindiğim tecrübeleri sayfalara yazdım. Bu konuları ele almam ise makamın gereğine göre bazen nasihat, öğüt ve hatırlatma, bazen münazara ve tartışma ve bazen de konuşma ve kaleme alma şeklinde oldu.

Elimden geldiği kadar bütün bunlarda şeriatın delillerini, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın görüşlerini belirttim. Yapılan yanlışları ve genellemeleri gösterdim. Bunu da Allahu Teala'nın rızası için, Allah'ın Kitabı Kur'an için, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sünneti için, özelde ve genelde bütün Müslümanlar için ve bu değerli davete yabancı bir şeyin karışmasının önüne geçmek için yaptım. Akıllara göre tasvip edilen şeyleri izlemediğim ve onaylamadığım yahut sözkonusu yanlışlara, uluorta söylenenlere ve uygulamalara karşı koyduğum için bu yolda kimi cahillerin yahut boş hamaset sahiplerinin dilinden çıktıklarının karşılığını Allahu Teala'dan beklerim. Zira bu, mübarek İslam davetine zarar verecek bir aşırılıktan, yahut davette uzman olanlarla yeni başlayanlar ve bütün yükünü çekerek yerine getirenlerle isim-den öte davetle bir ilişkisi bulunmayanlar arasında ayırım yapmadıkları için,

hiçbir ilişkisinin bulunmadığını ilan etti. Bundan maksadı ise; yönetimin kendisini çöldeki Cifr Hapishanesi'ne nakletmemesini sağlamaktır. Katı uygulamalarla yapılan bu naklin sadece tekfirci olmakla itham edilenlere yönelik bir ceza olduğunu düşündüler. Ancak umduklarını bulamadılar. Kendisi de oraya nakledilenler arasında bulunuyordu. Dolayısıyla yaptıkları yağcılıkları onlara bir yarar sağlamadı.

⁴ 9 Tevbe/32

⁵ 6 En'am/26

bu daveti aşırılık ile suçlamalarına yahut iddia ettikleri gibi baskı, yoksulluk ve hapishane ortamı psikolojisinin ürünü demelerine gerekçe olacak bir yanlışı yahut aşırılığı onaylamaktan, benim için çok daha hayırlıdır.

Burada amacım, kendimi savunmak değildir. Bu konuda Allahu Teala'nın "Allah iman edenleri esirger. Şu da muhakkak ki Allah, hain ve nankör olan herkesi sevgisinden mahrum eder"⁶ sözü benim için yeterlidir. Benim yaşadığım, sadece bu yolun bir faturasıdır. Biz ona alıştık ve bizden daha iyi olanların yaşadıklarını görerek kendimizi teselli ettik. Canında veya aile fertlerinde mihnet yaşamamış bir peygamber yoktur. Samimi iseler, varislerinin de bu mirastan bir pay almaları kaçınılmazdır.

Bu nedenle bana muhalefet eden yahut te'vil yolu ile bana haksızlık yapan ve eleştirenlere karşı rahatım. Bu davetin taraftarı oldukları sürece onları kınayacak hiçbir sözüm olmaz. Allahu Teala beni de, onları da bağışlasın. O rahmet edenlerin en merhametlisidir. Müslümanları birbirine düşürmek için fırsat kollayan Allahu Teala'nın düşmanlarını çatlatmak amacıyla burada bütün bunları belirtiyorum.⁷ Ama Tevhid çağrısının düşmanlarından olanlara hiçbir şekilde hakkımı helal etmiyorum. Allahu Teala onun hesabını soracaktır. Ben şikayetimi sadece Allahu Teala'ya yapıyorum.

Şunu belirtmek istiyorum ki; bu sayfaları kendimi savunmak için yazmadım. Sadece değerli bir daveti savunmak ve yüce bir dini korumak için bunları ele aldım. Ömrümün kalan kısmında da beni bununla meşgul etmesini, beni ve çocuklarımı bu işte çalıştırmasını, kendimizi veya basit bir takım şeyleri savunmakla meşgul etmemesini Allahu Teala'dan diliyorum.

İncitmek maksadıyla veya akıllarının almadığı bazı şeyler sebebiyle, kardeşlerine öfkelenen bu davetin mensuplarına şunu belirtmek isterim ki, Allahu Teala'nın ve davetin düşmanları aşırı cahilliklerinden, daveti temsilcileriyle ilintilemişler, hatta bizi hapsedmek veya şahıslarımızın ortadan kalkmasıyla bu davetin yok olacağını sanmışlar veya öyle arzu etmişlerdir. Çünkü bu memlekete, kendilerini tekfir etme düşüncesini ilk defa bizlerin soktuğunu söylediklerini biz de duyduk, başkaları da duydu. Şüphesiz imanda bizden ileri olan ve dine bizden kat kat fazla destek veren kişiler de bu davetin sahipliğini yapmışlardır. Allahu Teala şöyle buyurur: "Bunların arkasından gelenler şöyle derler: 'Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeş-

⁶ 22 Hacc/38

⁷ Allahu Teala'nın düşmanlarından kimileri, bizi etkileyeceğini ve onlardan ilişkilerimizi kesmeye veya onları kötülemeye sevkedeceğini düşünerek, kardeşlerimizden bazılarının bize karşı eleştirilerini naklederlerdi. Allahu Teala'nın izni ile, bizde bunlara karşı kardeşlerimizi överek onları kahredecek şeyler söyledik.

lerimizi bağışla. Kalplerimizde mü'minlere karşı hiçbir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin.”⁸

Tekfir meselesini ilk defa bu memlekete bizim soktuğumuz iddiası, sadece onların uydurmasıdır. Gençlere defalarca şunu hatırlatmak istiyorum: Onların bize saldırmaları ve karalamaları, şahıslarımızla sınırlı kalacak ve şirke düşmanlık ve Tevhide çağrımızdan uzaklaştırmaya ve ilişkileri koparmaya sevketmeyecekse, istedikleri kadar bize kızabilir veya karalayabilirler. Allahu Teala bize yeter ve O ne güzel vekildir. Ancak bu saldırı ve karalamalar davet ile davetçiler arasında ayırım yapmayan kişilerin bu daveti eleştirme veya ondan ilgiyi kesmelerine yol açacaksa, bundan şiddetle sakındırırız.

Şunu da belirtiyim ki bugün artık bize yapılan düşmanlık ve hasımlık herkesin bildiği gibi, Allahu Teala'nın düşmanlarının hoşnutluğunu ve yakınlığını kazandırmaktadır. Bu nedenle bunu sakın karıştırmayalım! İmanı zayıf kişilerden nicelerinin bizi eleştirerek ve ilişkilerini keserek, onlara yakınlık kazandığını veya kötülüklerinden korunduğunu gördüm. Bu ise sakınılması gereken başka bir kötülüktür. Çünkü bu, Tevhid ehline düşmanlık yaparak Allahu Teala'nın düşmanlarını hoşnut etmek ve onların sempatisini kazanmaktan başka bir şey değildir. Şüphesiz Allahu Teala gözlerin gizli bakışlarını ve kalplerin gizlediğini bilir. Allahu Teala'nın dinine yardım etmeye çalışan, Tevhid ehline katılmaya cesaret edemeyen, yahut dua ile de olsa onlardan yana görünmekten korkan kişilerin yapması gereken tek şey; en azından bu yolu kötülemekten veya düşmanlık yapmaktan uzak durmak ve böylece de kervanın yolunu açmaktır.

Biliyorum ki zaman zaman bazı yanlışları eleştirdim ve sahiplerine sert ifadeler ile tepki gösterdim. Şüphesiz bu da sözkonusu yanlışların tehlikesi ve kötü sonuçları düşünülerek yapılmıştır. Çünkü bazen bunlara şiddetle karşı çıkmak ve tepki göstermek gerekir. Ne var ki yanlış ve sapmalarından tümüyle uzak olduğumuzu ve yağcılık yapmadan, onları onaylamadığımızı açıklıkla söylerken, dozu ne olursa olsun bu eleştiriler, herhangi bir Müslüman hakkında Allahu Teala'nın ölçülerini aşmaya veya Müslümanlardan ilişkiyi kesmeye hiçbir şekilde götürmemelidir. Bu tavrımızı kim eleştirirse eleştirsin ölçümüz budur. Bundan nasıl uzak kalabiliriz ki! Allahu Teala, örneğimiz ve önderimiz olan Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* emredererek şöyle buyurur: “Sana uyan mü'minlere kanadını indir. Şayet sana karşı gelirlerse de ki: ‘Ben sizin yaptıklarınızdan muhakkak ki uzağım.’”⁹

⁸ 59 Haşr/10

⁹ 26 Şuara/215-216

Bu emirde Allahu Teala, mü'minlerin haklarını gözetken ve onlara haksızlık yapmamayı içeren merhametli davranışı ve dine nisbet edilmemesi için mü'minlerin yanlışlarından beri olmayı bir arada toplamıştır. Böylece hakkı koruma ve bu davetin aydın yüzünü kollama devam etsin. Çünkü Tevhid'in yüceliği, çıkarların çatışması halinde bize göre bütün insanlardan daha da önemlidir. Yolculukta olsun, ikamette olsun bu kuralı gözettiğim için kardeşleri öfkelenlendirdiğim olmuştur. Nitekim çok defa "Allahu Teala bana kızmıyorsa, başkalarının kızmasına aldırmam" demişimdir.

Ne olursa olsun, katı davranmaktan maksat; sapıtanı yola getirmek ve yanlış yapanı yanlışından döndürmekse, bu tür durumlarda iyidir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, bunu Müslümanların yararlarından sayarak şöyle demiştir: "Bu da Müslümanların birbirlerini birbirleri ile ıslah ettikleri yararlardandır. Çünkü mü'minler iki el gibidirler. Bu yol ile bir el diğer eli temizlemektedir. Bazen kir ancak sertçe oğuşturmakla çıkar. Elde edilen temizlik ve yumuşaklık, bu sertliği hoş gösterir."¹⁰

Bu, acı ilaç kabilindendir. Hasta iyileşmeyi umarak bu ilacın acısına katlanır. Nitekim şöyle denir: "Sana bir şeyi gösteren, sana yardım etmiş, sana öğüt veren seni uyandırmış, sert davranmış olsa da, açıklayıp belirten nasihat etmiş, sakındırıp yol gösteren görevini yapmış ve seni özür dilemekten kurtarmış olur." Yine şöyle bir söz vardır: "Seni ağlatan ve sana ağlayan kişi, seni güldüren ve sana gülen kişiden daha iyidir."

Bu tür sertlik ve şiddet iyidir. Çünkü amacı; Müslümanları ıslah etmek, gerçeği onlara göstermek ve ayaklarının kayacağı yerleri açıklamaktır. Şüphesiz bu yapılırken, Allahu Teala'nın ölçülerini gözetmeyenlerin yaptıkları gibi, haksızlık, yalan, iftira veya zan ile hareket ederek İslam ölçülerinin çiğnenmemesi gerekir. Zaten, okuyucunun göreceği gibi, şiddet ile karşı çıktığımız hatalı tekfir konusunda ve başka konularda kimsenin adını belirtmedik, belirli kişilerin veya muayyen cemaatlerin ismini anmadık. Çünkü bu sayfalar belirli kişilere yönelik değildir. Bu sayfalardan amaç, öğüt vermek ve genel yararı sağlamaktır.

Bununla birlikte Tevhid çağrısına mensup gençlerde bu tür yanlışlar olsa bile, bu gençlerin Tevhid çağrısının düşman ve hasımlarından daha iyi olduklarını da belirttim. Çünkü davetin hasım ve düşmanları çoğu zaman Tevhid çağrısı ve sahiplerinden berî olduklarını ilan etmekten utanmazlar. Aynı zamanda ömürlerini ve yazılarını yönetimin tağutlarını savunmak ve tekfir edilmelerini önlemeye çalışmakla geçirirler. Buna en açık delil, yayınlanmış kitapları ve genellikle ücretsiz dağıtılan yayınlarıdır.

¹⁰ İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetava, 34/28, Daru İbn Hazm baskısı.

Bu kişilerin hevaya uyma, dünya sevgisi, yöneticilere yakınlık, nefsin selametini ve arzularını garantilemenin sebep olduğu kötülükleri, haksızlıkları ve hainlikleri ile Tevhid gençliğinin çoğu zaman dini koruma, destekleme, ölçülerini gözetme ve düşmanlarına karşı çıkmanın sebep olduğu tökezlemeleri eşit değildir. Bu mübarek daveti ve ehlini gözeterek eleştirek bile, Tevhid gençliğinin olabilecek yanılmaları, o kişilerin sapıklıkları derecesine hiçbir zaman varmaz.¹¹

Bu tökezlemeler, kendisine davet için canlarını ve ömürlerini adadıkları, desteklemek ve yüceltmek için her türlü eziyete katlandıkları Tevhid uğrunadır. Çünkü Tevhid, Allahu Teala'nın iyiyi kötüden ayırdığı, kendi dostlarını tağutun dostlarından seçtiği kopmayan sağlam ipidir. Allahu Teala'nın kurtuluşu kendisine bağladığı dinin bu temeli, onlarca günah ve kötülük dosyasıyla sicillerinin kabardığı kullar üzerinde Allahu Teala'nın hakkıdır. Amelleri boşa götüren şirk dışında, ateşi bütün tökezleme ve yanılmaları yakan bir nurdur.

Bu sayfalarda soru soranlara ve başkalarına benim ve bu davetin yardımcısı olan Tevhid ehli kardeşlerimizin, tekfirde aşırılık suçlamasından beri olduklarını belirtmek istedim. Bu vesile ile ilimde ve davette, meseleleri bilme ve kavramada henüz yeterli bir seviyeye ulaşamamış olan yeni kardeşlerimizi de bundan sakındırmak isterim. Bu ise Allahu Teala'nın dinine ve bütün Müslümanlara samimi bir hizmet ve bu değerli davetin gerçek parlak yüzünü ortaya koymak içindir. Allahu Teala'nın bunu benden kabul etmesini ve Müslümanlara yararlı kılmasını dilerim.

Kitabın adını “Risaletu'l-Cifr¹² fi Enne't-Tekfira Yueddi ile'l-Kufr” yahut “er-Risaletu's-Selasiniyye fi't-Tahzir min Ahtâi't-Tekfir” olarak belirledim. Çünkü kitap tekfir konusunda otuz üç yanlışa değinmektedir.

Konulara geçmeden önce hapishanelerin durumu hakkında bazı şeyleri belirtmek isterim. Bunu bilenler bilirler. Her şeyden önce hapishanelerde şartlar devamlı değişir. Özellikle günümüzde kişilerin yazı ve dökümanları için güvenlik yoktur. Birçok defa yazdıklarımız veya çıkardığımız özetler yahut aldığımız notlar elimizden alınmıştır! Daha sonra Allahu Teala, lütfu ile elimizden alınan bu notları bir daha nasip etmiştir. Zaten bu hapishanelerin duvarları arasında kaynak ve önemli kitaplar yok gibidir. Yanlış yapmaktan masum olmadığımı peşin olarak belirtiyor ve herhangi bir yanlışım varsa

¹¹ Sapıklığın önderlerinden olan kişilerin isimlerini, kendilerinden sakındırmak amacıyla verdiğimiz halde, Tevhid davetinin mensubu olan kişilerin isimlerini vermiyoruz. Dolayısıyla yukarıda işaret edilen kişiler, bu davetin mensupları olup sapıklığın önderleri değildir.

¹² El-Cifr, bu adı taşıyan hapishanenin bulunduğu çölde bir bölgenin ismidir. Bu kitap orada yazılmıştır.

ondan vazgeçiyorum. Yanlışımın ortaya çıkması durumunda ondan dönmek veya gördüğüm bir doğruya uymakla en mutlu insan olacağımı belirtmek isterim. Samimi öğüt verenlere kapımız her zaman açıktır. İşin başında ve sonunda hamd Allahu Teala'ya aittir. O bana yeter ve o ne güzel vekildir.

Ebu Muhammed Asım el-Makdisî

El-Cifr Hapishanesi

Hicri Ramazan 1419

Allahım! Ey İslam'ın ve Müslümanların velisi! Seninle karşılaşınca kadar bize İslam üzere sebat ver!

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKFİRDE AŞIRILIKTAN SAKINDIRMA

Allahu Teala hepimizi yararlı bilgiye ve onunla amel etmeye muvafak etsin. Bilinmelidir ki önemine, zaruretime, birçok mesele ve ahkamla ilgisinin olmasına ve yine dinin şer'i bir hükmü olmasına rağmen tekfir konusu çok tehlikeli bir konudur. Dünya ve ahirette ona birçok sonuçlar terettüp eder. Bir takım insanlar onu yeterince anlamamış, yanlışlar yapmış ve ayaklar kaymıştır. Ümmetin üzerinde ihtilaf ettiği temel usul meselelerinden ilki olup va'id (Allahu Teala'nın kafirlere ve günahkarlara vermekle tehdit ettiği ceza)¹³ konusudur.

Bu konuda Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Bilelim ki tekfir ve fasık sayma konuları ahirette va'd ile va'id'in bağlı olduğu ahkam meselelerindendir. Dünya hayatında dostluk ve düşmanlığın, öldürme ve korumanın ve başka meselelerin bağlı olduğu bir konudur. Allahu Teala, cenneti mü'minlere vereceğini ve kafirlere haram kıldığını belirtmiştir. Bu ise her zaman ve zeminde genel hükümlerdendir."¹⁴

Yine şöyle devam eder: "İman adında yanlışlık, yeni bir isimde veya başka isimlerde yapılan yanlışlık gibi değildir. Çünkü dünya va ahiret hü-

¹³ El-Fetava, 3/147

¹⁴ El-Fetava, 12/251

kümleri iman, islam, küfür, nifak ve bunun türünden olan isimlere bağlıdır.”¹⁵

“İnsanların bu isimler ve sahipleri hakkında söyledikleri sözler çoktur. Çünkü bu, dinin eksenidir. Mutluluk ve bedbahtlığın, övme ve yermenin, günah ve cezanın kendisine bağlı olduğu iman ve küfür adından daha büyük bir isim yoktur. Bu nedenle bu bölüme “Esmâ (isimler) ve Ahkâm” bölümü adı verilmiştir.”¹⁶

Fıkıh kitaplarında tekfir konusunu inceleyenler birçok mesele ve ahkâmın ona bağlı olduğunu görür ve bu konunun ne kadar önemli ve tehlikeli olduğunu anlar. Örneğin, yöneticiler ile ilgili hükümlere baktığımızda şunları görürüz:

Müslüman yönetici ile beraber olmak, onu desteklemek, ona itaat etmek, açık bir küfür işlemedikçe ona isyan etmemek veya itaatsizlik yapmamak, İslam dairesinde kaldığı ve İslam şeriatını uyguladığı sürece iyi veya kötü olsun arkasında namaz kılmak ve beraberinde cihada çıkmak vaciptir. Yine Müslüman yönetici, velisi olmayan Müslümanların velisi konumundadır.

Kafir yönetici hakkında ise ona bey’at etmek, onu yönetici edinmek, desteklemek, yardım etmek, onu dost edinmek, sancağı altında onunla beraber savaşa çıkmak, arkasında namaz kılmak, onun hükmüne başvurmak caiz değildir. Bu kafiye itaat yoktur. Aksine ona karşı çıkmak, yönetimden uzaklaştırmak ve yerine Müslüman yöneticiyi getirmek vaciptir.¹⁷

Buna bağlı olarak onu dost edinen, küfrünü veya küfür yasalarını destekleyen, koruyan, yasalarının yapılmasında ve uygulamasında ortak olan ve bunlarla hüküm verenlerin kafir olduğu sonucu çıkmaktadır.

Velayet ahkâmı konusunda ise, kafirin Müslümana velayeti geçerli değildir. Kafirin Müslümanlara veli (yönetici) yahut namaz imamı olması caiz değildir. Müslüman kadına nikahta veli olması, Müslüman çocuklara veli yahut vasi olması yahut onlardan yetim olanların malları hakkında velayet makamında olması caiz değildir.

Nikah konusunda ise, kafirin Müslüman kadınla nikahlanması caiz değildir ve nikahta ona veli olamaz. Müslüman erkek Müslüman kadınla

¹⁵ El-Fetava, 7/246

¹⁶ El-Fetava, 13/34

¹⁷ Bunun vacipliği hakkında şu kitaplara müracaat edilebilir: Fethu’l-Bari, 13/123, Nevevi, Müslim şerhi, 12/229, Es-Sarimu’l-Meslul, 13, 216, Şevkani, ed-Devau’l-Acil fi Defi’l-Aduvvi’s-Sail, 33-35, Hamd bin Atik, Sebilu’n-Necat ve’l-Fikak min Muvalati’l-Murteddin ve Ehli’l-İşrak, 412 (Mecmuatu’t-Tevhid’dan), Abdulkadir Udeh, et-Teaşriu’l-Cinai, 2/232

evlendikten sonra mürted olursa, aradaki nikah batıl olur ve ikisi birbirinden ayrılır.

Miras konusunda ise, bütün alimlere göre din farklılığı mirasçı olmaya engeldir.

Kisas ve kan diyetleri konusunda; kafirin kanına karşı Müslüman öldürülmez. Muharip kafirin veya mürtedin bilerek veya yanlışlıkla öldürülmesi kefarettir ya da diyet vermeyi gerektirmez. Öldürülenin Müslüman olması halinde ise, durum bunun aksinedir.

Cenazeler konusunda; kafir için cenaze namazı kılınmaz, yıkanmaz, Müslüman mezarlığına gömülmez, kendisi için istiğfar caiz olmaz ve kabrinin başında durulmaz. Müslüman ise böyle değildir.

Yargı konusunda; kafir kişi Müslümanlar için yargıç olmaz, Müslüman hakkında kafirin şahitliği geçerli olmaz, küfür yasaları ile karar veren kafir yargıcın mahkemesine başvurmak caiz değildir. Bu yargıcın verdiği hükümler uygulanmaz ve o hükümlere gereken sonuçlar terettüp etmez.

Savaş konusunda kafir, müşrik ve mürted ile savaşmak, Müslüman bağı ve asiler ile savaşmaktan farklıdır. Kafirler ile savaşırken kaçanları kovalamak ve öldürmek mübah olduğu halde, asi ve bağilerden kaçanlar izlenmez, yaralıları öldürülmez, malları yağmalanmaz, kadınları esir alınmaz. Müslümanın imanı sebebiyle kanı, malı ve namusu diğer bir Müslüman için haramdır. Halbuki kafir hakkında asıl olan, kanı, malı ve namusu, Müslüman olmadıkça mübahtır.

Vela ve Bera (dostluk ve düşmanlık) konusunda, Müslümana velayet vacip olup tümünden onunla ilişkiyi kesmek caiz değildir. Sadece günah olan fiillerinden uzak durmak gerekir. Kafiye velayet ve Müslümanlara karşı kafiye destek vermek veya Müslümanların sırlarını kafiye bildirmek haramdır. Kafirle ilişkiyi kesmek ve ona buğzetmek vacip olup onu dost edinmek caiz değildir.

Bu konu ile ilgili ve etkileri büyük olan daha pek çok mesele vardır. Verdiğimiz örnekler devede kulak gibidir. Sadece örnek olması amacı ile bunları burada aktardık. Bu konularla ilgili deliller ve hükümler fıkıh kitaplarında belli ve açıktır. Mü'min ile kafir ayırımı yapmayanların, aktardığımız bütün bu konularda dini ve işi karışık olur. Verdiğimiz örneklerden de anlaşıldığı gibi Müslümanlarla ilgili hükümlerin kafirlerle ilgili hükümlerle karıştırılmasında çok büyük sakıncalar, zararlar ve kötülükler bulunmaktadır.

Allahu Teala şöyle buyurur: “Eğer siz onu (Allah’ın emirlerini) yerine getirmezseniz yeryüzünde bir fitne ve büyük bir fesat olur.”¹⁸

Bugün doğru ile yanlışın, hak ile batılın birbirine karıştığını, bu konularla ilgili şer’i meselelerde birçok Müslümanın kafasında ölçülerin bozulduğunu hepimiz görüyoruz. Bu ise bu önemli konuya gereğince eğilmemeleri, Müslüman ile kafiri birbirinden ayırmamaları ve bu konuda ihmalkar davranmaları sebebiyle olmaktadır. Avamından, yetişmiş olanına kadar bir çoklarının ahkamda, muamelelerde, ibadetlerde, dostluk ve düşmanlıkta ve bir çok işte bocalamalarından bu durum açıkça anlaşılmaktadır.

Halbuki Allahu Teala, iman ve küfür konularında Müslümanlar ile kafirler arasında ayırım yapmıştır. Kitabı’nda birden çok yerde bu farkı vurgulamıştır. Allahu Teala şöyle buyurur: “Cehennem ehliyle cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli kurtularak isteklerine kavuşanlardır.”¹⁹ Bu iki tarafı eşit gören ve haklarındaki hükümleri karıştıranlar hakkında da şöyle buyurur: “Öyle ya, Müslümanları, o günahkarlar gibi tutar mıyız hiç? Size ne oluyor? Ne biçim hüküm veriyorsunuz?”²⁰, “Öyle ya, mü’min olan, yoldan çıkmış kimse gibi midir? Bunlar elbette bir olamazlar”²¹, “De ki: Pis ve kötü ile temiz ve iyi bir değildir. Pis ve kötünün çokluğu tuhafına gitse (yahut hoşunuza gitse) de (bu böyledir.) Öyleyse ey akıl sahipleri Allah’tan korkun ki kurtuluşa eresiniz”²², “(Bu) Allah’ın murdarı temizden ayıklaması ve bütün murdarların bir kısmını diğer bir kısmının üstüne koyup hepsini yığarak cehenneme atması içindir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.”²³

Allahu Teala iyi ile kötüyü birbirinden ayırmak ister, dünya ile ahiret ahkâmında dostları ile düşmanları arasında şer’i bir ayırım yapılmasını ister. Yasaların kölesi olup hevalarına uyanlar ise, ikisini aynı tutmak isterler. Onun için anayasalarında insanlar arasında her hangi bir ayırımın bütün izlerini silmiş ve kaldırmışlardır. Kanunlarında dinî hiçbir ceza bırakmamışlardır. Başta dinden dönme (irtidat) cezası olmak üzere Allahu Teala’nın belirlediği bütün cezaları yürürlükten kaldırmışlardır. Kan, namus, mallar ve başka konularda Müslümanlar ile kafirleri eşit tutmuşlardır. Bu konularda küfür ve irtidatın şer’i sonuçlarını ortadan kaldırmışlardır.

¹⁸ 8 Enfal/73

¹⁹ 59 Haşr/20

²⁰ 68 Kalem/35-36

²¹ 32 Secde/18

²² 5 Maide/100

²³ 8 Enfal/37

Bunların bütün yaptıklarını burada anlatmak uzun sürer. Zaten bu sebepten dolayı memleketlerin ve Müslüman toplulukların başına, etkilerini ve sonuçlarını Allahu Teala'dan başka kimsenin bilmediği bozukluklar ve kötülükler meydana gelmiştir. “Keşfu'n-Nikab an Şeriat'l-Gab” isimli kitabımızda bunun üzerinde durduk. Dinden sıyrılan, kendilerini kafirlerin kucağına atan, Müslümanların memleketlerini aralarında paylaşan ve onları iktidar mevkilerine getiren, yuvalarında yetiştiren ve küfür sütlerinden emziren dostları olan kafirlere dizginlerini teslim eden insanların bu yaptıkları, beklenmeyen veya yadırganan bir durum değildir. Ölmüş kişiye aşığılanma basit gelir. Çünkü ölüye yaranın acısı dokunmaz.

Tuhaf olan şey, din ve davete mensup bir kişinin bu tuzağa düşmesi, Müslümanlarla kafirler arasında ayırım yapma yeteneğinin ölmesi, şeytanın dostları ile Rahman'ın dostlarını birbirinden ayıracak ölçünün kaybolmasıdır. Bu ise tekfir hükümlerini öğrenmeyi ihmal etmeleri, içinde yaşadıkları durumu, başlarına musallat olanların durumunu, bu kafirlerin yardımcı ve destekçilerinin durumunu öğrenmeye yanaşmamalarından kaynaklanmaktadır.

Bu sebepten dolayı birçokları tağutların hazır askerleri ve ihlaslı destekçileri haline gelmiştir. Nasıl olmasınlar ki?! Bunlara göre bu yöneticiler Müslüman hükmündedirler. Bu tağutlara karşı çıkan ve onların sapıklıklarını ortaya çıkaran, Müslümanları onların kanunlarından, küfürlerinden ve bozukluklarından sakındıran, onlardan uzak durmaya ve Allahu Teala'nın izin vermediği küfür kanunlarından ilişkiyi kesmeye çağıran ne kadar davetçi, mücahid ve muvahhid varsa hepsini karalamışlardır.

Allahu Teala'nın, Müslümanları ve kafirleri birbirinden ayırdedecek ölçüyü, iman ve küfür ile ilgili en önemli meseleleri öğrenmekten yüz çevirmeleri sebebiyle basiretlerini körelttiği ve mahrum bıraktığı bu insanlar, muvahhidlere düşmanlık için kollarını sıvamış, ne kadar yalan ve iftira varsa onlara yöneltmiş, namuslarına dil uzatmış, davetlerini engellemiş, onları fitneye düşürmek için her yola başvurmuşlardır.

Ayrıca bu yaptıklarında hiçbir sakınca da görmemektedirler. Çünkü bununla Allahu Teala'ya yakınlık kazandıklarını sanırlar. Onlara göre muvahhidler dinden çıkmış Haricilerdir. Ki Rasulallah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Hariciler hakkında şöyle buyurur: “Onlar, gök yüzünün altındaki en şerli ölülerdir”²⁴ “Yaratılmış olanların en kötüleridir”²⁵ Ve yine onlar için “Cehennem köpekleridir” denilmiştir. Dolayısıyla bu konuda tağutlarla

²⁴ İmam Ahmed, Tirmizi ve diğerlerinin merfu olarak Ebu Üame'den rivayet ettikleri hadisin bir kısmı.

²⁵ Müslim, Zekat bölümünde Ebu Zer'den merfu olarak rivayet etmiştir.

işbirliği yapmalarında veya muvahhidleri ezmek için onlara yol göstermelerinde ya da destek vermelerinde bir sakınca görmezler.

Onlara göre, tağutlar ve destekçileri; asi Müslümanlardır. Dolayısıyla muvahhidler, onları sadece tekfir etmekten değil, gıybetlerini yapmaktan da sakınmalıdır. Yine onlara göre muvahhidler, dinden çıkmış bid'atçılar konumundadır. Dolayısıyla tekfir edilmeleri bir yana, bundan sakınmak bile gereksizdir. Çünkü Ehl-i Sünnet'e göre bid'at, asilikten daha tehlikeli ve kötüdür.

Onlar, bu sapık yöntem ile selef yolundan sapmış, bu hükümetlerin yaptıklarına karşı kör ve sağır kalarak ve tekfir ile ilgili hükümleri öğrenmeyi küçümseyerek tağut ve müşriklere dostlukta bulunmuş, mü'min ve muvahhidlere düşman olmuş ve putperestleri bırakıp Müslümanlara saldırmışlardır.

Vakiadan habersiz olmanın yanında usülde de bozuk bir anlayışa sahip olmak, furu konularında yanlış uygulamaya, doğru yoldan ve yöntemden sapmaya yol açar. Bu nedenledir ki İbn-i Ömer'in de *Radıyallahu Anhu* dediği gibi Hariciler, kafirler hakkında inmiş olan ayetleri Müslümanlar hakkında uygulamışlardır. Yukarıda bahsettiğimiz kişiler ise mü'minler ve muvahhidler hakkında inmiş olan ayetleri kafirler ve mülhitler hakkında kullanmışlardır.

Bu nedenle bazı gençlerin lider edindiği, kendileri saptıkları gibi başkalarını da saptıran cahil önderlerin, günümüzde içine düştükleri en büyük hainlik; tekfir konusunda konuşmayı tamamen yasaklamaları, sürekli olarak gençleri bu hükümlere bakmaktan alıkoymaları ve kaçınılması gereken bir fitne olduğunu söyleyerek öğrenmelerine engel olmalarıdır.²⁶

Önder olarak nitelendirilen ve aralarında neredeyse en iyilerinden olan şeyhin bile, yöneticileri tekfir edenlere şöyle sorduğunu görürsün: “Bu yöneticilerin mürted olarak kafir olduklarını (tartışma icabı) kabul etsek bile, pratiğe yönelik olarak bizlere faydası ne olacak?”²⁷

Bu görüş ile bağlantılı olarak bir diğeri ise şöyle der: “Bu, güzel bir sözdür. Yani Müslümanları yönetenlerin kafir olduğunu söyleyen bu insanlar, onlara kafir demek ile ne kazanıyorlar?”²⁸ Bu tür asılsız sözlerin deva-

²⁶ Bunun misalleri olarak şunlara bakılabilir: Ali el-Halebi, et-Tahzir min Fitneti't-Tekfir. Onun, alimlerin bazı sözlerini değiştirdiği ve çarpıttığını “Tabsiru'l-Ukela bi Telbisati Ehli't-Tecehhumi ve'l-İrca” isimli kitabımızda ortaya koyduk.

²⁷ Bu söz el-Bani'ye aittir. Bakınız: et-Tahzir min Fitneti't-Tekfir, 71

²⁸ Bu söz İbn-i Üseymin'e aittir. Bakınız, Age: 72

mında da şöyle geçer: “Onların kafir olduklarını ilan etmenin ve duyurmanın yararı, sadece fitneleri alevlendirmedir.”

Bu sözler tekfirden sakındırmak için yazılan onlarca, hatta yüzlerce kitap ve yayında bulunmakta ve bunların çoğu da ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Bu yayınların tamamı, çağın azgın tağutlarını ve destekçilerini savunmak, müşriklere ve küfür kanunlarına karşı cihad ile ömürlerini tüketen, Allahu Teala’nın temiz şeriatını yüceltmek ve hakim olması için çalışmakla hayatlarını geçiren, Tevhid ehline ve mücahidlere saldırmak için kullanılmaktadır.

Bu türden onlarca kitabı inceledim. Bu kitaplar, Allah’ın dininin önünde engelleyici konumda olan bazı yazarlar tarafından kaleme alınmış ve gençler mutlak olarak tekfirden sakındırılmıştır. Halbuki tekfir meselesi şeriatın hükümlerinden biridir. Sebepleri, şartları, engelleri ve ölçüleri vardır. Onu öğrenmeyi engellemek veya öğrenenleri küçümsemek doğru değildir. Diğer şer’i ahkam ve bölümlerin önemi hangi boyutta ise, tekfir hükümlerinin durumu ve önemi de odur. Bu konu ile bağlantılı olan dinin diğer hüküm ve kısımlarını yukarıda belirttim.

Mücrimlerin yolunu mü’minlerin yolundan ayırabilmenin belli başlı yolu budur. Onu kim ihmal ederse, bu yolu da karıştırmış olur. Mü’minlerin yolunu mücrimlerin yolundan ayıramaz hale gelir. Hak ile batılı karıştırır ve dinin en önemli bölümünde basiret ve ölçüyü yitirir.

Allame İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah*, “Açık Bir Kural” başlığı altında “Böylece suçluların yolu belli olsun diye, ayetleri (tekrar tekrar) açıklıyoruz”²⁹ ve “Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Peygambere karşı çıkar ve mü’minlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. O, ne kötü bir yerdir”³⁰ ayetlerini aktardıktan sonra şöyle der:

“Allahu Teala Kitabı’nda, mü’minlerin ve mücrimlerin yolunu, her ikisinin akibetini, her ikisinin amellerini, evliyalarını, mü’minlerin zaferini, mücrimlerin ise hezimetini, mü’minlerin başarılı olmasının ve mücrimlerin başarısız olmasının sebeplerini ayrıntılı olarak göstermektedir. Her iki durumu Kitabı’nda ortaya koymuş ve bunları açıklamıştır.

Allahu Teala’yı, Kitabı’nı ve dinini bilenler, mü’minlerin ve mücrimlerin yolunu da ayrıntılı olarak bilmiş ve her iki yol da onlara açıkça belli olmuştur. Tıpkı hedefe ulaştıran yol ile helake götüren yolun belli olması gibi.

²⁹ 6 En’am/55

³⁰ 4 Nisa/115

Bunları bilenler, insanların en bilgilisi, onlara en yararlı olanları ve doğru yolu gösteren hidayet rehberleridir. Sahabe *Radiyallahu Anhum*, kıyamete kadar gelecek olan bütün insanlardan bu özellikleri ile ayrılmışlardır. Onlar şirk, dalalet ve küfrün kucağında büyüdüler. Helake götüren yolu bildiler ve ayrıntılı olarak tanıdılar. Sonra Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* geldi ve onları karanlıklardan hidayet yoluna, Allahu Teala'nın dosdoğru yoluna çıkardı. Koyu karanlıktan tam aydınlığa, şirkten Tevhid'e, cehaletten ilme, yanlıştan doğruya, zulümden adalete, hayret ve körlükten hidayet ve basirete çıktılar. Ne kadar kazandıklarını ve daha önce ne kadar kayıp içinde olduklarını anladılar. Şüphesiz, zıtlar birbirinin güzelliğini gösterir ve eşya zıtlarıyla belli olur. Bu nedenledir ki onlar, kazandıkları şeyleri daha çok sevdiler, önceki durumlarından ise daha çok nefret edip buğzettiler. İslam'ı, Tevhid'i ve imanı en çok seven ve zıttından da en çok nefret eden insanlar oldular. Yolu ayrıntılı olarak öğrendiler.

Sahabeden *Radiyallahu Anhum* sonra gelenler ise, bazıları İslam'da yetiştii ve zıddını sahabe kadar öğrenemedi. Bu nedenle mü'minlerin yolu ile mücrimlerin yolunun bazı ayrıntılarında bocaladı. Çünkü bocalama, iki zıddı veya zıtlardan birini yeterince bilmeme durumunda meydana gelir. Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu* şöyle der: "İnsanlar cahiliyyeyi bilmeden İslam'da yetişirse, İslam'ın ilmekleri birer birer sökülür." Bu söz, Ömer'in *Radiyallahu Anhu* ilminin üstünlüğünü gösterir. Mücrimlerin yolunu bilmeyen ve bunu yeterince ayıramayan kişiler, gittikleri yolun mü'minlerin yolu olduğunu sanırlar. Nitekim bu ümmette akide, ilim ve amel alanında bu türden bir çok karıştırmalar meydana gelmiştir. Mücrimlerin yolundan olduğunu bilmeyenler onu mü'minlerin yoluna katmış, ona davet etmiş, muhalif olanları tekfir etmiş, Allahu Teala ve Rasulü'nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* haram kıldığını helal kılmıştır. Cehmiyye, Kaderiyye, Rafiziler ve bid'at uydurup ona çağırانların yaptıkları budur."

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* insanların bu konuda dört gruba ayrıldıklarını söylemektedir. Bir grup, hayvanlar gibi her iki yolu da bilmezler. Bunlar, mücrimlerin yoluna daha yakın olup o yoldan giderler. Bir grup, zıddını itibara almadan sadece mü'minlerin yolunu öğrenirler. Bir grup, bid'at, şirk ve kötülük yolunu ayrıntılı olarak öğrendiği halde mü'minlerin yolunu özet olarak bilir. Bir diğer grup ise hem mü'minlerin ve hem de mücrimlerin yolunu ilim ve amel olarak bilir. Bunlar insanların en bilgili olanlarıdır.³¹

Asıl konumuza girmeden önce, tekfir kapısını mutlak olarak kapatmakla hakkı batıl ile karıştıran bu ayrılıkçaların ölçülerinden sakındırmak için

³¹ İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah*, el-Fevaid, 108. sayfadan özet olarak

böyle bir girişte bulunduk. Bundan amacımız, mutlak olarak tekfirden sakındırmak değil, bölümün başlığında da belirttiğimiz gibi, sadece tekfirden aşırılıktan sakındırmaktır. Şeriatın hükmünde birtakım kesimlerin aşırılığa gittiği, öğrenmekten yüz çevirip mutlak olarak bunu yasakladıkları, gençleri ona yanaşmaktan ürküttükleri için yukarıda belirttiğimiz gibi bazı kötü sonuçlar meydana gelmiştir. Yine bir diğer kesim ise bu konuda farklı yönde aşırılığa giderek bilgisiz ve basiretsizce bu kapıya dalmışlar, Allahu Teala'dan korkmadan ve yine şeriattan olup tekfirin engellerinden olan meseleleri tanımadan, hiçbir ölçü gözetmeden Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ümmeti hakkında tekfir kılıçlarını çekmişlerdir.

Allahu Teala'nın dini, değerli ve değersiz olanı belirtmiştir. Bu ifratçıların aşırılığını onaylamadığı gibi, tefrite kaçanların yaptıklarını da onaylamamıştır. Kurtulan ve doğru yolu izleyenler ise, Allahu Teala'nın dinine sarılanlardır. Onlara muhalefet edenler ve onlardan ayrılanlar, kıyamete kadar onlara herhangi bir zarar veremezler. Allahu Teala, onların yolundan başka bir yolun izlenmesini yasaklayarak şöyle buyurmuştur: “Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Peygambere karşı çıkar ve mü'minlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız; o, ne kötü bir yerdir.”³² Bu yolun gerisinde ve ilerisinde olanlar aşırıya kaçmış kimselerdir. Bu yoldan geri kalanlar bedbaht olmuş, ileri gidenler ise aşırıya yönelmişlerdir.³³

Şer'i nasslar genel olarak dinde aşırılığı yasaklamaktadır. İmam Ahmed, Nesai, İbn-i Mace ve başkaları Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet ederler: “Dinde aşırılıktan sakının. Çünkü sizden öncekiler ancak dinde aşırı gitmeleri sebebi ile helak oldular”³⁴

Tabarani “el-Kebir” de Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: “Ümmetimden iki sınıfa şefaetim olmayacaktır. Bunlar; zalim ve acımasız yönetici ile dinde aşırılığa gidip ondan ayrılanlardır.”

Dinde aşırılıktan ve Allahu Teala'nın koyduğu ölçüleri çiğnemekten sakındıran nasslar çoktur. Buhari Kitabı'l-Edeb'te “Te'vil İle Olmaksızın Kardeşini Tekfir Eden Kişi” babında, Ebu Hureyre'den *Radiyallahu Anhu*

³² 4 Nisa/115

³³ İbn-i Temiyye, *Mecmuu'l-Fetava*, 4/11

³⁴ Ahmed bin Hanbel, 1/251, 347. İbn-i Teymiye, “İktizau's-Sirati'l-Mustakim Muhalefete Ashabi'l-Cahim” isimli eserinde ve “*Mecmuu'l-Fetava*” 3/238. sayfalarında bunun sahih olduğunu söylemiştir.

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Kim Müslüman kardeşine kafir derse, ikisinden biri kafir olmuştur."

Sabit bin Dahhak *Radiyallahu Anhu* Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Kim, bile bile, yalan yere İslâm'dan başka bir din ile yemin ederse, bu kimse dediği gibidir. Kim kendisini bir şeyle öldürüp (intihar ederse) kıyamet günü kendisine onun ile azap verilir. Mü'mine lanet etmek onu öldürmek gibidir. Bir mü'mine küfür nispet etmek onu öldürmek gibidir."

Yine aynı yerde "Sövmenin ve lanet okumanın yasaklanması" bölümünde Ebu Zerr'den *Radiyallahu Anhu* Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Kimse kimseye fasık veya kafir demesin. Çünkü bu isimler ile isnat ettiği kişi böyle değilse, bu söz kendisine döner."

Müslim, Ebu Zerr'den *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet etmektedir: "Bildiği halde babasından başkasına ait olduğunu iddia eden kişi kafir olur. Kendisinin olmayan bir şeyi, kendisininmiş gibi iddia eden kimse bizden değildir ve ateşteki yerine hazırlansın. Kim öyle olmadığı halde bir Müslümana kafir veya Allah'ın düşmanı derse, bu isimler kendisine döner."

Hafız Ebu Ya'la, Huzeyfe bin Yeman'dan Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Sizin için en çok, Kur'an okuyup simasında sevinci görünen ve Müslüman olarak bilinen, ancak İslâm'dan sıyrılıp Kur'an'ı arkasına atan, komşusuna kılıç sallayan ve müşrik olmakla suçlayan adamdan korkarım." Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, bu durumda suçlayan mı yoksa suçlanan mı müşrik olur?" denilince, "Suçlayan" diye cevap verdi."

Hafız İbn-i Kesir *Rahimehullah*, "Onlara, kendisine ayetlerimizden verdiğimiz fakat onlardan sıyrılıp çıkan, o nedenle de şeytanın takibine uğrayan ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku"³⁵ ayetinin tefsirinde yukarıdaki hadisi rivayet etmiş ve senedinin iyi olduğunu söylemiştir.

Yine Mecmau'z-Zevaid'de geçtiği üzere Tabarani *Rahimehullah es-Sağir* ve el-Kebir'de Muaz bin Cebel'den *Radiyallahu Anhu* daha uzun bir metin ile Şehr bin Havşeb yolu ile aynı hadisi rivayet etmiştir. Hadisin senesinde geçen Şehr bin Havşeb için kimileri zayıf, kimileri ise hasen olduğunu beyan etmiştir.

³⁵ 7 A'raf/175

Bütün bu hadislerde akıl sahiplerinin bu konuda dinleri için çok dikkatli olmalarını gerektirecek şeyler vardır. Çünkü açıkça Allahu Teala'nın kafir demediği bir kimseyi tekfir eden kişinin kendisinin kafir olacağı belirtilmektedir. Bu ise alimlerin içinden çıkamadığı büyük bir tehdittir. Bu nedenle birtakım te'viller yapmışlardır. Bu te'villerden en fazla tercih edileni ise şudur:

Bu büyük günahı işlemeyi alışkanlık haline getiren ve yasağı işlevsiz kılma cüretini gösteren kişi, ister istemez küfre gider veya kafir olarak ölür. Çünkü günahlar küfrün postasıdır ve büyükleri küçüklerinden daha çabuk ulaşır. Büyük günahları işleyenlerin bununla küfre girmesinden ve küfür olan işlere devam etmesinden endişe edilir.

Nevevi, Müslim şerhinde bazı alimlerin bu hadislerin zahirindeki tehdidi anlamakta zorluk çektiğini belirtmiştir. Hak ehlinin mezhebi olan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, günahlardan dolayı kişileri tekfir etmez. Bunun üzerine yapılan te'vilin de beş yönü bulunmaktadır:

Birincisi: Yaptığını kendisi için helal kabul eden kişiye hamledilir ki bu durumda kişi tekfir edilir.

İkincisi: Kardeşi hakkında yaptığı bu eleştirinin ve tekfir etmesinin sebebi ile ortaya çıkan masiyetin kendisine döneceğine hamledilir.

Üçüncüsü: Bu hadisin mü'minleri tekfir eden Hariciler ile ilgili olduğuna hamledilir. Kadı İyad, bunu Malik bin Enes'ten nakletmiştir.

Dördüncüsü: Bunun kişiyi küfre doğru götüreceğine hamledilir. Çünkü günahlar küfrün postasıdır. Bunu çok yapan kişinin akibetinin küfür olmasından korkulur.

Beşincisi: Bunun manası, verilen küfür hükmünün kişiye döneceğine hamledilir. Kişiye dönen, küfrün hakikatı değil vermiş olduğu tekfir hükmüdür. Çünkü mü'min kardeşine küfür hükmünü vermiştir ve dolayısıyla da sanki kendi kendisini tekfir etmiş olur. Çünkü ya kendisi gibi olan birini tekfir etmiştir ya da İslam dininin batıl olduğuna inanan kafir gibi birine bu ismi vermiştir.”³⁶

Nevevi *Rahimehullah*, çoğunluğa göre Haricilerin, bid'atları sebebiyle tekfir edilmeyeceklerini belirterek, Malik'ten rivayet edilen üçüncü görüşün zayıf olduğunu söylemiştir. Hafız İbn-i Hacer *Rahimehullah*, Nevevi'nin bu sözünü eleştirerek şöyle der: “Malik'in söylediğinin izah edilecek bir yönü vardır. Onlardan bazıları, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* İslam ve cennet ile tanıklık yaptığı sahabesinden radiyallahu anhum çoğunu tekfir

³⁶ Müslim Şerhi'nden özet olarak.

ederler. Bu tekfirleri, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sözkonusu tanıklığını yalanlamak anlamında olur. Yoksa te'vil yolu ile onları tekfir etmeleri bakımından değildir.³⁷ Doğrusu hadis, mü'min kişinin başka bir mü'mine kafir demesini önlemek içindir. Bu ise Haricilerin ve başkalarının ortaya çıkmasından öncedir.”

İbn-i Dakik el-İyd, bu hadislerin anlamı hakkında şöyle der: “Kafir olmadığı halde Müslümanlardan birini tekfir eden için bu büyük bir tehdittir. Kelamcılardan Ehl-i Sünnet'e ve Ehl-i hadise mensup birçok kişi bu büyük yanılsa düşmüştür. Akaidde ihtilaf edince muhaliflerine karşı büyük şeyler söylediler ve kafir olduğuna hükmettiler.”³⁸

Şevkani *Rahimehullah* “es-Seylu'l-Carrar” isimli kitabında şöyle der: “Bir insanın İslam'dan çıktığını ve küfre girdiğini söylemek, güneşin aydınlığından daha açık bir delil olmadan Allahu Teala'ya ve ahiret gününe iman eden bir Müslümanın yapacağı bir iş değildir. Çünkü sahabeden bir grup yolu ile rivayet edilen hadislerde “Kim Müslüman kardeşine kafir derse, ikisinden biri kafir olmuştur” buyurulmaktadır... Bu hadislerde, tekfir meselesinde en büyük engel ve en büyük sakındırma bulunmaktadır.”³⁹

Yine şöyle der: “Dinini önemseyen bir insan, şüpheli de olsa sakıncası olan bir işi yapmaz ve kendisine izin verilmediği halde, vermiş olduğu bir isimlendirmede yanıldığı taktirde, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “kafir” olarak beyan ettiği kişiler arasında olmaktan nasıl korkmaz! Bunu şeriat kabul etmediği gibi, akıl da kabul etmez.”⁴⁰

İbn Hacer el-Heysemi “ez-Zevacir an İktirafi'l-Kebair” isimli kitabında şöyle der: “352 ve 353 Numaralı Günah: İslam adını küfre çevirmeden, yani tekfir etmeden, sadece sövmek amacıyla kişinin Müslümana kafir veya Allahu Teala'nın düşmanı demesi.” Yukarıda geçen hadisi aktardıktan sonra şöyle devam eder: “Bu da büyük bir tehdittir. Çünkü küfrün veya Allah'ın

³⁷ Bilindiği gibi Hariciler açıkça, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahabeden bazıları için cennetlik olduklarına ilişkin tanıklıkta bulunduğunu yalanlamamaktadırlar. Bu yaptıkları ise onların, Osman bin Afvan, Ali bin Ebi Talip, Aişe ve sahabeden olan başkalarını tekfir etmelerinin gerektirdiği dolaylı sonuca dayanmaktadır. Bu nedenle Haricilerin tekfiri sağlam bir zemine dayanmamaktadır. Allahu Teala'nın izni ile bu mesele üzerinde ileride duracağız. Bazı alimlerin onları tekfir etmekten geri durdurduklarını zikrettikten sonra Hafız İbn-i Hacer Fethu'l-Bari'de şöyle der: “Daha önce kadı Ebu Bekr el-Bakillani onları tekfir etmedi. Onların açıkça kafir olduklarını söylemediklerini sadece küfre götürecek sözler söylediklerini belirtti.” İstítabetu'l-Mürteddin, Haricilerle Savaşmayı Kabul Etmeyenler Babi.

³⁸ İhkamu'l-Ahkam Şerhu Umdeti'l-Ahkam, 4/76

³⁹ Şevkani, es-Seylu'l-Carrar, 4/578

⁴⁰ Şevkani, Age: 4/579

düşmanlığının kendisine dönmesi tehdidi bulunmaktadır. Bu, adam öldürme günahı gibidir. Bu nedenle “Kafir” ve “Allah’ın düşmanı” sözünü söyleyen kişi, bunu haksız olarak yapmışsa küfre girer. Çünkü Müslüman olan kişiyi kafir veya Allah’ın düşmanı olarak nitelemiştir. Bu ise onun küfrünü gerektirir.

Yahut büyük günah olur. Çünkü tekfir etmeyi kastetmemiştir. Bu ise büyük günah ve şiddetli azabı gerektirir. Bu nedenle bu sözler büyük günahın belirtisidir.”

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Allahu Teala ve Rasulü’nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kafir demediği kişiyi tekfir etmek, büyük günahlarıdır.”⁴¹

Şüphe yok ki İslam’ın bir günahı küfür olarak nitelendirmesi, onu diğer günahlardan ayırır. Bu nedenle sakındırmaya çalıştığımız bu günahın büyük günahlardan olduğunda şüphe yoktur. Hadisi te’vil eden alimlerden kimileri, bunu en büyük küfür olarak açıklamışlardır. Ne olursa olsun büyük günahlardan biri olduğunu tekit eden şeylerden biri, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yukarıda naklettiğimiz hadisinde “Mü’mine lanet etmek onu öldürmek gibidir. Bir mü’mine küfür nisbet etmek onu öldürmek gibidir” buyurmasıdır. Mü’mini öldürmenin ne kadar büyük bir günah olduğu konusunda ise şu ayet yeterlidir: “Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde ebediyyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lanet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”⁴²

Haksız yere Müslümanı tekfir etmenin onu haksız yere öldürmeye benzemesinin sebebi, dinden dönenin öldürülmesi yönündeki hükümdür. Hadiste “Dinini değiştireni öldürünüz”⁴³ denilmektedir. Delil olmaksızın bir mü’mini tekfir edip onun mürted olduğunu söyleyen kişi, haksız yere onu öldürmeyi uygun gören kişi gibidir. Mü’mini öldürmenin ne kadar büyük bir günah ve suç olduğu üzerinde düşünmek gerekir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde ebediyyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lanet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”⁴⁴ Haksız yere başkasının kanını dökmenin ne kadar büyük bir günah olduğunu belirten hadisler ve İbn-i Abbas’ın *Radiyallahu Anhuma* bu konuda söyledikleri üzerinde düşünmek gerekir. Daha sonra ise ya dinimiz için iyice düşünüp taşınmayı ve araştırmayı, Allahu Teala’nın

⁴¹ İbnu'l-Kayyim, *İlamu'l-Muvakkiin*, 4/405

⁴² 4 Nisa/93

⁴³ Müslim dışında beş hadis kitabında rivayet edilmiştir.

⁴⁴ 4 Nisa/93

koyduğu sınırlar ve ölçüler yanında durmayı yahut basiretsizce ve delil olmadan bu öfke ve maceraya girmeyi tercih edelim.

Bir hadiste şöyle geçer: “Şüphesiz dünyanın yok olması, Allah Teâla nezinde, bir mü'minin haksız yere öldürülmesinden daha ehvendir.”⁴⁵

Alimlerden bu hadisi zahiri manası ile alanlardan bir grup Haricileri tekfir etmişler⁴⁶ ve yukarıda verdiğimiz hadisleri delil olarak göstermişlerdir. Bu alimlerden birisi olan Abdulkahir el-Bağdadi (429 hicri), Ehl-i Sünnetin üzerinde birleştiği esasları belirtirken şöyle der:

“Nehravan’da toplananların dinden çıktıkları söylenir. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara dinden çıkanlar adını vermiştir. Onlar Ali, Osman, Talha, Zubeyr, İbn-i Abbas ve tahkim olayında Ali’ye tabi olanları tekfir ettikleri gibi günah sahibi her Müslümanın da kafir olduğunu söylediler. Sahabenin seçkinlerini ve Müslümanları tekfir edenler kafir olur.”⁴⁷

Kadı Ebu Bekr İbnu’l-Arabi de (543 hicri) onların kafir olma nedenlerini sayarken şöyle der: “Kendi akidelerine muhalefet eden herkesi tekfir etmeleri ve cehennemde ebedi kalacağını söylemeleri nedeniyle kendileri bu isme daha layık olmuşlardır.”⁴⁸

Takiyyuddin es-Subki, “Kim öyle olmadığı halde bir Müslümana kafir veya Allah’ın düşmanı derse, bu isimler kendisine döner” hadisini naklettikten sonra şöyle der: “Bizce Müslüman oldukları kesin olan kimi insanları tekfir etmeleri sebebiyle Şari’in haberinin gereği olarak onların kafir olduklarına hükmedilmesi gerekir. “Müslümanım” demesi veya bir takım amelleri işlemesi, puta secde eden kişiyi nasıl kafir olmaktan kurtarmıyorsa, başkasına kafir diyen kimseleri de “Müslümanız” demeleri kafir olmaktan kurtarmaz.”⁴⁹

Belirttiğimiz hadisler ile ilgili olarak alimlerin görüşlerini aktardıktan sonra sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Bu ciddi konuda Allahu Teala’nın hükmünü çiğnemek, ancak dinine değer vermeyen ve takvası zayıf olan kişilerin başvuracağı tehlikeli bir maceradır. Naklettiğimiz hadisler, dinin gerektirdiği ihtiyatlı davranış ile beraber ancak bilgi ve basiret ile bu konuda söz söyleyebilecekler dışında, kalbi sağlam olan kişileri bu konuda konuşmaktan yeterince alıkoymaya yetecek niteliktedir. Bu öyle bir günahtır ki

⁴⁵ Hadisi Müslim, Tirmizi ve İbn-i Mace rivayet etmiştir.

⁴⁶ Alimlerin cumhuru, Haricilerin kafir olmadığı görüşündedir. Bunun üzerinde ileride Allah’ın izni ile duracağız.

⁴⁷ El-Bağdadi, el-Farku Beyne’l-Firak, 351

⁴⁸ Fethu’l-Bari, Kitabu İstıtabeti’l-Murted

⁴⁹ Fethu’l-Bari, Kitabu İstıtabeti’l-Murted

Allahu Teala'nın Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu küfür olarak nitelen-dirmiştir. Dolayısıyla elbette ki diğer günahlar gibi değildir. Bu ya gerçekten dinden çıkaran bir küfürdür veya en azından büyük günahlardan biridir. Çünkü Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu tehdidi, sözkonusu işin büyük bir günah olduğunun alameti niteliğindedir. Bu tıpkı haksız yere mü'mini öldüren için yapılan tehdit gibidir. Bir tek Müslümanı kafir sayan kişi için bu şiddetli tehdit yapılmışsa, Müslüman kitleleri kendilerine göre şer'i delil derecesinde olmayan bazı şüphelerden hareketle, küfür ile suçlayan kişinin işlediği günah acaba ne boyutta olur?

Şüphesiz bu iş batıl ve bozuk olmasının yanında, kalpteki hastalığı, Müslümanlara karşı düşmanlığı yada helak olacaklarının haber verildiği kişiler arasından kendini çekip çıkarmamak için büyük bir gurur ve kendini beğenme serseriliğini de içerir. Ebu Hureyre *Radıyallahu Anhu*, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Bir kimsenin "İnsanlar helak oldu!" dediğini duyarsanız, bilin ki bunu söyleyen kişi, her-kesten çok helak olandır."⁵⁰

El-Munziri et-Terğib ve't-Terhib'de şöyle der: "Malik bunu şöyle açık-lamıştır: Kendisini beğenir ve başkalarını horlarsa, kendisi onlardan daha çok helak olur. Çünkü kişi, Allahu Teala'nın, kulları hakkında gizlediklerini bile-mez."

Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: "'Helak oldu' anlamındaki kelime Arapçada "Ehleku" ve "ehleke" şeklinde mansub ve merfu olarak okunmuş-tur. Alimler bu kötölemenin, insanları horlamak ve kötölemek, onların du-rumlarını karalamak ve kendisini onlardan üstün göstermeye çalışanlar ile ilgili olduğunu söylerler. Çünkü Allahu Teala'nın insanlar hakkında gizlediği-ni kimse bilemez. Ancak kişi, kendisinde ve insanlarda gördüğü dini önem-sememe ve ihmal etme sebebine binaen böyle bir söz söylemiş ise, bunda bir sakınca olmaz."

Müslim'in Cundeb bin Abdullah'tan yaptığı şu rivayet bu türdendir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: Bir adam: 'Vallahi Allah falancayı bağışlamayacak' diyerek kesip attı. Allahu Teala ise: 'Falan-cayı bağışlamayacağım hususunda yemin eden de kim? Ben ona mağfiret ettim, senin amelini ise iptal ettim' buyurdu."

Hakim'in Müstedrek'inde rivayet ettiği, senedinin sahih olduğunu söylediği ve Zehebi'nin de bunu kabul ettiği şu söz de bu kabildendir: "Kim bir mü'min hakkında onda olmayan bir şey söylerse, hakkında konuştuğu

⁵⁰ Malik ve Ebu Davud rivayet etmiştir.

kişi getirilip kendisini çıkarıncaya kadar öldürücü bataklik içinde hapsedilir.”⁵¹

Bu bahsi, Müslümanları, acele ile tekfir etmekten sakındıran alimlerin bazı sözlerini aktararak bitiriyorum.

Zehebi *Rahimehullah* şöyle der: “Eş’ari’nin hoşuma giden bir sözünü gördüm. Bu söz sabit olup Beyhaki de rivayet etmiştir. Şöyle der: Bağdad’ta Ebu’l-Hasan el-Eş’ari’nin ölümü yaklaşınca beni çağırdı. Yanına gidip geldim. “Kible ehlinde kimseyi tekfir etmediğime tanıklık yap, çünkü hepsi bir tek ilaha ibadet ediyor. İhtilafların tümü, ibarelerin farklılığıdır” dedi.” Bu sözü aktardıktan sonra Zehebi şöyle der: “Ben de aynı görüşteyim. Şeyhimiz İbn-i Teymiye de şöyle derdi: Ben ümmetten kimseyi tekfir etmem. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*; “Ancak mü’min olan kişi abdeste dikkat eder. Abdest alıp namaz kılmaya devam eden kişi mü’mindir” buyurmuştur.”⁵²

“Hepsi bir tek ilaha ibadet ediyor” sözü tekfir etmekten sakındığını gösterir. Bu da Tevhid ehli için olup şirk ve küfür ehli için değildir. Buna dikkat etmek gerekir. Bizim aşırılıktan sakındırdığımız mesele budur. İslam’a karşı savaşılan tağutları savunmak için bu sözü kalkan olarak kullanan ve hak ile batılı birbirine karıştıran, dini oyuncağa çevirenlere karşı dikkatli olmak gerekir.

Ebu Muhammed İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: “Allahu Teala’nın, şeriatta isimlendirmemizi helal kıldığı veya nass ile mübah kıldığı isim dışında kimseyi başka bir şey ile isimlendirmeyiz. Çünkü kendisinden bize gelen bir vahiy olmadan onun maksadını bilemeyiz. Bu nedenle şeriatta izin verilmediği halde insanları isimlendiren kişileri kötüleyerek Allahu Teala şöyle buyurur: “Bunlar sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Onlar zanna ve nefislerinin aşağı hevesine uyuyorlar. Halbuki kendilerine Rableri tarafından yol gösterici gelmiştir. Yoksa her arzu ettiği şey, insanın mı olacak?”⁵³

Başka bir ayette ise şöyle buyurur: “Allah Adem’e bütün isimleri öğretti. Sonra onları önce meleklerle arzedip, ‘Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin’ dedi. Melekler, ‘Ya Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih eder, kemal sıfatlar ile tavsif ederiz ki, Senin bize öğrettiklerin-

⁵¹ Hakim, Müstedrek, 2/27

⁵² Zehebi, Siyeru A’lami’n-Nubela, 15/88

⁵³ 53 Necm/23-24

den başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz alim ve hakim olan ancak Sensin' dediler."⁵⁴

Böylece melek veya insan olsun, Allahu Teala'nın vermediği isim ile isimlendirme yapmak mübah olmaz. Buna kim muhalefet ederse, Allahu Teala'ya iftira etmiş ve Kur'an-ı Kerim'e muhalefet etmiş olur. Biz, ancak Allahu Teala'nın mü'min dediği kişiye mü'min deriz. Allahu Teala'nın mü'min değildir dediğine ise mü'min değildir deriz."⁵⁵

İmam İbn-i Abdilber *Rahimehullah* şöyle der: "Herhangi bir zamanda Müslümanların icması ile Müslümanlığı sabit olan kişi, bir günah işler veya te'vil yapar ve İslam'dan çıkıp çıkmadığında ihtilaf edilirse, bu kişinin Müslümanlığı hakkındaki icmadan sonra ihtilafa düşülmesi kişi aleyhine bir delil olmaz. Çünkü Müslümanlığında ittifak edilen kişinin ancak başka bir ittifak ile veya mutlak olarak sabit olan bir sünnet ile İslam'dan çıktığı kabul edilir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, ne kadar büyük olursa olsun masiyet sebebi ile kimsenin İslam'dan çıkmayacağını söyler. Bid'at ehli ise bu görüşlerinde Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebine muhalefet etmiştir. Vacip olan şey, kafir olduğunda ittifak edilen yahut kafir olduğuna dair Kur'an ve Sünnet'te açık bir delilin bulunduğu kişinin kafir olduğunu söylemektir."⁵⁶

Kadı İyad, Ebu'l-Meali'nin (478 hicri) şu sözünü nakleder: "Bir kafire Müslüman demek veya bir Müslümana kafir demek dinde büyük bir iştir." Bir kafire Müslüman demek ve haksız yere ona tanıklık yapmak, bir Müslümana kafir demekten daha az tehlikeli değildir. Hakkı isteyen kişi, her iki durumdan da sakınmalıdır. Çünkü her iki durumun da sonu hüsrandır.

Kadı İyad (544 hicri) "Te'villeri Nedeniyle Tekfir Edilenlerin Durumu" başlıklı bölümde muhakkik alimlerden şöyle nakleder: "Te'vil ehlini tekfir etmekten sakınmak gerekir. Çünkü namaz kılan tevhid ehlinin kanını dökmenin mübah olduğunu söylemek çok tehlikelidir. Bin kafir hakkında, onların hayatta kalmasına sebep olan bir hata, bir Müslümanın kanını akıtma hatasından daha hafiftir."⁵⁷

Kurtubi *Rahimehullah* (671 hicri) el-Mufhim'de şöyle der: "Tekfir meselesi tehlikeli bir meseledir. Ondaki uzak durmak kadar güzel bir şey yoktur."⁵⁸

⁵⁴ 2 Bakara/31-32

⁵⁵ İbn-i Hazm, el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvai ve'n-Nihal, 3/191

⁵⁶ İbn-i Abdilber, Temhid, 17/22

⁵⁷ Kadı İyad, eş-Şifa, 2/277

⁵⁸ Fethu'l-Bari, İstibatetu'l-Murteddin bölümü

İbnu'l-Vezir, "İsaru'l-Hakki ani'l-Halki" isimli kitabında, Müslümanı tekfir etmeyi yasaklayan hadislerin mütevatir olduğunu belirterek şöyle der: "Hepsi, Tevhid'i kabul eden, peygamberliğe iman eden, İslam'ın rükunlarını yerine getiren, büyük günahlardan sakınan ve söylediklerinde doğru olduğuna işaretler bulunan mü'minin, bir bid'at konusunda yanılması sebebiyle tekfir edilmesinden şiddetle sakındırmaktadır. Çünkü onu tekfir eden kişide de bu hatanın aynısı veya bir benzeri bulunabilir. Bir insanın kendi hakkında iyi zanda bulunması, aklen veya şer'an bid'at veya benzeri bir şeyden uzak olduğunu gerektirmez. Aksine, bid'at ehlinin çoğu, kendilerini beğenir ve bid'atlarının iyiliğine inanır. Kişinin kendisini beğenmesinin helak olma sebebi olduğunu belirten haberler çoktur. Ebu Davud ve Tirmizi şöyle rivayet eder: "Üç şey helak edicidir: Aşırı cimrilik, kendisine tabi olunan heva ve kişinin kendisini beğenmesi." Buradaki cezanın delili dalalet üzere olan kişilerin kendilerini daha çok beğenmeleri ve insanları horlayıp onları helak olmaya daha yakın olarak görmeleridir. Allahu Teala'nın, bütün bunlardan hepimizi korumasını dileriz."⁵⁹

Yine şöyle der: "Hariciler, Allahu Teala'nın yasaklarını işlemeye şiddetle karşı çıktıkları ve ona karşı günah işleyenleri tekfir ederek Allahu Teala'yı yücelttikleri halde, günah işleyen Müslümanları tekfir ettikleri için en şiddetli cezaya uğradılar ve en ağır şekilde kötülendiler. Tekfir eden de, Haricilerin düştüğü bu duruma düşmekten emin olamaz. Bu ise dinde büyük bir tehlikedir."⁶⁰

Abdullah bin Muhammed bin Abdulvehhab *Rahimehullah* şöyle der: "Samimi olan bir kimsenin, tekfir konusunda delil olmadan konuşmaması gerekir. Sadece kendi anlayışı ve aklının hoşuna gitmesi sebebiyle, bir kimseyi İslam'ın dışına çıkarmaktan sakınmalıdır. Çünkü bir insanı İslam'dan çıkarmak ve Müslüman olmayana Müslüman demek, dinen çok büyük bir fiildir. Bu konuda şeytan insanların ayağını kaydırmış, onlar da yanlış yaparak Kur'an ve Sünnet'in Müslüman olmadığını söylediği kişileri Müslüman saymış, Kur'an, sünnet ve icmanın Müslüman olduğunu söylediği kişileri de kafir saymışlardır."⁶¹

⁵⁹ İbnu'l-Vezir, *İsaru'l-Hakki ani'l-Halki*, 425

⁶⁰ İbnu'l-Vezir, *İsaru'l-Hakki ani'l-Halki*, 447

⁶¹ Abdullah bin Muhammed bin Abdulvahhab, ed-Dureru's-Seniyye, 8/217

BU TEHDİDİN KAPSAMI DIŞINDA OLANLAR

Yukarıda sözü edilen büyük tehdit, açık ve sahih bir delil olmadan, Müslüman kardeşini tekfir eden kişiler ile ilgilidir. Hevaya uyarak, düşmanlık, taassup, kin, kıskançlık sebebiyle veya sövmek amacıyla başkasını tekfir edenler, bu ağır tehdidin muhataplarıdır. Genel olarak Müslümanları tekfir etmek de bu türden olup tekfirde aşırılık kapsamına girer.

Yahudilerden, Hristiyanlardan ve diğer Müslüman olmayan milletlerden kafir olduklarını Allahu Teala'nın belirttiği kişileri tekfir etmek bunun dışındadır. Kafir olduklarında ittifak edilen Allahu Teala'dan başkasına kulluk edenler ve kanun yapanlar, Allahu Teala'nın dinini red eden mürtedler ve onları destekleyenler de bunun dışındadır. Zekat ve benzeri İslam'ın hükümlerini red eden mürtedler hakkında Ebu Bekir ve Ömer *Radiyallahu Anhuma* arasında meydana gelen tartışmadan sonra sahabe *Radiyallahu Anhum* onların kafir oldukları konusunda ittifak etmiştir. İslam'ın hükümlerini reddeden, Allahu Teala'nın indirdiğinden nefret eden, Allahu Teala'nın dost ve yardımcısıyla savaşan, Allahu Teala'nın içki, zina, faiz, irtidat gibi haram kıldığı şeyleri helal kılan, Allahu Teala'nın indirmedikleri ile hükmeden, tağutların hükmüne başvuran, küfür ve din ile alay etme ve horlamayı destekleyenler, evleviyat ile bu kapsama girmektedirler.

Başka yerlerde ayrıntılı olarak üzerlerinde durduğumuz bu kişilerin kafir olmalarının sebeplerini belirttik. Bu ve benzeri tağutların küfrü daha katmerli, daha kötü ve küfürlerinin sebebi yönünden de birçok sebepten daha kesindir. Bu sebeplerin çoğu açık olup alimlerin üzerinde icma ettiği şeylerdir.

Bu sebeplerin her birinin, burada üzerinde uzun uzun duramayacağımız dayanağı ve delilleri vardır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* Moğollar ile ilgili fetvasında şöyle der: “Önceki alimler, namaz kılıp oruç tutmalarına ve Müslümanlarla savaşmamalarına rağmen, zekat vermeyenlere mürted demişler ise, Allah ve Rasulü'nün düşmanlarıyla beraber Müslümanlara karşı savaşanlar nasıl mürted olmasın?”⁶²

Bu nedenle böylelerine kafir diyenler ile ilgili bir tehdit sözkonusu değildir. Bunda hiçbir şekilde aşırılık da yoktur. Aksine kadın erkek her Müslümanın, dinlerini iyice bilmeleri için bunu yapmaları vaciptir. Bunu yerine getirenler ecir kazanırlar. Çünkü şer'i bir hükme bağlı kalmış ve dini bir görevi uygulamış olurlar. Bu dini görev ise, Allah ve Rasulü'nün kafir

⁶² Mecmuu'l-Fetava, 28/289

olarak isimlendirdiği kişileri tekfir etmektir. Bunların tekfiri, İslam coğrafyasında Müslümanlara musallat olan küfrü defetmek için cihad, bu cihada hazırlık, onlardan ilgiyi kesmek gibi vacip olan şer'i teklifleri yerine getirmek, din ve dünya işlerinde bu şer'i hükmün sonuçlarını bilmek açısından gerekli bir iştir.

Allahu Teala'nın açık bir nass ile işleyen kişinin kafir olduğunu bildirdiği bir söz veya amel ya da itikad taşıyan kişileri tekfir ettikten sonra, verdiği bu tekfir hükmünün hatalı olduğunu anlayan veya verdiği bu hüküm için gerekli şartların tam olarak gerçekleşmemiş olduğunu gören kişi de, bu tehdidin kapsamı dışındadır. Bu durumda yukarıda belirtilen tehdit onu kapsamaz. Bu kişinin yaptığı ve sonradan yanlış olduğunu anladığı bu işinde aşırılık da bulunmamaktadır. Özellikle heva ve hevesine uyması sebebi ile değil de, Allahu Teala'nın belirttiği emir ve nehiyleri korumak amacıyla bunu yapmış ise, belirtilen tehdidin kapsamı dışında kalır.

Bu nedenle Buhari *Rahimehullah*, yukarıdaki hadisleri bölümlere ayırırken “Te’vil yolu dışında Müslüman kardeşine kafir diyenin, bu söylediği kendisine döner” başlığı altında toplamıştır. Bir sonraki bölüm için “Bunu te’vil yolu ile yahut cehalet sebebi ile yapanların kafir olmadığını söyleyenler” başlığını kullanmış ve Ömer bin Hattab’ın *Radiyallahu Anhu*, Hatib bin Ebi Belta için “O münafıktır” demesini aktarmıştır. Ayrıca Muaz bin Cebel’in *Radiyallahu Anhu* halka namazı uzun kıldırma konusundaki hadisini ve namazda haddi aşan kişi için “münafık” demesini zikretmiştir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* “Benden sonra birbirinin boynunu vuran kafirler olmayın” ve “Kim Müslüman kardeşine kafir derse ikisinden biri kafir olmuştur” hadisleri hakkında şöyle der: “Bu hadislerin tümü sahih hadis kitaplarındadır. Bir kişi, Müslüman birini tekfir veya onunla savaş hükmüne te’vil yolu ile ulaşmışsa kafir olmaz. Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu*, Hatib bin Ebi Belta için “Ey Allah’ın Rasulü, izin ver bu münafığın boynunu vurayım” demiştir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ikisini de tekfir etmeyip cennetlik olduklarına tanıklık etmiştir.”⁶³

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah*, Zadu’l-Meâd isimli eserinde şöyle der: “Mekke’nin Fethi olayından çıkarılacak hükümler şunlardır: Bir kişi te’vil yolu ile ve Allah, Rasul ve din için birini tekfir ederse, bunun ile kafir olmaz, günahkar olmaz, niyyet ve kastından dolayı sevap kazanır. Ancak heva ve bid’at ehli böyle değildir. Bid’at ve hurafelerine karşı çıkanları tekfir ederler.

⁶³ Mecmuu’l-Fetava, 3/284

Halbuki kafir ve bid'atçı olduğunu söyledikleri kişi yerine onlar bu sığata daha layıktırlar.”⁶⁴

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, “Fethu'l-Bari” isimli eserinin “Namaz” bölümünde, Malik bin Dahşen hakkında “O münafıktır, münafıkları savunur” diyen kişi ile ilgili hadisten söz ederken şöyle der: “Kim bir delile ve karineye dayanarak Müslümanlığını gösteren kişiye münafık veya buna benzer bir şey söylese, bundan dolayı kafir veya fasık olduğu söylenmez. İctihadından dolayı mazur görülebilir.”⁶⁵

Abdurrahman bin Hasen şöyle der: “Birtakım işleri yapmalarından dolayı, alimlerin Kitap ve Sünnet'e dayanarak ve Allahu Teala'nın sevmediğı işlerden nefret ederek, kafir olduklarını söyledikleri kişileri tekfir eden kimseye, “Kim Müslüman kardeşine kafir derse ikisinden biri kafir olmuştur” sözünün hamledilmesi caiz değildir.”⁶⁶

Aynı bölümde Mütevekkil'in İbnu'z-Zeyyat'a “Ey kötü kadının oğlu” deyip annesini zina ile suçlaması konusunda İmam Ahmed'in “Sünnete destek olma ve bid'atı yok etmedeki iyi niyetinden dolayı Allahu Teala'nın onu bağışlamasını umarım” dediğini de aktarır.⁶⁷

⁶⁴ Zadu'l-Mead, 3/423

⁶⁵ Fethu'l-Bari, 1/523

⁶⁶ Ed-Dureru's-Seniyye, 132, Cihad bölümü

⁶⁷ Age:174

İKİNCİ BÖLÜM

TEKFİRİN ŞARTLARI, ENGELLERİ VE SEBEPLERİ

Allahu Teala bize ve sana rahmet etsin. Bilinmelidir ki, tekfirin şartları, engelleri ve sebepleri bulunmaktadır. Bunları öğrenip riayet etmek gerekir. Bazıları bunları öğrenmede, anlamada ve gözönünde bulundurmada ihmalkarlık yapmış, mü'min, facir ve kafir ayırımı yapmadan kılıçlarını ve oklarını Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ümmetine yöneltmiştir. Halbuki muhakkik alimlerce bilinen ve kararlaştırılan ölçüye göre tekfir ile ilgili Kur'an ve Sünnet'te bulunan tehditler ve alimlerin tekfir etme ve fasık saymakla ilgili söyledikleri, tekfir edilen yahut fasık sayılan kişiler hakkında ancak şartlar bulunduğu ve engeller ortadan kalktığı zaman sabit olur. Bu konuda usül ile füru' arasında fark yoktur.⁶⁸

Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Kur'an, sünnet ve icmaya göre küfür olan söz için mutlak olarak küfür olduğu söylenir. Şer'i deliller buna delalet eder. Allah ve Rasülü'nden alınan hükümler, insanların zan ve heveslerine göre kullanacakları hükümler değildir. Ancak tekfirin

⁶⁸ İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetava, 10/215

şartları sabit oluncaya ve engelleri ortadan kalkıncaya kadar bu sözü söyleyen herkes için kafir olduğunun söylenmesi gerekmez.”⁶⁹

İbn-i Teymiye, tekfir ile ilgili şu iki önemli kuralı da belirtmektedir:

Birincisi: İlim, iman ve hidayet, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirdiği şeylerdendir ve bunların aksi kesinlikle küfürdür. Allahu Teala’nın sıfatlarını inkar etmek küfürdür, Allahu Teala’nın ahirette görüleceğini, Arşın üzerinde olduğunu, Kur’an’ın O’nun sözü olduğunu, Musa *Aleyhisselam* ile konuştuğunu, İbrahim’i *Aleyhisselam* dost edindiğini inkar etmek küfürdür.

İkincisi: Genel tehdit gibi genel tekfir de mutlak olmalıdır. Belirli bir kişiyi tekfir etmek veya cehennemlik olduğunu söylemek kesin delil gerektirir. Çünkü hüküm, şartlarının bulunması ve engellerinin ortadan kalkmasına bağlıdır.”⁷⁰

Cehmiyye fırkası mensuplarının, kafir olup olmadığı ve bu küfrün onları ebedi cehennemlik yapacak şekilde dinden çıkarıp çıkarmadığı konusunda, sonraki alimlerin ihtilafından da söz ederek şöyle der:

“Gerçek şu ki, imamların mutlak olarak söyledikleri sözler hakkında, öncekilerin mutlak olan şer’i nasslar hakkında düştükleri durumun aynısı olan bir duruma düştüler. Onları ne zaman görseler “Kim şunu söylerse kafirdir” sözünü duydular. Daha sonra, belirtilen o sözü söyleyen herkesin kafir olduğuna inandılar. Halbuki tekfirin belirli bir kişiye indirgenmesi belli şartların yerine gelmesine ve yine belli engellerin de olmamasına bağlıdır. Mutlak tekfir, şartları bulunmadıkça ve engelleri ortadan kalkmadıkça belirli kişiler için sabit olmaz. İmam Ahmed *Rahimehullah* ve bu genel hükümleri belirten tüm alimler, Cehmiyye fırkasından küfür sözlerini bizzat söyleyenler dışında kimseyi tekfir etmediler.”

Daha sonra İmam Ahmed’in *Rahimehullah*, Kur’an’ın mahluk olduğunu söyletmek için insanları zorlayan Cehmiyye’ye karşı çıkmasını ve hem ona hem de başkalarına bu fırka tarafından işkence yapılmasını, İmam Ahmed’in bu zorlamayı yapan halifeye dua etmesini, kendisini hapseden ve kırbaçlayanları bağışlamasını belirterek şöyle der: “Bunlar İslam’dan dönenler olsaydı, onlar için istiğfar etmek caiz olmazdı. Çünkü kafirler için istiğfar etmek caiz değildir.” Sonra şöyle devam eder:

“Onun ve başka imamların bu sözleri, Kur’an’ın mahluk olduğunu, ahirette Allahu Teala’nın görülmeyeceğini söyleyen Cehmiyye’den belirli

⁶⁹ İbn-i Teymiye, *Mecmuu’l-Fetava*, 35/101

⁷⁰ İbn-i Teymiye, *Mecmuu’l-Fetava*, 12/266

(muayyen) kişileri tekfir etmediklerini gösterir. İmam Ahmed'in bu konuda muayyen kişileri tekfir ettiğini belirten sözler de nakledilmiştir. Kendisinden, bir konuda farklı iki görüşün aktarılmış olması tartışma götürür. Yahut mesele tafsilalata inilerek ele alınır ve muayyen kişileri tekfir etmişse, bunun şartların bulunduğu ve engellerin de ortadan kalktığı için olduğu, muayyen olarak tekfir etmediklerinin ise, gerekli şartların bulunmaması ve engellerin kalkmaması sebebiyle tekfir edilmedikleri söylenir. Böyle bir durumda ise tekfir mutlak manadadır.”⁷¹

Şunun da belirtilmesi gerekir ki şari', tekfir dahil olmak üzere, şeri hükümleri sebeplere bağlamıştır. Sebepler olduğu zaman hüküm de olur, olmadığı zaman hüküm de olmaz. Çünkü şeriatta hüküm, sebebi yani illeti ile beraber bulunur. Sebebin olmadığı yerde hüküm de olmaz. Bu önemli konuda bilinçli olarak hareket etmek için tekfirin sebepleri, şartları ve engelleri üzerinde genel olarak durmak istiyorum. Bu konudaki ayrıntılı bilgiler ise “Tekfirden Düşülen Hatalar” bölümünde gelecek Allah'ın izni ile.

⁷¹ İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetava, 12/261-262

1- TEKFİRİN ŞARTLARI

Tekfir, şartların oluşmasına bağlıdır. Şartların varlığı, hükmün de varlığını gerektirmez. Ancak şartların olmaması hükmün de olmamasını gerektirir.

Misal olarak kişinin yapmış olduğu iş veya söylediği sözü kendi iradesi ile seçmiş olması tekfirin şartlarından biridir. Bu ise ikrah engelinin zıttıdır. Kişinin serbest iradesi söz konusu değil ise, tekfir hükmünün o kişiye indirgenmesi geçerli olmaz. Bununla birlikte serbest iradenin varlığı, kişinin kafir olması veya küfrü seçmesini de gerektirmez.

Tekfirin şartları üç kısma ayrılır:

Birinci Kısım: Tekfir edilen yani fail ile ilgili şartlar. Bunlar failin akıllı ve ergin olması, fiilini kasıtlı ve bilerek işlemesi ve kendi serbest iradesi ile bunu seçmiş olmasıdır. Bu kısım, buradaki şartların zıttı olan engeller ile berebar ileride belirtilecektir. Çünkü engeller, şartların zıttı olan şeylerdir.

İkinci Kısım: Tekfir hükmünün sebebi ve illeti olan fiil ile ilgili şartlardır. Bu fiilin hiç şüphesiz küfre düşürücü olması gerekir. Bu ise mükellefin fiilinin delalet ettiği şeyin açık olması ve şer'i delilin o amelin küfür olduğuna delalet edişinin net olması ile sağlanır. İleride bu kısım üzerinde durulacaktır Allah'ın izni ile.

Üçüncü Kısım: Mükellefin fiilinin ispatlanmasında aranan şartlardır. Bunun zan ile, tahmin ile, şüphe ve ihtimal ile değil, şer'i sahih ve sarih bir yol ile sabit olması gerekir. Bu ise kişinin işlediği fiili kabul etmesi ile veya adalet sahibi iki kişinin şahitliği ile olur.

2- TEKFİRİN ENGELLERİ

Engel; mevcut olması halinde hüküm vermenin mümkün olmadığı durumlardır. Engellerin yokluğu, hükmün varlığı veya yokluğunu gerektirmez.

İkrah (zorlama), tekfirin engellerinden biridir. Kişi küfre zorlanmışsa, onun tekfir edilmemesi veya tekfir hükmünün geçersiz olması gerekir. İkrahın bulunmaması, küfrün bulunmasını veya bulunmamasını gerektirmez.

Engeller, şartların zıttıdır. Sadece engellerin veya şartların belirtilmesi de, bu meselenin açıklanması için yeterlidir. Çünkü yokluğu şart olan bir şeyin varlığı, engel kabul edilir. Şartın bulunmaması, hükmün engellerinden biridir. Engelin bulunmaması ise, tekfirin şartlarından biridir. Usûlcülerin cumhuruna göre durum budur.⁷² Engeller de şartlar gibi üç kısma ayrılır:

Birinci Kısım

FAİL İLE İLGİLİ ENGELLER

Bunlar failde bulunup, sözleri ve fiillerinden dolayı onu sorumluluktan kurtaran şeylerdir ve ehliyetin engelleri olarak bilinir. İki kısma ayrılır:

A- Bazıları Semavidir: Çünkü kişide bulunmasında kulun bir rolü yoktur. Yaş küçüklüğü, delilik, bunama, unutkanlık bu engellerdendir. Bu engeller, sahibinin mükellef olmasını ortadan kaldırdığı için günah ve sorumluluğunu da yok eder. Sadece telef ettiği şeylerin değeri ve diyetler ondan tahsil edilir. Çünkü bunlar zorunlu olarak bilinen şeylerdir. Bu engellerden yaş küçüklüğü engeline baliğ olma şartı, delilik ve bunama engeline akıllı olma şartı, unutma engeline ise kasıt şartı tekabül eder.

B- Sonradan Kazanılan Engeller: Bunlar kulun bir nevi kendi iradesiyle kazandığı engellerdir. Bu engeller ise şunlardır:

⁷² Bazıları bu konuda muhalafeet etmişlerdir. El-Karafi bu muhaliflerden biridir. İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* ona cevap vermiştir. Bakınız: *Bedaiu'l-Fevaid*, 4/12

A- HATA

Kasıt olmaksızın yanlışlıkla küfür sözünün söylenmesi veya küfür olan bir işin yapılmasıdır. Kişi bu söylediği ve işlediği ile küfür olan bir şeyi söylemeyi veya bir işi yapmayı kastetmiş değildir. Bu engel, ona tekabül eden kasıt şartını iptal eder. Bunun delili de şu ayettir: “Yanılarak yaptıklarınızda size vebal yok; fakat kalplerinizin bile bile yöneldiğinde günah vardır.”⁷³ Çorak bir arazide binitini yitiren adamın hadisi de buna delildir. Adam binitini bulunca aşırı sevinçten dolayı, yanlışlıkla “Allah’ım, sen benim kulumsun, ben de senin rabbinim” demişti.⁷⁴

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Delil mevcut olup, yol apaçık oluncaya kadar yanlışlık yapan bir Müslümanı kimsenin tekfir etmeye hakkı yoktur. Müslümanlığı kesin olan bir kimsenin İslam’ı şüphe ile yok olmaz. Çünkü delil kesin olup şüphe ortadan kalkmadıkça Müslüman kişinin Müslümanlığı son bulmaz.”⁷⁵

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah*, bu engelden söz ederek kastın olmamasının, tekfirin engellerinden olduğunu söylemiş ve Hamza’nın *Radiyallahu Anhu* Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söylediği “Siz ancak babamın bir kulusunuz”⁷⁶ sözünü delil göstererek şöyle demiştir:

“Sarhoştı. Bu nedenle Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisini tekfir etmedi. Yine Kafirun Suresi’ndeki ayeti “Ey kafirler! Taptığınıza tapıyorum, biz de sizin taptığınıza tapıyoruz” şeklinde okuyan sahabe de tekfir edilmemiştir. Bu ise içki yasağından önce idi.”⁷⁷ Kasıt olmadığı ve iradenin dışında gerçekleşmesi sebebi ile bu, o kişiyi küfre götürmedi.”⁷⁸

⁷³ 33 Ahzab/5

⁷⁴ Müslim rivayet etmiştir. Bazı alimler aşırı sevinçten dolayı hata etme engeline aşırı kızgınlıktan dolayı hata etme engelini de eklemişlerdir. Çünkü o durumda da kişi söylediğinin farkında olmayabilir. Bakınız: İlamu’l-Muvakkiin, 4/50. İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah*, şiddetli öfke anında kişinin küfür sözü söylemesi halinde, kafir olmayacağını söyler. Oysa bu tartışmalıdır. Ne olursa olsun, kızgınlık ve normal zamanda küfre götüren şeyler söylemeyi alışkanlık edinen ile, temelde salah ve takva üzere bulunan kişilerin durumunu birbirinde ayırmak gerekir.

⁷⁵ İbn-i Teymiye, Mecmuu’l-Fetava, 12/250

⁷⁶ Buhari, Kitabu’l-Meğazi

⁷⁷ Sarhoş iken küfür sözü söyleyen kişi hakkında alimler ihtilaf etmişlerdir. Bazısı, kendinden geçmiş olan sarhoşun söylediği sözlerin küfür ve iman bakımından bir değerinin olmadığını söylemektedir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* sarhoşun tekfir edilmeyeceğini ve talak konusunda söyleyeceklerine de itibar edilmeyeceğini söylemektedir. Mecmuu’l-Fetava, 10/39, İlamu’l-Muvakkiin, 5/49. Bu görüşte olanlar, yukarıda belirtilen Hamza *Radiyallahu Anhu* hadisini ve “..ne söylediğinizi bilinceye kadar..” (4 Nisa/43) ayetini delil olarak gösterdiler. Bu engeli

Yine şöyle der: “Şari’, kişinin tekfirini direk olarak delalet eden bir delil olmadığı sürece sadece nefislerde olabilecek şeylere veya söylediği sözün anlamını kavramadan yahut bilmeden söylenen bazı lafızlara dayandırmadığı gibi, ümmetin hata ile, unutarak, zorlama altında veya bilmeden söylediği şeyleri de bağışlamıştır. Yeter ki söylediği şeyin anlamını bilmeden yahut onu kastetmeden söylemiş olsun. Ancak kasıt ile beraber sözlü yahut fiili olarak bu kasta delalet eden bir delil olduğu zaman hüküm terettüp eder. Bu şer’i bir kuraldır ve Allahu Teala’nın adalet, hikmet ve rahmetinin gereklerindendir.”⁷⁹

Kastın bulunmaması engeline, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, eşlerinden bazılarının söylediği sözleri bağışlamış olması da delil olarak gösterilebilir. Buhari *Rahimehullah*, Nikah bölümünde “Kadın Kendisini Bir Kimseye Bağışlayabilir Mi?” başlığı altında şu rivayeti nakletmektedir: “Allahu Teala’nın “Onların (hanımlarının) dilediğini geri bırakır, dilediğini de yanına alırsın”⁸⁰ kavli nazil olunca, Aişe *Radyallahu Anha* “Ey Allah’ın Rasulü! Görüyorum ki Rabbin senin isteğini hemen yerine getiriyor” dedi.”

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, Fethu’l-Bari’de şöyle der: “Bu söz “Allahu Teala, seni hemen razı eder” manasındadır.” Kurtubi *Rahimehullah* şöyle der: “Bu sözün zahiri, nazlanma ve kıskançlık ifade eder. Değilse, Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* heva izafe etmek değildir. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hevasından konuşmadığı gibi hevasına göre de amel etmez. Bunun yerine “Seni razı etmek için” deseydi daha uygun olurdu. Ancak kıskançlıktan dolayı bu tür sözler bağışlanır.”

“Hibe ve Hibenin Fazileti” bölümünde ise şunu rivayet eder: “Zeynep binti Cahş *Radyallahu Anha* Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* için şöyle demiştir: “Eşlerin, Ebu Bekir’in kızı hakkında Allah’tan korkmanı söylüyorlar.” Bu, Zulhuvaysira’nın Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Adaletli ol” demesi gibi kötüleyici söz türünden değildir. Belki bunun sebebi, Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* olan aşırı sevgi, bağlılık ve kadınların

geçerli sayanların tümü, içkinin yasaklandığı dönemden önceki delillere dayanmaktadırlar. Bu nedenle Kadı İyad, eş-Şifa’da, (2/232) sarhoşun mazeretli olarak kabul edilmeyeceğini bildirmektedir. Ayrıca aynı bölümde, sarhoş iken Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söven kişinin öldürüleceğini, eşinin boş olacağını ve kendisine kısas ve had cezalarının uygulanacağını söyleyen alimlerin görüşlerini de nakletmektedir. (2/231-232) Bu meselede İbn-i Kudame’nin, el-Muğni’de, “Sarhoş İken İrtidat Eden Kişi” bölümünde söylediklerine de bakılabilir.

⁷⁸ İlamu’l-Muvakkîn, 3/65-66

⁷⁹ İlamu’l-Muvakkîn, 3/117

⁸⁰ 33 Ahzab/51

yapısında bulunan kıskançlıktır. Zeynep Radiyallahu Anha, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* insanların en adaletlisi olduğunu bildiği halde, adaletli olmasını istemiştir. Çünkü kıskançlığı ona galip gelmiştir. Bunu söylediği için de Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu kınamamıştır.”

Kadı İyad, el-İkmal'de Malik ve başkasından şöyle nakleder: “Kıskançlığın ifadesi olarak kadın, eşini ahlaksızlıkla suçladığı zaman, ona had cezası gerekmez.” Delil olarak da Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Kıskançlığı tutan kadın, vadinin aşağısını yukarisından ayıramaz” sözünü aktarmıştır.⁸¹

Kasıt bulunmayan sözlere, başkasından aktarılan küfür sözü de dahildir. Başkasının küfür sözünü okuyan kişi, asla tekfir edilmez, bilakis sevap kazanır. Şahidin, duyduğu küfür sözünü hakime veya başkasına nakletmesi de böyledir. İçindeki bozukluğu göstermek veya reddiye yazmak için, kafirlerin küfür sözlerini nakletmek de bu kabildendir. Bütün bunlar caiz veya vacip olup söyleyen kişi tekfir edilmez. Bu nedenle “Küfür sözü nakleden kafir olmaz” denir. Ancak küfür olan sözü yaymak ve onaylayıp propagandasını yapmak için nakledenler şüphesiz bunun dışındadır ve kafir olurlar.

Kadı İyad, üzerinde yiyecek ve içeceği bulduğu devesi elinden kaçan ve daha sonra devesini bulması üzerine aşırı sevincinden dolayı “Allah'ım, sen benim kulum, ben de senin rabbinim” diyen kişi ile ilgili olarak Müslim'de geçen hadis hakkında şöyle der: “Kişi, dehşet ve sersemlik halinde söylediği bu tür sözlerden dolayı sorumlu tutulmaz. Alay etmek veya taklit etmek amacı ile yapılmadığı sürece, ilmi bir amaç ile bu tür sözleri nakletmekte de sorumluluk yoktur. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu tür sözleri ümmetine aktarması bunun delilidir. Bu tür sözleri geçerli bir amaç içerisinde aktarmada herhangi bir nehiy olsaydı, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunları aktarmazdı. Allahu Teala en doğrusunu bilir.”⁸²

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: “Kalpte kararlaştırmadan sadece dil ile ikrarın Allahu Teala'nın yanında bir hükmü yoktur. Çünkü her birimiz Kur'an'da küfür sözleri okuyor ve söylüyoruz. Kendisine akide olarak edinmediği sürece o sözleri okuduğu veya söylediği için kişi kafir olmaz. Mürcie ve Cehmiyye mensupları bunu delil olarak gösterir ve ‘Küfrü ilan etmek küfür değildir’ derlerse, onlara şöyle cevap verilir: Bunun adını biz değil, Allahu Teala koydu. Allahu Teala, Kur'an'ı okumamızı emredince ve içinde kafirlerin sözlerini de nakledip kullarının kafir olmasından hoşnut olmadığını bildirince, bu sözleri okuyan kişi küfretilmiş olmayıp Allahu Teala'nın rızasını

⁸¹ Ebu Bekr İbn el-Arabi, “el-İcabe lima İstedrekethu Aişe ala's-Sahabe”, 61

⁸² Fethu'l-Bari, Tevbe bölümü

ve ona imanı kazanmış olur. Allahu Teala, şahitliği doğru bir şekilde yapmamızı emrederek “Ancak bilerek Hak dine şahitlik edenler müstesna”⁸³ deyince, kafirin küfrünü bildiren kişi bundan dolayı kafir olmaz. Aksine Allahu Teala’ya imanı ve onun rızasını kazanır.”⁸⁴

Bir insanın anlamını bilmediği bir sözü söylemesi de bu kabildendir. Ancak söylediği sözün anlamını bildiğine dair delil ortaya çıkarsa, hakkında ona göre hüküm verilir. el-İzz İbn-i Abdusselam, “Kavaidu’l-Ahkam fi Masalihi’l-En’am” isimli kitabının “Anlamını Bilmediği Bir Sözü Söyleyen Kişi Hakkında Onun Muktezasına Göre Hüküm Verilmez” başlıklı bölümünde şöyle der: “Yabancı kişi küfür, talak, iman, köle azadı, alışveriş, sulh ve bera’ gibi sözleri söyleyip anlamını bilmiyorsa sorumlu olmaz. Çünkü kelimenin asıl manasını bilmemektedir ve dolayısıyla da kelimenin asıl manasını kastetmemektedir. Arap olan bir kişi, anlamını bilmeden bu manalara gelen bir sözü söylediğinde de sorumlu olmaz. Çünkü irade ancak bilinen veya zannedilen şeye yönelir. Arap olan kişi, anlamını bilerek bu kelimeleri söylemesi halinde ise, sözünün gereğinden sorumlu olur.”⁸⁵

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Anlamını bilmeden küfür sözü söyleyen kişi tekfir edilmez.”⁸⁶

Yine talak ile ilgili sözlerin kullanımı ve geçerli olabilmeleri için kasıt ile söylenmiş olması gerektiğinden söz ederek şöyle der: “Bu sözleri söyleyen kişi onların ne anlama geldiğini bilmeden söylerse, bu sözler geçerli olmaz. Bir lafzın anlamını bilerek ve onu kast ederek söylemiş olması için iki iradenin bulunması gerekir: Birincisi; kendi isteğiyle o sözü söylemiş olması. İkincisi ise; sözün gereği ve asıl manasını kastetmiş olması.

Hatta, anlamı kastetmek, lafzı kastetmekten daha önemlidir. Çünkü lafız araçtır. İslam alimlerinden fetva imamlarının görüşü budur. İman Ahmed’in ashabı şöyle der: Manasını bilmeden adam eşine “boşsun” derse, bu söz geçerli olmaz. Çünkü kendisi boşamayı kastetmiş değildir. Tıpkı baskı altında bu sözü söyleyen gibidir. Dilcilerin bu sözden maksatlarının ne olduğunu bilmeden onu söylerse, boşama meydana gelmez. Yine anlamını bilmediği bir küfür sözünü söyleyen kişi tekfir edilmez.

Veki’in Musannef’inde şöyle bir olay anlatılır: “Eşinden kendisine bir isim vermesini isteyen kadına eşi Tayyibe adını verir. Kadın bu ismi kabul etmez. Bunun üzerine eşi kadına, “Hangi ismi vermemi istersin?” der. Kadın

⁸³ 43 Zuhruf/86

⁸⁴ El-Fasl, 3/249-250

⁸⁵ İzz İbn-i Abdisselam, Kavaidu’l-Ahkam fi Masalihi’l-En’am, 2/102

⁸⁶ İlamu’l-Muvakkiin, 3/75

“boşsun” manasına gelen “talak” kelimesini isim olarak kendisine vermesini ister ve bunun üzerine adam karısına hitaben bu kelimeyi kullanır. Kadın Ömer bin Hattab’a giderek eşinin kendisini boşadığını söyler. Daha sonra Ömer *Radiyallahu Anhu* bu kıssayı kadının eşinden dinler ve adama şöyle der: “Bu kadını götür ve dersini ver.”⁸⁷

⁸⁷ El-Veki’, Musannef, 3/76, ayrıca 4/229

UYARI

Bütün bu söylenenlerden anlaşılıyor ki kasıt engelinden maksat, çağımızın Mürciesinden birçok kişinin tekfir için şart koştuğu ve her türlü tağut ve azgını tekfir etmemek için bahane olarak gösterdiği mana ile aynı değildir. Onlara göre dinden çıkmaya ve küfre girmeye niyet edip, kasıtlı olarak küfür sözü söylemedikçe veya küfür olan bir işi işlemedikçe kişi kafir olmaz. Halbuki kasıt engelinden maksadımız, hata olarak yapılan işler veya söylenen sözlerdir.

Dinden çıkmayı yahut dinden çıkaran sözü söyleme veya fiili işlemeyi kastetmeyi Yahudi ve Hristiyanlardan bile işleyen çok nadirdir. “İsa veya Üzeyir Allah’ın oğludur” sözünden, kafir olmayı kastetmeyi isteyip istemedikleri sorulursa, bunu reddedecekler ve küfrü istemelerinin sözkonusu olmadığı söyleyeceklerdir.

Kendilerinin iyi iş yaptığını sanan kafirlerin çoğunun durumu bu şekildedir. Bugün kafir ve azgın tağutların çoğuna işledikleri veya söyledikleri küfür fiillerini belirttiğimizde bunu reddeder ve küfrü kabul etmeyi veya onu kastettiklerini, dinden çıkmayı amaçladıklarını inkar ederler. Aksine vurgulayarak kendilerinin Müslüman olduklarını söylerler; namaz kılıp, şahadet kelimesini söylediklerini de delil olarak gösterirler.

Kureyş kafirlerinin durumu da bu şekilde idi. Putlara tapmakla kafir olduklarını kesinlikle kabul etmediler. “Onlara, bizi Allah’a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz”⁸⁸ derlerdi. Kafir olduklarını kabul etmeleri bir yana, Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve ona iman edenleri küfür ile suçladılar. İstisnalar dışında kafirlerin çoğunun durumu bu şekildedir.

Şeyhu’l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Kişi, genel olarak küfür olan bir şeyi işler veya söylese, kafir olmayı kastetmese de, işlediği veya söylediği sebep ile kafir olur.”⁸⁹

Şeyhu’l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* başka bir yerde ise şöyle der: “Riddet, buna yol açan belli bir sebepten dolayı meydana gelebileceği gibi, dini değiştirme veya risaleti yalanlama kastıyla da meydana gelebilir. Tıpkı iblisin küfrünün Rububiyyeti yalanlama kastı ile olması gibi. Gerçi böyle bir kastının olmaması ona fayda vermez. Kendisini küfre sokacak sözü söyleyen kişiye küfrü kastetmemesi fayda vermez.”⁹⁰

⁸⁸ 39 Zümer/3

⁸⁹ Es-Sarimu’l-Meslul, 177-178

⁹⁰ Es-Sarimu’l-Meslul, 370

Allahu Teala, kafirlerin çoğununun iyi işler yaptıklarını zannettiklerini bildirmiştir. Hatta kendilerinin mü'minlerden daha doğru bir yolda olduklarını düşünürler. Bu nedenle Allahu Teala onlar için şöyle buyurmuştur: “De ki: Size (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar) İyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir. İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkar eden, bu yüzden amelleri boşa giden kimselerdir ki, biz kıyamet gününde onlar için hiçbir ölçü tutmayız.”⁹¹

Taberi *Rahimehullah* tefsirinde şöyle der: “Bu, Allahu Teala'nın birliğini bildikten sonra, onu inkar etmeyi kastetmedikçe kimsenin kafir olmaya-çağını iddia edenlerin yanıldığının en açık delillerindendir. Allahu Teala'nın birliğini bildikten sonra onu inkar etmeyi kastetmedikçe kimsenin kafir olmayacağı sözü doğru olsaydı, Allahu Teala'nın haklarında “De ki: Size (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar) İyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir”⁹² buyurduğu kişilerin bundan dolayı sevap kazanıp mükafat almaları gerekirdi. Halbuki iş söylediklerinin aksinedir. Çünkü Allahu Teala, onların kendisini inkar ettiklerini ve amellerinin boşa gittiğini bildirmiştir.”⁹³

Yine Taberi *Rahimehullah* Haricilerden söz eden bazı hadisleri aktardıktan sonra Tehzibu'l-Asar'da şöyle der: “Bu, Allahu Teala'nın vahdaniyyetini bilip bununla beraber küfre girmeyi kastetmedikçe hiç kimsenin tekfir edilmeyeceğini söyleyenlerin, bu görüşlerinin hatalı olduğuna dair en kuvvetli delildir.”⁹⁴

İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: “Müslümanlardan, dinden çıkmayı ve İslam yerine başka bir dine girmeyi kastetmeksizin dinden çıkanlar vardır.”

Sonuç olarak, kastın bulunmasının tekfirde bir şart olarak koşulmasındaki hikmet; işlenilen fiil veya söylenen söz ile kafir olmayı kastetmek değil, küfre götüren fiili işlemeyi kastetmektir.

⁹¹ 18 Kehf/103-105

⁹² 18 Kehf/103-105

⁹³ Taberi, Tefsir, 44-45

⁹⁴ Fethu'l-Bari, Haricilerle savaşmayı terk edenler bölümünden naklen.

B- TE'VİL

Bundan maksat, içtihad sebebi ile şer'i bir delilin mevzusu dışında kullanılmasıdır. Bu ise nassın delaletini yanlış anlamak veya delil niteliğinde olmayan bir haberi delil olarak kabul etme sebebiyle olabilir. Bunun sonucu olarak kişi, küfür olmadığına inandığı bir işi işler ve böylece kasıt şartı ortadan kalkar. Bu şekilde te'vilde hata etmek, tekfirin engellerindendir. Böyle bir te'vil sahibine gereken hüccet ulaştırılmasına rağmen hatası üzerinde ısrar ederse, te'vil engeli artık o kişi için geçersiz hale gelir ve o kişi küfre girer.

Bunun delili ise, sahabenin *Radiyallahu Anhum* bu konudaki icmasıdır. Kudame bin Maz'un, Allahu Teala'nın "İman eden ve salih ameller işleyenlere, hakkıyla sakınıp iman ettikleri ve salih ameller işledikleri, sonra yine hakkıyla sakınıp iman ettikleri, sonra da hakkıyla sakınıp yaptıklarını, ellerinden geldiğince güzel yaptıkları takdirde tattıklarından dolayı günah yoktur. Allah iyi ve güzel yapanları sever"⁹⁵ ayetini yanlış bir şekilde anlayarak bir kaç kişi ile beraber içki içmiş ve bunun kendisine helal olduğunu söylemişti. Böylece dinde haram olan bir emri helal kabul etmişti. Bu yaptığına Kudame'nin karısı da dahil Ebu Hureyre ve bazıları şahitlik edince, Ömer *Radiyallahu Anhu* onu vermiş olduğu görevden azletti ve yanına çağırdı. Kendisine ceza vermek isteyince Kudame *Radiyallahu Anhu* yukarıdaki ayeti yaptığına delil olarak gösterdi. Bunun üzerine Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu* ayeti hatalı olarak te'vil ettiğini ona izah etti ve içkiyi helal kabul etmesinden dolayı irtidat cezası değil sadece ona içki içmesinden dolayı had cezası uyguladı.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, "es-Sarimu'l-Meslul" isimli eserinde şöyle der: "Ömer bin Hattab ve şura meclisi üyeleri, arkadaşlarıyla beraber Kudame'nin tevbe etmesinin istenmesine, içki içmenin haram olduğunu kabul ederlerse, kendilerine sadece içki içme cezasının uygulanacağına, haram olduğunu kabul etmezlerse kafir olduklarına hükmedileceğine karar verdiler."⁹⁶ Daha sonra Ömer *Radiyallahu Anhu* Kudame'ye yanlışını gösterdi ve şöyle dedi: "Sen Allah'tan korksaydın, yasak olan şeyden kaçınırdın ve içki içmezdin."

Bunun üzerine Kudame yanlışından döndü ve Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu* onu tekfir etmedi. Sahabeden *Radiyallahu Anhum* kimse, bu konuda Ömer'e muhalefet etmedi.

⁹⁵ 5 Maide/93

⁹⁶ Es-Sarimu'l-Meslul, 530

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “İslam’a yeni giren veya İslam şeriatının kendisine ulaşmadığı uzak bir yerde yetişen ya da hataya düşerek, iman edip salih işler yapanların içkinin haramlığından müstesna olduğunu düşünenler gibi olup, kendisine hüccet ulaşmayan bir kişi için hüccet ikamesi ve tevbeyle davet vardır. Bunlar yaptıklarından dolayı önce tevbeyle davet edilir ve kendilerine hüccet ikamesi yapılır. Buna rağmen yaptıklarını terk etmeme konusunda ısrarcı davranırlarsa kafir olurlar. Ancak tevbeyle davet edilmeden ve kendilerine hüccet ikamesi yapılmadan önce küfürlerine hükmedilmez. Sahabenin, Kudame bin Maz’un ve arkadaşları hatalı te’vil yaptıklarında, direk onların küfürlerine hükmetmedikleri gibi.”⁹⁷

Yine şöyle der: “Te’vil eden yahut cahil olanın hükmü, facir ve inatçının hükmü gibi değildir. Aksine Allahu Teala herbiri için bir ölçü koymuştur.”⁹⁸

Selefin mezhebi, kible ehlinde olup muteber te’vil sebebi ile hataya düşenlerin tekfir edilmeyeceği yönündedir. Kible ehli kapsamına girenler ise sünni Müslümanlar ve imanın aslını bozmamış olan ancak hevasına uyması sebebi ile fasık konumunda olan kişilerdir. Ancak Hariciler, Mutezile ve onların yolundan giden Zeydiler, “el-Milel ve’n-Nihal” isimli kitabında Şehristani’nin de belirttiği gibi, bazı kelimacılar ehl-i kible kapsamına almazlar. Kadı İyad *Rahimehullah*, kitabının “Te’vil ehlinin tekfir edilmesi” bölümünde muhakkik alimlerden şunları nakleder: “Te’vil ehlini tekfirden sakınmak gerekir. Çünkü muvahhid Müslümanların kanını heder etmenin mübah olduğunu söylemek tehlikelidir.”⁹⁹

Allahu Teala’ya hakaret etmek ve sövmek amacı taşımadan, te’vil yolu ile O’nu tenzih ve benzeri bir amaçla sıfatını yok saymak suretiyle Allahu Teala’ya layık olmayan bir şeyi izafe eden kişiyi tekfir etmeyenler hakkında ileride durulacaktır.

İbnu’l-Vezir şöyle der: “Allahu Teala’nın “Ancak kim, kafirliğe göğüs açarsa, onların üzerine Allah’tan bir gazap ve onlar için büyük bir azap vardır”¹⁰⁰ ayeti, te’vilcilerin kafir olmadıklarını gösterir. Çünkü kesin veya zanni olarak ya da caiz görerek kalplerini küfre açmış değildirler.”¹⁰¹

Ancak bazı zındık ve mühlidlerin safsata, sulandırma ve dinle oyun oynama şeklindeki açık küfür niteliğinde olan işlerine bazı cahillerin, te’vil

⁹⁷ Mecmuu’l-Fetava, 7/609-610

⁹⁸ Age:3/180

⁹⁹ Eş-Şifa, 2/277

¹⁰⁰ 16 Nahl/106

¹⁰¹ İbnu’l-Vezir, İsarü’l-Hakki ala’l-Halki, 437

adını vererek onları kurtarmak istemesi kesinlikle makbul değildir. Çünkü yaptıkları açık küfür olması nedeni ile te'vil olarak nitelenemez. Heva ehlin-den birçoklarının oynadıkları lafız ve isimlere değil, anlam ve gerçeklere itibar edilir. Şeriata karşı çıkmak için sahiplerinin süslediği nice batıl şeyler vardır. Bu nedenle Kadı İyad *Rahimehullah* “Açık bir lafız hakkında te'vil iddiasında bulunmak, kabul edilmez” demektedir.¹⁰²

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bunu şöyle belirtir: “Şeriatın delilleriyle oynadığı, zındıklığı ve küfür sebebi olan sözler söylediği te'vil ihtimali olmayacak şekilde açık olan kişilerin te'vil iddiaları kabul edilmez. Hiçbir te'vil ve içtihad, açık küfrü söylemeye cevaz vermez. Çünkü hiçbir kafir yoktur ki küfür sözünü yamalayacak bir delili veya gerekçesi bulunmuş olmasın.”¹⁰³

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: “Kişi Müslüman olduğu halde, bir mesele kendisine sabit bir yol ile Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ulaşmış ancak buna rağmen te'vili veya kendisine ulaşan başka bir nass sebebi ile Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ulaşanın hilafına hareket etmiş olabilir. Böyle bir durumda kendisine açık bir hüccet ulaşınca kadar kişi mazur konumdadır ve hatta ecir de almış olabilir. Çünkü hakkı amaçlamış ancak buna isabet edememiştir. Böyle bir kişi kendisine hüccet ulaşmasına rağmen hatası üzere inat etmeye devam ederse, te'vili sebebi ile mazur olmaz.”¹⁰⁴

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle devam eder: “Ancak Yahudi, Hristiyan, mecusi veya başka bir din mensubu olanın yada bir insanın ilah olduğunu veya Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sonra bir insanın peygamber olduğunu söyleyen Batnilerden olan kişinin te'vili sebebi ile mazur olması mümkün değildir. Aksine bunlar kesin olarak kafirdirler.”¹⁰⁵

Te'vilinden dolayı mazur görülen Kudame'nin *Radiyallahu Anhu* aslı İslam ve doğruluk idi. Bedir Savaşı'na katılanlardan biriydi. İbn-i Ömer ve Hafsa'nın dayısı idi. Ömer bin Hattab'ın kız kardeşi Safiyye ile evliydi. İbn-i Abdilber, Eyyub bin Ebi Temime kanalı ile şunu rivayet eder: “Kudame bin Maz'un haricinde Bedir ehlin-den olup içki içmesi nedeni ile kendisine had uygulanan yoktur.”¹⁰⁶ Bu nedenle İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, öldüğünde vücudunun yakılmasını çocuklarına vasiyet eden adamın kıssasını aktardıktan sonra şöyle der: “İçtihad ehlin-den olup te'vil eden ve bunu da

¹⁰² Eş-Şifa, 2/217

¹⁰³ Es-Sarimu'l-Meslul, 527

¹⁰⁴ Ed-Derra fima Yecib İtikadihi, 414

¹⁰⁵ Ed-Derra fima Yecib İtikadihi, 441

¹⁰⁶ El-İstiab, 3/341

Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* uyma gayreti ile yapan kişi evleviyatla bağışlanmaya layıktır.”¹⁰⁷

Kadı İyad, sövmek ve hakaret etmek maksadı olmadan, te'vil, içtihad ve hata yolu ile Allahu Teala'ya layık olmayan bir şeyi izafe eden kişinin, tekfir edilmeyeceği konusunda selef alimlerinin, bunun aksini savunanlara ihtilaf ettiklerini aktarmıştır.¹⁰⁸

Doğru olan, alimlerin açıkladıkları gibi içerisinde bulunan bir kelime-nin başka manalara da gelmesi sebebi ile te'vil götüren sözlerden dolayı kişileri tekfir etmemektir. Allahu Teala'nın elini kudret veya nimet olarak te'vil etmek bu kabildendir. Selefin metoduna aykırı olmasına rağmen bu te'vil, küfrü gerektirmez. Çünkü Arap dilinde el kelimesi kudret ve nimet anlamında da kullanılır. Bu nedenle şeri nassları, zahiri manasından sapmasına rağmen bu yolla te'vil edenler mazur sayılmıştır. Ancak mazur sayılacak bir gerekçesi olmayanlar böyle değildir. “Bilakis Allah'ın iki eli de açıktır, dilediği gibi verir”¹⁰⁹ ayetini Hasan ve Hüseyin olarak veya yer ve gökler diye te'vil edenler bunlardandır. Bu te'vil kişiyi mazur yapmayan türdendir ve küfrü gerektirir. Çünkü Arap dilinde el kelimesinin böyle şeyler için kullanılması sözkonusu değildir. Ayrıca kelimenin sözlük anlamını özel şer'i bir anlama aktarmayı zorunlu kılacak herhangi başka şer'i bir nass da yoktur. Bu tür te'viller dini alay ve eğlenceye çevirmek ve mühlidlik yapmaktır. Yoksa, sahibinin şu veya bu şekilde mazur sayılacağı bir şey değildir.

Şer'i bir delile dayanmayan, Arap diline uymayan ve sadece heva ve hevsten kaynaklanan te'vil, kesinlikle içtihad türünden kabul edilmez ve sahibinin mazur olmayacağı batıl bir te'vil olur. Çünkü böyle bir şey nasslarla oynamak ve dini tahrif etmektir. İbnu'l-Vezir şöyle der: “Dinden, herkes tarafından zorunlu olarak bilinen bir şeyi inkar eden ve te'vili mümkün olmayan bir yerde te'vil maskesini kullanan kişinin kafir olduğunda şüphe yoktur. Mühlidlerin, Allahu Teala'nın bütün güzel isimlerini, Kur'anı ve ahiret ile ilgili diriliş, cennet ve cehennem gibi konuları bu şekilde te'vil etmeleri bu türdendir.”¹¹⁰

İbadetin bütün anlam ve şekilleriyle sadece Allahu Teala'ya olmasını içeren Tevhid'in aslı da kesin olarak bunlardandır. Allahu Teala'ya ortak koşmaya ve onunla beraber başka ilahlar edinmeye yolaçan bir şeyi te'vil

¹⁰⁷ El-İstiab, 3/148

¹⁰⁸ Es-Şifa, 2/272

¹⁰⁹ 5 Maide/64

¹¹⁰ İbnu'l-Vezir, İsarü'l-Hakki ani'l-Halki, 415

adıyla da olsa yapmak kesinlikle en açık küfürdür ve bütün peygamberler bunu yok etmek amacıyla gönderilmişlerdir.

Alimler, şer'i bir delil olmadan lafzı açık olan bir kelimeyi anlamından başka bir yöne çekmenin, muteber bir te'vil olmadığını belirtmişlerdir. Çünkü sonraki alimler nasslara bu yolla musallat olmuş ve sözlerinin kabul edilmesi için yaptıkları tahrife te'vil adını vermişlerdir.¹¹¹

Allahu Teala, hakkı batılla karıştırmak ve onun gösterdiği yolu bulandırmak için batılı süsleyip pazarlayan kişileri kötüleyerek şöyle buyurur: “Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanları düşman kıldık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak.”¹¹²

Sonuç olarak, muteber bir te'vil sahibi olan kişiye, gerekli hüccet ikamesi yapıldıktan sonra bu engel ortadan kalkar.

¹¹¹ Bakınız: İbnu Ebi'l-Izz, Şerhu'l-Akideti't-Tahaviyye, Mü'minlerin kıyamet günü Allahu Teala'yı görecekleri ilgili bölüm.

¹¹² 6 En'am/112

C- CEHALET

Özür veya engel olarak kabul gören cehalet; mükellefin kendisi veya ilim kaynakları ile ilgili bazı sebeplerden dolayı giderme imkanı bulamadığı cehalettir. Ancak öğrenmeye ve cehaleti gidermeye imkan olduğu halde bunu yapmıyorsa mazur görülmez ve gerçekte bilmiyor olsa dahi hükmen biliyor sayılır (yani bilen bir kişinin hükmündedir). Allahu Teala'nın dininden yüz çevirenlerin durumu budur. Allahu Teala'nın Kitabı'na ulaştığı halde, Allahu Teala'nın kendisini yaratmasının belli başlı sebebini öğrenmek için Kur'an-ı Kerim'i anlamaya çalışmayan kişinin durumu budur. Allahu Teala bunlar için şöyle buyurur: "Böyle iken bunlara ne oluyor ki, adeta aslandan ürküp kaçan yaban eşekleri gibi (hala) öğütten yüz çeviriyorlar?"¹¹³, "Kendi-siyle sizi ve bundan sonra onu duyacak herkesi uyarmam için bu Kur'an bana vahyolundu."¹¹⁴

Kendisine Kur'an ulaştığı halde Tevhid'den yüz çeviren, şirk ve Allahu Teala'ya eşler koşma bataklığına saplanan kişi, cehaletinden dolayı mazur değildir. Çünkü Kur'an'ı anlamaktan yüz çevirmesi sebebi ile bu cehalete batmıştır. Bütün alimler, öğrenme imkanı bulduğu halde Kur'an'ı öğrenmeyenin özrünün kabul edilmeyeceğinde ittifak etmişlerdir. İhtilaf, sadece buna imkan bulamayan kişinin mazur olup olmayacağı konusundadır. Çünkü Allahu Teala'nın dini yaşı küçük olanlara bile ulaşmış, Allahu Teala'nın Kitabı ve onu açıklayan Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sünneti herkesin eline geçmiştir. Herkes bunları öğrenme imkanına sahip bulunmaktadır. Bu nedenle Kur'an'ı bilmemenin, öğrenmekten yüz çevirme dışında tutarlı bir gerekçesi yoktur. Özellikle, sadece Müslümanlar arasında değil, Yahudi ve Hristiyanlar arasında bile bilinen ve yaygınlık kazanan Tevhid konusunda bu mazeret artık geçerli değildir.

Karafi'nin aktardığı gibi alimler şer'i usül kurallarında "Mükellefin telafi etmesi mümkün olan her türlü cehalet, sahibi için hüccet olmaz" ilkesini belirtmişlerdir.¹¹⁵

İbnu'l-Lahham şöyle der: "Hükmü bilmeyen kişi, onu öğrenmede kusur ve ihmal etmediği sürece mazur olarak kabul edilir. Ancak kusur ve ihmal bulunmaktaysa, asla mazur olmaz."¹¹⁶

¹¹³ 74 Müddessir/ 49-51

¹¹⁴ 6 En'am/19

¹¹⁵ El-Karafi, el-Furuk, 4/264, 2/149-151

¹¹⁶ İbnu'l-Lahham, el-Kavaid ve'l-Fevaidu'l-Usuliyye, 58

Cehalet engelinin ayrıntıları çoktur. Çağımız alimleri bu konuda ifrat ve tefrit derecesine varan görüşler belirtmişlerdir. Bazıları cehalet engelini tümünden yok sayarak yanıltmış ve Allah ile Rasulü'nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* tekfir etmediğini tekfir etmişlerdir.

Bazıları ise cehaletin tanımını olduğundan fazla geniş tutarak Allahu Teala'nın bu konudaki sınırlarını aşmışlardır. Hatta inatçı mürtedleri ve Allahu Teala'nın dininden yüz çeviren kafirleri bile mazur görmüşlerdir. Halbuki mazur göstermeye çalıştıkları bu kişiler kendi arzu ve istekleriyle, dünya hayatına olan sevgi ve bağlılıkları sebebiyle Allahu Teala'nın dinini öğrenmeye yanaşmamışlardır. Bu insanların, dünya işlerinin en büyüğünden en küçüğüne kadar insanların alimleri olduğunu gördüğümüz halde, Allahu Teala'nın insanoğluna öğrenmelerini farz kıldığını öğrenmek için başlarını kaldırdıklarını bile göremiyoruz. Halbuki öğrenmenin imkanları yaygın, Kur'an ve Sünnet önlerinde mevcuttur. Bunlar, haklarında Allahu Teala'nın, "Onlar dünya hayatının görünen yüzünü bilirler. Ahiretten ise, onlar tamamen gafildirler"¹¹⁷ buyurduğu kimselerdendir.

Tekfirin engellerinden biri olarak cehaleti sebebi ile mazur kabul edilen kişi, Tevhid bilgisine sahip olmasına rağmen açıklanmasına ihtiyaç duyulan bir takım kapalı meseleleri kavrayamayan kişidir. Mesela Allahu Teala'nın isim ve sıfatları konusu bunlardandır. Tevhid ehlinde olup bu tür meseleleri bilmeyen kişinin mazur olduğuna ve kendisine hüccet ikame edilmeden önce tekfir edilmesinin caiz olmadığına dair şer'i deliller bulunmaktadır.

Hadiste geçtiği üzere, "Tevhid dışında hayır adına hiçbir amel işlemeyen ve öleceği zaman cesedinin yakılıp kül halinde savrulmasını vasiyet eden kişi çocuklarına şunu söylemişti: "Vallahi eğer Rabbim beni diriltmeye güç yetirirse, hiç kimseye azap etmediği şekilde bana azap eder."

Bu kişi, Allahu Teala'nın sonsuz gücü ve bütün vücudu yanıp kül olsa bile onu yeniden diriltmeye kadir olduğu konusunda cahil konumundadır. Buna rağmen Tevhid ehlinde olması ve Allahu Teala'dan korkması sebebiyle Allahu Teala onu bağışlamıştır.¹¹⁸ Bu, Tevhid ehlinde olduğu sürece muteber cehaletin kişi için geçerli bir mazeret sayılacağının delilidir.

¹¹⁷ 30 Rum/7

¹¹⁸ Bu mesele üzerinde üçüncü bölümünde duracağız. Metinde geçen "Tevhid dışında" kısmı, Allahu Teala'nın dininden olan ve zorunlu olarak bilinmesi gereken meseledir. İmam Ahmed, Müsned'inde Ebu Hureyre'den *Radıyallahu Anhu* sahih bir sened ile ve İbn-i Mesud'dan mevkuf olarak rivayet etmiştir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, önemli bir bölümü Allahu Teala'nın isim ve sıfatları ile ilgili olan "el-Akidetu'l-Vasıtiyye" isimli eserinde kullandığı, "Bu, kurtuluşa eren fırkanın akidesidir" cümlesine karşı çıkan bazılarına cevap olarak şunu belirtmektedir: "Bu akidenin herhangi bir kuralına muhalefet eden herkesin helak olması gerekmez. Çünkü muhalif olan kişi müçtehid olup hata edebilir. Allahu Teala onun hatasını bağışlar yahut bu konuda hüccet için yeterli olacak kadar bilgi sahibi olmayabilir."¹¹⁹

İslam'a yeni giren veya İslam'ın ayrıntılarını öğrenmesinin mümkün olmayacağı kadar insanlardan uzak yaşayan kişi şirk günahına bulaşmadığı sürece bilmediği konularda mazur sayılır. Daha önce, İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* mutlak tekfir ile muayyen tekfiri birbirinden ayırdığını, muayyen tekfir için mutlaka şartların ve engellerin gözönünde bulundurulması gerektiğini belirttiğini aktarmıştık. İbn-i Teymiye buna şöyle bir örnek verir: "İslam'a yeni giren veya İslam şeriatının kendisine ulaşmadığı uzak bir yerde yetişen ya da hataya düşerek, iman edip salih işler yapanların içkinin haramlığından müstesna olduğunu düşünenler gibi olup, kendisine hüccet ulaşmayan bir kişi için hüccet ikamesi ve tevbe davet vardır. Nitekim seleften bazıları, Peygamberin sözü olduğu sabit oluncaya kadar bazı şeyleri inkar ediyordu. Ahirette Allahu Teala'nın görülmesi konusu ve yine Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sorup öğreninceye kadar bazı şeylerde şüphe etmeleri bu türdendir. Durumu böyle olan kişiler, kendilerine hüccet ikame edilmeden önce tekfir edilmezler. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurur: "Müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların, peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir."¹²⁰ Zaten Allahu Teala bu ümmetin hata ve unutarak yaptığı işleri bağışlamıştır."¹²¹

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: "Bir kişi Müslüman olup henüz İslam'ın hükümlerini bilmediğinden ve Allahu Teala'nın hükmü kendisine ulaşmadığından dolayı, içkinin helal olduğuna veya kişiye namaz kılmasının farz olmadığına inansa kafir olmaz. Ancak hüccet ortaya çıktığı halde bu durumunu devam ettirirse, ümmetin icması ile kafir olur."¹²²

İbn-i Hazm başka bir yerde ise şöyle der: "Dinin vacipleri konusunda bilgi sahibi olamayanlar mazur sayılırlar ve kınanmazlar. Nitekim Medine'de Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* inen Kur'an ve belirlenen hükümler Habeşistan'da bulunduğu için Cafer bin Ebi Talib'e ulaşmıyordu. Çünkü her

¹¹⁹ Mecmuu'l-Fetava, 3/116

¹²⁰ 4 Nisa/165

¹²¹ Mecmuu'l-Fetava, 35/101

¹²² El-Muhalla, 13/151

iki yer arasında ulaşım yoktu. Onlar altı yıl bu şekilde kaldılar. Haramı işleyip farz olanı terketmeleri onlara dinde bir zarar vermedi.”¹²³

İbn-i Kudame *Rahimehullah* “el-Muğni” isimli eserinin “Kitabu’l-Mürted” bölümünde şöyle der: “Namazın farz olduğunu bilmeyenlerden değilse, farzietini inkar ederek namaz kılmayı terkeden kişinin kafir olduğunda ihtilaf yoktur. Ancak İslam’a yeni girdiği veya İslam yurdu dışında yetiştiği yada ilim ve alimlerden uzak bir çölde yaşadığı için namazın farz olduğunu bilmiyorsa küfrüne hükmedilmez. Bunun farz olduğu kendisine anlatılır ve deliller gösterildikten sonra inkar ederse kafir olur. İslam’ın bütün prensipleri için de hüküm bu şekildedir.”

Alimler, Tirmizi’nin Ebu Vakıd el-Leysi’den rivayet ettiği şu hadisi de buna delil olarak gösterirler: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile birlikte Huneyn Savaşı’na çıktığımızda biz henüz yeni İslam’a girmiştik. Müşriklerin, çevresinde toplanıp silahlarını astıkları bir sidr ağacı vardı. Buna “Zâtu Envat” diyorlardı. Bir sidr ağacının yanından geçtiğimiz sırada biz dedik ki; “Ya Rasulallah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*! Müşriklerin Zatu Envat’ı olduğu gibi bizim için de bir Zatu Envat belirle.” Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dedi: “Allahu Ekber! İşte bunlar Allah’ın Sünnetleri’dir. Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, İsrailoğulları’nın Musa’ya söylediği şey gibi bir şey söylediniz. Onlar şöyle demişlerdi: “Onların ilahları gibi bizim için de bir ilah yap.” Musa da; “Siz cahil bir topluluksunuz” demişti. Siz de sizden öncekilerin yolunu takip ediyorsunuz.”

Alimlerden bu rivayeti sahih olarak alanlar bunu, cehaleti sebebi ile şirk olan bir işi yapmak isteyip, bundan alıkondüğunda vazgeçen kişinin tekfir edilmeyeceğine dair delil olarak göstermişlerdir.¹²⁴ Bu rivayette, çağın Mürciesinin yapmış olduğu gibi en büyük şirk işlemleri sebebi ile müşrik olan tağutlar ve yardımcıları için delil olacak bir durum yoktur. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahabenin *Radiyallahu Anhum* böyle bir şeyi istemelerine kızmış ve buna karşı çıkmış, ancak mazur görerek tekfir etmemiştir. Bununla birlikte aynı dönemdeki müşriklerin şirk amellerini işlemlerini mazur görmemiştir.

Sahabe *Radiyallahu Anhum*, bilmemeleri sebebi ile böyle bir şeyi Rasulullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* istemişti. İslam’a yeni girmeleri sebebi ile Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allahu Teala’ya ibadet edecekleri bir ağaç belirleme yetkisine sahip olduğunu zannettiler. Şirk olan herhangi bir iş yapmamışlar ve şirkte götüren bir yola girmemişlerdi. Bu

¹²³ El-Fasl, 4/105

¹²⁴ Teysirü’l-Azizi’l-Hamid Şerhu Kitabı’t-Tevhid, 185

nedenle delilin durduğu yerde durmak ve gittiği yere kadar gitmek gerekir. Açıkça şirki veya küfrü işlemedikçe, yaptığının şirk veya küfür olduğunu bilmeyen kişiyi mazur saymak gerekir.

Özellikle Allahu Teala'nın ümmete nimet olarak indirdiği ve bugün de Müslümanlar için koruduğu, insanları kendisiyle uyardığı Kur'an-ı Kerim her yerde mevcut iken, dinde zorunlu olarak bilinen, hatta Yahudi ve Hristiyanların bile Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ortadan kaldırması için gönderildiğini bildikleri, açık şirk ve küfür olan meseleleri bilmemek mazeret değildir. Kendisine uyarı ulaştığı halde şirk ve küfür olan bir sözü söyleyen veya bir işi işleyen kişi cehaleti sebebi ile kafir olmaktan ve ahirette cehennem azabını görmekten kurtulmaz. Çünkü böyle kişilerin cehaleti, öğrenmeye imkan bulamamalarından değil bilakis öğrenmekten yüz çevirmeleri sebebiyledir. Kendisine babasının durumunu soran bir adama Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "Senin baban da benim babam da ateştedir" şeklinde verdiği cevap buna açık olarak delalet etmektedir.¹²⁵ Halbuki hem soruyu soranın ve hem de Allah Rasulü'nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* babası, Allahu Teala'nın haklarında "O Kitap sana, ataları uyarılmamış, bu yüzden kendileri de gaflet içinde kalmış bir toplumu uyarman için indirilmiştir"¹²⁶ ve "Bilakis O, senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı (peygamber) gelmemiş bir kavmi uyarman için Rabbinden gönderilen hakıdır. Umulur ki doğru yolu bulurlar"¹²⁷ buyurduğu kimselerdendir.

Bunlar, kendilerine bir uyarıcı gelmediği halde şirk günahından dolayı mazur sayılmamışlardır. Çünkü apaçık olan şirkten sakındırma konusunda Allahu Teala açık delillerini bildirmiş, bütün peygamberleri ondan sakındırmak ve uyarmak ve yine bütün kitapları da onu yok etmek için göndermiştir. En son kitap olan ve korumasını bizzat Allahu Teala'nın kendisinin tekeffül ettiği Kur'an'ı da, yine bunun için indirmiştir. Bu Kitap'ın indirilmesinden sonra dünyaya gelenlerin şirk günahı konusunda mazur görülmemeleri evleviyatla söz konusudur. Sahibinin asla mazur görülmeyeceği Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövme günahını işleyenlerden söz ederken Kadı İyad şöyle der:

"Beyinsizce çirkin sözler söyler veya söverse durumu malumdur. Cehaleti, öfke, sarhoşluk veya sözüne dikkat etmeyip konuşmasında taşkınlık,

¹²⁵ Müslim, Enes'ten merfu olarak rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayet ettiği "Benim annem ve senin annen de ateştedir" hadisi de bu kabildendir. Müslim'de şöyle bir rivayet de bulunmaktadır: "Anneme istiğfar etmek için Rabbimden izin istedim, ancak bana izin verilmedi."

¹²⁶ 36 Yasin/6

¹²⁷ 32 Secde/3

kızgınlık ve hırçınlık göstermesi sebebi ile Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövmeyi veya kötülemeyi kastetmediği delil ile ortaya çıkarsa, tereddüt etmeden öldürme hükmü geçerlidir. Çünkü cehalet ile hiçbir kimse küfürde mazur sayılmaz.”¹²⁸

Kadı İyad bu sözü ile Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövmek gibi açık olan küfürde cehalet ile kimsenin mazur olmayacağını belirtmektedir. Bununla birlikte yukarıda aktardığımız gibi Kadı İyad’ın kendisi, Tevhid ehlinde namaz kılan kişinin te’vil yolu ile yaptıklarından dolayı tekfir edilmesinden kaçınmak gerektiğini belirtmektedir.

¹²⁸ Eş-Şifa, 2/231

D- İKRAH

Mükellef kişinin yaptığı veya söylediği şeyde serbest iradesinin olması şartının zıttıdır. Allahu Teala'nın "Kalbi iman ile mutmain olduğu halde (dinden dönmeye) zorlanan hariç"¹²⁹ ayeti bunun delilidir. Alimler, ikrah engelinin muteber olarak gerçekleşmiş sayılabilmesi için şu şartları koşmuşlardır:¹³⁰

Birincisi: Kişiyi zorlama altında tutan kişinin yapmak istediğine güç yetirebilir olması, zorlanan kişinin ise bundan kurtulma imkanının bulunmaması.

İkincisi: Zorlanan kişinin istenen şeyi yapmadığı taktirde tehdit edildiği şeyin başına geleceğine kanaat getirmesi.

Üçüncüsü: Belayı defedecek miktar dışında zorlandığı şeyi yapmaya veya söylemeye devam etmemesi.

Dördüncüsü: Küfür olan sözü söylemediği taktirde kişinin tehdit edilen cezaya katlanma gücünün olmaması. Şiddetli işkence, organlarının kesilmesi, ateşte yakılma, öldürme gibi cezalar güç yetirilemeyen cezaların misalleridir. Bilindiği gibi, bu konuda kişinin mazur sayılacağı ile ilgili ayet Ammar bin Yasir hakkında inmiştir. O, anne ve babası öldürülüp kendisinin de Allahu Teala yolunda işkenceye maruz kalması neticesinde kendisinden istenilen sözü söylemiştir.

Beşincisi: Zorlama bittiği andan itibaren Müslümanlığını zahiren göstermesi gerekir. Müslümanlığını izhar ederse, İslam üzere olduğu kabul edilir. Ancak küfrü izhar ederse küfür fiilini işlediği ve küfür sözünü söylediği andan itibaren kafir olduğuna hükmedilir.¹³¹

Alimler, kafirlerin yanında hapsedilip korku altında tutulan kişinin küfür sözü söylemesi sebebi ile tekfir edilmeyeceğini kararlaştırmışlardır.¹³² Çünkü korku altında esareti devam ettiği sürece kafirler istediklerini kendisine yapabilirler.¹³³ Ancak küfür sözünü güven içerisinde olduğu halde söylediği biliniyorsa, mürted olduğuna hükmedilir.¹³⁴

¹²⁹ 16 Nahl/106

¹³⁰ Fethu'l-Bari, Kitabu'l-İkrah

¹³¹ Bnz: İbn-i Kudame, el-Muğni, Kitabu'l-Mürted, "Küfre zorlanan kişi" bölümü.

¹³² Bnz: İbn-i Kudame, el-Muğni, Kitabu'l-Mürted, "Küfre zorlanan kişi" bölümü.

¹³³ Bnz: Hamd bin Atik, Sebilu'n-Nevati ve'l-Fikak, 62. Kalbinden onlara muhalif olduğu halde zahirde istediklerini kabul etmesi halinde iki durum söz konusu olur: Birincisi; esir alınıp, dayak ve öldürme ile tehdit edilerek buna zorlanması sebebi ile böyle bir şeyi yapmış olma

Şuna dikkat etmek gerekir: Alimlerin sözünü ettikleri ikrah, zorlama halinde söylenen veya işlenen küfür sözden veya fiilden sonra İslam'ın izhar edilmesi şeklindeki ikrahtır. Ancak küfrü söyleyip veya işleyip daha sonra bu söz veya fiil üzerinde karar kılmak şeklindeki ikraha kimse itibar etmemiş ve caiz olduğunu söylememiştir. İkrah konusunu işlerken, her iki ikrah şeklini birbirinden ayırmışlardır.

Esrem, Ahmed bin Hanbel'e, "Esir düşmüş bir adamın küfretmesi teklif ediliyor ve bunun için zorlanıyor, bu adam irtidat edebilir mi?" diye sorulduğunu rivayet etmiştir. İmam Ahmed *Rahimehullah*, böyle bir şeye şiddetle karşı çıkmış ve şöyle demiştir: "Bana göre bu, sahabeden hakkında ayet inen kişilere benzemez. Onlar küfür olan sözü söyledikten sonra istediklerini yapmakta serbest bırakılırlardı. Bu adamlar ise, onun küfretmesi ve küfürde devam etmesini istemektedirler."¹³⁵ Küfür sözü söylemesi için ikrah edilen ve sonra serbest bırakılan kişinin bu talebi yerine getirmesinde sakınca yoktur. Ancak esir düşüp kafirlerin arasında ikamete mecbur edilen kişinin, küfür üzere devam etmesi ve Allahu Teala'nın haram kıldığını helal görmesi, helal kıldığını ise haram görmesi kabul edilemez. Esir düşen kişi kadın ise, kafirler onunla evlenirler ve ondan çocuklar dünyaya gelir. Esir düşen kişi erkek ise yine kendilerinden bir kadın ile evlendirirler ve çocukları olur. Görülüyor ki böylelerinin yaptığı, gerçek küfre girmek olup İslam'dan sıyrılmazdır. Küfür sözü söylemeye zorlanan kişinin sabredip onu söylememesi kendisi için daha iyidir."¹³⁶

durumudur ki, bu halde, Ammar'ın yaptığı gibi, kalbinden muhalefet ettiği halde zahirde onlara muvafakat etmesi caiz olur. Çünkü Allahu Teala "Kalbi iman ile mutmain olduğu halde (dinden dönmeye) zorlanan hariç" (16 Nahl/106) buyurmaktadır. İkinci durum hakkında söylediği ise ileride gelecektir.

¹³⁴ İbn-i Kudame, el-Muğni, Kitabu'l-Mürted, "Küfre zorlanan kişi" bölümü.

¹³⁵ Sanki İmam Ahmed'in sözü burada bitmektedir. Sözün devamı ise İbn-i Kudame'ye ait gibi görünmektedir.

¹³⁶ İbn-i Kudame, el-Muğni, Kitabu'l-Mürted, "Küfre zorlanan kişi" bölümünden naklen

İkinci Kısım

FİİL İLE İLGİLİ ENGELLER

Bu ise iki kısımdan oluşur.

Birincisi: Söylenen sözün veya işlenen fiilin küfre delalet etmede sarih olmaması.

İkincisi: Söylenen bu sözün veya işlenen bu fiilin küfür olduğuna dair gösterilen delilin, bu fiil veya söz konusunda kesin delaletinin bulunmaması. Allah'ın izni ile ileride bunun üzerinde durulacağız.

Üçüncü Kısım

İSPAT İLE İLGİLİ ENGELLER

Bunlar engeller konusunda yargı ile ilgili olan meselelerdir. Tekfirin muayyen olarak bir kişiye indirgenmesinin istenmesi halinde bu kısım üzerinde özellikle durulur ve emin olunur. Bu engel, küfür sözü söyleyen veya küfür fiili işleyen kişinin kendi itirafının bulunması ya da adalet sahibi iki şahidin tanıklığı gibi kesin bir delilin sabit olmaması durumudur. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Medine’ye dönersek en aziz olan en zelil olanı oradan çıkaracaktır” sözünü söyleyen Abdullah bin Übey hakkında, şahitlerin eksik olması nedeni ile herhangi bir işlem yapmamıştır. O’nun bu sözünü Rasulullah’a bildiren tek kişi Zeyd bin Erkam idi ve başka bir şahid bulunmamaktaydı.¹³⁷

Bu konuda kafir, deli, çocuk yahut sanığın düşmanı olması veya adalet şartlarını taşımıyor olması gibi durumlardan biri ile, şahidin tanıklığının geçersiz olması ve bununla birlikte sanığın da, kendisine isnad edilen suçu kabul etmeyip, mü’min olduğunu söyleyerek suçlamaları reddetmesi durumu tekfire engel niteliğindedir.

Alimler, bu konuda şahidin tanıklığının kabul edilebilmesi için şahidin Müslüman, baliğ, akıllı ve adaletli olması şartlarını koşmuş¹³⁸ ve bu

¹³⁷ Hadis, sahih kitaplarda geçmektedir.

¹³⁸ Örnek olarak el-Muğni’den, “Tanınmayan Kişi Hakkında Şahitlik Yapmak” bölümüne bakınız. Buradaki kişiden maksat, irtidat veya küfrü tartışılan kişidir. Fıkıhın diğer bölümlerinde ise, ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bilindiği gibi zina suçunun sabit olması için en az dört şahit gerekir. Borç ve ödenmesinde en az iki şahit gerekir. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve*

şartlar ile ilgili gerekli delilleri belirtmişlerdir. Bu delillerden birisi “İçinizden adalet sahibi iki kişiyi şahit tutun”¹³⁹ ayetidir. Yine Ahmed, Ebu Davud, Beyhaki ve başkaları Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dediğini rivayet ederler: “Hain erkek ve hain kadının, zani erkek ve zani kadının ve kardeşine kin taşıyan kimsenin şehadeti caiz değildir.”¹⁴⁰

Bu nedenle Şafii, Malik, Ahmed ve cumhurun görüşüne göre düşmanın düşman hakkındaki şahitliği caiz değildir. Ebu Hanife ise buna muhalefet etmiştir. Şevkani *Rahimehullah* bunu şöyle belirtir: “Doğru olan, düşman kişinin düşmanı hakkında şahitliğinin geçersiz olduğudur. Salt görüşler ile delillere karşı çıkılmaz. Düşman tarafların birbiri hakkındaki şahitliğinin geçerli olduğunu söyleyenlerin makbul bir delili bulunmamaktadır.”¹⁴¹

Alimler, itirafa ve iki şahide ek olarak, kişinin işlediğinin iki şahidin tanıklığından daha güçlü bir delil olacak şekilde toplumda meşhur olmasını da (İstifada) ispat konusunda geçerli saymışlardır. Ne var ki bunun gözetilmesi gereken ayrıntıları vardır. Çünkü alimler bunu bazı alanlarda kabul ederken, yine bazı alanlarda kabul etmemişlerdir.¹⁴²

Sellem, iki şahit bulunmadığı zaman hukuk ve mallarda bir tek şahit ile yetindiği de sabittir. Yolculukta vasiyette bulunma konusunda ise, Maide Suresi’nde belirtildiği gibi, adaletli iki Müslüman bulunmadığında iki kafirin şahitliği de kabul edilebilir. Bu da Şeriatın gözettiği ihtiyaç konularından biridir. Yine başkasının bulunmadığı yerlerde kadınların birbiri aleyhine şahitlikleri de geçerlidir. Şahitliğin nisabı ve onunla ilgili bazı bilgiler konusunda bakınız: İlamu’l-Muvakkıin, 1/91

¹³⁹ 65 Talak/2

¹⁴⁰ Hafız Telhis’de, hadisin senedinin kuvvetli olduğunu söyler, 4/198.

¹⁴¹ Şevkani, Neylu’l-Evtar, “Şahitliklerine binaen hüküm vermenin caiz olmadığı kişiler” bölümü.

¹⁴² Bakınız: El-Muğni, “Şahitlikler” bölümü, İbn-i Teymiye, Fetava, 15/179, 35/ 241-242

TEKFİRİN ENGELLERİ İLE İLGİLİ UYARILAR

A- Şüphesiz engellerin araştırılması ve bunların gözönünde bulundurulması, buna güç yetirilmesi halinde vaciptir. Ancak kendisine güç yetirilemeyen (mümteni) veya muharip hakkında bu engellerin araştırılması vacip değildir.

Güç Yetirilememe Hali İse İki Şekilde Olur:

Birincisi: Tümünden veya belli bir kısmı itibari ile kişiye şer'i hükmü uygulamanın mümkün olmaması.

İkincisi: Müslümanların sözkonusu kişiyi durdurma, istitabe uygulama ve Allahu Teala'nın şeriatına göre yargılama gücüne sahip bulunmaması.

Her iki şekil arasında herhangi bir bağ bulunmamaktadır. Kendisine şer'i hükmü uygulamanın mümkün olmadığı kişi, zekat vermeyi reddedenler gibi dar'ul-İslam'da da olabilir. Yahut her ikisi bir arada bulunabilir ve şeriatın hükmünü reddeden kişi dar'ul-küfürde veya herhangi başka bir devletin koruması altında da olabilir. Öyle ki Müslümanlar onu elde edip kendisini Allahu Teala'nın hükmüne göre yargılama imkanına sahip olamazlar.

Güç yetirilemeyen kişi, eli ile savaşıyor biri olabileceği gibi sadece dili ile savaşıyor biri de olabilir.¹⁴³

Alimler, güç yetirilemeyen kişiye istitabe uygulamanın gerekmediğini belirtmişlerdir. Böyle kişiler için durum bu ise, İslam memleketine saldırıp işgal eden ve yönetimi eline alan kişilere istitabe uygulanmasının gerekmesi evleviyatla söz konusu olur.

İstitabe ile kastedilen iki mana vardır. Bu manalardan birincisi; mürted olduğuna karar verilen kişinin tevbe etmeye çağrılmasıdır. İkinci mana ise; kişi hakkında mürted hükmünü vermeden önce, tekfir hakkında gerekli şartların ve engellerin iyice tetkik edilmesidir. Burada üzerinde durmak istediğimiz ise bu ikinci manadır.

Allahu Teala'nın dinini ve hükmünü kabul etmeyip, Müslümanların güç ve kudretinin dışında olan küfür devletinin güç ve kanunlarına sığınan ve Müslümanlarla savaşıyor kişi, kendisine güç yetirememenin iki şeklini de üzerinde bulundurmuş olur. Kendisini tekfir etmeden ve onunla savaşmadan önce, onun hakkında şartların ve engellerin araştırılması gerekmez. Çünkü kendisini Müslümanlara teslim etmemekte ve onların şer'i hükmünü kabul

¹⁴³ Bilgi için bakınız: Es-Sarimu'l-Meslul, 388

etmemektedir. Ne söylediğini bilmeyen ahmakların dedikleri gibi, özellikle din konusunda Müslümanlarla savaşımlar, İslam memleketlerine musallat olanlar, güçlerine dayanarak İslam'ın hükümlerine karşı çıkanlar, küfür ve tağutun hükümlerini kanunlaştırıp uygulayanlar için, 'Onlara hüccet ulaşmamıştır' denilemez.

Muhammed bin Hasan eş-Şeybani şöyle der: "Kendilerine İslam'ın ve davetin ulaşmadığı düşmandan oluşan bir topluluk İslam memleketine gelse ve Müslümanlar da kendilerini savunmak için onlarla savaşımlar, onları öldürmeleri, mallarını, kadın ve çocuklarını almaları caizdir. Müslümanlardan biri diğer bir Müslümana öldürme maksadı ile kılıç çekse, kendisine kılıç çekilen Müslümanın nefsinin savunarak kılıç çekenin öldürmesi helal olunca, saldıran ve mümtene konumundaki düşmanı öldürmek evleviyatla helal olur. Böyle bir durumda Müslümanlar İslam'a davet ile meşgul olursa, düşmanın saldırmaması halinde gerekli savunmayı yapamamaları sebebiyle Müslümanların kadın ve çocukları esir alınır veya öldürülebilir. Böylece artık davete de ihtiyaç kalmamış olur."¹⁴⁴

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: "Müslümanlar savaşa başlamadan önce kafirleri İslam'a çağırır. Davet onlara ulaşmamış ise, bunun yapılması vaciptir. Ancak davet onlara ulaşmış ise, bunun yapılması müstehap olur. Şüphesiz bu durum Müslümanların kafirler üzerine yürüme-leri halinde sözkonusudur. Ancak kafirler Müslümanların memleketine saldırmış ise, davet olmaksızın onlarla savaşımlar. Çünkü Müslümanların, canlarını ve memleketlerini savunmaları gereklidir."¹⁴⁵

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Müslümanlara karşı koyarak onlarla savaşımlar mümtene konumundaki mürtedin, kendisine istitabe uygulanmadan öldürüleceğini, mücerred olarak irtidat suçunu işleyen, ancak mümtene konumunda olmayan kişinin ise tevbe etmemesi halinde öldürüleceğini belirterek, bu ikisi arasında ayırım yapmıştır.¹⁴⁶

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Mürted kişi dar'ul-harbe sığınmak veya mürtedlerden oluşan bir topluluk ile birleşip, İslam'ın hükümlerini kabul etmeyerek karşı koymak suretiyle teslim olmazsa, istitabe uygulanmaksızın tereddütsüz öldürülür."¹⁴⁷ "Çünkü kendisine güç yetirilemeyen

¹⁴⁴ Şerhu's-Siyer'i'l-Kebir'den aktarılmış, ancak yeri belirtilmemiştir.

¹⁴⁵ İbnu'l-Kayyim, Ahkamu Ehli'z-Zimme, 1/5

¹⁴⁶ Bakınız: El-Fetava, 20/59

¹⁴⁷ Es-Sarimu'l-Meslul, 322

kişinin değil, sadece İslam'ın hükümlerine ve dolayısıyla da Müslümanlara teslim olan kişiye istitabe uygulamak gereklidir.”¹⁴⁸

B- Tekfirin engellerinden olmadığı halde mürtedlerin ve başkalarının ileri sürdükleri mazeretler.¹⁴⁹

Tekfirin şartları ve engelleri üzerinde durduktan sonra bu konu ile ilgili önemli bir şer'i kurala dikkat çekmek istiyorum. Bu kural şudur: Tekfirin engel, şart ve sebepleri, şer'i deliller ile sabit olur ve ancak bu durumda kendilerine itibar edilir.¹⁵⁰

Engel, şart ve sebeplerin tümü şeriatın belirlediği ölçülerdir. Bu ölçülere uymayanlarına itibar edilmez. Bir şeyin başka bir şeye sebep, şart veya engel olduğunu iddia edenin, bu iddiasını şer'i bir delil ile ispatlaması gerekir. Bunun yapılmaması halinde, bilmeden Allahu Teala'ya iftira edilmiş olur. Allahu Teala'nın bildirdikleri dışında, tekfir konusunda şartlar, engeller ve sebepler uydurmak caiz değildir. Böyle yapanlar Allahu Teala'nın şu ayetlerinin kapsamına girerler: “Yoksa onların, dinden Allah'ın izin vermediği şeyleri dini kural kılan ortakları mı var? Eğer azabı erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilir (işleri bitirilir)di. Şüphesiz zalimler için can yakıcı bir azap vardır.”¹⁵¹ “(Yahudiler) Allah'ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (Hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i Rabler edindiler. Halbuki hepsine de tek İlah'a kulluk etmekten başka bir şey emrolunmadı. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.”¹⁵²

¹⁴⁸ Es-Sarimu'l-Meslul, 325-326

¹⁴⁹ Bu konuda “İmtau'n-Nazar fi Keşfi Şubuhati Mürcietü'l-Asr”, “Millet-i İbrahim”, “Keşfu Şubuhati'l-Mücadilin an Asakiri's-Şirki ve Ansari'l-Kavanin” isimli kitaplarımıza müracaat edilebilir. Yine Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan, “el-Cami fi Talebi'l-İlmi's-Şerif” kitabına da bakabilirsiniz. Hemen belirteyim ki bu kitaptan yararladım ve ikinci bölümün bazı konularını ondan aldım. Bazı kardeşlerimizin çabası ile kitabın hapishaneye girmesi mümkün oldu. Kitap hakkında benden biraz bilgi istediler. Ben de bu kitabın üzerine “En-Nuketü'l-Levami fi Melhuzatü'l-Cami” adını verdiğim bazı notları kaleme aldım. (“Millet-i İbrahim”, “Keşfu Şubuhati'l-Mücadilin an Asakiri's-Şirki ve Ansari'l-Kavanin” ve “En-Nuketü'l-Levami fi Melhuzatü'l-Cami” isimli kitapların tamamı, “el-Cami fi Talebi'l-İlmi's-Şerif” isimli kitabın ise önemli bir kısmı Allahu Teala'nın yardımı ve lütfu ile terceme edilmiştir. Bu kitaplar için internet sitemizi ziyaret edebilirsiniz.

¹⁵⁰ Muhammed Süleyman el-Aşkar, el-Vadîh fi Usulî'l-Fıkḥ, 32

¹⁵¹ 42 Şura/21

¹⁵² 9 Tevbe/31

Nitekim usûlcülerin çoğu şartlar, sebepler ve engellerde kıyası bile kabul etmemişlerdir.¹⁵³ Buna rağmen günümüzde bazı kişiler tekfirin mazeret ve engellerine dalmış, mürtedlerin akıllarına bile gelmeyen birtakım sebep ve yöntemler ile mürted ve kafirler için mazeretler uydurmaya koyulmuşlardır. Bu mazeretlerin kimisi hakkında Allahu Teala herhangi bir şey indirmemiş ve yine kimisini de Kur'an veya sünnet ile iptal etmiştir. Tekfirin muteber olmayan engellerinden bazıları şunlardır:

Birincisi: Maaşın kesilmesi, görevden atılma, bazı çıkarlara el konulması veya dünyalık bazı menfaatlerden mahrumiyet ile tehdit, tekfirin engellerinden değildir ve bunlardan dolayı küfre bulaşanlar asla mazur olamazlar. Bunlar sebebiyle küfre girenler, müşrikleri dost edinenler ve destekleyenler, müşriklerin yasalarına arka çıkanlar mazur değildirler. Bilinmelidir ki bu, şeytanın aldatması, dostlarını saptırması ve kafirlere musallat olmasıdır. Çünkü muteber olmayan bu sebeplerden herhangi biri ile korkutulmak, hiçbir şekilde ikrah sınırlarına da girmez. Allahu Teala şöyle buyurur: “İnsanlardan kimi vardır ki, ‘Allah’a iman ettik’ der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman, insanların işkencesini Allah’ın azabı gibi tutar. Halbuki Rabbinden bir yardım gelecek olsa, mutlaka, ‘Doğrusu biz de sizinle beraberdik’ derler. Acaba Allah, herkesin kalbindekileri en iyi bilen değil midir?”¹⁵⁴

Yine Allahu Teala şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar (birbirinin tarafını tutarlar). İzinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna hidayet etmez. Kalplerinde hastalık bulunanların: ‘Başımıza bir felaketin gelmesinden korkuyoruz’ diyerek onların arasına koşuşturduklarını görürsün. Umulur ki Allah bir fetih, yahut katından bir emir getirecek de, onlar içlerinde gizledikleri şeyden dolayı pişman olacaklardır. (O zaman) iman edenler: ‘Bunlar mıdır bütün güçleriyle, sizinle beraber olduklarına yemin edenler’ diyeceklerdir. Onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir de kaybedenlerden olmuşlardır. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki); Allah, sevdiği ve kendisini seven, mü’minlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu, Allah’ın, dilediğine verdiği lütfudur. Allah’ın lütfu ve ilmi geniştir.”¹⁵⁵

¹⁵³ Bakınız: Şankıtı, Usulu'l-Fıkh notları, 282, İrşadu'l-Fuhul, Kıyasın geçerli olmadığı yerler bölümü, 375

¹⁵⁴ 29 Ankebut/10

¹⁵⁵ 5 Maide/51-54

Bu ayetler, salt bir korku sebebi ile kafirleri dost edinen kişilerin mürted olduklarını ve amellerinin boşa gittiğini belirtmektedir. Bu ise ancak küfür ile meydana gelecek bir durumdur.

Allahu Teala, soyut bir korku ile müşrikleri veya kanunlarını dost edinme küfrünü işleyenleri mazur görmemiş, bu korkuyu tekfirin engellerinden saymamış ve çoğu cahillerin sandığı gibi ikrah olarak da kabul etmemiştir. Hamd bin Atik *Rahimehullah* içinden muhalefet etmesine rağmen mecbur kalmasından dolayı zahirde kafirlere muvafakat edenlerin durumunu belirttikten sonra şöyle der¹⁵⁶: “Kafirlerin ellerinde esir olmamasına rağmen, içten muhalefet ettiği halde zahirde onlara muvafakat eden kişi bunu ya liderlik veya mal veya vatan sevgisi veya çoluk çocuk ya da mala gelecek zarar endişesiyle yapmışsa, o taktirde mürted olur ve kafirlere içinden nefret ediyor olması da kendisini kurtarmaz.”¹⁵⁷ Bunlar Allahu Teala’nın haklarında “Bu da onların dünya hayatını ahirete tercih etmelerinden ve Allah’ın kafirler topluluğunu hidayete erdirmemesinden dolayıdır”¹⁵⁸ buyurduğu kimselerdir.

Bunları cehalet, hakka buğzetme, batılı sevme gibi sebepler değil, dine tercih ettikleri dünyevi bazı çıkarlar küfrü tercih etmeye sevketmiştir. Bu, Şeyhu’l-İslam Muhammed bin Abdulvehhab’ın sözüdür. İnsanlardan çoğunun özür zannettiği şey, şeytanın süslediği batıldan başka bir şey değildir. Şeytanın dostları, bu insanları gerçek olmayan bir korku ile korkuttuğu zaman, müşriklere muvafakat etmenin ve boyun eğmenin caiz olduğunu zannetmişlerdir.”¹⁵⁹

Hamd bin Atik *Rahimehullah* bunları belirttikten sonra İbn-i Teymiye’nin, muteber ikrahın salt korku, eşi, çocukları ve malından ayrı bırakılması ile değil dayak, işkence veya öldürme ile meydana geleceğini belirttiği görüşünü aktarmaktadır.

Suyuti, Kadı İyad’dan şunu nakleder: “Maliki alimlerinden Ebu Muhammed el-Kayravani el-Keyzani’ye, Mısır yöneticileri tarafından kendi davetlerine uymaya zorlanan, aksi halde öldürüleceği belirtilen kişinin durumu hakkında soruldu. Bunun üzerine şöyle cevap verdi:

“Öldürülmeyi tercih eder, bu konuda kimse mazur olmaz. Durumları bilinmeden önce onların davetini kabul edenler oldu. Ancak durumları belli olduktan sonra bundan kaçınmak vacip olmuştur. Onların yanında ikamet

¹⁵⁶ İkraha hakkında daha önce belirtilenlerin ikinci durumu budur. İkraha engeli hakkında söyledikleri ise, bundan önceki dipnotta belirtilmişti.

¹⁵⁷ Bu, muteber bir ikrah olmaksızın küfrü kabul etmesi sebebiyledir.

¹⁵⁸ 16 Nahl/107

¹⁵⁹ Sebilu’n-Necat, 62

ederek korkusundan dolayı onların davetini kabul etmesi sebebi ile kimse mazur sayılmaz. Çünkü şeriatın iptal edildiği yerde ikamet etmek caiz değildir. Fakihler, bu gibi yerlerde ikamet etmenin Müslümanlara dinlerini öğretmek ve İslam'dan çıkmalarını engellemek şartı ile olabileceğini belirtmişlerdir.”¹⁶⁰

Bu söylenenlere Allahu Teala'nın şu ayeti de delalet etmektedir: “Kendilerine yazık eden kimselere melekler, canlarını alırken: ‘Ne iş üzere idiniz’ dediler. Bunlar: ‘Biz yeryüzünde mustaz’af konumundaydık’ diye cevap verdiler. Melekler de: ‘Allah’ın arzı geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya’ dediler. İşte onların barınağı cehennemdir. Orası ne kötü bir gidiş (yeri)dir.”¹⁶¹

Bu ayet, Müslüman oldukları halde evlerini, mallarını, eşlerini ve çocuklarını terketmemek için Mekke’de müşrikler ile beraber ikamet edip hicret etmeyenler hakkında inmiştir. Bedir Savaşı’nda müşrikler onları da kendi saflarına kattılar. Sahabe *Radiyallahu Anhum*, atışları ile müşriklerin saflarındaki Müslümanları vurunca “Kardeşlerimizi öldürdük” dediler. Bunun üzerine Allahu Teala bu ayeti indirdi. Mustaz’af oldukları gerekçesiyle müşriklerin saflarına katılmalarından dolayı Allahu Teala onları mazur görmedi. Çünkü Bedir Savaşı’na çıkarılmadan önce hicrete güç yetirebilmelerine rağmen, müşriklerin arasından ayrılmada kusur ettiler. Bununla birlikte hapsedildikleri ve gerçekten mustaz’af oldukları için veya kadın, çocuk ve yaşlılar gibi güç yetirememeleri sebebi ile hicret etme imkanı bulamayanlar mazur görülmüştür. Allahu Teala şöyle buyurur: “Erkekler, kadınlar ve çocuklardan (gerçekten) aciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler, hiçbir yol bulamayanlar müstesnadır. İşte bunları, umulur ki Allah affeder. Allah affedici, bağışlayıcıdır.”¹⁶²

Bütün bunlar, kafir ve müşriklerin sayısını çoğaltan ve Müslümanlara karşı onlara yardım eden ve destekleyen kişilerin, salt korku ve dünya malına olan düşkünlükleri sebebiyle mazur olmayacaklarına delalet etmektedir. Bunların durumu böyle iken, şirkin kendisini destekleyen, küfür kanunlarını koruyup kollayan ve Tevhid ehline karşı onları ve sahiplerini desteklemek için çalışan kişiler nasıl mazur olabilir! Şüphesiz bunlar evleviyatla mazur sayılmazlar.

İkincisi: Mürtedlerin ve onların destekçileri olanların yöneticilerle başa çıkamadıkları ve onlara güç yetiremedikleri gerekçesiyle tekfir edilmek-

¹⁶⁰ Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, 13

¹⁶¹ 4 Nisa/97

¹⁶² 4 Nisa/98-99

ten kurtulmaları da mümkün değildir. Mustaz'aflığın bulunması ve hakların da muteber olması, onların müşrik ve kafirleri muvahhidlere karşı desteklemelerini gerektirmez. Çünkü onları buna ve bu işlerin yapıldığı görevlere kimse zorlamamaktadır. Aksine kendileri bu görevler ve işler için can atmakta, bu göreve gelebilmek için her türlü yollara başvurmaktadırlar.

Daha da tuhafı, Allahu Teala'nın basiretlerini körelttiği ve vahyin nurundan mahrum bıraktığı bu kişilerden öyleleri vardır ki; Allahu Teala'nın şeriatını rafa kaldıran, küfür kanunlarını ortaya koyan ve onları egemen kılıp bu kanunlar ile korunan tağutların, ABD'nin karşısında mustaz'af olduklarını ve bundan dolayı şeriat hükümlerini uygulamaya güçlerinin yetmediğini söyleyerek bu tağutları savunmaktadırlar.

Bu kişilere şunun sorulması gerekir: Yönetimde bulunmaya ve iktidar sandalyesine azı dişleriyle sarılmaya onları kim mecbur etmektedir? Hiçbir zorlama olmadığı halde bunların çoğu, tankların üzerinde yağcılık naraları atarak oraya geldiler. Ellerinden geldiği kadar Müslümanları öldürerek, hıyanet ederek ve alçalarak o makamı işgal ettiler. Onlardan kimisi babasını öldürdü, kimisi sürgüne gönderdi, kimisi bunu elde etmek için köyleri ve kasabaları tümünden yok etti. Bunlara rağmen kendilerinin ABD karşısında mustaz'af olduklarını söylerler. Oysaki eşyayı hakiki ismi ile isimlendirmeleri ve dolayısıyla da ABD'nin kuyruğu, kardeşi ve sevgilileri olduklarını söylemeleri gerekir.

Ne olursa olsun, mustaz'af konumunda olan birinin küfür sözü söylemesi veya küfür fiili işlemesi helal değildir. Sadece kafirlere mudara ve takiyye yapması caiz olur. Bu ise onlardan nefret etmesi ve onları kötü görmesi yanında, kendilerine dili ve eli ile karşı çıkmaması şeklinde yapılır. Bu, kalben onlara düşman olmakla birlikte, küfürde onlara uyup rıza göstermemesi şartıyla, açık bir düşmanlıkta bulunmama halidir. Hadiste "Razı olan ve uyan hariç" denilerek bu durum belirtilmiştir. Birçok ayette açık olduğu gibi, Allahu Teala küfür ve şirkte kafirlere uyan kişileri, mustaz'aflık gerekçesiyle mazur saymamaktadır. Bunu belirten ayetlerden bazıları şunlardır:

"(Kafirler) ateşin içinde birbirleriyle çekişirlerken zayıf olanlar, o büyüklük taslayanlara, 'Biz size uymuştuk. Şimdi ateşin birazını bizden savabilir misiniz?' derler. O büyüklük taslayanlar ise, 'Doğrusu hepimiz bunun içindeyiz. Şüphe yok ki Allah kulları arasında vereceği hükmü verdi' derler. Ateşte bulunanlar cehennem bekçilerine, 'Rabbimize dua edin, bizden bir gün olsun azabı hafifletsin' diyecekler. (Bekçiler), 'Size peygamberleriniz açık açık deliller getirmediler mi?' derler. Onlar da, 'Evet getirdiler' derler. (Bekçiler

ise), ‘O halde kendiniz yalvarın’ derler. Halbuki kafirlerin duası, heder olmaktan başka hiçbir değeri haiz değildir.”¹⁶³

“İnkâr edip kafir olanlar dediler ki: ‘Biz hiçbir zaman bu Kur’an’a ve bundan önce gelen kitaplara iman etmeyeceğiz.’ Sen o zalimleri, Rablerinin huzurunda tutuklanmış, birbirlerini suçlayarak söz atarlarken bir görsen! Zayıf sayılanlar, büyüklük taslayanlara, ‘Siz olmasaydınız, elbette biz iman eden insanlar olurduk’ derler. Büyüklük taslayanlar, zayıf sayılanlara: ‘Size hidayet geldikten sonra sizi ondan biz mi çevirdik? Bilakis siz suç işliyordunuz’ derler. (Buna karşılık) zayıf sayılanlar, büyüklük taslayanlara, ‘Hayır! Gece gündüz (işiniz) hile ve tuzak kurmaktı. Siz daima Allah’ı inkâr etmemizi, O’na ortak koşmamızı bize emrederdiniz’ derler. Artık azabı gördüklerinde, pişmanlıklarını içlerine atarlar. Biz de o inkâr edenlerin boyunlarına (ateşten) demir halkalar takarız. Onlar ancak yapmakta oldukları günahlar ile cezalandırılır.”¹⁶⁴

İş işt en geçip azabı görünce nasıl pişman oldukları ve birbiriyle nasıl kavga ettikleri, kendilerini helake götüren efendi ve büyüklerine ‘Hayır! Gece gündüz (işiniz) hile ve tuzak kurmaktı. Siz daima Allah’ı inkâr etmememizi, O’na ortak koşmamızı bize emrederdiniz’ demeleri üzerinde düşünmek gerekir.

Bu konuda mustaz’af olmak özür değildir. Mustaz’af, Müslümanların yanına hicret etmemesi ve Müslümanlara yardım etmemesi gibi bazı haramları işlemesi veya bazı farzları terketmesi halinde, mustaz’af olması sebebi ile mazur görülür. Ancak kendi iradesiyle küfre götüren bir şeyi işlemesi halinde mazur görülemez. Çünkü mustaz’af olmak, yukarıda belirtilen ikrahtan farklı bir durumdur. İkraha, kalbi imanla dolu olduğu halde zorlama altında kişinin küfre götüreceği bir şey söylemesi veya işlemesi halidir

Bu nedenle Allahu Teala, mü’min mustaz’afların ellerinden geldiği kadar kendilerini kafirlerin arasından çıkarması için Allahu Teala’ya dua ettiklerini belirtmekte ve günümüzde fitneye düşmüş kişilerin yaptıkları gibi, din karşılığında dünyayı almak için mustaz’aflığı bir araç olarak görmediklerini bildirmektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Size ne oluyor da Allah yolunda ve ‘Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!’ diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz?”¹⁶⁵

¹⁶³ 40 Mü’min/47-50

¹⁶⁴ 34 Sebe’/31-33

¹⁶⁵ 4 Nisa/75

Üçüncüsü: Mürtedlerin ve kafir yardımcılarının kendilerini mü'min saymaları veya işledikleri cinayetlerde kendilerini haklı görmeleri de onların tekfir edilmelerine engel değildir. Allahu Teala birçoklarını bununla nitelemiş ve bu durumu onların tekfir edilmelerine engel saymamıştır.

Allahu Teala şöyle buyurur: “De ki: Size (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar) İyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir. İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkar eden, bu yüzden amelleri boşa giden kimselerdir ki, biz kıyamet gününde onlar için hiçbir ölçü tutmayız. İşte, inkar ettikleri, ayetlerimi ve Rasulüm'ü alaya aldıkları için onların cezası cehennemdir.”¹⁶⁶

Başka bir ayette ise şöyle geçer: “Çünkü onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.”¹⁶⁷

Her dönemde kafirlerin çoğunun durumu böyledir. Mısır tağutu Fırvun, halkına şöyle seslenirdi: “Ben size kendi görüşümden başkasını işaret etmiyorum. Ben size ancak doğru yolu gösteriyorum.”¹⁶⁸ Allahu Teala başkaları için de şöyle buyurur: “Onlara; ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiği zaman, ‘Biz ancak ıslah edicileriz’ derler.”¹⁶⁹

Her zaman ve her yerde kafirler böyledir. Yahudiler ve Hristiyanlar bile hidayet üzere olduklarına, kendilerinin mü'minler ve cennet ehli olduklarına inanırlar. Allahu Teala onlar hakkında şöyle buyurur: “Yahudiler ve Hristiyanlar: ‘Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz’ dediler.”¹⁷⁰ “(Ehl-i Kitap), ‘Yahudi ve Hristiyan olanlar hariç hiç kimse cennete giremeyecek’ dediler.”¹⁷¹

Diğer kafirlerin durumu da böyledir. Şüphe yok ki böyle inanmaları Allahu Teala'nın yanında onlara yarar sağlamadığı gibi, tekfir edilmelerine de engel değildir.

¹⁶⁶ 18 Kehf/103-106

¹⁶⁷ 7 A'raf/30

¹⁶⁸ 40 Mü'min/29

¹⁶⁹ 2 Bakara/11

¹⁷⁰ 5 Maide/18

¹⁷¹ 2 Bakara/111

Tekfiri sadece itikada bağlayanlar, imanı sadece kalbin itikadından ibaret gören aşırı Mürcie mezhebidir. Onlara göre küfür ancak itikad ile gerçekleşir.¹⁷²

Kaldı ki itikad kalpte kapalı olup bilinmeyen bir şeydir. Böyle olunca, onu tespit etmek de mümkün olmaz. Bu nedenle Şari', itikadı dünya ahkâmında tekfirin bir engeli olarak nitelememiştir. Engel, hükmün sabit olmasını engelleyen ve tesbiti mümkün olan açık bir olgudur. İtikad ise bu tanıma uymaması sebebi ile tekfirin engellerinden biri olmaz.

Dördüncüsü: Küfre götüren sebeplerden biri veya İslam'dan çıkaran sebeplerden biri ile küfre giren kişinin namaz kılması, şehadet kelimelerini söylemesi ve buna benzer İslam'ın diğer rükunlarını yerine getiriyor olması, tekfir edilmesine engel değildir. Çünkü bu kişinin küfrü, bu rükunları yerine getirmemesi sebebi ile değil, başka bir sebepten dolayıdır. Allahu Teala müşriklerin, imanın unsurlarından sayılan bazı işleri yerine getirmelerine rağmen, bu unsurların, onların müşrik olarak isimlendirilmelerine mani olmadığını belirtmektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Onların çoğu, ancak şirk koşarak Allah'a iman ederler."¹⁷³ Başka bir ayette ise şirkin bütün amelleri boşa götürdüğü belirtilmektedir: "Eğer onlar da Allah'a şirk koşsalardı kendileri için yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi."¹⁷⁴

Bilindiği gibi insan şehadet kelimelerini söyleyerek İslam'a girer ve imanın aslından olan amelleri yerine getirerek İslam'ını sürdürebilir. Bununla birlikte küfür sebebi olan işlerden birini işlemesi nedeni ile kişi, bütün bu amellerini boşa götürebilir.

Bu maddede üzerinde durduğumuz durumun, Allahu Teala'nın yanında muteber olan özürlerden olmadığı ve tekfir etmenin engellerinden sayılmadığına dair şu ayet de delildir: "Eğer onlara sorsan, elbette 'Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk' derler. De ki: Allah ile, O'nun ayetleriyle ve O'nun Peygamberi ile mi alay ediyordunuz. Boşuna özür dilemeyin, çünkü siz iman ettikten sonra (tekrar) kafir oldunuz. Sizden (tevbe eden) bir grubu bağışlasak bile, bir gruba da suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz."¹⁷⁵

Bu ayetler, şehadet kelimesini söyleyen, namaz kılan ve Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile beraber en çetin savaşa çıkmış olan bazı insanlar hakkında inmiştir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve sahabe

¹⁷² Bu konuda bilgi için "İmtau'n-Nazar fi Keşfi Şubuhati Mürçieti'l-Asr" isimli kitabımıza bakınız.

¹⁷³ 12 Yusuf/106

¹⁷⁴ 6 En'am/88

¹⁷⁵ 9 Tevbe/65-66

Radiyallahu Anhum hakkında alay ve hakaret içeren sözleri söylemeleri nedeni ile, Allahu Teala onları tekfir etmiş ve şehadet kelimesini söylemeleri, namaz kılmaları, cihada çıkmaları ve diğer amelleri yerine getiriyor olmaları, onları tekfir edilmekten kurtarmamıştır.

Buna göre mürtedleri ve müşrikleri destekleyenler ile savaşılmaması esnasında, şehadet kelimelerini söylüyor olmaları onların öldürülmelerini engellemez. Çünkü şehadet kelimesini inkar etmemiştir ki onu tekrar söylemesi sebebi ile kendini korumuş ve Üsame bin Zeyd'in öldürdüğü adamın durumunun kapsamına girmiş olsun. Kendisi ile savaşılan bu kişi zaten şehadet kelimelerini gece gündüz söyleyip kabul ediyor, belki de namaz kılıyordur. Tekfir edilmesinin sebebi, Allahu Teala'nın hükümleri yerine başka hükümleri benimseyip savunması ve muvahhidlere karşı müşrikleri desteklemesidir. Bu sebepten sıyrılıp tevbe etmedikçe, Müslüman olamaz. Ancak bu sebepten dönmesi halinde tekrar İslam'a girebilir. Çünkü kendisi bu kapıdan çıkmıştır ve dolayısıyla da dönüşü de ancak bu kapıdan olur.

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vefatından sonra sahabenin *Radiyallahu Anhum* mürtedlere karşı tavrında bu durum açık ve net olarak görülmektedir. Bu mürtedler değişik sınıflardan oluşmaktaydı. Bir kısmı tümünden dinden dönmüş, bir kısmı "Namaz kılarız ancak zekat vermeyiz" diyerek dinin bazısından yüz çevirmiş ve yine diğer bir kısmı da iman ettikleri Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yanında Esved el-Ansi veya Esedoğullarından Tuleyha gibi başkalarının da peygamber olduğunu uydu-rup, onları da peygamber olarak kabul etmişlerdi. Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu* bunlara karşı çıkarak, meşhur uygulamasını yerine getirmiştir. Onlardan şehadet kelimesini söyleyip namazı kıldığı halde zekatı vermeyenler ile zekatı vermeyi kabul etmelerine kadar savaştı. Ve yine onlardan Müseyleme'ye iman etmesi sebebiyle dinden çıkmış olanlar ile, Müseyleme'den ilişkilerini kesip peygamberlik iddiasını red etmelerine kadar savaştı.

Başlangıçta bu durum Ömer bin Hattab'a *Radiyallahu Anhu* kapalı geldi ve Ebu Bekir'e *Radiyallahu Anhu*, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şehadet kelimesini söylemelerine kadar insanlarla savaşmakla emrolunduğunu bildirdiği hadisi hatırlatarak, "İki şehadeti söylemelerine rağmen onlarla nasıl savaşırısın?" diye itiraz da bulundu. Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu* ona, "Namazı ve zekatı birbirinden ayıran ile vallahi sava-çağım" diyerek cevap verdi. Bundan da anlaşılmaktadır ki Ebu Bekir'in savaştığı bu insanlardan kimileri namaz kılıyor ve şehadet kelimesini söylüyordu. Bunların dinden çıkmalarının nedeni namaz veya iki şehadetin terk dışında başka bir sebepti.

Beşincisi: Küfür sebeplerinin herhangi birinin işlenmesinin rahiplerin, hahamların, yöneticilerin veya benzerlerinin saptırması ile olması da tekfirin engellerinden değildir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, cehalet engeli, kapalı ve açıklamaya muhtaç konular için geçerli olan bir mazerettir. Bu şekilde kapalı olan konularda muayyen olarak bir kişi tekfir edilmeden önce mutlaka hüccet ikamesinin yerine getirilmesi gerekir. Ancak Tevhid'in temelini yıkmaya ve Yahudi ve Hristiyanlara bile kapalı olmayan apaçık şirk ve küfür olan bir işi yapma durumunda, cehalet engeli geçerli bir mazeret değildir.

Yahudi ve Hristiyanların, kendi din adamları tarafından saptırılmaları sebebi ile Allahu Teala'ya yapılması gereken ibadeti başkalarına yapmış olmaları meselesinde, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onları mazur görmediği ile ilgili hadis, ileride gelecektir Allah'ın izni ile. Onlar, Adiy bin Hatim'in *Radiyallahu Anhu* açıkladığı gibi, bu konuda din adamlarına itaat etmenin ibadet olduğunu bilmiyorlardı. Yahudi ve Hristiyanların küfrü daha çok taklit küfrüdür. Allahu Teala şöyle buyurur: “(Yahudiler) Allah'ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (Hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i Rabler edindiler. Halbuki hepsine de tek İlah'a kulluk etmekten başka bir şey emrolunmadı. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.”¹⁷⁶

Kafirlerin çoğunun küfrü de bu şekildedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Onlara: ‘Allah'ın indirdiğine ve Rasul'e gelin’ denildiği vakit: ‘Babalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol) bize yeter’ derler. Ataları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yol üzerinde bulunmuyor iseler de mi?”¹⁷⁷

Buhari'nin rivayet ettiği hadiste Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kabir azabı hakkında şöyle buyurur: “Kafir veya münafık ise şöyle cevap verir: ‘Bilmiyorum. Ben de herkesin söylediğini söylüyordum!’ Bunun üzerine kendisine: ‘Sen anlamadın ve uymadın’ denilir. Sonra kulaklarının arasına demirden bir sopa ile vurulur.”

Kur'an, zayıf ve mukallid konumundaki kişilerin, kendilerinin sapıtmalarına sebep olan efendi ve büyüklerinden, kıyamet günü teberri edeceklerini, ama bunun onları kurtaran bir özür sayılmayacağı gibi tekfir edilmelelerine de engel olmayacağını belirtmektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “(Kıyamet günü) hepsi Allah'ın huzuruna çıkacak ve zayıflar o büyüklük taslayanlara diyecekler ki: Biz sizin tabilerinizdik, şimdi siz, Allah'ın azabından herhangi bir şeyi bizden savabilir misiniz? Onlar derler ki: Allah bizi

¹⁷⁶ 9 Tevbe/31

¹⁷⁷ 5 Maide/104

hidayete erdirseydi biz de sizi, doğru yola iletirdik. Şimdi biz sızlansak da, sabretsek de birdir. Çünkü bizim için sığınacak bir yer yoktur.”¹⁷⁸

Başka bir ayette ise Allahu Teala şöyle buyurur: “Şu muhakkak ki, Allah kafirlere lanet etmiş ve onlara çılgın bir ateş hazırlamıştır. Orada ebedi olarak kalacaklar, (kendilerini koruyacak) ne bir dost, ne de bir yardımcı bulacaklardır. Yüzleri ateşte evirilip çevirildiği gün, ‘Eyvah bize! Keşke Allah’a itaat etseydik, Peygamber’e de itaat etseydik’ derler. ‘Ey Rabbimiz! Biz liderlerimize ve büyüklerimize uyduk da onlar bizi yoldan saptırdılar’ derler. ‘Rabbimiz, onlara iki kat azap ver ve onları bir lanetle rahmetinden kov’ derler.”¹⁷⁹ Bu anlamda olan ayetler çoktur.

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* “Tariku’l-Hicrateyn” isimli kitabında, mükelleflerin tabakalarından söz etmekte ve on yedinci tabaka hakkında şunları söylemektedir: “Taklitçiler tabakası, kafirlerin cahilleri ve onlara uyanlar ile bu uyanları takip eden eşekleri şunu söylerler: “Biz atalarımızı bir ümmet (yol) üzere bulduk ve onları bu yollarında takip ettik.” Bununla beraber bunlar İslam ehline karşı muharip (savaşçı) değildirler. Bunların durumları; aynen muharip olan kafirlerin, direk olarak Allah’ın nurunu söndürme, dinini ve kelimesini yıkma teşebbüsü içerisinde olmayan kadınları, hizmetçileri ve kendilerine uyanları gibidir. Onlar bu taklitlerinde hayvanlar gibidirler. Ümmet (alimleri) bu taklitçi tabakasının cahil olsalar da kafir oldukları konusunda ittifak etmiştir. Her ne kadar kendilerinden öncekilere ve atalarına uymuş cahiller de olsalar, bunların hükmü kafir olmalarıdır. Ancak bazı bid’at ehli kimseler bunların kafir olmadıkları hakkında hüküm vermiş ve bunların konumlarının kendilerine davetin ulaşmadığı kimselerin konumu gibi olduğunu söylemiştir. Kelam ilmi ile uğraşan bazı kişiler dışında, Müslümanların imamlarından veya sahabeden veya tabi’inden ya da tabi’inden sonra gelenlerden böyle bir görüş aktarılmamıştır. Bu görüşü savunanlar, bu taklit edenler tabakasının davete karşı inatçı olmadıklarını ve bunların cahil kafir olduklarını söylemişlerdir. Sahih olan bir rivayete göre Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır: “Cennete ancak Müslüman kişi girer.”¹⁸⁰ Taklid eden bu kişi ise Müslüman değildir.

İslam, Allahu Teala’yı birlemek ve ibadeti sadece ona yapmak, Allahu Teala’ya, Rasul’üne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve getirdiklerine iman etmektir. Kişi bunları yerine getirmediği sürece Müslüman olmaz. Bunlar inatçı birer kafir olmasalar da, cahil kafirlerdir ve inatçı olmamaları onları kafir olmaktan kurtarmaz.”

¹⁷⁸ 14 İbrahim/21

¹⁷⁹ 33 Ahzab/64-68

¹⁸⁰ Müslim, Kitabu’l-İman, 178

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* bunları aktardıktan sonra, küfürde başkalarını taklit ederek onlara uyanları ve her iki tarafın da ateşte olduğunu belirten ayetleri aktarmaktadır. Bunlardan birisi Allahu Teala'nın şu ayetidir: “(Kafirler) ateşin içinde birbirleriyle çekişirlerken zayıf olanlar, o büyüklük taslayanlara, ‘Biz size uymuştuk. Şimdi ateşin birazını bizden savabilir misiniz?’ derler. O büyüklük taslayanlar ise, ‘Doğrusu hepimiz bunun içindeyiz. Şüphe yok ki Allah kulları arasında vereceği hükmü verdi’ derler.”¹⁸¹

Daha sonra ise İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle devam eder: “Bu ayetler, taklit edenler ve edilenlerin hepsinin ateşte olduğunu, taklit edenler için bu durumlarının kendilerine bir yarar sağlamadığını belirtmektedir. Şu ayet bunu daha açık bir şekilde bildirir. “O zaman (görecekler ki) kendilerine uyulup arkalarından gidenler, kendilerine uyanlardan hızla uzaklaşırlar ve o anda her iki taraf da azabı görmüşler, nihayet aralarındaki bağlar kopup parçalanmıştır. Taklit edenler söyler derler: ‘Ah, keşke bir daha dünyaya geri dönmemiz mümkün olsaydı da, şimdi onların bizden uzaklaştıkları gibi bir de onlardan uzaklaşıyaydık!’ Böylece Allah onlara işledikleri bütün işlerini kendilerine hasret, pişmanlık ve üzüntü kaynağı olarak gösterir ve onlar artık ateşten çıkmazlar.”¹⁸²

Altıncısı: Mürted kişinin ilim ehlinden veya akademisyen, sakallı ve belli bir İslami cemaatin mensubu olması da tekfirin engellerinden değildir. Allahu Teala, belli bir dönemde yaşamış olan ve zamanının en bilgini olan kişi hakkında şöyle buyurur: “Onlara, kendisine ayetlerimizden verdiğimiz fakat onlardan sıyrılıp çıkan, o nedenle de şeytanın takibine uğrayan ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku. Dileseydik elbette onu ayetlerle yükseltirdik. Fakat o, yere saplandı ve hevesinin peşine düştü. Onun durumu tıpkı köpeğin durumuna benzer: Eğer üstüne varsan, dilini çıkarıp solur, bıraksan da dilini çıkarıp solur. İşte ayetlerimizi yalanlayan kavmin durumu budur. Bu kıssayı anlat, umulur ki düşünür, ibret alırlar.”¹⁸³

Allahu Teala, yaratılanların en hayırlıları olan peygamberler hakkında ise şöyle buyurur: “İşte O, Allah'ın hidayetidir; kullarından dilediğini ona iletir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı kendileri için yapmakta oldukları amelleri boşa giderdi. İşte onlar, kendilerine kitap, hikmet ve peygamberlik verdiğimiz kimselerdir. Eğer bunlar onları inkar etselerdi, derhal biz, onları inkar etmeyecek bir toplumu onlara vekil bırakırdık.”¹⁸⁴

¹⁸¹ 40 Mü'min/47-48

¹⁸² 2 Bakara/166-167

¹⁸³ 7 A'raf/175-176

¹⁸⁴ 6 En'am/88-89

Abdullah bin Ebi Serh olayı da buna delalet eder. Bu kişi Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vahiy katiplerindendi ve dinden döndü. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Kabe'nin eteklerine tutunmuş olarak görülse bile onun öldürülmesini emretti. Daha sonra tevbe etti ve Mekke'nin Fethi sırasında İslam'a döndü. Süt kardeşi olan Osman bin Afvan *Radiyallahu Anhu* onu Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirdi. Burada söylemek istediğimiz şudur; irtidat edip küfrü gerektiren işleri yaptığında, vahiy katiplerinden olması, Abdullah bin Ebi Serh'i kafir olmaktan kurtarmamıştır. Bu olay İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* "es-Sarimu'l-Meslul" isimli kitabında ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Ne var ki dinden çıkaran açık bir küfrü işleyen ile içtiihadından dolayı ecir kazanan müçtehidin, hata sonucu küfür olan bir işi işlemesi veya küfür olan bir sözü söylemesini birbirinden ayırmak gerekir. İçtihad hatasından dolayı böyle bir şey söz konusu olduğu zaman, onlara karşı edepsizlik yapmak veya dil uzatmak, sövmek, kitaplarından insanları soğutmak doğru değildir. Özellikle bu kişiler dinin savunucuları ve mürted tağutlardan uzak insanlar ise onlar hakkında kötüleyici şeyler söylemekten kaçınmak gerekir.

Buhari *Rahimehullah* Sahih'inin "Ensar'ın Fazileti" bölümünde Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dediği aktarır: "Ensar dayanağımdır, sırdaşımdır. İnsanlar sayıca artarken onlar azalacaklar. Öyleyse onların iyilerine yapışın, kusurlularını da affedin." Yine Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Enes'e *Radiyallahu Anhu* Ensar'ı vasiyet ettiği hadisinde de şöyle geçmektedir: "Size Ensar'ı vasiyet ediyorum... Onların iyilerine yapışın, kusurlularını da affedin."

Allahu Teala'nın dini için canlarını feda eden ve Allah yolunda her şeylerini vermekten çekinmeyen Ensar, her zaman bu vasiyetten nasibini alacaktır. Allahu Teala hepsinden razı olsun. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlar hakkındaki vasiyeti unutulmamalı, beyinsiz ve ahmak kişilerin onlara dil uzatmalarına meydan verilmemelidir. Çünkü onlara dil uzatmak, İslam'ın ve Allahu Teala'nın düşmanlarının gözünü aydınlatır. Akli başında hiçbir kimse buna cesaret edemez.

Yedincisi: Belli bir küfür sebebinden dolayı muayyen olarak tekfir edilecek olan kişilerin sayılarının çok olması da tekfirin engellerinden değildir. Çünkü Allahu Teala'nın dini hiçbir kimseyi kayırmaz. Musa *Aleyhisselam* şöyle demiştir: "Eğer siz ve yeryüzünde olanların hepsi kafir olsanız, (Allah'ın bir şeyi noksan olmaz). Çünkü Allah gerçekten zengindir."¹⁸⁵ Allahu Teala şöyle buyurur: "Sen (iman etmelerine) düşün olsan bile yine de insanların

¹⁸⁵ 14 İbrahim/8

çoğu iman edecek değillerdir”¹⁸⁶, “İnsanların birçoğu, Rablerine kavuşmayı gerçekten inkar etmektedirler.”¹⁸⁷

Ebu Davud ve İbn-i Mace’nin rivayet ettiği hadiste şöyle geçer: “Ümmetimden kimi kabileler müşriklere katılmadıkça ve kimi kabileler putlara tapmadıkça kıyamet kopmaz.” Hakim’in Ebu Hureyre’den *Radiyallahu Anhu* rivayet ettiği ve sahih dediği hadiste de şöyle geçmektedir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ‘Allah’ın yardımı ve zaferi gelip de insanların bölük bölük Allah’ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit..”¹⁸⁸ ayetini okudu ve “bölük bölük ona girdikleri gibi bölük bölük de ondan çıkacaklardır” buyurdu.” İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, “Minhacu’s-Sunne” isimli kitabında¹⁸⁹ Müseylemetü’l-Kezzab’ın taraftarlarının yüzbin veya daha çok olduğunu belirtmektedir.

Sekizincisi: Küfür sözünün şaka, oyun, eğlence veya alay olarak söylenmiş olması da tekfirin muteber olan engellerinden değildir. Bu konuda alimlerin ittifakı bulunmaktadır. Bunun delili ise şu ayettir: “Eğer onlara sorsan, elbette ‘Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk’ derler. De ki: Allah ile, O’nun ayetleriyle ve O’nun Peygamberi ile mi alay ediyordunuz! Boşuna özür dilemeyin, çünkü siz iman ettikten sonra (tekrar) kafir oldunuz. Sizden (tevbe eden) bir grubu bağışlasak bile, bir gruba da suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz.”¹⁹⁰ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile beraber Tebuk seferine çıkmış olmalarına, bu sözleri yolculuk esnasında oyun ve eğlence olarak söylemelerine rağmen Allahu Teala onların bu yaptıklarını affetmedi ve özür beyanlarını kabul etmedi.

Ebu Bekr bin el-Arabi (543 hicri) şöyle der: “Şaka olarak yapılan küfür, kişiyi küfre götürür. Ümmette bu konuda ihtilaf yoktur. Tahkik etmek, ilmin ve hakkın; rastgele konuşmak ise, cehalet ve batılın kardeşidir.”¹⁹¹

İbnu’l-Cevzi *Rahimehullah* şöyle der: “Küfür kelimesini söylerken ciddiyet ve oyun aynı değerdedir.”¹⁹²

Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: “Küfrü gerektiren sözü söylemenin ve din ile alay etmenin şaka olarak veya ciddi olarak yapılması arasında fark yoktur.”¹⁹³

¹⁸⁶ 12 Yusuf/103

¹⁸⁷ 30 Rum/8

¹⁸⁸ 110 Nasr/1-2

¹⁸⁹ 7/217

¹⁹⁰ 9 Tevbe/65-66

¹⁹¹ Kurtubi, *Ahkamu’l-Kur’an*, 2/964, 8/197

¹⁹² *Zadu’l-Mesir*, 3/465

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* “Boşuna özür dilemeyin, çünkü siz iman ettikten sonra (tekrar) kafir oldunuz”¹⁹⁴ ayetini açıklarken şöyle der: “Allahu Teala onların “Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk” sözleri için “Yalan söylüyorsunuz” demedi. Bundan önce, işledikleri küfür fiillerinden dolayı özür dilemeleri konusunda Allahu Teala onları yalanlıyordu. Bu defa ise özürlerinde mazeret olarak belirttikleri bu dalma ve şakalaşma sebebi ile kafir olduklarını belirtti.”¹⁹⁵

Beyan ettikleri özüre rağmen Allahu Teala onları tekfir etti. Özür dilemediklerini söylemedi, aksine bu özrün geçersizliğini belirtti. Bu ise beyan edilen bu özrün tekfirin engellerinden olmadığını gösterir.

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah*, hükmün sıhhati için kastın bulunması gerektiği konusundan söz ettikten ve kaybolan devesini bulunca aşırı sevinçten dolayı “Allah’ım, sen benim kulum, ben de senin rabbinim” diyen kişinin sözünü naklettikten sonra şöyle der: “Açık bir küfür söylese bile bu söz ile kafir olmaz. Çünkü küfrü kastetmiş değildir. Küfür söylemesi için ikrah edilen kişi de küfrü söylese yine kafir olmaz. Çünkü bu, iradesi dışında olmaktadır. Halbuki alay eden ve şaka yapan böyle değildir. Alay veya şaka da olsa küfür ve boşama konusunda kişinin söyledikleri geçerlidir. Çünkü sözü bile söylemiştir. Unutan, ikrah altında olan ve hata yapanın aksine, şaka ve alay amacı ile söz söyleyenin, söylediği bu sözü geçerli kabul edilir. Halbuki unutarak, hata ederek ve ikrah altında olarak konuşan kişi mazurdur ve bu söylediğinden sorumlu değildir. Ancak alay ederek konuşan kişi küfür ve akid sözlerinde mazur değildir. Çünkü lafzı söylemekte ve onu kastetmektedir. Alay amaçlı söylenen sözü, Allahu Teala ve Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* özür olarak saymamıştır. Hatta alay amaçlı olarak küfür sözünü söyleyen kişi, cezayı daha çok hak eder. Halbuki Allahu Teala, kalbi iman ile dolu olan kişinin ikrah altında küfür sözü söylemesini mazur görmüştür. Ancak alaylı olarak küfür sözünü söyleyeni mazur görmemiş ve şöyle buyurmuştur: “Eğer onlara sorsan, elbette ‘Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk’ derler. De ki: Allah ile, O’nun ayetleriyle ve O’nun Peygamberi ile mi alay ediyordunuz. Boşuna özür dilemeyin, çünkü siz iman ettikten sonra (tekrar) kafir oldunuz. Sizden (tevbe eden) bir grubu bağışlasak bile, bir gruba da suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz.”¹⁹⁶

¹⁹³ Ravdatu’t-Talibin, 10/64

¹⁹⁴ 9 Tevbe/65-66

¹⁹⁵ Es-Sarimu’l-Meslul, 517

¹⁹⁶ 9 Tevbe/65-66; İlamu’l-Muvakkiin

İbn-i Nuceym el-Hanefi şöyle der: “Küfür sözünü, alay ederek veya oyun olsun diye söyleyen kişi, herkese göre kafirdir ve itikadına itibar edilmez.”¹⁹⁷

Dokuzuncusu: Tekfir edenlerin, irtidat cezasını veya kafir yöneticiyi değiştirme gibi tekfirin sonuçlarını, tekfir edilenlere uygulama gücüne sahip olmamaları da tekfirin engellerinden değildir. Bunlar, günümüz Mürciesinin ağızlarına doladıkları şeylerdir. Birinci bölümde günümüz Mürciesinin önderlerinden bazılarının sözlerine değinmiştik. Bazıları ise onları taklit etmiş ve bu söylediklerine dört elle sarılmıştır. Halbuki söyledikleri, cehalet ile safsata yapmalarından başka bir şey değildir. Böyle bir gerekçe doğru olmuş olsaydı, şer’i bütün ahkâmın iptal edilmesi gerekirdi ve kendi itirafı veya şahitlerin tanıklığı ile zina yaptığı sabit olan kişilere zina cezasını uygulama imkanımız olmadığına göre, bu kişiler de zani hükmünü almamış olurlardı.

Yine, haksız yere adam öldürene kısas uygulama gücüne de sahip olmadığımıza göre, öldüren kişi katil hükmünde olmaz ve adamın diyet yahut kefarete vermesi ve hatta tevbe etmesi de gerekmezdi. Hırsızlık yapanın elini kesme gücüne sahip olmadığımıza göre, ona hırsız dememiz de helal olmazdı.

Açıkça işlenen kötülükleri önleme gücüne madem ki sahip değiliz; bu durumda bu kötülükleri tarif etmemiz, ondan sakındırmamız veya onlara kötülük dememiz de caiz olmaz.

Bütün bunlar, fesat ve ilhad kapısını ardına kadar açmak, onaylamak ve kulların işlemesi için kolaylık sağlamak olur. Halbuki burada hak ve doğru olan, Allahu Teala’nın Kur’an’da belirttiği “O halde gücünüz yettiği kadar Allah’tan korkun”¹⁹⁸ ölçüsüne riayet etmektir. Yine Şuayb’ın *Aleyhisselam* dilinden şöyle aktarılır: “Ben sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. Fakat başarmam ancak Allah’ın yardımı iledir.”¹⁹⁹

Bu nedenle fıkıh alimleri “Mümkün olan, imkansız olan sebebiyle düşmez” kuralını koymuşlardır. Müslümanların herhangi bir dönemde kafir yöneticiye karşı çıkıp onu değiştirmekten aciz kalmaları, onu tekfir etmeyi bırakmaları anlamına gelmez. Ellerinden geldiğince ve güçlerinin yettiği kadar Allahu Teala’dan korkmaları gerekir. Bu tür yöneticileri değiştirme imkanları olduğunda onun hükümlerini reddederler, din ve dünya işlerini ona bırakmazlar ve ellerinden geldiği kadar başlarına musallat olmasına fırsat vermezler. Ona bey’at etmez, sancağı altında savaştırmaz, batıl şeylerinde

¹⁹⁷ El-Bahru’r-Raik Şerhu Kenzu’d-Dagaig, 5/134

¹⁹⁸ 64 Teğabün/16

¹⁹⁹ 11 Hud/88

onu desteklemez ve Müslümanlara karşı ona yardım etmezler. Şüphesiz yöneticinin kafir olduğunu bilmek, ciddi çalışmayı ve günün birinde onu değiştirmek için hazırlık yapmayı gerektirir. Kafir olan yöneticiye Müslüman gözü ile bakanlar ise, ona karşı bir tepki göstermez ve günümüz Mürciesinin yaptığı gibi, onu değiştirmek için hiçbir zaman ciddi bir çalışma içine girmezler.

Yönetici hakkında verilen hükmün farklı olması, grupları ve eğilimlerini birbirinden ayıran bir ölçüdür. Bu ölçü ile muvahhidleri, tağutları tekfir edenleri veya en azından onlar ile aynı safta bulunmaktan kaçınanları; bu tağutlara bey'at edenlerden, batıl yolunu savunanlardan ve tağutları kafir göstermemek için göbeklerini yırtanlardan ayırabiliriz. İnsaf sahipleri muvahhidlerin durumunu, ahvalini, davetlerini ve yöntemlerini, bununla birlikte tağutların kucağında uyuyan, onların sütü ile beslenen, onları eleştirenlere kalemelerini ve dillerini, kılıç ve oklarını musallat edenlerin durumunu bugünün vakıası içinde düşünmelidirler.

Onuncusu: Küfrü işleyen kişinin eksik bir terbiye ile yetişmiş veya kötü bir terbiyeye sahip olması da tekfirin engellerinden değildir. Allahu Teala'ya, dine veya Peygambere söven kişileri tekfir etmeye karşı çıkan ve peşinden gidilip parmakla gösterilen kişilerin söylediği gibi, bu durum onların tekfir edilmelerine engel teşkil etmez. Çünkü kafir ve müşriklerin çoğu kötü terbiye ve yetiştirme sonucu kafir ve müşrik olmuşlardır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunu şöyle belirtir: “Her doğan, İslam fıtratı üzere doğar. Anne ve babası onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır ya da mecusileştirir.”²⁰⁰

Onbirincisi: İstihsan, ıstıslah veya adına davetin çıkarı dedikleri gerekçeler ile sarıh ve açık olan küfür sebeplerinden birini işlemek de tekfirin engellerinden değildir. Çünkü şirk veya küfürde muteber bir yarar yoktur. Dünyada Allahu Teala'ya isyan edilen en büyük günah şirktir. Bu nedenle Allahu Teala şöyle buyurur: “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur.”²⁰¹ Buhari ve Müslim'in yapmış oldukları rivayete göre Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* en büyük günahın ne olduğu sorulmuş ve bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle cevap vermiştir: “Seni yarattığı halde Allahu Teala'ya ortak koşmandır.”

Şirk, dünyada kötülüklerin en büyüğüdür. Bu nedenle bütün amelleri boşa götürür. Allahu Teala şöyle buyurur: “(Ey Muhammed) Andolsun ki

²⁰⁰ Müslim rivayet etmiştir.

²⁰¹ 4 Nisa/48

sana ve senden önceki peygamberlere de (şu husus) vahyolunmuştur: Andolsun ki, (bilfarz) Allah’a ortak koşarsan, işlerin şüphesiz boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun.”²⁰²

Şirkte veya küfürde, varlığı iddia edilen her türlü yarar veya çıkar, şer’an red edilen batıl bir yarar ve çıkardır. Allahu Teala ona hiçbir değer vermez.

Evet, şirk ve küfürde bazı insanlar için dünyalık çıkarlar olabilir. Bu çıkarlarını din maskesi ile örterler. Halbuki din ondan beridir. Allahu Teala, şirkli ortadan kaldırmak için bütün peygamberlerini göndermiş ve kitaplarını indirmiştir. İbadetleri sadece Allahu Teala’ya yapmak şarttır. Allahu Teala iyidir ve ancak iyi olanı kabul eder. Şer’i yarlara ancak meşru yollar ve vasıtalarla ulaşmak caizdir. Gayenin her türlü aracı meşru kıldığına inanan Makyavelistlerden²⁰³ değiliz ki hevamızın uygun gördüğü vasıtayı seçelim.

Allahu Teala, bütün yolları kapatmış ve bize sadece bir tek yolu açık bırakmıştır. Açık bıraktığı o yol ise kendisine, cennetine, rızasına, dinine destek olmaya ve iki cihan mutluluğunu elde etmeye götüren, Allahu Teala’nın Peygamberini gönderdiği ve kendisine bildirdiği yoldur. “Muhammed’in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allah’ın Rasulü olduğuna şahadet ederim” sözünün en önemli anlamlarından biri budur. Küfürde maslahat görenlerin sapıklığını ve onu işlemeyi güzel gösterenlerin zararları hakkında Allahu Teala şöyle buyurur:

“De ki: Size (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar) İyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir. İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O’na kavuşmayı inkar eden, bu yüzden amelleri boşa giden kimselerdir ki, biz kıyamet gününde onlar için hiçbir ölçü tutmayız. İşte, inkar ettikleri, ayetlerimi ve Rasulümü alaya aldıkları için onların cezası cehennemdir.”²⁰⁴ Sahiplerinin dine yakıştırdığı bu tür maslahatlar için salih Selef “İblisin tuzağı” adını vermiştir. Hilafet ve fetihler zamanında yöneticilere yağcılık yapan ve onlara yakınlık kazanmaya çalışanların yaptığı hakkında bu ismi kullanırlardı.

Allahu Teala Süfyan-ı Sevri’ye rahmet etsin. Dostlarına ve yakınlarına, yönetimdeki idareyi ve idarecileri övmemelerini ve onlara yaklaşmalarını, meclislerine katılmamalarını tavsiye eder ve şöyle derdi; “Emirleriniz

²⁰² 39 Zümer/65

²⁰³ Nicola Makyavel, “el-Emir” başlıklı bir kitap kaleme almış ve içerisinde emirlerin tahtlarını korumalarını garantileyen öğütlerini sıralamıştır. Kendince bu öğütlerden en önemlisi “Gaye, aracı meşru kılar” sözüdür.

²⁰⁴ 18 Kehf/103-106

konusunda dikkatli olun. Onlara yaklaşmayın ve hiçbir meselede onlarla birlikte olmayın. Size karşı, yönetime yaklaşmanız ve yönetimin işlerine ortak olmanız durumunda, mazlumun hakkının mazluma iadesinin kolaylaşacağı yönünde söylenen hileli sözlere karşı dikkatli olun. Ki bu İblisin tuzağıdır.”²⁰⁵

Zulmü azaltmak ve fesadı önlemek gerekçesiyle yöneticilerin yanında bulunmanın ve onlara yakın olmanın yararlı olacağını söylemenin nasıl red edildiği ve buna “İblisin tuzağı” adının verildiği üzerinde düşünmek gerekir. Süfyan-ı Sevri *Rahimehullah* bu sözünü bid’atlarını ortaya çıkaran ve insanları mihnetten mihnete düşüren Me’mun ve Mu’tasım’dan önce Abbasi hilafetinin başlarında söylemiştir. O dönemde hilafetin izzet ve heybeti yerinde, Müslümanlar fetihler yapıyor ve orduları doğuda ve batıda küfrün kalelerini dövüyordu.

Bugün tağutlara ve mürtedlere yakın olmakla yetinmeyip onların dine giren, şirk anayasalarına el basıp yemin eden, küfür kanunlarını çıkar-malarında katkıda bulunan ve onlar için ihlaslı savunucular ve savaşçı asker-ler kesilenleri görseydi, acaba ne derdi? Üstelik işledikleri bütün bu küfür ve şirklerini de dine yamamaktan çekinmezler ve bunun dinin yararı ve davetin çıkarı için olduğunu söylerler. Halbuki mide ve keselerinin menfaatlerinden başka bir çıkar bulunmamaktadır. Süfyan-ı Sevri *Rahimehullah*, şöyle demiş-tir: “Bazı kişiler ile karşılaştığımda, onlardan nefret ederim. Bu kişi bana, “Nasılsın?” dediğinde kalbim ona karşı yumuşuyor. Ya onların tiridini yiyen ve halılarında oturan acaba nasıl olur?”²⁰⁶

Bu tür şirk ve küfür olan işler içerisinde olanları savunanların muteber olmayan maslahat gerekçelerini dine yamamalarında bir tuhafılık yoktur. Çünkü onlar bununla da kalmayıp bu tür kişileri savunacak, yönetici konu-mundaki tağutlar ve savunucularının, muteber olmayan bu gerekçeler ile mazur olduklarını iddia edecek dereceye varmışlardır. İhvan-ı Müslim’e (Müslüman Kardeşler Cemaati) mensup bir parlamenter, içişleri bakanı ve yardımcıları eşliğinde bizim ziyaretimize gelmiş ve buna benzer gülünç maze-

²⁰⁵ Siyeru Alami’n-Nubela, 13/586. Bu konuda, “el-Kavlü’n-Nefis fi Hadiati İblis” isminde bir risalemiz bulunmaktadır. Bu risalede İbn-i Teymiye’nin bir fetvasını naklettik. Ehl-i Sünnet’ten bir kişi yol kesenlerden bir gruba hidayet yolunu göstermek istemiş ve bu maksad ile def kullanarak onlara daveti şiir olarak yapmıştır. Bunun üzerine gruptan bazıları hidayet bulmuş ve büyük günahlardan sakınmazken küçük şeylerden bile kaçınır olmuştur. İbn-i Teymiye’ye *Rahimehullah* bu kişinin yaptığı ile ilgili sorulmuştur. Bunun üzerine İbn Teymiye, görünürde-ki yararına rağmen bu yolun bid’at ve batıl olduğunu söylemiş ve daveti bu şekilde yapan şahsın şer’i yolları bilmediğini veya onlardan aciz olduğunu bildirmiştir. Bu fetva için bakınız: Mecmuu’l-Fetava, 11/337, Tasavvuf bölümü.

²⁰⁶ Tezkiratu’l-Mevzuat, 25

retler öne sürmüştü. Onların selamını almayı red edip küfürlerini yüzlerine vurduk, kanun ve yönetimlerinden beri olduğumuzu belirttik, kendilerinden hiç bir istekte bulunmadığımızı söyledik, basında o parlamenterin insanları tekfir ettiğimize ilişkin söylediklerini red ettik, kendisine ve beraberindekilere bunun yalandan ibaret olduğunu gösterdik, bizim insanları genel olarak tekfir etmediğimizi, savaşımızın avam halkla değil, Allahu Teala'nın dinine savaş açan kafir yönetim ile olduğunu, sadece onu ve kanunlarını destekleyenleri, koruyanları ve yasalaştıranları tekfir ettiğimizi belirttik. Her zaman bu kanunları koruyup desteklemeyi bırakmaya ve Allahu Teala'nın dininin koruyucuları olmaya çağırıldık.

Bu çağrımız karşısında sözü edilen parlamenter, işgal ettikleri koltuklarla Allahu Teala'nın dinini savunduklarını söyleyerek tekfir edilen bu kişileri savunmaya koyuldu. İddiasına göre bu insanlar işgal ettikleri koltuklarıyla ABD'ye karşı koyuyor, hilafet için hazırlık çalışması yapıyormuş. Onun bu mazeretlerini konuştuğu yerde, dine savaş açmış azgın kişilerden olan emniyetin üst rutbedeki temsilcileri ve başkaları da vardı. Halbuki onları savunmak için söylediği bu sözler hiçbir zaman onların da aklına gelmemektedir. Hatta böyle şeyleri düşündüğü veya telaffuz ettiği tespit edilirse haklarında dava açılacak ve işlerinden olacaktırlar. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur; “Utanmıyorsan, istediğini yap.”²⁰⁷

Yine bu parlamenter Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hılfu'l-Fudul'da yer almasını delil göstererek bulunduğu halini savunmaktadır. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* iştirak ettiği sözkonusu bu kurumun mazluma maddi kuvvet ile yardım etmek için kurulduğunu hatırlattım ve yasama işini bırakıp kendisinin de böyle bir kurumda yer alabileceğini söyledim. Ancak bu adam, kendisinin mustaz'af olduğunu beyan ederek, Mekke döneminde güç kullanılan herhangi bir çalışmaya girişilmediğini belirtti.

Kendisinin bu delillendirmesinin batıl olduğunu söylemem üzerine Hendek Savaşı sırasında Nuaym bin Mes'ud'un yaptığını bize delil olarak gösterdi. Kendisine Nuaym bin Mes'ud'un küfür anayasaları üzerine yemin etmediğini açıklayınca arkasını dönüp gitti. Evet, Süfyan-ı Sevri *Rahimehullah* ne kadar da doğru söylemiş! “Onların tiridini yiyen ve halılarında oturan acaba nasıl olur?”

²⁰⁷ Buhari ve diğerleri rivayet etmiştir. Ebu Mes'ud el-Bedri hadisinden.

3- TEKFİRİN SEBEPLERİ

Usülcülere göre tekfir için şer'i sebep, şari'in hükme sebep kabul ettiği söz veya fiildir.²⁰⁸ “Varlığı müsebbebi gerektiren, yokluğu ise bunu gerektirmeyen şey”²⁰⁹ olarak da tanımlanmaktadır. Sebep, hükmü gerektiren söz ve fiildir. Bu nedenle alimler, “Hüküm, varlık ve yokluk olarak illete bağlıdır” derler. Sebep ile illet eş anlamlıdır.²¹⁰

Ehl-i Sünnet'e göre iman; itikat, söz ve amelden oluşur. Dolayısıyla küfrün sebepleri de bu itikad, söz ve amele tekabül eder. Bunlar küfre sebep olan söz, küfre sebep olan amel (küfre sebep olan terk de buna girer) ve küfre sebep olan itikad veya şüphedir.

İbn-i Hazm küfrün tanımında şöyle der: “Hüccet ikame edildikten ve hak kendisine ulaştıktan sonra, Allahu Teala'nın iman edilmesini istediği bir şeyi kalp veya dil ya da her ikisi ile inkar etmek yahut küfre götürdüğü nass ile sabit olan bir ameli işlemektir.”²¹¹

Taceddin es-Subki şöyle der: “Tekfir şer'i bir hükümdür. Tekfirin sebebi ise Allahu Teala'nın varlığını veya birliğini veya peygamberliği inkar etmek, yahut inkar bulunmasa bile küfre götürdüğü nass ile sabit olan bir işi yapmak veya sözü söylemektir.”²¹²

Eş-Şirbini'ş-Şafii şöyle der: “İrtidat, inanarak, alay ederek veya inat ederek İslam ile ilişkiyi kesecek bir söz, bir amel veya bir niyettir.”²¹³

Mansur el-Behuti el-Hanbeli şöyle der: “Sözlük olarak mürted; “dönen” manasındadır. Allahu Teala bir ayetinde şöyle buyurur: “Gerisin geriye dönmeyin, yoksa kaybederek dönmüş olursunuz.”²¹⁴ Terim olarak ise, Müslüman iken söz, fiil, itikad veya şüphe sebebi ile kafir olan kişi manasındadır.”²¹⁵

Alimlerin bu konuyu açıklayan sözleri çoktur. Bu sözlerin tamamında küfrün sebepleri olarak küfre götüren söz, amel, itikad veya şüphe belirtilmektedir. Küfrün sebepleri genel olarak bunladır.

²⁰⁸ Bakınız: Muhammed Süleyman el-Aşkar, el-Vazıh fi Usuli'l-Fıkhi, 31

²⁰⁹ Şevkani, İrşadu'l-Fuhul, 24

²¹⁰ Eş-Şankiti, Müzekkiratu Usuli'l-Fıkhi, 42

²¹¹ İbn Hazm, El-İhkam fi Usuli'l-Ahkam, 1/45

²¹² Fetava-i Subki, 2/586

²¹³ Muğni'l-Muhtac, 4/133

²¹⁴ 5 Maide/21

²¹⁵ Keşşafu'l-Kına' an Metni'l-İkna', 6/136

Dünya işleriyle ilgili olarak ise küfrün sebepleri amel veya söz ile sınırlıdır. “İmtau’n-Nazar fi Keşfi Şubuhati Murcieti’l-Asr” isimli kitabımızda bu konu üzerinde genişçe durduk ve bozuk bir itikad, inkar veya helal kılma şartına bağlılığı olmaksızın bazı söz ve amellerin kişiyi dinden çıkardığını belirttik. Şeriat, tekfirin sebeplerini bunlarla sınırlandırmıştır. Çünkü itikad ve şüphe, açık değildir ve tesbiti imkansızdır. Bu nedenle dünya ahkamı bunlara bağlanmamış ve bunlar tekfir sebebi olarak kabul edilmemiştir. İtikad veya şüphe, dünya ahkamı ile ilgili olmayıp ahiret ahkamı ile ilgilidir. Kalbinde iman bulunmadığı halde küfrünü gizleyip açığa vurmayan, İslam ile amel eden ve dolayısıyla da Müslümanlar ile eşit muamele gören münafıklar olmuştur. Ancak Allahu Teala bu münafıkları ahirette en çetin hesaba çekecek ve en ağır ceza ile de cezalandıracaktır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* özetle şöyle der: “Kim küfür olan bir söz söyley veya küfür olan bir ameli işlerse, kafir olmayı kastetmemiş olsa bile, bu fiili sebebi ile tekfir edilir. Çünkü, Allahu Teala dilemedikleri dışında kimse küfrü kastetmez.”²¹⁶ Görüldüğü gibi küfrün sebepleri olarak sadece söz ve fiil belirtilmiştir. Çünkü dünya ahkamı için geçerli olan sebepler zahiri olanlardır. Kalpte gizli olan durumlar ise belirtilmemiştir. Çünkü dünya ahkamıyla bunların ilgisi yoktur.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* “Kafir olmayı kastetmemiş olsa bile” demektedir. Çünkü şari’, sebepler ile müsebbbebi (küfür) birbirinden ayırmamıştır. Sebepler mevcut olup şartlar bulunduğu ve engeller de ortadan kalktığı zaman, sebepleri işleyen kişiye hüküm uygulanır. Sebebi işleyen kişi, müsebbbebi kastetmiş olsun veya olmasın farketmez. Hatta sebep işlenip, şartlar meydana gelse ve engeller de ortadan kalkmış olsa, kişi küfrü istemesi bile bu onu kurtarmaz.²¹⁷ Mükellefin, sebep ile müsebbbebi birbirinden ayırmaya hakkı yoktur.

Buna göre, söz veya fiil olarak açık küfür sebebi olan şeylerden birini mükellefin işlemesi ve şartların bulunup engellerin ortadan kalkması ile kişi kafir olur. Bunlarla kafir olmayı ve dinden çıkmayı kastetmediğini iddia etse bile sonuç budur. Çünkü Hristiyanlar da dahil olmak üzere, kimse küfrü kastetmez. Kendilerine ‘İsa, Allah’ın oğludur’ derken bu sözünüzle kafir olmayı mı kastediyorsunuz?” diye bir soru sorulsa, “Hayır” der ve bunu reddederler.

²¹⁶ Es-Sarimu’l-Meslul, 177-178, 370

²¹⁷ Bkz: Abdulvahhab Hallaf, Usulu’l-Fıkh, 118. Eşini ric’i talak ile boşamasına rağmen, boşama anında “ric’at istemiyorum” demesini örnek vermişlerdir. Yine mübah veya mübah olmayan bir iş için Ramazan’da yolculuk yapan kişinin yolculukta oruç tutmamasının mübah olmasını örnek verirler.

TEKFİRİN SEBEPLERİ HAKKINDA BİR UYARI

Mükellef kişi, küfür sebeplerinden birini işlediği ve şartlar bulunup engeller de ortadan kalktığı zaman kafir olur. Kafir olması için birden fazla sebebin bulunması gerekmez. Aksine, küfür sebeplerinin çokluğu küfrü de artırır. İmanın dereceleri olduğu gibi, küfrün de dereceleri vardır.²¹⁸

Küfrün dereceleri olduğunun delili şu ayettir: “(Haram ayları) ertelemek, ancak kafirlikte ileri gitmektir.”²¹⁹ Yaptıkları bu iş, Kureyş kafirlerinin küfrünü artıran başka bir küfür sebebi olarak tanımlanmıştır. Yine Allahu Teala şöyle buyurur: “Bedeviler, kafirlik ve münafıklık bakımından daha şiddetlidir.”²²⁰

Küfrün bazıları diğer bazısından daha şiddetlidir. Şehadet kelimesini terk ederek veya namazı terk ederek mürted olan, buna Abdullah bin Serh, Abdullah bin Hatal ve başkalarının yaptığı gibi Allahu Teala’nın dinini kötülemeyi, Peygambere sövmeyi veya başka kötülükleri de ekleyen ve Allahu Teala ve Rasülü’ne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* savaş açarak birden fazla küfür sebebi işleyenlerin küfrü; Tebuk Savaşı sırasında sahabenin ilim ehli ile alay eden ve namaz ve diğer farzları yerine getirdikleri halde sadece zekatı kabul etmeyerek mürted olanların küfrü gibi, bir tek sebep ile kafir olanların küf-ründen daha büyüktür.

Bir şeyin haram hükmünde olduğunu belirtirken bazen iki sebep gösterilir. Kişinin, evli olduğu kadının emzirdiği kız (rebibe) ile evlenmesinin haram olması gibi. Alimler, buna Ümmü Habibe’nin hadisini delil gösterirler. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur: “Eşimin kızı olmasa bile bana helal olmaz. Çünkü süt emme yolu ile kardeşimin kızıdır. Beni de Seleme’yi de Ebu Leheb’in cariyesi Suveybe emzirdi.”²²¹

İmam Ahmed *Rahimehullah*, haram olarak saydığı bazı şeyler için şöyle der: “Bu, ölü domuz eti gibidir.” İmam Ahmed *Rahimehullah* bu sözü bir şeyin kesin haram olduğunu belirtmek için kullanmaktadır.²²²

²¹⁸ Bu konuda bilgi için bakınız: İbnu’l-Kayyim, “Tariku’l-Hicrateyn”, Mükelleflerin Ahiretteki Dereceleri ve Tabakaları Bölümü.

²¹⁹ 9 Tevbe/37

²²⁰ 9 Tevbe/97

²²¹ Buhari ve Müslim

²²² Hükmün birden fazla sebebe bağlanması hakkında bilgi için Usulu’l-Fıkıh kitaplarına ve Mecmuu’l-Fetava, 20/94’a bakınız.

Çağımızın tağutlarının küfrü bu türdendir. Bunların küfrünün sebebi birden fazladır. Çünkü bunlar kafir olmalarına neden olacak birçok sebepleri işlemiş ve dolayısıyla da birden fazla kapıdan dinden çıkmışlardır. Allahu Teala'nın izin vermediği şeyleri kanun yapmak, Allahu Teala'nın indirmedeği ile hükmetmek, demokrasi ve benzeri İslam dışı ve küfür olan yönetim şekillerini uygulamak, Yahudi ve Hristiyanları dost edinmek, muvahhid mücahid Müslümanlara karşı kendileri gibi kafir konumunda olan diğer yönetimleri desteklemek, din ile alay etmenin kapılarını açmak ve basın-yayın vasıtası ile bunu alenen işlemek gibi burada sayamayacağımız bir çok sebep bunların işlediklerinden bazılarıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKFİR KONUSUNDA YAYGIN OLAN HATALAR

Bunlardan bazıları yaygın ve bazıları da tekfir konusunda oldukça çirkin olan hatalardır. Yeni olup, hamaseti ve aşırılığı olan bir çok kişi bu hatalara düşmektedir. Bu kişiler, ilim ve ihlas zayıflığı yanında zaman zaman hevalarına uyarak hareket etmeleri sebebi ile bu tür hatalı genellemeler yapmaktadırlar. Şer'i ilimler konusunda zayıflık şüphelerin kapısı, ihlas zayıflığı ise şehvetlerin ve şüphelerin yoludur. Şehvetler heva ve sapıtmanın aracıdır. Allahu Teala şöyle buyurur: "Heva ve hevese uyma, yoksa bu seni, Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır."²²³

Bu hatalara bazen mübalağalar ve iftiralar yol açmaktadır. Allahu Teala şöyle buyurur: "Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız ancak kendi aleyhinizedir."²²⁴ Gökleri ve yeri ayakta tutan adalet ölçüsünden uzak düşmanlıklar da, bazen tekfirden aşırılığa sebep olmaktadır. Halbuki Allahu Teala şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutun, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adil davranmamaya itme-

²²³ 38 Sa'd/26

²²⁴ 10 Yunus/23

sin. Adaletli olun; bu, Allah korkusuna daha çok yakışandır. Allah'a isyandan sakının. Allah yaptıklarınızı hakkıyla bilmektedir.”²²⁵

Bazen bu hatalara varolan küfür yönetimlerinin baskı ve terörü yol açmaktadır. Bu dinin düşmanlarının mü'minlere uyguladığı baskı ve şiddet, zulüm altında inleyen insanlarda karşı tepkiye dönüşmekte ve hatalı tekfire sebep olmaktadır. Bazıları bunu hapishane küfrü olarak da isimlendirir. Düşman bu isimlendirmeleri istismar ederek daveti karalamakta ve bu davetin sahiplerinin böyle olduğunu yaymaktadır. Halbuki bu tür tekfirlerin din ile ve davet ile bir ilgisi yoktur. Sadece baskı ve şiddet altında tutulan kişilerin dillendirdikleri şeylerdir. Baskı ve şiddetin ortadan kalkmasıyla bu tür hatalar da kendiliğinden ortadan kalkar.

Tekfir konusunda hatalar, ancak akli zayıf, ilim ölçülerine ve usul kurallarına bağlı olmayan cahil kişilerde bulunur. İçinde yaşadıkları çetin şartlar, baskı ve acımasız uygulamalar onları bu yola sevk etmiştir. Bunlar zaten dinin ve davetin gerçek ve belirleyici temsilcileri konumunda da değillerdir.

Zaman zaman bu davet alanında ayakları henüz yere değmemiş ve fikirleri olgunlaşmamış olan bazı kişiler, hamasi duygular ile bu tür hatalı hükümler vermektedir. Dini savunma ve düşmanlarına öfkeden kaynaklanan bu tür sözlerle çok tanık olmuşumdur. Akli başında olanlara bu durum hatırlatıldığı ve şer'i ölçüler kendisine gösterildiği zaman hatasını anlar, gayretini, söz ve fiillerini dizginler, sevinçte ve kötü zamanda ölçülü olur. Hamiyet duygusu güzel bir şeydir. Ancak başboş ve ölçüsüz değil, şer'i ölçülere bağlı olan hamiyet ve gayret iyidir.

Bu nedenle Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, lanetleşme hükmü inmeden önce, eşinin yabancı bir kişi ile beraber olduğunu gören bir kimse-nin dört şahit buluncaya kadar sabretmesi gerektiğini söyleyince, Sa'd bunun zor olduğunu söyledi ve “Allahu Teala'ya yemin ederim ki ondan önce kılıçla işini bitiririm” dedi. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur: “Sad'ın gayretine hayret ediyor musunuz? Allahu Teala ondan daha gayretlidir. Bu nedenle açık ve gizli bütün ahlaksızlıkları haram kılmıştır. Allahu Teala'dan daha gayretli kimse yoktur.”²²⁶ Merfu bir hadiste şöyle rivayet edilir: “Gayretin bazısını Allah sever, bazısından ise nefret eder.”²²⁷

Şüphe yok ki tekfirden hataya düşen bu tür kişiler, tekfir ettikleri kişiler hakkında bu şekilde konuşmaya kendilerini sevkeden kuvvetli bir sebep

²²⁵ 5 Maide/8

²²⁶ Buhari ve Müslim

²²⁷ Ahmed, Abu Davud ve başkaları rivayet etmiş ve hasen olduğunu söylemişlerdir.

olduğu ve dini korumak maksadı ile bunu yaptıkları sürece mazur sayılırlar. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Ömer bin Hattab'ın, Hatıb bin Ebi Belta hakkında "Ey Allah'ın Rasulü, izin ver bu münafığın boynunu vurayım" deyip öldürmek için izin istemesi olayında, Ömer'i *Radiyallahu Anhu* mazur görmüş ve O'na "Müslüman kardeşini tekfir ettiğin için kafir oldun" dememiştir. Bilindiği gibi Hatıb *Radiyallahu Anhu*, kişiyi küfre götürebilecek bir ameli işlemiştir. Ne olursa olsun, bu tür hamasetli kişilere, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Ömer'e yaptığı gibi, doğru olan yolu açıklamak gerekir. Çünkü din hiçbir kimseyi kayırmaz veya temize çıkarmaz.

Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu* bu hataya düşmüş ise, başkası nasıl düşmesin. Sebebi ne olursa olsun, hata hatadır. Hakkın dışında ancak sapıklık olur. Güzel niyetler, iyi amaçlar ve seçkin duygular ne kadar bulunursa bulunsun, sapıklığın çirkin yüzünü güzelleştiremez.

Zaten bu dinin ve davetin düşmanları, davetin mensuplarının en ufak bir hatasını veya tökezlemesini yakalamak için tetikte beklemektedir. Onların hiçbir hatasını affetmez veya hiçbir mazeretlerini görmezler. Daveti davetçilerden, yenileri alimlerden ayırma zahmetine katlanmazlar. Bu dinin düşmanlarında en az ve nadir bulunan şey insaftır. Onlarda yalan ve iftiradan daha çok bir şey yoktur. İlimsiz ve adaletsiz konuşmayı hoş gören veya bunu ücret ile yapan kişiler, sırf düşmanlık olsun diye herşeyi söylemekten çekinmezler.

Tevhid davetinin sahipleri, tertemiz beyaz elbise giyenler gibidir. Onun üzerinde en ufak bir leke hemen göze batar. Bu nedenle kıldan ince de olsa, yöntemde en ufak bir sapmadan kaçınmak gerekir. Bu hataları işleyenler, batılın salyalarıyla, şehvetlerin ve şüphelerin kötülükleriyle elbiselerini ve yüzlerini karartan ve bu davetin düşmanı olan kişiler gibi değildirlir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, özeleştir alanında en güzel örneklerden sayılan bir risale yazmış ve orada şöyle demiştir: "Bid'atçıların, selef alimlerini küçümsemesinin sebebi; bu alimlerde gördükleri kimi haksızlık ve içtihadlarda yapılan kimi hatalardır. Meydana gelen bu hata ve eksiklikler, muhaliflerinin hataya düşmesine ve hatta büyük bir sapıklığa yönelmelerine sebep olmuştur."²²⁸

Bu nedenle oturup kalktığımız, kendilerine ders verdiğimiz veya velisi olduğumuz kişilerin bu hatalarını tasvip edecek değiliz. Hiçbir zaman onlara karşı sessiz kalmadık. Hoşuna gitsin gitmesin, uzak veya yakın olsun bu davetin duruluğunu bulandıracak hiçbir kimsenin hatalarına gözümüzü yummadık ve kayırmadık. Bir takım insanların haksızlıkları, düşmanlıkları ve

²²⁸ Mecmuu'l-Fetava, 4/91

eziyetleri de bizi bu işten alıkoymadı. Allahu Teala'nın yardımı ve zaferi kendilerine gelinceye kadar, bizden çok daha hayırlı ve üstün kişiler bu yolda eziyet görmüştür. Güzel bir sözde şöyle geçmektedir:

“Daima faziletleri toplamaya çalış. Bunun için beden ve ruh çabalarını sürdür. Sadece Allahu Teala'nın rızasını kazanmaya ve bunun için çalışanlara yarar sağlamaya gayret et. Kıskananları, söylediklerini ve haksızlıklarını bir yana bırak. Çünkü ölümden sonra kıskanma da kalmaz.”

Bir zamanlar bu hatalara karşı çıkışlarımızı yadırgayanlardan bazıları olgunlaşıp gerçekleri gördükten ve bu muteber olmayan görüşlerinin davete olan zararlarını anladıktan sonra, bu hatalarından dönmüşlerdir. Benim bu kişiler ile olan alakam ve durumum, “En çetin şartlarda elimden geldiği kadar onlara öğüt verdim, ama doğru yolu ancak ertesi günün sabahında gördüler” sözünde belirtildiği gibidir.

Her şeye rağmen Allahu Teala'ya hamd olsun! Bunların, muhalefet ve mücadeleden sonra da olsa, hakka dönmeleri, başkalarının hata ve sapıklık üzerinde devam etmelerinden daha iyidir. Kalplerin hidayet bulması elimizde değildir. Hiçbir zaman insanların elinde de olmamıştır. Allahu Teala Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “(Rasulüm!) Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hidayet verir ve hidayete girecek olanları en iyi O bilir.”²²⁹

Sonuç olarak, Allahu Teala bizi bu yola hidayet ettiğinden beri hiçbir zaman bu şaz olan görüşlerden ve hatalardan bir şey sahiplenmedik, kabul etmedik, ona çağırmadık ve bir gün olsun onu savunan bir şey yazmadık. Hapishanede iken de, ondan sonra da bu hata ve yanlışlardan beri olduğumuzu belirttik ve Allah'ın izni ile belirtmeye devam edeceğiz. Hiçbir zaman hapishane koşullarında meydana gelebilecek tepkisel itikadları benimsemedik. Sadece Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın menheci olan bu itikadı taşıdık, onu yazdık, açıkta ve gizlide okuyarak, şeriatın ve salih selefin yazdıklarını araştırarak ona davet ettik. Her koşulda ona bağlı olmaya, baskı veya zulüm sebebiyle ifrat ve tefrite kaçmamaya Allah'ın izni ile devam edeceğiz. Allahu Teala'nın bize sebat vermesini ve bu menhec ve itikad üzerinde canımızı almasını dileriz. Yeni başlayan ve hamasi duygular besleyenlere öğüt vermek ve aşırıya kaçanları da uyarmak için bu risaleyi kaleme aldım. Hatalardan ve muteber olmayan şeylerden bu davetin ve mensuplarının beri olduğunu vurgulamak için bunları yazıyorum.

-1-**MUTLAK KÜFÜR İLE MUAYYEN TEKFİR ARASINDA
AYIRIM YAPMAMAK**

Öğrenme aşamasında olanlardan birçoğu, alimlerin kitaplarında kullandıkları “İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* beşyüz İslam aliminden, istivayı inkar edip istila anlamında olduğunu iddia edenlerin tekfir edildiğini nakletmiştir” sözünü veya “Kur’an mahluktur diyen kafir olur”, “Allah her yerededir diyen kafir olur” gibi ifadeleri hatalı anlamaktadır. Yine küfre götüren bazı amelleri yapan veya sözleri söyleyenler hakkında kullandığımız “Falan kişi küfre sebep olan işler yaptı” veya “Küfür sözü söyledi” gibi sözlerimizi anlamamaktadırlar. Öğrenme aşamasında olanlar, kullandığımız bu genel ifadeler sebebi ile, muayyen kişileri tekfir ettiğimizi zannederler. Halbuki durum onların zannettikleri gibi değildir.

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat akidesinden sapan fırkalar ile ilgili olarak alimlerin söyledikleri “Cehmiyye fırkası kafirdir, Kaderiyye fırkası kafirdir” gibi genel ifadeler de bu kabildendir.

Bazıları bu genel ifadeler ile muayyen kişiler için söylenen sözleri birbirinden ayırmazlar. Hatta Hafız İbn-i Hacer, Nevevi ve günümüz alimlerinden Seyyid Kutup²³⁰ *Rahimehumullah* gibi Allahu Teala’nın sıfatlarında bazı ibareleri te’vil eden kişileri de tekfir edenleri gördüm. Bütün bunlar aşırılık sebebi ile acele olarak verilmiş hoş olmayan kararlardır.

Muhakkik alimlere göre bunun doğrusu; bu fırkalar ve sahip oldukları akideler hakkında bu tür genel ifadeler kullanılmış olsa bile, tekfirin şartları ve engelleri gözönünde bulundurmadan muayyen kişilerin tekfir edilmemesidir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Selefin ve imamların Cehmiyye’yi genel olarak tekfir ettiğini, ancak muayyen bir kişinin tekfir edilebilmesi için delil ve şartların bulunması gerektiğini belirtmektedir.²³¹

²³⁰ Haksız olarak kendileri için Selefiyye ismini kullanan çağdaş Mürcie’nin çömezlerinden birinin, sıfatlar konusundaki bazı hataları veya edebi bazı genellemeleri sebebiyle Seyyid Kutub’u *Rahimehullah* tekfir ettiğini işittim. Mürted çağdaş tağutları tekfir etmeye yürekleri yetmeyen bu insanlar, Seyyid Kutup gibi birini tekfir etmekten utanmamaktadırlar.

²³¹ Bakınız: Mecmuu’l-Fetava, 2/214

Bu konuda özet olarak şunu söyleyebiliriz: Mutlak tekfir; küfre götüren bir söz veya fiil sebebi ile şer'i bir delile binaen, belirli bir kişiye indirgenmeden yapılan ve asıl olarak işlenen fiil veya söylenen sözün tekfir edildiği bir hükmüdür. “Şöyle diyen kafir olur”, “böyle yapan kafir olur” gibi tekfir hükmü muayyen bir kişiye indirgenmeden genel olarak verilir. Dolayısıyla mutlak tekfir, kişi hakkında değil sebep hakkında hüküm vermektir.

Yani faili değil, fiilin kendisini cezalandırmaktır. Bu meselede, söylenen bu söz veya işlenen fiilin, büyük küfür olduğuna dair delaleti kesin olan şer'i delile bakılır. Bu delil, delaleti değişik ihtimallere açık olan türden olmamalıdır. Küfür hükmünü vermek için mutlaka delilin hem sabit olması ve hem de delalet yönünden kesin olması gerekir.

Muayyen tekfir ise, küfre götüren bir işi yapan yahut bir sözü söyleyen kişi hakkında hüküm vermektir. Mutlak tekfirden olduğu gibi, burada da gerekli düzeyde araştırma yapmak ve kesin delile dayanmak gerekir. Bu nedenle failin işlediği veya söylediği iş yahut sözün kişi hakkında sabit olmasına ve tekfirin engellerinin bulunup bulunmadığına bakmak gerekir. Tekfirin şartları ve engelleri hakkında ve bu engeller ve şartların bulunup bulunmadığına dair yapılacak araştırmanın, mümteni konumunda olmayan güç yetirelebilen kişiler hakkında gerekli olduğunu yukarıda açıklamıştık.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Belirli bir takım sözler hakkında mutlak olarak nakledilen tekfir hükümlerini onlara açıklıyordum. Bu sözlerin doğruluğunun üzerinde duruyor ancak muayyen tekfirin bundan ayrılması gerektiğini belirtiyordum. Ümmetin, temel usul konularından biri olarak hakkında ihtilaf ettiği ilk mesele va'id (tehdit) konusudur. Kur'an'da va'id ile ilgili ayetler mutlaklardır. Mesela “Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıknmış olurlar; zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir”²³² ayetinde olduğu gibi. Bu, genel ve mutlak bir hükümdür. Selefin yaptığı da budur. Halbuki muayyen kişi için ceza (va'id) hükmü, tevbe ile, günahları silen iyilikler ile, musibetler ile veya makbul bir şefaata ile ortadan kalkmış olabilir.

Tekfir de bir ceza tehdididir. Sözü, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söylediğini yalanlamak da olsa, kişinin İslam'a yeni girmiş veya ilim muhitinden uzak bir yerde yaşamış olması yahut söylediği sözün küfür olduğuna dair nassları duymamış veya duymuş olsa bile sahih veya sabit görmemiş yahut yanılmış olsa bile kendisince onları te'vil etmiş olması sebebiyle

²³² 4 Nisa/10

hakkında kesin delil kaim olmadıkça inkar ettiği şeyler yüzünden kafir olmayabilir.”²³³

Şeyhu’l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* başka bir sözünde de şöyle der: “Bunun aslı şudur; Kitap, sünnet ve icma ile küfür olduğu sabit olan bir söz için “Mutlak küfürdür” denir. Şer’i deliller bunu göstermektedir. İman, Allahu Teala ve Rasulü’nden *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* öğrenilen hükümler-dendir. İnsanların zan ve hevalarına göre karar verecekleri bir konu değildir. Hakkında tekfirin şartları sabit olmadıkça ve engelleri ortadan kalkmadıkça, bu tür sözleri söyleyen her kişi hakkında küfür hükmü verilmez. İslam’a yeni girmiş olması veya ilimden uzak bir yerde yetişmiş olması sebebiyle içkinin veya faizin helal olduğunu söyleyen kişi bu kabildendir.”²³⁴

Yine şöyle der: “Söylenen söz, mutlak olarak sahibinin tekfir edildiği türden olabilir ve genelde bunu ifade etmek için, “Kim şöyle derse kafir olur” ifadesi kullanılır. Ancak bu sözü söyleyen kişi, gerekli olan hüccet ikamesi yapılmadan önce tekfir edilmez. Allahu Teala’nın, “Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıknmış olurlar; zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir.”²³⁵ ayetinde olduğu gibi, va’id ile ilgili olan nassların durumu bu şekildedir. Bu ve buna benzer nasslar hak olan va’idi bildirir. Ancak gerekli olan şartların oluşmaması ve engellerin de kalkmaması sebebi ile mutlak olan bu va’id muayyen bir şahsa indirgenemez. Çünkü işlediğinin haram olduğu kendisine açıklanmamış veya bu yaptığından tevbe etmiş veya işlediği bu haramın affedilmesine sebep olacak derecede iyilikleri fazla olmuş ya da kendisine şefaet edilmiş olabilir.

Küfür olarak nitelenen sözler de böyledir. Kişiye hakkı bildiren nasslar ulaşmamış olabilir, ulaşmış olsa bile onları sabit görmemiş olabilir veya anlamamış olabilir ya da Allahu Teala’nın mazur göreceği şüpheler ile karşılaşmış olabilir. Hak peşinde olup hata yapan mü’minin hatasını ne olursa olsun Allahu Teala bağışlar. Bu hatanın nazarı veya ameli konularda olması farketmez. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ashabı ve ümmetin imamlarının görüşü budur.”²³⁶

Ayrıca, sonraki alimlerden bazısının bid’at ehlini tekfir etmeleri, bu tekfirin kişiyi dinden çıkaran türden olup olmadığı ve tekfir edilen bu kişilerin ebedi cehennemlik olup olmadıkları konusundaki tartışmaları naklettikten sonra şöyle der: “Gerçek şu ki, imamların mutlak olarak söyledikleri sözler

²³³ Mecmuu’l-Fetava, 3/147-148

²³⁴ Mecmuu’l-Fetava, 35/101

²³⁵ 4 Nisa/10

²³⁶ Mecmuu’l-Fetava, 23/195

hakkında, öncekilerin mutlak olan şer'i nasslar hakkında düştükleri durumun aynısı olan bir duruma düştüler. Onları ne zaman görseler "Kim şunu söylerse kafirdir" sözünü duydular. Daha sonra, belirtilen o sözü söyleyen herkesin kafir olduğuna inandılar. Halbuki tekfirin belirli bir kişiye indirgenmesi belli şartların yerine gelmesine ve yine belli engellerin de olmamasına bağlıdır. Mutlak tekfir, şartları bulunmadıkça ve engelleri ortadan kalkmadıkça belirli kişiler için sabit olmaz. İmam Ahmed *Rahimehullah* ve bu genel hükümleri belirten tüm alimler, Cehmiyye fırkasından küfür sözlerini bizzat söyleyenler dışında kimseyi tekfir etmediler. Çünkü bir sözü söylemeye çağırmak, onu söylemekten daha büyüktür. Söyleyeni ödüllendirmek ve terkedeni cezalandırmak ise bir sözü söylemeye çağırmaktan daha büyüktür.

Bununla birlikte İmam Ahmed *Rahimehullah*, halifeye ve kendisini hapsedip dövenlere dua etmiştir. Onlar için istiğfar edip hakkını helal etmiştir. İslam'dan çıkmış olsalardı, onlar için istiğfar etmek caiz olmazdı. Çünkü kafirler için istiğfar etmek Kur'an, sünnet ve icma ile caiz değildir.

Onun ve başka imamların bu sözleri, Kur'an'ın mahluk olduğunu ve ahirette Allahu Teala'nın görülmeceğini söyleyen Cehmiyye'den belirli (muayyen) kişileri tekfir etmediklerini gösterir. İmam Ahmed'in bu konuda muayyen kişileri tekfir ettiğini belirten sözler de nakledilmiştir. Kendisinden, bir konuda farklı iki görüşün aktarılmış olması tartışma götürür. Yahut mesele tafsilata inilerek ele alınır ve muayyen kişileri tekfir etmişse, bunun şartların bulunduğu ve engellerin de ortadan kalktığı için olduğu, muayyen olarak tekfir etmediklerinin ise, gerekli şartların bulunmaması ve engellerin kalkmaması sebebiyle tekfir edilmedikleri söylenir. Böyle bir durumda ise tekfir mutlak manadadır.²³⁷

Sonuç olarak, muayyen tekfir ile mutlak tekfir arasındaki farkı gözönünde bulundurmamak, bazı kişilerin yuvarlandıkları bid'at uçurumudur. Bu uçuruma yuvarlananlar, ancak belli araştırma ve gerekli uyarıdan sonra tekfir edilmeleri helal olan kimi insanları tekfir etmişlerdir. Dolayısıyla da hem kendileri sapmış ve hem de başkalarını saptırmışlardır.

²³⁷ Mecmuu'l-Fetava, 12/261-262

-2-**BELDENİN DARU'L-KÜFÜR OLMASINA BİNAEN, O BELDEDE YAŞAYANLARIN ASIL OLARAK KAFİR OLDUKLARINI SÖYLEYEREK HERKESİ TEKFİR ETMEK**

Tekfir konusunda yaygın olan hatalardan biri de daru'l-küfür gerekçesiyle insanları tekfir etmek ve kanlarının, mallarının ve ırzlarının helal olduğunu söylemektir. Bu durum, aşırıya kaçanlar arasında oldukça yaygındır. Bazı cahiller işin aslını ve sonuçlarını anlamadan böyle bir akıma kapılmışlardır. Allahu Teala'ya hamd olsun ki biz hiçbir zaman böyle bir kuralı ortaya koymadık ve uygulamadık. Bununla birlikte bugüne kadar da o kurala karşı çıktık. Hatta bu kuralı benimsemesi sebebi ile kendilerine muhalefet ettiğim ve söylediklerini reddettiğim bir kişi, bir defasında beni de tekfir etti. O gün Mardin şehri hakkında İbn-i Teymiye'nin söylediklerinden aldıkları ve ibareleri çarpıttıkları bir fetva dışında ellerinde buna dair bir kaynak da görmedim. İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah*, sözkonusu fetvasında "...ne de halkı kafir olan daru'l-harp konumundadır" şeklinde kullandığı ifadeyi onlar "halkı kafir olan daru'l-harp" şekline çevirerek; sonradan daru'l-küfür olsa bile, akidesini bizzat bildikleri kişiler dışında, bütün halkın kafir olduğu sonucunu çıkarmışlardır. Bu kişiye, özellikle Mardin ve kafirlerin sonradan işgal ettikleri diğer yerler hakkında fakihlerin kullandıkları daru'l-küfür ifadesinin, uygulanan küfür hükümlerine binaen söylendiğini, küfür sebeplerini işleyenler dışında, orada oturan insanların küfür ile bir ilgisinin olmadığını anlattım. Meseleyi uzunca açıkladım. Fakat beni dinlemediler ve sözkonusu ibareye sarılmaya devam ettiler. Hevanın, ölçüleri nasıl altüst ettiğine, tekfir gibi en tehlikeli konuda ashabın ve onlardan sonraki üç kuşak alimlerinin söylediklerini kabul etmeyip, yedinci asırda yaşamış bir alimin çarpıtılmış bir ibaresine dört elle sarılmaya kişiyi nasıl sevkettiğine şahid oldum. Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dışında bütün insanların söylediklerinin bizzat delil olmadığını ve dolayısıyla da delile dayanmayan sözlerin hüccet olamayacağını kendisi de itiraf etmektedir.

Allahu Teala, bazen acele ile tekfire yönelmede nefsin bazı dürtü ve heveslerinin olduğunu belirterek şöyle buyurur: "Size selam veren kişiye,

dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek ‘Sen mü’min değilsin’ demeyin.”²³⁸

Bu konuda hata edenler, tekfir ettikleri insanların mallarını en kısa zamanda yağmalamak için fırsatlar kollamaktadırlar. Ki mallarını yağmalamayı hedefledikleri bu insanlar, mücahid davetçiler ve ihlaslı mü’minler olsalar bile, onlara göre bu mallar ganimet hükmündedir. Allahu Teala’nın, onları doğru yola iletmesini ve Müslüman gençleri bu sapıtırıcı fitnelerden uzak tutmasını dilerim.

Çünkü şer’i bir delil olmaksızın Müslümanları tekfir etmeye cüret etmek ve muvahhidlerin kanlarını helal görmek, ancak takva ve Allahu Teala korkusundan nasibini almamış hasta nefislerin işidir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Veda hacı hutbesinde şöyle buyurur: “Bu şehrin haramlığı, bu ayın haramlı ve bu günün haramlığı gibi kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da birbirinize haramdır” Buhari ve Müslim’in rivayet ettiği hadiste “Şu üç kişi dışında Müslüman bir kimsenin kanı helal olmaz: Zina eden evli kimse, kısas olarak öldürülen kimse ve cemaatten ayrılarak dinini terk eden kimse” şeklinde geçmektedir. Yine Buhari’de şöyle rivayet edilir: “Müslüman kişi, haksız yere birinin kanını dökmediği sürece dininde rahat içindedir.”

Buhari İbn-i Ömer’den *Radıyallahu Anhuma* şöyle nakleder: “Haksız yere kişinin kanını dökmek, kişinin içine düştüğü ve kurtulamadığı uçurumlardandır.” Yine Buhari’de şöyle rivayet edilir: “Meymun bin Siyah, Enes bin Malik’e şöyle demiştir: “Ey Ebu Hamza, kulun kanını ve malını haram eden nedir?” Bunun üzerine Enes bin Malik *Radıyallahu Anhu* şöyle cevap verir: “Şehadet kelimesini söyleyen, kıblemize yönelen, namazımızı kılan, kestiğimizi yiyen kişi Müslümandır. Müslümanların lehine olan onun da lehine, aleyhine olan onun da aleyhinedir.”

Kadı İyad muhakkik alimlerden şöyle nakleder: “Muvahhid Müslümanların kanının mübah olduğunu söylemek tehlikelidir. Bin kafiri terketmede yanılmak, yanlışlıkla bir Müslümanın bir damla kanını haksız yere dökmekten ehvidir.”²³⁹

Kadı İyad, el-Kabisi’den şu sözünü aktarır: “Açık bir durum olmadıkça kanlar dökülmez. Beyinsizleri kırbaç ve hapis ile cezalandırmak, onları edeplendirmek için yeterlidir.”²⁴⁰

Bunlar ilim ve bu ilmin tahsili ile uğraşsalar, usul ve furu’ bilgilerini alsalardı, küfre götüren söz ve fiil meydana gelmiş olsa bile, tekfir etmek bir

²³⁸ 4 Nisa/94

²³⁹ Eş-Şifa, 2/277

²⁴⁰ Eş-Şifa, 2/262

yana, kan ve malın mübahlığını önleyen aşamaların, şartlar ve engellerin bulunduğunu, özellikle musallat oldukları mustaz'aflar, davetçiler, tağutların düzen ve kanunlarının koruması altında olmayan mü'minler hakkında böyle bir hükme varmalarının önünde engeller olduğunu göreceklerdi. Sözün veya fiilin küfür olarak nitelenmesinin muayyen kişiyi tekfir etmeyi gerektirmediğini, dolayısıyla arzu ettikleri sonuçların ona terettüp etmediğini anlarlardı. Kaldı ki alimlerin cumhurunun görüşü, hatta İbnu'l-Munzir'in dediğine göre alimlerin icması, irtidadının birden fazla sebepten dolayı olmadığı ve mümtenei konumunda bulunmadığı taktirde mürtedin mülkünün sadece irtidat etmesiyle zail olmayacağı yönündedir.²⁴¹ Çünkü bu durumda tevbe etmeye çağılır ve İslam'a dönebilir.

Bu hataya düşenlerin, kendilerine delil olarak edindikleri İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* fetvası üzerinde araştırma yapanlar, bu fetvanın bu hataya delil teşkil edecek bir yönünün olmadığını görürler. İbn-i Teymiye'ye *Rahimehullah*, içinde Müslümanların bulunduğu ve Moğolların işgal ettiği Mardin şehrinin durumu sorulmuş, o da şöyle cevap vermiştir:

“Hamd Allah’a aittir. Mardin’de veya başka yerlerdeki Müslümanların kanları ve malları haramdır. İster Mardin halkı, isterse başkaları olsun, İslam şeriatından çıkanlara yardım da haramdır. Orada yaşayan eğer dinini yerine getirmekten aciz ise hicret üzerine vacip olur. Böyle bir acizyet söz konusu değilse hicret vacip değil müstehaptır. Müslümanların düşmanlarına canları veya malları ile yardım etmeleri haramdır. Gerek kaçarak, gerek tevriye yaparak, gerek aldatarak; hangi yolla olursa olsun, bundan kaçınmak üzerlerine vaciptir. Eğer bundan kaçınmaları ancak hicret ile mümkün oluyorsa hicret etmeleri farz olur.

Bu insanların geneline hakaret etmek ve nifak ile suçlamak helâl olmaz. Bu sadece Kuran ve Sünnet’te belirtildiği şekliyle bu vasıfları üzerlerinde taşıyanlar için caizdir. Mardinliler veya başkaları olsun, herkes için bu kural geçerlidir.

Mardin’in daru’l-harb ya da daru’l-İslâm olmasına gelince, orası bu iki niteliği de üzerinde taşıyan (daru’l-mürekkebe) bir ülkedir. Bu, şu iki manayı ifade eder: Burası ne ordusu Müslüman olduğu için İslam hükümleri uygulanan bir dârul-islâm, ne de halkı kâfir olan dârü’l-harp konumundadır. Bilakis üçüncü bir kısımdır. Orada Müslümanlara gerektiği gibi muamele edilir, İslam şeriatından çıkanlarla ise hak ettikleri şekilde savaşırlar.”²⁴²

²⁴¹ Bakınız: El-Muğni, Kitabu’l-Murted, “Sadece İrtidat Etmesi İle Mürtedin Mülkünün Elinden Çıkmasına Karar Verilmez” bölümü.

²⁴² Mecmuu’l-Fetava, 28/135 (Özet olarak)

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu fetvasında şunları kararlaştırmaktadır: Nerede olursa olsun, Müslümanların kanları ve malları hakkında asıl olan ilke, haram olmasıdır. Bunda yaşanan yerin bir rolü yoktur. Bu dokunulmazlığın sebebi, yaşanan yerin daru'l-İslam olması değil, kişinin Müslüman olmasıdır.

Sadece memleketin kafirlerin işgali altında olması sebebi ile orada yaşayan Müslümanlara nifak ve benzeri sıfatların yakıştırılması caiz değildir. Kafirler işgal ettiği için fakihlerin daru'l-küfür olarak niteledikleri yerler hakkında da durum böyledir. Her şeyden önce orası (Mardin), kitap ehlinin kıyafetleriyle Müslümanlardan ayrıldığı ve hiçbir şekilde mürtede hayat hakkının tanınmadığı daru'l-İslam değildir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* daru'l-İslam'da, Müslümanın tanıdığı ve tanımadığı herkese selam vermesini emretmiştir.²⁴³ Bu nedenle fakihler “Daru'l-İslam'da asıl olan İslam'dır” kuralını usul ve furuda delil kabul ederek hükümler vermişlerdir.

Bununla beraber orası, halkı kafir olan ve hiçbir zaman daru'l-İslam hükmünü almamış ve halkı da Müslüman olmayan daru'l-harp konumunda da değildir. Bu nedenle asıl olarak daru'l-küfür olan bir memleket değildir. Kafirler işgal etmeden önce orası daru'l-İslam ve halkı da Müslüman idi. Bu nedenle halkı hakkında ve onlara yapılacak muamelede bu terimlere göre hüküm verilmez. Aksine kim “Müslümanım” derse, canı ve malını korumuş olur ve Müslümana yapılan muamele geçerlidir. Kim de İslam şariatının dışına çıkarsa hak ettiği muameleyi görür. Dolayısıyla İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* söylediği bu söz, açık ve nettir.

Ne var ki İbn-i Teymiye'nin başka bir yerde belirttiği gibi, heva ile şüphe bir araya geldiği zaman, şüpheye düşme ihtimali artar, ilim ve anlama bozukluğuna yol açar. Üzerinde durduğumuz bu hatanın sahipleri, bu bozuk anlama ile şüphelerini kanıtlayacak delili bulduklarını zannetmektedirler. Onlar “...ne de halkı kâfir olan dârulharp konumundadır” ibaresine sarılmışlar ve işgal edildiği için daru'l-küfür olarak nitelenen her memleket için küfrü asıl olarak ele almışlar ve geneli Müslüman olup İslam'a sarılısalar bile oradaki Müslümanları tekfir etmişlerdir.

Daha önce daru'l-küfür ve daru'l-İslam konusunu incelemiş ve alimlerin bu konudaki tariflerini, görüşlerini ve bu kavramların, orada ikamet edenler üzerindeki sonuçlarını aktarmıştık. Bu hatanın sahiplerinin iddia ettikleri gibi, halkı Müslüman olup sonradan işgal edilmiş olan yerlerde yaşayanlar için asıl olanın küfür olduğunu söyleyen muhakkik bir alim görmedim.

²⁴³ Muttefekun aleyhi

Sadece Harici ve sapmış kimi fırka mensuplarında bunların söylediklerine benzer bazı görüşler bulunmaktadır. Nafi bin Ezrak menhecine bağlı Ezrakiler şöyle derler: “Daru’l-küfürde ikamet edenler kafirdir. Orayı terketmeleri gerekir.” Bilindiği gibi bu fırka mensupları, Müslüman muhaliflerinin memleketlerini de daru’l-küfür olarak görürler.

Beyhesiyye ve Avfiyye fırkaları ise şöyle der: “İmam kafir olursa, orada bulunan ve bulunmayan bütün halk da kafir olurlar.” Halbuki bütün bunlar onların asılsız düşüncelerinden başka bir şey değildir. Allah’ın izni ile, bu kitabın dördüncü bölümünde bunu ele alacağız.

Muhakkik alimlerden birçoğunun görüşlerini inceledim ve bu tür görüşlerin hiçbirisine rastlamadım. Cassas’ın “Ahkamu’l-Kur’an” isimli kitabında geçen ifade de bu söylediğimizden başka değildir. Çünkü oradaki ifade asli daru’l-küfür veya daru’l-harb hakkında söylenmiş bir sözdür. Müslümanların yaşadığı ve ulaşabileceği bir daru’l-İslam varken, böyle bir yerde ikamet eden ve kafirlerin sayısını çoğaltan kişiler ile ilgili yapılmış bir açıklamadır.

Halkı Müslüman olup sonradan düşmanın işgal ettiği veya Müslümanların hicret edeceği başka bir memleketin olup olmadığı dikkate alınmadan ve orada kalmaya devam eden Müslümanların kafirler ile işbirliği yapıp yapmadığını hesaba katmadan bu terimler sebebi ile orada ikamet eden Müslümanların tekfir edildiğini hiçbir kitapta görmedim.

Şevkani’nin *Rahimehullah* şu sözü hoşuma gider: “Daru’l-İslam ve daru’l-küfür meselesini gündeme getirmenin fazla bir yararı yoktur. Bunun üzerinde daha önce durduk. Müslümanlar ile savaş halinde olan kafirin, Müslümanlardan eman almadığı sürece malı ve kanı helaldir. Müslümanın malı ve kanı ise gerek daru’l-küfürde olsun ve gerekse başka yerde olsun haramdır.”²⁴⁴

Bu söz konumuz ile direk alakalıdır ve İbn-i Teymiye’nin Mardin ve başka yerlerin halkı hakkında söylediklerine de uygundur. Bütün alimler de bunu belirtmişlerdir. Daru’l-küfür ve daru’l-İslam tanımlarından, hangi memlekette olursa olsun dinini öğrenme ve yerine getirme imkanına sahip olan Müslüman hakkındaki hükümde bu tanımların etkisinin olmadığı ve bunların birer fıkhi terimler olduğu, nerede yaşarsa yaşasın, İslam’a aykırı davranmadıkça Müslümanın kanı ve malının dokunulmaz olduğu anlaşılmaktadır.

Alimlerin bu kavramlar hakkında yaptıkları tanımlarda bazı farklılıklar olsa da, sonuç olarak yapılan bu isimlendirmeler, memlekette egemen olan güçler ve uygulanan hükümler üzerine yapılmaktadır. Bir yerde egemenlik kafirlerin elinde ve uygulanan hükümler de küfür hükümleri ise, orada yaşa-

²⁴⁴ Şevkani, *Es-Seylu’l-Carra*, 4/576

yanların çoğu Müslüman da olsa daru'l-küfür olarak isimlendirilir. Bir yerde halkın çoğu kafir de olsa, zimmet ehlinin bulunduğu ve Müslümanların egemen olduğu ülkelerdeki durum gibi egemenlik Müslümanların elinde ve uygulanan hükümler de İslam hükümleri ise, o memleket daru'l-İslam olarak isimlendirilir.

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: “Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Müşrikler arasında ikamet eden her Müslümandan beriyim” sözünde kastettiği yer daru'l-harptir. Değilse, halkının tamamı Yahudi olduğu halde fethedilen yere Müslümanları yönetici olarak bizzat Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisi görevlendirmiştir. Zimmet ehlinin yaşadığı yerde valilik veya ticaret için bulunan Müslümanlar, sadece orada bulunmaları sebebi ile onlar gibi kafir veya günahkar hükmünü almazlar. O memleket de daru'l-küfür değil, daru'l-İslam denir. Çünkü memleket, egemen olanlara nisbet edilir.”²⁴⁵

Kadı Ebu Ya’la el-Hanbeli *Rahimehullah* şöyle der: “İslam’ın hükümleri değil de, küfrün hükümleri uygulanan her yer daru'l-küfürdür.”²⁴⁶

İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “İslam coğrafyasına komşu da olsa İslam ahkâmının uygulanmadığı yer daru'l-İslam değildir. Mesela Mekke’ye çok yakın olan Taif’in, Mekke’nin fethedilmesiyle daru'l-İslam olmadığı gibi.”²⁴⁷

Şevkani *Rahimehullah* şöyle der: “Egemenlik Müslümanların elinde ise, orası daru'l-İslamdır ve orada diğer Müslüman beldelerde oturan Yahudi, Hristiyan ve anlaşmalı olan başkalarının durumu gibi küfür özelliklerinin ortaya çıkması bu tanıma zarar vermez. Çünkü bu özellikler kafirlerin kuvveti ve galebesi sonucu ortaya çıkmış değildir. Egemenlik kafirlerin elinde ise, o belde daru'l-küfür olur.”²⁴⁸

Süleyman bin Sühayman (hicri 1349) manzum olarak şöyle der: “Kafir, daru'l-İslam’a egemen olur ve korku salarsa, orada açıkça küfür hükümlerini uygulayıp sürekli olarak bunu yaparsa ve orada Muhammed’in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şeriatını rafa kaldırıp İslam şeriatını yasaklarsa, dinler hakkında söz sahibi muhakkik alimlerin dediği gibi, o belde daru'l-küfür olur. Ancak orada oturanların hepsi kafir olmaz. Salih amel sahibi Müslümanlar da bulunabilir.”

²⁴⁵ El-Muhalla, 11/200

²⁴⁶ El-Mutemed fi Usuliddin, 276

²⁴⁷ Ahkamu Ehli’z-Zimme, 1/366

²⁴⁸ Es-Seylu'l-Carra, 4/575

Bütün bu tanımlardan anlaşılmaktadır ki alimler, ülkede bulunan egemenlik ve uygulanan hükümleri tanımlamak için bu terimleri kullanmışlardır. Nerede olursa olsun, Müslümanın kanı ve malının dokunulmaz olduğunu ve beldenin niteliğinin bunun üzerinde etkisinin olmadığını söylemişlerdir. Aynı şekilde insanların Müslüman veya kafir diye nitelenmesi üzerinde de yaşadıkları beldelerin kimliğinin bir etkisi yoktur. Özellikle sonradan kafirlerin eline geçmiş olan ülke için durum böyledir. Bu nedenle İbn-i Sehman şöyle der: “Orada bulunan herkesin kafir olduğu söylenemez. Orada nice salih amel sahibi Müslümanlar vardır.”

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hicri yedinci yılda Hayber’i fethettiğinde oranın halkının tamamı Yahudi idi. Orada yaşamaya devam etmelerini kararlaştırdı ve tarım ürünleri üzerinde onlar ile anlaşma yaptı. Müslümanlar egemen olduğu ve İslam hükümleri geçerli olduğu için artık orası daru’l-İslam olarak sayıldı ve orada ikamet etmek caiz oldu. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hayber’e valiler de görevlendirdi.

Yine Yemen’de Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatının son günlerinde Esved el-Ansi’nin peygamberlik iddia etmesine, halktan bir kısmının irtidat edip ona tabi olmasına, Esved’in Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vali olarak görevlendirdiği Şehr bin Bazan’ı öldürmesine, isyanın yayılıp mürtedlerin sayısının çoğalmasa sebebi ile Müslüman görevlilerin bir kısmının Medine’ye kaçmasına ve bir kısım Müslümanların da takiyye yaparak orada ikamet etmeye devam etmesine rağmen, orada kalmaya devam eden Müslümanlar mürtedlerin ülkesinde kalmaya devam ettikleri ve kaçmadıkları için kafir olarak kabul edilmediler. Aksine Feyruz ed-Deylemi ve arkadaşları İslam üzere sebat ederek orada kaldılar ve bir yolunu bulup Esved’i öldürdüler. Esved’in öldürülmesinden sonra tekrar Müslümanlar oraya galip geldi.²⁴⁹

Bu şekilde San’a şehri, İslam yurdu iken, mürtedlerin galip gelmesiyle daru’l-ridde oldu ve yaklaşık dört ay Esved ve yandaşları olan mürtedlerin egemenliği altında kaldı. Böyle olması, orada İslam’a bağlı olarak yaşamaya devam eden ve takiyye yaparak tekrar İslam’ın galip olmasını sağlayan Müslümanların bulunmasına engel olmadı. Bunlar sonunda Esved’i öldürdüler ve yönetimi Müslümanların eline verdiler. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onların takiyye yapmalarını veya orada kalmalarını da eleştirmede. Kafirler galip geldiği için San’a şehrinin daru’l-küfür olduğu ve başka yerde

²⁴⁹ Bakınız: İbn-i Kesir, El-Bidaye ve’n-Nihaye, 6/308

daru'l-İslam ve Müslümanlar olmasına rağmen Müslümanların orada kalmaya devam ettikleri için kafir olduklarını da söylemedi.²⁵⁰

Yine Mısır, Ubeyd el-Kaddah oğullarından kafir Ubeydiler (Fatimiler)'in eline geçtiğinde, halkının çoğu Müslüman idi ve daru'l-İslam iken küfrün egemen olması ile daru'l-küfür oldu. Yaklaşık ikiyüz yıl onların egemenliği altında kaldı.²⁵¹ Orada her türlü küfür ve isyanı işledikleri halde, muhakkik alimlerden hiçbiri ülke için kullanılan daru'l-küfür isminin oradaki mustaz'afılar hakkında kullanıldığını söylemedi.

O gün Mısır halkı arasında alim ve salih fakihler de bulunmaktaydı. Bunlardan bazıları Ubeydilere karşı güç yetiremediği için imanını gizliyor ve öldürülme korkusundan dolayı Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hadislerini bile dile getiremiyordu.²⁵²

Müslüman halk Ubeydilere buğz ediyor ve onlardan beri olduğunu belirtiyordu. Belki de bazıları bu buğzunu içinde gizliyordu. Suyuti, İbn-i Hallikan'ın Ubeydiler hakkında şöyle dediğini belirtir: "Gaybı bildiklerini iddia ederlerdi. Bu konuda haberleri meşhurdur. Hatta Aziz, bir gün minbere çıktığında üzerinde şöyle yazan bir yaprak gördü. 'Zulme ve haksızlığa razı olduk ama küfür ve ahmaklığa değil. Gaybı biliyorsan bize bu kağıdı kimin yazdığını söyle.'

Bir kadın da ona şöyle yazdı: 'Yahudileri Mişa ile, Hristiyanları İbn-i Nastur ile muzaffer, Müslümanları da senin ile zelil kılanın adına benim durumuma bakmanı istiyorum.'²⁵³

Küfre götürecek bir sebep işlemedikleri sürece, o gün hicret edecekleri bir daru'l-İslam olmasına rağmen hicret etmeyip daru'l-küfürde ikamet eden Müslümanların bundan dolayı kafir olduklarını muhakkik alimlerden kim söylemiştir? Zamanımızda Müslümanların hicret edecekleri daru'l-İslam hükmünde olan bir belde olmadığı halde, daru'l-küfür hükmündeki belde-lerde yaşayan Müslümanların kafir olacağını aklı başında hangi alim söyler?

²⁵⁰ Hatta bunu Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* emri ile yaptıkları ve Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara, dinlerinde sebat edip Esved'in hakkından gelmek için çalışmaya devam etmelerini söylediği rivayet edilir. Bu konu için, Tarih'ut-Taberi ve diğer eserlere müracaat edilebilir. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Feyruz'un, Esved'i öldürdüğü haberini alınca Feyruz'u övdüğü de rivayet edilir.

²⁵¹ Nitekim İbnu'l-Cevzi, "en-Nasr ala Mısır" isimli kitabını bundan dolayı yazmıştır.

²⁵² İbrahim bin Said el-Habbal'ın, öldürülmekten korktuğu için hadis rivayet etmekten kaçındığı rivayet edilir. Bakınız: Mecmuu'l-Fetava, 35/85

²⁵³ Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, 13. Yahudi Mişa, Şam'da ve Hristiyan İbn-i Nastur, Mısır'da vali idi.

Zehebi'nin belirttiği gibi Ubeydiler, Müslümanlar için Moğollardan daha kötü idiler. Onlardan bazıları ashaba sövmek bir yana, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bile açıkça sövüyordu. Suyuti, Ebu'l-Hasan el-Kabisi'den şöyle rivayet eder: "Ubeydullah ve mensuplarının, insanları ashaba "Allah onlardan razı olsun" demekten vazgeçirmek için öldürdüğü alim ve insan sayısı dört binden fazladır. Bu insanlar bunu söylemekten vazgeçmeyip ölümü tercih ettiler. Ubeydullah, keşke sadece Rafızı olsaydı, bilakis kendisi zındıktı."²⁵⁴

Görüldüğü gibi o gün Mısır'da fakihler vardı. Ebu Muhammed el-Kayravani el-Keyzani'ni şöyle der: "Müslümanların İslam'ın hükümlerinden uzak kalıp dinlerinden ayrılmamaları için onlar arasında fakihler kalmıştı. Onlardan bazıları gizleniyor, bazıları ise dinini açıkladığı için öldürülüyordu. Kadı Ebu Bekr el-Bakillani bunu şöyle belirtir: "Ubeydullah, Batınilerden idi ve İslam dinini yok etmek isteyen kötü bir insandı. Halkı saptırmak için alimleri ve fakihleri idam etti."²⁵⁵

Onların küfrünü açıklayarak karşı çıkanlardan biri, Ebu Bekr en-Nablusi'dir. Muiz ona şöyle dedi: "Duydum ki, "On tane okum olsa, dokuzunu Rumlara, birini de Mısırlılara atarım" demişsin. Bunun üzerine Ebu Bekr en-Nablusi *Rahimehullah*, "Hayır, böyle söylemedim" dedi. Muiz, onun sözünden döndüğünü zannetti ve "Peki ne söyledin?" dedi. Ebu Bekr en-Nablusi şöyle cevap verdi: "Dokuzunu size, birini Rumlar'a atmamız gerektiğini söyledim." Muiz ona bunun nedenini sorunca Ebu Bekr en-Nablusi şöyle dedi: "Çünkü siz ümmetin dinini değiştirdiniz, salih insanları öldürdünüz, Uluhiyyet nurunu söndürdünüz ve hakkınız olmayan şeyleri iddia ettiniz." Muiz bu cevaptan sonra onu halkın önüne çıkardı ve kamçılattı. Sonra bir Yahudi getirdiler ve derisini yüzmesini emrettiler. Yahudi onun derisini yüzerken kendisi Kur'an okuyordu. Yahudi, onun bu hali karşısında daha fazla dayanamadı ve kalbi hizasına geldiğinde çabuk ölüp kurtulması için bıçağı kalbine sapladı."²⁵⁶

Bütün bunlar, İslam topraklarının bazı yerlerinde egemen olan kafirlerin yönetimi altında Müslümanların kimisinin gizlenen mustaz'aflar olarak ve kimisinin de Allahu Teala'nın dinine sarılan mücahidler olarak bulunduğu ve alimlerin, İslam'dan çıkaran ve küfre soka bir iş yapmadıkları sürece onlara kafir demediğini, bununla birlikte kafilere yardım ve destek verenleri, onlara dostluk gösterenleri yahut küfür yönetimlerinin safında

²⁵⁴ Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, 13

²⁵⁵ Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, 12

²⁵⁶ İbn-i Kesir, El-Bidaye ve'n-Nihaye, 11/284 (Özet olarak). Zehebi, Siyeru Alami'n-Nubela, 16/148

olduğunu söyleyenleri tekfir ettiklerini göstermektedir. İbn-i Kesir *Rahimehullah*, Bakıllanı'den şöyle nakleder: “Ubeydilerin mezhebi salt küfürdür. Akideleri Rafıziliktir. Dolayısıyla Ubeydullah’a itaat eden, ona dostluk besleyen ve meşru yönetici sayanlar da onun gibidir. Allahu Teala onu ve onun gibi olanları kahretsin.”²⁵⁷ Tarihte bunun örnekleri çoktur.

Sonuç olarak, küfrü gerektirecek bir şey işlemediği sürece İslam’a mensup olan ve İslam’ını ortaya koyan herkes Müslümandır. Nerede olursa olsun onun kanı, malı ve ırzı dokunulmazdır. Henüz daru’l-küfür iken, Mekke’de ikamet etmelerine ve imanlarını gizlemelerine rağmen Allahu Teala orada bu şekilde ikamet edenlerin Müslüman olduğunu şu ayette belirtmektedir: “Eğer (Mekke’de) kendilerini henüz tanımadığınız mü’min erkeklerle mü’min kadınları bilmeyerek ezmek suretiyle bir vebalin altında kalmanız ihtimali olmasaydı..”²⁵⁸

Nevevi’nin *Rahimehullah*, “Ravdatu’t-Talibin” isimli kitabında şöyle geçer: “Daru’l-küfürde Müslüman zayıf olup dinini izhar etmeye gücü yoksa, orada ikamet etmesi haramdır ve daru’l-İslam’a hicret etmesi gerekir. Hicret edecek gücü yoksa, buna güç yetirinceye kadar mazurdur. Daru’l-küfür hükmündeki o yer, bu kişi hicret etmeden önce fethedilirse, hicret vacibiyeti bu kişi üzerinden düşer. Halk kendisine itaat ettiği için veya kendisini koruyan bir aşirete sahip olduğu için dinini izhar etme gücü varsa ve dininden dolayı tehlikeden korkmuyorsa, hicret etmesi vacip değildir. Sadece onların nüfusunu fazla göstermemek veya onlara meyletmemek yahut kendisine komplo kurmamaları için hicret etmesi müstehap olur. Böyle bir durumda da olsa hicret etmesinin vacip olduğu da nakledilir ancak müstehap olması daha kuvvetlidir.”²⁵⁹

Maverdi şöyle der: “Daru’l-küfürde adamın ehli ve aşireti varsa ve dinini izhar etmesi mümkün ise, hicret etmesi caiz değildir. Çünkü bulunduğu yerin kendisi daru’l-İslam olmuştur.”

Reşid Rıza, Maverdi’nin bu görüşü hakkında şöyle der: “Bu, batıl bir sözdür. Çünkü sırf adamın dinini izhar edebilmesi, küfür hükümlerinin uygulandığı bir yeri daru’l-İslam yapmaz. Bütün Avrupa ülkelerinde, Müslümanlar ile savaş halinde oldukları halde, kimseye dinini izhar etmesi veya buna davet etmesi sebebi ile bir baskı yapılmamaktadır. Kaldı ki daru’l-İslam olan yerler arasında hicret, icma ile her zaman caizdir. Maverdi yukarıdaki cümle-

²⁵⁷ El-Bidaye ve’n-Nihaye, 11/284

²⁵⁸ 48 Fetih/25

²⁵⁹ Ravdatu’t-Talibin, 10/282

sinde belirttiği kişi için “hicret onun üzerine vacip olmaz” deseydi daha makul olurdu. İhtimaldir ki asıl ibare bu olup nakilde yanlışlık olmuştur.”²⁶⁰

Allahu Teala, hata ile Müslümanı öldürmenin hükümlerini belirterek şöyle buyurur: “Eğer ölen mü'min olduğu halde, size düşman olan bir toplumdansan ise, mü'min bir köle azad etmek gerekir.”²⁶¹ Allahu Teala, daru'l-harpde düşmanlar ile birlikte ikamet etmesine rağmen hata ile öldürülen kişiye Müslüman demıştır. Seleften bir kesimin, fakihlerin ve tefsircilerin görüşü budur. İbn-i Cerir de bunu söylemiştir.²⁶²

Şevkani *Rahimehullah* şöyle der: “Küfür diyarında olup Müslüman olduktan sonra hicret etmeyen ve iki taraf arasında meydana gelen savaşta Müslümanlar tarafından, Müslüman olduğu bilinmeden öldürülen kişi için öldüren kişi diyet ödemez. Sadece Müslüman bir köle azad eder. Diyet ödemesinin gerekmediği konusunda ihtilaf vardır. Kimilerine göre öldürülen kişinin velisi kafirdir ve diyet alma hakkı yoktur. Kimilerine göre ise, öldürülen Müslüman kişinin dokunulmazlığı derece olarak daha düşüktür. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurur: “İman edip de hicret etmeyenler ise, onlar hicret edinceye kadar size onların mirasından hiçbir şey yoktur (siz onlara varis olamazsınız). (Bununla beraber) eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavim aleyhine olmaksızın (o Müslümanlara) yardım etmek üzerinize borçtur. Allah yapacaklarınızı hakkıyla görmektedir.”²⁶³ ²⁶⁴

Hicretin vacip olduğu daru'l-İslam bulunmasına rağmen hicret etmeyip daru'l-küfürde ikamet eden bu insanları Allahu Teala'nın Müslüman olarak isimlendirdiği unutulmamalıdır.

Şevkani bu açıklamasının devamında, alimlerden bazılarının, onun diyetini vacip gördüğünü ve beytu'l-mala ödenmesi gerektiğini söylediklerini belirtir. Bu ve üzerinde durduğumuz konu hakkında söylediklerimize Ebu Davud ve Tirmizi'nin, Cerir bin Abdullah'tan rivayet ettikleri şu hadis de delalet etmektedir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Has'am'ın üzerine bir seriyye gönderdi. Onlardan bazıları secdeye kapanarak korunmak istediler. Ama derhal öldürüldüler. Bu durum Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ulaştı. Bunlar için yarım kan diyeti verilmesini emretti ve “Müşrikler

²⁶⁰ Şerhu'l-Erbain en-Neveviyye, 13

²⁶¹ 4 Nisa/92

²⁶² Bakınız: Ravdatu't-Talibin, 9/381

²⁶³ 8 Enfal/72

²⁶⁴ Bakınız: Fethu'l-Kadir, 1/498

arasında ikamet eden her Müslümandan beriyim, onların ateşleri birbirine görünmemelidir” buyurdu.”

Hadisin mürsel olduğu söylenmiştir. Çünkü ravileri arasında Cerir bulunmaktadır. Fakat bazı alimler rivayet yollarının tamamına bakarak sahih olduğunu söylemiştir.

Hattabi ve bazı alimler, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Müslüman olduklarını bildiği halde, onlar için yarım kan diyeti ödenmesini emretmesinin sebebi olarak, kafirler arasında ikamet ederek öldürülmelerine kendilerinin katkı sağlamış olmalarını belirtmişlerdir.²⁶⁵

Bütün bunlar, hicret etmekte kusur etmesine ve müşrikler arasında ikamet etmeye devam etmesine rağmen, bu ve benzerlerinin tekfir edilmeyeceğini gösterir. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu kişileri Müslüman olarak isimlendirmesi bu konuda en büyük delildir. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* müşrikler arasında ikamet edenlerden beri olduğunu belirtmesi ve bu şekilde beraatin ise ancak kafirler için olması da bu söylediğimize engel değildir. Çünkü burada sözü edilen beraat, hadiste açıklandığı gibi, diyet borcundan beri olmaktır.²⁶⁶ Bunu Kur’an belirtmekte ve sünnet açıklamaktadır. Allahu Teala şöyle buyurur: “İman edip de hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler ve (Muhacirleri) barındırıp yardım edenler var ya, işte onların bir kısmı diğer bir kısmının velileridirler. İman edip de hicret etmeyenler ise, onlar hicret edinceye kadar size onların mirasından hiçbir şey yoktur (siz onlara varis olamazsınız). (Bununla beraber) eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavim aleyhine olmaksızın (o Müslümanlara) yardım etmek üzerinize borçtur. Allah yapacaklarınızı hakkıyla görmektedir.”²⁶⁷

Böyle kişiler vacip olan hicret görevini yerine getirmeyip daru’l-küfürde ikamete devam etme suçunun yanında müşriklere destek olma ve Müslümanlarla savaşma suçunu da işlemiş ise, bu durumda onlardan beraat tam manası ile gerçekleşir. İbn-i Hazm *Rahimehullah* yukarıda aktardığımız hadisi belirttikten sonra şöyle der: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sadece kafirden beri olur. Çünkü Allahu Teala, “Mü’min erkeklerle mü’min kadınların da bir kısmı, bir kısmının velileridir”²⁶⁸ buyurmaktadır. Bundan da anlaşılıyor ki kendi iradesiyle daru’l-küfre katılıp İslam devletindeki Müslü-

²⁶⁵ Bakınız: Avnu’l-Mabud, 7/218

²⁶⁶ Beyhaki’nin 9/12-13 sayfadaki rivayetinde ise “Müşrikler ile beraber ikamet eden kişiden zimmet uzaktır” şeklinde geçer. Bu rivayette Haccac bin Erat bulunmaktadır.

²⁶⁷ 8 Enfal/72

²⁶⁸ 9 Tevbe/71

manlar ile savaşılan kişi mürted olur ve işlediği bu sebebe binaen mürted için geçerli olan hükümler onun için de uygulanır. Bu, ele geçirildiğinde öldürülmesi, malının mübahlığı, nikahının batılığı gibi bütün hükümleri kapsar. Ancak korktuğu bir zulümden dolayı daru'l-harbe giden, fakat Müslümanlarla savaşımayan, onların aleyhine düşmana yardım etmeyen ve Müslümanlar arasında kendisine eman verecek kimse bulamayan kişi bundan müstesnadır. Çünkü bu hali ile, ikrah altında bulunan bir kişidir.”²⁶⁹

Müslümanlarla savaşmak ve onlara karşı kafirlere yardım etmek amacıyla daru'l-küfre gitmek küfürdür. Çünkü böyleleri, Allahu Teala'nın dinine karşı savaşılan ve Tevhid ehline karşı kafirlere yardım eden kişiler durumundadır. Ancak bu hüküm, daru'l-küfürde bulunan herkesi kapsamaz.

İbn-i Hazm şöyle der: “Ez-Zehri Muhammed bin Müslim bin Şihab'ın Hişam bin Abdulmelik öldüğü zaman Bizans'a kaçacağını söylediğini daha önce aktarmıştık. Çünkü Velid bin Yezid onun kanını heder edeceğini söylemişti. Velid, Hişam'dan sonra yönetici olacaktı. Bu durumda olanlar mazur sayılırlar. Hindistan, Pakistan, Çin, Türk, Sudan, Bizans topraklarında oturan Müslümanların durumu da böyledir. Güç yetirememesi, gerekli maddi imkana sahip olmaması, hasta olması veya yol bulamaması gibi sebeplerden dolayı hicret edemeyenler de mazurdur. Ancak bu kişiler, daru'l-küfür olan yerlerde bir takım hizmetler ile veya yazışmalar ile Müslümanlara karşı kafirlere yardım ederlerse kafir olurlar.”²⁷⁰

Kimilerinin yaptığı gibi, “bir takım hizmetler ile veya yazışmalar ile Müslümanlara karşı kafirlere yardım ederlerse” sözünü aşırı uçlara çekmek gerekir. Görüldüğü gibi, İbn-i Hazm *Rahimehullah*, bu yardımı, Müslümanlarla savaşmaya bağlamıştır. Küfür olan hizmet ve yardım budur. Yani Müslümanlar ile savaşmak, sadece yazı ve benzeriyle de olsa, onlara karşı kafirleri desteklemek küfürdür. Sadece onlara hizmet etmek ve yazı yazmak ise, tek başına küfür için sebep niteliğinde değildir. Allah'ın izni ile, kafirlerin yanında çalışmak bölümünde bu konu ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle devam eder: “Müslümanların yurduna gitmeye ve onlara katılmaya gücü yettiği halde sadece dünyalık elde etmek için kafirler arasında zımmi gibi kalırsa, küfürden uzak sayılmaz. Böyle bir durumda olan için bir mazeret göremiyoruz. Allahu Teala bundan hepimizi korusun. Kafir olan aşırı fırkalara ve onların yolundan gidenlere itaat ederek onların beldelerinde ikamet edenler ise böyle değildir. Çünkü Mısır'da, Kayravan'da (Ubeydilere işaret etmektedir) ve başka yerlerde İslam açığa

²⁶⁹ El-Muhalla, 13/138-139

²⁷⁰ El-Muhalla, 13/138-139

vurulmaktadır ve buradaki fırkaların mensupları, bütün kötülüklerine rağmen İslam'dan beri olduklarını açıkça söylememektedirler. Bunlar, hakiki manada kafir iseler de, Müslüman olduklarını belirtmektedirler.

Kendi isteğiyle Karamitaların yurdunda ikamet edenler, şüphesiz kafir olurlar. Çünkü kafir olduklarını açıkça ilan etmektedirler. Allahu Teala hepimizi bundan korusun.

Ancak küfre götüren bazı heveslerin ortaya çıktığı bir ülkede ikamet edenler kafir olmazlar. Çünkü orada açığa vurulan İslam'dır. Tevhid, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* peygamberliğini ikrar, İslam dışındaki bütün dinleri red, namaz, oruç ve İslam'ın diğer esasları orada açıkça ifade edilmektedir. Hamd Allahu Teala'ya aittir."

Şüphesiz bütün bunlar kendisine hicret edilebilecek bir İslam yurdunun bulunması halinde geçerli olan durumlardır. Allahu Teala'nın birliği, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* peygamberliği, namaz ve oruç gibi İslam'ın temel ilkeleri ve kafirliklerine rağmen yöneticilerin kendilerini Müslüman saymaları gibi durumların olduğu bir yerde ikamet edenleri, İbn-i Hazm'ın İslam'ın dışında görmemesi üzerinde düşünmek gerekir. Bunun günümüz İslam ülkelerinin durumuna tıpatıp benzediğini hiçbir kimse inkar edemez.

Müşrikler arasında ikamet edenler ile ilgili Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yukarıda aktarılan hadisi de daru'l-İslam'ın bulunduğu bir dönemde söylenmiştir. Bu, Mekke'nin Fethi'nden önce hicretin vacip olduğu bir döneme rastlamaktadır. Müşrikler arasında ikamet etmelerine ve dokunulmazlıklarının azalması ve velayetlerinin zayıflaması gibi cezalar ile cezalandırılmış olmalarına rağmen, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onları tekfir etmemiştir.

Kendisine hicret edilecek bir İslam yurdu olmadığı zaman, Müslüman kişi Allahu Teala'dan korkar, şirkten kaçınır ve müşrikleri Müslümanlara karşı desteklemez ise, daru'l-küfürde ikamet etmesinden dolayı mazur sayılır. Çünkü hicret edeceği bir İslam yurdu bulunmamaktadır ki daru'l-küfürde ikamet etmesi sebebi ile kafir olması bir yana, günahkar olsun. Böyle bir durumda Allahu Teala'nın dinine yardım etmek, Tevhid'i izhar etmek, şirk ve küfür ile mücadele etmek için daru'l-küfürde ikamet etmesinde dini açıdan bir sakınca yoktur. Çünkü böyle bir Müslüman bundan dolayı iyilik kazanmış ve Allahu Teala'nın dinini yerine getirmiş olur.

Ondan fazla sahabeden *Radıyallahu Anhum* rivayet edilen bir hadiste Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Ümmetimden bir grup Allah'ın emrini yerine getirmeye devam edecektir. Onları yalnız bırakanlar

veya kendilerine muhalefet edenler, Allah'ın emri gelinceye kadar onlara bir zarar veremezler ve onlar insanlara karşı muzaffer olacaklardır.”²⁷¹ Başka bir hadiste ise şöyle geçmektedir: “Kıyamet gününe kadar atın alnına hayır bağlanmıştır: Bu hayır sevap ve ganimettir.”²⁷² Bu iki hadis kıyamet gününe kadar sadık ve mücahid Müslümanların var olacağını, daru'l-İslam olsun veya olmasın, her durumda bu Müslümanların bulunacaklarını belirtmektedir.

Nitekim İslam yurduna dönüştürmek için çalışma yapmanın mümkün olduğu durumlarda Müslümanların daru'l-küfürde ikamet etmesinin vacip olduğu da belirtilmiştir. Eş-Şirbini şöyle der: “Daru'l-harpte tehlikeden ve küfürden uzak olarak ikamet etmek mümkün ise, orada kalmak vacip olur. Çünkü bu durumda kişi için orası daru'l-İslam konumundadır. Oradan hicret ederse, daru'l-küfür olur. Bu nedenle oradan hicret etmesi haramdır. Şayet hicret etmek ile Müslümanlara yardımcı olacaksa, hicret etmesi daha iyidir. Nitekim Maverdi “Orada ikamet ediyorsa, onlarla İslam için çarpışır ve gücü yeterse onları İslam'a davet eder” demektedir.”²⁷³

Nevevi *Rahimehullah*, Ravdatu't-Talibin'de, “el-Havi” isimli kitabın yazarının şöyle dediği nakledilir: “Orada ikamet etmek ile İslam'ın yerleşmesini umuyorsa, ikamet etmesi daha iyidir. Daru'l-harpte kendini koruma ve yerleşme gücü varsa, ikamet etmesi vacip olur. Çünkü orası kendisi için daru'l-İslam'dır. Oradan hicret ederse bulunduğu yer daru'l-harp olur ki bu da haramdır. Kafirleri davet etme ve onlarla çarpışma gücüne sahipse, bunu yapması gerekir. Bu güce sahip değil ise, bu ikametten vazgeçer. Allahu Teala en doğrusunu bilir.”²⁷⁴ Bu alimlerden aktarılan ve bazı durumlarda daru'l-küfürde ikamet etmenin vacip olduğu belirtilen görüşler üzerinde düşünmek gerekir. Bu görüşler nerede, daru'l-küfürde ikamet ettiği için insanları tekfir eden aşırıların yaptıkları nerede?!

İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: “Hadis, at üzerinde savaşa gitmeyi teşvik etmektedir. İslam'ın ve Müslümanların kıyamet gününe kadar devam edeceğini de müjdelemektedir. Çünkü cihadın sürmesi, mücahidlerin, yani Müslümanların devam etmesi demektir. Bu da “Ümmetinden bir grup kıyamet gününe kadar hak üzere savaşılmaya devam edecektir” hadisinin manası ile aynıdır.”²⁷⁵

²⁷¹ Muttefekun aleyhi

²⁷² Muttefekun aleyhi

²⁷³ Muğni'l-Muhtac, 4/239

²⁷⁴ Ravdatu't-Talibin, 10/282

²⁷⁵ Fethu'l-Bari, “İyi ve Facir Yöneticinin Yanında Cihad Devam Edecektir” bölümü

Huzeyfe'den *Radiyallahu Anhu* rivayet edilen ve üzerinde ittifak bulunan hadis de buna yakındır. Bu hadiste şöyle geçer: “Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*; “Müslümanların imam ve cemaatine sarıl”, dedi. “Müslümanların hiçbir imamı ve cemaati olmazsa”, dedim. Bunun üzerine Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Bir ağacın kökünü gevirmek pahasına da olsa, ölüm sana gelinceye kadar o fırkaların hepsinden ayrı dur.”²⁷⁶

Müslüman cemaatin veya imamın (ki bunlar daru'l-İslam'ın iki ana unsurudur) olmamasının, kişinin mü'min veya kafir olmasıyla bir ilgisi yoktur. Kişinin kafir olması, ancak küfre götüren bir sebebi işlemesi ile olur.

Bütün bu aktarılanlar göstermektedir ki, herhangi bir engel sebebi ile veya dinini yaşama imkanına sahip olması, cihad etmesi ve İslam dinine yardım etmesi gibi bir nedenden dolayı Müslüman kişi daru'l-küfürden hicret etmez ise, Müslüman olarak kalmaya devam eder ve dolayısıyla da kanı ve malı diğer Müslümanlar için haram olur. Hicret edebileceği bir İslam yurdunun bulunmaması halinde, Müslümanın orada kalıp hicret etmemesi evleviyat ile geçerlidir. Kaldı ki Allahu Teala, insanın iradesi dışında meydana gelen şeylerden dolayı kişiyi tekfir etmez. Aksine, tesbiti mümkün olup insanın kendi iradesiyle işlediği küfre götüren bir amel veya söylediği söz sebebiyle kişi tekfir edilir.

Bir de daru'l-küfür adı verilen bir belde, sonradan bu niteliği kazanmış ise, durum daha farklıdır. Çünkü daru'l-küfür ismini alıncaya kadar İslam beldesi idi. O belde düşman tarafından işgal edilmiş bir durumdadır ve halkı da hala Müslümandır. Bu durumu hamaset sahibi birçok kişi görmemiş veya görmezden gelmiştir. Bu kişiler, asıl itibarı ile daru'l-küfür olan ile sonradan düşmanın işgali sebebi ile bu niteliği kazanan beldeler arasında ayırım yapmamaktadırlar. Halkı Müslüman olup sonradan düşman işgali nedeni ile daru'l-küfür olarak nitelenen yerlerde ölü, buluntu, deli gibi kimliğini bilmenin mümkün olmadığı kişiler için kurallar konulmuş ve böylelerinin Müslüman ve masum oldukları belirtilmiştir. Bu ise orada tek bir Müslüman kalmasa bile, Müslümanların dokunulmazlığını belirtmek içindir. Çünkü İslam üstündür ve onun üstünde başka bir şey olamaz. Hatta bazıları bir tek Müslüman ortaya çıkmaya bile, imanını gizleyen bir mü'minin bulunma ihtimali nedeni ile oranın daru'l-İslam olduğunu söylerler.²⁷⁷

²⁷⁶ Muttefekun aleyhi

²⁷⁷ Bakınız: El-Muğni, Kitabu'l-Lakit, Ravdatu't-Talibin, 5/433-434

Nevevi *Rahimehullah*, Ravdatu't-Talibin'de Rafii'nin, içerisinde bulunan beldenin durumuna göre hüküm verilen buluntudan bahseden görüşünü belirtir ve daru'l-İslam'ın üç türlü olduğuna dair şu sözünü aktarır:

Birincisi: Müslümanların ikamet ettiği belde: Burada zimmet ehlin-den insanlar da bulunsa, İslam galip unsur olarak değerlendirilir ve orada bulunup, kimliğinin tesbitinin mümkün olmadığı kişi de Müslüman olarak kabul edilir.

İkincisi: Müslümanların fethettiği ve cizye ödemeleri karşılığında eski sahiplerinin ikamet etmelerine izin verildiği veya fethetmelerine rağmen Müslümanların ikamet etmedikleri beldeler: Bu beldelerde bir tek Müslüman dahi olsa, bulunan ve kimliği tesbit edilemeyen kişi Müslüman olarak kabul edilir. Müslüman kişi yoksa, buluntu kişi kafir olarak kabul edilir.

Üçüncüsü: Müslümanların önceden ikamet ettiği, ancak daha sonradan kafirlerin galip gelerek işgal ettiği belde: Bu beldelerde ise bulunan bu kişinin Müslüman olduğuna tanıklık yapacak bir kişi çıkmaz ise, buluntu kişi kafir olarak kabul edilir. Ebu İshak ise, Müslüman olarak şöhret kazanan bir kişinin olmasından veya İslam'ını gizleyen birinin bulunması ihtimalinden dolayı buluntu kişinin Müslüman olarak kabul edileceğini söylemektedir.

Daru'l-İslam ile ilgili durumlarda işin mahiyeti budur. Aslen daru'l-küfür olan beldeler hakkında ise şöyle der: "Daru'l-küfürde Müslüman yoksa, buluntu kişi kafir olarak kabul edilir. Orada ikamet eden Müslüman tacirler varsa, beldenin hükmüne binaen kafir olduğuna değil, İslam'ın üstünlüğüne binaen Müslümanlığına hükmedilmesi en doğru olandır."

Aslen daru'l-küfür olan beldelerde bile buluntu kişinin Müslüman sayılması konusunda alimlerin İslam'ın üstünlüğü ve Müslümanların kanlarının dokunulmazlığı ilkesine ne kadar özen gösterdiğine dikkat edilmelidir. Sonradan daru'l-küfür olan bir beldede bulunan kişiler için bu özen daha öncelikli olarak gösterilmelidir.

Egemenliğin kafirlerin elinde olması ve hükümlerin de küfür hükümleri olmasına binaen beldeye daru'l-küfür adı verildiğine göre, özellikle sonradan daru'l-küfür olan beldelerde ikamet eden herkesin kafir olduğuna hükmetmek caiz değildir. Çünkü o beldeye, daru'l-küfür ismi orada ikamet edenler ve onların dinlerine göre verilmemiştir. Dolayısıyla da beldenin hükmüne bakarak kişiler hakkında küfür hükmünü vermek nasıl doğru olabilir? Bu isimlendirme, ülkede ikamet eden çoğunluğun dinine göre yapılmış olsaydı, o zaman bunu genel kural haline getirmek doğru olurdu. Ancak durum bunun aksinedir. Bu nedenledir ki fakihlerin, kitap ehlinin kendilerini Müslümanlardan ayıracak bir kıyafet ile dolaşmalarının zorunlu tutulduğu ve mürtede hayat hakkının tanınmadığı yerlerden veya İslam'ın girmedikleri ve Müslümanların çoğunluğu oluşturmadığı asli daru'l-küfürden

söz ettikleri zaman, beldeye binaen verilen hükümleri çok dar alanda kullandıkları görülür.

Her halukarda, fakihlerin beldenin durumuna binaen verdikleri hükümlerin (istishab) ve konuların, üzerinde durduğumuz ve red ettiğimiz mesele ile bir ilgisi yoktur. Fakihler, sadece ölüm, yaş küçüklüğü, delilik ve buna benzer sebepler ile kimliği tespit edilemeyen kişiler hakkında beldelerin hükümlerini kullanmışlardır. Bununla birlikte fakihler, beldenin durumuna binaen hakkında hüküm verilen buluntu kişinin velisinin bulunması veya durumunu açığa çıkaracak kuvvetli bir delilin ortaya çıkması ile beldenin durumuna binaen verilen hükümden vazgeçileceği ve ortaya çıkan diğer delilin asıl olarak alınacağını belirtmişlerdir.²⁷⁸

Nitekim usûl alimleri istishab²⁷⁹ delilinin en zayıf delil olduğunu ve sadece zahiren isbatın mümkün olmadığı durumlarda bu yola başvurulabileceğini söylemişlerdir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Zahir, istishabtan önce gelir. Şeriatın genel bütün işleri buna göredir. İstishab deliline sarılmak, kesin olarak başvurulacak en zayıf delildir. Sadece bu delile dayanarak ve yokluğunu gerektiren başka bir delile dayanmayarak eşyanın yokluğunu söylemek caiz değildir. Böyle yapan kişi yalan söylemiş ve bilmeden konuşmuş olur.”²⁸⁰

Yine şöyle der: “Güç yetirildiği halde ve buna imkan olduğu halde, özel delilleri araştırmadan sadece istishab delili ile hüküm veya fetva vermenin doğru olmadığı konusunda İslam alimleri icma etmişlerdir. Çünkü Allahu Teala’nın ve Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vacip veya haram kıldığı bütün şeyler istishaba aykırıdır. Şeriatın delillerine bakmadan istishab ile hüküm vermek doğru olmaz.”²⁸¹

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Kadın veya erkek adaletli bir şahidin tanıklığı istishab delilinden daha kuvvetlidir. Çünkü istishab delili, en zayıf delillerdendir. Bu nedenle inkar ile, şahit ve yemin ile veya halin delaleti ile geçersiz olur.”²⁸²

Görüldüğü gibi, alimler istishab delilini karinelerin bulunmadığı ve zahiri belirlemenin mümkün olmadığı dar alanlarda kullanmışlardır. İstishab delilini, en ufak başka zahiri bir delil veya sima ya da şahitlik iptal eder.

²⁷⁸ Bakınız: El-Muğni, “Kitabu’l-Murte’d” bölümü.

²⁷⁹ Ölü, çocuk veya deli olması sebebi ile kişinin kimliğinin tesbit edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, beldenin hükmüne binaen hüküm verilmesi

²⁸⁰ Mecmuu’l-Fetava, 23/13 -Özet olarak-

²⁸¹ Mecmuu’l-Fetava, 29/90

²⁸² İlamu’l-Muvakkin, 1/96

Oysaki günümüzde tekfirden aşırıya gidenler, mücahidlerin, salih Müslümanların veya mustaz'af insanların sergiledikleri İslami özelliklere itibar etmeden istishab delilini kullanmaktadırlar. Bunlar, kendi koydukları kurallara dayanarak istishab delilini, insanların gerek söz ve gerekse fiil olarak sergiledikleri açık İslami alametlerin önünde tutmaktadırlar. Üstelik hakkında konuştuğu beldeler, asli daru'l-küfür değil, sonradan daru'l-küfür ismini almış olan yerlerdir. Dolayısıyla onların bu kuralları her yönden çok zayıftır. Bu kadar zayıf bir kurala dayanarak insanların kan, mal ve ırzlarının dokunulmazlığını ortadan kaldırmaları elbette batıl ve geçersiz bir şeydir.

Şunu da belirtmekte yarar vardır ki; Tağutların askeri ve yardımcıları durumunda olanların kafir olduğunda şüphe yoktur. Çünkü bize göre bunlar, aksi ortaya çıkıncaya kadar asıl olarak kafirdirler. Bizim bu hükmümüz, beldenin hükmüne binaen verdiğimiz bir hüküm değil, nasslara ve zahire dayanan bir hükmüdür. Zira tağutların askerleri, polisleri, istihbaratlar ve emniyet güçlerinde zahiren görünen şirkin ve müşriklerin dostları olduklarıdır.

Bunlar küfür kanunlarını gözetleyen gözlerdir. Tağutların tahtlarını korumakta, sağlamlaştırmakta ve tağutların küfrüne karşı çıkıp, Allahu Teala'nın şeriatının uygulanmasını isteyen insanları her türlü ceza ile cezalandırmaktadırlar. Tağutlar, onların koruması altında İslam'ın hükümlerini devredışı bırakmakta, küfür kanunlarını ortaya koymakta, uygulamakta, içki, faiz, zina, irtidat gibi haramları mübah saymaktadırlar. Bunların makamı, görevi ve yaptıkları iş budur. Bunların küfre girmelerinin açık olan iki sebebi, tağutların kanunlarının çıkarılması ve korunmasında görev almaları ve muvahhidlere karşı bu kanunların sahiplerini destekleyip onları korumaları olarak özetlenebilir.

Açık nasslar, bu iki uygulamanın da küfrün açık birer sebebi olduğunu göstermektedir. Bunları başka yerlerde açıkladık. Burada ise amacımız sadece buna dikkat çekmektir. Allahu Teala, kafirlerin evliyası ve dostları hakkında genel ve sağlam kuralı koymuştur. Allahu Teala şöyle buyurur: "İman edenler Allah yolunda savaşırlar, kafirler ise tağut yolunda savaşırlar. O halde şeytanın dostlarına karşı savaşın; şüphe yok ki şeytanın düzeni ve tuzağı zayıftır."²⁸³ Başka bir ayette ise Allahu Teala şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez."²⁸⁴ Dolayısıyla, kafirleri dost edinenler,

²⁸³ 4 Nisa/76

²⁸⁴ 5 Maide/51

onlara yardım edenler, tağut yolunda savaşanlar, dili veya eli ile onları destekleyenler, kafirlerden olurlar.

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kafirlere, yardımcılara ve yoldaşlarına karşı tavrı bu olmuştur. Müslüman olduğunu iddia etmesine rağmen, Bedir Savaşı'nda müşriklerin safında yer alıp esir düştüğünde Abbas'a yapılan muamele bilinmektedir. Bunun bir benzeri de Müslim'de rivayet edilmiştir. Sakifoğulları kabilesinin işbirlikçisi Beni Ukayl'den bir adam Sakif kabilesiyle savaşa katılıp esir düşünce, Müslüman olduğunu söylemesine rağmen Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu serbest bırakmayıp kendisine kafirlere uygulanan muameleyi uygulamış, devesini ganimet olarak almış ve onu iki Müslüman esir karşılığında serbest bırakmıştır.

Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sonra O'nun ashabı da *Radiyallahu Anhum* Allahu Teala'nın dinine karşı güç ve kuvvet ile karşı çıkan kişilere aynı muameleyi uygulamışlardır. Müseylemetu'l-Kezzab ve taraftarları hakkında ve yine Tuleyha ve taraftarları hakkında Ebu Bekr'in ve diğer Müslümanların tavrı bu olmuştur. Bunları tekfir ederek kendilerine mürted muamelesini uygulamışlardır.

Bu nedenledir ki alimler, Müslümanlar ile savaşan kişilerin ve yardımcılarının mal ve canlarının mübah olduğunu söylerler.²⁸⁵ İbn-i Kudame el-Hanbeli *Rahimehullah*, "El-Muğni" isimli eserinde şu başlıkta bir bölüm açmıştır; "Müslümanlara karşı savaşırken esir düşen kişinin, Müslümanlığını iddia etmesi ancak muteber bir delil ile kabul edilir. Çünkü sergilediği haline aykırı bir durum iddia etmektedir."²⁸⁶ İbn-i Kudame *Rahimehullah* kitabındaki bu bölümde, Bedir Savaşı'nda yer alan Sehl bin Beyza olayını örnek olarak belirtmektedir.

Ayrıca Abbas'ın *Radiyallahu Anhu* durumu da buna örnek niteliğindedir. Bu nedenle bizim, şirk ve küfrü destekleyen kurumlara mensup olan kişiler hakkında verdiğimiz hüküm, küfürdür. Bu kişilerin her biri hakkında küfür hükmünü vermekteyiz ve İslam'a mensup olduğunu kanıtlayan ve tekfirini engelleyen bir mani ortaya çıkmadıkça kendisinden sadır olan zahiri sebeplere binaen her birinin kafir olduğunu söylemekteyiz. İslam yönetimine karşı çıkan ve kendilerini savunanlar (dolayısıyla mümteni konumunda olanlar) hakkında engellerin araştırılmasının vacip olmadığını daha önce belirtmiştik. Ancak bazıları hakkında böyle bir engel ortaya çıkarsa onu tekfir etmeyiz. Herhangi bir engel ortaya çıkmadıkça, bizim için asıl olan onların

²⁸⁵ Bakınız: El-Muğni, 8/297. Çünkü düşman ancak destek ile Müslümanlara karşı savaşma imkanı bulabilmektedir.

²⁸⁶ El-Muğni, 8/261

tekfir edilmeleridir. Onların batını hallerini ise Allahu Teala bilir. Biz sadece zahire göre hüküm vermek ile emrolunmaktayız. İnsanların kalbini yarmak ve içinde gizlediklerini ortaya çıkarmak ile görevlendirilmedik. Aksi ortaya çıkıncaya kadar bu kurumların aslı ve zahiri İslam değildir. Halbuki aynı yönetimlerin başka kurumları için bunu söylememekteyiz. Çünkü ayrı olarak değerlendirdiğimiz kurumlarda asıl olan, şirki ve müşrikleri desteklemek ve korumak değildir. Misal olarak aksi ortaya çıkmadıkça doktorlarda asıl olanın küfür olduğunu söylememekteyiz. Yine başka bir sebepten dolayı küfre girmedikçe, salt olarak öğretmenlik yapmanın da küfür olduğunu söylememekteyiz. Bu görevler ile ilgili açıklamayı Allah'ın izni ile ileride yapacağız. Bu görevlerin hakikati ve tabiatı şirki ve müşrikleri desteklemek değildir. Evet, bu görevlerde çalışan kimileri şirki ve müşrikleri desteklemektedir. Fakat bu, görevin hakikatinden ileri gelmemektedir. Nitekim bu tür kurumlarda görevli olmayıp şirki ve müşrikleri destekleyenler de bulunmaktadır.

Sonuç olarak, şirki ve müşrikleri desteklemek veya küfür anayasalarına uygun kanunlar yapmak gibi açıkça küfür sebebi olan işlerin küfür olduğunu ve bu işlerde görev alanların kafir olduklarını söyleriz. Durumu açık olmayan işlerin hükmünü ise Allahu Teala'ya bırakırız.

-3-

DURUMU KAPALI OLAN BİR MÜSLÜMANIN ARKASINDA, BU MÜSLÜMANIN AKİDESİNİ ÖĞRENİNCEYE KADAR NAMAZ KILMAYI TERKETMEK

İslam alametlerinden birini veya birden fazlasını taşıyan ve kişiyi din-den çıkaracak bir şey işlediği de bilinmeyen (durumu kapalı olan Müslüman) kişinin kafir olduğunu söyleyerek arkasında namaz kılmamak da aşırıya kaçanların düştükleri hatalardan biridir. Bunlar, durumu kapalı olan kişilerin tağutu reddettiği ve tekfir ettiğini açıkça söylemelerini şart koşarlar. Bu talepleri onların hevalarına göre durumun ortaya çıkmasına yolaçar. Bu hataya düşenlerden bazıları ise tağuta yandaşlık yapan ve onu tekfir etmeyen alimleri rahip ve haham olarak sayarak tağut olarak nitelemiş ve bu alimleri kafir saymayanları da tekfir etmişlerdir. Bu tür alimleri tekfir de etse, tağutların yönetimine karşı çıkıp onlara düşman olduğunu da söylese, bu akidesini açığa vurmeyen kişinin arkasında namaz kılmazlar. Daha önce onlardan bir kesim bana bu şekilde davrandı. Beni tekfir etmek ile yetinmeyip arkamda namaz kılan herkesi de tekfir ettiler.

Kesin olarak bildiğimiz ve inandığımız şu ki, İslam'ın muteber alametlerinden birini izhar eden kişinin içinde gizledikleri Allahu Teala'ya havale edilerek dünyevi işlerde kendisine Müslüman muamelesi yapılır. Çünkü kişinin içinde gizledikleri Allahu Teala'yı ilgilendirir ve dünyevi ahkamda bunun üzerine hüküm bina edilmez. Kendisini İslam'dan çıkaracak bir söz söylemediği veya bir fiil işlemediği sürece, bu tür kişilerin arkasında namaz kılınır, kendisine selam verilir ve kestiği yenir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “Kim bizim kıldığımız namazı kılar, bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiğimizi yerse bu kimse Müslümandır.”²⁸⁷

Hadiste geçen, “kestiğimizi yerse” ifadesinden maksat, İslam'a uygun olarak kesilen hayvan etini yemesi demektir. Müşriklerin yediği gibi Allahu Teala'nın haram kıldığı ölü hayvan etini yemez. Buhari'nin merfu olarak rivayet ettiği şu hadis de bunu açıklamaktadır: “İnsanlar La İlahe İllallah deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Kim bunu söyler, nama-

²⁸⁷ Buhari, Enes hadisinden.

zımızı kılar, kıblemize yönelir ve kestiğimiz şekilde keserse, hak etmeleri dışında malları ve kanları bize haram olur. Hesapları ise Allah'a aittir.”

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayvan kesimine İslam'ın diğer prensiplerini nasıl ilave ettiğini düşünelim. Çünkü Yahudiler ve dindar kimi Hristiyanlar gibi başka din mensupları da bu konuda bizim gibi davranmaktadırlar. Yani bu şekilde kesim yapmak sadece Müslümanlara mahsus değildir. Tıpkı sadaka, iyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamak, güzel ahlak, iyilik işlemek gibi. Bu işler İslam'ın birer prensibi ise de, Müslüman ve kafirin yaptığı ortak işlerden de olabilir.

Hatim et-Tai'nin durumu bilinmektedir. Hakim bin Hizam hadisi de buna delalet eder. O, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demiştir: “Cahiliyyede benim sadaka, köle azadı yahut akraba ziyareti gibi, ibadet olarak yaptığım şeyler hakkında ne dersin; bunlarda ecir var mıdır?” Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Hayır olarak geçmişte yaptığın ne varsa onun üzerine Müslüman oldun.”²⁸⁸

Müslim, Aişe'den *Radıyallahu Anha* şöyle rivayet eder: “Dedim ki; “Ya Rasulullah, ibn-i Ced'an cahiliyye döneminde akrabayı gözetir ve fakirleri doyururdu. Bu yaptıklarının ona bir yararı olur mu?” Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Hayır ey Aişe! Ona bir yarar sağlamaz. Çünkü o bir gün olsun ‘Rabbim, ahiret gününde hatamı (şirk) bağışla’ demedi.”²⁸⁹ Kişinin durumunu belirleme konusunda bir sebep niteliğinde olsa da, onun Müslüman olduğunu kararlaştırmaya bu gibi ortak alametler elbette yeterli değildir. Bununla birlikte bazı söz ve ameller de vardır ki sadece Müslümanlara özeldir. Dolayısıyla sadece Müslümanın işleyebileceği (namaz veya Kelime-i Tevhid gibi) bir alameti izhar eden kişinin Müslüman olduğuna hükmedilir ve kalbinde gizlediği başka şeyler olsa da dünya işlerinde ona Müslüman muamelesi yapılır.

Akidetu't-Tahaviyye'yi şerheden İbnu Ebi'l-İz el-Hanefi şöyle der: “İslam'a has olan alametlerden her biri sebebi ile kişi Müslüman olarak kabul edilir. Bu alametlerden bazıları şunlardır:

²⁸⁸ Muttefekun aleyhi

²⁸⁹ Ahmed, 6/63, Müslim ve başkaları da rivayet etmiştir

Birincisi**İki Şehadeti Söylemek**

Bunun delili şu hadislerdir: “Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Rasülü olduğuna şehadet edinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum.”²⁹⁰

Usame ibn-i Zeyd’ten rivayet edilen hadis: “La İlahe İllallah dediği halde mi öldürdün?”²⁹¹

Kim iki şehadeti söylese Müslüman olduğuna karar verilir, kanı ve malı dokunulmaz olur ve buna aykırı bir durum ortaya çıkmadıkça kible ehlinden kabul edilir. Çünkü iki şehadeti bozan kalbi ve zahiri durumlar vardır. Kalbî olanları Allahu Teala bilir. Zahiri olanlar ise dünya ahkamı ile ilgili olup bizi ilgilendirir. Bu iki şehadeti bozan, aykırı düşen ve yalanlayan herhangi bir şey yapan veya söyleyen kişi ve yine bu şehadeti söylemesine rağmen tağuttan, küfür ve şirkten teberri etmeyen kişi namaz da kılsa, Müslüman olduğunu da iddia etse, Müslüman olarak kabul edilmez. Çünkü şehadet kelimesi İslam’ın alametlerinden olup kul ile Allahu Teala arasında olan bir akitir. Bu akit ile kişi İslam’ın hükümlerine bağlı olacağına, onlara razı olduğuna ve teslimiyet gösterip onlara aykırı şeylere razı olmayacağına dair söz vermiş olur. Ona aykırı söz veya fiil işlerse, İslam’ı da biter. Tıpkı şehadet kelimesini söylediği halde puta secde etmeyi bırakmayan veya İsa’nın *Aleyhisselam* Allahu Teala’nın oğlu olduğunu söyleyen veya Allahu Teala’nın dinine aykırı kanunlar yapmaya devam eden kişi gibi.

Sonuç olarak, iki şehadet İslam’ın ifadesi sayılır ve aksini yapmadıkça yahut söylemedikçe onu söyleyen kişi Müslüman olarak kabul edilir ve dünya ahkâmında ona Müslüman muamelesi yapılır. Şehadet kelimesini söylediği halde başka sebep veya sebeplerden dolayı mürted olmuş ise, bunlardan vazgeçmediği sürece, şehadet kelimelerini söylemesinin kendisine bir yararı olmaz ve onu mürted olarak hükmedilmekten kurtarmaz.

El-Keşmiri şöyle der: “İçkinin haram olmasını inkar etmek gibi dinde zaruri olarak bilinen bir şey sebebiyle kafir olan kişinin, bu itikadından vazgeçmesi gerekir. Şehadet kelimesini söylediği halde, ona aykırı bir itikad taşıyamaz. Söylediğinden vazgeçmedikçe şehadet kelimesini söylemesi ona yarar sağlamaz. Çünkü bu durumda sadece şehadet kelimesini söylemek ile o kişinin küfrü ortadan kalkmaz.”²⁹²

²⁹⁰ Muttefekun aleyhi

²⁹¹ Muttefekun aleyhi

²⁹² El-Keşmiri, İkfaru'l-Mulhidin, 63

Kudame bin Maz'un ve arkadaşlarına istitabe uygulanması konusunda sahabenin ittifak etmesi de buna delalet eder. İçkinin haram olduğunu itiraf ederler ise, içki içme cezası ile cezalandırılacaklarına, bunu itiraf etmezler ise, tekfir edilip öldürüleceklerine karar verdiler. Dolayısıyla şehadet kelimesini söylemeleri, işledikleri küfür sebebi nedeni ile Kudame ve arkadaşları için yeterli görülmedi. Çünkü onların itiraf etmemeleri halinde tekfir edilmelerinin sebebi şehadeti söylememeleri değil, haram olan bir işi helal saymalarıdır.

Normalde Tevhid'i ikrar eden ve Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allah'ın Rasulü olduğunu ikrar eden bir Yahudi İslam'a girmiş olur. Ancak sadece şehadetin birinci kısmı olan "La İlahe İllallah" kelimesini söylemesi Müslüman olması için yeterli değildir. Çünkü Yahudinin işlediği küfür sebeplerinden birisi Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* peygamberliğini inkar etmesidir. Küfürden teberri ederek Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* peygamberliğini de kabul etmediği sürece Müslümanlığına karar verilemez. Bütün bunlar yukarıda söylenenlere delalet etmektedir. Enes'ten *Radiyallahu Anhu* aktarılan hadis de buna delil olarak gösterilir. O hadiste aktarıldığına göre bir Yahudi Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Senin Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet ederim" demiş ve ölmüştür. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur: "Arkadaşınızın namazını kılınız." ²⁹³

İkincisi

Kişinin "Ben Müslümanım" Demesi

Ahmed ve Ebu Davud'un rivayet ettiği Ferrat ibn-i Hayyan hadisinde olduğu gibi ²⁹⁴ yahut Mikdad ibn-i Esved hadisinde geçtiği gibi kişinin "Ben Allah'a teslim oldum" demesi bu kabildendir. Mikdad ibn-i Esved hadisinde şöyle geçer: "Ey Allah'ın Rasulü, kafirlerden biri ile karşılaşsam, adam benimle savaşırsa ve bir elimi kılıçla koparsa, sonra da bir ağacın arkasında kendini benden koruyup "Eslemtu (Müslüman oldum)" dese kendisi ile savaşılabılır mıyım?" diye sordum. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Onu öldürme" dedi." ²⁹⁵

²⁹³ El-Muğni, "Kitabu'l-Murte'd" bölümü. El-Bani hadisin sahih olduğunu söylemiştir. Ne var ki bu hadisi Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hizmet eden Yahudi genç ile ilgili hadisin tahriri ile karıştırmıştır. Bu genç hastalanınca Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu ziyarete gitmiş ve kendisine dua etmiştir.

²⁹⁴ Hadisi Ahmed ve Ebu Davud rivayet etmektedir.

²⁹⁵ Muttefekun aleyh

İbn-i Kudame *Rahimehullah* şöyle der: “Kişi, ‘Ben mü’minim’ veya ‘Ben Müslümanım’ derse, hakim bu söz ile onun Müslümanlığına karar verir. Müslim’de geçen İmran bin Husayn hadisinde aktarıldığına göre Müslümanlar Beni Ukayl’dan bir adamı esir alırlar ve Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirirler. Bu kişi, “Ey Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ben Müslümanım” der. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona şöyle buyurur: “Sen özgür iken bunu söyleseydin, tamamen kurtulurdun.”²⁹⁶

Bunun, asli kafir veya Tevhid’i inkar eden kişi ile ilgili olduğuna hamledilir. Ancak Peygamberi veya Kitap’ı ya da bir farzı inkar ederek kafir olan kişi, sadece şehadet kelimesini söylemek ile Müslüman olmaz. Nitekim bid’at ehlinin tümü kendilerinin Müslüman olduğuna inanır. Halbuki onlardan kafir olanlar vardır.”²⁹⁷

Bu önemli bir tesbittir. Çünkü bugün tağutlardan mürted olan, Allahu Teala’nın dinine ve Müslümanlara karşı savaşı ve şeriata aykırı kanun yapanlardan bir çok kişi kendisinin Müslüman olduğunu söylemekte veya iddia etmektedir. Halbuki bu iddiaları onlara yarar sağlamaz. Çünkü mürted olmalarına yolaçan sebeplere sarılmaya devam ediyorlar ve onlardan teberri etmiyorlar. Bu nedenle şehadet kelimesi konusunda söylediğimizi burada da tekrar ediyoruz. İslam’dan çıkaracak bir şey yapmadıkça, şehadet kelimesini söyleyen kişi Müslümandır. Ancak İslam’dan çıkaracak bir şey yapmış ise, onu terketmedikçe Müslüman olmaz. Adaletli ve güvenilir bir Müslüman, bu kişinin, küfrüne sebep olan işten vazgeçtiğine ve Müslüman olduğuna şahitlik yaparsa, o Müslümanın şahitliği kabul edilir. Tıpkı Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Habeşistan kralı Necaşi için şahitlik yapması ve giyabında cenaze namazını kılması gibi. İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah* belirttiği gibi sahabe o ana kadar Necaşi’nin Müslüman olduğunu bilmiyordu.²⁹⁸ Hatta bazıları “Kendi ülkesinde kaldığı halde bu

²⁹⁶ Hadis üzerinde daha önce durulmuştu. Bu kişi Sakif Kabilesi’nin anlaşmalılarındandır. Sakif Kabilesi Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile olan anlaşmalarını bozunca, Müslümanlar onu esir almışlardır. Bu hadisten şu sonuç çıkar: Kişinin, ele geçmeden önce "Ben Müslümanım" demesi, onu kurtarır, malı ve kanı da dokunulmaz olur. Bu olayda olduğu gibi, Müslümanlara karşı kendini savunurken, ele geçirilip esir alındıktan sonra bunu söylemesi, onu kurtarmaz. Bu nedenle Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onun devesini ganimet olarak almış ve kendisini de Sakif Kabilesi’nin esir aldığı iki Müslüman karşılığında serbest bırakmıştır. Bakınız: Müslim, "Kitabu'n-Nüzur, 1641. "Müslüman oldum" demesine rağmen ona kafilere yapılan muamele ile muamele yapılmıştır. Çünkü Müslüman olduğunu iddia etmesi, ele geçtikten sonra olmuştur.

²⁹⁷ El-Muğni, Kitabu'l-Mürted bölümü

²⁹⁸ Mecmuu'l-Fetava, 19/119

Hristiyanın namazını mı kılıyorsunuz?” dedi. Bunun üzerine, “Şüphesiz ehl-i kitaptan öyleleri var ki, Allah’a, hem size indirilene, hem de kendilerine indirilene, tam bir samimiyetle ve Allah’a boyun eğerek iman ederler. Allah’ın ayetlerini az bir pahaya satmazlar”²⁹⁹ ayeti nazil oldu.

Bedir esirleri olayında İbn-i Mesud’un Sehl bin Beyda’nın Müslüman olduğuna şahitlik yapması da bunun örneklerindendir.³⁰⁰ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Bedir esirlerine, “Ya fidye verirsiniz veya boynunuz vurulur” deyince, Abdullah bin Mes’ud, “Sehl bin Beyda hariç. Çünkü onun Müslüman olduğunu işittim” dedi. el-İstiab’da, Mekke’de namaz kıldığını gördüğüne şahitlik etti denilmektedir. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Sehl bin Beyda hariç” dedi.³⁰¹

Üçüncüsü

Tek Olarak Veya Cemaat Arasında Namaz Kılmak

Namaz, İslam ehlinin özelliklerindendir ve iki şehadeti içerir. Yukarıda Enes’ten *Radiyallahu Anhu* aktardığımız hadiste şöyle geçmektedir: “Kim bizim kıldığımız namazı kılar, bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiğimizi yerse bu kimse Müslümandır.” Yine başka hadislerde de şöyle geçer: “Bizim ile onlar arasındaki fark namazdır, kim namazı terkederse kafir olur”³⁰² “Kişi ile küfür arasında namazı terk vardır.”³⁰³

Kurtubi *Rahimehullah* şöyle der: “İman, La İlahe İllallah ve namaz olmadan olmaz. İshak bin Raheveyhi şöyle der: Namaz konusundaki ittifak gibi başka bir konuda ittifak edilmemiştir. Çünkü kafir olarak bilinen bir kişinin daha sonradan beş vakti namaz vaktinde kıldığı aktarıldığında, dili ile iki şehadeti ikrar ettiği bilinmese de, mü’min olduğuna hükmettiler. Halbuki oruç ve zekat için aynı hüküm verilmemiştir.”³⁰⁴

İbn-i Kudame *Rahimehullah* “Kitabu’l-İmame” bölümünde şöyle der: “Ashabımız ister daru’l-harpte ve ister daru’l-İslam’da olsun, kişinin tek başına veya cemaat ile namaz kılması sebebi ile onun Müslüman olduğuna hükmettiler.” Daha sonra Rasulullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* aktarılan “‘Bizim ile onlar arasındaki fark namazdır, kim namazı terkederse kafir olur’ hadisini belirtir ve şöyle devam eder: “Namaz, iman ile küfür arasında sınır olarak belirlenmiştir. Kim namaz kılsa, İslam sınırı içinde kalır. Çünkü

²⁹⁹ 3 Al-i İmran/199

³⁰⁰ Hakim, 3/21; Ahmed, 1/383; el-Bidaye ve’n-Nihaye, 3/298

³⁰¹ Birçok kitapta bu kişinin ismi Suheyl olarak geçmesine rağmen, doğrusu Sehl’dir.

³⁰² Ebu Davud, Nisai, Tirmizi, ve İmam Ahmed, Büreyde’den merfu olarak rivayet etmişlerdir.

³⁰³ Müslim, Cabir’den merfu olarak rivayet etmiştir.

³⁰⁴ El-Cali li Ahkami’l-Kur’an, 8/207

namaz, Müslümanlara mahsus bir ibadettir. Namaz kılmak, şehadet kelimesi gibi İslam alametlerindendir.”

“Kitabu’l-Mürted” bölümünde de şöyle der: “Kafir olan kişi, tek başına veya cemaat ile daru’l-İslam’da veya daru’l-küfürde namaz kılsa, Müslüman olduğuna hükmedilir. Çünkü namaz, kafirlerin amellerinden farklı bir ameldir ve sadece Müslümanlara mahsustur. Namaz olmadıkça kişinin Müslümanlığı da sabit olmaz. Bu konuda mürted ile asli kafir arasında fark yoktur. Çünkü kafirin Müslüman olmasına sebep olan şey, mürtedin de Müslüman olmasına sebep olur.”

Ancak kişinin mürted olmasının sebebi namazın terki dışında başka bir sebep ise, İslam’a dönmesi de sadece namazı kılmak ile olmaz. Namazı kılmak ile birlikte kendisini İslam’dan çıkaran fiili terketmiş ve tevbe etmiş olması gerekir. Bu nedenle İbn-i Kudame *Rahimehullah* yukarıda aktardığımız sözünden sonra şunu ilave eder:

“Namazı kılmasına rağmen, bir farzı veya Peygamberi veya Kitap’ı inkar etmek ile ya da kimilerinin işlediği dinden çıkaran bir bid’atı işlemek ile küfre girmiş ise, sadece namaz kıldığı için Müslüman olduğuna hükmedilmez.”

Tağutların ve onların yolundan giden yardımcılarının durumu da böyledir. Çünkü onlardan kimileri de namaz kılmakta, ancak namazı ona bir fayda sağlamamaktadır. Zira onun kafir olması, namazı inkar etmesi veya terketmesi sebebi ile değildir. Dolayısıyla Müslüman olduğuna hükmedilmesi de namazı kılması ile olmaz. Namazı kılmak ile birlikte, tağutlara dostluk, şirk ve küfür kanunlarını benimsemek, bu kanunları savunmak ve onlara saygı göstereceğine dair yemin etmek gibi kendisinin dinden çıkmasına neden olan küfür sebeplerinden de uzaklaşması gerekir. Çünkü bunların durumu, namaz kılmanın haklarında İslam’a girişlerinin alameti olarak kabul edildiği asli kafirlerin durumu gibi değildir.

Sonuç olarak, İslam’dan çıkaran bir fiili işlediği veya sözü söylediği bilinmeyen durumu kapalı kişinin, sadece namaz kılmasıyla Müslüman olduğuna hükmederiz. Onun arkasında namaz kılarız, Müslümanlara uygulanan muamelenin aynısı ile muamele ederiz.

İbn-i Kudame *Rahimehullah* şöyle der: “Kişi, Müslümanlığından şüphelendiği kişinin arkasında namaz kıldığı zaman, şüphelendiği kişinin küfrü açık olarak ortaya çıkıncaya kadar namazı sahihtir. Çünkü Müslümanlarda zahir olan İslam’dır. Özellikle bu kişi imam ise, bu daha açıktır.”³⁰⁵

³⁰⁵ El-Muğni, “İmamet” bölümünden özet olarak.

Dördüncüsü**Ezan ve Kamet**

Her ikisi de şehadet kelimesini içermektedir. Enes bin Malik'ten *Radiyallahu Anhu* rivayet edilen hadiste şöyle geçer: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sabah namazı vakti baskın yapardı. Ezan sesi işitecek olursa durur, işitmezse saldırıya geçerdi."³⁰⁶

Bir çok defa belirttiğimiz gibi mürted, İslam'ın tümünü red etmek ile değil, namazdan imtina gibi İslam'dan çıkaran bir sebep ile dinden çıkmış ise, dine dönmesi de ancak bunu kabul etmesi ve yerine getirmesi ile olur. Bugün şirk ve küfür askerlerinin ve tağutların durumu böyledir. Karargah ve merkezlerinden ezan sesi duyulmasına rağmen bu onlara yarar sağlamaz. Çünkü asli kafir değil, mürted hükmündedirler ve mürted olmaları da namazı, ezanı ve benzeri şeyleri kabul etmediklerinden dolayı değildir. Bunlar Tevhid ile ve muvahhidler ile savaşmakta, şirk ve küfre destek olmaktadır. Bunların çoğu namaz kılmakta, ezan okumakta, şehadet kelimesini söylemekte ve bununla beraber şirk ve küfür üzere devam edip onu desteklemektedirler. Bunların İslam'a dönmeleri, inkar etmedikleri ve terketmedikleri ezana inanmak ve ona dönmek ile değil, şirk ve küfürlerine sebep olan şeylerden tevbe etmek ve uzaklaşmak ile gerçekleşir.

Tevbe Suresi'nde, alay etmeleri sebebi ile tekfir edilen kişilerin durumunu aktarmıştık. Halbuki bunlar namaz kılıyor, iki şehadeti ikrar ediyor ve ezan okuyorlardı. Üstelik Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile birlikte cihada çıkmışlardı. Alay etmeleri sebebiyle küfre girince, tevbe etmeleri de ezan okumak veya namaz kılmak ile değil ancak bu alaydan vazgeçmeleri ile olmaktadır.

Küfre götüren ve İslam'dan çıkaran herhangi bir sözü söylediği veya herhangi bir fiili işlediği bilinmeyen kişilere gelince; bunlar hakkında asıl olan, ezan okumaları veya namaz kılmaları ile Müslüman olarak kabul edilmelerinin gerektiğidir. Aksi sabit oluncaya kadar bunlar Müslüman sayılırlar.

³⁰⁶ Müslim ve diğerleri rivayet etmiştir.

Besincisi**Hac**

Hac da İslam ehlinin özelliklerinden ve İslam'ın alametlerindendir. İbn-i Kudame'nin *Rahimehullah* el-Muğni'de aktardığı, "Müşrikler de cahiliyye devrinde hac yaparlardı. Bu nedenle hac, tek başına kişinin Müslümanlığına hükmetmek için yeterli değildir" şeklindeki görüşe iltifat etmemek gerekir.³⁰⁷ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında İbrahim *Aleyhisselam* dininde olduklarını iddia eden müşrikler de İslam'a girmeden önce hac yaparlardı. Nihayet Tevbe Suresi'ndeki "Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir. Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar"³⁰⁸ ayetinin nazil olmasından sonra Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunu yasakladı.

Bu yasaktan sonra hac sadece Müslümanlar için bir vasıf olarak kaldı. Günümüzde Suudi Arabistan devletinin hac yapmalarına izin verdiği tağutlar ve yardımcılarının durumu gibi, İslam'dan çıkaracak işler içerisinde olanlar için hac, namaz, şehadet kelimesini söylemek yeterli değildir ve onları küfür hükmünden kurtarmaz. Çünkü onların küfürlerinin sebebi hac, namaz ve iki şehadetin terki değildir. İçinde bulundukları şirkten, şirk kanunlarından ve nizamlarından teberri etmedikçe sayılan ibadetleri yapsalar bile, Müslüman olmazlar. Onlardan birçokları şehadet kelimesini söylemekte, namaz kılıp hac yapmaktadır. Ancak içinde bulundukları şirkten ilişkiyi kesip tevbe etmedikçe bunları yapmaları onları küfürden kurtarmaz. Kulluğu sadece Allahu Teala'ya yapıp içinde bulundukları şirk durumundan kurtulmadıkça onlar ve benzerleri Müslüman sayılmazlar. Nitekim Ebu Malik el-Eşcai'nin babasından merfu olarak, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu rivayet edilmektedir: "Kim La İlahe İllallah der ve Allahu Teala'dan başka ibadet edilen şeyleri red ederse, malını ve canını korumuş olur. Ancak İslam'ın hakkı müstesna. Hesabı ise Allah'a aittir."³⁰⁹

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* La İlahe İllallah kelimesini söylemesine rağmen hala Allahu Teala'dan başkasına ibadete devam etmesi sebebi ile şirkten ve küfürden kurtulamayan kimseye bu söylediğinin bir faydasının olmayacağını belirtmektedir.

Yukarıda saydığımız diğer alametlerde olduğu gibi hac ibadeti de İslam'ın alametlerindendir ve bu ibadet üzere olan kişiye Müslüman muamelesi yapılır. Şüphesiz bu, İslam'dan çıkaran bir iş yapmaması veya söz söyle-

³⁰⁷ Bakınız: El-Muğni, Kitabu'l-Murted, "Kafir Namaz Kılırsa Müslümanlığına Hükmedilir" bölümü.

³⁰⁸ 9 Tevbe/28

³⁰⁹ Müslim

memesi durumunda geçerlidir. İhrama girip hac yapan kişinin durumu açık olup onun Müslüman olduğunu söyleriz. Rasulullah da *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ihramlı iken devesinden düşüp boynu kırılan kişiye Müslüman muamelesi yapmış, yıkanıp elbisesiyle kefenlenmesini emretmiştir.³¹⁰ Dünya ahkamına göre, Mina, Müzdelife, Arafat gibi yerlerde ihramlı olarak gördüğümüz kişilere Müslüman hükmünü veririz.

Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz ki, biz, durumu kapalı olan Müslümanın arkasında namaz kılarız ve Müslüman olduğuna hükmederiz. Çünkü İslam'ın rukünlerinden birini izhar etmiş ve kendisini İslam'dan çıkaracak bir şey yapmamıştır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Durumu kapalı olan her Müslümanın arkasında namaz kılmak, bütün imamların ittifakı ile caizdir. “Kalbindeki itikadını bilmediğim kişinin arkasında ne cemaat ne de cuma namazı kılmam” diyenler bid’at içinde olup sahabeye, tabiine ve onların yolundan giden Müslümanların imamlarına muhalefet etmiş olur.”³¹¹

Şeyhu’l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* başka bir yerde de şöyle der: “Fasıklık veya bid’atının görülmediği kişinin arkasında her türlü namazın kılınması, bütün imamların ittifakı ile caizdir. Kişinin imam olabilmesi için cemaatin onun itikadını bilmesi veya itikadı konusunda onu imtihana tabi tutması şartı yoktur. Durumu kapalı olan Müslümanın arkasında namaz kılınır.”³¹²

“İslam alimlerinin ittifakı ile durumu kapalı olan kişinin arkasında namaz kılmak caizdir. Durumu kapalı olan kişinin arkasında namaz kılmanın haram veya batıl olduğunu söyleyen, Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın icmasına muhalefet etmiş olur.”³¹³

Bazıları, İmam Ahmed’in *Rahimehullah*, Cehmiyye bid’atının yayıldığı dönemde durumunu bildiği kişiler arkasında namaz kılmaya özen göstermesini delil olarak göstermektedirler. Biz, Müslümanın faziletli bir imamın arkasında namaz kılmaya gayret etmesine karşı değiliz. Vazgeçirmek ve bid’atına karşı çıkmak için bid’atçı olan imamın terkedilmesine de bir şey demiyoruz. Bizim söylediğimiz, bid’atından dolayı küfre girmeyen kişinin arkasında namaz kılmanın caiz olmadığı veya namazın iade edileceği düşüncesinin yanlışlığıdır. Bid’at, küfür veya irtidadın yayılmış olduğu iddiasıyla durumu kapalı olan kişilerin arkasında namaz kılmayı yasaklama düşüncesini kabul

³¹⁰ Hadis Buhari ve Müslim’de rivayet edilmektedir.

³¹¹ Mecmuu’l-Fetava, 4/331

³¹² Mecmuu’l-Fetava, 23/199

³¹³ Mecmuu’l-Fetava, 3/175-176

etmiyoruz. Kendisini İslam'dan çıkaracak bir söz söylediği veya fiil işlediği bilinmeyen durumu kapalı olan bir kişinin arkasında namaz kılmayı caiz görmemek veya böyle bir kişinin arkasında kılınan namazın iade edilmesi gerektiği söylemek gibi görüşlere katılmıyoruz.

Durumu kapalı olan birinin arkasında namaz kılmak gerektiğinde kılarız ve bunda sakınca görmeyiz. Ancak bu durum, özellikle cuma namazlarında ummadığımız şeyler ile karşılaşmamak için sünnete bağlı olan faziletli bir imamı aramak ve arkasında namaz kılmaktan bizi alıkoymaz.

İmam Ahmed'in *Rahimehullah* yaptığı ise, vacip değil, müstehap kabilindendir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sonra bugüne kadar Müslümanlar durumu kapalı olan imamın arkasında namaz kılarlar. Bazı kimseler, hevaya uymalar arttığı zaman, müstehap kabilinden ancak tanıdığı ve sevdiği kişilerin arkasında namaz kılmayı tercih edebilir. İmam Ahmed, kendisine bu meselede soru soran kişiye böyle cevap vermiş ve namazın ancak durumu bilinen kişinin arkasında sahih olacağını söylememiştir."³¹⁴

Küfre sebep olabilecek türden bid'atlara sahip olanların arkasında namaz kılmaya gelince; arkalarında namaz kılmanın caiz olmaması veya kılınan namazın tekrar edilmesinin gerekliliği konusundaki ihtilaf vardır ve bu ihtilafın sebebi işlediği bid'atten dolayı bu kişinin muayyen olarak tekfir edilip edilmediği meselesinden kaynaklanmaktadır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Küfür türünden bid'atı olan kişinin arkasında beş vakit namazın ve cuma namazının kılınıp kılınamayacağı konusunda ihtilaf bulunmaktadır. Bu kişilerin, işledikleri bid'atlarından dolayı kafir olduğunu söyleyenlere göre namazın iade edilmesi gerekir. Çünkü bu namaz kafirin arkasında kılınmış bir namazdır. Ne var ki bu mesele heva sahiplerinin (bid'atçıların) tekfir edilip edilmemesine bağlıdır. Bu konuda insanların görüşleri farklıdır. İmam Malik, Şafii ve Ahmed'den bu konuda iki görüş veya iki rivayet nakledilmiştir. Kelamcılarının durumu da böyledir. Mesela Eş'ari'den iki görüş aktarılmıştır. Diğer mezhep imamlarının görüşlerinde de farklılıklar bulunmaktadır.

Bu konunun hakikatı şudur: Söz küfür olabilir. Ancak bu hüküm muayyen bir şahsa indirgeneceği zaman, kişinin küfrünü kanıtlayan delil ortaya çıkıncaya kadar kafir olduğuna hükmedilmez."³¹⁵

Yasama yetkisinde ortaklığa çağırma, beşeri kanunları destekleme, yasamalarında rol alma ve uygulama, onlara saygı göstereceği ve yetkilileri-

³¹⁴ Mecmuu'l-Fetava, 3/280

³¹⁵ Mecmuu'l-Fetava, 23/195

ne itaat edeceğini belirtme gibi açıkça mürted olduğunu gösteren bir şey söyleyen veya işleyen kişilere hiçbir değer vermiyoruz ve onları Müslüman olarak da saymıyoruz. Böylelerinin namazını kılmıyoruz. Çünkü muvahhid değillerdir. Bunlar mürted ve müşriktirler. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Müslümanlara, kendisi nasıl namaz kıldıysa o şekilde namaz kılmasını ve kendilerinden olan birini imam olarak tayin etmelerini emretmiştir. Buhari’de geçen, Malik bin Huveyris hadisinde Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu aktarılır: “Haydi ehlinizin yanına dönün. Yanlarında bulunun. Onlara dini öğretin. Beni nasıl namaz kılar gördünüzse öylece namaz kılınız. Namaz vakti geldiğinde içinizden biri size ezan okusun. En yaşlınız da size imam olsun.” Hadiste geçen “en yaşlınız” zamiri, Müslümanlardan olan birini belirtir. Yine Müslim’in, Ebu Said’ten rivayet ettiği “Üç kişi iseler içlerinden biri imam olsun.”³¹⁶ hadisi de bu kabildendir ve imam olarak atanması emredilen kişi, Müslümanların içinden biridir. Kafir ise, bizden biri değildir. Bir Müslümanın kafiri namazda kendisine imam tayin etmesi helal olmaz. Allahu Teala şöyle buyurur: “Artık Allah kıyamet gününde aranızda hükmedecektir ve kafirler için mü’minler aleyhine asla bir yol vermeyecektir.”³¹⁷ Buhari’nin rivayet ettiği hadiste şöyle geçer: “İslam her zaman üstündür ve ona üstün olan da olmaz.”³¹⁸

Kim, küfrünü ve bid’atını açığa vuran veya ona çağırان ve destekleyen kişinin arkasında namaz kılsa, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kıldığı ve bizlere de öğrettiği gibi namaz kılmamış olur. Buhari ve Müslim’de aktarılan bir rivayette Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “Kim bu işimizde, onda olmayan bir şey uydurursa, uydurduğu kendisinden reddedilir.”

Bilindiği gibi ibadetlerde aslolan, delil ulaşmadığı sürece yeni bir şey ihdas etmemektir. Sadece Allahu Teala için yapılan, yani sünnete uygun olan ibadetler makbul ve sahih olur. İbn-i Kudame *Rahimehullah* şöyle der: “Namazdan önce veya namazdan sonra kafir olduğu anlaşılan kişinin arkasında namaz kılmak asla caiz değildir. Böyle bir kişinin arkasında namaz kılanlar, durum ortaya çıktıktan sonra namazlarını iade etmelidirler. Şafii ve Hanefilerin görüşü budur. Ebu Sevr ve Müzeni ise, kafir olduğunu bilmeden bir kafirin arkasında namaz kılan kişinin, bu namazını tekrar etmesinin gerekmediğini söyler. Çünkü durumunu bilmediği kişinin arkasında namaz

³¹⁶ Müslim, Ahmed ve Nesai, Ebu Said’ten rivayet etmişlerdir.

³¹⁷ 4 Nisa/141

³¹⁸ Buhari, Kitabul-Cenaiz

kılmıştır ve bu durum, abdestsiz olan birinin arkasında namaz kılmaya benzer.”³¹⁹

İmam bazen küfrü izhar ediyor, bazen ondan teberri ediyorsa yahut küfre sebep olan bir işi bazen işliyor ve bazen de bunu terk ediyor ve tevbe ediyorsa, arkasında namaz kılınmaz. Bu kişi Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu hadisinde tarif ettiği kişilere benzer: “Gece karanlığı gibi fitneler gelmeden önce amel ediniz. Kişi mü’min olarak sabahlar, kafir olarak akşamlar; mü’min olarak akşamlar, kafir olarak sabahlar. Dünyadan bir parça karşılığında dinini satar.” İşte böyle kişilerin İslam’ı anlaşılınca ve küfürden teberri ettiği bilininceye kadar arkasında namaz kılınmaz.

İbn-i Kudame *Rahimehullah* el-Muğni’de şöyle der: “İmam bazen Müslüman bazen de mürted olan kişilerden ise, hangisinden olduğu anlaşılınca kadar arkasında namaz kılınmaz.”³²⁰

³¹⁹ El-Muğni, İmamet bölümü.

³²⁰ El-Muğni, İmamet bölümü, “Müslümanlığından Şüphe Edilen Kişinin Arkasında Namaz Kılmak” kısmı

-4-**MÜCERRED OLARAK KAFİRLERİ ÖVME VEYA ONLARDAN BAZILARI İÇİN DUA ETME SEBEBİ İLE KİŞİYİ TEKFİR ETMEK**

Tekfir konusunda yapılan hatalardan biri de kafirleri övmek veya onlardan biri için genel olarak dua etmek konusunda cehaleti muteber bir engel olarak kabul etmeyerek tağutlar için dua eden herkesin arkasında namaz kılmanın caiz olmadığını söylemektir.

Halbuki, işin doğrusu, bu konuda cehaletten dolayı insanları mazur görmenin gerektiridir. Çünkü bu hüküm duruma göre değişir. Zira dua çeşitli ve farklı olabilir. Sadece kafirleri kafir oldukları veya küfrü küfür olduğu için öven kişi kafir olur.

Kafiri, bu küfüründen dolayı övme, bu kafirin şahsiyetini övmekten daha açıktır. Kafirlerin, küfür kanunlarını hak olarak nitelemek, bu kanunları adalet ve nezahet ile sıfatlandırmak, bu kanunlara saygılı olacağına, benimseyeceğine, bağlı kalacağına ve koruyacağına dair yemin etmek, uygulanması ve işletilmesini istemek ve bununla birlikte bu kanunların devamı ve kalıcılığı için dua etmek kişiyi küfre sokan dua çeşididir. Halbuki Allahu Teala bu kanunların küfür ve sapıklık olduğunu belirtmiştir. Şüphesiz küfrün devamını istemek küfürdür.³²¹

Tağutların şahsiyetlerini övmek ise, yukarıda açıkladığımız ve kişiyi küfre sokan dua çeşidinde olduğu kadar açık değildir. Failine göre amaçlar değişebileceğinden dolayı hüküm de duruma göre değişik olabilir. Sırf doğrulukları veya bazı güzel ahlaka sahip oldukları için kafirleri övmekte bir sakınca yoktur. Mazluma yardım ve desteklemek, iyilik yapmak ve güzel ahlakı korumak için kurulmuş bazı kurum ve kuruluşlarını, ittifaklarını övmek bu türdendir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Ehl-i kitaptan öyleleri vardır ki, ona yüklerle mal emanet bıraksan, onu sana noksansız iade eder. Fakat öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet bıraksan, tepesine dikilip durmazsan onu sana iade etmez.”³²² Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hilfu’l-Fudul’u övmesi buna delalet eder. Bu kurum, cahiliyye devrinde kafirler

³²¹ El-Karafi, el-Furuk, 4/118

³²² 3 Al-i İmran/75

tarafından kurulmuştu. Darda kalan ve haksızlığa uğrayan kişilere yardım ve destek amacıyla kurulduğu için, bu kurumu övmek caizdir.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, küçük yaşta tanık olduğu o ittifak hakkında şöyle buyurur: “Yaşımın küçük olduğu bir dönemde, benim de içinde bulunduğum, iyilerden oluşan bir ittifağa tanıklık ettim. Kırmızı devele-rimin olmasını ona tercih etmem.”³²³

El-Bidaye ve’n-Nihaye’de belirtildiğine göre “Hilfu’l-Fudul” ittifakı şöyle oluşturulmuştur: “Cahiliyye devrinde Beni Haşim, Beni Zuhre ve Beni Teym, Abdullah bin Ced’an’ın evinde toplandılar. Bir kabın içine güzel kokulu bir sıvı koydular ve içine ellerini batırıp yardımlaşmak ve mazluma destek olmak üzere ahitleştiler.”³²⁴

Burada bahsedilen ittifak, İbn-i Kesir’in *Rahimehullah* dediği gibi Hilfu’l-Fudul’dur. Kusay’ın ölümünden sonra meydana gelen ve su dağıtımı, zorda kalanlara yardım edilmesi, meclisin oluşturulması ve hac gibi konular-da Kureyş’in tartışması üzerine kurulan pakt değildir. O zaman onlardan her zümre kendi grupları için yeminleşti. Abdimenafogulları, içinde güzel kokulu sıvı bulanan bir çanak getirdi ve içine ellerini batırdılar. Kalktıkları zaman ellerini Kabe’nin duvarlarına sildiler. Bunun üzerine “Mutayyibin” adı ile anıldılar. Rasulullah’ın Mutayyibin adını verdiği ve övdüğü pakt ise Hilfu’l-Fudul paktıdır. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu konuda şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Abdullah bin Ced’an’ın evinde bir pakta katıldım. İslam’da da buna çağırılsam katılırım. Onlar, insanlardan alınan malları sahiplerine geri vermek ve zalime yardım etmemek üzere anlaştılar.” Hilfu’l-Fudul, peygamberlikten yirmi sene önce meydana geldi. Bu pakt, Araplarda en meşhur olan ve paktların en erdemlisi ve en şerefli idi.³²⁵

Muhammed İbn-i İshak’ın rivayet ettiği de bu türdendir. Kureyş’in sahabeye uyguladıkları işkenceler artınca Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara şöyle buyurmuştur: “Habeşistan’a gitseniz. Orada kimseye haksızlık yapmayan adaletli bir kral vardır. Orası doğruluk yeridir. Belki Allah sizi bu durumunuzdan kurtarır.”

Beyhaki şöyle rivayet eder: “Bedir Harbi’nde, Hatemi Tai’nin esir düşen kızı Rasulullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisini serbest bırak-masını isteyip babasının bazı güzel meziyetlerini sayınca, Rasulullah

³²³ Ahmed, 1/190, 191 ve Hakim, 2/220 Abdurrahman bin Avf’tan merfu olarak rivayet etmişlerdir.

³²⁴ El-Bidaye ve’n-Nihaye, 2/191

³²⁵ El-Bidaye ve’n-Nihaye, 2/291

Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: “Onu serbest bırakın. Babası güzel ahlaklı severdi. Allah da güzel ahlaklı sever.”³²⁶

Buhari ve Müslim de şöyle rivayet edilir: “Şairin söylediği en doğru söz, Lebid’in söylediği “Allah’tan başka her şey fanidir” sözüdür.” Lebid cahiliyye devrinde Müslüman olmadan önce bunu söylemişti. Müslüman olduktan sonra şiiri bırakmış ve bu sözün dışında sadece bir beyit söylemiştir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, hak olduğu sürece bir kafirin söylediği sözü övmekte bir sakınca görmemiştir.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* başka bir hadiste ise şöyle buyurur: “İnsanlar madenler gibidir. Anlarsa, cahiliyye devrinde iyi olanlar, İslam devrinde de iyi olurlar.”³²⁷ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, cahiliyye halkından olan kimilerinin iyi olabileceğini belirtmektedir.

Müslümanın, yaptıkları iyiliğe karşılık kafilere dil ve ameli ile teşekkür etmesinde bir sakınca yoktur. Dil ile teşekkür etmenin caiz olduğunun delili, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a teşekkür etmez”³²⁸ hadisidir. Amel ile teşekkür etmenin caiz olduğunun delili ise Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözüdür: “Mut’im bin Adiy yaşasaydı ve bu kokuşmuşlar hakkında benden bir şey isteseydi, onun isteğini kabul ederdim.”³²⁹ Mut’im bin Adiy, Kureys’in seçkinlerindendi. Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* iyilik yapmış ve Sakif halkını İslam’a davet etmek için gittiği Taif’ten döndüğünde, O’nu koruması altına almıştı. Haşimoğullarına ambargo uygulamak için Kureys’in yazıp Kabe’nin duvarına astığı sayfayı yırtanlardan biri de odur ve Bedir Harbi’nden yedi ay önce ölmüştür.³³⁰

Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu sözleri, Mut’im için ödüllendirme ve iyiliğine karşı bir teşekkür niteliğindedir. Üstelik bunu, o dönemde hala Müslüman olmamış olan Mut’im oğluna söylemiştir. Mut’im’in oğlu, Bedir esirlerinin fidye ile serbest bırakılması için Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yanına gelmişti.

Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kafir olduğu ve Müslümanlar ile herhangi bir anlaşması bulunmadığı halde Bedir Savaşı’nda Ebu’l-Buhturi bin Hişam’ın öldürülmesini yasaklaması da bu türdendir. Boykot için yazılan zulüm sayfasını yırtmaya çalıştığı ve Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*

³²⁶ Beyhaki

³²⁷ Buhari, 3383 ve Müslim

³²⁸ Ebu Davud ve Tirmizi rivayet etmiş ve sahih olduğunu söylemişlerdir.

³²⁹ Buhari, Cubeyr bin Mut’im’den rivayet etmiştir.

³³⁰ Bakınız: El-İstiab

koruduğu için ona bu muamele yapılmıştır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Mu'tim ile ilgili hadisi zikrederek şöyle der: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kafir de olsa kendisine iyilik yapana iyilik ile karşılık verirdi."³³¹

Sahabenin *Radiyallahu Anhum*, bu tür iyiliklere iyilik ile karşılık verdiği yerler çoktur. Buhari, hasen bir sened ile şöyle rivayet eder: "Ebu Musa, Dihkan'a selam ile başlayarak mektup yazdı. Ona, "Bu kişi kafir olduğu halde kendisine selam mı veriyorsun?" denilmesi üzerine şöyle cevap verdi: "O bana yazdığında selam verdi, ben de ona karşılık olarak böyle yazıyorum."³³² Bu ise Allahu Teala'nın "Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın; yahut aynı ile karşılık verin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını arayandır"³³³ ayetinin ameli bir uygulaması niteliğindedir.

Buhari İbn-i Abbas'tan *Radiyallahu Anhuma* şöyle söylediğini rivayet eder: "Firavn bana, "Allah senin bereketini artırsın" dese, ona "Senin de" diye karşılık veririm. Firavn ise ölmüştür."³³⁴ Firavn, yeryüzünün en azgın tağutlarından olduğu halde onun için böyle söylenmiştir. Acaba tekfirde aşırı gidenler, İbn-i Abbas'ın bu içtihadı için ne diyeceklerdir?

Buna göre bazı kişiler, insanlara zulüm ve haksızlıklarını biraz azalttıkları veya halkın hakkı olan bazı hizmetleri yerine getirdikleri için yahut kat kat fazlasını götürdükleri servetlerden kısıntı mesabesinde bazı şeyleri onlara da verdikleri için tağut yöneticilerin bazısını övse, bu yaptığının sebebi tağutların ve mücrimlerin durumunu tam olarak tanımama, hak ile batılı birbirine karıştırma veya kişiyi dalaletle götüren cehaleti ise, salt olarak bu övgüsü nedeni ile kişi küfre girmiş olmaz. Ancak böyle bir şeyin ilim ve davet erbabı tarafından yapılması, gafil halktan birileri tarafından yapılmasından daha çirkin ve kötüdür. Çünkü ilim ve davet erbabı olan kişiler bunu yaparken, hak ile batılı da birbirine karıştırmakta ve halkı saptırmak için ellerinden geldiği kadar çalışmaktadırlar. Ancak bütün bunlara rağmen, tekfir ayrı bir şekilde ele alınmalıdır.

Tağutları, onların küfür olan sistem ve kanunlarını övmeye ve savunmaya devam eden kişi, küfrün kapılarından girmiş olur. Onları Müslümanlardan daha üstün gören ve gösterenler ise bunlardan daha kötüdür. İslam'da şahıs diktatörlüğünün, demokraside ise özgürlüğün olduğunu söyleyerek, demokrasiyi İslam'ın hükümlerinden üstün görenler tağutlar gibidir-

³³¹ Es-Sarimu'l-Meslul, 163

³³² Buhari, Edebu'l-Müfred, 1101

³³³ 4 Nisa/86

³³⁴ Buhari, Edebu'l-Müfred, 1113

ler. Küfür kanunlarını İslam'ın hükümlerine tercih edenler hakkında Allahu Teala şöyle buyurur: “Kendilerine Kitap'tan nasip verilenleri görmedin mi; putlara ve batıla iman ediyorlar, sonra da kafirler için: ‘Bunlar, Allah’a iman edenlerden daha doğru yoldadır’ diyorlar. Bunlar, Allah’ın lanetlediği kimse-lerdir; Allah’ın lanet ettiği kimseye gerçek bir yardımcı bulamazsın.”³³⁵

İmam Ahmed, İbn-i Cerir ve başkaları bu ayetlerin Kab bin Eşraf hakkında indiğini belirtmektedir. Bu kişi Kureyş’e giderek Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kötülemiş ve “Siz Muhammed’den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* daha iyi ve daha doğru yoldasınız” demişti. Ka’b, bu sözü söylemeden önce Müslümanlar ile anlaşma yapmıştı. Bunun ile anlaşmasını bozdu ve Müslümanlar da onu öldürdüler. Onunla ilgili olaydan çıkarılan sonuçlar için İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah* “es-Sarimu’l-Meslul” isimli kitabına bakınız.

Masiyet sahibi bazı Müslümanların yerine getirmediği bazı erdemleri ve güzel ahlakı yerine getiren kimi kafirleri bu yaptıklarından dolayı övmek ve bu tür Müslümanlardan daha üstün olduklarını söylemekten dolayı kişi kafir olmaz. Ne var ki böyle davranan kişiye, sözkonusu Müslümanların sahip oldukları Tevhid ve İslam’ın, bu tür kafirlerin sahip oldukları erdem ve ahlaktan daha üstün olduğunu anlatmak ve kavratmak gerekir.

Alimler, böyle bir gerekçe olmadan genel olarak kafirleri övmeyi ve küfür olmayan adetlerini hoş görmeyi büyük günahlardan biri olarak saymış-tır. Bu nedenle bu tür hükümler verirken durumlar ayrı ayrı ele alınarak gözönünde bulundurulmalı ve sadece bu tür şeyler sebebi ile tekfire başvu-rulmamalıdır.

Sıddık Hasan Han şöyle der: “Küfürlerinden dolayı kafirleri övmek, İslam’dan irtidat etmektir. Bunun dışında bir gerekçe ile onları övmek ise bundan alıkoyacak ta’zir cezası gerektiren büyük bir günahdır. “Kafirler adaletlidir” demek ile, küfür kanunları da dahil küfür hükümlerinin ve sis-temlerinin adaletli olduğunu söylemek istemiş ise, bu kişi açıkça kafir olur. Çünkü Allahu Teala, küfür olan sistem ve kanunları kötülemiş ve isyan, açık günah, iftira, azgınlık, inat ve açık zarar gibi nitelemeler ile onları nitelemiştir. Adalet, ancak Allahu Teala’nın şeriatıdır. Kur’an ve Sünnet bu şeriatı içere-mektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Şüphesiz Allah adaleti ve iyilik yap-mayı emreder.”³³⁶³³⁷

³³⁵ 4 Nisa/51-52

³³⁶ 16 Nahl/90

³³⁷ Sıddık Hasan Han, El-İbratu fi mâ Verede fi'l-Ğazvi ve's-Şehadeti ve'l-Hicreti, 246

Yukarıda aktardığımız sözde, kafirleri övme işinin nasıl tasnif edildiği ve hepsinin aynı kategoride değerlendirilmediği görülmektedir. “Bunu kastederse...” gibi istisna ibareleri kullanılarak her sözü, amacı ve şekline göre değerlendirmektedir. Çünkü bu tür durumlarda failin maksadı önemlidir. Özellikle Müslüman kişiden bu tür şeyler sadır olduğunda, gerekli tasnif yapılmadan faili tekfir etmek caiz değildir. Çünkü tekfir gibi kesin olan bir hüküm, şüphe veya ihtimal ile meydana gelmez.

Kaldı ki günümüzde kadın, erkek, yaşlı birçok Müslüman, tağutların gerçeğini ve mahiyetini bilmemektedir. Etraflarında olup bitenlerden haberleri bulunmamakta ve tağutların hangi komplolar düzenlediklerini de anlamamaktadırlar. Bu insanlar, mescit inşa etmeleri, bazen camiye gitmeleri ve zaman zaman Allah ve Rasülü’nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* isimlerini anmaları sebebi ile tağutların ne büyük düşmanlar olduklarını ve bunları kendilerini aldatmak için yaptıklarını kavrayamamaktadırlar. Bunlar tağutların şirk ve küfür hükümlerinden uzak ve beri olduklarını düşünürler ama küfürlerini ve şirk hükümlerini farkedecek durumda da değildirler. Zaman zaman tağutların yaptıkları iyi ve güzel işlere bakarak aldanırlar ve bazı hizmetleri sebebiyle onları överler, yahut dışı hayır, ama içi zehir olan kimi başarılarından dolayı onlara teşekkür ederler. Aktardığımız bu durumda olan kişileri, Tevhid akidesine sahip oldukları sürece, sadece bu övgüleri sebebi ile aşırıya kaçan ve sözünün nereye varacağını bilmeyecek kadar ahmak olan kişiler dışında kimse tekfir etmez. Hatta bu insanlar, tağutların başarılarının devamı için onlara uzun ömür ve başarı gibi şeyler ile dua etse, yine tekfir edilmezler. Aslında bu tür dualar, onların küfür işlerinde daha fazla devam etmeleri anlamına gelebilir. Ancak bundan dolayı tekfir etmek, sonuç ve meal itibarıyla tekfir olur. Kaldı ki onlar için dua eden adam onların nasıl bir küfür içinde olduğunu ve sözlerinin nereye varacağını da bilmeyebilir. Onların küfür ve şirklerinin devamını kastetmeden sadece iyi gördüğü ve aldandığı bazı hizmetlerinin devamı için dua ediyor olabilir. Böylelerini ancak tağutların ve hükümlerinin durumunu belirttikten ve onlar için dua etmenin ne demek olduğunu anlattıktan sonra, hala onlara dua etmesi halinde tekfir edebiliriz.

Kişiyi küfre götürebilecek bu tür dualar yapanların, cehaletleri sebebi ile mazur sayılmaları gerekir. Çünkü şahısların bizzat kendilerine yapılan dua ile, küfür ve küfür kanunlarına yapılan dua arasında fark bulunmaktadır. Üstelik bu tağutlar sürekli olarak halkın kafasını çelen ve hak ile batılı birbirine karıştıran yaldızlı konuşmalar yapar ve insanları aldatırlar.

Bununla birlikte, kişileri övme ve yermede insanların maksatları farklı olabilir. Yaptıkları bu dua ihtimal taşıyan bir fiildir. Ancak açıkça küfür olan şeylerden birini işlerse, elbette tağutların aldatıcı sözlerine kanmış olması mazereti onu kafir olmaktan kurtarmaz.

Buhari ve Beyhaki Ukbe bin Amir el-Cuheni'den şöyle rivayet ederler: "Bir defasında Müslümana benzeyen bir kişi kendisine selam verdi. Ukbe o kişinin selamını aldı. Bunun üzerine Ukbe bin Amir'in yanında bulunan bir çocuk ona, "Kime selam verdiğini biliyor musun?" dedi. Ukbe, "O Müslüman değil mi?" deyince, çocuk, "Hayır, o Hristiyandır" dedi. Ukbe kalkıp o kişinin arkasından gitti ve ona yetişerek "Allahu Teala'nın rahmet ve bereketi mü'minler üzerinedir. Ancak Allahu Teala senin ömrünü uzun ve malını bereketli etsin" dedi."³³⁸

Ukbe bin Amir'in bu duası, tağutlara ve küfür önderlerine yapılan dua gibi değildir. O'nun dua ettiği Hristiyan, zımmi idi. Malının çok olmasına dua etmesini ise sahabe *Radıyallahu Anhum* tarafından, o zımmiden alınacak cizyenin çok olması olarak te'vil edilmiştir. İbn-i Ömer'den de *Radıyallahu Anhuma* bunun benzeri rivayet edilmiştir. İbn-i Ömer, bir kişiye selam vermiş, ona bu kişinin kafir olduğunun söylenmesi üzerine adama, "Sana verdiğim selamı bana geri ver. Allah senin malını ve çocuklarını artırsın" demiş ve sahabeye *Radıyallahu Anhum* dönerek "Böylece bize ödeyeceği cizye daha da artmış olur" demiştir.³³⁹

Buradan da anlaşılmaktadır ki duadan maksat daima küfrün devamı olmayabilir. Ancak kafirlerin açık olan küfrünü veya şirk olan kanunlarını övmek, onların üstünlüğü ve devamlılığı maksadı ile dua etmek şüphe götürmeyen açık bir küfürdür.

Uğradığı haksızlığı giderdiği için tağutların mahkemesini övmek yahut demokrasinin tağut yönetimi olduğunu bilmeden yaşadığı baskı, terörizm ve şiddeti azalttığı yahut kaldırdığı için demokrasiyi övmek veya yönetici konumundakilere teşekkür etmek, ihtimalin bulunduğu sözler kapsamına girer. Bu durumda bu sözlerin her birinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Sonuç olarak; kafir kişinin şahsına dua etmek ile açık olan küfrüne dua etmeyi birbirinden ayırmak ve ihtimal olan yerlerde ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

İmam veya vaaz veren hatibin, yönetimdeki bazı tağutlar için dua etmesi de, ihtimal taşıyan amellerdendir ve ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Çünkü her dua küfre düşürücü olmayabilir. Özellikle imamların yöneticilere dua etmelerinin zorunlu olduğu ülkelerde bu durum daha da önemlidir. Bu tür imamların arkasında namaz kılmanın caiz olup olmaması da yapmış olduğu duasının özel olarak değerlendirilmesine ve bu değerlendirmeden

³³⁸ El-Edebu'l-Müfred, 1112, Beyhaki, Sünen, 9/203

³³⁹ El-Muğni, Kitabu'l-Cizye, "Kitap Ehlini Mecliste Başa Oturtmak ve Önce Onlara Selam Vermek Caiz Değildir" kısmı.

sonra ulaşılan sonuca bağlıdır.

İmam, tağutların hidayeti, ıslah olmaları ve Allahu Teala'nın onları doğru yola iletmesi şeklinde dua ediyorsa, bu dua imamın tekfirini gerektirmediği gibi, arkasında namaz kılmayı terketmeyi de gerektirmez. Bir hadiste Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle denildiği rivayet edilir: "Ey Allah'ın Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Devs Kabilesi isyan etti. Onların aleyhine beddua etseniz." Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: "Allah'ım, Devs Kabilesi'ne hidayet et ve onları ıslah et."³⁴⁰ Buhari, bu hadisi "Müşriklere Hidayet İçin Dua Etme Babı" başlığı altında rivayet etmiştir.

İmam Ahmed, Tirmizi, Ebu Davud ve başkaları Ebu Musa'dan *Radiyallahu Anhu* şunu rivayet etmişlerdir: "Yahudiler, Allah rahmet etsin, demesini umarak Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yanında aksırırlardı. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara "Allah size hidayet etsin ve işinizi düzeltsin" diye dua ederdi." Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara hidayet ve ıslah olmaları için dua ettiği açıktır. Onların iyi olmaları ise Müslüman olmalarıyla gerçekleşir. Allahu Teala şöyle buyurur: "İman edip salih ameller yapanların, Rableri tarafından hak olarak Muhammed'e indirilen gerçeğe iman edenlerin günahlarını Allah örtmüştü ve hallerini düzeltmiştir."³⁴¹

Allahu Teala'nın Kitabı ile hükmetmeleri, onunla amel etmeleri ve onların ıslah olmaları için yöneticilere dua sebebi ile, aşırıya kaçanlar dışında kimse tekfire başvurmaz. Ancak biz bu şekildeki duayı da onaylamıyoruz. Çünkü Müslüman da olsalar, cuma hutbesinde yöneticilere dua etmek, alimlerin mekruh olarak saydıkları bid'at olan işlerdendir.

İmam Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: "Sultana dua etmeye gelince, ashabımız bunun vacip veya müstehap olmadığına ittifak etmişlerdir. Müellifin sözü ve başkalarının sözü, bunun bidat olduğu, evla olanın ise bunun mekruh olduğu şeklindedir."³⁴²

Şatibi *Rahimehullah* şöyle der: "Maliki fakihlerden Esbağ'ın şöyle dediği nakledilir: Hatibin önceki halifelere dua etmesi bid'attır ve bunu yapmaması gerekir. Doğru olan, bütün Müslümanlara dua etmesidir."³⁴³ Şatibi, İzzeddin bin Abdusselam'ın şöyle dediğini nakleder: "Hutbede halifeler için dua etmek sevilmeyen bir bid'attır."³⁴⁴ Sevilmediği söylenen ve itiraz edilen

³⁴⁰ Buhari, Kitabu'l-Cihad

³⁴¹ 47 Muhammed/2

³⁴² El-Mecmu Şerhu'l-Muhezzeb, 4/393

³⁴³ Şatibi, El-İtisam, 1/29

³⁴⁴ Şatibi, El-İtisam, 1/30

bu dua halifeler hakkındadır. Acaba tağutlar hakkında dua etmenin durumu nasıl olur?³⁴⁵

Küfür olmasa bile, bu duaların bazısında bir nevi cehalet ve meseleleri karıştırma bulunmaktadır. Bazı kişiler, onların ıslah olmaları için dua edilmesine bakarak, bu tağutların ve etrafında bulunan yandaşlarının salihlerden olduğu düşüncesine kapılabilir. Ve yine Allahu Teala'nın Kitabı'nı hakim kılmaları için onlar hakkında dua etmek, bu yöneticilerin buna ehil olduğu veya Allahu Teala'nın Kitabı'nı hakim kılmanın yolunun, onlarla mücedele etmek değil, onlara dua etmek olduğu düşüncesine sevkedebilir.

Bütün bu sebeplerden dolayı, yönetimde bulunan tağutlar için şu veya bu şekilde dua etmeyen imamlar arkasında namaz kılmayı tercih ederiz. Ancak durumunu bilmediğimiz Müslüman bir imamın arkasında namaz kılarken, küfre götürmeyen bu tür dualarla karşılaşsak arkasında namazı bırakmayız ve iade edilmesi gerektiğini de söylemeyiz. Küfre ve irtidada götüren bid'at ve sapıklıkların yayıldığı günümüzde, Müslümanların Ehl-i Sünnet menheci üzere olan en faziletli kişilerin arkasında namaz kılmaya gayret etmeleri en uygun olanıdır. Daha iyisini bulamadığı gerekçesi ile namazı kaçırmaması veya fitne endişesi olmadığı halde dini oyun ve eğlenmeye çeviren fasık, facir ve zalimlere dizginlerini teslim etmemesi gerekir.

Günümüzde cuma ve cemaat namazları, geçmişte olduğu gibi sınırlı bir yerde değil, bir çok yerde kılınmaktadır. Geçmişte cuma namazı neredeyse bir tek camide kılınmaktaydı. O cami imamının arkasında cumayı kılmayan kişi namazı kaçırmış olurdu. Bu nedenle Selef, facir ve fasık, hatta bid'at ehli kişilerin arkasında da namazı kılarlardı. Bu nedenle bid'at ehlinin tekfiri konusuna bağlı olarak namazın iade edilip edilmemesi konusunda ihtilaflar olurdu.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Kılınmadığı taktirde cuma ve cemaat namazının terkedilmesine, hatta ümmetin içinde fitnenin doğmasına yol açacaksa, cuma, iki bayram, korku ve menasik namazları gibi namazların facir imamların arkasında ve gasbedilmiş yerlerde kılınmasının vacip olduğu söylenmiştir.”³⁴⁶

O dönemlerde, Cuma namazının bir yerde kılınması sebebi ile, bu gibi kişilerin arkasında kılınmaması, cumanın terkedilmesine yolaçabilmekteydi. Cuma namazı işini üstlenen kişiler ise genelde devlet başkanları veya valiler olduğu için terkedilmesi halinde fitneden korkulurdu. İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* “Facir imamlar” dediği kişiler, bu yönetici-

³⁴⁵ Bu konu için bakınız: İbn-i Teymiye, *Mecmuu'l-Fetava*, 24/118

³⁴⁶ *Mecmuu'l-Fetava*, 23/142

lerdir. Bunların arkasında namaz kılmamak, onların otoritesini red etmek ve küfre girmedikleri halde imamların arkasında namaz kılmayan Haricilere benzemek anlamına gelirdi. İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* yukarıda bahsettiği imamlardan maksat, bütün mahalle ve cami imamları değildir. Çünkü bunlar arasında seçim yapmak mümkündür ve onlardan herhangi birinin arkasında namazı kılmamakta fitne de sözkonusu değildir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Sünnet olan, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Müslümanlara cuma, cemaat ve bayram namazlarını kıldırması, savaş emirlerinin de Müslümanlara hutbe okuması şeklinde idi. Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sonraki halifeler de bunu devam ettirdiler. Emevi ve Abbasi sultanlarından bazıları da bunu yerine getirmekteydi."³⁴⁷

Lalekai, "Usulü İtikadi Ehli's-Sünneti ve'l-Cemaat" isimli kitabında Süfyan-ı Sevri'den söz ederken, O'nun Şuayb bin Harbe söylediklerini aktarır. Süfyan-ı Sevri *Rahimehullah*, Şuayb'a şöyle söylemektedir: "Ey Şuayb, iyi veya kötü her kişinin arkasında namaz kılmayı ve kıyamete kadar cihadın devam edeceğini, adaletli veya zalim olan sultanın sancağı altında sabretmeyi kabul etmedikçe yazdıklarının sana faydası olmaz." Şuayb, Süfyan-ı Sevri'ye şöyle dedi: "Ey Ebu Abdillah, her namaz mı?" Bunun üzerine Süfyan-ı Sevri *Rahimehullah* ona şu cevabı verdi: "Hayır sadece cuma ve iki bayram namazını yetiştğin kişinin arkasında kıl. Bunun dışındaki namazlarda serbestsin. Güvenmediğin ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten olduğuna inanmadığın kimsenin arkasında kılma."³⁴⁸

Ancak mümkün olduğu durumlarda Cuma namazının da tercih edilen imamın arkasında kılınmasını seleften hiçbir kimse kötülememiştir. Adaletli bir imam olduğu halde, facirin veya bid'atçının arkasında kılmak alimler arasında ihtilaf konusu olmuştur. Kimileri adaletli imam varken facir ve bid'atçının arkasında kılınan namazın sahih olduğunu söylerken, kimileri bunun sahih olmayacağını söylemiştir. Malik ve Ahmed'ten rivayet edilen iki görüşten birisi budur.³⁴⁹

Ancak imam, tağutun ve küfrün devam etmesini sağlayacak şekilde dua ederse, elbette bu, kendilerine sunduğu kimi hizmetler veya giderdiği bazı haksızlıklar sebebiyle tağuta dua eden cahil, yaşlı ve bilgisiz kimselerin duası gibi değildir. Bu duanın sahibi imandan daha çok küfre yakındır. Ancak bu duanın, Yahudilere, Amerikalılara ve benzerlerine karşı devletler arasında yapay bazı kriz dönemlerinde ahmak kimi imamların yaptığı dua kabilinden, yönetimdekilerin zafer ve üstünlük kazanması amacıyla yapılmış

³⁴⁷ Mecmuu'l-Fetava, 28/146

³⁴⁸ Lalekai, Age: 2/154, Zehebi de bunu Tezkiratu'l-Huffaz'da belirtmektedir, 1/207

³⁴⁹ Mecmuu'l-Fetava, 23/204

olması ihtimali gözönünde bulundurularak, direk değil de, dolaylı olarak küfür sebebi olabileceğini söylemek mümkündür. Bu tür kişilerin arkasında namaz kılmak, küfre götüren bid'atların sahibi Cehmiyye, Kaderiyye ve buna benzer fırka mensuplarından birinin arkasında namaz kılmak gibidir. Bu tür fırkalara mensup olanların muayyen olarak tekfiri konusunda selefin uygulamasını yukarıda aktarmıştık. Bu gibiler için de aynı uygulama geçerlidir. Dolayısıyla muayyen olarak tekfir edilmeden önce, herbirinin durumu ayrı ayrı ele alınır.

Bu konuda İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Küfür türünden bid'atı olan kişinin arkasında beş vakit namazın ve cuma namazının kılınıp kılınmayacağı konusunda ihtilaf bulunmaktadır. Bu kişilerin, işledikleri bid'atlarından dolayı kafir olduğunu söyleyenlere göre namazın iade edilmesi gerekir. Çünkü bu namaz kafirin arkasında kılınmış bir namazdır. Ne varki bu mesele heva sahiplerinin (bid'atçıların) tekfir edilip edilmemesine bağlıdır. Bu konuda insanların görüşleri farklıdır.”³⁵⁰

“Mesacidu'd-Dırar ve Hukmu's-Salati Halfe Evliyai't-Tağuti ve Nuvvabihi” isimli risalede bu konu üzerinde uzunca durdum.

Muhammed bin Abdulvehhab'ın tağutları savunan bazılarının durumu ile ilgili zikrettiği şu cümlesi, bu durumu çok güzel izah etmektedir: “Bu yöneticileri savunan, onları tekfir edenler ile tartışan veya bu yöneticilerin yaptıklarının batıl olmasına rağmen onları küfre götürmediğini iddia eden kimselerin durumu, en düşük ihtimal ile fasıklıktır. Onunla evlenilmez, şahitliği kabul edilmez ve arkasında namaz kılınmaz.”³⁵¹ Günümüzde cuma ve cemaat namazlarının birden çok camide kılındığı gözönünde bulundurulursa, bazı imamların arkasında namaz kılmamanın cumayı ve cemaati terk anlamına gelmediği anlaşılır.

Bu konunun içtihadı bir mesele olması ve selef alimlerinin bu konuda ihtilaf etmesinden dolayı, bu imamların arkalarında namaz kılanlara bir şey demiyoruz ve namazı iade etmeleri gerektiğini de söylemiyoruz. Aynı şekilde böylelerinin arkasında namaz kılmadığımız için bid'atçılık ve aşırılık ile suçlamak bir yana, bizi veya başkalarını bundan dolayı eleştirmeye de kimsenin hakkı bulunmamaktadır.

Ancak imam olan kişi, Tevhid ehline karşı muzaffer olması için tağuta açıkça dua ederse, muvahhid ve mücahid mü'minlere karşı kafiri destekleme hududuna girmiş olur. Böyleleri için Allahu Teala şöyle buyurur:

³⁵⁰ Mecmuu'l-Fetava, 23/195

³⁵¹ Ed-Dureru's-Seniyye, Kitabu Hukmi'l-Murted, 71

“İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır.”³⁵²

Alimler, muvahhidlere karşı müşriklere destek olmanın küfür olduğunu söylemiş, buna Kur'an ve Sünnet'ten bir çok delil göstermişlerdir.³⁵³

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, “es-Sarimu'l-Meslul” isimli eserinde destek, cihad ve savaşın, el ile olduğu gibi dil ile de olacağını, hatta bazen dil ile yapılanın daha tesirli olabileceğini belirtmektedir.³⁵⁴ Buna şer'i deliller ve hakkın oklarıyla tağuta destek olma ve hak ile batılı birbirine karıştırma da eşlik ederse, durum daha da vahim olur. Şöyle der: “Savaşmak iki türden oluşur. Bunlardan birisi el ile yapılan savaştır. İkincisi ise dil ile yapılan savaştır. Dil ile yapılan savaş, el ile yapılan savaşa göre dine daha fazla zarar verir.”³⁵⁵

Bilindiği gibi bu işleri yapanlar, kendi iradeleriyle bunu yapmakta ve bununla tağutlara yaranmak ve münafıklığı istemektedirler. Bu gibi kişiler ikrah altında da sayılmazlar. Çünkü ikrahın sahih ve muteber olabilmesinin şartlarını belirtirken, ikrah altındaki kişinin, ikrah olunduğu işi devam ettirmemesi gerektiğini belirtmiştik. Kaldı ki kişinin dua etmeye mecbur tutulması, sahibinin mazur sayıldığı ikrah derecesine de ulaşmaz. Çünkü onu, imam veya hatip olmaya ve bu işte devam etmeye kimse zorlamamaktadır.

İmamın tağutların sistemini veya küfür kanunlarını açıkça övmesi, bu sistemlere katılmaya çağırması, bu şirk kanunlarının yapılmasında bizzat rol alması veya raporlar hazırlayarak ya da istihbarat bilgileri sağlayarak muvahhidlere karşı kafirleri desteklemesi yukarıda sayılanların en kötüsüdür. Allahu Teala şöyle buyurur: “O, Kitap'ta size indirmiştir ki; Allah'ın ayetlerinin inkar edildiğini, yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar bundan başka bir söze dalıncaya kadar kafirlerle beraber oturmayın; yoksa siz de onlar gibi olursunuz. Elbette Allah, münafıkları ve kafirleri cehennemde bir araya getirecektir.”³⁵⁶

Allahu Teala, bu ayetlerde ikrah altında bulunmadığı halde küfre dalanlarla beraber oturanların onlar gibi kafir olduğunu ve dünyada onlardan ayrılmadıkları ve ilişkilerini kesmedikleri gibi ahirette de cehennemde onlarla

³⁵² 5 Maide/51

³⁵³ Misal olarak “Hukmü Müvalat Ehli'l-İşrak” isimli kitabına bakınız. Bu konuda şer'i deliller içerdği için Necid halkı tarafından Delalil adıyla bilinir. Necid'de öğrenciler onu ezberlerdi. Kitabın yazarı Süleyman bin Abdullah bin Muhammed bin Abdulvehhab'dır. “Teysirü'l-Azizi'l-Hamid Şerhu Kitabı't-Tevhid” isimli kitap da ona aittir.

³⁵⁴ Es-Sarimu'l-Meslul, 206-207

³⁵⁵ Es-Sarimu'l-Meslul, 385

³⁵⁶ 4 Nisa/140

birlikte olacaklarını bildirmiştir. Süleyman bin Abdullah şöyle der: “Ayet, ikrah altında olmadığı halde, Allahu Teala’nın ayetleri ile alay eden ve bu ayetleri inkar eden kişiler ile birlikte onların bu sözlerine karşı çıkmadan oturan ve başka bir konuşmaya geçinceye kadar onlarla ilgisini kesmeyen kişinin, bizzat küfür olan bir işi işlemese de kafir olacağını belirtmektedir.”³⁵⁷

Küfür olan sözler söyledikleri, Allahu Teala’nın ayetleri ile alay ettikleri, küfür kanunlarını çıkardıkları, İslam’ın yerine demokrasi ve kurallarını tercih ettikleri halde, bu tağutlar ile kendi istekleriyle oturup kalkanlar ve onlar başka bir konuşmaya geçinceye kadar yanlarından ayrılmayanlar kafir olmuşlardır. Üstelik Allahu Teala’nın emrine muhalefet etmişler ve “Artık Allah kıyamet gününde aranızda hükmedecektir ve kafirler için mü’minler aleyhine asla bir yol vermeyecektir”³⁵⁸ ayetine aykırı davranarak küfre boyun eğenleri öne geçirmiş ve onların arkasında namaz kılmışlardır.

Onları öne geçirmeleri ve arkalarında namaz kılmaları, onların küfürüne ikramda bulunmaları ve küfürlerini ikrar etmeleri manasındadır. Bu ise onlarla beraber oturmaktan çok daha kötü ve çok daha açık bir küfürdür. Yukarıda aktardığımız ayetteki yasaklama, “kafirlerle beraber oturmayın” kısmından ibaret olsaydı bile, bu tağutların arkasında namaz kılmayı yasaklamaya yeterli kabul edilirdi. Çünkü namazda mutlaka onlarla beraber oturma bulunmaktadır.

Buradaki tehlike “yoksa siz de onlar gibi olursunuz” tehdidinde yatmaktadır. Çünkü bu tehdidin içeriğinde sadece namazın batıl olması değil, aynı zamanda iman ve Tevhid’in de batıl olması bulunmaktadır.

Bu durumda olan imamlar ve hatipler bizden olmadıkları gibi biz de onlardan değiliz. Onların veya arkalarında kılınan namazın da hiçbir değeri ve nimeti yoktur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “Üç kişi iseler içlerinden biri imam olsun..”³⁵⁹ Bu şekilde küfrün içerisine batmış olan imamlara benzeyen her imam ve hatip Müslümanlardan biri değildir. Dolayısıyla hadiste geçen üç kişiden biri olma vasıfları da bulunmamaktadır.

“Artık Allah kıyamet gününde aranızda hükmedecektir ve kafirler için mü’minler aleyhine asla bir yol vermeyecektir”³⁶⁰ ayeti, mü’min üzerinde kafirin dini velayetinin olmadığını, kafirin Müslümanlara imam olamayacağını ve önlerine geçemeyeceğini belirtmektedir. Müslüman ile kafiri eşit görenler hakkında Allahu Teala şöyle buyurur: “Yoksa kötülük işleyenler ölümle-

³⁵⁷ Ed-Dureru’s-Seniyye fi’l-Ecvibeti’n-Necdiyye, 72

³⁵⁸ 4 Nisa/141

³⁵⁹ Ahmed, Nesai ve Müslim, Ebu Said’ten rivayet etmişlerdir.

³⁶⁰ 4 Nisa/141

rinde ve sağlıklarında kendilerini, iman edip salih ameller işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar.”³⁶¹ Acaba Müslümanın yerine kafire önceliği veren ve kafiri imam olarak tayin edenlerin durumu nasıl olur.

Yine Allahu Teala şöyle buyurur, “Cehennem ehli ile cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli kurtularak isteklerine erişenlerdir.”³⁶² Olumsuz cümlede geçen fiil kipi, belirsizliği ifade eder. Ayette geçen “eşit değildir” sözü, “eşit olamazlar” anlamında olup bütün mü’minleri ve kafirleri kapsar. Durum böyle olunca, kafirleri Müslümanların önüne geçirip onları imam yapanların durumu acaba nasıl olur?

Şüphe yok ki imamlık onurlu ve önderlik içeren bir görevdir. Bu nedenle Kur’an’ı daha iyi okuyan kişi imamlıkta tercih edilir. Kur’an okumada insanlar eşit ise, sünneti en iyi bilen kişi imam olur, sonra önce hicret etmiş olan ve sonra da yaş olarak büyük olan imam olarak tayin edilir. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bize gösterdiği yol budur. Buna rağmen ahiretten nasibi olmayan bazı kimseler müşrikleri ve mürtedleri kendilerine imam edinmektedirler.

Allahu Teala, İbrahim’e *Aleyhisselam* şöyle buyurmuştur: “Bir zamanlar Rabbi İbrahim’i bir takım kelimeler ile sınamış, onları tam olarak yerine getirince, ‘Ben seni insanlara önder yapacağım’ demişti. ‘Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi!)’ deyince, ‘Ahdim zalimlere ermez’ buyurdu.”³⁶³ Tevhid sahibi hiç bir Müslümanın dini velayet bir yana, dünyevi velayetini bile kafire vermesi caiz değildir.

Kıyamet günü insanlar kendi imamlarıyla çağrılacaklar, uydukları ve tabi oldukları kişilerin arkasından sürüleceklerdir. Bunların hepsi, dünyada batıl üzerinde toplandıkları gibi, ahirette de bir araya gelip cehennemde toplanacaklardır.

Allahu Teala şöyle buyurur: “O gün her sınıf insanı imamları ile çağırırız. Kimin kitabı sağ eli ile verilirse, onlar kitaplarını okurlar ve onlara hurma çekirdeği ipliği kadar zulmedilmez. Kim bunda kör ise o, ahirette de kördür. Yol itibarıyla de en şaşkındır.”³⁶⁴

Mücahid, Katade ve başkaları şöyle demişlerdir: “İmam, kendisine uyulan anlamındadır. Kıyamet günü, “İbrahim’e *Aleyhisselam* uyanları, Musa’ya *Aleyhisselam* uyanları, şeytana uyanları, putlara uyanları getirin” deni-

³⁶¹ 45 Casiye/21

³⁶² 59 Haşr/20

³⁶³ 2 Bakara/124

³⁶⁴ 17 İsra/71-72

lecektir.”

Ayet, geneldir ve anlamıyla ilgili görüşler farklıdır. Namazda kافire uymayı ikrah olmadan kabul edenlere de ayetin belirttiğı tehditten bir pay düşmektedir.

Kıyamet günü mü'minlerin Allahu Teala'yı göreceklerini belirten hadiste şöyle denilmektedir: “Kıyamet günü, insanlar haşrolunurlar. Onlara “Kim Allah'tan başka bir şeye ibadet ediyor idiyse ona tabi olsun!” buyrulur. Onlardan güneşe ibadet edenler güneşe, aya ibadet edenler aya ve tağutlara ibadet edenler de tağutlara tabi olurlar... Geriye Allahu Teala'ya ibadet edenler kalır. Onlara, “İnsanlar gittikleri halde siz neden burada duruyorsunuz?” denir. Bunun üzerine onların cevabı şöyle olur: “Biz bugün olduğundan daha fazla muhtaç iken onlara katılmadık..”

Rivayette küfür imamlarına uyan, onları veya dostlarını kendilerine imam yapıp mü'minlere uymayanlar için büyük bir tehdit bulunmaktadır. Bu nedenle durumları bu şekilde olan kimselerin arkasında namaz kılmayı caiz görmüyoruz ve arkalarında kılmamayı tağutlardan ve dostlarından ilgiyi kesmenin zorunlu bir gereğı olarak kabul ediyoruz. Durumları bu şekilde olan imamlar, gerçekte tağutların ve dostlarının imamlarıdır. Tağutun safında ve yanında yer almayı tercih etmişlerdir. Onlar bir tarafta, biz ise bir taraftayız. Bizler ve onlar, Allahu Teala hakkında birbirine hasım olan insanlarız. Biz, İslam'ı korumak için kendimizi adamışız, onlar ise tağutu ve kanunlarını, şirki ve küfrü korumak için kendilerini adamışlardır. Rasulallah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, müşriklerden ayrılmayı ve onları terketmeyi emretmiş, tamamen ilişkiyi kesmenin alameti olarak da, iki tarafın ateşinin yani ışığının birbirini görmemesi olarak belirlemiştir.

Hadiste şöyle geçer: “Müşrikler arasında ikamet eden her Müslümandan beriyim, onların ateşleri birbirine görünmemelidir.”³⁶⁵

Yine Rasulallah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle rivayet edilmiştir: “Her Müslüman bir başka Müslümana haramdır. İki Müslüman birbiriyle kardeştir ve birbirlerine yardımcıdırlar. Bir kimse Müslüman olduktan sonra müşrikleri terkedip, Müslümanlara karışmadıkça hiçbir ameli (Allah katında) makbul değildir.”³⁶⁶ Bütün bunlardan sonra onlardan nasıl razı olur ve onları kendimize nasıl imam yaparız?

Bu nedenledir ki böylelerinin arkasında namaz kılmamak gerektiğini açıkça söylüyoruz. Durumu bize kapalı olan bir imam veya hatipten namaz sırasında, bunların sözüne benzer bir şey işittiğimiz anda camiye ve namazı

³⁶⁵ Ebu Davud, Tirmizi ve İbn-i Mace rivayet etmiştir.

³⁶⁶ Ahmed, 5/5, Nesai, Hakim, 4/600

terketmekten asla kaçınmayız. Çünkü her zaman tağutlardan ve destekçilerinden beri olduğumuzu ilan ediyoruz. Tağuta ve yardımcılara karşı düşmanlığımızı, dil ve silah ile açıklıyoruz. Daha önce İbrahim *Aleyhisselam* ve onun yolundan gidenler ve bizlere örnek olanların yaptığı gibi yapmak istiyoruz. Allahu Teala şöyle buyurur:

“İbrahim ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: Biz sizden ve Allah’ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah’a iman edinceye kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir.”³⁶⁷

Sonuç olarak, selevin ve Ehl-i Sünnet imamlarının ilklerinden olanların, İslam dairesinin dışına çıkmayan zalim yöneticilerin arkasında namazın kılınması konusunda ve onların arkasında namaz kılmamanın kötülüğü konusunda söylediklerinin sebebi, bu fiilin, küfre girmedikleri halde yöneticilere karşı çıkan haricilerin işine benzerliğidir. Ancak bugün açık küfür ve şirk olan işler yapan küfür imamları ve destekçilerinin arkasında namaz kılmamak, Tevhid ehline destek ve mü’minlerden yana olmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle biz bunu, Allahu Teala’ya yakınlık kazanmak, Allahu Teala’nın Tevhid dininine sarılmak ve nerede ve ne şekilde olursa olsunlar Allahu Teala’nın düşmanı olan tağutlardan ilgimizi kesmek için açıkça yapıyor ve ilan ediyoruz.

UYARI

Kafirler kendisini övdüğü veya ahlakını beğendiği için Müslümanı tekfir etmenin yanlışlığı:

İbrahim'in dini üzere olduğu, kafirlerden ve müşriklerden uzak durduğunu söz ve fiilleriyle gösterdiği müddetçe, kafirlerin övmesine yahut ahlakını beğendiğini söylemesine bakarak, mustakim ve muvahhid Müslümanı bid'atçılık ile suçlamak, onu eleştirmek veya tekfir etmek caiz değildir. Çünkü kafirlerin bu şekilde olan bir Müslümanı övmesi yahut ahlakını ve üslubunu beğenmeleri ona zarar vermez ve onu doğru yoldan da çıkarmaz.

Davet veya konuşmada kullandığı güzel üslup sebebi ile, herhangi bir kafirin Müslümanı övmesinin ne zararı vardır? Bazılarının ilmi ölçülere riayet etmeden ve haddini bilmeden hakaret ve sövmeye varan sözler ile bu Müslümanları eleştirmeye ve dışlamaya ne hakları vardır?

Kafirlerin övmesi ister kanaat ve insaf eseri olsun, ister hile, oyun ve safları bölmek amacıyla olsun farketmez. Haksız olarak bu tür Müslümanlar hakkında konuşan veya onları tekfir edenlerin bu yaptıkları, akılları zayıf bazı kişiler tarafından kıskanma, istismar ve tahriklere, safların bozulmasına ve nefrete sebep olmaktadır. Bu ise kafirlerin mum ışığında aradığı bir fırsattır.

Unutmamalıdır ki bu, düşmanın gece gündüz çalışarak kurduğu tuzak ve oyunlardan başka bir şey değildir. Bu davetçiler kendileri ve Müslüman kardeşleri hakkında Allahu Teala'dan korksalar, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ahlakını öğrenip onun gibi sabretseler, düşmanın Müslümanlar ve yolları için kurdukları tuzakları görüp bunları tesbit etseler, düşmanın oyunları onlara hiçbir zaman zarar vermez. Allahu Teala şöyle buyurur: "Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar vermez. Şüphesiz Allah onların bütün yaptıklarını çepçevre kuşatmıştır."³⁶⁸

Kafirlerin böyle bir Müslümanı överken, herhangi bir tuzak peşinde olmadıklarını bile varsaysak, itikadı açık ve doğru olduğu, kafirleri tekfir ettiği bilindiği, onlardan ve kanunlarından beri olduğunu açıkça bildirdiği sürece bu övgünün, o Müslüman için ne sakıncası olabilir? Kureyş müşrikleri Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "Muhammedu'l-Emin" demiyorlar mıydı?

Buhari, Sahihinin "Bid'ul-Vahy" bölümünde Herakliyyus'un Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hakkında Ebu Süfyan'a sorduğu sorula-

³⁶⁸ 3 Al-i İmran/120

rı aktarmaktadır. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* durumunu soran Herakl'a Ebu Süfyan (o dönemde Ebu Süfyan hala müşrük idi) yalan söylemek istemiş, ancak Kureyş'ten beraberinde bulunanlardan utanarak yalan söylediğini anlatmalarından çekinmiştir. O sorulardan ve Ebu Süfyan'ın verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: "Siz onu bu iddiasından önce hiç yalanla itham ettiniz mi?" dedi. Ben: "Hayır!" dedim... "Verdiği sözden caydığı oldu mu?" dedi. "Hayır! Ancak, aramızda bir sulh var, bu esnada ne yapacak bilmiyoruz!" dedim... Herakliyas sonra: "Size ne emrediyor?" diye tekrar soru sordu. Biz: "Namaz, zekat, sıla-i rahim ve iffeti emrediyor" dedik. Bunun üzerine Herakliyas dedi ki: "Eğer, senin söylediklerin gerçekse, O peygamberdir! Ben onun çıkacağını biliyordum. Ancak sizin aranızdan çıkacağını zannetmiyordum. Eğer, ona kavuşabileceğimden emin olsam karşılaşmayı çok isterdim. Onun hakimiyeti, ayaklarımın altında olan şu diyarlara kadar uzanacaktır."

İmam Ahmed'in Müsned'inde aktarılan, Abdullah bin Amr hadisinde şöyle denilmektedir. "Kureyş kafirleri Nebi'yi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ilahları hakkında söylediklerinden dolayı tehdit ederlerdi. Bir ara onların yanından geçti ve hoşlarına gitmeyen şeyler söyledi. Abdullah dedi ki: Daha önce ona karşı en çok tavır takınan kişi en güzel söz ile kendisine hitap ederek şöyle dedi: Ey Eba'l-Kasım, çek git, iyi bir kişi olarak git. Vallahi sen cahil birisi değilsin."

Müslüman olmadıkları halde hapis arkadaşlarının Yusuf'a *Aleyhisselam* söyledikleri de bu kabildendir. Onlar Yusuf'a *Aleyhisselam*, "Çünkü biz seni güzel davrananlardan görüyoruz."³⁶⁹ Yine O'nun ahlakını ve davranışlarını görünce, kendisine "Ey Yusuf! Ey doğru sözlü kişi"³⁷⁰ diye hitap ettiler. Vezirin karısı da gerçeği itiraf ederken şöyle söylemektedir: "Şimdi hak meydana çıktı. Ben onun nefsinden (murad almak) istemiştım. Şüphesiz ki o doğru söyleyenlerdendir."³⁷¹ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve sahabenin *Radiyallahu Anhum* hayatlarında da bu örnekler çok fazladır.

Buhari, "Menakibu'l-Ensar" bölümünde şöyle rivayet etmektedir: Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu*, Mekke'de İslam'ın gereklerini yerine getiremez olmuş ve Habeşistan'a göç etmek istemişti. Aişe *Radiyallahu Anha* bunu şöyle anlatır: "İbnu'd-Dağine ile karşılaştı. Mahallenin önde geleni idi. "Ey Ebu Bekir, nereye böyle?" dedi. Ebu Bekir, "Halkım beni çıkardı, bir yerlere gitmek ve orada Rabbime serbestçe ibadet etmek istiyorum" dedi. İbnu'd-

³⁶⁹ 12 Yusuf/36 ve 78

³⁷⁰ 12 Yusuf/46

³⁷¹ 12 Yusuf/51

Dağine şöyle dedi: “Ey Ebu Bekir, senin gibiler çıkarılmaz, sen yoksula yardım edersin, akrabayı gözetirsin, kimsesizi korursun, misafiri ağırlarsın, haktan gelen musibetlere karşı yardım edersin. Ben senin komşunum, dön ve memleketinde Rabbine ibadet et.” Bunun üzerine Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu* geri döndü.”³⁷²

Yine Ensardan Hubeyb’in esir düşmesi olayı ile ilgili olarak Buhari’nin “Cihad ve Siyer” bölümünde Ebu Hureyre’den *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet edilmektedir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bir gözcü seriyeye gönderdi. Başına Asım İbn-i Sabit’i komutan tayin etti. Ufsan ile Mekke arasında bulunan bir yere kadar gittiler. Huzeyl Kabilesi’nin Beni Lihyan denen bir koluna haber verdiler. Bunları yüz okçu yakından takibe aldı. İzlerini takiben onların inmiş bulunduğu yere kadar geldiler. Onların azık olarak Medine’den beraberlerine almış oldukları hurmanın çekirdeğini buldular. “Bu Yesrib (Medine) hurmasıdır!” dediler ve izlerini takibe devam ederek, onlara ulaştılar. Aralarında çatışma çıktı. Asım *Radiyallahu Anhu* yedi kişiyle birlikte şehid oldu. Geriye Hubeyb, Zeyd ve bir kişi daha kaldı. Bunlar, onlara teslim oldular. Hubeyb, Bedir günü el-Hâris’i öldürmüştü. Bu nedenle onların yanında esir olarak kaldı. Sonunda öldürmeye karar verdiler. (Bir ara) el-Hâris’in kızlarından birinden temizlik için ustura istedi. Kadın der ki: “Bir çocuğum vardı, gafil davrandım. Hubeyb’in yanına kadar çıktı. Hubeyb onu dizine oturttu. O vaziyette görünce çok korktum. Benim korktuğumu Hubeyb farketti, ustura de elindeydi.” “Çocuğu öldüreceğimden mi korkuyorsun? İnşaallah böyle bir şey yapmam” dedi. Yine o kadın şunu anlatmıştı: “Ben Hubeyb’ten daha hayırlı bir esir görmedim. Bir gün onun, salkımdan üzüm yediğini gördüm. Halbuki o sırada Mekke’de hiç bir meyve yoktu. Üstelik demir zincirler ile bağlı idi. Demek ki o, Allah’ın Hubeyb’e lutfettiği bir rızıktı.”

Kafirlerin Müslümanın ahlakını veya üslubunu beğenip övmeleri, o Müslüman için kötülük değildir. Bununla birlikte kafirlerin, bir Müslümanı karalamaları, bağnazlık, radikallik, kabalık, şiddet ve terör ile suçlamaları, Müslümanın değerini düşüren bir sebep de olmamalıdır. Çünkü Allahu Teala bazı yerlerde kafirlere karşı çetin ve şedid olmaya çağırmıştır. Allahu Teala şöyle buyurur: “Ey Peygamber! Kafilere ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran”³⁷³, “Ey iman edenler! Kafirlerden size yakın olanlar ile savaşın ve onlar sizde bir sertlik bulsunlar”³⁷⁴, “Muhammed Allah’ın rasulüdür. Onunla beraber olanlar, kafirlere karşı çetin, birbirlerine karşı

³⁷² Buhari, Hadis no: 3905

³⁷³ 9 Tevbe/73

³⁷⁴ 9 Tevbe/123

merhametlidir”³⁷⁵, “Allah yolunda onlara bir susuzluk, bir yorgunluk ve bir açlık erişmesi, kafirleri öfkeliendirecek bir yere (ayak) basmaları ve düşmana bir darbe indirmeleri, ancak bunların karşılığında kendilerine salih bir amel yazılması içindir.”³⁷⁶

Allahu Teala, Tevhid’e davet eden dinin yardımcıları hakkında şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki): Allah, sevdiği ve kendisini seven, mü’minlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu, Allah’ın, dilediğine verdiği lütfudur. Allah’ın lütfu ve ilmi geniştir.”³⁷⁷

Ayette geçen bu emri yerine getiren insanları kötüleyen ve kınayanlar aslında kötülenmeye layıktırlar. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yolunu izledikleri, İbrahim’in *Aleyhisselam* dinine uydukları ve salih selefin yolundan gittikleri sürece, akli başında bir kimsenin kınamalara aldırış etmemesi gerekir.

Kureyş müşrikleri Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, atalarına beyinsiz dediğini, putlarına hakaret ettiğini, dinlerini kötülediğini ve birliklerini dağıttığını söylediler.³⁷⁸ Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onların atalarına ve putlarına sövmedi. Böyle bir şey onların da Allah’a sövmelerine yol açabileceği için bundan nehyedildi. Kaldı ki, o müşriklerin ibadet ettikleri şeylerin bazıları melek ve salih kişilerdir. Ancak, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onların batıl ilahlarının yarar ve zararı olmayan şeyler olduğuna, onları inkar etmeye ve ilgilerini kesmeye dair yaptığı daveti, ilahlarına sövüldüğü yönünde anladılar.

Anayasa müşrikleri de böyledirler. Onların beyinsizliklerini gösterdiğimiz, küfür ve çelişkilerini ortaya koyduğumuz, Allahu Teala’nın izin vermediği kanunlarından sakındırdığımız zaman bizi aşırı, hariciler, tekfirciler veya teröristler olarak isimlendirirler. Davetimizi, cihadımızı, onları red etmemizi yasal veya meşru olmayan bir iş olarak nitelerler.³⁷⁹ Onların bu tavırları ile Kureyş müşriklerinin tavırları aynen birbirine benzemektedir.

Peygamberin yolunda oldukları ve ifrat ile tefrite kaçmadıkları sürece muvahhidlerin bu iftiralara aldırış etmemesi gerekir. Çünkü bunlar öteden

³⁷⁵ 48 Muhammed/29

³⁷⁶ 9 Tevbe/120

³⁷⁷ 5 Maide/54

³⁷⁸ Bakınız: İmam Ahmed, Müsned, 7036, Tahkik: Ahmed Şakir

³⁷⁹ Bu konuda “el-Farku’l-Mubin Beyne Tevhidi’l-Vataniyyin ve Tevhidi’l-Murselin” isimli risalemize bakınız.

beri Tevhid'e ve muvahhidlere düşman olanların iftira ve tekerlemeleridir. Her devirde birbirlerinden devralırlar ve devam ettirirler. Allahu Teala şöyle buyurur: "Bunu birbirlerine vasiyet mi ettiler? Hayır, onlar azgın bir topluluktur."³⁸⁰

Ayrıca şunu da belirtmek isterim ki, bu eleştirilerin çoğu, davette yeni olan ve hamasi duyguları kabarıp zaman zaman şer'i ölçülerin dışına taşanlara yöneltilmektedir. Davetçilerin bu sıkıntıları gidermesi, önlemesi ve onaylamaması gerekir. Çünkü bu tür tavırlar eleştirilerin, davete ve davetçilere yöneltilmesine ve insanların davetten ürkmesine yol açar. Aslında her toplumda bu tür sıkıntıların olması bilinen bir şeydir. Özellikle davete yeni başlayanların bu tür hataları işlememesi çok nadirdir. Kendimi de bundan beri görmüyorum. Ben de zaman zaman hiddet ve şiddete kapılmışımdır. Öğüt hepimiz için gereklidir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Şüphesiz öğüt mü'minlere fayda verir."³⁸¹

Bu tür hatalardan ancak cemaat olanlar kurtulabilir. Nesillerin en hayırlısı olan sahabe *Radıyallahu Anhum* zamanında da bunun benzerleri görülmüştür. Ancak Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu hataları hiçbir şekilde onaylamamış ve bu hatalar karşısında tepkisiz kalmamıştır. Bu hatalara karşı gereken tepki gösterilmiş ve çaresine bakılmıştır. Bir defasında onlardan birisi, imamın namazı uzun kıldırmasından yakındı ve bundan dolayı neredeyse sabah namazına gelemeyecek hale geldiğini söyledi. Ebu Mes'ud el-Ensari şöyle der: "O gün kızdığı kadar Rasulullah'ın başka hiç bir şey için kızdığını görmedim. İnsanların önüne çıktı ve "Ey insanlar, nefret ettirmeyin" dedi."³⁸²

Şunu bilmek ve daima gözönünde bulundurmak gerekir: Tevhid'e çağırانların üsluplarına yöneltilen eleştirilerin çoğu, bu gençlerin şirk ve küfürden beri olmaları ve Tevhid görevini yüklenmelerinin yanında anılmaya bile değmez. Tevhid ehlinin temel ölçüleri budur. Başkalarının günah ve cahiliyye hayatı içinde yüzmelerinin yanında bunların asıllarda değil, teferruatta olan hatalarını bu işin ehli olan insanların ve alimlerin hoşgörü ile karşılayıp düzeltmeye gayret etmeleri gerekir. Bu hepimizin sorumluluğudur. Bizim üzerinde en çok durduğumuz şeylerden biri de budur ve bu sayfalar bu görevin yerine gelmesi için yazılmıştır.

İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah*, Fetevalar'ının dördüncü cildinin başında çok değerli bir risalesi bulunmaktadır. Bu bölümün başında bu risaleye

³⁸⁰ 51 Zariyat/53

³⁸¹ 51 Zariyat/55

³⁸² Müslim

değınmiştik. Orada hadisçileri ve sünnetin taraftarlarını savunur ve kimi kelim firkaralarının onlara olan eleştirilerini belirtir. Kendisi de sünnetin savunucularından biri olarak bu eleştirileri ve eksiklikleri itiraf etmekte ve kimseyi kayırmamaktadır. Onların düzeltilmesi ve değiştirilmesini isterken başka ithamları da red etmektedir. Daha sonra ise iki taraf arasında karşılaştırma yaparak şöyle der:

“Hadis ehli ile kelim ehli arasında bir karşılaştırma yaparsak, hadis ve cemaat (Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat) ehlini suçlayanlar, onları bilgi ve marifet azlığı ile suçlamaktadırlar. Birinci olarak, mevzu, zayıf veya delil olmaya elverişli olmayan haberleri delil göstermek ile suçlarlar. İkinci olarak, sahih hadislerin manasını bilmemek ile suçlarlar, hatta “çelişkili iki nassı aktarır ve çıkış yolunu da bilmezler” derler. Bunun iki sebebi vardır: Ya yararsız çok şey söylerler ve uydurma hadisler gibi yararlı olduğunu zannederler ya da yararlı olduğu halde onları anlamazlar. Çünkü hadise uymak, her şeyden önce hadisin sahih olmasına ve anlaşılmasına bağlıdır. Tıpkı Kur’an’a uymakta olduğu gibi. Dolayısıyla hadis ve cemaat ehlinin eleştirilen bu eksiklikleri, belirttiğimiz iki öncülden birini ihlal etmekten kaynaklanmaktadır. İnsanlardan onları kötüleyenler bu sebepten dolayı kötülerler.

Maalesef hadis ve cemaat ehlinde olan bazılarında bu eleştirilen durumlar mevcuttur. Usul ve furu konularına dair uydurma rivayetler ve sahih olmayan hikayeleri delil olarak gösterirler. Kur’an ve hadisten anlamını bilmediklerini inkar ederler, hatta yersiz te’vil eder ve ilgisiz bir yerde kullanırlar.

Bu zayıf rivayetler ve yanlış anlayışları sebebi ile bazen, ümmetten belirli kişileri bid’at, dalalet ve küfür ile suçlarlar. Bazıları hakta o kadar ifrat eder ve insanlara o kadar haksızlık yaparlar ki, bu yaptıklarının bir kısmı bağışlanır bir hata, bazıları münker ve iftira ve bazıları da ağır cezaları gerektiren bid’at ve sapıklıklara kadar varır. Bunu ancak cahil veya zalim bir insan inkar eder. Bu türden çok tuhaf şeyler ile karşılaştım.

Ne var ki bu konuda hadisçiler ile başkaları arasındaki fark, hadisçiler ile başka dinlere mensup insanlar arasındaki fark gibidir. şüphe yok ki Müslümanlar arasında o kadar çok zulüm, cahillik, bid’at ve fücür vardır ki onu ancak her şeyi bilen Allahu Teala bilir. Fakat unutmayalım ki Müslümanlarda bulunan her kötülüğün daha kötüsü ve başkalarında bulunan her iyiliğin daha iyisi Müslümanlarda daha fazladır. Hadis ehli de başkalarına oranla bu durumdadır.”³⁸³

Sonra iki grubu karşılaştırma yaparak ve bütün eleştirilere rağmen

³⁸³ Mecmuu’l-Fetava, 4/20

hadis ehlinin kelimcılara ve başkalarına üstünlüğünün kat kat fazla olduğunu, avam olanından ilim ehli olanına kadar hadis ehlinin sahip olduğu kesin itikad ve yararlı bilginin kelim imamlarında bile bulunmadığını, metodlarının sağlamlığı yönünden başkalarının hatalarının bunların hatalarından kat kat daha fazla olduğunu belirterek gayet güzel bir şekilde bu konuyu ele alır

Bu davetin ehline yöneltilen eleştiriler de aynen buna benzer. Onlara yöneltilen eleştiriler, aslında düşmanlarında ve rakiplerinde bulunan öldürücü eksiklik ve kusurların yanında anılmaya bile değmez. Hasımlarında takdir edilen tali şeyler, özellikle bu davetin sahiplerinde kak kat fazlasıyla ve daha mükemmel bir şekilde bulunmaktadır. Çünkü ilim ve fıkıh kazanmanın, hidayet ve başarı sağlamanın en önemli sebebi, Allahu Teala'dan korkmak, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* uymak ve Tevhid'e destek olmaktır. Allahu Teala şöyle buyurur: "Allah'tan korkun. Allah size bunları öğretiyor"³⁸⁴, "Ey iman edenler! Eğer Allah'tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırdedecek bir anlayış verir, hatalarını örter sizi bağışlar"³⁸⁵, "Eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulmuş olursunuz"³⁸⁶, "Bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah, iyi davrananlarla beraberdir."³⁸⁷

Kalplerin mühürlenmesi, anlayışın körelmesi ve bu davetin hasımlarının dalalet ve yanlışlarda bocalamasına neden olan cehaletin sebebi de bu dine yardım etmek ve desteklemekten uzak durmaktır. Allahu Teala şöyle buyurur: "Geride kalıp oturanlarla beraber olmaya razı oldular. Allah onların kalplerini mühürlendi. Bu nedenle onlar anlamazlar"³⁸⁸, "Geride kalıp oturanlarla beraber olmaya razı oldular. Allah onların kalplerini mühürlendi. Bu nedenle onlar bilmezler."³⁸⁹

³⁸⁴ 2 Bakara/282

³⁸⁵ 8 Enfal/29

³⁸⁶ 24 Nur/54

³⁸⁷ 29 Ankebut/69

³⁸⁸ 9 Tevbe/87

³⁸⁹ 9 Tevbe/93

-5-**BELLİ BİR İMAMA BEY'AT ETMEYENİ TEKFİR ETMEK**

Müslim'in rivayet ettiği; “Bey’at etmeden ölen kişi cahiliyye ölümü ile ölmüştür” ve “Kim boynunda bey’atı olmadan ölürsa cahiliyye ölümü ile ölür” hadislerine dayanarak, muayyen bir imama bey’at etmeden ölen kişilerin cahiliyye ölümü ile öleceğini söyleyip onları tekfir etmek, yapılan en çirkin hatalardan biridir. Halbuki hadisler, açık olarak onların bu söylediklerine delalet etmemektedir. Bu nedenle müteşabih bütün nasslar için yapıldığı gibi, bu ifadeyi de açıklayıcı muhkem nasslar ışığında anlamak gerekir. Çünkü tekfirin, delaleti ihtimal taşıyan değil, delaleti kesin olan nasslara dayanması gerekir.

Bu konu ile ilgili şer’i delilleri incelediğimizde, imama ve Müslümanların cemaatine karşı isyan eden kişinin sadece bu yaptığı ile İslam’dan çıkmayacağı neticesine ulaştık. Allahu Teala şöyle buyurur: “Eğer mü’minlerden iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltiniz; eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, saldıranlarla Allah’ın buyruğuna dönmelerine kadar savaşınız. Eğer dönerlerse aralarını adaletle bulunuz, adil davranınız, şüphesiz Allah adil davrananları sever. Şüphesiz mü’minler birbirleriyle kardeşirler; öyle ise dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’tan sakının ki size acısın.”³⁹⁰

Ayette geçen her iki taraf da Müslüman olarak isimlendirilmiştir. Oysa ki bu taraflardan biri saldırgan bağı konumundadır. Bu da gösteriyor ki hadiste sözü edilen cahiliyye; günah ve kötü huylar gibi kişiyi dinden çıkarmayan türdendir. Bu iş, Müslümanların birliğini bozan ve aralarını ifsad eden kötü bir fiil olması nedeni ile, cahiliyye olarak isimlendirilmiştir. Çünkü bir imam veya cemaat etrafında toplanmamak cahiliyyenin adetlerindendir. Bilindiği gibi cahiliyye Arapları birlik değil, dağınık kabileler ve topluluklar halinde yaşar, birbirlerine saldırır ve haksızlık yaparlardı.

Cahiliyye kelimesinin, başka nasslarda kişiyi dinden çıkarmayan masiyet manasında kullanılmış olması da, kişiyi dinden çıkaran küfür manasında olmadığını desteklemektedir. Bu nasslardan birisi şu ayettir: “Evlerinizde vakarınızla oturun, ilk cahiliyye (devri kadınları)nın açılıp saçılarak,

³⁹⁰ 49 Hucurat/9-10

zinetlerini göstererek yürüyüşü gibi yürümeyin.”³⁹¹ Açılıp saçılma, cahiliyye kadınlarının ahlakıdır. Bu ise, helal olarak görülmediği sürece, kişiyi dinden çıkaran bir fiil değildir.

Taberani *Rahimehullah* şöyle rivayet eder: “İçki kötülüklerin anasıdır. İçki içenin namazını Allah kırk gün kabul etmez. İçki karnında iken kişi ölürse, cahiliyye ölümü ile ölür.”³⁹² Helal saymadan içki içmek de, kişiyi dinden çıkaran amellerden değildir.

Bir kişiyi annesinden dolayı kötüleyen Ebu Zerr’e, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Annesinden dolayı mı onu kötüledin, sen kendisinde cahiliyyeden bazı şeylerin bulunduğu birisin” demesi de bu kabildendir. Buhari bunu “Kitabu’l-İman” bölümünde rivayet etmiş ve “Kitabu’l-Edeb” bölümünde “Birbiriyle sövüşmenin ve lanet etmenin nehyedilmesi” babında şunu eklemiştir: “Benimle bir adam arasında bir söz olmuştur. Onun anası Arap olmayan yabancı bir kadındı. Ben kavga sırasında onun anasını kötüledim.” Onun söylediği söz “Ey siyah kadının oğlu” cümlesidir. Bu söz ise küfür değil, masiyettir. Bu nedenle Buhari *Rahimehullah* Sahih’inde, bu hadis hakkında şöyle der: “Günahlar cahiliyye işlerindendir. Şirk işlemedikçe sahibi ondan dolayı kafir olmaz. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Sen kendisinde cahiliyyeden bazı şeylerin bulunduğu birisin” demiştir. Allahu Teala da şöyle buyurur: “Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar.”³⁹³ Buhari *Rahimehullah* bu sözünden sonra Ebu Zer hadisini ve “Eğer mü’minlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin”³⁹⁴ ayetini aktarır.

İbn-i Hacer *Rahimehullah* Ebu Zerr hadisinde geçen cahiliyye lafzı ile ilgili olarak şöyle der: “Bununla kastedilen şey cehalettir. Yani “sen cahilsin” demek gibidir.”

Müslim şöyle rivayet eder: “Kim gazve yapmadan ve gaza yapmayı temenni etmeden ölürse, nifaktan bir şube üzerine ölmüş olur.” Cihad etmemenin bizzat kendisi küfür değildir. Dolayısıyla buradaki cahiliyye ölümü de kişiyi dinden çıkaran küfür anlamında değildir. Allahu Teala’nın şu ayeti bunun delilidir: “Mü’minlerden (özür sahibi olanlar dışında) oturanlarla, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler bir olmaz. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından oturanlardan üstün kıldı.”³⁹⁵

³⁹¹ 33 Ahzab/33

³⁹² Taberani, El-Evsat

³⁹³ 4 Nisa/48

³⁹⁴ 49 Hucurat/9

³⁹⁵ 4 Nisa/95

Bu ayetten anlaşılmaktadır ki, özürsüz olarak cihada katılmayanlar arasında mü'minler bulunmaktadır ve cihada katılmamaları onlardan mü'minlik sıfatını gidermemiştir. Cihad edenler bir derece üstün olmakla beraber Allahu Teala hepsi için de cenneti vaatetmektedir.

Dolayısıyla, buradaki cahiliyye sözcüğü, iman gereği olarak terkedilmesi gereken ve işlenmesi halinde kişiyi dinden çıkaran küfrün dışındaki günahlar için kullanılmıştır.

Bununla birlikte cahiliyye kelimesi, “Yoksa onlar cahiliyye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, Allah’tan daha iyi hüküm veren kim vardır?”³⁹⁶ ayetinde olduğu gibi, küfür anlamında da kullanılabilir. Dolayısıyla hem masiyet ve hem de küfür manasında kullanılmış olması sebebi ile ihtimal taşıyan terimler kapsamındadır. Muhkem olan nasslara başvurulmadan bu tür ihtimal taşıyan terimleri yorumlamak heva ve heveslerine uyan kişilerin metodudur. Allahu Teala bunu şöyle belirtir: “İşte kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun te’viline yeltenmek için müteşabih ayetlere yapışıp, onlarla uğraşır dururlar”³⁹⁷

Bu konunun başında aktardığımız hadisler hakkında aşırıya kaçanlardan biri ile konuşmuştum. Onlar bunun kesin olarak küfrü ifade ettiğini savunmakta ve kendi liderlerine bey’at edilmesini söylemektedirler. Bu hadisi de bu söylediklerine delil olarak gösterirler ve kendi liderlerine bey’at etmeyenleri tekfir ederek, cemaatlerine katılmayanların cahiliyye ölümü ile öleceğini savunurlar.

Ben bunları savunan kişiye Huzeyfe’den *Radiyallahu Anhu* rivayet edilen şu hadisi aktardım: “Müslümanların hiçbir imamı ve cemaati olmazsa” dedim. Bunun üzerine Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Bir ağacın kökünü gevirmek pahasına da olsa, ölüm sana gelinceye kadar o fırkaların hepsinden ayrı dur.”³⁹⁸ Bu hadis, kendisine bey’at edilecek bir imamın olmadığı ve Müslümanların bir cemaatinin bulunmadığı dönemlerde de kişinin mü'min olarak kalabileceğini ve kişinin İslam’ının, imamın bulunmasına veya bey’ata bağlı olmadığını belirtmektedir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Huzeyfe’ye bir cemaat kurmasını ve kendisine yahut başka birine bey’at etmesini, aksi halde cahiliyye ölümü ile öleceğini söylememiştir. Nitekim Huzeyfe *Radiyallahu Anhu* kendisi hakkında şöyle demektedir: “Halk Rasulullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayrı sorardı, ben ise başıma gelmesin diye şerri sorardım.”

Müslüman cemaat ve imamın bulunmaması durumunda, herhangi

³⁹⁶ 5 Maide/50

³⁹⁷ 3 Al-i İmran/7

³⁹⁸ Muttefekun aleyhi

bir imama bey'at etmemek kötülük veya küfür olsaydı, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ondan sakındırır ve bunu açıklardı. Çünkü ihtiyaç olduğu anda açıklamanın ertelenmesi caiz değildir.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ümmeti için çok özen gösterirdi. Ki bu ümmeti hayra iletip cennete götürecektir ve yine cehennemden uzaklaştıracak her şeyi açıklamıştır.

Yine kendisi ile tartıştığım bu kişiye, Mekke ile Medine arasında bir yere sığınan ve Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile Mekke müşrikleri arasında yapılan anlaşma nedeniyle Medine'de Müslümanlara katılma imkanı bulamayan Ebu Basir, Ebu Cendel ve diğerlerinin olayını anlattım.³⁹⁹ Ebu Basir, Medine'de Müslümanlara katılma imkanı bulamadan orada ölmüştür. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Ebu Basir ve arkadaşlarını tekfir etmek bir yana, bu durumlarını eleştirmemiştir bile. Ebu Basir'in cahiliyye ölümü ile öldüğünü de söylememiştir. Bu yaptıkları küfür olsaydı, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onların bu yaptıklarını onaylamaz ve Kureyş ile yaptığı anlaşmanın bir şartı olarak bunu kabul etmezdi. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* insanların en takvalısı ve haramlardan en çok kaçınanı idi.

Alimler, Ebu Basir'in Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* velayeti altına girmediğine ve Müslüman cemaate katılmadığına delil olarak şunu aktarırlar: Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Ebu Basir ve onunla beraber Medine'ye gelen kişiyi Kureyş'e geri verdiği zaman, bu ikisi kendilerini almaya gelen adamı yolda öldürdüler ve tekrar kaçtılar. Kureyşliler öldürülen bu kişinin diyetini Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* istemediler. İki taraf arasında anlaşma vardı. Ancak Ebu Basir ve arkadaşı Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* velayeti altında olmadığı gibi Müslüman cemaatin içinde de değildi. Böyle olunca onun yaptığından ne Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve ne de İslam cemaati sorumlu olmamıştır.

Ayrıca tartıştığım bu kişiye, Hasan ve Hüseyin'in *Radiyallahu Anhuma* cennet gençlerinin efendileri olduğunu belirten hadisi,⁴⁰⁰ bununla birlikte Hasan'ın *Radiyallahu Anhu* zamanının imamına bey'at etmeden öldüğünü, hatta ona karşı isyan ettiğini anlattım. Kendisine Hasan'ın *Radiyallahu Anhu* bu yaptığı sebebi ile durumunun ne olduğunu sordum. Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hasan'ın cennet gençlerinin efendisi olduğunu bildirmiştir.

Bunun üzerine cevap veremedi. Çünkü biri diğerinden daha sıcak iki ateş arasında kaldılar. Ya cennet gençlerinin efendisini tekfir edeceklerdi (Allah korusun) ya da bu ilkelerini terkedip, insanları bu sebepten dolayı tekfir etmekten vazgeçeceklerdi.

³⁹⁹ Bunlar hakkında bilgi için bakınız: Buhari, Kitabü's-Şurut, hadis no: 2731-2732

⁴⁰⁰ Tirmizi, Hakim, 3/166-167 ve başkaları rivayet etmiştir.

UYARI

Kişinin, mustaz'af durumda iken, bey'at ettiği imamına bey'at etmeyen insanları tekfir etmesinin yanlışlığına işaret etmek istiyorum. İsteyen, hilafetin şartlarına sahip olduğuna inandığı kişiye bey'at edebilir ve Allahu Teala'nın dinini yeryüzünde egemen kılmak için onun yanında savaşabilir. Ancak kendi içtihadından farklı olan ve kendi imamına bey'at etmeyen insanları günahkar olarak saymaya hakkı yoktur. Bilhassa çağımızda bu tür imamlardan çokça bulunmaktadır. Her biri de kendisi için bey'at istemekte ve Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Ebu Hureyre'den rivayet edilen şu sözünü delil olarak kullanmaktadır: "İsrailoğullarını peygamberler yönetirdi. Ne zaman bir peygamber ölürse onun yerine başka peygamber gelirdi. Benden sonra peygamber olmayacak, halifeler olacak ve çoğalacaklardır." Bunun üzerine; "Bize ne emredersiniz?" diye soruldu. Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle cevap verdi: "Kim önce olursa, onun bey'atına bağlı kalınız, haklarını veriniz. Allah halkın hesabını onlardan soracaktır."⁴⁰¹ Halbuki bu hadisi delil getirerek, kendisine bey'at edilmesini şart gören bu insanların her biri güçsüz, yetkisiz ve kendisine bey'at eden insanları korumaktan acizdirler. Acaba Müslümanlar neden ona bey'at etmek zorunda olsunlar?

Müslümanların yöneticisi olacak imam hakkında Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Şüphesiz imam kalkandır. O'nun arkasında savaşılır ve onunla korunulur."⁴⁰²

İmam, bir kalkandır. Halkın sığınağı ve siperidir. Kalkanın arkasında gizlenen kişi kendini düşmandan korumuş olur. Bunu açıklarken Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: "İmam siper gibidir. Müslümanları düşmanın eziyetinden ve yine insanları da birbirine zarar vermekten korur. İslam'ı savunur. İnsanlar ondan korkar ve cezasından sakınırlar."

Alimler imamın, İslam coğrafyasını ve Müslümanları koruma, dini muhafaza etme, dünya işlerini düzenleme ve cihad gibi görevleri yerine getirmesi gerektiğini söylemişlerdir. Öyle ki esir düşmesi, yetkilerinin elinden alınması, azledilmesi veya aciz duruma düşmesi gibi sebeplerden biri ile görevini yapamaz hale gelirse, bu görevler kendisinden düşer ve imam yahut halife olmaktan çıkar. Elinden bir şey gelmeyip mustaz'af olduğunda da durum böyledir. Dolayısıyla kimse, Müslümanları ona bey'at etmeye zorlamaz ve ona bey'at etmeyi kabul etmeyen Müslümanları günahkar olarak

⁴⁰¹ Muttefekun Aleyhi

⁴⁰² Müslim

niteleyemez. Çünkü mustaz'af duruma düşen bu kişi, tağutların hükmü altında Müslümanları koruyacak siper olmak bir yana, kendi ev halkını bile zulümden koruyamayacak haldedir.

İbn-i Hacer *Rahimehullah* Fethu'l-Bari'de şöyle der: “İmam kalkandır’ sözü, Müslümanları düşmanın eziyetinden koruması ve Müslümanların birbirlerine zarar vermesinin önüne geçmesi sebebiyledir. İmamdan maksat, mü'minlerin işlerini yürüten herkeştir.”

Kalkaşandi şöyle der: “İslam'ın başından bugüne kadar yaygın olan örfе göre imam, genel olarak Müslümanların işlerini yürüten kişidir.”⁴⁰³

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* “Minhacu's-Sunne” isimli eserinde şöyle der: “Kim güç ve kudret sahibi olmayan birkaç kişinin muvafakatıyla imam olduğunu iddia ederse, yanılmış olur.”⁴⁰⁴

⁴⁰³ Kalkaşandi, Measiru'l-Enake fi Mealimi'l-Hilafe, 1/13

⁴⁰⁴ İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetava, 1/141

-6-

FIRKATU'N-NACİYE KAVRAMINI, MÜSLÜMANLARIN GENELİNİN İÇERİSİNDEN SADECE BİR CEMAAT VEYA GRUP İLE SINIRLANDIRMAK

Müslümanların geneli arasından, Fırkatu'n-Naciye kavramını sadece bir cemaat veya bir grup ile sınırlayarak, geri kalanları tekfir etmek yahut helak olduklarını söylemek de yaygın olan hatalardandır. Ümmetin fırkalara bölüneceği ve bunlardan kurtuluşa erecek olan fırkanın niteliklerini anlatan hadis birçok yoldan rivayet edilmiş ve sahih olduğu belirtilmiştir. Bu rivayette Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Yahudilerin yetmiş bir fırkaya ayrıldığını, Hristiyanların yetmiş iki fırkaya ayrıldığını ve bu ümmetin de yetmiş üç fırkaya ayrılacağını ve bu fırkalardan biri dışında hepsinin ateşte olduğunu belirtmektedir. Bu hadisin bir rivayetinde “Ümmetim bölünecektir”, diğer bir rivayette ise “Bu millet bölünecektir” şeklinde geçer. Başka bir rivayette de şöyle geçer: “Orada bulunanlar: ‘Kimdir bu kurtulan fırka Ey Allah’ın Rasulü?’ dediler. Bunun üzerine Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: ‘Bugün benim ve ashabımın üzerinde bulunduğudır.’” Yine diğer bir rivayette ise “Cemaattir” diye cevap verdiği aktarılmaktadır.⁴⁰⁵

İbn-i Kesir *Rahimehullah* tefsirinde, bu ümmetin yetmiş küsur fırkaya bölüneceğini belirten hadisin değişik yollardan rivayet edildiğini belirtir.

Bazı gruplara veya cemaatlara bağlanmış olan birtakım aşırıya kaçan kişilerin, Müslümanların çoğunun helak olmasını gerektiren bu hadisteki Fırkatu'n-Naciye'nin bizzat kendi cemaatlari veya şeyhleri olduğunu dile getirdiklerini ve sevindiklerini gördüm. Çünkü bunlar kendilerinin hadis ehli olduğunu söylemekte ve kimi alimlerin hadis ehli hakkında övücü bazı sözlerini ele alarak, kendi cemaatlerinin Fırkatu'n-Naciye olduğuna inanmaktadırlar.

Ne tuhaftır ki haksız olarak Selefiyye adını kullanan, tağutlara karşı cihad bayrağını açanları tekfir etmelerine rağmen, tağutları tekfir etmekten

⁴⁰⁵ İbn-i Teymiye, hadisin sahih olup Ebu Davud, Tirmizi, Nesai ve başka sünen ve müsned kitaplarda yer aldığını belirtir. Mecmuu'l-Fetava 3/215. “Bugün benim ve ashabımın üzerinde bulunduğudır” rivayetini bazı alimler zayıf saymışlardır.

kaçınan bu insanlar, kendilerinin Fırkatu'n-Naciye olduklarını iddia etmektedirler.

Bu iddialarını ise, Ahmed bin Hanbel, Süfyan es-Sevri ve benzeri sünnet imamlarının sözleri ile delillendirmektedirler. Halbuki sözlerini, kendi iddiaları için delil olarak kullandıkları bu imamlar, dönemlerindeki sultanların kötülükleri ve bid'atları karşısında susmamışlar, dinleri adına yağcılık yaparak yöneticilerin küfürlerini görmezden gelmemişler ve bunlara tepki göstererek her türlü eziyete ve cezaya maruz kalmışlardır. O insanlar, sultanların kapı ve makamlarından yüz çevirmişler, yöneticiler tarafından atanan makamlarda görev alanları eleştirip terketmişlerdir. İmamların yöneticilere karşı bu şekilde davranmaları ise hilafetin bulunduğu ve fetihlerin devam ettiği dönemlerde meydana gelmiştir.⁴⁰⁶

Bugün tağutların eşiklerinde, şirk ve putperest makamların birinden yer kapmak için haksız yere kendilerini önceki alimlere nisbet edenler, güya onların yolundan gittiklerini zannetmektedirler. Halbuki unutupyorlar ki geçmişte hadis ehli sadece Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hadislerini savunmak için sayfaları karalamakla kalmamışlar, İslam'a ve Müslümanlara yardım yolunda en büyük cihad örneklerini de sergilemişler, şehitlik ve savaş meydanlarını kanlarıyla sulamışlardır. Allah rahmet etsin, imam Abdullah bin Mubarek'in şu sözü ne güzeldir:

“Ey iki haremde ibadet eden adam, bizi görseydin ibadet ile oyun oynadığını anlardın,

Siz yanaklarınızı gözyaşlarıyla süslerken, boyunlarımız kanlarımızla kınalanmakta.

Sizler batıl yolunda at koştururken, atlarımız savaş alanlarında yorulmakta.

⁴⁰⁶ Bunun örnekleri çoktur. İbn-i Mübarek'in, kadılık görevini kabul eden İsmail bin Aliyye'ye tepki göstermesini ve okuduğu şiir ile onu eleştirmesi de bu kabildendir. İlginçtir ki, Mürcie'nin çömezleri ve yönetimlerin alimlerini taklit edenler, Allahu Teala'nın dini için zalimlere karşı cihad eden kardeşlerimizin öldürülmesine ses çıkarmayan kötülük örneği alimlere karşı tepkimizi gösterdiğimiz bir yazıda kullandığımız “İlim eşiği çamurda yolunu şaşırdı” ifadesine kızmışlardır. Bunlar kafirlere, müşrik ve mürtedlere karşı cihadı, Allahu Teala'ya ve Rasulü'ne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* karşı savaş, yeryüzünde fesat çıkarma ve masum insanlara korku salma olarak nitelemişlerdir. Bütün bunları da krallarını ve Amerikalı dostlarını memnun etmek için yapmaktadırlar. Acaba hilafet döneminde sırf kadılık görevini kabul ettiği için İbn-i Aliyye'yi eleştiren İbn-i Mübarek *Rahimehullah*, bunların sapıklık ve çırpınışlarını, tağutlara nasıl bey'at ettiklerini görseydi, müşrikleri ve devletlerini dost edinmek, terörle mücadele adını verdikleri işbirliği adı altında, muvahhidlere ve mücahidlere karşı onları desteklemek gibi küfürlerine şahit olsaydı, onlar için ne söylerdi? Bu insanlar bütün bu söylediklerimizi yapmakta ve haç takmayı bile küfür ve şirk değil, normal bir iş olarak görmektedirler.

Rüzgar size güzel kokuları getirirken, nal kıvılcımları ve toz bizim güzel kokularımız olmakta.”

El-İzz bin Abdusselam'ın *Rahimehullah*, dönemindeki sultanlara karşı tavırları ve yine İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* Moğol hükümdarlarına karşı tavırları, onları tekfir etmesi ve kendilerine karşı cihad edilmesi gerektiğini bildiren fetvası meşhurdur.⁴⁰⁷

Bu meselede aşırıya kaçan bazı kişilerin kendi cemaatlerinin Fırkatu'n-Naciye olduğunu iddia ederek, cemaatlerinden olmayan başkalarının Müslümanlığı konusunda duraksadıklarına ve hatta tekfir ettiklerine rastladım.

Aşırılardan kötülüğü en az olanlar ise, kendi grubu veya cemaati dışında kalanları muayyen olarak değil genel olarak tekfir edenlerdir. Kendilerinden olmamayı İslami haklarının helal sayılması, namuslarının mübah görülmesi, hiç bir akrabalık ve anlaşma hakkının gözetilmemesi için sebep olarak sayarlar. Bunlar Allahu Teala'nın hudutlarını aşan insanlardır. Bütün bunlar batıl ve açıkça sapıklık olup hepsinden Allahu Teala'ya sığınırız.

Kendilerinin Fırkatu'n-Naciye olduklarını söyleyenler, “Cemaatten bir karış ayrılıp ölen kişi cahiliyye ölümü ile ölür”⁴⁰⁸ hadisini delil olarak gösterirler ve cemaat sözcüğünün sadece kendi cemaatlerini ifade ettiğini iddia ederler. Bu hadisteki cahiliyye kavramının küfre delaletinin açık olmadığını ise yukarıda belirtmiştik.

Muhammed ümmetinden Fırkatu'n-Naciye'den olmayanların cehennem ile tehdit edilmesi meselesi de ihtimal taşıyan ifadelerdendir. Bu ifadenin küfre delaleti açık değildir. Bilindiği gibi cehennem ile mutlak tehdit, orada ebedi kalmayı gerektirmez. Allahu Teala şöyle buyurur: “Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konursa o, gerçekten kurtuluşa ermiştir.”⁴⁰⁹

Cehennem azabı ile tehdidin küfre götürmeyen birçok işler için de yapıldığı meselesi üzerinde ileride duracağız. Bundan da anlaşılmaktadır ki Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ümmetinden Fırkatu'n-Naciye'den olmayan ve cehennem ile tehdit olunan herkes kafir değildir. Bu tehdidin kapsamına girenlerden kafir olanlar ve helak olup cehennemde ebedi kalan-

⁴⁰⁷ Bu konuda bakınız: Rabi' bin Hadi el-Medhali'nin, Ehlu'l-Hadis Humu't-Taifetu'l-Mansuratu'n-Naciye isimli kitabı. Yazar kitabında dinini tağut yöneticilere satmıştır. İrtidat parlamentolarında şirk ve küfür yasalarının çıkarılmasına fetva vermiş, tağutlara karşı cihad eden muvahhid Müslümanları hariciler olarak nitelemiş olan birtakım kişileri, yardım olunan ve kurtuluşa eren diye tarif ettiği fırkanın alimleri olarak saymıştır.

⁴⁰⁸ Muttefekun aleyhi

⁴⁰⁹ 3 Al-i İmran/185

lar olduğu gibi, İslam dairesinden çıkmayanlar da vardır. Bunlar ateşe girse-ler bile, orada temelli kalmayacaklardır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* “İman” bölümünde şöyle der: “Kurtuluşa eren tek fırkanın haricinde kalan yetmiş iki fırkadan her bir ferдин dinden çıkaran küfür ile kafir olduğunu söyleyenler, Kitap ve Sünnet’e, sahabe’nin icmasına ve imamların icmasına muhalefet etmiş olurlar. Çünkü sahabeden ve imamlardan, yetmiş iki fırkadan herkesin kafir olduğunu söyleyen yoktur.”⁴¹⁰

Şatibi *Rahimehullah* bu hadis hakkında şöyle der: “Bir ihtimale göre hadiste belirtilen ve yaptıkları sebebiyle dinden çıkmış olan bu fırkalar, kesin olarak Müslümanlardan ayrılmış ve kafir olmuşlardır.”⁴¹¹ “İkinci bir ihtimale göre ise, İslam’ın birtakım ahkam ve usulünün dışına çıkmış olsalar bile, tümünden İslam’dan çıkmamışlardır.”⁴¹² “Üçüncü bir ihtimale göre ise, bazıları İslam’dan ayrılmış olmasa da, söyledikleri açık küfürdür ve yine bazılarının da gittiği yol çok kötü olmakla beraber kendisi açık küfür ve açık din değış-tirme derecesine varan sözler söylememiştir.”⁴¹³

Bu aktarılanlardan da anlaşılmaktadır ki Fırkatu’n-Naciye’nin dışında kalanların kafir olduğuna ilişkin hadisin delaleti kesinlik değil, ihtimal taşı-maktadır. Bu fırkalardan helak olup dinden dönenler olduğu gibi, İslam dairesinden çıkmayanlar da bulunmaktadır.

Diğer taraftan, kurtuluşa eren fırkanın, Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın genelinin içinden sadece belli bir cemaat veya topluluk olduğunu söylemek de doğru değildir. Aksine Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın usulüne uyan herkes, muayyen bir cemaate katılmasa da, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dışında başka bir şahsa bey’at etmese de ve kişiyi küfre götürmeyen günah-ları bulunuyor olsa da, Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’tandır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bu nedenle genel olarak Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat, Fırkatu’n-Naciye olarak nitelenmiştir.”⁴¹⁴

Başka bir yerde de şöyle der: “Birçok insan bu fırkalar hakkında zan ve hevasına binaen konuşmaktadır. Kendi grubu ve imamına mensup olan-ları Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat fırkası olarak sayar; onlara muhalif olanları da bid’at ve dalalet ehli olarak görür. Bilinmelidir ki hak ve sünnetin tabilerinin imamı sadece Rasulullah’tır *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*. O’nun söyledikleri

⁴¹⁰ Mecmuu’l-Fetava, 7/139

⁴¹¹ Şatibi, El-İtisam, 2/226

⁴¹² Şatibi, El-İtisam, 2/228

⁴¹³ Şatibi, El-İtisam, 2/228-229

⁴¹⁴ Mecmuu’l-Fetava, 3/215

vahiyden başkası değildir ve hevasından da konuşmaz. Haber verdiği bütün şeylere tasdikini ve emrettiği bütün şeylere de itaatin vacip olduğu kişi O'dur. Başka bir imamın böyle bir mertebesi yoktur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dışında herkesin sözü alınabilir veya terkedilebilir.

Kim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dışında sevdiği ve uyduğu kişilere uyanları Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, muhalefet edenleri de tefrika ve bid'at ehli olarak sayarsa kendisi bid'at, tefrika ve dalalet ehlinden olmuş olur. Kelam imamlarının çoğunun tabilerinin durumu budur. Böylece anlaşılmaktadır ki insanlardan bu fırkadan olmaya en layık olan kişiler, Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* başka hakkında bağnazlık yapacakları imamları olmayan sünnet ve hadis ehlidir.”⁴¹⁵

Şatibi *Rahimehullah* Fırkatu'n-Naciye ve cemaat kavramlarını açıklamış, cemaate sarılmayı teşvik eden hadisi nakletmiş ve insanların bunu anlama konusunda beş gruba ayırdıklarını belirterek şöyle demiştir:

Birinci Grup: Müslümanlardan büyük çoğunluktur. Onlara muhalefet eden cahiliye ölümü ile ölür.

İkinci Grup: Alimler ve müçtehidler topluluğudur. Ümmetin alimlerinin yolundan gitmeyenler cahiliye ölümü ile ölür.

Üçüncü Grup: Sahabe *Radiyallahu Anhum*. Dalalet üzerinde toplanmayanlar onlardır. Bu görüş, diğer rivayetteki “Bugün benim ve ashabımın üzerinde bulunduğu” ifadesi ile de uyusmaktadır.

Dördüncü Grup: Müslümanların cemaatidir. Bu görüş birinci görüşe havledilir ki bu da Müslümanların büyük çoğunluğu manasındadır.

Beşinci Grup: Bir emir etrafında toplanan Müslüman cemaattir de denir ki bu görüş Taberi'den aktarılmaktadır. Şu hadisi ise buna delil olarak gösterir: “Toplu olan bu ümmetin birliğini bozmak isteyen kim olursa olsun kılıçla boynunu vurun.”

Bu Görüşlerin Neticesi Şudur: Cemaatten kasıt, Kitap ve Sünnet'e muvafık olan imamın etrafında toplanmaktır. Çünkü sünnete uymayan bir şey üzerinde toplanmak, anılan hadislerde belirtildiği gibi cemaat anlamının dışında kalır. Hariciler ve onların yolundan gidenlerin durumu budur. Bu beş görüş, kurtuluşa eren fırka ve cemaat ifadelerinin Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat olduğu etrafında odaklaşmaktadır. Bunun esas olarak alınması gerekir.”⁴¹⁶

Buna göre Fırkatu'n-Naciye olarak Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin içinden sadece belli bir grubu veya cemaati alarak bu ifadeyi onunla sınırlan-

⁴¹⁵ Mecmuu'l-Fetava, 3/216

⁴¹⁶ Şatibi, El-İtisam, 2/296

dırmak ve buna göre dostluk veya düşmanlık yapmak doğru değildir. Böyle bir şey, bid'at ehlinin yoludur.

Şatibi *Rahimehullah*, dalalet ehli fırkalardan her birinin Fırkatu'n-Naciye olma konusunda diğerleriyle rekabet ettiğini belirtmektedir.⁴¹⁷ Allahu Teala'nın sıfatlarını inkar edenler bile bu fırkanın kendileri olduğunu iddia etmektedirler. Mutezile kendilerini adalet ve Tevhid ehli olarak isimlendirmektedir.⁴¹⁸

Şatibi *Rahimehullah* daha sonra şöyle devam etmektedir: "Hariciler, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Ümmetimden bir grup Allah'ın emrini yerine getirmeye devam edecektir. Onları yalnız bırakanlar veya kendilerine muhalefet edenler, Allah'ın emri gelinceye kadar onlara bir zarar veremezler ve onlar insanlara karşı muzaffer olacaklardır"⁴¹⁹ sözünü kendileri hakkında delil olarak gösterirler. Mürcie ise, "Zina etse ve hırsızlık da yapsa, kalben samimi olarak La İlahe İllallah diyen cennettendir" sözünü kendilerine delil olarak gösterir."⁴²⁰ Daha sonra Kaderiyye, Mufavvıda, Rafiziyye ve diğer fırkaları da sayar.

Yine şöyle der: "Ehl-i Sünnet veya ehl-i bid'attan İslam şemsiyesi altına giren herkes kendi grubunun Fırkatu'n-Naciye ve bahsedilen cemaat olduğunu iddia etmiştir. Çünkü İslam kimliğini atmayan ve küfür fırkasına yönelmeyen hiçbir kimse bunun aksini iddia etmez."⁴²¹

Sonuç olarak, inandığımız ve Allahu Teala'ya kulluk ettiğimiz hak şudur: Allahu Teala'dan, Fırkatu'n-Naciye olarak, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten olarak, her zaman Allahu Teala'nın dinine sarılan ve onun için çalışan insanlar olarak, bizi sabit kılmasını ve ömrümüzü o şekilde sona erdirmesini dileriz. Bununla beraber Fırkatu'n-Naciye veya terkedilmesinin tehdidi içerdiği cemaatin, Müslümanların genelinin arasından sadece bir kısım veya grup ile sınırlandırılmasını da caiz görmüyoruz.

Böyle bir şeyden Allahu Teala'ya sığınırız. Hariciler ve benzerleri olan fırkaların gittiği yoldan beri olduğumuzu ve onaylamadığımızı şimdiye kadar okuyucu öğrenmiştir. Bizim akidemiz şudur:

⁴¹⁷ Şatibi, El-İtisam, 2/283

⁴¹⁸ Allahu Teala'nın yaratılanlardan birine benzetilmesi, Ehl-i Sünnet'in beri olduğu batıl bir şeydir. Ehl-i Sünnet'in hasımlarından bazıları, Allahu Teala'nın sıfatları olduğunu kabul etmeleri nedeni ile Ehl-i Sünnet'i müşebbihe diye isimlendirmiştir.

⁴¹⁹ Muttefekun aleyhi

⁴²⁰ Şatibi, El-İtisam, 2/284

⁴²¹ Şatibi, El-İtisam, 2/283

Tevhid sahibi olup şirk ve küfürden sakınan her Müslüman, Fırkatu'n-Naciye'dendir. Bu Müslümanın, imanı ve gereklerini yerine getirmesi halinde gideceği yer cennettir. İmanın aslını korumakla beraber kendine zulmedip kimi vacipleri yerine getirmemiş olsa bile, sonuçta Allah'ın izni ile cennete girecektir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Sonra Kitap'ı, kullarımız arasından seçtiklerimize verdik. Onlardan kimi kendisine zulmeder, kimi ortadadır, kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda öne geçmek için yarışır. İşte büyük fazilet budur. (Onların mükafatı) içine girecekleri Adn cennetleridir."⁴²²

Allahu Teala'nın emrini yerine getirip, Allahu Teala'nın kendilerine yardım ettiği kişiler bu fırkanın seçkinlerindendir. Bu dinin emrini yerine getiren, destekleyen, yücelten ve koruyan herkes, kıyamet saatine kadar nerede olursa olsun bu fırkadandır. Allahu Teala'dan, bizi bu fırkanın erlerinden yapmasını ve huzuruna çıkacağımız ana kadar bunun üzerinde sebat ettirmesini dileriz. O bizim mevlamızdır, en güzel mevla ve yardımcı da odur.

⁴²² 35 Fatır/32-33

-7-

DELALETİ KESİN OLMAYAN DELİLLER İLE TEKFİR ETMEK

Tekfirde yapılan hatalardan biri de, delaleti kesin olmayan deliller ile tekfir etmektir. Halbuki sübutu ve delaleti kesin olmayan delile binaen tekfir etmek caiz değildir. Çünkü kesin bir nass ile İslam'ı sabit olanın, delaleti kesin olmayan bir delil ile İslam'dan çıktığı öne sürülemez. Delaleti ihtimal taşıyan delil ile istidlal (delillendirme) yapılması batıldır.

Delaleti ihtimal taşıyan nassın maksadı, heva, heves, istishab veya ıstıslah ile ortaya çıkarılmaz. Böyle bir nassın maksadının anlaşılması nassın bizzat kendisinin veya o delili açıklayıcı olan diğer nassların karinelere bakılarak olur. Eğer ki doğru olan bu yol ile nassın delaleti ortaya çıkarılmaz ise, nassın anlaşılmasında hataya düşülür ve ilim ile cehalet, adalet ile zulüm birbirine karıştırılır. Delaleti ihtimal taşıyan nassları açıklayıcı konumda olan delaleti kesin nassları gözönünde bulundurmamaları, Haricilerin düştüğü hataya düşebilirler. Ki onlar delillendirmelerini delaleti ihtimal taşıyan nasslar ile yapmaktadırlar. Onların böyle yapmalarının sebebi, delaleti kesin olan nassların, kendilerinin batıl anlayışlarını iptal etmesidir.

Delaleti ihtimalli olan nass müteşabihdir. Kimileri onu heva ve hevesleriyle te'vil ederler ve batıl anlayışlarına mesnet yaparlar. Bu ise sapıklık peşinde olanların yoludur. Allahu Teala bunların yolundan sakındırarak şöyle buyurur: “Sana Kitap'ı indiren O'dur. O'nun bazı ayetleri muhkemdir ki, bunlar Kitap'ın esasıdır. Diğerleri de müteşabihdir. İşte kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun te'viline yeltenmek için müteşabih ayetlere yapışıp, onlarla uğraşır dururlar. Halbuki onun te'vilini ancak Allah bilir. İlimde yüksek derecelere erişenler ise, ‘Ona iman ettik. Hepsi Rabbimiz katındandır’ derler. Bu inceliği ancak akl-ı selim sahipleri düşünüp anlar.”⁴²³

İbn-i Kesir *Rahimehullah* şöyle der: “Allahu Teala, Kur'an'da muhkem ayetler olduğunu ve bunların Kitap'ın anası olduğunu bildiriyor. Bunların delaleti açıktır ve kimse için kapalılığı yoktur. Kur'an'da bazı insanlara delaleti açık olmayan kimi ayetler de bulunmaktadır. Kur'an'dan, müteşabih olan ayetleri, açık olan ayetler ile anlayan ve muhkemi hakem yapan kişi doğru

⁴²³ 3 Al-i İmran/7

yolu bulmuş olur. Bunun aksini yapan ise, sapmış olur. Bu nedenle Allahu Teala, “..bunlar kitabın esasıdır” buyurmuştur. Yani kapalılık anında kendisine başvurulana asıl, bu nasslardır. “Diğerleri de müteşabihdir” ifadesinde kastedilen ise, maksat açısından değil, lafız ve terkip açısından başka bir şeye delalet ihtimali olan nasslardır.

Bu nedenle Allahu Teala, “İşte kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun te’viline yeltenmek için müteşabih ayetlere yapışıp, onlarla uğraşır dururlar” diye buyurmaktadır. Yani haktan sapma ve batıla gitmeye meyilli olanlar, “müteşabih ayetlere yapışıp, onlarla uğraşır dururlar.” Bozuk emelleri için tahrif edebilecekleri ve amaçladıkları şeye yorumlayabildikleri için müteşabih olan nasslara sarılırlar. Muhkemde ise böyle bir şey yapmaları mümkün değildir. Çünkü bu ayetler, onların yapmak istediğini reddeden ve aleyhlerinde delil olan nasslardır. Bu nedenle Allahu Teala şöyle buyurur: “Fitne çıkarmak ve onun te’viline yeltenmek için.” Yani bid’atlarına Kur’an’dan delil getirdikleri intibasını vererek tabilerini saptırmak isterler. Halbuki Kur’an onların lehine değil, aleyhinedir. Buhari’de şöyle rivayet edilir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu ayetleri okuduktan sonra şöyle dedi: “Ondan müteşabih olanlara uyanları görürsen, işte onlar Allahu Teala’nın burada kastettiği kişilerdir. Onlardan sakının.”

Delaleti ihtimal taşıyan nasslardan biri de nekre (belirsiz) olarak geçen küfür lafızlarının bulunduğu ifadelerdir. Bu ifadeler, kendilerini açıklayan muhkem ayetler ile birlikte ele alınıp anlaşılmazsa, tek başına müteşabih olur ve sapmaya yol açabilir. Bu nasslara örnek olarak şu hadisi verebiliriz: “Benden sonra birbirinin boynunu vuran kafirler olmayın.”⁴²⁴ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu hadiste, Müslümanların birbiri ile vuruşmasını, küfür olarak nitelemiştir. Bunun hakiki küfür anlamında olduğunu kabul edenler, sahabeden *Radiyallahu Anhum* birbiriyle vuruşan büyük bir topluluğu tekfir etmeye kadar gitmişlerdir. Halbuki başka nasslar, Müslümanların birbiri ile çarpışmasının İslam’dan çıkaran bir fiil olmadığını göstermektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı: Hüre hür, köleye köle ve kadına kadın öldürülür. Ancak kim kardeşi tarafından affedilirse kısas düşer. Bundan sonra iyiye uymak, öldürülenin velisine (gereken diyeti) güzel bir şekilde ve tam olarak ödemek gerekir. O halde söylenenler, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Her kim bundan sonra saldırıya kalkışırsa, muhakkak onun için elem verici bir azap vardır.”⁴²⁵

⁴²⁴ Buhari ve Müslim

⁴²⁵ 2 Bakara/178

İbn-i Hazm şöyle der: “Allahu Teala, içinde katil ve maktulün bulunduğu topluluğa “Ey iman edenler” diye hitap etmektedir. Öldüren kişi ile maktulün velisinin kardeş olduğunu belirtmektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Mü’minler ancak kardeşirler.”⁴²⁶ Dolayısıyla kasten de olsa Müslümanı öldüren kişinin Müslüman olduğu Kur’an nassı ile anlaşılmaktadır.”⁴²⁷

Allahu Teala’nın, “Eğer mü’minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin”⁴²⁸ ve “Mü’minler ancak kardeşirler”⁴²⁹ ayetleri de bunu bildirmektedir ve birbirleriyle çarpışmalarına rağmen Allahu Teala onları mü’minler olarak isimlendirmektedir.

Bütün bunlar gösteriyor ki hadiste geçen küfür, kişiyi dinden çıkarmayan türdendir. Şari’, bunu sakındırmak ve uyarmak için küfür olarak adlandırmıştır. Şüphesiz şari’in bu şekilde adlandırdığı bir günah başka günahlara benzemez. Dolayısıyla bu büyük bir günahdır ve kardeşlik nimetine karşı nankörlük ile açıklanan sınırlı bir küfürdür.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Mü’min veya kafir denildiğinde genel olarak kullanılan anlam ile özel olarak kullanılan anlam arasında fark vardır. “Benden sonra birbirinizin boynunu vuran kafirler olmayın” hadisinde, “birbirinizin boynunu vuran” sözü, hadisteki kafirler sözünü tefsir etmektedir. Bunlar sınırlı (mukayyed) kafirler olarak isimlendirilirler. Yoksa mutlak olarak kafir veya mü’min denildiğinde ifade edilen anlam kapsamına girmezler.

“İnsan neden yaratıldığına bir baksın. Dışa atılan koyu bir sudan yaratıldı”⁴³⁰ ayetinde meniye mukayyed bir adlandırma ile su adı verilmiştir. Bu isimlendirme ile meni, “..su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin”⁴³¹ ayetinde geçtiği anlamda mutlak su anlamında olmaz.”⁴³²

Buhari’nin “İman” bölümünde geçen şu rivayet de bunun gibidir: Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Bana cehennem gösterildi, oradakilerin çoğu kadındı. Onlar küfrederler...” buyurdu. Denildi ki; “Allah’a mı küfrederler ey Allah’ın Rasulü?” Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve*

⁴²⁶ 49 Hucurat/10

⁴²⁷ El-Fasl, 3/235

⁴²⁸ 49 Hucurat/10

⁴²⁹ 49 Hucurat/10

⁴³⁰ 86 Tank/6

⁴³¹ 4 Nisa/43

⁴³² İbn-i Teymiye, İktidau’s-Sirati’l-Mustakim, 82-83

Sellem şöyle cevap verdi: “Kocalarına küfredederler. Ve bir de yapılan iyiliği inkar ederler.”

Buhari hayızlı kadının orucu kısmında aynı hadisi şöyle rivayet etmektedir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Ramazan veya kurban bayramında çıkıp kadınların bulunduğu yerden geçti ve şöyle buyurdu “Ey kadınlar topluluğu, çok sadaka veriniz. Bana sizin, cehennem ehlinin çoğunluğu olduğunuz gösterildi.” Dediler ki; “Ne sebeple?” Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle cevap verdi: “Çok lanet ediyorsunuz ve kocalarınıza çok küfür (nankörlük) ediyorsunuz.”

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kadının kocasının iyiliğine karşı nankörlük etmesini küfür olarak adlandırmıştır. Dolayısıyla bu nassın açıklanması olmaksızın direk olarak alınması halinde hataya düşülebilir. Ancak bu nass, kendisini açıklayıcı olan karineler ile ele alınırsa, ifadede geçen “küfür” ibaresinin kişiyi dinden çıkarmayan türden bir masiyet manasında olduğu anlaşılır.

Bu nassı açıklayıcı mahiyette olan karinelere biri; “Kocalarına küfredederler. Ve bir de yapılan iyiliği inkar ederler” ifadesidir. Diğer bir karine ise, bu nankörlüğü telafi etmek için kadınlara sadaka vermelerinin emredilmesi-dür. Sadaka, küfür değil sadece günahları telafi edebilir. Dinden çıkaran şirk ve küfür ise sadaka telafi edemez.

Hadislerde mazi veya muzari kipler ile “kafir oldu”, “kafir olur” gibi yahut isim olarak “kafir” veya “küffar” gibi ibareler çokça geçmektedir. Bunların tamamı tek başına ele alınarak tekdir için delil olabilecek olan nasslardan değildir. Ancak belirlilik kipi (elif-lam takısı) ile gelen “küfür” ibarelerinden maksat, genellikle dinden çıkaran küfürdür.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “İnsanlarda bulunan şu iki şey küfürdür. Bunlar; nesebi sebebi ile kişiyi kötülemek ve ölünün başında ağlamaktır” hadisinde bu iki fiilin küfür olduğu bildirilmektedir. Çünkü kafirlerin amellerinden olup insanlarda bulunmaktadır. Ancak kendisinde küfür şubelerinden biri bulunan herkes, mutlak küfür anlamında kafir değildir. Nitekim imanın şubelerinden biri bulunan herkes de mutlak manada mü’min değildir. “Kişi ile küfür arasında namazı terk vardır” hadisinde geçtiği gibi, belirlilik kipinde gelen küfür sözcüğü ile, olumlu cümlede geçen ve nekre olarak gelen küfür sözcüğü arasında fark vardır.”⁴³³

Usul alimleri özellikle marife olarak (elif-lam takısı ile) kullanılan küfür sözcüğü ile ilgili şu kuralı belirtmişlerdir: Bu şekilde gelen küfür sözcüklerinin dinden çıkaran küfür anlamında alınması gerekir. Bu şekilde gelen küfür

⁴³³ İbn-i Teymiye, İktidau’s-Sıratı’l-Mustakim, 82

sözcüklerinde, dinden çıkaran küfür anlamında olmadığını belirten bir karine olmadığı sürece asıl olan budur.

Abdullatif bin Hasan Âlu's-şeyh şöyle der: "Kur'an ve Sünnet'te geçen zulüm, fasıklık, şirk ve buna benzer lafızlar, hakikat ve isimlendirme türünden mutlak olarak kullanıldığı gibi, bu şekilde kullanılmamış da olabilir. Usulcülere göre asıl olan, hakiki manada kullanılmış olmalarıdır. Bu manada kullanılmadığını kararlaştırmak için lafzi veya mana olarak bunu destekleyen bir karinenin bulunması gerekir. Bu ise Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* beyanı ve sünnetinin tefsiri ile bilinir. Allahu Teala şöyle buyurur: "(Allah'ın emirlerini) onlara iyice açıklasın diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik."⁴³⁴⁴³⁵

Yukarıda geçen hadiste Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kadınlara hitap ederken "küfredersiniz" dediğinde sahabe hemen "Allah'a mı küfredersiniz?" diye sormuştur. Bu da gösteriyor ki küfür mutlak olarak kullanıldığında onun manasının küçük küfür olduğuna işaret eden herhangi bir şey bulunmadığı sürece yukarıdaki örnekte olduğu gibi öncelikle büyük küfrün kastedildiği anlaşılır.

Bu da gösteriyor ki usülde, küfür lafzının asıl anlamı büyük küfürdür. Ancak ihtimal taşıması nedeni ile bu konuda Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* açıklamasını beklemişler ve bu açıklamadan önce kesin bir şey söylememişlerdir. İhtimal taşıyan bütün lafızlar için uygulanması gereken kural budur.

Buhari'de bulunan ve Ebu Hureyre'den *Radiyallahu Anhu* rivayet olunan şu hadis de bu kabildendir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: Kim kendini boğarsa, cehennemde kendini boğar. Kim kendini bir şeyle vurarak öldürürse, cehennemde onunla kendisine vurur. Kim kendini bir yerden atarak öldürürse, cehennemde de kendisini atar."

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendini öldüren kişinin namazının kılınmasını emretmiştir. Bunlar kafir veya münafık olsalardı, namazlarının kılınması caiz olmazdı."⁴³⁶

Ebu Davud, Aişe'den *Radiyallahu Anha* şöyle rivayet eder: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: "Bir kavim birinci saftan geri kalmaya devam eder de Allah da onları ateşte geri bırakır."

⁴³⁴ 14 İbrahim/4

⁴³⁵ Er-Resailu'l-Mufide, 21-22

⁴³⁶ Mecmuu'l-Fetva, 10/358-359

“Ateşte yerlerine hazırlansınlar” veya “Cehennemde kalıcıdır” ifadeleri de bu türdür. Ancak “Ebedi” ibaresi ile beraber kullanılmaları halinde, bu tür ifadelerin büyük küfrü kastettiği söylenmiştir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Fetavalar’ın 7/42-51 sayfalarında bunu söyler ancak bunun kesin bir kural olduğunu da belirtmez.

“Allah onlara bakmaz”, “onlar ile konuşmaz” ve “onlar için acıklı bir azap vardır” ifadelerinin de böyle olduğu söylenir. Bütün bunlar ihtimalli olup kesin olarak küfre delalet etmezler. Çünkü bu ifadeler, şirk dışında olan ve küfür olmadığı şer’i deliller ile belirtilen günahlar için de kullanılmaktadır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Büyük azap tehdidi “Allah’tan bir yazı geçmemiş olmasaydı, aldığınız fidyeden ötürü size mutlaka büyük bir azap dokunurdu”⁴³⁷ ayetinde mü’minler hakkında kullanılmaktadır.”⁴³⁸

“Alçaltıcı bir azap” ifadesi ise bunun aksinedir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Kur’an’da alçaltıcı azap tehdidi ancak kafirler için yapılmıştır. Bu ifade ayetlerde şu şekillerde geçmektedir: “Biz kafirler için alçaltıcı bir azap hazırladık”⁴³⁹, “Ayrıca kafirler için alçaltıcı bir azap vardır”⁴⁴⁰, “Allah kimi alçaltırsa, artık ona ikramda bulunacak yoktur.”⁴⁴¹ Çünkü alçaltmak, zelil ve hakir yapmak anlamındadır. Bu ise azabın ötesinde bir aşağılamadır. Kişi azap görebilir ama alçaltılmayabilir. Bu nedenle “Kim Allah’a ve Rasulü’ne karşı isyan eder ve sınırlarını aşarsa Allah onu, devamlı kalacağı bir ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır”⁴⁴² ayetindeki tehdidin farzları inkar eden ve alay edenler için olduğu söylenir.”⁴⁴³

Bu ve benzeri tehdit ifadelerinin maksadı yeterince anlaşılmadan ve açıklayıcı yerlere müracaat edilmeden karar verilmesi, kişiyi aşırılığa ve bocalamaya götürür. Allahu Teala’nın “Artık kim Allah ve Rasulü’ne karşı gelirse, bilsin ki ona, içinde ebedi kalacakları cehennem ateşi vardır”⁴⁴⁴ ayetini mutlak olarak kullananlarda bu durum sözkonusudur. Halbuki bu ayet “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile)

⁴³⁷ 8 Enfal/68

⁴³⁸ Es-Sarimu’l-Meslul, 52

⁴³⁹ 4 Nisa/37

⁴⁴⁰ 2 Bakara/90

⁴⁴¹ 22 Hacc/18

⁴⁴² 4 Nisa/14

⁴⁴³ Es-Sarimu’l-Meslul, 52-53 -Özet olarak-

⁴⁴⁴ 72 Cin/23

iftira etmiş olur”⁴⁴⁵ ayeti ile birlikte ele alınmalıdır. Çünkü birinci ayette geçen tehdidin hududları, ikinci olan bu ayette belirtilmektedir.

İçerisinde tehdit bulunan lafızlarından biri de Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dili ile günah sahiplerinin lanetlendiği nasslardır. İmam Ahmed ve Ebu Davud’un şu rivayeti bu kabildendir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* içkiyi sıkana, sıkırana, içene, içirene, taşıyana, taşıtana, satıcısına, alıcısına ve parasını yiyene lanet etmiştir.”⁴⁴⁶ Lanetlemek, rahmetten uzaklaştırmaktır. Bu lafız mutlak olarak alınıp açıklayıcı ifadelere başvurulmaz ise müteşabih olur. Açıklayıcı başka lafızlara bakılarak dinde içki içen kimsenin cezasının mürtedin cezası gibi ölüm değil, dayak olduğu anlaşılır. Bu ise gösterir ki hadiste belirtilen kişi kafir değildir. Mutlak ifade ile kullanılmış olsa bile, lanet tek başına küfre delalet etmeye yeterli değildir.

Buhari *Rahimehullah* “Hudud” bölümünde “İçki içene lanet okumanın mekruhluğu ve içki içmenin kişiyi dinden çıkarmadığı” başlığı altında Ömer bin Hattab’dan *Radiyallahu Anhu* şu rivayeti yapar: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında Abdullah adında bir adam vardı ve “Eşek” lakabı ile anılırdı. Rasulullah’ı güldürürdü. Rasulullah ona içki içme cezasını birkaç kez uygulamıştı. Bir gün yine içki içtiği için getirildi ve Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona ceza uyguladı. Orada bulunalardan biri “Allah’ın laneti üzerine olsun, ne de çok bu haltı işliyor” dedi. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona şöyle cevap verdi: “Lanetleme! Allah’a yemin ederim ki o, Allah’ı ve Rasulü’nü sevmektedir.”

Buhari *Rahimehullah*, Ebu Hureyre’den *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet eder: “Bir defasında Nebi’nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* huzuruna şarap içmiş bir kişi getirmişlerdi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* orada bulunanlara: “Şu adama vurunuz!” buyurdu. Biz de kimimiz eliyle, kimimiz ayakkabısıyla vurduk. Bu adam dayaktan kurtulduktan sonra sahabeden bazı kimseler ona: “Allah seni kahretsin, rezil etsin!” demişlerdi. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*: “Hayır öyle söylemeyiniz, kardeşiniz aleyhine şeytana yardım etmeyin!” buyurdu.”

Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Kardeşinizin aleyhine şeytana yardım etmeyin” demesi, içki içmenin Müslümanı dinden çıkarmadığının bir delilidir. Bundan önceki hadiste de “Lanetleme!” demesi, mutlak olarak yapılan lanetin, muayyen kişiye lanet etmek anlamında olmadığını gösterir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, içki içmeye devam etmesine rağmen, Allah’ı ve Rasulü’nü sevdiği

⁴⁴⁵ 4 Nisa/48

⁴⁴⁶ Ebu Davud, 3674

için Abdullah ismindeki o kişiye lanet okunmasını yasakladı. Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* içki meselesinde sırası ile bu işte görev alan on kişiye lanet etmiştir. Fakat mutlak olarak yapılan lanet, muayyen kişilere lanet okumak demek değildir. Mutlak tekfir ve mutlak tehdit de böyledir. Bu nedenle Kur'an ve Sünnet'te yapılan tehdit (va'id), şartların bulunmasına ve engellerin ortadan kalkmasına bağlıdır. Müslümanların ittifakı ile bu tehdit, günahattan tevbe edeni, günahlarını silen iyilikleri olanı, şefaata olunanı ve bağışlananı kapsamaz.”⁴⁴⁷

Sonuç olarak; kullanılan ifade, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* tarafından beddua şeklinde kullanılmış ise tek başına küfre delalet etmez. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Tarlanın sınır taşlarını değiştirene Allah lanet etsin”, “Hırsızlık yapana Allah lanet etsin”, “Faiz alan ve verene Allah lanet etsin” sözleri bu türdendir.

Ancak ibare, Allahu Teala'nın dünyada ve ahirette lanet etmesi siğasında gelirse durum farklıdır. Bu söz küfür ifade eder. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, “Allah ve Rasülü'ne eziyet edenlere, Allah dünyada ve ahirette lanet etmiş ve onlar için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır”⁴⁴⁸ ayetini açıklarken bunu belirtmektedir.⁴⁴⁹

Delaleti ihtimalli olan ifadelerden biri de Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* için failini mü'min olmamak ile nitelediği ifadelerdir. Ebu Hureyre'den *Radiyallahu Anhu* rivayet edilen şu hadis bu kabildendir: “Zani bir kimse, zina yaptığı sırada mü'min olarak zina yapmaz, hırsız da çaldığı sırada mü'min olarak hırsızlık yapmaz. İçkici, içki içtiği sırada mü'min olduğu halde içki içmez.”⁴⁵⁰

Yukarıda Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* içki içen kişiyi “..kardeşiniz” diye nitelediği görülmektedir. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kendi zamanında içki içen, zina yapan ve hırsızlık yapan kişiler hakkında küfür hükmünü vermediği ve onlarla Müslümanlar arasındaki velayet bağlarını kesmediği sabittir. Sadece içki içene dayak, hırsızlık yapana el kesme cezasını uygulamış, ama aynı zamanda onlar için istiğfar ederek “Kardeşiniz aleyhine şeytana yardım etmeyin” buyurmuştur.⁴⁵¹

Yine şu hadisler de delaleti ihtimal taşıyan nasslara birer örnektir: “Hiçbiriniz kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe iman etmiş

⁴⁴⁷ Mecmuu'l-Fetava, 10/191

⁴⁴⁸ 33 Ahzab/57

⁴⁴⁹ Es-Sarimu'l-Meslul, 41-43

⁴⁵⁰ Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi ve Nesai

⁴⁵¹ Mecmuu'l-Fetava, 7/409

olmaz.”⁴⁵², “İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız”⁴⁵³, “Komşusu, kötülüğünden emin olmayan kişi mü’min değildir”⁴⁵⁴, “Hiç biriniz, ben ona babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça iman etmiş olmaz.”⁴⁵⁵

Bu ve benzeri hadislerde kullanılan ifadelerin, delaleti bakımından ihtimalli olması sebebi ile, kapsamına giren herkesin kafir olduğunu söylemek mümkün değildir. Aşıraya kaçanlardan bir çoğu, bu tür hadislerde geçen tehdit ifadelerine dayanarak insanları tekfir etmektedir.

Tembellikten veya dünyevi bir meşguliyet sebebiyle cemaatla namaza gelmeyen kişileri, işini Allah ve Rasulü’nün sevgisine tercih ettiği gerekçeyle tekfir edenler ve yine canı ve çoluk çocuğu hakkında korktuğu için cihaddan ve dini desteklemekten geri kalan kişileri tekfir edenler bulunmaktadır.

Gördüğümüz gibi bu ve benzeri ifadeler ihtimalli olup, sadece bu deliller ile insanları tekfir etmek için yeterli değildir. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu günahlardan daha fazlasını işleyen kişilere Müslüman muamelesi yapmış, onları tekfir etmemiş ve mürted cezası uygulamamıştır. Bu nedenle bu tür ifadeleri, ne manaya geldiklerini açıklayan başka nasslar ışığında anlamak gerekir. Bu konuda Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın kuralı, Allahu Teala’nın şu ayetidir: “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar.”⁴⁵⁶

Yine bazıları Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* işin failinin mü’min olmadığını belirttiği hadislerin manasının, “Kamil mü’min değildir” şeklinde olduğunu ve failde olmadığı haber verilen iman, müstehap olan iman olduğunu söylemektedir. Bu yanlış bir tanımdır. Ancak eğer ki failde olmadığı haber verilen iman, vacip olan iman olduğunu kastediyorlarsa bu doğrudur.⁴⁵⁷ Çünkü müstehap olan imanda eksiklik, kötülenmeyi gerektirmez. İmansızlık ifadesi, bir tehdit ifadesidir. Tehdit (va’id) ise, ancak iman edilmesi gereken bir vacibi terkedenden hakkında olur.

O halde bu ifadeler, ya kişinin küfrünü gerektiren imanın aslının yokluğunu ya da imanın vacip olan kısmından bazı eksiklerin olduğunu veya bu kısmın tamamının bulunmadığını belirtir. İkinci durumda kişi kafir değil, fasık

⁴⁵² Muttefekun aleyhi

⁴⁵³ Müslim

⁴⁵⁴ Hakim, 4/165

⁴⁵⁵ Buhari

⁴⁵⁶ 4 Nisa/48

⁴⁵⁷ Bakınız: El-Fetava, 7/14

olur. Bu ifadelerden maksadın ne olduğunu belirlemek ise, muhkem nasslara başvurmak ile olur.

“Bizden değildir” ifadesi de bunun gibidir ve hadislerde şöyle geçer: “Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüze de saygı göstermeyen bizden değildir”⁴⁵⁸, “Bizi aldatan bizden değildir. Bize karşı silah kullanan bizden değildir”⁴⁵⁹, “Atıcılığı öğrendikten sonra terkeden bizden değildir.”⁴⁶⁰

Bu ve benzeri hadislerde geçen ifadeler ile kişinin kafir olduğuna karar vermek caiz değildir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bir kişinin imanının olmadığını söylenmesi, vacip olan imanın tamamen yokluğunu değil, sadece eksikliğini belirtir. Böyleleri, mutlak küfür sebebi ile değil, bu eksiklik sebebi ile tehlide maruz olurlar. “Bizi aldatan bizden değildir. Bize karşı silah kullanan bizden değildir” ifadesi de böyledir. Bunlar, üzerine vacip olan şeyleri terkeden veya Allahu Teala’nın yasakladığını işleyenler için söylenir. Bu terkenden dolayı vaadedilen mükafata hak kazanan ve tehditte kurtulan kişilerden olmadığı belirtilmektedir.”⁴⁶¹

Bu nedenle selef, insanların gözünde küçültmek ve kötülükleri işlemeye teşvik etmek korkusundan dolayı bu tür tehdit ifade eden nassları te’vil etmekten çekinmişlerdir. Ancak gerçek yolun ne olduğunu göstermek ve aşırıların şüphelerini gidermek için bunları açıklamaya mecbur kalmışlardır. Halbuki aslanan, tehlikesi olmadığı takdirde tehdidin zahir haliyle bırakılmasıdır. Çünkü bu hali ile bu kötülüklerin işlenmesini engellemede daha etkilidir. Nevevi *Rahimehullah*, Sufyan bin Uyeyne’nin, bazı hadislerde geçen “bizden değildir” ibarelerini, “Doğru yolumuz üzerinde değildir” şeklinde te’vil edenleri onaylamadığını “Daha etkili olması ve insanları sakındırması için bu şekilde kalması daha uygundur” dediğini ve bunun te’vil edilmesinin kötülüğünden bahsettiğini nakletmektedir.⁴⁶²

“Allah ona cenneti haram eder”, “Cennete giremez”, “Cennetin kokusunu bile alamaz” ifadeleri de bu türdendir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “Akıbalık ilişkilerini koparan kişi cennete giremez.”⁴⁶³

⁴⁵⁸ Buhari, Edebu’l-Müfred, 358

⁴⁵⁹ Müslim

⁴⁶⁰ Müslim, bundan küfrün kastedilmediğini açıklamıştır. Diğer bir rivayette ise “..asi olmuştur” ifadesi bulunmaktadır.

⁴⁶¹ Mecmuu’l-Fetava, 7/30-31

⁴⁶² Şerhu Müslim, Kitabu’l-İman, 2/92

⁴⁶³ Buhari ve Müslim

Başka bir hadiste de şöyle geçmektedir: “Komşusu, kötülüğünden emin olmayan kişi cennete giremez.”⁴⁶⁴

Ebu Davud'da nakledildiğine göre, bir kişi Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelmiş ve komşusunu şikayet etmiştir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona sabretmesini söylemiş ve şikayet ettiği komşusunun kafir olduğunu söylememiştir. Daha sonra eşyasını yola koymasını emretmiştir. O kişi eşyasını yola koymuş ve bunun üzerine insanlar bu yaptığının sebebini sorunca, komşusunun kendisine eziyet ettiğini söylemiştir. Adamın bu cevabı üzerine diğerleri de onun komşusuna lanet etmişlerdir. Ancak bütün bunlara rağmen Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve diğerlerinin, komşusuna eziyet eden adama mürted muamelesi yaptığı belirtilmemiştir.

Nevevi *Rahimehullah*, “cennete giremez” ifadesinin iki manaya gelebileceğini belirtmektedir. Bunlardan birincisi; kişinin haram olduğunu bilerek komşusuna eziyet etmesi ve bunu kendisine helal görmesi halinde kafir olup asla cennete giremeyeceğidir. İkinci mana ise, cennetin kapıları açılıp başkaları cennete girdiği halde bu kişinin yaptığı kötülükten dolayı, cezasını çekinceye kadar cennete giremeyeceğidir. Ancak bu kişi Allahu Teala tarafından bağışlanarak kapıları açıldığı anda da cennete girebilir. Çünkü hak ehlinin mezhebine göre büyük günahları işleyip tevbe etmeden ölenlerin işi Allahu Teala'ya kalmıştır. Dilerse onu bağışlar ve cennete koyar ya da onu cezalandırır ve cezasını çektikten sonra cennete koyar. Allahu Teala en iyisini bilir.”⁴⁶⁵

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu mesele ile ilgili olarak kendisine sorulan bir soruya şöyle cevap vermektedir: “Red edilen şey, bu kişinin azap görmeden cennete girecek olmasıdır. Ateşe girip cezasını çektikten sonra cennete gireceği meselesi değildir.”⁴⁶⁶

“Cahiliyye”, “cahiliyye ölümü” ve “Şöyle yapan kişiden beriyim” ifadeleri de bu türdendir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: “Müşrikler arasında ikamet eden her Müslümandan beriyim.”

Başka hadisler, buradaki beri olmanın küfür anlamında olmadığını açıklamaktadır. Bu hadisin anlamını açıklayan rivayet şöyledir: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Has'am'ın üzerine bir seriyye gönderdi. Onlardan bazıları secdeye kapanarak korunmak istediler. Ama derhal öldürüldüler. Bu durum Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ulaştı. Bunlar için yarım kan

⁴⁶⁴ Müslim

⁴⁶⁵ Nevevi, Şerhu Müslim, 2/15-16

⁴⁶⁶ Mecmuu'l-Fetava, 7/414

diyeti verilmesini emretti ve “Müşrikler ile beraber ikamet eden kişiden zimmet uzaktır” buyurdu.”⁴⁶⁷

Sonuç olarak, delaleti ihtimal taşıyan bu tür ifadeleri iyice araştırmadan ve incelemeden, açıklayıcı başka nasslara başvurmada tekfir için delil olarak kullanmak, ancak dinini önemsemeyen kişilerin başvuracağı çetin bir yokuştur. Hariciler bu yolu izleyerek insanları tekfir ettiler, kanlarını helal saydılar ve böylece Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebinin dışına çıktılar.

Hak peşinde olan insan, dini için ihtiyatlı olmalı, şari'in amacını ve kastını öğrenmek için dinin usül, maksat ve delillerini incelemeden önce delaleti ihtimal taşıyan ifadelerden hareketle insanları tekfir etmeye kalkışmamalıdır. Bu konuda kim, ifrata kaçır, bu gerçekleri görmezden gelir ve nassları hamaset ve öfke ile ele alırsa, hem kendisi helak olur ve hem de dini ve başkaları hakkında cinayet işlemiş olur.

⁴⁶⁷ Taberani, El-Kebir

-8-

SÖYLEYEN VEYA İŞLEYENİN MAKSADINA BAKMADAN, DELALETİ İHTİMAL TAŞIYAN SÖZ VE AMELLER SEBEBİ İLE İNSANLARI TEKFİR ETMEK

Söyleyen veya işleyenin maksadına bakmadan delaleti ihtimalli olan söz ve fiiller ile insanları tekfir etmek de yaygın olan hatalardandır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “İhtimal taşıyan bir sebep ile kişi tekfir edilmez.”⁴⁶⁸

Mükellefin söz veya fiilinin tekfir sebebi olabilmesi ancak şu iki şart ile gerçekleşir:

Birincisi: Kişinin sözü veya fiilinin küfür olduğuna delalet eden şer’i delilde aranan şarttır. Delilin, kişinin sözünün veya amelinin küfür olduğuna kesin olarak delalet etmesi gerekir. Yukarıda bununla ilgili açıklama yapılmıştı.

İkincisi: Kişinin söz veya amelinde bulunması gereken şarttır. Kişinin söz veya amelinin küfre delaletinin açık olması gerekir. Usul alimleri “Sebeup” kavramını şöyle tanımlarlar: “Şari’in hükmü kendisine bağladığı, tespit edilebilir açık vasıf.”

Küfre delaleti ihtimal taşıyan söz ve fiiller sebebi ile insanları tekfir etmek helal değildir. Çünkü ihtimal taşıyan söz veya fiil açık olmayan vasıflardır. Söz veya fiilin delaletini ve açık küfür olup olmadığını belirlemek gerekir. Bu ise, failin maksadını anlamak, *Karainu’l-Hal’e*⁴⁶⁹ bakmak ve kişinin örf ve adetini gözönünde bulundurmak şeklinde özetlenebilir.

İhtimal taşıyan herhangi bir söz söyleyen veya iş yapan failin maksadını anlamak, bu söz veya fiil ile neyi kastettiğini kendisinden sormak ile olur. Mesela, biri “Muhammed” ismini kullanarak sövse, bunun zahiri adamın küfre götüren bir söz söylemiş olduğunu gösterir. Ancak bu kişi, zındıklık veya dini horlamak ile meşhur olan biri değil ise, kendisi hakkında zahirin delalet ettiği ile hüküm vermeden önce, bu söz ile kimi kastettiği kendisine sorulur.

⁴⁶⁸ Es-Sarimu’l-Meslul, 517

⁴⁶⁹ Amel ile birlikte kişinin hal ve tavırlarının neye işaret ettiğine bakılması.

Yine, delaleti açık olmayan başka bir söz söylemiş olsa, hakkında hüküm vermeden önce bu sözden maksadının ne olduğu kendisine sorulur. İbnu'l-Munzir, Şafii'den Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* açıkça söven kişinin katlinin vacip olduğunda ittifak olduğunu nakleder. Şafii imamlardan Ebu Bekir el-Farisi de "el-İcma" isimli kitabında Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söven kişinin alimlerin ittifakı ile öldürüleceğini nakleder.

Açık olmayan lafızlar veya fiiller ile, sahibinin maksadını anlamadan tekfir etmek ve insanların kan ve mallarını helal saymak caiz değildir. İmam Şafii *Rahimehullah* şöyle der: "Delaleti açık olmayan lafız hakkında hüküm, ancak sözün zahirine göre verilir."⁴⁷⁰

Hafız İbn-i Hacer "Kitabu İstitabeti'l-Murted" bölümünde bunun benzerini İbnu'l Munzir ve Ebu Bekir'den nakletmiştir. İbn-i Hacer, bir Yahudinin Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "essamu aleyke" sözü ile selam vermesini nakletmiş ve "Zimmi yahut başkasının Peygamber'e sövmek isterken "essamu aleyke" sözünde olduğu gibi bunu açık olmayan bir ifade kullanarak yapması bölümü" başlığını kullanmıştır.

Alimler, kendisine "essamu aleyke" şeklinde selam veren Yahudiye Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* öldürmemesinin sebebinin, sözünün delaletinin açık olmaması olduğunu belirtirler. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ancak sarih olan söz veya fiiller sebebi ile insanları cezalandırırdı. Böylece bir kişiyi alıp cezalandırdığı zaman iki taraf arasında tartışmaya yer bırakmazdı. Bu nedenle kendisine "essamu aleyke" diyen Yahudiye "ve aleykum" diyerek cevap vermek ile yetinmiştir. O Yahudinin cezalandırılmaması hakkında başka sebeplerde belirtilmiştir. Kadı İyad kitabında, "Kedisine "essamu aleyke" diyen Yahudiye Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* öldürmemesinin sebepleri" diye bir başlık kullanmıştır.⁴⁷¹ Bu konu ile alakalı olarak "es-Sarimu'l-Meslul" ve yine "Fethu'l-Bari" kitaplarından, ilgili yerlere bakınız.

Bir kabrin başında sesi duyulmayacak şekilde dua eden kişinin durumu da bunun gibidir. Ona ne yaptığı sorulur. Kabirdeki ölüyü bağışlaması için Allahu Teala'ya dua ettiğini söylerse, kabirdeki ölü Müslüman ise adam iyi etmiş olur, ancak ölü kafir ise kötü yapmış olur. Müşriklere istiğfar etmeyi Allahu Teala'nın yasakladığını biliyor ve buna rağmen onlara dua ediyorsa, bu kişi günahkar olur, ama kafir olmaz. Kabul edilmesini umarak kabrin yanında dua ettiğini söylerse, yaptığı iş kendisini küfre götürmeyen bir bid'at olur ve şirke kapı açacağı için bundan sakındırılır. Ancak ihtiyaçlarını gider-

⁴⁷⁰ El-Um, 7/297

⁴⁷¹ Bakınız: Eş-Şifa, 2/224-230

mesi için kabirde bulunan kişiye dua ettiğini söylerse, bununla küfre girer. Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki maksadı bilmek, delaleti muhtemel olan lafızdan neyin kastedildiğini belirler ve tekfir sebebi olup olmadığını ortaya çıkarır.

Nevevi *Rahimehullah*, Saymeri ve Hatıb'dan şöyle nakleder: “Bir kısmı açık küfür olmayan bazı sözler söyleyen kişinin durumu hakkında müftüye soru sorulsa, müftünün söyleyen kişiye ne demek istediğini sorması gerekir. Daha sonra ise, “Şunu demek istemişse, durumu şu olur, ama başka bir şey demek istemiş ise, durumu da ona göre değişir” demesi gerekir.”⁴⁷²

Yahudilerin dinine lanet eden ve Tevrat'a söven bir kişinin durumu ile ilgili olarak İbn-i Teymiye'nin verdiği cevap bu mesele için güzel bir örnektir. Şöyle der: “Tevrat'a hiçbir kimse lanet edemez. Tevrat'a lanet okuyan kişinin tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse, kurtulur, değilse öldürülür. Tevrat'ın Allahu Teala tarafından indirildiğini ve ona iman etmenin vacip olduğunu biliyorsa, lanet etmesi sebebi ile öldürülür ve alimlerin en zahir görüşüne göre tevbesi de kabul edilmez.

Ancak Yahudilerin şimdiki dinlerine lanet ediyorsa, bu kişi için bir şey gerekmez. Çünkü hem onlar ve hem de şimdiki dinleri lanetlidir. Tahrif edildiğini belirtmek amacıyla şimdiki Tevrat'a sövmesi de cezayı gerektirmez. Çünkü günümüzdeki Tevrat tahrif edilmiş olan nüshadır ve onunla amel etmek de caiz değildir. Tahrif edilmiş ve değiştirilmiş olan bu hükümler ile amel eden kişinin kafir olacağını söyleyen için de bir şey gerekmez. En doğrusunu Allahu Teala bilir.”⁴⁷³

Delaleti küfürden başka bir şey olmayacak kadar açık olan söz veya amel için kişinin niyetine ve maksadına bakılmaz. Bu söz veya ameller için maksada bakılmasının gerektiği söylenirse, zındıkların ve kafirlerin dini oyuncağa çevirmesine kapı açılmış olur. Bu nedenle Kadı İyad, Maliki fakihlerinden Habib bin Rabi'den şöyle nakleder: “Açık olan bir kelimedede te'vil bulunduğunu iddia etmek, kabul edilmez.”⁴⁷⁴ İbn-i Teymiye de *Rahimehullah* delil göstererek aynı sözü nakletmektedir.⁴⁷⁵

Kadı İyad açık küfre örnek olarak şöyle bir olayı nakletmektedir: “Kendisinden, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hakkı için infak etmesi istenen bir kişi, “Allah, Rasulü'ne şöyle şöyle yapsın” demiş ve kötü sözler söylemişti. Ona “Ey Allah'ın düşmanı, ne söylüyorsun?” denildiğinde ise, bu

⁴⁷² Mecmuu lin-Nevevi, 1/49

⁴⁷³ Mecmuu'l-Fetava, 35/121

⁴⁷⁴ Eş-Şifa, 2/217

⁴⁷⁵ Bakınız: Es-Sarimu'l-Meslul, 527

kötü sözlerini artırarak devam etti. Daha sonra ise “Rasulden maksadım, akreptir” dedi. İbn-i Ebi Süleyman, bunu kendisine anlatan kişiye “Onun aleyhine şahitlik yap, ben de onun öldürölüp sevabına katılmak için sana ortak olayım” dedi.”⁴⁷⁶

Sonuç olarak; sözün veya amelin sahibinin maksadını ortaya çıkarmak, özellikle delaleti ihtimalli olan ifadeler ile tekfir konusunda zaruridir. Ancak delaleti açık olan söz ve ameller için kişinin maksadının ortaya çıkarılmasına gerek yoktur.

⁴⁷⁶ Eş-Şifa, 2/217

UYARI

Tekfirin engelleri bölümünde belirttiğimiz, tekfir için kişinin söz veya ameli konusunda maksadının belirlenmesi kuralından anlaşılması gereken bunun delaleti ihtimalli olan söz ve ameller için olduğudur. Delaleti açık olan söz ve ameller için ise sadece kişinin bu yaptığını taammüden yapıp yapmadığına bakılır. “Muhammed” ismini kullanarak söven bir kişi için, bunun ile Allah Rasulünü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kastedip kastetmediğinin anlaşılması yeterlidir. Böyle bir kişinin maksadı bu kadar anlaşıldıktan sonra, bu sözü veya ameli ile küfre girmeyi kastediyor veya kastetmiyor olması araştırılmaz ve buna gerek de yoktur. Ya da günümüz Mürciesinin şart koştuğu gibi, kişinin söylediği bu sözü veya işlediği ameli, kendisi için kalben helal görüp görmemesi de kişinin tekfir edilmesi veya edilmemesi konusunda geçerli bir şart değildir. Kişinin, “Ben bununla küfrü kastetmedim” demesi hükmü etkilemez. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bir kimse küfür olan bir söz söyler ya da bir amel işlerse, kafir olmayı kastetmemiş olsa bile, bu sebebe binaen kafir olur. Zira Allah’ın dilediği kimseler dışında hiç kimse küfrü kastetmez”⁴⁷⁷

Delaleti açık olmayan sözün veya amelin sahibinin kastının ortaya çıkarılmasında *Karainu’l-Hal’e* bakılmasına gelince; küfür olma ihtimali olan sözü söyleyen kişinin din ile alay etme veya zındıklıkla meşhur bir kişi olmasının bilinmesi bu kabildendir. Bu gibi karineler, sahibinin küfrü kastetmiş olmasının tercih edilmesine sebep olur.

İbn-i Recep *Rahimehullah* şöyle der: “Ahvalin delaleti ile akvalin (sözlerin) delaleti değişir. Bu ise, ahvale muvafık olanın kabul edilmesi ve muhalif olanın red edilmesiyle ortaya çıkar. Ahkam buna göre uygulanır.”⁴⁷⁸

Kadı İyad buna şöyle bir örnek verir: “Şeyh Kadı Ebu Abdillah Muhammed ibn-i İsa’yı hüküm verirken izledim. Bir gün birisiyle kavga ettikten sonra bir köpeğe ayağıyla vurarak ‘Kalk ey Muhammed’ dediği iddia edilen bir adam getirildi. Adam böyle bir şey söylediğini inkar etti. Aleyhine şahitlik edenler olduğu için Şeyh onun hapse atılmasını emretti. Araştırıldığında itikadı hakkındaki şüpheyi kuvvetlendirecek bir şey bulunmadığı için onu kırbaçladı ve serbest bıraktı.”⁴⁷⁹

Yukarıdaki kişinin öldürülmemesinin sebebi, maksadının ortaya çıkarılması sonucu, onun “Muhammed” ile Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*

⁴⁷⁷ Es-Sarimu’l-Meslul, 177-178

⁴⁷⁸ El-Kavaid, 322, No:151

⁴⁷⁹ Eş-Şifa, 2/237

kastetmediğinin anlaşılmasıdır. Çünkü bu kişinin Muhammed isminde bir hasımının olduğu, kendisinin de zındıklığı ile tanınan birisi olmadığı ve sövmesi esnasında belirlenen Karainu'l-Hal'inin Rasulullah'ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* değil, hasımını kastettiğine işaret ettiği ortaya çıkarıldı. Dolayısıyla bunlar, onun tekfir edilmesini ve kanının dökülmesini engelledi. Bu tür ihtimalli sözlerden uzak durması, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövme kapısının açılmasına sebep olmaması ve bundan sonra daha dikkatli olması için kendisine tazir olarak kamçı cezası uygulandı.

Örfe bakılmasına gelince; bir kabilede veya şehirde kullanılan bir lafız, başka bir yerde farklı bir anlamı ifade edebilir. Bu konuda İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Müftünün ikrar, iman, vasiyyet ve diğer lafız ile ilgili şeylerde, o sözleri kullanan halkın anlayışına ve örfüne bakmadan ve bu kelimelere gerçek manalarından farklı dahi olsa onların kullandıkları manayı yüklemekten fetva vermesi caiz olmaz. Eğer böyle yapmazsa hem kendisi sapar hem de başkalarını saptırır.. Bu büyük bir meseledir. Cahil müftü bu tuzağa düşer, insanları aldatır, Allah'a ve Rasulü'ne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* iftira eder, dinini değiştirir, Allahu Teala'nın haram kılmadığını haram kılar ve vacip kılmadığını da vacip kılar. Allahu Teala korusun.”⁴⁸⁰

Bilhassa günümüzde bazı memleketlerde insanlar Muhammed ismi ile Allah Rasulü'nü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kastediyorlarsa Muhammed kelimesini tam telaffuz ederler. Ancak başka bir kişiyi kastediyorlar ise “Hamed” şeklinde bozuk telaffuz ederler. Bu şekilde farklı telaffuzların kullanılması ise, kişinin kastının ortaya çıkarılması için kullanılabilecek bir karinedir. Halk arasında genellikle sövme ve konuşmalar avam arasında kullanılan lehce ile yapılmaktadır. Ancak Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ismini, irablı ve düzgün olarak telaffuz ederler.

Sonuç olarak, kişinin maksadı ortaya çıkarılmadan, delaleti ihtimal taşıyan lafızlar sebebi ile yapılan tekfir hatadır. Dinine önem veren bir kimşenin bu açıklamalara dikkat etmeden böyle bir şeye kalkışması helal olmaz. Bu konu ile ilgili alimlerin ve usülcülerin verdiği bazı örnekleri aktardık. Bu aktardıklarımız onların ne kadar ihtiyatlı davrandıklarını göstermektedir.

Kadı İyad “eş-Şifa” isimli kitabında şöyle der: “Dördüncü şekil: Kişi, hem Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve hem de başkası için söylenebilecek lafız ve cümleler kullanmış olabilir veya bu tür lafız ve kelimelerin iyi veya kötü olduğunda tereddüt edilebilir. Böyle bir durumda ise verilecek karar konusunda tereddüt ve bocalama olur. Müçtehidler bu tür durumlarda problem ile karşılaşılır. Mukallitler ise bu tür durumlarda bir şey söylemez-

⁴⁸⁰ İlamu'l-Muvakkîn, 4/228-229

lerse kendilerini kurtarmış olurlar. Helak olan, delil ile helak olsun, yaşayan ise delil ile yaşasın. Müçtehidlerden kimileri Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hürmetini önde tutarak, delaleti ihtimal taşıyan bir kelime ile söven kişinin öldürülmesi gerektiğini söylemiş, kimileri de sözdeki ihtimalden dolayı, şüpheli bir sebebe dayanarak kanı heder etmekten sakınmışlardır.

Birbirine kızgın haldeki iki kişiden biri diğerine, "Muhammed'e *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* salat getir" demiş, bunun üzerine ikinci kişi şöyle cevap vermiştir: "Ona salat getirene Allah salat etmesin." Bu söz hakkında alimler ihtilaf etmişlerdir. Sahnun'a, bu kişinin Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* salat giteren meleklerle söven bir kişi olup olmadığı hakkında soruldu. Bunun şöyle cevap verdi: "Sinirli olarak söylemiş ise, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söven bir kişi gibi olmaz. Çünkü bunu kastetmemiştir."

Ebu İshak el-Barki ve Esbağ bin el-Farac şöyle demiştir: "Bu kişi öldürülmez. Çünkü sadece Rasulullah'a salat getiren halka sövmüştür." Bu söz Sahnun'un söylediğine benzemektedir. Çünkü Peygambere sövmeye öfkeyi mazeret olarak saymamış, söylenen söz kendisine göre ihtimalli olup Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* veya O'na salat getiren meleklerle sövdüğünü kanıtlayan bir karine bulunmadığından ve olayın öncesini de bilmediğinden dolayı böyle bir hüküm vermiştir.

Ancak bazı alimler, bu kişinin öldürülmesi gerektiğini söylemiştir. Ebu'l-Hasan el-Kabisi'nin buna benzer bir konuda şöyle dediği belirtilir: "Kesin bir durum olmadıkça Müslümanın kanı dökülmez. Te'vil edilebilecek söz ve amellerde iyi düşünüp taşınmak gerekir." Sözünün anlamı budur. Ebu Muhammed bin Ebi Zeyd'in, "Allah Araplara lanet etsin, Allah İsrailoğullarına lanet etsin, Allah Ademoğullarına lanet etsin" diyen ve bu sözü ile peygamberleri değil, zalim olanları kastettiğini söyleyen bir kişi hakkında sultanın içtihadına göre tedip cezası verileceğini söylediği nakledilir. Yine, "İçkiyi yasaklayana Allahu Teala lanet etsin" deyip, içkiyi kimin haram kıldığını ve hadiste kimler için lanet okunduğunu bilmediğini söyleyen kişinin, cehaleti sebebiyle mazur olduğunu ve tedip cezasının verileceğini söylediği de nakledilir. Çünkü bu kişinin tavrından Allahu Teala'ya ve Peygambere sövmeyi kastetmediği anlaşılmaktadır. Sadece insanlardan içkiyi haram edenlere lanet etmektedir. Yukarıdaki meselede Sahnun ve arkadaşlarının fetvasında belirttikleri gibi işlem yapılmıştır. Sefih insanların birbirlerine söyledikleri de bu türdendir. Çünkü bunlar birbirlerine karşı "Bin domuzun oğlu, yüz köpeğin oğlu" gibi çirkin sözler söylerler ki bunun içine peygamberlere varıncaya kadar baba ve ecdadından pek çok insan dahil olabilmektedir. Hatta bu sayı belki de Adem'e *Aleyhisselam* kadar uzanır. Dolayısıyla bu tür sözlerden kaçınmak gerekir. Bir kişi Haşimoğullarından birine "Allah, Haşimoğullarına lanet etsin" derse ya da Rasulullah'ın *Sallallahu*

Aleyhi ve Sellem soyundan geldiğini bildiği bir kimseye çirkin bir söz söyler ve sövdüğü kişiler arasından Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dışarıda tutulmasını gerektirecek açık bir karine de yoksa bu kişinin öldürüleceği söylenmiştir.”⁴⁸¹

Şeyhu'l-İslam'a *Rahimehullah*, Ehl-i beytten şerefli birine söven ve “Allah ona ve onu şerefliendirene lanet etsin” diyen kimsenin durumu sorulduğunda şöyle cevap verdi: “Bu söz tek başına sahibinin öldürülmesine sebep olan sövme değildir. Bilakis sözünü açıklaması istenir ve onu kimin şerefliendirdiği sorulur. Eğer bu sözünün açıklamasıyla yahut sözlerinin ve halinin işaretiyle onun Nebi'ye *Aleyhissalatu Vesselam* lanet etmeyi amaçladığı tespit edilirse öldürülmesi vacip olur. Eğer böyle bir şey tespit edilmemişse alimlerin ittifakıyla katlini gerektirecek bir şey yoktur. Yine alimlerin ittifakı ile eşraftan birine sövdüğü için bir Müslümanın katli vacip olmaz. Sadece Peygambere söven kişi öldürülür.”⁴⁸²

İbn-i Teymiye yine şöyle der: “Haşimoğullarından birine söven kişiye tazir cezası verilir, ama bu Peygambere sövme kabilinden sayılmaz. Kişinin, Peygamberin babası ve dedesine sövmesi de bizzat Peygambere sövme olarak kabul edilmez. Çünkü bu konuda lafız açık değildir. Mutlak olarak dede, babanın babası anlamındadır. Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövmek, katli vacip kılan bir küfürdür. Şek ile kesin iman zail olmaz, dokunulmaz olan kan da şüphe ile dökülmez. Özellikle Müslümanın Peygamberi kastetmeyeceği galip olan bir durumdur. Onun lafzı da, hali de bunu gerektirmez. Delil olmaksızın bununla Peygamberi kastettiğine ilişkin iddia da onun hakkında kabul edilmez.”⁴⁸³

Delaleti ihtimal taşıyan bu tür konularda halin, lafzın ve kastın anlaşılması zaruretinin göz önünde bulundurulması gerektiği ve alimlerin bu konuda nasıl değerlendirme yaptıkları üzerinde dikkatle durulmalıdır. Çünkü iman ve küfür, çok önemli ve tehlikeli iki konudur. İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* dediği gibi bunlar, insanların zan ve hevalarıyla hüküm verecekleri konular değil, Allahu Teala ve Rasulünden *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* öğrenilecek konulardır.”⁴⁸⁴

⁴⁸¹ Eş-Şifa, 2/234-237

⁴⁸² Mecmuu'l-Fetava, 35/120

⁴⁸³ Mecmuu'l-Fetava, 34/87

⁴⁸⁴ Mecmuu'l-Fetava, 35/101

-9-

KÜFRÜN AÇIK OLAN SEBEP VE BELİRTİLERİ İLE, TEKFİR İÇİN TEK BAŞINA YETERLİ OLMAYAN SEBEP VE BELİRTİLER ARASINDA AYIRIM YAPMAMAK

Küfrün açık olan sebep ve belirtileri ile, tekfir için tek başına yeterli olmayan sebep ve belirtiler arasında ayırım yapmamak da tekfirde yaygın olan hatalardan biridir. İslam'ın diğer dinlerde olmayan bazı alametleri olduğunu ve bu alametlerden birini üzerinde taşıyan kişi için asıl olanın, aksini izhar etmedikçe İslam olduğunu belirtmiştik. Bunula birlikte başka din mensuplarının da yapabileceği ve tek başına kişinin İslam'ı için yeterli olma-
yacak olan alametler de bulunmaktadır. Bu alametleri ise şöyle sıralayabiliriz:

1- Selam Vermek:

Müslümanların ayırıcı niteliklerinden biridir. Ancak tek başına kişinin Müslümanlığı için kesin delil değildir. Çünkü kafirlerden de bir çok kişi selam vermektedir. Enes'ten *Radıyallahu Anhu* rivayet edilen hadiste şöyle geçmektedir: “Kitap ehli size selam verdiği zaman siz de onlara ‘ve aleykum’ deyin.”⁴⁸⁵ Dolayısıyla selam vermek, kişinin Müslümanlığına karar vermeye yeterli bir alamet değildir. Ancak bu alametin bulunması, gerekli araştırmanın en güzel şekilde yapılmasını ve kişinin kanını ve malını helal ederek tekfir etmede acele etmemeyi gerektirir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayın dinleyin. Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek, ‘Sen mü’min değilsin’ demeyin. Çünkü Allah’ın nezdinde sayısız ganimetler vardır. Önceden siz de böyle iken Allah size lutfetti; o halde iyi anlayıp dinleyin. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.”⁴⁸⁶

Allahu Teala, selam veren kişiyi araştırma yapmadan tekfir etmekten mü’minleri nehyetmiştir. Ayette geçen “Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman” ibaresinden maksat; cihad yolculuğudur. Bu ise bu işin daru’l-İslam’daki bir yürüyüş ve çıkış olmadığını göstermektedir. Buhari, Tirmizi ve başkaları bu ayetin nüzul sebebi olarak şunu rivayet ederler: “Suleymoğullarından bir adam birkaç arkadaşıyla beraber sahabenin yanın-

⁴⁸⁵ Muttefekun aleyh

⁴⁸⁶ 4 Nisa/94

dan geçti. Yanlarında kendilerine ait koyunlar da bulunmaktaydı. Bunlar selam vermelerine rağmen, sahabe *Radıyallahu Anhum* onları öldürdü ve selam vermelerini de kendilerinden korunma gayesi olarak yorumladılar. Koyunları ise Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirdiler. Bunun üzerine "Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayın dinleyin. Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek, 'Sen mü'min değilsin' demeyin"⁴⁸⁷ ayeti nazil oldu."

Hafız İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: "Ayet, İslam'ın alametlerinden birini üzerinde taşıyan kişinin, durumu kendisinden sorulup araştırma yapılmadan önce öldürülemeyeceğine delalet etmektedir. Çünkü selam vermek, mü'minlerin alameti olduğu gibi, cahiliyye devrinde de yaygın olan bir selamlama yöntemi idi. Ancak selam vermek tek başına kişinin Müslüman olduğuna hükmetmek ve kendisine İslam'ın hükümlerini uygulamak için yeterli değildir. Kişinin Müslüman olduğuna hükmedilmesi için şahadet kelimesini Müslümanların söylediği şekilde söylemesi gerekir."⁴⁸⁸

Selam vermenin İslam'ın özelliklerinden olmakla beraber tek başına kişinin Müslümanlığı hakkında karar vermeye yeterli bir delil olmadığını Buhari ve Beyhaki'nin Ukbe bin Amir el-Cuheni'den yaptıkları şu rivayet de teyit etmektedir: "Bir defasında Müslümana benzeyen bir kişi kendisine selam verdi. Ukbe o kişinin selamını aldı. Bunun üzerine Ukbe bin Amir'in yanında bulunan bir çocuk ona, "Kime selam verdiğini biliyor musun?" dedi. Ukbe, "O Müslüman değil mi?" deyince, çocuk, "Hayır, o Hristiyandır" dedi. Ukbe kalkıp o kişinin arkasından gitti ve ona yetişerek "Allahu Teala'nın rahmet ve bereketi mü'minler üzerinedir. Ancak Allahu Teala senin ömrünün uzun ve malını bereketli etsin" dedi."⁴⁸⁹

Bu kişinin, İslam'ın alametlerinden olan sima ve selam özelliklerini izhar etmesi üzerine Ukbe bin Amir onun selamını almıştır. Ne var ki adam Müslüman değildi. Buna benzer konumda olan diğer alametlerin durumu da bu şekildedir.

Bu, daru'l-İslam'da olmuş bir olaydır. Yapılan duadan ve sebebinden anlaşıldığı gibi adam zimmet ehli idi. Daru'l-İslam'da tanınan ve tanınmayan herkese selam vermek asıldır. Buhari ve Müslim'de rivayet edilen hadiste de bu belirtilmiştir. Müslüman olanlar ile Müslüman olmayanların birbirinden

⁴⁸⁷ 4 Nisa/94

⁴⁸⁸ Fethu'l-Bari, Kitabu't-Tefsir, Bab:17

⁴⁸⁹ Buhari, el-Edebu'l-Mufred, 1112; Beyhaki, Sünen, 9/203. Bu dua, kitap ehlinde olan bu kişinin uzun yaşayıp malının çoğalması ve böylece Müslümanlara daha çok cizye ödemesi için yapılmıştır. Bununla ilgili el-Muğni'de de bir rivayet bulunmaktadır.

ayırt edilemediği bir yerde ise karışıklık meydana gelebilir. Ancak böyle bir yerde selama karşılık vermesi halinde meydana gelebilecek karışıklıkta Müslüman için bir kınama yoktur. Çünkü nassın delaletine uygun olarak ve emredildiği gibi yapmıştır.⁴⁹⁰

2- Kişinin Müslümanların Kullandığı Bir İsim Taşıyor Olması:

Bu da tek başına kişinin Müslümanlığı için karar vermeye yeterli değildir. Çünkü bugün, özellikle İslam devletinin kaybolmasından ve yerine mürted ve müşrikleri koruyan, Hristiyanları ayırıcı bir alamet taşımaya mecbur tutmayan devletler kurulduktan sonra gayri müslimlerden bir çok kişi Müslümanların kullandığı isimleri taşımaktadır. Kafir devletler, zimmet ehline bu tür alametler taşımayı ve Müslümanca isimler almayı yasaklamamaktadır. Bugün hak ile batıl karışmıştır. Çocuğu olmayan bazı Hristiyanlardan çoğunun, çocuğu olması halinde adını Muhammed koyacağını söylediğini duydum ve öyle yapanlar da bulunmaktadır.

3- Elbise, Sakal, Saç, Sarık ve Buna Benzer Dış Görünüşünün Müslüman Olduğu İzlenimi Vermesi:

Bu gibi şeyler de tek başına kişinin Müslümanlığı için karar vermeye yeterli değildir. Çünkü özellikle günümüzde, daru'l-İslam'da olduğu gibi Müslüman ve Müslüman olmayana birbirinden ayıracak şekilde kıyafet giyilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Bununla beraber Müslüman simasının yanında sakalının da bulunması, kişi hakkında güçlü bir karine olabilir.

Muhammed bin Hasan eş-Şeybani şöyle der: “Müslümanlar, müşriklerin şehirlerinden birine kuvvet yolu ile girse, gördükleri Müslüman veya

⁴⁹⁰ “Müslüman olmayanların Müslümanlardan ayrı olduğunu belirten bir alamet taşımaları gerektiğini şart koştuğunuz halde bu Hristiyan neden böyle bir alamet taşımamıştır?” diye sorulursa, şöyle deriz: Bu, özel bir olaydır. Ne zaman olduğu belli değildir. Müslümanları zimmet ehlinde ayıran şartları gölgelemez. Bu şartların, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında Yahudiler için konulmadığı ve uygulanmadığı bilinmektedir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Medine'ye geldiği zaman, Yahudiler ile genel bir barış anlaşması imzalamış ve onlardan cizye de almamıştır. Çünkü anlaşma, cizye vermek gibi değildir. Bu konuda ve bu anlama ile ilgili olarak her iki taraf için Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yazdıkları hakkında, Es-Sarimu'l-Meslul, 62 ve sonraki sayfalara bakınız. Şunu belirtmek istiyoruz ki; ilk İslam devletinin ilk kurulduğu dönemde kitap ehlini saç, kıyafet ve buna benzer şeylerde Müslümanlardan ayıran bir alamet yoktu. Ancak Müslümanlar güçlendikten ve din galip olduktan sonra kitap ehline bu mecburiyet getirilmiştir. Bunun en açık uygulaması, Ömer bin Hattab *Radiyallahu Anhu* döneminde olmuştur. Bu şartları onlara uygulayan da Ömer bin Hattab'tır. Bu nedenle, bu şartlara “Ömer'in şartları” ismi verilir. Herhalde bu olay bundan önce olmuştur. Bakınız: İktizau's-Sıratı'l-Mustakim, 192

zimmeth ehli siması taşıyan bir kişiyi öldürmeleri haricinde, orada bulunanları öldürmelerinde bir sakınca yoktur. Ancak üzerinde Müslüman siması taşıyan birini gördüklerinde onun kimliğini çok iyi araştırmaları gerekir.”

Bu cümleyi şerheden Serahsi şunu söyler: “Çünkü hakikati bilinmeyen şeylerde simaya göre hüküm vermek asıldır. Allahu Teala bazı ayetlerde şöyle buyurmaktadır: “Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır”⁴⁹¹ “Sen onları görünce yüzlerinden tanırsın.”⁴⁹² Yanlışlıkla öldürmeyi telafi etmek mümkün olmaz. Ele geçen kişinin kimliğinin iyice araştırılıp netleştirilinceye kadar beklenilmesi ise Müslümanlara zarar getirmez. Çünkü ihtimal ifade eden sima, fasık bir kişinin getireceği haberden daha aşağı derecede değildir. Fasık haber getirdiğinde araştırma yapmak emredildiği gibi, bu tür simalarda da gerektiği gibi araştırma mecburiyeti vardır.”⁴⁹³

4- İyiliği Emretmek, Kötülüğü Yasaklamak, Mazlumun ve Darda Kalanın Yardımına Koşmak:

Bu tür ahlakın ve fiillerin sadece Müslümanlarda değil, bazı kafirlerde de bulunduğu bilinmektedir. Ümmü Seleme'den *Radıyallahu Anha* şöyle rivayet edilir: “Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dedim: “Hişam akrabayı gözetir ve misafiri ağırlardı, sıkıntıyı giderir ve yemek yedirirdi. Eğer anlayıp Müslüman olsaydı bu yaptıklarının ona faydası olur muydu?” Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Hayır, o dünyada övülmek ve anılmak için verirdi. Birgün olsun ‘Rabbim, ahiret gününde hatamı bağışla’ demedi.”⁴⁹⁴

Müslim, Aişe'den *Radıyallahu Anha* şöyle rivayet eder: “Dedim ki; “Ya Rasulullah, İbn-i Ced'an cahiliyye döneminde akrabayı gözetir ve fakirleri doyururdu. Bu yaptıklarının ona bir yararı olur mu?” Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Hayır ey Aişe! Ona bir yarar sağlamaz. Çünkü o bir gün olsun ‘Rabbim, ahiret gününde hatamı (şirk) bağışla’ demedi.”

Hakim bin Hizam hadisi de buna delalet eder. O, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demiştir: “Cahiliyyede benim sadaka, köle azadı yahut akraba ziyareti gibi, ibadet olarak yaptığım şeyler hakkında ne dersin? Bunlarda ecir var mıdır?” Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle

⁴⁹¹ 48 Fetih/29

⁴⁹² 2 Bakara/273

⁴⁹³ Şerhu's-Siyer'l-Kebir, 4/1444

⁴⁹⁴ Ebu Ya'la ve ayrıca Tabarani el-Kebir'de rivayet etmiştir.

buyurdu: “Hayır olarak geçmişte yaptığın ne varsa onun üzerine Müslüman oldun.”⁴⁹⁵

Şüphesiz kafirler arasında da güzel ahlakı seven, insanların yardımına koşan kişiler bulunmaktadır. Kafirlerde, amaçları değişik de olsa ilk yardım, infak, tedavi, muhtaçlara iyilik yapma gibi işleri yürüten kuruluşlar bulunmaktadır.

Burada sayılan alametlerin tamamı özellikle hak ile batılın karıştığı, beşeri yasaların mürtedleri ve mürted olmayı koruduğu, kitap ehlini ayırıcı kıyafet giymeye mecbur etmediği ve hatta birçok kişinin kafirlere benzediği mevcut yönetimler altında bu tür alametler tek başına kişilerin Müslümanlığını belirlemede yeterli olmaz. Ancak tekfir etmede acele etmeyi önleyicidirler ve insanların kan ve mallarının, gerekli araştırma yapılmadan heder edilmesine engel olur. Bu nedenle Allahu Teala şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayın dinleyin. Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek, ‘Sen mü’min değilsin’ demeyin.”⁴⁹⁶

Taberi *Rahimehullah* şöyle der: “Müslüman veya kafir olduğunu bilmediğiniz kişileri öldürmeden önce iyice araştırın. Kimliğini tespit edemediğiniz kişileri öldürmede acele etmeyen. Allahu Teala’ya, Rasulü’ne ve size düşman olduğunu kesin bildikleriniz dışında durumları belirsiz olan kişileri hemen öldürmeye kalkışmayın.”

Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz: Bu alametler tek başına kişinin Müslüman olduğuna delil olması için yeterli değildir. Ancak bu kişinin Müslüman olabileceği ihtimali için bir sebep niteliğindedirler. Çünkü bu alametlere sahip olan bir kişinin görünümü, küfürden çok İslam’a yakındır. Allahu Teala, bu durumlarda sözkonusu kişiyi tekfir etmemeyi ve hakkında gerekli araştırmayı yapmayı emretmiştir. Bunlar İslam’ın ihtimal taşıyan alametleri olmakla beraber sadece Müslümanlarda bulunmamaktadır. Sadece Müslümanlarda bulunan bir fiil veya sima olmuş olsaydı, araştırma yapmaya gerek kalmazdı.

İslam’ın ve Müslümanların alametleri olduğu gibi küfrün ve kafirlerin de kendine mahsus alametleri vardır. Bunlardan bazıları küfre delalet eden ve bulunması halinde tekfir için yeterli bir sebep olan alametlerdir. Bazı alametler ise tek başına kişilerin kafir olduğunu belirlemede yeterli değildir. Özellikle Müslümanlarda iman bağlarının gevşediği ve kötülüklerin yayıldığı

⁴⁹⁵ Muttefekun aleyh

⁴⁹⁶ 4 Nisa/94

ortamlarda, delaleti ihtimal taşıyan bu tür alametlere bakarak küfre karar vermek mümkün değildir.

Gerekli olan bir durumda, İslam'ın kesin olan alametlerinden birini izhar etmeyen kişi hakkında Müslüman hükmünü vermediğimiz ve özellikle günümüz toplumlarında karar vermek için yeterli olmayan ihtimalli alametler ile yetinmediğimiz gibi, küfre ihtimal taşıyan alametler, ona götüren yollar ve şekiller ile de gerekli araştırmayı yapmadan kişilerin kafir olduğuna dair hüküm veremeyiz. Şüphesiz ki ancak kafirde bulunan açık ve kesin sebepler ile insanları tekfir edebiliriz. Kişinin tekfiri için tek başına yeterli olmayan küfür alametlerinden bazıları şunlardır:

1) Kafirlerle Benzemek:

Sakalı kesmek gibi sima ve kıyafette onlara benzemek bu alametlerdendir. Bütün bunlar küfre götürmeyen günahlardandır. Sadece bunlara bakarak insanları tekfir etmek, aşırıların yöntemidir. Ancak kafirlerin küfür olan söylemlerini benimsemek, ibadetlerini yapmak ve Hristiyanlığa açıkça delalet eden haç takmak⁴⁹⁷ gibi batıl dinlerinin özellik ve hususiyetlerinden olan şeyleri taşımak veya giyinmek açık küfür alametlerindendir. Tirmizi'nin Süneni'nde ve Taberi'nin Tefsiri'nde aktarılan Adiy bin Hatim ile ilgili rivayette, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Adiy bin Hatim'in *Radiyallahu Anhu* takındığı haçı put olarak nitelemiştir.

Bâtılı açıkça simgeleyen ve din adamlarının giydiği kıyafetleri giymek küfrün açık alametlerindendir. Alimlerin kitaplarında belirttikleri zunnar (kuşak) bağlamak da bu türdendir. Nevevi *Rahimehullah*, Ravdatu't-Talibin isimli kitabında şöyle der: “Beline zunnar bağlamak küfürdür. Başına Mecusilerin takkesini takan kişi hakkında ihtilaf edilmiştir. Sahih olan görüşe göre bunu yapan kişi kafir olmaz. Kişinin zunnar niyetiyle beline ip bağlaması da küfür olup zunnar hükmindedir. Ticaret için beline zunnar bağlayıp daru'l-

⁴⁹⁷ Hristiyanların şirk akidelerini gösteren ve açıkça haç olup delaleti sarıh olan bir şeyi takmak bu kabildendir. Ancak sadece elbise, resim ve benzeri şeylerde çizgilerin kesişmesinden ibaret olan haç şekline bakarak insanları tekfir etmek doğru değildir. Çünkü bu tek başına insanları tekfir etmeye yeterli bir sebep olmaz. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, haç şeklinde olan hiçbir şeyi evinde bırakmadığını ve değiştirdiğini Buhari *Rahimehullah* rivayet etmektedir. Bakınız: 5952. El-İsmaili'nin rivayetinde, “Haç şekli yapan” olarak geçmektedir. Ancak şüpheye yol açan haç şeklinin elbise, kilim veya başka şeyler üzerinde bulunması ile Hristiyanların şirk akidelerini simgeleyen açık haç arasında fark vardır. Tekfir etmek, ancak sarıh ve açık küfür alameti olan haçın varlığı ile olabilir. Bu şekilde açık olmayan simgeler sebebi ile tekfir yapılamaz. Çünkü bu tür şeyler ihtimal derecesinde bir delil niteliğinde olur ki, böyle bir durumda nasıl davranılacağını yukarıda açıkladık.

harbe giren kişi de kafir olur. Ancak esirleri kurtarmak için bunu yaparsa kafir olmaz.”⁴⁹⁸

Kafirlerin batıl akideleri ve dinlerini simgelemeyen, genel olan giyimleri, kıyafetleri ve şekilleri ise, tekfir için tek başına yeterli bir sebep değildir. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, üzerinde serçe resmi olan bir elbise giydiğini gördüğü Abdullah bin Amr’a, “Bunlar kafirlerin elbiseleridir, giyme!”⁴⁹⁹ demesi buna delalet eder. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunu söylemek ile yetinmiştir. Bunları giymek de küfür olsaydı, gerekli açıklamayı yapar, tevbe etmeye çağırır ve şirk ve küfür olan söz ve ameller konusunda yaptığı gibi kesin olarak bundan sakındırırdı.

Müslüman olmayanlara benzemeyi şiddetle sakındıran bazı rivayetler vardır. Aşırıya kaçan bazı kişiler bu rivayetleri her türlü benzeme hakkında mutlak olarak kullanmaktadırlar. Halbuki bunların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Bu rivayetlerden birisi şudur: “Kim bir kavme benzerse, o da onlardandır.”⁵⁰⁰

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bu hadis zahiri manası itibari ile kafirlere benzemenin küfür olduğunu gerektirse de, bu benzeme en azından haram hükmündedir. Allahu Teala, “İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır”⁵⁰¹ buyurmaktadır. Bu hadis mutlak benzemeye de hamledilebilir. O durumda ise küfrü belirtir. Onlara benzediği kadarıyla onlardan olduğu anlamına da gelebilir. Dolayısıyla kafirlere benzediği şey küfür veya masiyet ise, kişinin de hükmü kafir veya masiyet sahibi olur.”⁵⁰²

İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah*, “o da onlardandır” ibaresi ile ilgili bu değerlendirmeleri çok önemlidir. Kafirlere benzemenin küfürde benzeme veya günahta benzeme olabileceğini ve herbirinin hükmünün farklı olduğunu, bunların tamamını içinde toplayan mutlak benzemenin ise kesin olarak küfrü ifade ettiğini belirtmektedir.

Allahu Teala’nın “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar”⁵⁰³ ayeti bunu açıklamaktadır. Kafirlere benzemenin bütün yönleri küfür olsaydı, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hiçbir şeyde onlara muvafakat etmemesi gerekirdi. Halbuki

⁴⁹⁸ Ravdatu’t-Talbin, 10/69

⁴⁹⁹ Müslim

⁵⁰⁰ Ebu Davud ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* senedinin iyi olduğunu söylemiştir. İktizau’s-Sıratı’l-Mustakim, 94

⁵⁰¹ 5 Maide/51

⁵⁰² İktizau’s-Sıratı’l-Mustakim, 95

⁵⁰³ 4 Nisa/48

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hakkında şu rivayet sabittir: “Hakkında bir emir bulunmayan konularda kitap ehline muvafakat etmeyi severdi.”⁵⁰⁴ Bütün bunlar, yukarıda aktardığımız hadisin çok yönlü olarak ve bu rivayetler ışığında değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Bazı aşırıların yaptıkları gibi, sadece sakal kesmesi, kafirlerin dinlerinin simgesi olmayan ve günlük hayatta giyindikleri gibi giyinmesi sebebi ile kişinin kafir olduğu, kan ve malının helal olduğu söylenemez. Genel olarak bütün meselelerde kafirlere benzeyen ise, onların bütün kötülüklerini toplamış ve onlar gibi olmuş olur.

Küfür veya günah olmayan meselelerinde onlara benzemeye gelince; bu da onlara benzeme yasağının genel kapsamı içindedir. Çünkü bunlar, bizzat yasak hükmünde olan işlere götüren bir kapıdır. Bu nedenle İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Kafirlere benzemek genelde kişiyi küfür veya masiyete götürür. Ya da netice olarak aynı anda hem küfre ve hem de masiyete götürebilir.”⁵⁰⁵

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, başka bir yerde de zahirde onlara benzemenin kalpte onlara bir nevi sevgi, sempati ve dostluk meydana getirdiğini, bu nedenle Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu kapıyı kesin olarak kapattığını ve onlara benzemeyi mutlak olarak yasakladığını belirtmektedir. Ancak fıkıh alimleri şöyle bir kural belirlemişlerdir: “Yasak, bir kötülük yolunu kapamak (Seddu’z-zeria) maksadı ile yapılmışsa, maslahat için kaldırılabilir.”⁵⁰⁶

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, kitaplarında bu kuraldan söz etmiş ve ihtiyaç yahut maslahat için onlara görünümde benzemenin küfür olmadığını aktararak şöyle demiştir: “Onlara muhalefet ancak onlarla cihad etmek, onları yenmek ve cizyeye bağlamak gibi din üstün olduktan sonra olur. Müslümanlar, ilk dönemde zayıf oldukları için onlara muhalefet etmek ile emrolunmadılar. Ne zaman ki din tamamlandı, üstün oldu ve yücelti, onlara muhalefet etme hükmü getirildi. Bugün daru’l-harpde veya daru’l-küfürde bulunan Müslüman, doğuracağı zarar açısından görünüşte onlara muhalefet etmek ile sorumlu değildir. Hatta onları dine davet etmek, durumlarından Müslümanları haberdar etmek (istihbarat toplamak),

⁵⁰⁴ Muttefekun aleyh

⁵⁰⁵ İktizau’s-Sıratı’l-Mustakim, 232

⁵⁰⁶ Bu nedenle bir çok alim, sebeplerinden dolayı, yasak olan vakitlerde namaz kılmayı maslahat açısından caiz görmüştür. Çünkü bu vakitlerde namaz kılmanın yasaklanması, mücerred olarak namaz kılmamak için değil, o vakitlerde ibadet eden müşriklere benzemek içindir. Dolayısıyla benzeme tehlikesi söz konusu değil ise ve maslahat olarak namaz kılma ihtiyacı giderilmiş olacaksa, yasak kalkar. Bakınız: Mecmuu’l-Fetava, 1/123

onların Müslümanlara olacak zararını önlemek gibi dini bir yarar gördüğünde, zaman zaman onlara karışması müstehap veya bazen vacip olur.

Muhalefet, Allahu Teala'nın dini üstün kıldığı ve kafirleri zelil ve hakir edip cizyeye bağladığı daru'l-İslam'da olur. Onlara muhalefet ve muvafakatın zaman ve mekana göre değiştiği ortaya çıktığına göre, bu konudaki hadislerin hakikati de ortaya çıkmış demektir.”⁵⁰⁷

Maslahat yahut ihtiyaç halinde işlenmesi caiz olan bir şeyin hiçbir zaman küfre götüren ve dinden çıkaran meseleler ile bir tutulması caiz olmaz. Bugün Müslüman kitlelerin ve avamın bu tür günah ve münker olan şeylerde kafirleri taklid ettiğini, hatta kimi Müslüman cemaatlerin sakalı kesmenin mübah olduğunu ve dış görünüşte kafirlere benzemenin ve onların adetlerini taklit etmenin bir sakıncasının bulunmadığını söylediğini görmekteyiz. Böyle bir meseleden dolayı tekfir kapısını açmak, tekfir konusunda açık bir sebep olmadığı halde günahkar Müslüman kitleleri tekfir etmek için büyük bir kapı açmak olur. Hatta bu iş, kafirlerin mü'minler ile savaşmak için azı dişlerini gösterdiği bir çok yerde, tağutların kendilerini esir alma, işkence etme ve savaş açma korkusuyla gizlenme, kıyafetlerini değiştirme ve sakallarını kesmeye mecbur olan mü'min mücahidlerin tekfir edilmesine kadar gider. Buhari'nin, İbn-i Abbas'tan *Radıyallahu Anhu* rivayet ettiği hadiste Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Mikdad'a şöyle demiştir: “Bir kimse içinde yaşadığı kafirlere karşı imanını gizledi. İmanını açığa vurduğunda ise kişi onu öldürdü. Nitekim, Mekke'de iken, bir zamanlar sen de imanını gizlemiştin.”⁵⁰⁸

2) Müslüman Olmayan Devletlerin Pasaportunu Taşımak ve Vatandaşı Olmak:

Bu alanda musibetin genel olduğu bilinmektedir. Tağutlar insanlar için yeryüzünü daraltmış ve onların izinleri, kimlikleri, kararları, pasaportları ve mahkemeleri olmadan hareket edilemez hale gelmiştir. Kabilesi olanlar veya birtakım güçlere dayananlar dışında bu çerçevenin dışında kalarak azimete sarılanlar yok gibidir. Dolayısıyla aklı başında olan hiçbir kimse, güçlüsünden zayıfına, erkeğinden kadınına kadar Müslümanların tamamının, bundan uzak durmadıkları ve çöllerde veya dağ başlarında yaşamadıkları için küfre girdiklerini söyleyemez.

Şüphesiz zalim tağutların baskı ve zorlamaları karşısında insanların boyun eğme ve itaat etme mecburiyetinde kalmaları ile, tağutların kuyruk ve yalakalarının yaptığı gibi, isteyerek ve kendi iradeleriyle onlara boyun eğme-

⁵⁰⁷ İktizau's-Sıratı'l-Mustakim, 192

⁵⁰⁸ Buhari, 6358

leri eşit değildir. Tağutların kimliğini veya pasaportunu taşıyan herkesin onların hükmünden razı olduğu veya onların kendisinden razı olduğu söylenemez. Nitekim bir süreliğine de olsa, bu evrakları kabul etmeyen bazı insanlar, gidecek yer bulamadıklarından dolayı tekrar bunları kabul etmek ve taşımak zorunda kalmışlardır.

Mekke'de kafirler Müslümanları zorluyordu. Bu hiçbir zaman Müslümanların onların dininden razı olduğu anlamına gelmiyordu. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bizzat kendisi davet için gittiği Taif'ten döndüğü ve Mekke'ye sokulmadığı gün müşrik olan Mut'im bin Adiy'in himayesini kabul etmiştir. Yine komşusu olan Ebu Diğne, Ebu Bekir'i *Radiyallahu Anhu* ve As bin Vail de Müslüman olan Ömer bin Hattab'ı *Radiyallahu Anhu* koruması altına almıştır.

Himayesi altına almak, hayatı için kişiye garanti vermektir. Hatta bugün sistemlerin insanlara pasaport ile sağladığından daha fazlasını içermektedir. Bütün bunlara rağmen, sahabenin *Radiyallahu Anhum*, müşriklerin dinine olan düşmanlıkları ve onlardan beri oluşları güneşin parlaklığından daha açıktı.

Bugün bizler ve bizim ile beraber olanların hiçbirisi bu tağutların sistemlerinden razı değiliz. Onlar da bizden razı değillerdir. Her yerde ve her zaman onları tekfir ediyoruz, hoşlarına gitmeyecek her şeyi söylüyoruz, onlardan ve sistemlerinden beri olduğumuzu ve düşmanlıklarımızı açıkça ilan ediyoruz. Bununla beraber bu sistemlerin ve yöneticilerinin kimlik ve pasaportlarını taşıyoruz. Allahu Teala'nın bizi bunlardan da en kısa zamanda kurtarmasını, katından bize bir yardımcı ve dost göndermesini diliyoruz.

Dolayısıyla sırf bu sebepten dolayı insanları tekfir etmek caiz değildir. Ancak bunun için kafirlere dostluk besleme, onların yönetim ve kanunlarını kabul etme ve üzerine yemin etme, onların erleri olarak çalışma gibi küfre götüren bir şeyi şart koşarlarsa, o zaman durum değişir. Bu konuda bizim yaşadığımız memleketler ile batı ülkeleri arasında bir fark yoktur. Batının tağutları ile doğunun tağutları kardeşler. Hatta batının tağutları bugün kendi halklarına daha merhametli, adaletli, hak ve özgürlüklerine daha saygılı ve insaflıdır.

Batıda ve doğuda, bu kafir hükümetlerin bulunduğu memleketlerde bir çok muvahhid Müslüman yaşamaktadır. Bu Müslümanlar tağutlardan ve küfür yönetimlerinden beri olduklarını ilan etmektedirler. Dolayısıyla kimlik ve pasaport sebebi ile insanları tekfir etmenin büyük bir hata olduğunu söyleyebiliriz.

Pasaport çıkarmak için tağutun hükmüne başvurduğunu öne sürerek bundan dolayı insanları tekfir edenler, şüphesiz aşırı ve ölçsüz hareket edenlerdir ve dinlerini tehlikeye atanlardır. Bunlar, küfre götüren ve tağuta

muhakeme olmanın ne olduğunu bilmeyen, teşri edilmesinde veya ortadan kaldırılmasında kullara hiçbir yetki tanınmayan Allahu Teala'nın belirlediği hükümler ile insanların içtihadlarına bırakılan hükümleri birbirinden ayıracak bilgidende yoksun olan kişilerdir. Şer'i hükmü idari hükümden ayıramayacak kadar cahil olan böylelerinin, insanları tekfir etme işine girmeleri helal olmaz. Allah'ın izni ile bu iki hüküm arasındaki farkı ileride belirteceğiz.

Bazıları bu sebeplerden dolayı insanları tekfir etmek için şu hadisi delil olarak gösterirler: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*: ‘Bir adam bir sinek sebebiyle cennete girdi. Bir adam da bir sinek sebebiyle cehenneme girdi’ buyurdu. Orada bulunanlar; ‘Bu nasıl olur ey Allah'ın Rasulü?’ dediler. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle devam etti: ‘İki adam, putları olup herkesin adak sunduğu bir kavme uğradı. Onlardan birine ‘Kurban sun!’ dediler. Adam ‘Kurban sunacak bir şeyim yok’ dedi. ‘Bir sinek de olsa, kurban sun!’ dediler. Böylece adam bir sineği putlara kurban olarak sundu ve onu serbest bıraktılar. Bu yaptığı sebebi ile cehenneme girdi. Diğer kişiye de ‘Kurban sun!’ dediler. Adam ‘Allah’tan başkasına kurban sunmam’ dedi. Bunun üzerine boynunu vurdular. Bu adam ise cennete girdi.”⁵⁰⁹ Bu insanlar, Allahu Teala’dan başkasına bir sineği kurban olarak sunan kişinin kafir olup ateşe girdiğine bakarak kafirlerin verdiği pasaportu kabul eden ve taşıyan kişinin de kafir olduğunu söylerler. Bunlara cevap olarak şöyle deriz:

Şüphe yok ki nakıştan önce tahtın hazır olması gerekir. Her şeyden önce hadis merfu olarak değil, mevkuf olarak rivayet edilmiştir. “Teysirü'l-Azizi'l-Hamid Şerhu Kitabı't-Tevhid” isimli eserin yazarı, “Allahu Teala’dan başkası adına kurban kesmek” bölümünde bu hadisi zikretmiş ve bu hadisi İmam Ahmed’in rivayet ettiğini söylemiştir. Hadisin rivayetinde birinci halkayı oluşturan Tarık bin Şihab’ın sahabeden olup olmadığı ihtilaflıdır. Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gördüğü, ancak ondan bir şey dinlemediği söylenir ki bu durumda hadis mürsel olur. Kitabın yazarı, bu hadis hakkında İbnu'l-Kayyim’in *Rahimehullah* “Müsned’i inceledim orada bu hadise rastlamadım, herhalde imam “Kitabu’z-Zühd” veya başka yerde bunu rivayet etmiş olabilir” sözünü nakletmektedir.

Durum aynen İbnu'l-Kayyim’in *Rahimehullah* dediği gibidir. Söz konusu rivayet İmam Ahmed’in *Rahimehullah* “Kitabu’z-Zühd” isimli eserinde 32-33. sayfa, 84 nolu maddede geçmektedir. Oğlu Abdullah ondan nakletmiş, ancak merfu olduğunu belirtmemiştir. Sadece “Tarık bin Şihab’dan, o da Süleyman’dan” diyerek belirtmiştir. Hadisin senedinde

⁵⁰⁹ İmam Ahmed, Tarık bin Şihab’tan rivayet etmiştir.

sözü edilen kişi meçhul biridir. Kitabı'z-Züh'd'e ilavede bulunan kişi bunun Selman-ı Farisi olduğunu söyler. Böyle olursa, hadis merfu olmaz. Selman'dan nakledildiği sabit ise⁵¹⁰, israiliyattandır. Çünkü Selman'a "İki kitap (yani İncil ve Furkan) sahibi" denilirdi.⁵¹¹ Uzun süre Yahudi ve Hristiyanlardan olan kitap ehli ile oturup kalkmıştır. Doğrusunu Allahu Teala bilir. Ne olursa olsun, böyle bir habere dayanarak insanları tekfir etmek, kanı ve malı helal saymak doğru değildir.

Bu rivayetin sahih olduğunu varsaysak bile, her şeyden önce pasaport sebebiyle insanları tekfir etmek için bunu delil olarak kullanmak hatalıdır. Şöyle ki:

A- Bu hadiste aktarılan haber bu ümmetten öncekilere dair bir haberdir. Bilindiği gibi bizden öncekilerin haberi, bizim şeriatımız ile çelişirse kabul edilmez. Çünkü Allahu Teala, Tevhid dışında her ümmete ayrı bir şeriat vermiştir. Burada kastettiğimiz ve bizim şeriatımızda olan şey, ikrah engelidir. Bilindiği gibi Allahu Teala muteber olan ikrahı tekfir veya günahkar sayma engellerinden biri olarak vazetmiştir. Bu ise sadece bu ümmete mahsustur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allahu Teala ümmetimin yanılarak, unutarak ve zorlanarak yaptıklarını affetmiştir."⁵¹² Bu, Allahu Teala'nın bu ümmete olan rahmet ve kolaylaştırmasıdır. Bizden öncekiler ikrah sebebiyle mazur sayılmazlardı. Yukarıda aktardığımız hadis sahih ise, kurban sunmayan kişinin öldürüldüğü belirtilmektedir. Öldürülme tehdidi altında kurban sunan kişinin ateşe girdiğinin bildirilmesi, bu haberin bizim şeriatımıza aykırı olup delil gösterilmeye elverişli olmadığını göstermektedir.

B- Ateşe girme tehdidi, amellerin boşa gitmesi ve cehennemde ebedi kalma tehdidi gibi başka bir karine yoksa, söz veya fiilin büyük küfür olduğuna delalet için tek başına yeterli değildir. Çünkü Tevhid ehlinde olduğu halde günahları kadar ateşe girip, daha sonra Allahu Teala'nın lütfu ile cennete girecek kişiler olduğu sabit olmuştur.

C- Bu hadiste aktarılan ve sahibinin ateşe girmesine sebep olan olayda kişiyi küfre sokacak sebep bulunmaktadır. Biz, bu tür küfür sebepleri

⁵¹⁰ Daha sonra Ebu Nuaym'ın Hilye'sinde 1/203'de, hadisin Selman-ı Farisi'den *Radiyallahu Anhu* rivayet edildiğini gördüm

⁵¹¹ Bakınız: İbn-i Abdilber, em-İstiab, 196

⁵¹² İbn-i Mace, Beyhaki, Darekutni ve Hakim 2/198 de rivayet etmiştir. İbn-i Ebi Hatim illetli saymış ve başkaları da zayıf olarak saymış ise de, alimler onu kabul etmişlerdir. Çünkü Kur'an ve Sünnet'ten sabit şahitleri vardır. Ayrıca aslının olduğunu belirten başka varyantları da bulunmaktadır. Bakınız: Sehabe, el-Makasid, 230. Nevevi *Rahimehullah* Kırk Hadis isimli eserinde, bu hadisin hasen olduğunu söylemektedir.

taşıyan pasaportların çıkarılmasını veya taşınmasını caiz görmüyoruz. Bizim karşı çıktığımız, açık bir küfür sebebi taşımasa bile, pasaport çıkaran ve taşıyan insanların tamamını tekfir etme meselesidir. Bundan dolayı insanları tekfir edenler, pasaport çıkarmak için başvurmayı bile tağutun hükmüne başvurmak olarak değerlendirirler. Her halukarda sebebin pasaport ile ilgisi yoktur. Yolculuk yapmak için tağutların verdiği pasaport, galip ve egemen olanların mağlup olan insanlara verdikleri bir belgedir. Küfre götüren bir sebep taşııyorsa, pasaporta muhtaç olan ve alan kişiler acaba hangi sebep ile tekfir edilebilir?

3) Kafirlerin Küfre Delaleti Açık Olmayan Bayrağını Veya Simgelerini Taşımak, Devlet Dairelerine Veya Meydanlara Asılmış Resimlerin Altında Bulunmak:

Bunların hiçbirisi, insanları tekfir etmek için yeterli birer sebep niteliğinde değildir. Bayrak sebebiyle insanları tekfir edenler, bildiğimiz kadarıyla şu iki sebebe binaen bunu yapmaktadırlar:

Birincisi; onları yüceltmek ve saygı göstermek, putlara saygı ve tazim göstermek gibidir ilkesi. Halbuki bu doğru ve iyi bir tespit değildir. Putları yüceltmek, ilahlaştırma ve kulluk manasındadır. Korku ve ümidin bulunduğu bir ibadettir. Bunu yapanlar, putlara korku ve ümit bağlarlar, putların fayda ve zarar verdiğini ve Allahu Teala'ya yaklaştırdığını düşünürler.

Yüceltme fiilinde, korku, ümit, ilahlaştırma, sevgi ve sevap düşüncesi yoksa, ibadet veya şirk anlamına da gelmez. Aşırılık ve abartma ile yapılması halinde, buna yol açabilecek bir kapı niteliğini alır. Aynı şekilde her sevgi ve korku da ibadet değildir. Mutlaka bunların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Kimsenin, bu bayrak ve buna benzer simgeleri ibadet niyetiyle yücelttiğini bilmiyorum. Sadece abartma kabilinden bir yüceltme bulunmaktadır. Şirke yol açabileceği endişesi taşıyan, ama kendisi şirk olmayan yüceltme, abartma, saygı ve tazim olsa olsa Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yasakladığı, yöneticilere karşı saygı adına ayağa kalkma türünden bir meseledir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hasta iken oturarak namaz kıldığında sahabenin *Radiyallahu Anhum* oturmadığını görünce, onları bundan neyhetmiş ve şöyle demiştir: “Az önce neredeyse Bizans ve İranlıların yaptığını yapacaktınız. Kralları otururken onlar ayakta dururlar. Siz bunu yapmayın.”⁵¹³ İmam Ahmed'in rivayetinde ise şöyle geçmektedir: “Acemin birbirlerine saygı göstermek amacı ile ayağa kalktığı gibi siz de ayağa kalkmayın.”⁵¹⁴

⁵¹³ Müslim

⁵¹⁴ Müsned, 5/253-256. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu hadis ile ilgili olarak Müslüman olmayan milletlere muhalefet konusunu irdelemiş ve bu yönde mensuh olmadığını söylemiş-

Sahabenin *Radiyallahu Anhum* bu şekilde davranması, küfür anlamı taşımamıştır. Elle selamlama, saygı ve tazim gösterme, ayağa kalkma gibi günümüz devletlerinin ortaya çıkardığı bu törenler, İslam devletini yok eden, Müslümanları bölüp parçalayan, İslam'ın bayrağını indiren bu yönetimler ve devletlerin simgelerine saygı anlamı taşısa bile, mücerred olarak, küfre götüren bir ibadet anlamı taşımaz.

Bu mesele için “Saygı ve bağlılık içinde Allah’a kulluk edin”⁵¹⁵ ayetini delil olarak göstermek de doğru değildir. Uzunca ayakta durmak anlamında kullanılsa bile, ayette geçen kunuttan maksat, namaz ve içinde dua olan ibadetlerdir. Yoksa herhangi bir amaçla mübah olan ayakta durma veya yasaklanan saygı ve hürmet için ayakta durma manasında değildir. Bu duruşların hiçbiri ibadet veya küfür niteliğinde olmaz.

Alimler, kunut sözcüğünün on kadar manası olduğunu belirtmişlerdir.⁵¹⁶ Bu manalardan bazıları uzunca duruş, huşu, itaat, dua ve konuşmama olarak sayılabilir. Namazın farz kılındığı ilk zamanlarda sahabe *Radiyallahu Anhum* bazen namazda konuşurlardı. Sonra bu ayet indi ve konuşma yasaklandı. Zeyd bin Erkam’dan *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet edilmektedir: “Rasulullah zamanında “Saygı ve bağlılık içinde Allah’a durun” ayeti ininceye kadar kişi ihtiyacı olduğunda namazda arkadaşıyla konuşurdu. Ayet inince konuşmamız yasaklandı.”

Meselenin bu şekilde tafsilatına inilerek değerlendirilmesi gerektiğine göre, bayrak ve çeşitli simgeler karşısında ibadet ve itaat düşüncesiyle duranların bulunması ihtimali bulunsa bile, delaleti açık olmayan amellerdeki uygulamanın aynısı yapılır. Böyle bir şey küfre kapı açan bir günah, münker veya masiyet olabilir. Ya da Allahu Teala’dan başkasına yapılan ve kişiyi küfre götüren bir ibadet de olabilir.

Bu meselenin delaleti ihtimal taşıyan fiillerden olmasının sebeplerinden biri de, ilk asırlarda Müslümanların da seçtikleri bayraklarının olması ve insanların bu tür bayraklar kullanmaya ihtiyaç duymalarıdır.

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Ukab denilen siyah bir sancağı vardı. Ebu Davud, sahabeden

tir. Oturan imamın arkasında oturma hükmünün mensuh olması halinde bile, bu hadisin mensuh olmadığını ve bu konuda hükmünün sahih olduğunu belirtmiştir. Bakınız: İktizau’s-Sıratı’l-mustakim

⁵¹⁵ 2 Bakara/238

⁵¹⁶ Şevkani, Neylu’l-Evtar, Kitabu’l-libas, 83

Radiyallahu Anhum birinin şöyle dediğini nakleder: “Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sarı bir sancağını gördüm, beyaz sancakları da vardı.”⁵¹⁷

Müslümanlar savaşta bu sancakların etrafında toplanır, yere düşmesine gayret ederlerdi. Bu ise bayraklara saygı gösterip yüceltmek gerektiğini söyleyen kimilerinin kendilerine delil olarak gösterdikleri bir olaydır. Mute Savaşı’nda şehid düşen Cafer bin Ebi Talib’in *Radiyallahu Anhu* olayını zikrederler. Cafer bin Ebi Talib *Radiyallahu Anhu* sancağı tuttuğu sağ eli kesilince, sancağı sol eline aldı, o da kesilince sancağı kucakladı. Bu nedenle “Zu’l-Cenaheyne (iki kanat sahibi)” künyesi ile anılırdı. Bütün bunlar, bu meselenin en azından delaleti ihtimal taşıyan fiillerden olduğunu gösterir.

Diğer taraftan bazı alimler, bundan daha ciddi bir mesele olan rüku ve secde hareketini ele almışlar ve birine ilah olduğu gerekçesiyle secde yapma ile kralların yanına girip saygı ifadesi olarak yere eğilmeyi birbirinden ayırmışlardır. Birine ilahlık düşüncesiyle secde veya rüku yapmayı şirk kabul ederken, sadece saygı ifadesi olarak yere kapanmayı küfür olarak saymamışlardır.⁵¹⁸ Ancak bu, hiç bir zaman saygı gayesi ile de olsa bu tür hareketlerin yapılmasının mübah olduğunu göstermez.

B- Bu bayrakların, Allahu Teala’nın hükmü ile hükmetmeyen küfür sistemlerini sembolize ettiği iddiası. Bunlar, bu bayrakları diken, yücelten ve saygı gösterenlerin kafir sistemlerin dostu olacağını ve dolayısıyla da küfre gireceğini söylerler. Halbuki bu, delaleti ihtimal taşıyan bir sebeptir. Dolayısıyla gerekli araştırmanın yapılması ve her fiilin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Her şeyden önce bir takım insanlar bu bayrakları sistemlerin ve yöneticilerin sembolü olarak değil, vatan ve memleketin sembolü olarak görmektedir. Yöneticiler, sistemler ve hükümetler değişebilir. Ancak bu bayraklar nadiren değişir. Bunun en açık örneği, Filistin halkının onlarca yıldır kullandıkları bayraklarıdır. Bu bayrağın sembolize ettiği bir yönetim veya yönetici bulunmamaktadır. Bu durum kafirlere benzemek ve cahiliyye çağrılarından ise de, buradaki konumuz bu değildir. Buradaki konumuz, bu fiilin, tek başına küfre götürmeye yeterli bir sebep olup olmadığıdır. Bana göre bu fiil, tek başına küfre sebep olmaya yeterli değildir. Bu nedenle de, bayrağı diken ve taşıyanın niyet ve maksadının araştırılıp ortaya çıkarılması

⁵¹⁷ Zadu’l-Mead, 1/131

⁵¹⁸ Bakınız: Şevkani, Es-Seylu’l-Carrar, 4/580. Yine kral ve hükümdarlara saygı ifadesi olarak insanların yeri öpmesi, rüku ve secdeye kapanması ile bunu ibadet ve din olarak yapanların arasındaki fark için bakınız: Mecmuu’l-Fetava, 1/257. İbn-i Nuceym’in, ibadet niyetiyle yapılan eğilme ve secdeleri, saygı amaçlı yapılanlarından ayırması ve ayrıca alimlerin çoğunluğuna göre bunu saygı amacıyla yapanların kafir olmadıkları ile ilgili olarak bakınız: El-Bahru’r-Raik, 5/134

gerekir. Şayet Allahu Teala'nın hükümlerini uygulamayan kafir bir yönetime bağlılık ve itaat, onu yüceltme ve kutsama amacıyla yapılıyorsa, küfür için yeterli bir sebep olur. Çünkü ikrah olmaksızın kafirlerin yanında yer almak ve onların parti ve grubundan olduğunu ilan etmek, onların dine düşmanlıklarında ortaklık, Allahu Teala ve Rasulü'ne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* meydan okumalarını paylaşmak anlamına gelir. Ancak bunun dışında bir amaçla bu bayrağı bulunduruyor veya taşıyorsa, cehalet ve sapıklığına rağmen, sadece bundan dolayı onu tekfir etmek caiz olmaz.

Abdullah bin Abdullatif Alu's-şeyh, "Ed-Dureru's-Seniyye" isimli kitapta, can ve malının selameti için kafirlerin velayeti altına girmeyi helal görüp, bunun kafirlerden birini koruma memuru (bekçi gibi) tutmak ile aynı nitelikte olduğunu söyleyenlere cevap olarak şöyle demektedir: "Bu batıl bir kıyastır. Durumun gerektirmesi halinde malın selameti için Müslüman, zalim veya facir bir koruma bulundurmamak caizdir. Ancak kafirlerin velayeti girmek ve bunun bir alameti olarak da, onların verdiği bayrağı kullanmak küfürdür. Bu, malın telafi olmasını önlemek için koruma bulundurmamak gibi değildir. Kafirlerden alınan bayrak semboldür ve onların emrine boyun eğdikleri ve velayeti altına girdiklerinin alametidir. Bu ise onlara zahirde muvafakat anlamına gelir."⁵¹⁹

Görüldüğü gibi, tek başına bayrağı kullanmanın değil, kafirlerin velayetlerinin altına girmenin küfür olduğu belirtilmektedir. Kafirlerin bayrağını kullanmak caiz olmamakla beraber, tek başına delaleti açık bir küfür sebebi de değildir. Bayraklarını alıp yüceltmek ve asmak, onların emrine boyun eğmek ve himayeleri altına girmenin alametidir. Alamet ise, tekfir için açık bir sebep olmaz.

Bazıları ise bu bayrakları haç ile kıyas etmişlerdir. Bu da doğru değildir. Çünkü haçın Hristiyanlık akidesine delaleti açıktır ve bu herkes tarafından bilinmektedir. Tirmizi ve Taberani'de aktarılan bir rivayette, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* haç put olarak nitelemiştir.

Halbuki bayraklar ve simgeler böyle değildir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* haç şekline benzer olan ne varsa hepsini evinden çıkarmıştır. Bununla beraber haç şekli yapan insanı tekfir etmek de caiz değildir. Çünkü her haç veya haç şekli Hristiyanların şirk ve küfür akidesine delalet etmez. Haç şeklinin delaleti, haçın bizzat kendisinin delaleti kadar açık değildir. Gerçi benzer bütün haç şekillerini ortadan kaldırmak müstehaptır. Bu bayraklar ve simgeler için de durum aynı olup onların şeklini değiştirmek gerekir.

⁵¹⁹ Ed-Dureru's-Seniyye, 245, "Mürtedin Hükümü" bölümü.

Tağutlar, hakkı batıla karıştırmaya ve halkın dini duygularıyla oynamaya çok hevesli ve gayretlidirler. Bu bayrak ve simgelere, Tevhid kelimesi veya “Allah size yardım ederse, artık size üstün gelecek kimse yoktur”⁵²⁰ ayeti gibi İslam’ın bazı sembollerini ve özelliklerini koymuşlardır. Bu ise sözkonusu bayrak ve simgelere saygı gösterme konusunu müşkil kılmaktadır. İslam’dan bu tür semboller veya ayetler taşıdığı halde onlara saygısızlık yapmayı, ikram etme ve değer vermeyi red etmeyi kim caiz görür? Bütün bunlar ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmeden bu bayrakları asmayı, yüceltmeyi veya saygı göstermeyi tekfirin sebebi olarak kabul etmenin acelecilik, tedbirsizlik ve isabetsizlik olduğunu göstermektedir.

Bu simgelerden biri de taşutların devlet dairelerinde asılı olan resimleri ve sözleridir. Bunları kamu görevlilerinin dairelerinde, evlerinde, iş yerlerinde çerçeveletip asarlar. Bu resim ve sözler de, bunların asılı olduğu yerlerde oturan kişilerin tekfiri için yeterli bir sebep değildir. İster memur olsun, ister bir işi için oraya girmiş olsun, bu tür simgelerin asılı olduğu yerlerde oturan kişileri tekfir etmek, kan ve mallarının helal olduğunu söylemek doğru değildir.

Bugün bu simgeler ve resimler cadde ve sokaklarda ve bütün kurumlarda genel bir musibet halini almıştır. Onları asmakta kişinin hür iradesi bulunmadığı sürece, sadece bundan dolayı tekfir etmek doğru olmaz. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Mekke’de iken Kabe’nin etrafında ve damında üçyüzden fazla put vardı. Bunlar Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Kabe’nin yanında namaz kılmaktan alıkoymazdı. Buhari şöyle rivayet eder: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Kabe’nin yanında namaz kılar-ken Ukbe bin Ebi Muayt geldi, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* elbisesini boynuna doladı ve onu boğacak gibi sıktı.”⁵²¹ Halbuki Kabe’den ve dolayısıyla da o putlardan uzakta namaz kılmak caiz idi. Putların orada bulunması ve onları kırmaya gücünün yetmemesine rağmen, bu durum Rasulullah’ı *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Kabe’nin yanında oturmaktan alıkoymazdı.⁵²² Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* orada oturmayla mecbur olmayıp başka bir yerde de oturabilirdi. Bu da göstermektedir ki taşutların resim ve söylemlerinin asılı bulunduğu yerde oturmak ve bulun-

⁵²⁰ 3 Al-i İmran/160

⁵²¹ Buhari, 3856

⁵²² Buhari, Habbab bin Eret’ten *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet etmektedir: “Hırkasını ensesine dayamış Kabe’nin gölgesinde istirahat ederken Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* müşriklerden çektiğimiz sıkıntılardan dolayı şikayette bulundum ve “Bizler için Allah’tan yardım dilemeyecek misiniz? Bizim için dua etmeyecek misiniz?” dedim.

makta bir sakınca yoktur ve bundan dolayı ancak aşırıya gidenler insanları tekfir eder.

Kişinin bu resim veya sözlerin yanında bulunuyor olması, onlardan hoşnut olduğu veya onları yücelttiği anlamına gelmez. Kaldı ki bu şeyler, toplumda insanların istememesine rağmen genel bir musibet haline gelmiştir. Üzerinde tağutların resimleri veya sembolleri bulunan para hemen her Müslümanın elinde ve cebinde bulunmaktadır.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında ve ondan sonraki dönemlerde Müslümanlar İran'ın, Bizans'ın ve başkalarının paralarını kullanmışlardır. Çünkü Abdulmelik bin Mervan zamanına kadar Müslümanların özel paraları yoktu. Müslümanlar o zamana kadar üzerinde kral ve hükümdarların resimleri bulunan paraları kullanırlardı. Bugüne kadar onlardan mevcut olan örneklerde bu durum açıkça görülmektedir.⁵²³

Sonuç olarak, çoğu ihtimal ifade eden yahut masiyet türünden olan ve ölçüleri kesin olmayan bir takım sebepler ve alametler, kişi hakkında küfür hükmü vermek için yeterli değildir. Özellikle daru'l-İslam olmayan yerlerde bu konuda gerekli araştırma yapılmadan kimse tekfir edilmemelidir.

⁵²³ Arkeoloji bilginleri Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında, üzerinde Kisra'nın yarım beden resminin bulunduğu Dinarın kullanıldığını, Gümüş dinar ise Bizans kralı ve ellerinde Hristiyan patriğinin bastonunu tutan iki oğlunun resmini taşıyan bir para olduğunu ve bu paralardan bugüne kadar sikkeler bulunduğunu belirtirler. Arkeolog Rafet en-Nebravi'nin bir araştırmasından naklen.

-10-**ŞER’İ İSBAT YOLLARINA İTİBAR ETMEDEN, ZAN VE ŞÜPHEYE DAYANARAK YAPILAN TEKFİR**

Tekfir konusunda yapılan önemli hatalardan biri de, şer’i ispat yollarına dayanmadan, kişileri zan ve şüphe üzere tekfir etmektir. Bu hata, dini duygunun ve Allah korkusunun zayıfladığı zamanlarda hasım taraflar arasında çokça yapılan uygulamalardandır. Buna nefsi duygular, kişisel düşmanlıklar, kıskançlık ve haksızlıklar sebep olmaktadır. Kişiler, hasımlarını tekfir etmek için onun ağzından çıkacak yanlış sözleri ve hataları kollamaya çalışırlar. Din adına kalemleriyle ahkam kesen, hevaları ile hareket ederek, istediklerini koruyan ve istediklerini dışlayan insanlar bunu yapmaktadır. Şöyle bir tabir vardır: “Rıza ile bakan göz hiçbir kusuru görmez, ama kötüleyen göz, bütün kusurları sergiler.” Böylesi Allahu Teala’nın şu ayetini görmezlikten gelmektedirler: “Ey iman edenler! Eğer fasıkın biri size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa sataşırsınız da sonra yaptığınıza pişman olursunuz.”⁵²⁴ Halbuki bütün İslam alimlerinin ittifakı ile, bir kişinin bir gerekçe ile tekfir edilmesi, ancak adaletli iki şahit yahut kendisinin itiraf ve ikrarı ile mümkün olur.

İbn-i Kudame *Rahimehullah*, “el-Muğni” isimli eserinde şöyle der: “Alimlerin çoğunun görüşüne göre bir kişinin mürted olduğu konusunda adaletli iki şahidin tanıklığı geçerlidir. Malik, Şafii, Evzai ve Hanefiler bu görüştedir. İbnu’l-Munzir şöyle der: Alimlerin çoğunluğu bu görüştedir, ancak Hasan el-Basri buna muhalefet ederek cezası ölüm olduğundan dolayı zinaya kıyas ile riddetin sabit olması için dört şahidi şart koşturmuştur. Allahu Teala, kanların helal hale geldiği küfürden daha aşağı derecede olan suçlarda bile adaleti şart koşturmuştur. Allahu Teala şöyle buyurur: “İçinizden adalet sahibi iki kişiyi şahit tutun.”⁵²⁵ Başka bir ayette ise Allahu Teala şöyle buyurur: “..rıza göstereceğiniz şahitlerden olmak üzere..”⁵²⁶ Bir hadiste ise şöyle

⁵²⁴ 49 Hucurat/6

⁵²⁵ 65 Talak/2

⁵²⁶ 2 Bakara/282

geçer: “Hain erkek ve hain kadının, zani erkek ve zani kadının ve kardeşine kin taşıyan kimsenin şahadeti caiz değildir.”⁵²⁷

Bu konuda kafir, deli, çocuk yahut sanığın düşmanı olması veya adalet şartlarını taşımıyor olması gibi durumlardan biri ile şahidin tanıklığının geçersiz olması ve bununla birlikte sanığın da, kendisine isnad edilen suç kabul etmeyip, mü’min olduğunu söyleyerek suçlamaları reddetmesi durumu tekfire engel niteliğindedir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Şafii, Ahmed ve Ebu Hanife’ye göre mürted olduğuna dair tek kişinin şahitlikte bulunduğu kişi bunu kabul etmeyip şahadet kelimesini söylerse, Müslüman olduğuna karar verilir ve hakkında tanıklık yapılan şeyi itiraf etmesine ihtiyaç kalmaz. Durum bu iken, hakkında adaletli iki şahidin tanıklık yapmadığı kişi için suçlama nasıl kabul edilebilir.”⁵²⁸

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Mürted olduğuna dair şahitlik yapıldığında, kişi “Aklım erdiğinden beri şahadet kelimesini getirmeye devam ediyorum” derse, hiçbir şey açıklaması istenmez. Kendisinden veya şahitlik yapanlardan irtidat etmesinin sebebi de sorulmaz. El-Hırki ve Şafii mezhebinden başkaları bunu böyle belirtmişlerdir.⁵²⁹ Kendisinin küfrüne sebep olacak bir söz söylediği iddia edildiğinde, “Söylediysem, ondan tevbe ediyorum” veya “tevbe ettim” derse, bu cevaptan başka kendisinden bir şey istenmez.”⁵³⁰

İmam Şafii *Rahimehullah* şöyle der: “Namaz kılmadığı iddia edilen kişi söyleyenleri yalanlarsa, onun söylediği kabul edilir.”⁵³¹

Mihcen ed-Deyli’den *Radiyallahu Anhu* babası hakkında rivayet edilen şu hadisi buna delil olarak göstermişlerdir: “Babası (Mihcen), Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* meclisinde bulunuyordu. O sırada namaz için ezan okundu. Rasulullah *Aleyhissalatu Vesselam* kalktı, namaz kıldı ve döndü. Mihcan hala yerindeydi. Rasulullah ona, “Herkesle beraber namaz kılmana mani olan şey nedir, sen Müslüman bir adam değil misin?” dedi. Mihcen: “Elbette Müslümanım, ancak ben ailemle namazımı kılmıştım!” dedi. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Mescide geldi-

⁵²⁷ İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Adaletli de olsa düşmanın, düşman hakkındaki şahitliği kabul edilmez.” *El-Feteva*, 35/120

⁵²⁸ *Mecmuu’l-Fetava*, 35/124

⁵²⁹ El-Muğni, “Mürted olduğuna ilişkin hakkında şahitlik yapıldığı halde “Ben küfür olan bir şey yapmadım” diyen kişinin durumu” bölümüne bakınız, 8/99.

⁵³⁰ *İlamu’l-Muvakkin*, 3/398

⁵³¹ *El-Um*, 1/390

ğin zaman namaza kalkılırsa kılmış bile olsan cemaatle birlikte sen de namaz kıl.”⁵³²

İbn-i Abdilber bu rivayetten şu sonucu çıkarmaktadır: “Namazı kabul ettiğini ve kıldığını söyleyen kişinin sözüne itibar edilir. Çünkü Mihcen *Radiyallahu Anhu*, namazı evde kıldığını söylemiş ve Rasulullah da *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onun bu sözünü kabul etmiştir.”⁵³³

Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: “Hakim onu öldürmek istediğinde kişi namazını evde kıldığını iddia ederse ona dokunulmaz.”⁵³⁴

Öyle kişiler gördüm ki hata veya husumet sebebiyle adalet sahibi olmadığı veya zaptı yetersiz olan kişilerin hasımları hakkında söylediklerini araştırma yapmadan kabul ederler. Çünkü şahitlerde olması gereken şartlar onları ilgilendirmedikleri gibi, tekfirin şart ve engellerini gözönünde bulundurmak da onları fazla ilgilendirmez. Onların ilk ve son arzusu, hasmının tekfir edilmesidir. Hatta husumet ve nefretleri bazen kişinin tevbesini reddetme, istiğfar ve özür dilemesini kabul etmemeye kadar götürür. Tahkik ve tetkik eden akıllı bir insan bunları red edip söylenenlerin yalan ve yanlış olduğuna dair binlerce yemin etse bile, ona iltifat etmezler ve kulak vermezler. Düşmanlık sürdüğü müddetçe o kişiye bu lekeyi sürmeye devam ederler. İthamın şer’i yollarla ispat edilememesi ve suçlanan kişinin karşı çıkıp yemin ile bunu red etmesine rağmen, bu kötülüğü işlemeye devam ederler.

Hakikatte suçu işlemiş olsa bile, bu suçu işlediği şer’i yollarla ispat edilemeyen kişilerin durumu, dünyevi hükümlere göre o suçu işlemeyen kişilerin durumu gibidir. Çünkü Allahu Teala, dünya ahkâmında insanların kalp ve iç dünyalarını araştırmakla bizi yükümlü tutmamıştır. Zina ettiği halde suçu işlediği şer’i bir yolla sabit olmayan kişi, Allahu Teala’nın ilminde gerçekten zina etmiş bir kişi niteliğinde olsa bile, dünyevi hükümlere göre zina etmemiş olarak sayılır. Dünyada şer’i hükümler ancak şer’i ispat yollarına dayanır. Şer’i ve muteber olan bu ispat yollarından herhangi birisi ile suçu işlediği tesbit edilemeyen kişiler, dünyevi hükümlere göre sorumlu tutulmadıkları gibi kendilerine ceza da uygulanmaz. Bir kişi hakkında zina işlediğine dair tanıklık yapan, bu söylediğini kendisi dışında üç şahit daha bularak kanıtlayamaz ise, kendisine iftira cezası uygulanır ve adalet özelliğini de yitirmiş olur. Dünyada uygulanan diğer hükümler de böyledir.

⁵³² Malik, Muvatta’da, Ahmed, Nesai ve Hakim rivayet etmiştir. Hakim, bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

⁵³³ İbn-i Abdilber, Et-Temhid, 4/224

⁵³⁴ Ravdatu’t-Talibin, 2/147

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, delil veya itiraf ile sabit olmadıkça sırf kendi bilgisi, tek kişinin şahitliği veya sadece vahyin bildirmesinden hareketle had cezalarını uygulamazdı. Küfürleri şer’i ispat yollarından biri ile sabit olmadığından dolayı, hakikatte kafir olmalarına rağmen münafıkları öldürmemesi de bundan dolayıdır.”⁵³⁵

Bu insanlar Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* uygulamalarını düşünselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında münafıklar, kendilerine ceza verileceğini bildikleri için korktukları kişilerin yanında küfürlerini açıkça ilan etmezlerdi. Çoğu zaman içlerinde sakladıkları küfrü gösteren şeylere işaret etmek ile yetinirlerdi. Allahu Teala, “Andolsun ki sen onları, konuşma üsluplarından tanırısın”⁵³⁶ ayetinde bunu belirtmektedir. Münafıklardan bazıları ise küfürlerini açığa vurmaktaydı, ancak şer’i ispat yollarından biri ile ispat edilememesi sebebi ile ve yeminler ederek suçlamayı red ettikleri için kendilerine ceza uygulanamıyordu. Böyleleri için Allahu Teala şöyle buyurur: “Söylemediklerine dair Allah’a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve Müslüman olduktan sonra kafir oldular.”⁵³⁷ Başka bir ayette de şöyle geçer: “Onlar yeminlerini kalkan yapıp Allah’ın yolundan alıkoydular.”⁵³⁸ Onların küfür olan sözlerini, bazen Müslümanlardan bir kadın veya çocuk veya Müslüman tek bir kişi duyuyor, buna şahitlik ediyor, ancak bu şahitlik, ispat için yeterli olmadığından dolayı onlara ceza uygulanamıyordu. Mesela Zeyd bin Erkam, Abdullah bin Ubey’in “Andolsun eğer Medine’ye dönersek, en üstün olan en alçak olanı oradan çıkaracaktır”⁵³⁹ sözünü söylediğine şahitlik etmiş, ancak döndüklerinde İbn-i Ubey yeminler ederek böyle bir şey söylediğini inkar etmişti. Hatta insanlar Zeyd’in yalan söylediğini konuşmaya başladılar. Ancak vahiy Zeyd bin Erkam’ın doğru söylediğini tasdik etti.⁵⁴⁰ Vahiy, münafıkların içyüzlerini bildirmesine rağmen Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, vahyin bildirmesi ile yetinerek veya kesin delil oluşturmayan zan, şüphe ve ihtimallere dayanarak onları cezalandırmamıştır.

Bu konuda Kadı İyad’ın *Rahimehullah*, “eş-Şifa” isimli eseri 2/224-230 sayfaları arasında “Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kendisine beddua ederek “essamu aleykum” diyen Yahudiye ve çoğu zaman kendisine eziyet eden münafıkları neden öldürmediğini sorarsan” diye başlayan kısma

⁵³⁵ Es-Sarimu’l-Meslul, 356

⁵³⁶ 47 Muhammed/30

⁵³⁷ 9 Tevbe/74

⁵³⁸ 58 Mücadele/16

⁵³⁹ 63 Münafıkun/8

⁵⁴⁰ Buhari ve Müslim

müracaat edilebilir. Kadı İyad *Rahimehullah* bu sorunun cevabını yukarıda özet olarak açıkladığımız gibi vermektedir. Şüphesiz bu önemli bir konudur.

Bu soruya verdiği cevabın bir kısmında şöyle der: “Belki de nakledilen bu sözler, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yanında şer’i ispat yollarından biri ile sabit olmamıştır. Münafıkların bu sözleri Müslümanlardan bir kişi tarafından veya şahitliği yeterli görülmeyenlerden olan çocuk veya kadın tarafından aktarılmıştır. Halbuki kanlar ancak adaletli iki şahit ile heder edilebilir. Beddua ederek selam veren Yahudinin durumu da böyledir. O Yahudi bunu söylerken dilini bükmüş ve sözünü açıkça söylememiştir. Nitekim buna Aişe *Radıyallahu Anha* dikkat çekmiştir. Yahudi bu sözünü açıkça söylemiş olsaydı, bunu sadece Aişe *Radıyallahu Anha* duymuş olmazdı.”⁵⁴¹

İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah* bu Yahudi hakkında geniş açıklamaları bulunmaktadır. Bu açıklamaları için “Es-Sarimu’l-Meslul” isimli eserinin değişik yerlerine müracaat edilebilir. Bütün bunlardan sonra, bize düşen Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* uygulamasını örnek almak ve onun gibi davranmaktır.

Müftünün irtidat konularında fetva vermesi ile ilgili olarak Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: “Saymari ve el-Hatip şöyle demişlerdir: “Ben Muhammed bin Abdullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* daha doğru söylüyorum” veya “namaz oyundur” gibi şeyler söyleyen kişi için gerekli araştırma ve uygulamalar yapılmadan önce, kanının helal olduğunu söylememek gerekir. Bu kişinin kafir olduğuna dair hüküm verilmeden önce kendi itirafı veya muteber başka bir yol ile bunları söylediğinin ispat edilmesi gerekir. Bu sözleri söylediği şer’i ispat yollarından biri ile kanıtlanırsa, hakim onu tevbe etmeye çağırır. Bu kişi tevbe ederse, tevbesi kabul edilir.”⁵⁴² Tevbe etmez ise ona gerekli uygulama yapılır.”⁵⁴³

Kadı Burhaneddin bin Farhun el-Maliki şöyle der: “Riddete şahitlikte, ‘falan kişi kafir oldu’ veya ‘mürted oldu’ gibi kapalı ifadeler kabul edilmez. Bilakis şahitlerin işittiklerini yahut gördüklerini anlatmaları gerekir. Çünkü tekfir konusunda insanlar ihtilaf etmişlerdir, bir kimse küfür olmayan bir şeyin küfür olduğuna inanıyor olabilir.”⁵⁴⁴ El-Muğni’nin “Yargı” bölümünde,

⁵⁴¹ Eş-Şifa, 2/226

⁵⁴² İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah*, Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söven kişinin Müslüman veya kafir olsun öldürüleceği ve istitabeye tabi tutulmayacağı ile ilgili sözlerine müracaat ediniz. Es-Sarimu’l-Meslul, 300 ve sonraki sayfaları

⁵⁴³ El-Mecmu’, 1/49

⁵⁴⁴ Tabsiratu’l-Hukkam, 2/277

“Suçlama ancak ayrıntılı olarak yapılırsa kabul edilir” başlığı altında da aynı şeyler söylenmektedir.

Buna göre bir kişiden, küfür olan sözler duyulur, ancak bunu ispatlayan kesin deliller ortaya konulamaz ise, sözkonusu kişi de bunu itiraf etmeyip inkar eder ve Müslüman olduğunu belirtirse, tekfir etmek için gerekli bilgi ve ehliyeteye sahip⁵⁴⁵ olsa ve bu kişinin küfür olan sözünü işiten şahıs onu tekfir etse bile, başkalarını da bu hükmü kabul etmeye zorlayamaz. Çünkü bu kişinin küfür sözü söylediği, muteber olan şer’i yollardan birisi ile ispat edilememiştir.

⁵⁴⁵ Ehliyetten maksadımız, kişinin İmam Ahmed gibi müçtehid imamlar derecesinde olması yahut tekfir konusundaki bütün ahkamı lağvedecek, neredeyse İslam’a ve Müslümanlara savaş ilan eden kişileri bile tekfir etmeyecek şekilde çağdaş Mürcie çömezlerinin saçmalıklarını bilmek değildir. Bundan kastımız, daha önce belirttiğimiz tekfirin şart ve engellerini bilmektir. Çünkü bu, üzerinde en fazla dikkat edilmesi gereken konulardandır.

UYARI

Bu konuyu bitirmeden önce önemli iki konuya dikkat çekmek istiyorum:

A) Muteber ispat yollarından olan iki şahidin şehadeti veya ikrar şartı, tekfir ve ona terettüp eden kan ve malın mübah olması ile ilgilidir. Ancak bu tür kişilerin kötülüklerinden, küfür ve fasıklıklarından veya bid'atlarından insanları sakındırmak bunun dışında olan bir konudur. Çünkü sakındırma, duyuru kabilindendir. Bilindiği gibi alimlerce bir haberi kabul etmenin şartları, şahitliğin şartları gibi değildir.⁵⁴⁶ Abdullah bin Mes'ud şöyle der: "İnsanlara dostlarına göre itibar ediniz."

Kişi, yaşayış ve davranışlarında kötülük ve zındıklık ehli ile oturup kalkıyorsa, onlara bu yaptıklarını yasaklamıyorsa, yahut bid'atlara davet ediyorsa, insanları bu kişiden sakındırmak caizdir ve bu sakındırma için tekfirde olduğu gibi şartlar aranmaz. Sadece Allahu Teala'nın şu ayetinde emrettiği şart gözönünde bulundurulur: "Ey iman edenler! Eğer fasıkın biri size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa sataşırsınız da sonra yaptığınıza pişman olursunuz."⁵⁴⁷

Bid'ata çağırان kişi ele geçecek olursa, kendisine ceza verilmez. Kendisine işlediği kötülük açıklanır ve uyarılır.⁵⁴⁸ İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah*, İmam Ahmed'in "Bid'atçı, insanları bu bid'atına davet ediyorsa, sürgün edilir ve uzaklaştırılır" dediğini aktarmaktadır.⁵⁴⁹

B) Zındıklığı, din ile oynaması, küfrü ve fücuru açık olup bunlarla meşhur olan kişinin adaleti, dindarlığı ve şahitliği istifada deliline binaen red edilir. Bu konuda bilgi için, el-Muğni'den, "Kitabu's-Şehadat" bölümüne müracaat edilebilir.

İbn-i Teymiye'ye *Rahimehullah*, masiyetleri işlediği ve bid'atçılardan olduğu meşhur olan kişi aleyhinde şahitlik yapmanın caiz olup olmadığı ve mutlaka kendisini dinlemenin veya bizzat bu yaptıklarını görmenin gerekip

⁵⁴⁶ Bunu açıklayan bir örnek olarak, kadının rivayetinin erkeğin rivyeti gibi olmasına rağmen, şahitliğinin erkeğin şahitliği gibi olmamasını verebiliriz. Zina konusunda had cezasının uygulanabilmesi için dört şahit gerekir. Halbuki zinayı haber vermenin herhangi bir şartı veya şahidinin olmasına gerek yoktur. Bakınız: Eş-Şinkiti, Muzekkirate'l-Usul, 111 Nitekim kişinin akrabası veya düşmanından yapılan rivayet eleştirisi konusu yapılmazken, şahitlik bunun aksinedir. Aynı yer, 119

⁵⁴⁷ 49 Hucurat/6

⁵⁴⁸ Bakınız: Mecmuu'l-Fetava, 35/242

⁵⁴⁹ İlamu'l-Muvakkiin, 4/168

gerekeceği hakkında sorulmuş, bunun üzerine şöyle cevap vermiştir: “Kişinin dinine ve adaletine gölge düşüren şeylerden birini şahidin çokça müşahade etmesi halinde bunun aleyhinde şahitlik yapması olabilir. Şafii, Maliki ve Hanbeli alimlerden bir çok kişi bunu açıkça belirtmiştir. Kendisinde çokça görülen ve yaygın olan bir davranışından dolayı kişinin dışlanması normaldir. Bunda ihtilaf olduğunu bilmiyorum. Günümüzde bütün Müslümanlar ancak yaygın olan haberlerden öğrendiklerine dayanarak Ömer bin Abdulaziz, Hasan el-Basri ve başkaları hakkında şahitlik etmektedirler. Aynı şekilde Haccac bin Yusuf, Muhtar es-Sakafi, Amr bin Ubeyd, Ğıylan ed-Dimeşki, Abdullah bin Sebe’ ve benzerleri hakkında ancak duydukları yaygın haberlere dayanarak şahitlik yapmaktadırlar. Buhari ve Müslim’de aktarıldığına göre⁵⁵⁰ Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yanından bir cenaze geçti. Orada bulunanlar cenazeyi övdüler. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Vacip oldu” dedi. Başka bir cenaze geçti ve bu defa orada bulunanlar onu kötülerdiler. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Vacip oldu” dedi. Orada bulunanlar, “Ey Allah’ın Rasülü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ne vacip oldu?” dediler. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Bu cenazeyi övdünüz, ben de ona cennet vacip oldu dedim. Bu cenazeyi de kötülerdiniz, ona da cehennem vacip oldu dedim. Sizler yer yüzünde Allah’ın şahitlerisiniz.”⁵⁵¹

Bu durum kişinin şahitliğinin ve velayetinin reddedilmesi için onun fasıklığının ispatı içindir. Şer’i cezaların uygulanması konusunda ise, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kötülüğü yaygın olan bir kişi tarafından işlenmiş olsa bile, şer’i ispat yollarından biri ile sabit olmadığı sürece kimseyi recmetmediği bildirilmiştir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bir kişinin ahlaksızlığı halk arasında meşhur ise, sadece buna dayanarak o kişi recmedilmez. İbn-i Abbas’tan *Radıyallahu Anhuma* rivayet edilen lanetleşme hadisinde şöyle geçer: “..Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*: “İyi bakın, eğer bu kadın gözleri sürmeli, kabalı iri, bacakları kalın bir çocuk doğurursa bilin ki bu çocuk Şerik İbn-u Sahma’dandır” buyurdu. Gerçekten de kadın bu vasıfta bir çocuk doğurdu. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: “Eğer, Allah’ın Kitabı’nda kadının yemini ile haddin düşeceği

⁵⁵⁰ Buhari, Kitabı’l-Cenaiz, 1367 İbn-i Hacer *Rahimehullah*, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Sizler yer yüzünde Allahu Teala’nın şahitlerisiniz” sözü hakkında şöyle der: “Bunlar sahabe ve onların yolundan giden mü’minlerdir. İbnü’t-Tin ise, bu şahitliğin sadece sahabe ile sınırlı olduğunu, çünkü onların hikmet ile söz söylediklerini belirtir. Halbuki bu şahitlik muttaki kadın ve erkeklerin tümünü kapsamaktadır.”

⁵⁵¹ Mecmuu’l-Feteva, 35/241-242

hususunda hüküm gelmemiş olsaydı, onun benden göreceği vardı.” İbn-i Abbas’a, “Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ‘Hakkında bir delil olmadıktan birini recmetseydim, bunu recmederdim’ dediği kadın bu mudur?” diye soruldu. Bunun üzerine şöyle cevap verdi: “Hayır, o İslam’da ahlaksızlığı alenen işleyen kadındır.”⁵⁵² Görüldüğü gibi o, kötü bir kişi dahi olsa, delil olmadan kimsenin recmedilmeyeceğini bildirmiştir.” İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bunları aktardıktan sonra cenaze ile ilgili yukarıda aktardığımız hadisi ve yine Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Sizler yer yüzünde Allah’ın şahitlerisiniz” sözünü zikretmiş ve şöyle demiştir: “Bu hükümlerde istifadayı hüccet olarak saymış, ancak recim konusunda bunu hüccet olarak saymamıştır.”⁵⁵³

Nevevi *Rahimehullah*, Müslim şerhinin “Kitabu’l-Lian” bölümünde şöyle der: “İslam’da ahlaksızlığı alenen işleyen kadın ile ilgili hadisten anlaşılmaktadır ki, bu kadın ahlaksızlığı alenen işlemesine rağmen, bu yaptığı şer’i ispat yollarından biri ile sabit olmamış ve bu nedenle de kendisine had cezası uygulanmamıştır. Dolayısıyla şer’i ispat yollarından biri ile kanıtlanmadığı sürece, karinelere ve kişinin yaptıklarının insanlar arasında meşhur olmasına bakılarak ceza uygulanmaz.”

⁵⁵² Buhari, Kitabu’t-Talak, 5316, İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: “Hakim, cezalarda, açık hükme aykırı olduğu taktirde zan ve işaretle yetinemez. Hakkında delil olmadığı zaman suçlu inkar eden kişinin durumu gibi.”

⁵⁵³ Mecmuu’l-Fetava, 15/179

-11-**“KAFİRİ TEKFİR ETMEYEN, KAFİR OLUR” KURALININ,
GEREKLİ AÇIKLAMA VE AYIRIM YAPILMADAN
UYGULANMASI**

Tekfir konusunda yapılan yaygın hatalardan biri de “Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur” kuralının, gerekli ayırım yapılmaksızın herkes için kullanılmasıdır. Bu kuralın kötüye kullanılması gençler arasında genel bir musibet ve umumi bir bela olmuştur. Öyleki aşırıların liderliğini yapan kimileri bu kuralı dinin aslı ve sıhhatinin şartı olarak saymakta, İslam’ın varlığını veya yokluğunu ona bağlamakta, vela ve bera ilişkilerini bu kurala göre uygulamakta ve bu kuralı mutlak olarak kullanan kişileri Müslüman dostları olarak kabul edip, bu kuralın bazı unsurlarında onlara muhalefet edenleri ise düşman sayarak tekfir etmektedirler. Hatta birbirlerini bile tekfir etme boyutuna kadar gelmişlerdir. Çünkü insanları tekfir ederken, ister istemez birbirine aykırı düşmüş ve birbirlerini de tekfir etmişlerdir. Böyle davrananlara şunu soruyoruz: Açıklama ve değerlendirme yapmadan, bu kuralın bu şekilde kullanılması size göre İslam’ın sahih olmasının şartı ise, insan bu şartı doğuştan itibaren mi bilir, yoksa sonradan mı öğrenir?

Eğer ki bu sorumuza cevap olarak, insanların bu kuralı doğuştan itibaren biliyor olmaları gerektiğini söylerler ise, Allahu Teala’nın “Siz, hiçbir şey bilmezken Allah, sizi analarınızın karnından çıkardı. Şükredersiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi”⁵⁵⁴ ayetine muhalif konuma düşmüş olurlar.

Eğer ki cevapları, insanların bu kuralı sonradan öğrenecekleri yönünde ise, onlara bu kuralı öğrenme vaktinin kişinin bülüğa ulaşmadan önce mi yoksa sonra mı olduğunu sorarız. Mutlaka önce veya sonra diye cevap vereceklerdir. Eğer ki cevapları, bülüğa ulaşmadan önce öğrenilmesi gerektiği ise, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Üç kişiden kalem kaldırılmıştır: Uyanıncaya kadar uyuyandan, bülüğa ulaşıncaya kadar çocuktan, aklı başına gelinceye kadar deliden” hadisine muhalefet etmiş olurlar.

Bülüğa ulaştıktak sonra öğrenilmesi gerektiğini söylerler ise, buna bir sınır getirilmesi gerektiğini söyleriz. Bununla birlikte eğer ki bülüğa ulaştıktak

⁵⁵⁴ 16 Nahl/78

sonra belli bir döneme kadar bu kuralın öğrenilmiş olması gerektiğini söylerler ise, bu durumda çelişkiye düşmüş ve bülüğa ulaştıktak sonra gencin ne kadar süreceği belli olmayan bir döneme kadar küfür üzere devam etmesine, hatta o durumda ölme ihtimaline göz yummuş olurlar.

Eğer ki kişinin bülüğa ulaştıktan hemen sonra bu kuralı öğrenmesi gerektiğini söylerler ise, kendilerine şöyle deriz: Özellikle bozuk ilim ehlinin ve kötü liderler önderliğinde şüphelerin ve karıştırmaların hakim olduğu bir ortamda bu mesele okuma, inceleme, araştırma ve değerlendirme gerektirir. Bu ise en azından bir kaç saat de olsa belli bir vakit ister. Nitekim sizler bunu ancak uzun yıllar sonra öğrenebildiniz. Bu meselede cahil ve inatçı dışında kimse tartışmaz.

Bunu öğrenmek uğruna belli bir vakit için de olsa kişinin küfür üzere kalmasını caiz görüyorsanız (İslam'ın şartı olarak saydığınıza göre bu kaçınılmazdır) bu durumda Allahu Teala'ya küfretmeyi caiz görmüş, bülüğa ulaştıktak sonra Allahu Teala'ya küfretmedikçe kimsenin İslam'ının sahih olmayacağını kararlaştırmış ve siz de böylece kafir olmuş olursunuz. Ya da bu kuralı doğru olduğu hali ile kullanırsınız ve alimlerin bu kural hakkındaki değerlendirmelerine bakarsınız.

Allahu Teala'ya şükrederek diyoruz ki dinimiz konusunda şeriatın söylediğinden başkasını kabul etmiyoruz. Daha önce de belirttiğimiz gibi, tekfir şer'i bir hükümdür ve ancak kesin olan şer'i deliller ile sabit olur. İbn-i Hazm'ın dediği gibi, kim dinden bir mesele hakkında, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bilmediği bir şeyi bildiğini iddia ederse tartışmasız yalancı ve kafir olur. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, İslam'ın ancak kendisiyle sahih olacağı bir şeyi insanlara bildirmeyi unutmmuş veya gizlemiş olması veya sahabenin bunu bile bile gizlemede ittifak etmesi alimlerin ittifakıyla mümkün değildir. Bu nedenle Kur'an ve Sünnet'te bulunmayan her şartın batıl olduğunu söylüyoruz. Şeriata dayanmayan her görüş, kural ve düşünce reddedilir. Dolayısıyla her kuralda olduğu gibi, bu kuralın da kaynağına bakmak, anlamak ve sınırlarını belirlemek için hangi kaynağa dayandığını bilmemiz gerekir. Şer'i ilimlerde zayıf olan bazı gençler arasında musibeti yaygınlaştırdığına bakarak daha önce bu kural ile ilgili bilgileri derlemiş ve alimlerin söylediklerini toplamıştım. Bu kuralı ilk olarak kimin kullandığı ve diğer alimlerin bu kural hakkında bakış açılarının ne olduğunu anlamaya çalıştım. Bu araştırmanın sonunda şu sonuçlara vardım:

A- Bu kuralın kullanımı, İbn-i Teymiye veya Muhammed ibn-i Abdulvehhab'a *Rahimehumallah* değil, daha önceye dayanmaktadır. Bu kuralı İbn-i Teymiye'nin çok kullandığı bilinmektedir ve günümüzde bu kuralı kullananların çoğu bunu İbn-i Teymiye ve Muhammed ibn-i

Abdulvehhab'a nisbet etmektedirler. Halbuki onlardan daha önceki alimlerden bunu kullananlar bulunmaktadır. Mesela:

Mü'minlerin emiri olarak nitelenen Süfyan bin Uyeyne (Ölüm: 198 hicri) şöyle der: "Kur'an, Allahu Teala'nın kelimasıdır. Onun mahluk olduğunu söyleyen kişi kafir olur. Bu kişinin küfründen şüphe eden de kafir olur."⁵⁵⁵ İbn-i Hayseme'nin, Hafız Ebi'l-Kasım Hibetullah el-Lalekai'ye ait olan "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın İtikadi" isimli kitabın şerhinde bunun benzeri bir görüşü aktarılmıştır.⁵⁵⁶

Yine el-Lalekai'nin adı geçen kitabında aktarıldığına göre, Ebu Bekir bin Ayaş el-Mukri (Ölüm: 194 hicri), Kur'an'ın mahluk olduğunu söyleyen kişi hakkında sorulması üzerine, bu kişinin kafir olacağını ve onu tekfir etmeyenin de kafir olacağını söylemiştir.⁵⁵⁷

İbn-i Hacer *Rahimehullah* "et-Tehzib" isimli eserinde, Mekke'nin muhaddislerinden Seleme bin Şebib en-Neysaburi (Ölüm: 247 hicri) hakkında şunu aktarır: "Beyhaki şöyle der: el-Halvani⁵⁵⁸, Kur'an'ın mahluk olduğu meselesinde duraksayan kişiyi tekfir etmediğini söyledi. Beyhaki der ki: Seleme bin Şebib'ten, el-Halvani'nin bu görüşü hakkında sordum. Bana şu cevabı verdi: Bu söz avluya atılır. Kafirin kafir olduğunu söylemeyen, kafir olur."⁵⁵⁹ Aynı zamanda bunu Hatib el-Bağdadi, "Tarihu'l-Bağdadi" isimli eserinde de aktarmaktadır.⁵⁶⁰

Ebu Zur'a Ubeydullah bin Abdulkерim er-Razi (Ölüm: 264 hicri) şöyle der: "Kur'an'ın mahluk olduğunu iddia eden, İslam'dan çıkaran küfür ile kafir olur. Anlayabildiği halde böylelerinin küfründen şüphe eden de kafir olur." Ebu Hatim Muhammed bin İdris er-Razi'den de (Ölüm: 277 hicri) bu görüşün aynısını aktarılmıştır.⁵⁶¹ Abdulkерim er-Razi'nin, "...anlayabildiği halde.." demesi önemli bir ibaredir. Allah'ın izni ile ileride bu ibare üzerinde duracağız.

Bu kural ile ilgili olarak bulabildiğim en eski sözler bunlardır. Bunlar ilk üç asır alimlerinin görüşleridir. Dolayısıyla bazılarının iddia ettiği gibi bu kuralı ilk defa ortaya koyan İbn-i Teymiye *Rahimehullah* değildir.

⁵⁵⁵ İmam Ahmed'in oğlu Abdullah sahih bir sened ile Es-Sunne'de rivayet etmiştir, 25

⁵⁵⁶ Hibetullah Lalekai, Şerhu Usuli İtikadi Ehli's-Sünneti ve'l-Cemaati, 2/256, No: 430

⁵⁵⁷ Age, 2/250, No:412

⁵⁵⁸ Bu kişi; Ebu Muhammed el-Halvani el-Hüseyn bin Ali bin Muhammed el-Hezeli el-Hilali'dir.

⁵⁵⁹ İbn-i Hacer, Et-Tehzib, 2/303

⁵⁶⁰ El-Hatib el-Bağdadi, Tarih, 7/365)

⁵⁶¹ Bakınız: Lalekai, Sünne, 2/176

B- Alimlerin söylediklerini araştırırken gördüm ki, onlar bu kuralı, dönemlerinde küfre kapı açabilecek olan veya bizzat küfre sebep olan Kur'an'ın mahluk olup olmadığı ve benzeri bazı konulardan halkı uzak tutmak ve bu tür batıl ifadeleri ve sahiplerini onaylamaktan ürktürmek için kullanmışlardır. Dolayısıyla bu kural, mutlak olarak kullanılması halinde caiz olan, ancak muayyen bir kişiye indirgenmesi istendiğinde tekfirin şartlarının ve engellerinin gözönünde bulundurulması gereken va'id (tehdit) kabilindendir.

Yine bu kuralı, açık küfür olan bazı söz ve fiillerden, insanları şiddetle sakındırmak ve uzak tutmak amacıyla da kullanmışlardır. Nitekim kimileri hakkında kafir oldukları açık olarak sabit olduğunda onları tekfir etmemek, bir bakıma şeriatı yalanlama ve ona karşı çıkma anlamına gelir. Kur'an ve Sünnet ile kafir oldukları sabit olan ve İslam'da zorunlu olarak bilinen Yahudi ve Hristiyanların durumu bu kabilindendir.

C- Bu kuralın temeli ve dayanağı, Allahu Teala'nın şu ayetleridir: "Ayetlerimizi ancak kafirler bile bile inkar ederler"⁵⁶², "Allah'a karşı yalan uyduran, kendisine gelen gerçeği (Kur'an'ı) yalan sayandan daha zalim kimdir? Cehennemde kafirlere yer mi yoktur?"⁵⁶³ Dinde sabit ve kesin olan bir hükmü yalanlayan kişinin kafir olduğunu belirten nasslar bu kuralın temeli ve dayanağıdır.

Bu nedenle Kadı İyad *Rahimehullah*, "eş-Şifa" isimli eserinde Cahız ve Sumame'den, avamdan bir çok kişinin, kadınların, Yahudi ve Hristiyanlardan mukallid konumunda olanların ve benzerlerinin üzerinde Allahu Teala'nın hüccetinin bulunmadığı, çünkü bunların istidlal yapabilecek durumda olmadıklarına dair görüşlerini naklettikten sonra şöyle der: "Ğazali de "et-Tefrika" isimli kitabında buna yakın bir yol izlemiştir. Hristiyanları, Yahudileri, Müslümanların dininden olmayan herkesi tekfir etmeyen veya tekfir etmede duraksayan ve şüphe eden kişileri tekfir etmeyenlerin kafir olduğu icma ile sabit olup bu sözleri söyleyenler de kafirdirler. Kadı Ebu Bekir şöyle der: Çünkü nasslar ve icma bunların kafir olduğunu bildirmektedir. Bu konuda kim duraksarsa, nassı ve teklifi yalanlamış veya ondan şüphelenmiş olur. Onları yalanlamak ve onlardan şüphe etmek ise ancak kafirin yapacağı bir iştir."⁵⁶⁴

Yine şöyle der: "İslam'dan başka bir dine mensup olanları tekfir etmeyenleri, onların tekfiri hakkında duraksayanları, bundan şüphe duyanları

⁵⁶² 29 Ankebut/47

⁵⁶³ 39 Zümer/32

⁵⁶⁴ Eş-Şifa, 2/280-281

veya onların yollarının doğru olduğunu söyleyenleri tekfir ederiz.⁵⁶⁵ Daha sonra İslam'ı izhar edip, ona iman edip ve onun dışındaki her mezhebin batıl olduğuna iman ettikten sonra yeniden buna aykırı şeyler izhar ederse yine kafir olur.”⁵⁶⁶

Yalanlama ve inkar etme ancak kesin bilgi veya itiraf ile sabit olur. Bizzat yalanlayanları tekfir eden deliller de buna delalet eder. Bu delillerden bazıları şunlardır: “Ayetlerimizi ancak kafirler bile bile inkar ederler”⁵⁶⁷ İnkâr etmek ise ancak ayetler geldikten ve kişiye ulaştırıldıktan sonra meydana gelir: “Allah’a karşı yalan uyduran, kendisine gelen gerçeği (Kur’an’ı) yalan sayandan daha zalim kimdir? Cehennemde kafirlere yer mi yoktur?”⁵⁶⁸

Böylece anlaşılmaktadır ki, bu kuralın hakikati ve açıklaması şu şekildedir: Kur’an veya Sünnet’in açık ve kesin olarak kafir olduğunu belirttiği ve tekfirin bütün şartlarının bulunduğu ve engellerin kalmadığı kişiyi tekfir etmeyen kimse, Kur’an ve Sünnet’i yalanlamış olacağından, icma ile kafir olur. Delillerini gördükten ve alimlerin görüşlerini öğrendikten sonra bu kuralın gerçeği ve tefsiri budur.⁵⁶⁹

Kişi açık nassı bildiğini ve buna rağmen onu reddettiğini açıklayıp itiraf etmedikçe, onu bundan dolayı sorumlu tutmak, dolayısıyla tekfir etmek doğru olmaz. Bu kuralın gereği budur. Çünkü o taktirde mesele dolaylı olarak veya meal yolu ile tekfir etmeye dönüşür. Meal yolu ile tekfir etmenin yanlışlığı ve ancak mezhep sahibinin mezhebinin lüzumunu bilmesi ve kabul edilmesi halinde mezhebinin hükmünün onu bağlayacağını ileride belirteceğiz.

Ancak kesin delil ile sabit olan ve Yahudilerin, Hristiyanların veya başka din mensuplarının kafir olduğu hakkında İslam dininde zorunlu olarak bilinen bir mesele ise, durum farklıdır. Yahudiler, Hristiyanlar veya bunlar gibi olanları tekfir etmekten kaçınan kişi genellikle onları kafir kılan nassı

⁵⁶⁵ Bu söz ile Muhammed bin Abdulvahhab’ın “Risaleyu’ş-Şahsiyye” de söylediği şu sözün benzerliğine dikkat etmek gerekir: “Müşrikleri tekfir etmeyen veya kafir olduklarından şüphe eden ya da onların yollarının ve mezheplerinin sahih olduğunu söyleyenler icma ile kafirdir.” S:213. Muhammed bin Abdulvahhab *Rahimehullah*, kişiyi İslam’dan çıkaran on maddeden biri olarak bunu saymıştır.

⁵⁶⁶ Eş-Şifa, 2/286

⁵⁶⁷ 29 Ankebut/47

⁵⁶⁸ 39 Zümer/32. Bu konuda bakınız: İbnu’l-Kayyim, el-Fevaid, 4/118

⁵⁶⁹ Kimileri bu kuralı başka şekilde açıklar ve kafiri yahut müşriği tekfir etmeyen kişinin müşriklerden beri olmadığını, dolayısıyla kendisinin de onlardan olacağını söyler. Halbuki bu söz, İslam’a aykırıdır. Bir şeyin gerektirdiği ile (İlzam) tekfirin yanlışlığına değinirken bu tarz yorumların durumunu da değerlendireceğiz Allah’ın izni ile.

veya hükmü reddediyor yahut şüphe ile karşılıyor veya ona boyun eğmiyor demektir. Çünkü böyle bir nass, Müslümanlara kapalı olması bir yana, Yahudilere ve Hristiyanlara bile kapalı değildir. Bu durumda olan kişi icma ile kafir olur.

Bununla birlikte, farklı anlamlara gelebilecek şer'i delillerin birini yanlış anlaması sebebi ile, nassı te'vil ederek veya ancak risalet hücceti ile bilenebilecek bir meseleden olması sebebi ile kişinin cahil kalmasından dolayı mazur sayılabileceği ya da ilminin az olması sebebi ile kendi yanında bir nassın sabit olmaması nedeni ile küfür sözünü söyleyen veya amelini işleyenlerde olduğu gibi ancak kendilerine hüccet ikamesi yapıp, durumun açıklanmasından sonra tekfir edilebilecek kişileri tekfir etmeyenler veya onların tekfirinde şüpheli olanlar ve duraksayanlar için "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralı geçerli olmaz. Bu nedenledir ki Ebu Ubeyd Kasım bin Selam (224 hicri) bu konu ile alakalı olarak Cehmiyye hakkında şöyle der: "Onlardan daha kafir bir kavim görmedim. Onların küfürlerini bilmeyenler dışında, onları tekfir etmeyenleri cahalet sebebi ile mazur olanlardan saymam."⁵⁷⁰

İmam Buhari *Rahimehullah* şöyle der: "Yahudilerin, Hristiyanların ve Mecusilerin söylediklerine baktım, Cehmiyye'den daha kafir olan görmedim. Onların küfürlerini bilmeyenler dışında, onları kafir saymayanları cahaletleri sebebi ile mazur olanlardan saymam."⁵⁷¹

İmamlar "onları tekfir etmeyenleri tekfir ediyorum" diye bir ibare kullanmamışlardır. Küfürlerini bilmemesi sebebi ile Cehmiyye'yi tekfir etmeyenleri "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralından istisna tutmuşlardır.

İmam Ahmed'in de *Rahimehullah* kader, Rafizilik, Kur'an'ın yaratılmış olup-olmaması ve irca konularında kendisine soru soran Müseddid bin Müserehhid el-Basri'ye verdiği cevapta "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralının, ancak mutlak olarak kullanılacağını belirttiği rivayet edilir. Şöyle der: "Kur'an, Allahu Teala'nın kelimidir, mahluk değildir. Kur'an'ın mahluk olduğunu söyleyen kişi, Allahu Teala'yı inkar etmiş olur. Böyle diyeni tekfir etmeyen de kafirdir."⁵⁷²

Cehmiyye, Kaderiyye ve benzeri heva sahiplerinin tekfiri konusunda İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, İmam Ahmed'ten iki rivayet nakletmekte ve doğru olanın böyle bir kuraldan hareket ile insanları tekfir etmediği olduğunu belirterek şöyle söylemektedir: "Onları tekfir etmeyenleri tekfir etmesi

⁵⁷⁰ İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Feteva, 12/272

⁵⁷¹ Buhari, Halku Ef'ali'l-İbad, 19, No:35

⁵⁷² Ebu Ya'la, Tabakatu'l-Hanabile, 1/315

konusunda ondan iki rivayet nakledilir. Doğru olan ise, bu kurala binaen kimseyi tekfir etmediğidir.”⁵⁷³

İhtimaldir ki burada kastettiği şey, bu kuralın mutlak olarak kullanılmasından ziyade, Cehmiyye ve benzerlerini tekfir etmeyenlerin muayyen olarak tekfir edilmediği meselesidir. İmam Ahmed’in bu kuralı mutlak olarak kullandığını yukarıda gördük. Daha sonra İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle devam eder: “Bazıları, onları tekfir etmeyenleri tekfir etme kuralının mutlak olarak kullanılması konusunda ihtilaf olduğunu söylemektedir. Bu ise doğrudur.”

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, bu konunun ayrıntılarına inilerek değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmek istemektedir. Allah’ın izni ile, bunu ileride daha iyi göreceğiz.

Bu kuralı kullanan ve ilim öğrenme aşamasında olup, bu kuralı delil olarak gösteren kişilerin çoğu, bunu İbn-i Teymiye veya Muhammed İbn-i Abdulvehhab’a nisbet ederler. Bilindiği gibi Muhammed İbn-i Abdulvehhab’ın, oğullarının ve öğrencilerinin yazdıkları kitapların çoğunun kaynağı özellikle bu konularda İmam İbn-i Teymiye’dir. Dolayısıyla bu kuralın daha iyi anlaşılması için İmam’ın ve bazı öğrencilerinin yazdıklarından örnekler aktaracağım.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, “Vahdet-i Vücut” akidesini taşıyanlardan söz ederken şöyle der: “Putlara tapanların, putları bırakmaları durumunda, bu putları bıraktıkları ölçüde hakkı terketmiş olacaklarını söyleyenler, Yahudi ve Hristiyanlardan daha kafirdirler. Onları tekfir etmeyenler de Yahudi ve Hristiyanlardan daha kafirdir. Çünkü Yahudi ve Hristiyanlar putlara tapanları tekfir ederler.”⁵⁷⁴

“Vahdet-i Vücut” akidesini taşıyanlar her şeyin Allahu Teala olduğunu iddia ederler. Onlara göre putlar Allah’tandır. Putlara tapmayı terkedenin, Allahu Teala’ya ibadeti de terketmiş olacağını söylerler. Şerafuddin el-Makri el-Yemeni, İbn-i Arabi’nin “Fususul-Hikem” isimli kitapda yayılmış bulunan küfür sözlerine manzum olarak şöyle cevap vermektedir:

*“İbn-i Arabi bu sözlerde Allahu Teala’ya karşı küstahlık gösterip saldırmıştır.
Rabbın ve kulun bir olduğunu ve Rabbın aynı zamanda kul olduğunu söylemiştir.*

⁵⁷³ Mecmuu’l-Fetava, 12/260

⁵⁷⁴ Mecmuu’l-Fetava, 2/83

Teklifi de inkar etmiştir. Çünkü bu küstahça inkarda ona göre kul ile rab aynıdır.

Hak, tecelli ettiği her surette şekillenir ve her şey olarak ortaya çıkar, der.

Ölürken sadece Firavun değil, bütün kafirler iman eder, der.

Ey kişi onu yalanla, en iyi mü'min olursun. Değilse, en kötü kafir olursun.

Nuh'un Aleyhisselam Ved, Yeğus, Yeuk ve Nesr'i bırakmaya yönelik davetine icabet etmeyenleri övdü.

Bunları bırakma çağrısını kabul edenlere ise cahil dedi. Bu ise açık bir küfürdür.

O, putların iyi olduğunu söyler ve onlara tapanı Peygamberin emrine asi olan birisi olarak görmez.

İbn-i Arabi gibilerinin dini dinimiz ve tekfiri tekfirimizdir, demekten sakın.

Çünkü o zaman kendini tekfir etmiş ve cehenneme atmış olursun.

Çünkü bu, Muhammed'in Sallallahu Aleyhi ve Sellem dininden başka bir din ve sapıklıkta yuvarlanan bir küfürdür.”⁵⁷⁵

Bu kaside de geçen İbn-i Arabi, “Fususu'l-Hukem” isimli kitabın yazarı İbn-i Arabi et-Tai'dir (638 hicri). Şarafuddin el-Makri el-Yemeni, yukarıdaki kasidesinde İbn-i Arabi'nin ve onun dinini benimseyenlerin kafir olduğunu söylemektedir. O, bunu açıkça söylemiş ve Sehati'nin “el-Kavlu'l-Munbi an Tercemeti İbn-i Arabi” isimli kitabında belirttiği gibi, bazı kitaplarında bu kuralı zikretmiştir. İbnu'l-Makri, “er-Ravda” isimli kitabının muhtasarında şöyle der: “Yahudilerin, Hristiyanların, İbn-i Arabi ve benzerlerinin tekfirinde tereddüt eden, kafir olur.”⁵⁷⁶

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, birçok alimin İbn-i Arabi'yi tekfir ettiğini belirterek şöyle der: “Bu, İbn-i Sebin, Konevi, Tilimsani ve benzerlerinden İslam'a daha yakındır. Daha yakın olanın küfrü, Yahudi ve Hristiyanların küfründen daha büyük ise, İslam'dan daha uzak olanların küfrü nasıl olur? Onların işlediği küfür sebeplerinin onda birini bile burada anlatmış değilim.”⁵⁷⁷

İbn-i Arabi'nin hangi akide üzerine öldüğü konusunda İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* birkaç yerde duraksadığını görmekteyiz. İttihat

⁵⁷⁵ Bunlar, kasidesinden alınmış beyitlerdir. Ahmed bin İsa'nın İbnu'l-Kayyim'in kasidesine yazdığı şerhte bulunmaktadır, 1/174

⁵⁷⁶ İbnu'l-Kayyim'in Nuniyye Şerhin'nden, 1/166. Muhammed bin Abdulvehhab da “Mufidu'l-Mustefid fi Kufri Târiki't-Tevhid” isimli kitabında bunu belirtmiştir.

⁵⁷⁷ Mecmuu'l-Fetava, 2/85

fırkasının küfür sözlerini aktardıktan sonra şöyle der: “Bu anlamların hepsi, “el-Fusus” isimli kitabın sahibinin sözleridir. Bu kişinin hangi akide üzere öldüğünü Allahu Teala bilir.”⁵⁷⁸

Bütün bunlar, imamların insanları tekfir etme konusunda, özellikle ihtimalin bulunması veya hangi akide üzere öldüğünün bilinmemesi halinde ne kadar ihtiyatlı hareket ettiklerini göstermektedir. Kafiri tekfir etmeyenin kafir olduğunu söyleyen kural ile ilgili nakillerimize devam edelim.

İbn-i Teymiye, her şeyin Allah olduğunu söyleyen ittihatçıların İsa’nın *Aleyhisselam* Allahu Teala olduğunu söyleyen Hristiyanlardan daha kötü olduğunu belirttikten sonra şöyle devam etmektedir: “Yahudi ve Hristiyanların akidelerini onaylamakta ve putlara tapanları hak üzere gördükleri gibi onların da hak üzere olduklarını söylemektedirler. Halbuki bu batıl akidelerin her biri diğerinden daha büyük küfürdür. Onlar hakkında hüsn-ü zan besleyen ve onların akidelerinin ne olduğunu bilmediğini söyleyenlere, bu gerçekler anlatılır. Buna rağmen onları dışlamaz ve red etmez ise, kendisine onlardan olduğu söylenir. Onların söylediklerinin şeriatı uygun birer te’vil olduğunu söyleyenler de, onların lider ve elebaşlarından olur. Buna kalbi ve dili ile inanıyorsa, Hristiyanlardan daha kafir olur.”⁵⁷⁹

Yine şöyle der: “Bunların söyledikleri Hristiyanların söylediklerinden daha kötüdür. Tıpkı Hristiyanların söylediklerindeki çelişkiler gibi çelişkiler içerir. Bu nedenle bazen hulul (yaratanın, yaratılan suretinde bulunabilmesi), bazan ittihad, bazan vahdet-i vücud akidesini dillendirirler. Bu, kendi içinde bile çelişkileri olan bir mezheptir. Onların mezheplerini anlamayan kişiler hak ile batılı karıştırabilirler. Bunların tamamı bütün Müslümanların icması ile zahir ve batın olarak kafirdirler. İslam’ı ve onların söylediklerini öğrendikten sonra onların kafir olduğundan şüphe edenler, müşriklerin, Yahudi ve Hristiyanların küfründen şüphe edenler gibi kafir olurlar. Bunları tekfir etmeyenler, Yahudi ve Hristiyanları teslis ve ittihat akidelerinden dolayı hiç tekfir etmezler.”⁵⁸⁰

Bu aktarılanlardan aşağıdaki şu üç sonuç çıkarılmaktadır:

Birincisi: İmam, bu kuralı bazen açık bazen kapalı olarak birbirine yakın lafızlarla kullanmıştır. Onları tekfir etmeyenin küfrünün, Yahudi ve Hristiyanlardan daha büyük olacağını söylemiştir. Onlar hakkında hüsn-ü zan besleyen ve durumlarını bilmediğini söyleyen kişiye hakkın anlatılacağını, buna rağmen onları dışlamayan ve onlara karşı çıkmayanın onlardan

⁵⁷⁸ Mecmuu’l-Fetava, 2/284, ayrıca 2/91, Daru İbn Hazm baskısı.

⁵⁷⁹ Mecmuu’l-Fetava, 2/86

⁵⁸⁰ Mecmuu’l-Fetava, 2/223

olacağını, söylediklerinin şeriata uygun birer te'vil olduğunu söyleyenlerin, onların elebaşı ve liderlerinden olacağını, onların söylediklerini ve İslam'ı öğrendikten sonra onların küfründen şüphe eden kimsenin, Yahudi ve Hristiyanların küfründen şüphe eden kimse gibi kafir olacağını aktarmaktadır.

Bu sözlerden mücmel olanlarını, ayrıntılı olarak söylenenler ışığında anlamak ve kabul etmek gerekir. Çünkü bu sözler bir konu ve bir zümre için söylenmiş açık sözlerdir.

İkincisi: “Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur” kuralını, “Bunların tamamı bütün Müslümanların icması ile zahir ve batın olarak kafirdirler” veya “Bunların söyledikleri Hristiyanların söylediklerinden daha kötüdür” sözleriyle mutlak olarak küfrü nitelemekte kullanmaktadır. Hristiyanlar, Allahu Teala'nın hulul ettiği veya İsa *Aleyhisselam* ile bütünleştiği inancını savunurken, bunlar kötü olan ne kadar varlık varsa hepsinin Allahu Teala olduğunu söylerler. Allah, zalimlerin söylediklerinden yüce ve münezzehtir. Bu nedenle İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bunları tekfir etmeyenler, Yahudi ve Hristiyanları teslis ve ittihat akidelerinden dolayı hiç tekfir etmezler.” “Onların kafir olduğundan şüphe edenler, müşriklerin, Yahudi ve Hristiyanların küfründen şüphe edenler gibi kafir olurlar.”

Üçüncüsü: İttihatçıların söz ve küfürlerinin Hristiyan ve Yahudilerin söz ve küfürlerinden daha büyük olduğunu söyledikten sonra, bu kuralı ancak önemli bir kayıt ile uyguladığını görmekteyiz. Bu kurala sarılan ve uygulayan herkesin mutlaka bu kaydı bilmesi ve göz önünde bulundurması gerekir. Bu kurala muhatap olabilmesi için kişinin onların durumunu biliyor olması ve çirkin küfür sözlerini bildiği halde onları tekfir etmekten kaçınıyor olması gerekir. Kur'an'ın mahluk olduğunu söyleyen kişiyi tekfir etmek ile ilgili Ebu Zur'a ve Ebu Hatim'in söylediklerini hatırlamalıyız. Böyle bir kişiyi tekfir etmeden önce, o kişinin sözkonusu insanların durumunu ve söylediklerini bilmesi gerektiğini şart koşmuşlardır.

İbn-i Teymiye de *Rahimehullah* aynı şeyi söylemektedir. O, bu kuralı uygulamadan ve hüküm vermeden önce yapılması gerekenleri şöyle izah etmektedir: “Onların akidelerinin ne olduğunu bilmediğini söyleyenlere, bu gerçekler anlatılır. Buna rağmen onları dışlamaz ve reddetmez ise, kendisine onlardan olduğu söylenir.” “İslam'ı ve onların söylediklerini öğrendikten sonra onların kafir olduğundan şüphe edenler, müşriklerin, Yahudi ve Hristiyanların küfründen şüphe edenler gibi kafir olurlar.” Burada onların söylediklerini bilmenin yanında, İslam'ı bilmesinin gerektiğini de eklemektedir. Dolayısıyla İslam'a yeni girmiş olup, İslam'ı öğrenme imkanı bulamamış kişiler bu kuralın genel hükmü dışında kalmaktadırlar. Bu ise, ancak gerekli hüccet ikamesi yapıldıktan, söylenenler açıklandıktan ve gerekçeleri ortaya

konduktan sonra bu kuralın uygulanabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Yani bu kurala binaen, ancak sübutu ve delaleti kesin olan bir nassı inkar eden ya da kabul etmeyenleri tekfir etmek mümkündür. Bu nedenledir ki, “İslam’ı bilmek” kaydı konmuştur. Küfür olduğu kesin olup delaleti ihtimal taşımayan söz ve amellerde bu kural uygulanabilir. Bu nedenledir ki, onların küfür olan akide ve sözlerinin de bilinmesi gerektiği şartı eklenmiştir. Böylece İbn-i Teymiye, şer’i delili ve küfre sebep olan söz veya ameli bilmemek gibi iki sebebe binaen, onları tekfir etmeyen kişiyi mazur görmüştür.⁵⁸¹

Müftülerin veya insanların akide ve amelleri hakkında dinin görüşünü aktaranların, fetva ve görüş belirtebilmeleri için söz konusu mesele ile alakalı şeriatın hükmünü ve söylenen sözün veya işlenen fiilin ne olduğunu bilmeleri gerekir. Bu nedenledir ki Şeyhu’l-İslam, “İslam’ı bilmek” ve “Söylenenleri bilmek” kaydını belirtmiştir.

Bu iki unsuru veya bunlardan birini bilmemek kişiyi, gerçeği bulmaktan mahrum bırakır ve dinin hükmünü ortaya koymaktan alıkoyar. Çünkü bu durumda müftü, bilmeden Allahu Teala adına konuşmuş ve hüküm vermiş olur. Bu nedenle İbn-i Teymiye *Rahimehullah* Moğollar ve askerleri hakkında fetva vermeden önce şöyle demektedir: “Hamd alemlerin rabbi olan Allahu Teala’ya aittir. Kur’an, sünnet ve Müslümanların imamlarının ittifakı ile bunlar ile savaşmak vaciptir. Bunun iki dayanağı bulunmaktadır. Bu dayanaklardan ilki; bu askerlerin durumlarını bilmek, ikincisi ise; böyleleri hakkında Allahu Teala’nın hükmünü bilmek.”

İbn-i Teymiye’nin öğrencisi olan İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* bunu açıklayarak şöyle der: “Müftü veya hakimin gerçeğe uygun fetva veya hüküm vermesi ancak iki unsura riayet etmesi ile mümkün olur. Bunlardan birincisi; kendisine sorulan durum hakkında yeterli bilgiye sahip olmak ve sahip olduğu bu bilgi ile olan bitenin gerçek mahiyetini, karinelerden hareket ederek kavramak. Bu unsurlardan ikincisi ise; olay hakkında vacip olanın ne olduğunu bilmek. Bu ise olay hakkında Allahu Teala’nın ve Rasulü’nün verdiği hükmü bilmek ile olur. Daha sonra ise şer’i olan hüküm, olay üzerine uygulanır.”⁵⁸²

Konunun daha da iyi anlaşılması için İbn-i Teymiye’nin ittihatçıların söylediklerini bilmeyenlerin mazur olduğu ve bilgisizliği sebebiyle onları tekfir etmeyenler hakkında, kendilerine hüccet ikame edilip, onların işlediği kötü-

⁵⁸¹ Bu, sadece onları tekfir etmeyenler içindir. Ama onların küfrünü haklı gören veya savunan kişi elbette bu özrün dışındadır. Yukarıda belirtildiği gibi böyleleri hakkında, “Söylediklerinin şeriata uygun te’vili vardır” diyen, onların lider ve elebaşlarından olur” denildiğini unutmayalım.

⁵⁸² İlamu’l-Muvakkîn, 1/87-88

lükler açıklanıncaya kadar bu kuralın uygulanamacağı konusunda söylediği açık sözlerini aktarmak istiyoruz. Bu konuda delil göstermekten maksat, ittihatçıların söylediklerinin açık küfür olduğunun anlatılması ve İslam'a yeni girmesi veya bilgisizliği sebebi ile, onların bu söylediklerinin İslam'ın temel esaslarına aykırı olduğunu bilmeyenlere gerekli açıklanın yapılmasıdır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Bunların söylediği ve bunların sözlerine benzer sözlerin batını zahirinden daha büyük küfürdür. Zahirinin arif, tahkik ve Tevhid ehl-i alimlerin sözlerinden olduğu sanılabilir. Halbuki batını Yahudi, Hristiyan ve putperest kafirlerin küfründen daha büyük yalan ve küfürdür. Bu mezhebin içyüzü (batını) kendisine bildirildiği halde ona muvafakat eden herkesin küfrü, onların küfründen daha açık olur. Ancak onlar hakkında hüsn-ü zan besleyen ve söylediklerini anlamayan, bu sözleri arif alimlerin söyledikleri ancak halktan avam olanların anlamadığı doğru sözler türünden kabul eden insanlarda, taklidi olan imanları oranında, İslam, Kitap ve Sünnet'e bağlılık görürsün. Bununla birlikte bilgisizlikleri ve dalaletleri oranında da bu sözleri ve sahiplerini kabul ettiklerini ve haklarında hüsn-ü zan beslediklerini görürsün. Onları mülhid, kafir veya sapık cahiller dışında kimsenin övdüğü tasavvur edilemez.”⁵⁸³

Yine şöyle der: “Onların söylediklerinin gizli bir sırrı ve hak olan bir içyüzünün olduğunu ve onları ancak halkın ileri gelenlerinin anlayabileceğini söyleyenler, şu iki topluluktan birine dahil olurlar: Ya ilhad ve inkar ehli büyük zındıklardandır, ya da büyük cahil ve sapıklardandır. Zındık olanın öldürülmesi vaciptir. Cahil olana ise işin gerçeği anlatılır, kendisine hüccet ikamesi yapılır. Buna rağmen bu batıl akide üzerinde kalmaya ısrar ederse, katli vacip olur.”⁵⁸⁴

Muhakkik alimlerin, bu kuralı uygulamalarına baktığımız zaman, genellikle bu şekilde hareket ettiklerini görürüz. İşte onlardan bazı örnekler:

Kadı İyad, Muhammed bin Sahnun'un şöyle dediğini nakleder: “Alimler, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* söven veya onu horlayan kişinin kafir olduğundan, Allahu Teala'nın onu cezalandıracağından ve ümmete göre katlinin vacip olduğundan şüphe edenlerin kafir olacağı konusunda icma etmişlerdir.”⁵⁸⁵ Burada söylenenler üzerinde gereği gibi düşünüldüğünde, yukarıda söylediklerimiz ile uyum içinde olduğu görülür.

Çünkü Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövmek, İbn-i Sahnun'un belirttiği gibi, alimlerin ittifakıyla küfürdür. İbn-i Teymiye, “es-

⁵⁸³ Mecmuu'l-Fetava, 2/222

⁵⁸⁴ Mecmuu'l-Fetava, 2/230, ayrıca bakınız: 2/85

⁵⁸⁵ Kadı İyad, Eş-Şifa, 2/215-216. İbn-i Teymiye, Es-Sarimu'l-Meslul, 4

Sarimu'l-Meslul" isimli eserinde bu konuda icma olduğunu nakletmiş ve birçok alimden de bunu rivayet etmiştir. Ayrıca bunun Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve mü'minlere eziyet verdiğini ve daru'l-İslam'da cizye vermeleri karşılığında serbest bırakılan ehl-i kitabın küfründen daha büyük bir küfür olduğunu da belirtmektedir.

Şunun belirtilmesi gerekir ki, "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralının uygulanması, ihtimal taşımadan açık bir şekilde Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövüldüğü belirlenen konularda olur. Alimler, kendisinden böyle bir söz duyulmuş olan kişileri tekfir etmeden önce meseleyi ayrıntılı olarak ele almış ve ihtimallere binaen insanları tekfir etmemişlerdir.

İbn-i Teymiye, Dürziler'den söz ederek şöyle der: "Bunların kafir olduğu konusunda Müslümanlar arasında ihtilaf yoktur. Hatta bunların kafir olduğundan şüphe eden kişi de kafir olur. Bunlar ehl-i kitap veya müşrikler derecesinde de değillerdir. Bilakis onlardan daha sapıtmış konumda olan kafirlerdir. Onların yemeklerini yemek caiz değildir."⁵⁸⁶ Sözünden de anlaşıldığı gibi, İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralını genel olarak uygulamadan önce Dürzilerin kafir olduklarını belirtmektedir. Bunların kitap ehlinden daha da kötü bir konumda olduklarını, başka bir yerde ise bunların Hakim el-Ubeydi'yi ilahlaştırdıklarını, ona, "yaratan ve her şeyi bilen" anlamında "el-Bari el-Allam" dediklerini, bunların Yahudi, Hristiyan ve Arap müşriklerinden daha kafir olup, Batıniyye fırkasının Karamita kolundan olduklarını belirtmektedir. Bütün bunlar, daha önce söylediklerimiz ile uyum içindedir. Bu meseleyi bunlar ile kıyas edersen, Allahu Teala'nın izni ile isabet edersin.

Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, "es-Sarimu'l-Meslul" isimli eserinde, sahabeye sövme konusunda şöyle der: "Ali bin Ebi Talib'in *Radiyallahu Anhu* ilah veya peygamber olduğunu ve Cebrail'in peygamberliği yanlış kişiye verdiğini söyleyen kişi, şüphesiz kafir olur. Hatta bunun kafir olduğunda duraksayan kişi de kafir olur. Kur'an'da bazı ayetlerin eksik olduğunu veya gizlendiğini ya da şer'i hükümlerini işlevsiz kılan batını te'viller bulunduğunu iddia edenler de kafir olur. Batıniyye, Karamita ve Tenasuhiyye gibi isimler ile anılan bu insanların kafir olduğunda ihtilaf yoktur.

Sahabeyi *Radiyallahu Anhum* dinsizlik veya adaletsizlik ile itham etmeden, sadece bazılarını cimri, korkak, bilgisiz veya takvaya önem veremeyen olarak niteyenlerin, sırf bu nitelemelerinden dolayı kafir olduğunu söylemiyoruz. Bunların te'dip ve tazir edileceğini söylüyoruz. İlim ehlinde

⁵⁸⁶ Mecmuu'l-Fetava, 35/98

böylelerini tekfir etmeyenlerin söyledikleri bu anlamda ele alınmalıdır. Ama mutlak olarak sahabeye lanet eden ve onları kötüleyenler ihtilaf konusudur. Çünkü buğzetmekten dolayı lanetleme ile itikattan dolayı lanetleme arasında da fark bulunmaktadır.

Az bir topluluğun dışında, sahabenin, Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sonra irtidat ettiğini veya genelinin fasık olduğunu iddia edenlerin kafir olduğunda şüphe yoktur. Çünkü bunlar, bu sözleri ile Kur'an'ı yalanlamış olmaktadır. Allahu Teala, bir çok ayette sahabeyi övmüş ve onlardan razı olduğunu bildirmiştir. Öyle ki böylelerinin küfründen şüphe edenler kesin olarak kafir olurlar. Çünkü bu söz, Kitap ve Sünnet'i nakledenlerin fasık ve kafir oldukları manasına gelir.⁵⁸⁷ Bunlar, Allahu Teala'nın, "Siz insanların iyiliği için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz"⁵⁸⁸ ayetini de yalanlamaktadırlar. Çünkü sahabenin genelinin, fasık ve kafir olduğunu söylemek, bu ayeti yalanlamaktır. Bunu söylemenin dinden zaruri olarak bilinen bir küfür olduğu açıktır. Sahabeye sövenlerden bazılarının küfrü kesin, bazılarının küfrüne hükmedilmez ve bazılarının ise kafir olduğu ihtilaftır.⁵⁸⁹

Şimdiye kadar söylenenleri şöyle özetleyebiliriz: "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralı, Yahudi, Hristiyan veya küfrü daha açık olanların tekfir edilmemesi konusunda kullanılır. Öyleki bunları tekfir etmeyen kişi, delaleti açık ve kesin olan bir nassı inkar etmiş gibi icma ile kafir olur.

Bununla beraber yeni Müslüman olduğu için veya başka bir sebep ile batıl ehlinden olan bu insanların söylediklerini bilmeme gibi bir nedenden dolayı onları tekfir etmeyen cahil Müslümanlar, ancak durum kendilerine anlatılıp, gerekli hüccet ikame edildikten ve onların söylediklerinin İslam dinine aykırılığı kendilerine açıklandıktan sonra hala onları kafir olarak saymamaları halinde bu kuralın muhatabı olurlar.

Kafiri tekfir etmeyen kişiler ile ilgili içerdiği tehdit konusunda bu kuralın durumu, tehdit içeren diğer nassların durumu gibidir. Alimler bu kuralı ehl-i sünnetin menhecinden sapmış olan bozuk fırkalar, sözler ve ameller hakkında mutlak olarak kullanırlar. Ancak bu kural muayyen bir şahsa indirgenmek istendiğinde, aynen tehdit içeren diğer nassların uygulanmasında olduğu gibi tekfirin engel ve şartları mutlaka göz önünde bulundurulur.

⁵⁸⁷ İbn-i Teymiye *Rahimehullah* burada, söylenen sözün durumu hakkında konuşmakta ve bu sözün içeriğini, manasını ve hakikatını belirtmektedir. Yoksa, sözün gerektirdiği dolaylı manayı kastetmemektedir. Bu konuda açıklama Allah'ın izni ile ileride gelecektir.

⁵⁸⁸ 3 Al-i İmran/110

⁵⁸⁹ İbn-i Teymiye, es-Sarimu'l-Meslul, 586-587

Gerek şari'in sözünü anlamada, gerekse alim ve imamların söylediklerini alıp uygulamada, mutlak tekfir ile muayyen tekfiri birbirinden ayırmak gerekir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Gerçek şu ki, imamların mutlak olarak söyledikleri sözler hakkında, öncekilerin mutlak olan şer’i nasslar hakkında düştükleri durumun aynısı olan bir duruma düştüler. Onları ne zaman görseler “Kim şunu söylese kafirdir” sözünü duydular. Daha sonra, belirtilen o sözü söyleyen herkesin kafir olduğuna inandılar. Halbuki tekfirin belirli bir kişiye indirgenmesi belli şartların yerine gelmesine ve yine belli engellerin de olmamasına bağlıdır. Mutlak tekfir, şartları bulunmadıkça ve engelleri ortadan kalkmadıkça belirli kişiler için sabit olmaz. İmam Ahmed *Rahimehullah* ve bu genel hükümleri belirten tüm alimler, Cehmiyye fırkasından küfür sözlerini bizzat söyleyenler dışında kimseyi tekfir etmediler.”⁵⁹⁰

Bu nedenle bu kurala binaen aşırılarından birçoklarının insanları silsile halinde tekfir etmeleri doğru değildir. Halbuki alimler, bu kurala binaen insanları tekfir etmek için, tekfirinde şüphe duyulan veya duraksanan kişinin küfrünün Yahudiler, Hristiyanlar ve benzerlerinin küfrü kadar açık olması gerektiğini söylemektedirler. Zincirin birinci halkası hakkında bu kadar ihtiyat söz konusu ise, diğer halkalarda bu ihtiyatın söz konusu olması evleviyat ile gereklidir.

Bunları öğrendikten sonra anlaşılmaktadır ki, İslam’a mensup olduğunu söyleyen ve hakkında tekfire engel sanılan bazı şüphelerin bulunduğu kişileri tekfir etmeyenler hakkında bu kuralı uygulamak makul olmaz. Hata ediyor olmasına rağmen, nassı yanlış anlaması sebebi ile namaz kılmayan birini tekfir etmeyen kişi hakkında da bu kural uygulanamaz. Çünkü yanlış anlamaya sebep olabilecek başka nasslar bulunabilir. Namaz konusunda şu hadisi buna misal olarak verebiliriz: “Allah, beş vakit namazı insanlara farz kıldı. Onları kılmayan kişinin Allah yanında bir ahdi olmaz. İsterse ona azap eder, isterse bağışlar.”⁵⁹¹ Nitekim Malik, Şafii ve diğer imamlar tembellikten dolayı namaz kılmayan kişiyi tekfir etmemişlerdir. Kendisinden aktarılan iki rivayetten birine göre İmam Ahmed tembellik sebebi ile de olsa namazı terkeden kişiyi tekfir etmiştir. Buna rağmen İmam Ahmed, Abdullah bin Mübarek, İshak bin Raheveyh ve diğerleri, tembellik sebebi ile namazı terkeden kişiyi tekfir etmeyen imamları, “Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur” kuralına binaen tekfir etmemişlerdir.

Sahabenin *Radiyallahu Anhum*, İbn-i Sayyad’ın deccal olup olmadığı konusunda ihtilaf etmeleri de bunun gibidir. Deccal’ın kafir olduğunda

⁵⁹⁰ Mecmuu’l-Fetava’dan yukarıda aktarılmıştı.

⁵⁹¹ Ahmed, Ebu Davud, Nesai ve başkaları rivayet etmiştir.

şüphe yoktur. Buna rağmen bu ihtilafları sebebi ile birbirlerini tekfir etmemişlerdir.

Yine sahabenin bazı münafıklar hakkında iki gruba ayrılmasını da buna ekleyebiliriz. Allahu Teala şöyle buyurur: “Size ne oldu da münafıklar hakkında iki gruba ayrıldınız? Halbuki Allah onları kendi işledikleri yüzünden baş aşağı etmiştir. Allah’ın saptırdığını doğru yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah’ın saptırdığı kimse için asla (doğruya) yol bulamazsın.”⁵⁹² Buna rağmen, sahabe bu ihtilafları sebebiyle birbirlerini tekfir etmemiştir.

Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu* mürtedler ile savaşa karar verdiğinde, Ömer bin Hattab’ın *Radiyallahu Anhu* ona karşı çıkması da bunun misallerindendir. Zekat vermeyenlerin “La İlahe İllallah” diyor olmaları, konuyu Ömer *Radiyallahu Anhu* için müşkil hale getirmiştir. Buna rağmen Ebu Bekir *Radiyallahu Anhu* onu tekfir etmemiş, aksine onun şüphesini gidermiş ve doğruyu göstermiştir. Bu olayın, bu konuda misal olmayacağını iddia etmek doğru olmaz. Çünkü şu bilinen bir meseledir ki, Ebu Bekir’in *Radiyallahu Anhu* yapılmasını istediği savaş ve onlara karşı takındığı tavır, devlete isyan eden bağilere takınılan bir tavır değil, mürted olanlara karşı takınılan bir tavır ve yapılan bir savaş niteliğindedir.

Selef alimlerinden de, bazı zalim ve azgınlara tekfiri konusunda ihtilaf aktarılmıştır. Haccac’ın tekfir edilip edilmeyeceği konusundaki ihtilaf bunların en meşhur olanıdır. Selefin çoğu onu tekfir etmemiş ve arkasında namaz kılmıştır. Ancak bazılarının Haccac’ı tekfir ettikleri de sabit olmuştur. Said bin Cübeyr bunlardan birisidir. Ona, “Haccac’a karşı isyan mı ettin?” denilmesi üzerine şu cevabı vermiştir: “Allahu Teala’ya yemin olsun ki, kafir oluncaya kadar ona karşı çıkmadım.” Yine, Mücahid’e Haccac’ın durumu hakkında sorulduğunda şu cevabı vermiştir: “Bana o yaşlı kafiri mi soruyorsun?”

İbn-i Asakir, Şa’bi’nin şöyle dediğini rivayet eder: “Haccac, cibt ve tağuta iman etmiş ve Allahu Teala’ya küfretmiştir.” Hatta İbrahim en-Nahai şöyle der: “Haccac’ın durumunu görmemesi, kişi için körlük olarak yeter.”

Buna rağmen ne İbrahim en-Nahai ve ne de Haccac’ı tekfir eden diğer alimler, muayyen olarak onu tekfir etmeyen birinin kör veya kafir olduğunu söylememişlerdir. Aksine Tavus’un şöyle dediği rivayet edilir: “Iraklı kardeşlerimizin Haccac’a mü’min demelerine hayret ediyorum.”⁵⁹³

Tavus, Haccac’a mü’min diyen kişileri “kardeşlerimiz” diye nitelemektedir. Doğru olan da budur. Çünkü alimlerden onu tekfir etmede durak-

⁵⁹² 4 Nisa/88

⁵⁹³ Bu haberlerin tamamı, el-Bidaye ve’n-Nihaye, 9/131-132,136-137’den alınmıştır.

sayanlar, onun Tevhid ehlinden olduğunu bildikleri halde açık olarak küfrüne delalet eden bir sebep bilmemeleri nedeni ile onu tekfir etmemişlerdir. Bu konuda içtihad etmişler ve şeriatın herhangi bir nassını da yalanlamamışlardır.

Ancak Zehebi, siyerinde⁵⁹⁴, Tavus'un bu sözlerini naklettikten sonra şöyle der: "Tavus bu sözü ile Haccac'ı tekfir etmeyen Mürcie'ye işaret etmektedir. Bunlar kanları döken, sahabeye söven ve her tarafı kasıp kavuran Haccac'ın kamil iman sahibi bir mü'min olduğunu söylerler." Burada kastedilen Mürcie, imanın tariflerindeki hatalarından ve ameli imandan bir unsur olarak görmemelerinden dolayı selefin kendilerini tekfir etmediği Mürcie fakihleridir. Onlar, fasık veya facir olan kişiyi günahlarından dolayı imanı eksilmeyen kamil bir mü'min olarak görmektedirler. Çünkü onlara göre iman bir bütündür ve artıp eksilmez. Haccac için söyledikleri de budur. Yoksa küfrü onaylamaları veya onu kamufle etmeleri manasında değildir. Haccac'ın kafir olduğu onların yanında sabit olsaydı, onu imanı kamil olan bir mü'min olarak nitelemezlerdi. Hatalarının bu olmasından dolayı, ne Zehebi'nin kendisi ve ne de seleften olan diğer alimler onları iman kardeşliği hududlarından dışına çıkarmamıştır. Ahmed bin Hanbel, Veki bin Cerrah, Ebu Ubeyd ve seleften olan diğer alimlerin tekfir ettiği aşırı Mürcie'nin durumu ise böyle değildir.

Selefin Hariciler, Kaderiyye, Cehmiyye ve diğer fırkaların tekfir edilmesi konusunda ihtilaf etmesiyle ilgili olarak da aynı şeyler söylenir. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, "el-Fetava" isimli eserinin birçok yerinde bundan söz etmiş⁵⁹⁵, alimler arasında bu konuda meydana gelen ihtilafları belirtmiş ve bu fırkalardan bazılarının tekfiri konusunda İmam Ahmed ve diğer imamların söylediklerini nakletmiştir. Bu fırkaları tekfir edenlerin, tekfir etmeyenler hakkında kafir olduklarını söylediklerine dair ne İbn-i Teymiye ve ne de bir başkası herhangi bir haber aktarmamıştır. Aksine İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu ihtilaflarında, iki tarafın da mazeretini belirterek şöyle der: "İhtilaf etmelerinin sebebi, kendilerine ulaşan delillerin farklılığıdır. Onların tekfir edileceğine delalet eden delilleri ele alıyorlar ve daha sonra da tekfir edilen sözlerin sahiplerinden tekfire engel niteliğinde bazı durumların olduğunu tesbit ediyorlardı. Dolayısıyla da bu iki delil arasında kalıyorlardı."⁵⁹⁶

Başka bir yerde de şöyle der: "Sahibinin tekfir edildiği sözler bu şekildedir. Kişinin, doğruyu öğrenmesine sebep olacak nasslar kendisine ulaşmamış olabilir veya ulaşmış ancak kendisine göre o nassları sabit görmemiş

⁵⁹⁴ 5/44

⁵⁹⁵ Bakınız: 12/260-261

⁵⁹⁶ Mecmuu'l-Fetava, 12/260-261

veya anlayamamış olabilir ya da Allahu Teala'nın, onu mazur göreceğine dair bazı şüpheler ile karşılaşmış olabilir. Doğruyu ararken içtihad edip yanılan kişinin hatası ne olursa olsun Allahu Teala onu bağışlar. Bu hata ister nazari ister ameli meselelerde olsun farketmez. Sahabenin ve cumhur alimlerin görüşü budur.”⁵⁹⁷

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, sahabenin arasında ihtilaflı olan bazı haberler ile ilgili olarak, Aişe'nin *Radyallahu Anha* “Kim Muhammed'in Rab-bini gördüğünü iddia ederse, Allahu Teala'ya iftira etmiş olur” sözünü aktararak şöyle der: “Aişe'nin *Radyallahu Anha* bu sözüne rağmen, ona karşı çıkan İbn-i Abbas ve diğerlerini, Allahu Teala'ya iftira etmek ile itham etmiyoruz. Tekfir etmek, bir ceza tehdididir. Bu sözler, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bildirdiğini yalanlamak olsa bile, kişi İslam'a yeni girmiş veya uzak bir çölde yaşamış olabilir. Böyleleri ancak kesin delil kendisine gösterilmesine rağmen, hala aynı tavrını devam ettirirse tekfir edilebilir. Kişi belli nassları işitmemiş veya kendisi yanında o nasslar sabit olmamış ya da başka nassların kendisine ulaşmış olması sebebi ile hatalı da olsa bazı nassları te'vil etmiş olabilir.”⁵⁹⁸

Bu aktarılanlara gereken değerin verilmesi gerekir. Çünkü gerçekten önemlidir. Kişinin anlayışını genişletir, insanı hatalardan korur, tekfirde aşırılık ve zorlamalardan yahut alimlere dil uzatmaktan kurtarır. Tekfir veya başka konularda, şeriatın bazı haberlerini veya ahkâmını izlemek ve ikrar etmekten geri kalmış olan insanların mazeretlerini anlamayı sağlar. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu mazeretleri beş madde halinde sıralar⁵⁹⁹:

- 1-** Delillerin çatışması. Bu ise delillerin te'vil edilmesini gerektirir.
- 2-** Kişinin, İslam'a yeni girmiş olması ya da uzak bir çölde yaşamış olması veya buna benzer başka bir sebepten dolayı bazı nassların kendisine ulaşmamış olması.
- 3-** Nassların kişinin yanında sabit olmaması.
- 4-** Kişinin yeterince ilim sahibi olmaması sebebi ile, kendisine ulaşan nassları anlamada eksik kalması.
- 5-** Kişinin doğruyu aramasına rağmen, kendisinin mazur sayılmasına sebep olacak bazı şüphelere kapılmış olması.

⁵⁹⁷ Mecmuu'l-Fetava, 23/195-196

⁵⁹⁸ Mecmuu'l-Fetava, 3/148

⁵⁹⁹ Bu mazeretler hakkında daha fazla bilgi için bakınız: İbn-i Teymiye, *Raf'ul-Melam ani'l-Eimmeti'l-Alam*, s:20

Bu sayılanların birisi sebebi ile bir nassı te'vil eden veya onun ile amel etmeyi reddeden kişi, nassı yalanlamış veya inkar etmiş sayılmaz. Dolayısıyla böyleleri için "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralı özellikle silsile şeklinde uygulanmaz.

Allahu Teala'nın isim ve sıfatlarında yapılan hatalar sebebi ile tekfir konusundaki ihtilaflar çok geniştir. Kendisinin tekfir ettiği kişileri tekfir etmeleri için muhaliflerini ikna etmeye çalışan kişinin şer'i delillerini ortaya koyması ve o deliller ile doğru istidlal yollarını gözetmesi gerekir. Allahu Teala şöyle buyurur: "De ki: Ben, sadece, vahiy ile sizi ikaz ediyorum. Fakat, sağır olanlar, ikaz edildikleri zaman bu daveti duymaz(lar.)"⁶⁰⁰ Bu konuda gerekli delillerini gösteremeyen kişi ise tam manası ile iflas etmiş olur ve hiçbir hayır kalmaz. Allahu Teala şöyle buyurur: "Artık Allah'tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi söze iman edecekler?"⁶⁰¹ Böylelerinin tekfir veya fikrî terör estirme metodlarından da hiçbir hayır gelmez. Çünkü bunlar ancak sahibine zarar verir. Kendisinin de tekfir halkasına eklenmesinden korktuğu veya zarar gördüğü için bu yöntemi benimseyen kişilerde de hayır yoktur. Bunu en yakın fırsatta ve en basit bir şüphe sonucu bırakması daima ihtimal dahilindedir. Allahu Teala'nın tasvip ettiği yol, eğilimlere uyan katı ve çetin yol değil, en doğru ve şer'i delillere en uygun olan yoldur. Böyleleri Allahu Teala'nın ve Rasulü'nün emirlerinin dışında başka yerlerde amaçlarına hizmet edecek sözler ve görüşler arıyorlarsa, unutmalarını ki istedikleri kadar bu söz ve görüşlerden bulabilirler. Bu kural ilgili bilgileri araştırırken, karşılaştığım en ilginç söz, Karamitalardan olan Yahya bin Zekeraveyhî'yi öldürmesi esnasında halife el-Muktefi'yi (289-295) öven es-Suli'nin şu sözleridir:

"Size isyan edeni kim mü'min sayarsa, kafir olmuştur.

Bunu Allahu Teala muhkem olan surelerde daha önce indirmiştir."

Yani ona karşı çıkanları tekfir etmeyen veya fasık saymayanların kafir olacağını belirtmekte ve Kur'an'ın da buna delalet ettiğini iddia etmektedir.⁶⁰²

⁶⁰⁰ 21 Enbiya/45

⁶⁰¹ 45 Casiye/6

⁶⁰² Bu sözler bana Cezayirli bir kişinin şu sözlerini hatırlatmaktadır: "Hangi İslam ülkesinde olursa olsun, İmanı ve İslam'ı sahih bir kimse yoktur ki kalbinden İbn-i Suud'un kendisini yönetmesini temenni etmesin. Yönetici veya Müslümanların halifesi olarak kendisine bey'at etmeye çağırırsa, bey'at etmekte bir an bile tereddüt etmem. Çünkü bu devlet İslam'ı temsil ediyor, uyguluyor ve ona davet ediyor." Mine'l-İlam bi enne'l-Azfe ve'l-Ğinae Haramun, s:57, 1407 h. Yine şöyle devam ediyor: "Ondördüncü hicri asrın mucizesi olan bu devlet, ancak mü'min olanın dost olduğu ve münafık kafirin düşman olduğu bir devlettir! Allah'ın emrini yerine getirmeye devam ettikçe..." Age:58 "Ancak mü'min olanın dost olduğu ve münafık

Bu kişiye sormak gerekir; acaba Allahu Teala muhkem olan surelerde bunu nerede bildirmiştir? Halkın itaat etmesini sağlamak, itiraz etmek ve karşı çıkmaktan korkutup ürkütmek için bu kuralı kullanmıştır. Halbuki adalet sahibi insanlar için Şari'in nasslarında yeterlilik vardır. Böylelerine aldanmamak gerekir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Şairler(e gelince), onlara da sapıklar uyarlar. Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını ve gerçekte yapmadıkları şeyleri söylediklerini görmedin mi?”⁶⁰³

Muhammed bin Abdulvehhab'ın davetine mensup olup onun bazı sözlerini kötü kullanan ve insanlar hakkında gerekli araştırmayı yapmadan bu konuda hüküm veren bazı kişilere yönelik olarak Abdullatif bin Abdurrahman bin Hasan Alu's-şeyh, risalelerinin birinde İbn-i Teymiye'nin şu sözlerini aktarmaktadır: “Gerçek şu ki, imamların mutlak olarak söyledikleri sözler hakkında, öncekilerin mutlak olan şer'i nasslar hakkında düştükleri durumun aynısı olan bir duruma düştüler. Onları ne zaman görseler “Kim şunu söylerse kafirdir” sözünü duydular. Daha sonra, belirtilen o sözü söyleyen herkesin kafir olduğuna inandılar. Halbuki tekfirin belirli bir kişiye indirgenmesi belli şartların yerine gelmesine ve yine belli engellerin de olmamasına bağlıdır. Mutlak tekfir, şartları bulunmadıkça ve engelleri ortadan kalkmadıkça belirli kişiler için sabit olmaz. İmam Ahmed *Rahimehullah* ve bu genel hükümleri belirten tüm alimler, Cehmiyye fırkasından küfür sözlerini bizzat söyleyenler dışında kimseyi tekfir etmediler.” O, konunun daha iyi anlaşılması için bunu aktarmıştır. Bununla birlikte gerek Muhammed bin Abdulvehhab, gerek oğulları ve gerekse torunları daha önce de belirttiğimiz gibi bu konuda İbn-i Teymiye'nin söylediklerinin aynısını söylerler.

Abdullatif bin Abdurrahman bin Hasan Alu's-şeyh *Rahimehullah* daha sonra ise, “Abdullatif bin Abdurrahman bin Hasan'dan Abdulaziz el-Hatib'e” başlığını kullanarak şunları söyler: “Allahu Teala'nın selamı salih kulların üzerine olsun. Mektubunu okudum. İçeriğini ve kastettiğin mazereti anladım. Ancak muhterem babamızın hak ehlini tekfir etmenize ve üzerinde olduğunuz bozuk anlayışa dair söylediklerine binaen aktardıklarınız doğru değildir.

kafirin düşman olduğu bir devlet!” sözleri üzerinde düşünmek gerekir! Bu Allahu Teala'nın emrini nasıl yerine getirmektedir ey kendi kendisinin düşmanı! Bunun, Allahu Teala'nın emirlerini nasıl yerine getirme olduğunu anlamak isteyenler, “el-Kevâşifü'l-Celiyye fi Kufri'd-Devleti's-Suudiyye” kitabımıza baksınlar. Bu sözler, bana bir başkasının sözlerini de hatırlatıyor. Adı geçen kitabım hakkında kendisine sorulduğunda öfkesinden köpürmüş ve okumadan önce, “Onun yazarına söyleyin, kendisi kafirdir” karşılığını vermiştir. Bu genel hükümleri vermektan kaçınmadıkları gibi muhaliflerini ve devletlerini tekfir edenleri hariciler ve tekfirciler olarak adlandırmaktan da utanmazlar. Acaba bu sıfatlara ve özelliklere kim daha layıktır?!

⁶⁰³ 26 Şuara/224-226

Naki' ehlinde olan kardeşlerinin senin ile tartıştığını ve hakkımızda senin ile çekiştiğini hatırla. Bizi bazı konularda sessiz kalmak ile itham ediyorlar. Biliyorsun ki bunu da genellikle akideyi eleştirmek ve yolumuzu kötülemek için söylemektedirler. Açıkça tekfir etmeseler bile, ona çok yaklaştırmışlardır. Hidayetten sonra dalaletle düşmekten ve doğru yolu bildikten sonra sapıklık ve şaşkınlıktan Allahu Teala'ya sığınırız.

Altmış dört yılında İhsa'da, aslen Farisli olan sizin gibi iki kişi gördüm. Bunlar cemaate ve cumaya gitmiyorlar ve o memlekette bulunan Müslümanları tekfir ediyorlardı. Gerekçeleri de sizin gerekçeniz ile aynı sebeplerdi. Derler ki, "İhsa' halkı İbn-i Feyruz ve benzerleri ile oturup kalkarlar. Ki İbn-i Feyruz, tağutları ve İmam Muhammed'in davetini kabul etmeyip düşmanlık yapan dedesini tekfir etmemektedir. Dolayısıyla bu halde olan dedesini açıkça tekfir etmeyenler, Allahu Teala'ya küfretmiş ve tağutu ikrar etmiş olurlar. Onunla oturup kalkanlar onun gibidirler. Yalan ve yanlış olan bu iki esas üzerine küfür hükümlerini bina etmişler ve selamı almayı dahi terk etmişlerdir. Durumları bana iletildi, kendilerini çağırdım ve tehdit ettim. Ağır şeyler söyledim. Önce Muhammed bin Abdulvehhab'ın akidesinde olduklarını iddia ettiler. O anda toplantıda aklıma gelen bilgiler ile şüphelerini ortaya çıkardım ve sapık anlayışlarını çürüttüm. İmam Muhammed'in bu akide ve mezhepten beri olduğunu söyledim. Çünkü kendisi, küfür olduğunda icma edilen şirk, Allahu Teala'nın ve Rasulü'nün ayetlerini inkar gibi konular dışında insanları tekfir etmezdi. Bu tür konularda da öncelikle insanlara hüccet ikamesinde bulunur ve tekfir için gerekli olan araştırmayı yapardı. Ki iman ve ilim ehli de zaten bu konuda icma etmiştir.

Adı geçen bu iki kişi pişmanlık duyarak tevbe ettiler ve hakkı anladıklarını iddia ettiler. Ancak sahile gittiklerinde eski söylemlerine geri döndüler. Daha sonra ise, Mısır hükümdarlarıyla mektuplaştıklarını gerekçe göstererek Müslümanların imamlarını ve hatta bu imamların Mısır hükümdarlarıyla yazıştıkları esnada mecliste bulunan diğer kişileri dahi tekfir ettiklerini duyduk. Hidayetten sonra dalaletle düşmekten Allahu Teala'ya sığınırız.

Sizin de bunlara benzer şeyler söylediğiniz ve bu konulara daldığınızı duyduk. Dostluk ve düşmanlıklar, anlaşma ve yazışmalar, malları sarfetme ve hediyeler gibi konularda şirk ve dalalet sahiplerinin söylediklerini söylediğinizi, bedeviler ve başka bedbahtların Allahu Teala'nın hükmünden başka hükümler ile hükmetmeleri gibi ancak alimlerin ve akıl sahiplerinin söz söyleyebileceği konularda konuştuğunuzu öğrendik. Halbuki bu konularda konuşmak, söylediklerimizi ve genel usul kurallarını bilmeyi gerektirir. Genellemenin yapmak ve mutlak olarak söz söylemek, kişiyi, sözün nereye varacağını ve ne anlama geldiğini bilmemeye, yanlış yapmaya, karıştırmaya ve Allahu Teala'nın maksadını iyi anlamamaya götürür. Bunlar ise dinleri bozar, zihin-

leri böler ve kişinin Kur'an'ı anlamasına engel olur. İbnu'l-Kayyim *Rahimehullah Kafiye*'sinde şöyle der:

“Tafsilata inmekten ve açıklama yapmaktan sakın ayrılma, çünkü mücmel ve mutlak söz anlaşılmaz.

İkisi bu alemi bozmuş, zihinleri ve düşünceleri her zaman karıştırmıştır.”

Zannınızca küfre sebep olarak gördüğünüz bu işlerden dolayı Müslümanları tekfir etmek, Ali bin Ebi Talib ve beraberindekilere karşı isyan eden Haruriyye Haricilerinin yolu ve mezhebidir. Bunlar Muaviye ve Şam halkı arasında meydana gelen olayda Amr bin As ve Ebu Musa el-Eşari'nin hakem tayin edilmesine karşı çıkmışlar ve Allahu Teala'nın dini konusunda insanların hakem tayin edildiğini söyleyerek Muaviye ve Amr'a bağlılıklarını ilan etmişlerdir.”⁶⁰⁴ Daha sonra ileride temas edeceğimiz Haricilerin bazı düşüncelerini anlatır ve şöyle devam eder:

“Zulüm, masiyet, fasıklık, fücür, dostluk, düşmanlık, boyun eğme, şirk ve benzeri lafızlar Kur'an ve Sünnet'te varid olmuştur. Bunlar kullanılırken mutlak hakikatleri kastedilmiş olabileceği gibi, bu kelimelerin hakikatlarının mutlak manası da kastedilmiş olabilir. Usulcülere göre asıl olan birincisidir. İkinci anlamda olabilmesi için manevi veya lafzi bir karinenin bulunması gerekir. Bu ise Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* açıklaması ve sünnetin bunu tefsir etmesi ile bilinir. Allahu Teala şöyle buyurur: “(Allah'ın emirlerini) onlara iyice açıklasın diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik.”^{605”606}

Daha sonra şöyle devam eder: “Bazı günahlar hakkında yapılan mutlak va'id'in (tehdid) muayyen kişilere indirgenmesine bazı engeller mani olabilir. Allah ve Rasülü'nün sevgisi, Allah yolunda cihad, iyiliklerin ağır gelmesi, Allahu Teala'nın rahmet ve bağışlaması, mü'minlerin şefaet etmesi ve yine başa gelen ve günahları silen musibetler bu engeller arasında sayılabilir. Selef alimleri, kible ehlinde muayyen kişiler için ne cennetlik ve ne de cehennemlik olduğuna dair şahitlik etmemişlerdir. Onlar va'id ibaresini kullandıkları zaman mutlak ile mukayyed arasında ayırım yapmışlardır. Eşek lakabı ile anılan Abdullah içki içen birisiydi. Bir defasında yine bu suç işlemesi nedeni ile Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirildi. Birileri ona lanet etti ve “Bu adam Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ne kadar çok getiriliyor” dedi. Bunun üzerine Rasulullah *Aleyhissalatu Vesselam* şöyle buyurdu: “Ona lanet okuma. Şüphesiz ki o, Allah'ı ve Rasülü'nü sevmekte-

⁶⁰⁴ Mecmuatu'r-Risail ve'l-Mesail, Sayfa: 4-6

⁶⁰⁵ 14 İbrahim/4

⁶⁰⁶ Mecmuatu'r-Risail ve'l-Mesail, Sayfa: 7

dir.” Halbuki Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* içkiyi içene, alana, satana, bulundurana, yapana ve taşıyana lanet etmiştir.”⁶⁰⁷

Yine şöyle devam eder: “İçinizden onları dost tutanlar, onlardır”⁶⁰⁸, “Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir toplumun (babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa) Allah’a ve Rasulü’ne düşmanlık yapanlara dostluk beslediğini göremezsin”⁶⁰⁹, “Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve kafirleri dost edinmeyin. Allah’tan korkun; eğer mü’minler iseniz”⁶¹⁰ ayetlerini sünnet tefsir etmiş, kayıtlamış ve bunun mutlak manadaki dostluk ile ilgili olduğunu bildirmiştir. Muvalatın aslı sevgi, arkadaşlık ve yardımdır. Bunun dışında farklı dereceleri de bulunmaktadır. Her günahın kınama ve va’idden nasibi ayrı ayrıdır. Sahabe ve tabiinden alim olanlar tarafından bu ve benzeri konular bilinmektedir. Ancak bu işleri iyi kavrayamamış, Kur’an ve Sünnet’in manalarını iyice sindirememiş Arap olmayan kimi insanlar ise bu durumların içinden çıkamamış ve karıştırmışlardır. Bu nedenle Hasan *Radiyallahu Anhu*, “Bunlar Arap dilini iyi bilmedikleri için bunu yaptılar” demiştir. Amr bin El-Ala’ ise büyük günah işleyenlerin cehennemde ebedi kalıp-kalmayacakları konusunda kendisi ile tartışırken Amr bin Ubeyd’e aynı şeyi söylemiştir. Amr bin Ubeyd, Kur’an’da büyük günahlar için verileceği belirtilen ebedi cehennem cezasına işaret ederek, bu günahları işleyenlerin ebedi olarak cehennemde kalacaklarını, bunun Allahu Teala’nın bir vaadi olduğunu ve Allahu Teala’nın vaadinden dönmesinin söz konusu olmayacağını belirtmişti. Bunun üzerine Amr bin Ala’ ona şöyle cevap verdi: “Acem olduğun için anlamıyorsun. Bu, vaad değil, va’id’dir” dedi ve şu mısraları okudu: “Ben söz versem veya tehdit etsem, tehdidimi bozarım ama sözümü tutarım.”

Buhari ve başkalarından rivayet edildiğine göre imamlardan bazıları şöyle demişlerdir: “Acem ve Arap iki kişi Müslüman olur ve sünneti bilen birini izlerler ise, mutlu olurlar. Ancak bu ikisi Müslüman olur ve heva ehlin-den birine uyarlırsa mihnete düşer ve bedbaht olurlar.”⁶¹¹

Şöyle devam eder: “Muhammed Suresi’ndeki, “Bunun sebebi; onların, Allah’ın indirdiğinden hoşlanmayanlara ‘Bazı hususlarda size itaat edeceğiz’ demeleridir. Oysa Allah, onların gizlediklerini biliyor”⁶¹² ayetini, kimi emir ve idarecilerin dalalet önderleri ve müşrik krallar ile yazışması, ateşkes

⁶⁰⁷ Mecmuatu’r-Risail ve’l-Mesail, Sayfa: 8

⁶⁰⁸ 5 Maide/51

⁶⁰⁹ 58 Mücadele/22

⁶¹⁰ 5 Maide/57

⁶¹¹ Mecmuatu’r-Risail ve’l-Mesail, sayfa: 10

⁶¹² 47 Muhammed/26

anlaşması yapması veya barış görüşmesi yapması fiillerine uyguladığınızı işittim. Halbuki bundan bir önceki ayette Allahu Teala şöyle buyurur: “Şüphesiz ki kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, ona arka dönenleri, şeytan sürüklemiş ve kendilerine ümit vermiştir”⁶¹³ denilmektedir. Siz bunu görmediniz, bu itaattan maksadın ne olduğunu da anlamadınız. Bu ayette ve Hudeybiye Antlaşması olayında müşriklerin istek ve şartları ve Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara verdiği cevap, aslında sizin anlayışınızın yanlış olduğunu ve batıl iddialarınızın geçersizliğini ortaya koymaya yeterlidir.”⁶¹⁴

Dedesi Muhammed bin Abdulvehhab’ın “Minhacu’t-Tesis ve’t-Takdis fi Keşfi Şubuhati Davud bin Cercis” adındaki bir risalesini de nakletmiştir. O risalede şöyle geçer:

“Şerif, bana niçin savaştığımızı ve adamı ne ile tekfir ettiğimizi sordu. Ona doğru olanları bildirdim ve düşmanların hakkımızda uydurduğu iftira ve yalanları izah ettim.” Söylediklerinden bazıları şöyle idi: “Yalan ve iftiraya gelince: Bizim insanları tümünden tekfir ettiğimiz, dinini izhar etmeye güç yetirenlerin hicret etmelerini vacip gördüğümüz, kafir olmayan ve savaşmayan kişileri tekfir ettiğimiz gibi çok şeyler hakkımızda iddia edilmektedir. Halbuki bütün bunlar putların hizmetçileri ve kafirlerin önderlerinden Ebu Cehil’in torunlarının uydurduğu iddialardır. Onlar bu iddia ve iftiraları ile insanları Allahu Teala’nın ve Rasulü’nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dininden alıkoymaktadırlar. Biz, Allah ve Rasulü’nün tekfir etmediğini asla tekfir etmiyoruz. Tekfir ettiklerimiz ise putlara tapan müşriklerdir. Aynen Abdulkadir’in kabri üzerindeki puta, Ahmed Bedevi’nin kabri üzerindeki puta ve benzerlerinin kabirleri üzerindeki putlara tapanlar gibi. Allahu Teala’ya, peygamberlere, meleklerle, ahiret gününe, kitaplara iman eden ve Allahu Teala için hakkıyla cihad edenler, bize hicret etmeseler bile bizim din kardeşlerimizdir. Allahu Teala şahittir ki bu büyük bir iftiradır.”⁶¹⁵

Sonuç olarak ve şimdiye kadar aktardığımız ayrıntılı bilgilere dayanarak diyoruz ki; yönetici konumundaki tağutların, onların yardımcılarının, asker ve ordularının tekfir edilmesi konusunda kendisine göre çelişkili bulunduğu nasslardan⁶¹⁶ veya içinden çıkamadığı müşkillerden dolayı, onların tekfi-

⁶¹³ 47 Muhammed/25

⁶¹⁴ Mecmuatu’r-Risail ve’l-Mesail, sayfa: 11-12

⁶¹⁵ Mecmuatu’r-Risail ve’l-Mesail, sayfa: 88-89

⁶¹⁶ Burada “kendisine göre” dedik, çünkü hiçbir konuda vahyin nassları arasında çelişki olmaz. Allahu Teala şöyle buyurur: “Elif Lam Ra! (Bu sana indirilen), hikmet sahibi (ve) herşeyden haberdar olan (Allah) tarafından ayetleri sağlamlaştırılmış, sonra da (her yönüyle) açıklanmış bir kitaptır.” (11 Hud/1) Eksik anlama veya nassları uzlaştırma ve her birini yerli

rinde duraksayan kişileri, biz asla tekfir etmiyoruz.⁶¹⁷ Sırf bu muhalefetlerinden dolayı Tevhid akidesine sahip oldukları ve bu duraksamalarının sebebi bilgisizlikleri, bazı şüpheleri veya zihinlerinde nassların çelişmesi olduğu sürece onlar hakkında “Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur” kuralının uygulanmasını da doğru görmüyoruz. Çünkü bu sebeplerden dolayı tekfirden duraksamak, tağutları ve destekçilerini tekfir etmeyi gerektiren açık nassları inkar etmeyi veya reddetmeyi gerektirmemektedir. Yeter ki bu durumları, onları, küfre götüren bir fiili işlemeye sevketmesin. Onların ordularına katılmak, onlara yardım etmek, küfür kanunlarını desteklemek, yasalaştırılmasına katılmak, uygulamak, korumak ve hakem tanımak gibi açık bir küfre gitmemeleri şartıyla, duraksamalarını anlayışla karşılıyoruz. Allah’ın izni ile bu bölümün sonunda bunlar üzerinde daha da duracağız. Bu söylediklerimiz, ilk defa söylediğimiz sözler de değildir. Aksine bundan önce bu sözlerin benzerini söyledik.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Ubeydilerin insanların en kafirlerinden olduğunu belirtmektedir. Nasıl bir irtidat içinde oldukları ve şeriatı nasıl değiştirdikleri bilinmektedir. Onlardan masum bir imamın bulunduğunu ancak cahil veya bilmeden konuşan bir zındığın iddia edebileceğini söylemektedir. Ancak onların mü’min olduğunu söyleyip, tekfir etmeyenin kafir olduğunu söylemediği gibi, defalarca mutlak olarak kullandığı “Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur” kuralını da böyle bir kişi için uygulamamaktadır.⁶¹⁸

Şöyle der: “Bunların (Ubeydilerin) münafıklardan olduklarına, Müslüman olarak görünüp aslen kafir olduklarına ümmet ve bu ümmetin imamları şahitlik etmektedir. Onların mü’min olduğuna şahitlik yapan kişi, bilmediği bir şeye şahitlik ediyor demektir.”⁶¹⁹

Şöyle devam eder: “Durum böyle olunca, onların nesebinin veya imanının sahih olduğuna kim şahitlik ederse, en azından bilmeden şahitlik etmiş olur. Bu ise imamların ittifakı ile haramdır.”⁶²⁰

yerinde kullanma bilgisinin yetersizliğinden dolayı yahut sahih veya sabit olmayan şeyler ile delillendirme ya da sahih olduğu halde kişinin eline geçmemesi veya nasih mensuhu bilme, önce gelen ile sonra gelen nassları seçememe veya bilinen birleştirme ve tercih yollarını anlamama sebebiyle zihinlerde çelişki ortaya çıkabilir.

⁶¹⁷ İlimde yeterince derinleşmemiş olan bazıları, “La İlahe İllallah” dedikleri için veya namaz kıldıkları için yada yukarıda birer birer açıkladığımız başka şüpheler sebebiyle onları tekfir etmekten kaçınmaktadır.

⁶¹⁸ Mecmuu’l-Fetava, 35/79

⁶¹⁹ Mecmuu’l-Fetava, 35/80

⁶²⁰ Mecmuu’l-Fetava, 35/81

Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* bu sözüne dikkat edilmesi gerekir. Çünkü küfürleri günümüz tağutlarından daha az olmayan Ubeydileri tekfir etmeyenleri kafir olarak saymamaktadır. Sakın ifrat ve tefrite kaçarak bu kuralı dinin temeli ve İslam'ın varlığı veya yokluğunu ona bağlayanlardan olma. Beni de, seni de yanıltma ve ayakların kaydığı yerlerden korumasını ve sözü dinleyip en iyisine uyanlardan kılmasını Allahu Teala'dan dilerim.

Başka bir konuya geçmeden önce İbn-i Teymiye'nin şu sözünü hatırlatmak isterim: “Bid’at ehlinin ayıplarından biri birbirlerini tekfir etmeleridir. İlim ehlinin güzel vasıflarından biri, birbirlerini tekfir etmeden hatalarını birbirlerine aktarmalarıdır. Bunun sebibi ise, küfür olmayan bir fiili, birinin küfür zannetmesini engellemektir. Halbuki bu fiil küfür de olabilir. Çünkü kendisi bunun Peygamberi yalanlamak ve Allahu Teala'ya sövmek olduğu kanaatine varmıştır. Ancak bir başkası bu kanaate varmamış olabilir. Kişinin, durumunu bildiği bir kişiyi tekfir etmesi, durumunu bilmediği kişiyi de tekfir etmesini gerektirmez.”⁶²¹

⁶²¹ Minhacu's-Sunne, 3/63

-12-**SÖZLERİN GEREKTİRDİĞİ İLE VEYA MEAL YOLU İLE
YAPILAN TEKFİR**

Tekfir konusunda yaygın olan hatalardan biri de, mükellef açıkça küfür olan bir şeyi söylemediği halde, sözlerinin gerektirdiği ile veya meal yolu ile onu tekfir etmektir.⁶²² Kişi bu sözleri söylerken dolaylı olarak doğacak manayı ve sonucu bilmemekte, hatta bu mana ve sonuç aklına hiç gelmemektedir. Sözü söyleyen kişi, söylediğinin dolaylı sonucunu bilmiyor ve onu kabullenmiyorsa, ondan dolayı onu tekfir etmek veya dolaylı olan manayı kastetmiş ve söylemiş gibi kabul etmek caiz değildir. Dolayısıyla kişileri, sözlerinin gerektirdiği ile tekfir etmek caiz olmaz.

Günümüzde insanların tökezlemelerini adım adım izleyen, bulanık suda avlanan ve sözlerin gerektirdiği manalar ile onları tekfir eden bazı aşırılar bulunmaktadır. İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: “İnsanları sözlerinin te’vili ile yani sözlerinin gerektirdiği dolaylı manalar ile tekfir etmek yanlıştır. Çünkü bu, hasıma yapılan bir iftira ve söylemediğini ona söyletmek kabilindendir. Tehlikeli bir manaya gelebilecek sözü söylemiş bile olsa çelişkili bir durum meydana gelmiş olur. Çelişkili olan ve açık olmayan şey ise küfür değildir. Aksine, kişinin bu çelişkiyi kabul etmesi kendisi açısından iyidir. Çünkü küfürden kaçmış olur. Dolayısıyla doğru olan, kişinin ancak sözünün zahiri ile ve ifade ettiği açık akidesine binaen tekfir olunacağıdır. Kötü olan akidesini sözleri ile güzelleştirmeye çalışmasının kişiye bir faydası olmaz. Ancak o kişi hakkında verilen hüküm, o sözlere binaen olur.”⁶²³

Dolayısıyla alimlere göre doğru olan “Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep değildir” kuralıdır. Kişi belli bir sözü veya mezhebi benimseyebilir, ancak çeliykiye düşmüş bile olsa, bu söz veya mezhebin küfre götüren ya da götürmeyen manasına ve gerektirdiğine iltizam etmeyebilir. Mutezilenin Allahu Teala’nın sıfatları hakkındaki “Alimdir, ama ilmi yoktur”, “Diridir, ama hayatı yoktur” gibi sözleri bu kabilindendir. Onlar Allahu Teala’nın alim ve diri olduğunu kabul ediyor ve tekfir edilmelerine sebep olacak şekilde bu sıfatlardan hiç birini inkar etmiyorlar. Ancak “ama ilmi yoktur” veya “ama

⁶²² Bakınız: İbn-i Rüşd el-Hafid, el-Bidayetu’l-Muctehid ve Nihayetu’l-Muktasid, 2/492

⁶²³ El-Fasl, 3/294

hayatı yoktur” ibaresi ile küfre sebep olan bir sözü söyledikleri intibasını veriyorlar. Çünkü ilim ve hayatın olmadığını söylemek, Allahu Teala’nın alim ve diri olmadığı sonucuna götürür. Mutezile ise bu sonucu ve manayı kabul etmemektedir. Aksine Allahu Teala’nın alim olduğunu kabul etmekte ve dolayısıyla da Allahu Teala’nın bu sıfatını inkar etmemektedir. Bu problem, Mutezile’nin bocalamasına, çelişkiye düşmesine ve bozukluğa yol açmakta, ancak mücerret olarak bu sözleri onların tekfir edilmesini de gerektirmemektedir.⁶²⁴

Kadı İyad *Rahimehullah*, Allahu Teala’nın bazı sıfatlarını bilmeyen kişilerin durumu konusunda alimlerin görüşlerini naklettikten sonra şöyle der: “Mükellefin dolaylı olarak (meal yolu ile) tekfir edilebileceği görüşünü benimseyenler, Allahu Teala’nın sıfatlarından birini yok sayıp, sadece o sıfatın gerektirdiği vasfı kabul ederek “Alimdir, ama ilmi yoktur. Konuşur, ama kelamı yoktur” gibi Mutezile mezhebinin söylediğine benzer sözler söyleyen kişinin kafir olacağını çünkü ilim sıfatının yok sayılmasının, alimlik vasfının da yok sayılmasını gerektirdiğini ve ancak ilmi olan kişiye alim denilebileceğini belirtirler. Dolayısıyla bu görüşü benimseyenlere göre bu kişi, sözlerinin gerektirdiği manayı da açıkça söylemiş gibidir. Müşebbihe, Kaderiyye ve diğerlerinin söyledikleri hakkında, onların yanındaki kural budur.

Kişinin, sözlerinin gerektirdiği ile sorumlu tutulmayacağını söyleyenler ise, Allahu Teala’nın sıfatları hakkında yukarıda aktardığımız sözü söyleyen kişiyi tekfir etmezler. Çünkü Allahu Teala’nın sıfatları hakkında bu tür sözler söyleyenlere, sözlerinin ne tür manalara vardığı bildirildiğinde; “Biz Allahu Teala’nın alim olmadığını söylemiyoruz ve sözlerimizin gerektirdiği o manaları da kabul etmiyoruz. Aksine biz de sizin gibi, Allahu Teala’nın alim olmadığını söylemenin küfür olduğuna ve kendi usulümüze göre sözlerimizin bu tür manalara varmadığına inanıyoruz” derler.

Bu iki anlayıştan dolayı kişileri tekfir etmede insanlar ihtilaf etmişlerdir. Bunu anlarsak, bu konuda insanların ihtilaf etmesine yol açan şeyi de anlamış oluruz.

Doğru olan ise, sözlerinin gerektirdiği ile insanları tekfir etmemek, haklarında hüsrân hükmünü vermemek, kısas, miras, nikah, diyet, namazlarının kılınması, Müslüman mezarlığına defnedilmesi ve buna benzer diğer muamelelerde onları Müslüman olarak saymaktır. Ancak Allahu Teala’nın sıfatları hakkında bu tür sözler söyleyenler şiddetle te’dip edilir ve bid’atlarından dönmeleri için ağır cezalara çarptırılır. İlk neslin böylelerine karşı takındıkları tavır bu şekildedir. Sahabe ve tabiin döneminde

⁶²⁴ Nevevi, Şerhu Müslim, Kitabu’z-Zekat, 7/142

Kaderiyyecilik, İ'tizal ve Haricilik görüşlerini seslendirenler olmuş, buna rağmen ne onlar için ayrı bir kabir açılmış ve ne de onlar mirastan mahrum bırakılmıştır. Durumlarına göre kendilerine, ilgiyi kesme, dayak, sürgün ya da öldürme ile te'dip cezaları verilmiştir. Çünkü muhakkik alimlere ve bu tür sözlerin sahibi olanları tekfir etmeyen Ehl-i Sünnet'e göre bunlar fasık, zalim, asi ve büyük günah sahibi kişilerdir. Doğruya ileten ancak Allahu Teala'dır.”⁶²⁵

Açıkça küfür olan sözleri söylemeyen veya açık tekfir sebeplerinden birini işlemeyen ve sadece dolaylı olarak küfre götüren şeyler söyleyen Hariciler konusundaki ihtilaf da bu kabildendir. Kadı İyad yukarıda buna işaret etmiş ve Mazri'nin şu sözlerini de nakletmiştir: “Alimler, Haricilerin tekfiri konusunda ihtilaf etmişlerdir. Bu, en müşkil meseleler arasındadır. Fakih Abdulhak'ın *Rahimehullah* Ebu'l-Meali'yi bu mesele hakkında söz söylemek için teşvik ettiğini gördüm. Ancak Ebu'l-Meali *Rahimehullah*, kendisinin bundan çekindiğini, bu konuda yanılmanın büyük zarar getireceğini belirterek özür dilediğini, çünkü bir kafiri Müslüman göstermenin veya bir Müslümanı kafir saymanın dinde büyük bir konu olduğunu belirtti. Ayrıca Kadı Ebu Bekr el-Bakillani'nin büyük bir usül alimi olmasına rağmen bu konuda çelişkili konuştuğunu ve İbnu'l-Bakillani'nin bu meseleyi çetin bir konu olarak nitelediğini, çünkü bu insanların, küfrü açıkça söylemeyip sadece dolaylı olarak ona götüren sözler söylediklerini de aktardı.”⁶²⁶

Mürcie'den olan Cehmiyye'nin durumu da bu kabildendir. İmanı mücerret bilgi olarak tanımlamaları Firavun'un da mü'min olmasını gerektirmektedir. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurur: “Vicdanları da bunlar(ın doğruluğun)a tam bir kanaat getirdiği halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları bile bile inkar ettiler. Bozguncuların sonunun nice olduğuna bir bak.”⁶²⁷ Yine Allahu Teala, Musa'nın *Aleyhisselam* şöyle dediğini aktarır: “Kesin olarak biliyorsun ki, bunları birer ibret olmak üzere, ancak, göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de senin gerçekten mahvolduğunu sanıyorum.”⁶²⁸ Ayrıca onların bu tanımlarına göre Yahudi ve Hristiyanların da mü'min olmaları gerekir. Çünkü Allahu Teala onlar için şöyle buyurur: “Kendilerine kitap verdiklerimiz onu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Buna rağmen onlardan bir grup bile bile gerçeği gizler.”⁶²⁹ Yine Allahu

⁶²⁵ Eş-Şifa, 2/293-295

⁶²⁶ Nevevi, Şerhu Müslim, 7/142, Eş-Şifa, 2/276-277, Fethu'l-Bari, “Hariciler İle Savaşı Terkeden Kişi” bölümü

⁶²⁷ 27 Neml/14

⁶²⁸ 17 İsra/102

⁶²⁹ 2 Bakara/146

Teala'yı ve O'nun birliğini bildiği için iblisin de onların tanımlarına göre mü'min olması gerekir. Çünkü İblis ne bir haberi yalanlamış ve ne de inkar etmiştir. Allahu Teala ona arada rasul olmaksızın emretmiştir. Ancak Cehmiyye'nin cumhuru, sözlerinin bu gerektirdiklerini kabul etmemektedir. Kabul ederlerse, şüphesiz bundan dolayı tekfir edilirler. Çünkü bu saydıklarımızı açıkça tekfir eden nassları inkar etmiş olurlar.

Dolayısıyla çelişkiye düşmüş olsalar bile, sözlerinin dolaylı sonuçlarını ve manalarını kabullenmedikçe onları tekfir etmek caiz olmaz. Bununla birlikte Veki' bin el-Cerrah ve Ahmed bin Hanbel gibi seleften bazıları iman salt kalp bilgisi olduğunu söyleyenleri tekfir etmişlerdir. Yine onların aşırılarını tekfir etmelerinin başka sebepleri de bulunmaktadır. İman konusunda söylediklerinin yanlış olduğu hakkında onlarla tartışan kişilerin, sözlerinin gerektirdiği bu fasid sonucu onlara izah etmesi gerekir. Çünkü sözün gerektirdiğinin fasit olması, sözün de fasid olduğunun delilidir.

Cehmiyye'den olan ve sözlerinin gerektirdiği manaları kabul eden İttihadiyye ve Hululiyye gibi gruplar bundan dolayı tekfir edilirler. Değilse, çelişkiye düşmüş olsalar bile, sözlerinin gerektirdiği sonuç ve manaları kabul etmeyip, reddettikleri ve tekfir edilmelerine sebep olacak başka bir küfür sebebi de işlemedikleri sürece, sadece bu tanımlarından dolayı onları tekfir etmek helal olmaz.

Bu hata ile ilgili olarak, günümüzde bazı gençler arasında var olan misallerden biri de; müşrikleri, tağutları ve tağutların yardımcılarını tekfir etmemenin onlara dost olmayı ve kendilerinden beri olmamayı gerektirdiği, dolayısıyla da bunları tekfir etmeyenlerin, Allahu Teala'nın "İşinizden onları dost tutanlar, onlardandır"⁶³⁰ ayeti gereğince kafir olduğu iddiasıdır. Bu gençlere göre, tağutlar ve yardımcılarını tekfir etmeyip Müslüman saymak, iman dostluğundan onlara pay ayrılmasını ve onların iman dairesinden çıkarılmamasını gerektirmektedir. Bu ise onların, "Kafiri tekfir etmeyen, kafir olur" kuralından çıkardıkları sonuçlardan biridir.

Bazıları ise bunu şöyle açıklamaktadır: "Tağutu inkar etmek iman şartı ve yarısı olduğuna göre, tağutları tekfir etmeyenler tağutu inkar etmiş olmazlar. Dolayısıyla Allahu Teala'nın, kullar üzerindeki hakkı olan ve kurtuluşu kendisine bağladığı kopmaz ip niteliğindeki Tevhid'i de gerçekleştirmediği olurlar. Allahu Teala şöyle buyurur: "O halde kim tağutu inkar edip Allah'a iman ederse, sağlam kulpa yapılmıştır ki o hiçbir zaman kopmaz."⁶³¹ Kim tağutu inkar etmez ve ondan beri olmazsa, Tevhid'i gerçekleştirmemiş,

⁶³⁰ 5 Maide/51

⁶³¹ 2 Bakara/256

kurtuluşun sebebi olan sağlam kulpa tutunmamış ve dolayısıyla da helak olanlardan olmuş olur.”

Aslında her iki yorum da aynı şeye varmaktadır. Bu ise tağutlardan birinin Müslüman olarak görülmesinin, kişinin tağutlardan beri olmadığı ve onlara dostlukta bulunduğu sonucunu gerektirmesidir.

Doğal olarak bu dolaylı sonuca binaen insanları tekfir etmeleri, günümüzde avam Müslümanları kitleler halinde İslam'ın dışında saymalarına sebep olmaktadır. Hatta günümüz yönetimleri ile diyalogları bulunan ilim ehlerinden bazı kişileri tekfir etmemeleri sebebi ile, öğrencilerden, davetçi ve mücahidlerden de tekfir ettikleri bulunmaktadır. Bu ise Tevhid'i gerçekleştirmenin bir şartı olarak inkar edilmesi vacip olan tağut teriminin manasını geniş tutmalarının bir sonucudur.

İlim ehlerinden olup, tağuti yönetim ile diyalogu bulunan kişilerin, bu yönetimi tekfir etmemeleri sebebiyle, “(Yahudiler) Allah'ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (Hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i Rabler edindiler”⁶³² ayetinde belirtilen haham ve rahiplerden olacaklarını söylerler ve buna binaen bu kişilerin de birer tağut konumunda olduklarını iddia ederler. Daha sonra ise, bu kişileri tekfir etmeyenlerin de Tevhid'i gerçekleştirmiş olmayacaklarını ve böylece onların da tekfir edileceğini söylerler. Bu söylediklerine delil olarak da yukarıda aktardığımız Tevbe Suresi'ndeki ayeti gösterirler. Halbuki doğru olan haham, rahip ve bu tür alimlerin durumunun, yasama yapan parlamenterler, reisler ve kralların durumu gibi olduğudur. Onları tekfir etmeyen her kişinin rableri konumunda sayılmazlar. Sadece küfürlerini onaylayan ve kanunlarına itaat eden kişiler için birer tağut ve rabler niteliğinde olurlar. Onları rabler edinmek budur. Onlara ibadet etmenin şekli ise Adiy bin Hatim hadisinde şöyle açıklanmıştır: “Allah'ın helal kıldıklarını haram, haram kıldıklarını ise helal sayıyorlar ve siz de bunları helal ya da haram kabul etmiyor muydunuz?” dedi. Ben: “Evet” dedim. Bunun üzerine Allah Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*: “İşte ibadetiniz budur” buyurdu.”⁶³³ Muhammed bin Abdulvehhab *Rahimehullah* bu hadisi, “Allahu Teala'nın helal kıldığını haram, haram kıldığını helal yapan alimlere itaat edenler, onları Allah Teala'dan başka rabler edinmiş olurlar” başlığı altında zikretmektedir.

Dolayısıyla, bu yönetimleri tekfir etmeyen kişiler, bu yönetimlerin kanunlarına uymadıkları veya bizzat bu yönetimlerin küfrüne katılmadıkları

⁶³² 9 Tevbe/31

⁶³³ Tirmizi rivayet etmiştir. Ancak zayıftır. Ancak Taberi'nin mevkuf olarak Huzeyfe'den yaptığı rivayeti takviye etmektedir. Bakınız, 16634

sürece salt tekfir etmemeleri sebebi ile onları kendilerine ibadet edilen birer tağut veya rabler edinmiş olmazlar. Özellikle onları tekfir etmemelerinin sebebi, tekfirin engellerinden bir engelin bulunduğu şüphesi veya onların tekfiri konusu ile ilgili olan nass konusunda cahil olmaları veya bu nassın delaletinin onların yanında yeterince açık olmaması ya da özellikle şer'i ilimde zayıf olan avam kesimin zihinlerinde bu meselesinin karışık olması ise bu söylediğimiz daha da kesinleşmiş olur. Çünkü her tağut kafirdir ama her kafir tağut değildir. İlim ehlinden olan bu tür kişilerin salt dalaletleri ve bu tür yönetimlerle olan bazı irtibatları, sapıklığın önderleri konumunda olsalar veya küfür sebeplerini işliyor olsalar dahi, onların tağut olmalarını da gerektirmez.

Sonuç olarak, ancak şeriatın tağut tanımına uyan ve o vasıfları taşıyan kişiye tağut denir. Şeriatla ise, Allahu Teala'dan başkasına yapılması küfür olan herhangi bir ibadet şekli ile kendisine ibadet edilen ve kendisinin de bu durumdan razı olduğu kişiye tağut denir. Allahu Teala'nın izin vermediği konularda yasa çıkarmak veya Allahu Teala'nın indirmedikleri hükümler ile hükmetmek bu şer'i tanımın kapsamına giren işlerdendir. Ancak bu şer'i tanımın içerisine, asiler veya zalimler gibi tağut teriminin sözlük manasının kapsamı içerisinde olanlar ve yine bazı aşırıya kaçan kişilerin hevalarına göre belirledikleri şeyler dahil değildir.

Kim Allahu Teala'nın indirmedikleri bir hüküm ile hüküm vermesi için alime, kahine, hakime başvurursa veya helal haram ve haramı helal kılması ya da Allahu Teala'nın yarattıkları için koyduğu hükümleri değiştirmesi ve belirlediği ölçüleri kaldırması gibi Allahu Teala'nın indirmedikleri hükümlerde birine itaatte bulunursa, hükmüne başvurduğu ve itaatinde bulunduğu bu kişi veya kişileri Allahu Teala'dan başka rabler edinmiş ve tağuta uymuş olur. İşte bunu yapan kişi namaz da kılsa, oruç da tutsa, Müslüman olduğunu da söylese, onları tekfir ediyor olsun veya olmasın, Allahu Teala'dan başka rabler edindiği ve kendilerine uyduğu bu tağutlardan beri olmadıkça ve bununla birlikte onları tekfir de etmedikçe Müslüman olamaz.

Diğer bir açıdan ise, bu anlayış sahiplerinin ileri sürdüğü, tağutları ve destekçilerini tekfir etmemenin, bu tağut ve destekçilerine dostlukta bulunup kendilerinden beri olmama sonucunu gerektirdiği iddiasını insanların çoğu kabul etmemektedir. Bu nedenle tağutu tekfir etmemeye terettüp eden bu tür sonuçlar, ancak bu sonuçları kabul ettiğini, açık olan amel veya sözü ile tasdik edenlere yüklenebilir. Yani kişi ancak açık olan küfür sözü veya fiilini işlediği zaman kafir olur. Bunu yapmadığı müddetçe, sözü edilen sonuç ve manaların hiçbirisi ona terettüp etmez ve bu sebebe binaen kafir de olmaz.

Günümüzde, Mutezile'nin çelişmesine benzer bir çelişki içine düşmüş, ancak sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuç ve manaları kabul etmemiş ve bu

sonuçlara uygun söz ve amellerde de bulunmamış bir çok insan bulunmaktadır. Çelişki, bocalama ve cehalet ile, ancak açık olan bir küfür sebebine binaen yapılabilecek olan tekfir ayrı ayrı şeylerdir. Bu konuda değişik İslami cemaatlerden bazı insanlarla konuştum. Kendilerine, bir takım çelişkili sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuç ve manaları kabul edip etmediklerini sordüğümde, bu sonuçları kabul eden kimseyi bulamadım. Hatta bu kişiler, kendilerinin çelişki içinde olduklarını kabul etmemekte ve sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuç ve manalarından olup küfür olan hiçbir şeyi de açıkça yerine getirmemektedirler. Sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuçlardan olan tağutlara muvalat ve onların hükümlerini kabullenmek, bu kişilerin kabul etmedikleri ve hatta çoğunun bu tür şeyleri küfür olarak niteledikleri amellerdendir. Ancak bu kişilerden biri, kendisine, bu tağutları Müslüman sayması nedeni ile onlardan tam bir beraatin caiz olmayacağını hatırlattığımda, bunu kabul etti. Ben, “O halde sen onu dost kabul ediyorsun” deyince, bunu reddetti. Halbuki ondan beri olmamak ve onu dost edinmek hakikatte aynı şeydir. Ancak Allahu Teala kafirleri dost edinmenin küfür olduğunu söylediği için bu insanlar, “O halde sen onu dost kabul ediyorsun” sözünü sakıncalı görüp kabul etmezler. Dolayısıyla bu dostluğu, fiil veya söz olarak açıkça kabullenmedikleri veya yerine getirmedikleri sürece, sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuçlardan olan bu dostluğu kabullendiklerini söyleyip onları tekfir etmek caiz olmaz. Bu konuda çelişki içerisinde olmaları da bu söylediğimizi değiştirmez. Açık olan bir küfür sebebi işlemedikleri sürece insanları tekfir etmek için sebepler aramak bizim işimiz değildir. Açık olan bir küfür sebebini işlemek veya söylemek ile kişinin çelişki içerisinde olması aynı şeyler değildir. Bu tür kişilerin çelişki ve bocalamaları da sadece bu mesele ile sınırlı değildir. Birçoklarının, kafirlerden beri olduklarından daha çok tağutlara düşman olup onlardan beri olan muvahhid hasımlarından beri olduklarını görmekteyiz. Hatta muvahhidlerden beraatini laik kafir gazetelerin sayfalarında ilan edenler vardır.

Bunlar hasımlarına düşmanlık yapar, iftira eder, iffetlerine dil uzatır, İslami haklarını çiğner ve onlara, kafirlere yapılan muamele gibi muamele yaparlar. Muvahhidlere böyle bir tavır takınanlara, cihadları ve Tevhid’leri sebebiyle onlara kafir demenin veya buğzetmenin sorumluluğunu yüklenmelerini söylediğiniz zaman bunu kabul etmezler. Bu da onların çok sayıdaki çelişkilerinden biridir.⁶³⁴

Yine bu insanlardan bazıları, tekfir etmediği yöneticilere karşı isyan etmeyi ve onlarla savaşmayı caiz görür. Dolayısıyla bu tür yöneticileri tekfir

⁶³⁴ Düşmanlık veya te’vil yoluyla olan şeyler ile Tevhid ehline veya dinlerine karşı kafirlere destek mahiyetinde olan şeyler arasındaki farkı ileride belirteceğiz Allah’ın izni ile.

etmemesinin gerektirdiği dolaylı bir sonuç olan bu yöneticileri dost edinme ile bu insanları nasıl sorumlu tutabiliriz ki?

Bu söylediğimizin açık bir misali, Cüheyman ve arkadaşlarının durumudur. Bir müddet onun cemaatinde bulundum, bütün kitaplarını okudum, onlarla beraber oturup kalktım ve yakından tanıdım. Allahu Teala ona rahmet etsin. Cüheyman, günümüz yöneticilerinin kanun ve küfürlerini yeterince kavrayamadığı için onları tekfir etmiyordu. Ona göre Suud yöneticilerinin durumu da bu şekilde idi. “Keşfu’l-İltibas” ve “el-İmare” isimli kitaplarında bunu açıklamaktadır.

Bununla birlikte Cüheyman, onların amansız bir düşmanı ve hasmıydı. Onları tekfir edenlerin çoğundan daha fazla onlara düşmandı. Onlara bey’at etmeyi reddeder ve geçersiz sayardı. Onların işledikleri ve açık olan kötülüklerine karşı sessiz kalmazdı. Nihayet kendisi ve beraberindekiler hicri 1400 yılında onlara karşı ayaklandı ve savaştı. O olaylar sırasında ortaya atılan mehdi ve ona bey’at konusu ile ilgili te’viller şu an için bizi ilgilendirmemektedir. Sadece şunu belirtmek isterim ki; Cüheyman onları tekfir etmemekle beraber onları ne sevmiş ve ne de dost edinmişti. Aksine onlara buğzetmiş, düşmanlıkta bulunmuş, bey’atlarını geçersiz saymış, kendisi ve taraftarları Suud devletinde görev almayı bırakmışlardır.⁶³⁵ Hatta okul ve üniversitelerini de bırakıp, kimlik ve pasaportlarını da atarak, sonunda onlarla savaşımlardır. Bu savaştan önce zaten yönetim tarafından aranıyor ve gizlice dolaşıyordu. Nihayet onu Harem’de ele geçirdiler ve öldürdüler. Cüheyman ve arkadaşlarının bu durumu, tağutu tekfir etmemenin gerektirdiği dolaylı sonuçları, tağutu tekfir etmeyen herkes hakkında uygulamanın hatalı olduğuna dair canlı ve açık bir örnektir.

Yine bilindiği gibi küfre götüren tevelli, muvahhidlere karşı kafirlere destek olmak veya dil yahut kılıç ile bizzat küfrün kendisini desteklemektir. Yani sözlü veya ameli küfür sebeplerinden biri olarak kişinin bunu işlemesidir. Dünya ahkâmında kişileri tekfir etmek sadece bununla mümkün olur.

⁶³⁵ Bununla kendisi ve taraftarlarının devlette her türlü görev almayı haram saydıklarını kastetmiyorum. Cüheyman’ın yakın arkadaşlarından olan ve hapsedilenler ile beraber bir süre hapis yatan Ebu Huza’ Abdullatif ed-Dırbas bana şunu anlattı: Cüheyman, İbn-i Baz’ın bir meclisine gitmişti. İbn-i Baz ona “Devlette her türlü görev almayı haram saydığınız doğru mudur?” diye sordu. Elinde kahve fincanı olduğu halde, “Hayır, böyle olsaydı şu an burada kahve içmezdim. Ancak sana diyorum ki Rasûlullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “İnsanlarla beraber olup onların eziyetlerine katlanan mü’min, onlarla beraber olmayıp eziyetlerine katlanmayan mü’minden daha hayırlıdır” hadisinden senin nasibin yoktur. Sen onların şöyle şöyle yaptıklarını biliyorsun (eleştirdiği şeyleri saydı), onları değiştirmeye güç yetiremiyorsun, onlar şöyle şöyle yapıyorlar ve ilim ehlinin karşı çıkmasına aldırış etmiyorlar” dedi ve bir takım şeyler daha sıraladı. Bin Baz da başını eğmiş, söylenenleri kabul eder gibi kafasını sallıyordu.

Ancak, “Tağutları tekfir etmeyenler ister istemez onları veli edinmiş olurlar” gibi bir iddia ile gizli ve kapalı olan, zan ve tahmine dayanan bir sebebe binaen dili veya ameli ile bu türden olan muvalatını açığa vurmamış olanları tekfir etmek doğru değildir ve dünya ahkamı açısından böyle bir sebebin geçerliliği de yoktur. Kişi, söz veya fiil ile dolaylı olan bu sonuçları kabul etmediği sürece, kendi içinde çelişkiye düşmüş olsa bile, bu sonuçlar ile onu sorumlu tutmak ve onu tekfir etmek caiz olmaz.

İbn Teymiye’ye *Rahimehullah*, kendisine, “Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep midir?” diye sorulması üzerine şöyle cevap vermiştir: “Şüphesiz kişinin mezhebinin gerektirdikleri, o kişi bunları yerine getirip kabullenmedikçe mezhep değildir. Kişi bunları inkar ve red etmiş ise, bu mezhebin gerektirdiği bu dolaylı sonuçlar ile kendisini sorumlu tutmak yalan ve iftira olur. Söylediğinin veya yaptığının gerektirdiği dolaylı sonuç ve manaları kabul etmiyor ve uygulamıyor ise, bu kişi çelişkiye düşmüş olur. Ancak bu kişi çelişkiye düşmüş olmasına rağmen, sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuçlardan olan küfür ve küfür ihtimali olan şeyleri kabullenmeyebilir. Bazıları birtakım sözler söylemekte ve kendisinin bu sözlerin gerektirdiği dolaylı sonuçlara iltizam etmediğini bildiği halde, söylediği bu sözün bu sonuçlara iltizam ettiğini bilmemektedir. Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep olmuş olsaydı, Allahu Teala’nın istiva veya başka sıfatları hakkında, bu sıfatların hakikat değil, mecaz olduğunu söyleyenlerin tümünün kafir olması gerekirdi. Çünkü bu sözün gerektirdiği dolaylı olan sonuç, bu sıfatlardan hiçbirinin hakikat olmamasını gerektirir. Ancak bilmekteyiz ki bu sözü söyleyenlerin çoğu, söylediklerinin gerektirdiğini bilmemekte ve hatta bazıları hakikatin, yaratılmışların hakikatlerinden başka bir şey olmadığını tevehhüm etmektedir.⁶³⁶ Bunlar hakikat ve mecaz tanımları hakkında cahildirler ve yaptıkları bu tanımlar dile ve şeriata iftira niteliğindedir.”⁶³⁷

Şeyhu’l-İslam İbn-i Teymiye *Rahimehullah* başka bir yerde de şöyle der: “İnsanın söylediği sözün gerektirdiği dolaylı sonuç iki türdür: Birincisi; doğru olan sözün gerektirdiğidir ki kişinin buna iltizam etmesi gerekir. Çünkü doğrunun gerektirdiği de doğrudur. Açığa kavuşturulduğunda onu kabullenmekten imtina etmeyeceği halinden anlaşılıyorsa, sözünün gerektirdiğini kişiye izafe etmek caizdir.

İkincisi ise, kişinin doğru olmayan sözünün gerektirdiğidir ki böyle bir sözün gerektirdiği ile kişiyi sorumlu tutmak gerekmez. Çünkü böyle bir du-

⁶³⁶ Yani bazıları hakikatin, yaratılanların şekli olduğunu zannediyor. Bu nedenle Allahu Teala’nın sıfatları sözkonusu olduğu zaman hakikat lafzını reddediyor ve “İstiva hakikat değil mecazdır, el hakikat değil mecazdır” diyor.

⁶³⁷ Mecmu’ul-Feteva; 20/121, Daru İbn-i Hazm baskısı

rumda olsa olsa kendi içinde çelişkiye düşmüş olur. Peygamberler dışında her alimin çelişkiye düşebileceği sabittir. Açığa kavuşturulduğunda kişinin onu kabullenmekten imtina etmeyeceği halinden anlaşılıyorsa, sözünün gerektirdiği kişiye izafe edilebilir. Ancak sözünün fasit olduğu kendisinde açık hale geldiğinde ona iltizam etmeyeceği belli olan kişiye, onu izafe etmek caiz olmaz. Çünkü böyle bir durumda kişi, kendisinin sorumlu tutulacağı bir sözü söylemiş olmasına rağmen, bu sözün fasit olduğundan ve gerektirdiği sonuçlardan habersizdir.

Bu açıklama insanların, mezhebin gerektirdiğinin, bizzat mezhep olup olmadığı konusundaki ihtilafıdır. Bu ihtilaf, bunlardan birisi üzerinde karar kılmalarından daha iyidir. Böylece söylediği açığa kavuşturulduktan sonra, sözünün gerektirdiği sonuçlardan razı olan kişiye bu sonuçlar izafe edilir. Ancak bu sonuçlardan razı değil ise, çelişkiye düşmüş olsa bile, bunlar o kişiye izafe edilmez.”⁶³⁸ İbn-i Teymiye’nin öğrencisi olan İbnu’l-Kayyim *Rahimehumallah*, “el-Kafiye” isimli kasidesinde şöyle der:

“Mananın gerektirdiği, onun bunları gerektirdiğini bilen için bağlayıcı olur.

Bunun dışında kişiye bunlar izafe edilemez ve bunun ona açıklanması gerekir.

Sözün gerektirdiği, kişi tarafından bilinmeyebilir veya kişi onu kesin olarak biliyor da olabilir.

Ancak unutkan ve dalgın olduğu için bu sonuçların bağlayıcılığını unutmuş olabilir.

Bu nedenle alimlerin mezhebinin gerektirdikleri, delil olmadan mezhep değildir.”⁶³⁹

Bu beyitlerde İbnu’l-Kayyim sonuç olarak şunu söylemektedir: Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep değildir. Ancak mezhebin sahibi, mezhebinin gerektirdiklerini biliyorsa, bunlardan sorumlu tutulur. Eğer bunları bilmiyor veya unutmuş ise, delil olmadan bunlar sebebi ile onu sorumlu tutmak caiz olmaz.

Zehebi (748 hicri) şöyle der: “Şüphesiz kelim alimlerinden bazıları nefiy, tenzih ve tahrif konularında aşırıya gittiler. Öyle ki bid’ata düştüler veya yaratıcıyı yokluk sıfatlarıyla nitelediler. Hadis alimleri ise ispatta, zayıf ve münker haberleri kabulde aşırıya gittiler. Sünnet ve sünnete ittiba etmeyi seslendirip durdular. Bu aşırılıklar nedeni ile kargaşa meydana geldi ve buğz oluştu. Bazıları bazılarını bid’atçılıkla suçladı ve bazıları da birbirini tekfir etti.

⁶³⁸ Mecmuu’l-Fetava, 29/25-26

⁶³⁹ Ahmed bin İsa’nın kaside şerhinden naklen, 2/394

Din konusunda heva ile hareket etmekten ve münakaşa etmekten Allahu Teala'ya sığınırız. Sözün gerektirdiği dolaylı manalardan kaçtığı ve Allahu Teala'yı tenzih edip yücelttiği halde, bu manalara binaen bir Müslümanı tekfir etmekten Allahu Teala'ya sığınırız.”⁶⁴⁰

Ebu İshak el-Şatıbi *Rahimehullah* (790 hicri), “el-İtisam” isimli kitabında şöyle der: “Alimlerden duyduğumuza göre muhakkik usul ehlinin mezhebi şudur: ‘Meal yolu ile meydana gelen küfür, kişinin zahiri hali ile meydana gelen küfür gibi değildir.’ Nasıl olsun ki! Kafir bile o mealî şiddetle inkar etmekte ve kendisini bunun ile sorumlu tutan muhaliflerini reddetmektedir. Söylediğinin gerektirdiği mananın küfür olduğu kendisine açıklandığı zaman, hiçbir şekilde bu manayı kabul etmez.”⁶⁴¹

Yine şöyle der: “Mezhebin gerektirdiğinin, bizzat mezhep olup olmadığı meselesi, usul alimleri arasında ihtilaf konusudur. Mağrib ve Cubbai alimlerimizin kabul ettiği ve muhakkik alimlere dayandırdıkları görüş şudur: Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep değildir. Bu nedenledir ki kişiye sözünün gerektirdiği mana açıklandığında kesin olarak bunu reddeder.”⁶⁴²

Sehavi, üstadı İbn-i Hacer’in şu görüşünü nakletmektedir: “Sözü açık küfür olan veya söylediği sözün gerektirdiği mananın küfür olduğu kendisine açıklandığında, bu manayı kabul eden kişi hakkında küfür ile hükmedilir. Ancak sözünün gerektirdiği manayı kabul etmeyip reddeden kişi hakkında, sözünün gerektirdiği mana küfür de olsa, küfrüne hükmedilmez.”⁶⁴³

Abdurrahman bin Nasır es-Sadi (1376 hicri) şöyle der: “Delil ile kanıtlanan doğru şudur: Sahibinin açıklamadığı, işaret ve iltizam etmediği dolaylı manalar ve sonuçlar, mezhep değildir ve sahibi bunlardan dolayı sorumlu tutulmaz. Çünkü sözü söyleyen kişi hatalardan korunmuş değildir. Yaratılmış olanın ilmi ne kadar çok olursa olsun, mutlaka eksiktir. Sözünün gerektirdiği manayı kabul etmeyen kişiyi hangi delil ile bu manadan sorumlu tutacağız ve söylemediğini kendisine söylettireceğiz! Ancak sözün gerektirdiği mananın bozuk olması, sözün de bozuk olduğuna dair delil olarak gösterilebilir. Şüphesiz sözlerin gerektirdiği manalar, o sözlerin sıhhati, zayıflığı veya fesadı hakkında deliller niteliğindedir. Hakkın gerektirdiği mana haklıdır. Batılın da kendisine uygun olarak gerektirdiği manalar bulunmaktadır. Özel-

⁶⁴⁰ Er-Reddu'l-Vafir li İbn-i Nasriddin, 48

⁶⁴¹ El-İtisam, 2/292

⁶⁴² El-İtisam, aynı yer.

⁶⁴³ Es-Sehavi, Fethu'l-Muğis, 1/334

likle sözün sahibinin fesadını itiraf ettiği bu manalar, sözün fesadına delil olarak gösterilir.”⁶⁴⁴

Sonuç olarak, sözlerin gerektirdiği dolaylı manalar ve meal yolu ile, yani dolaylı olarak yapılan tekfir, alimlerin belirttiği gibi doğru olmayan bir yoldur. Şevkani *Rahimehullah* şöyle der: “Bir şeyin gerektirdiği ile tekfir etmek, en büyük yanlışlardandır. Dinini tehlikeye atmak isteyen kişi, böyle bir yönetime başvurması halinde, kendi nefsinin cinayetini işlemiş olur.”⁶⁴⁵

⁶⁴⁴ Tavdihu'l-Kafiyeti'ş-Şafiye, 113

⁶⁴⁵ Es-Seylu'l-Carrar, 4/580

-13-**GÜNAHLARINDAN TEVBE ETMEDEN ÖLEN KİŞİLERİ
TEKFİR ETMEK**

Günahlarından tevbe etmeden ölen kimseleri tekfir etmek de, tekfir konusunda yapılan en yaygın hatalardan biridir. Tekfirden aşırıya gidenlerden bazıları bu hatayı işlemektedir. Ancak Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat menhecinden sapmış olan yollarını kamufle etmek ve bu yollarını Haricilerin mezheplerinden ayırmak için küçük günahları bundan istisna ederler. Bilindiği gibi Haricilerden bazıları küçük günahlardan dolayı insanları tekfir etmemektedir. Hatta cehalet ömrünü muteber engeller arasında kabul eden ve bu kitabın sonunda göreceğimiz gibi büyük günahlardan dolayı bile tekfir etmeyen Hariciler vardır. Bu görüşü savunanlara, günahlarından tevbe etmeden ölenleri tekfir etmenin yanlış olduğunu göstermek amacıyla, şirk ve küfür üzere ölenler dışında Allahu Teala'nın büyük küçük ayırımı yapmadan günahları dilediği insanlar için bağışlayacağını belirten ayetlerden bazı deliller getirdim.

Sunduğum bu delillerden birisi Allahu Teala'nın şu ayetidir: “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar.”⁶⁴⁶ Ayrıca günahları kadar azap çektikten sonra kendilerine şefa'at olunması sebebi ile ateşten çıkanların durumunu belirten veya Allahu Teala'nın rahmeti ile ateşe hiç girmeden kurtulacak olan günah sahiplerinin durumunu belirten hadisleri de kendilerine aktardım. Ancak onlar, bu ayet ve hadislerin ölmeden önce tevbe edenleri kapsadığını söylediler. Oysa ki bilindiği gibi dünyada yapılan doğru bir tevbe, öncesini siler ve sonrası için kişinin bu işlediklerinden dolayı azap görmesi de kalmaz. Tevbe kapısı ise şirk ve küfür de kapsar ve sadece büyük veya küçük günahlar ile sınırlı değildir.

İbn-i Teymiye'nin *Rahimehullah* söylediği gibi, Ehl-i Sünnet alimleri, tevbe etmediği sürece Allahu Teala'nın büyük günah sahiplerini bağışlamayacağını söyleyen bid'at ehline karşı yukarıdaki ayeti delil olarak göstermişlerdir.⁶⁴⁷ İbn-i Teymiye bu ayetin açıklaması ile ilgili olarak şöyle der: “Allahu

⁶⁴⁶ 4 Nisa/48

⁶⁴⁷ Bakanız: Mecmuu'l-Fetava, 7/416

Teala, günahları bağışlayan, tevbeyi kabul eden ve azabı çetin olandır. Günah ve küfür ne kadar büyük olursa olsun, sadık tevbe bunların hepsini siler. Tevbe edilmesi halinde, Allahu Teala'nın bağışlamayacağı hiçbir günah yoktur. Hatta şirk ve küfrü bile tevbe edilmesi halinde bağışlar. Allahu Teala şöyle buyurur: "De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir."⁶⁴⁸ Bu ayet geneldir ve tevbe eden herkesi kapsar.

"Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar"⁶⁴⁹ ayeti ise, özel ve mukayyed bir ayettir. Çünkü tevbe etmeyenleri kapsamaktadır. Allahu Teala onların şirk koşmasını bağışlamaz. Ancak şirk dışındakileri bağışlaması onun dilemesine bağlıdır."⁶⁵⁰

İbn-i Hazm *Rahimehullah*, "Eğer mü'minlerden iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltiniz; eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, saldıranlarla Allah'ın buyruğuna dönmelerine kadar savaşınız. Eğer dönerlerse aralarını adaletle bulunuz, adil davranınız, şüphesiz Allah adil davrananları sever. Şüphesiz mü'minler birbiri ile kardeşlerdir; öyle ise dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'tan sakının ki size acısın"⁶⁵¹ ayetlerini ve kısas ile ilgili olan "Ancak kim kardeşi tarafından affedilirse kısas düşer"⁶⁵² ayetini belirterek, bu ayetlerde geçen iman kardeşliğinin, affedilen kişi veya kişilerin kafir olmadıklarını gerektirdiğini söyleyerek şöyle devam eder: "Hiçbir kimse, "Ancak tevbe etmeleri halinde Allahu Teala onları kardeş saymıştır" diyemez. Çünkü ayet, birbirlerine karşı azgınlık gösterdikleri ve Allahu Teala'nın buyruğuna dönmedikleri halde kardeş olduklarını belirtmektedir."⁶⁵³

Başka bir ayette ise Allahu Teala şöyle buyurur: "Tevbe eder, namaz kılar ve zekatı verirlerse, artık onlar dinde kardeşlerinizdir. Biz, bilen bir kavme ayetlerimizi böyle açıklıyoruz."⁶⁵⁴ Allahu Teala bu ayetinde ise, din kardeşliğini küfürden tevbe etmeye bağlamaktadır. Dolayısıyla tevbe ile ilgili olarak küfre götürmeyen günahlar ile küfre götüren günahlar arasında Allahu Teala'nın nasıl ayırım yaptığına dikkat etmek gerekir.

⁶⁴⁸ 39 Zümer/53

⁶⁴⁹ 4 Nisa/48

⁶⁵⁰ Mecmuu'l-Fetava, 2/217, Daru İbn-i Hazm baskısı.

⁶⁵¹ 49 Hucurat/9-10

⁶⁵² 2 Bakara/178

⁶⁵³ El-Fasl, 3/236

⁶⁵⁴ 9 Tevbe/11

Buhari, Müslim ve başkalarının, Ubade bin Samit'ten *Radiyallahu Anhu* rivayet ettiklerine göre Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ashabına şöyle demiştir: “Allahu Teala’ya hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina yapmamak, çocuklarınızı öldürmemek şartları üzerine bana bey’at edin. Kim vereceği bu sözlere sadık kalır, ahbine vefa gösterirse karşılığını Allah’tan alacaktır. Kim de bu yasaklardan birini işleyecek olursa artık işi Allah’a kalmıştır, dilerse affeder, dilerse azap eder.” Ayrıca Nesei’nin rivayetinde şöyle bir ziyade bulunmaktadır: “Kim bunlardan birini işler, sonra da dünyada cezalandırılırsa, çektiği bu ceza onun için kefarete ve o günahattan temizlenme olur.” Hadis, sayılan günahlardan birini işleyip dünyada gerekli olan had cezası ile cezalandırılmadan ölen kişinin işinin Allahu Teala’nın iradesine kaldığını, dilerse günahı kadar kendisine azap edeceğini ya da onu bağışlayacağını, bu durumda olan kişinin kafir olmadığını, bu durumun genel olup tevbe etmeyen veya yaptığı tevbenin günahı yok edecek şekilde olmadığı herkesi kapsadığını, ancak sadık bir tevbe ile tevbe edenin azaptan kurtulduğunu ve şirk bulaşmış olmasının da bunu değiştirmedığını belirtir. Çünkü bu hadisin geneli, Nevevi’nin *Rahimehullah* söylediği gibi, “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz”⁶⁵⁵ ayeti ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle mürtedin mürted olarak öldürülmesi, onun için kefarete olmaz.

İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: “Nisa Suresi’ndeki bu ayette belirtilen bağışlamanın, muhtemelen şirk haricindeki günahları kapsadığı, çünkü bu ayet ile muhatap olanların Müslümanlar olduğu söylenir. Halbuki şirk bu bağışlamanın kapsamına girmemektedir ki, bu şekilde bir istisnaya ihtiyaç kalsın. Müslim’in, Ebu Eş’as yolu ile rivayet ettiği hadiste geçen “Kime ceza uygulanırsa” ifadesi de bu söylediğimizi kesinleştirmektedir. Çünkü şirkten dolayı öldürülmek, had (ceza) olarak isimlendirilmez.”⁶⁵⁶

Müslim’in rivayet ettiği Ebu Zer hadisinde Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu aktarılır: “Allahu Teala demiştir ki: “Kim bir hayır işlerse ona sevabının on katı verilir veya arttırırım da. Kim bir günah işlerse bunun cezası, misli kadardır, veya affederim. Kim bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir zira’ yaklaşırım. Kim bana bir zira’ yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim. Kim bana hiçbir şeyi şirk koşmaksızın arz dolusu hata ile kavuşursa ben de onu bir o kadar mağfiretle karşılarım.” Hadisin iki delaleti vardır. Birincisi; şirk dışında günahlarla ölen kişilerin bu günahlarından dolayı kafir olmadığını gösterir. Bu, “Kim bir günah işlerse bunun cezası, misli kadardır, veya

⁶⁵⁵ 4 Nisa/48

⁶⁵⁶ Fethu’l-Bari, Kitabu’l-İman

affederim” ibaresinin delalet ettiğidir. Tevbe etmeden ölen ve günahları ile Allahu Teala’nın huzuruna varan kişinin durumunun Allahu Teala’ya kaldığını, dilerse günahları kadar o kişiye ceza veceğini veya onu bağışlayacağını belirtmektedir.

Hadisin delalet ettiği konulardan ikincisi ise; günahlarından tevbe etmeden ölen ve Allahu Teala’nın huzuruna varan kişinin Tevhid ehli olup şirkten kaçınmışsa Allahu Teala’nın onun bu günahlarını bağışlayacağıdır. Buna ise, “Kim bana hiçbir şeyi şirk koştukaysın arz dolusu hata ile kavuşursa ben de onu bir o kadar mağfiretle karşılarım” kısmı delalet etmektedir.

İbn-i Ömer’in şöyle dediği rivayet edilir: “Büyük günah sahipleri için istiğfar etmekten çekindik. Nihayet Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dediğini işittik: ”Şüphesiz Allahu Teala kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Ancak dilediği kişinin, şirk dışındaki günahlarını bağışlar. Ben şefaati, kıyamet günü ümmetimden olan büyük günah sahipleri için ayırdım. Bunun üzerine biz, büyük günah sahipleri için istiğfar etme çekingemizden vazgeçtik.”⁶⁵⁷

Müslim, intihar eden kişinin kafir olmadığına delil olarak, Tufayl bin Amr ile beraber hicret edip hastalanan ve atar damarını kesip intihar eden kişi ile ilgili hadisi rivayet eder. Tufayl bu kişiyi rüyasında, ellerini kapatmış olarak, iyi bir halde görür ve kendisine “Rabbin sana nasıl davrandı?” diye sorar. O kişi, “Hicret etmemden dolayı Rabbin beni bağışladı” diye cevap verir. Tufeyl, “Neden ellerini kapatıyorsun?” deyince o kişi, “Bana, bozduğunu düzeltmeyeceğiz denildi” der. Daha sonra Tufayl, bu rüyasını Rasulullah’a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* haber verir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* o kişi hakkında şöyle buyurur: “Allah’ım, onun ellerini de bağışla.”

Nevevi *Rahimehullah* şöyle der: “Burada Ehl-i Sünnet için büyük bir delil vardır. Kendisini öldüren veya buna benzer başka büyük bir günah işleyip tevbe etmeden ölen kişi kafir değildir ve kesin olarak cehennemlik olduğu söylenemez. O kişinin durumu, Allahu Teala’nın iradesine kalmıştır.”

Başka bir yerde de şöyle der: “Hak ehlinin mezhebi şudur: Küfür dışındaki günah sahiplerinin tevbe etmeden ölmeleri halinde kesin olarak cehennemlik oldukları söylenemez. Mutezile ve Haricilerin söylediğinin aksine, onların durumu Allahu Teala’nın iradesine kalmıştır. Dilerse onları bağışlar, dilerse azap eder.”⁶⁵⁸

⁶⁵⁷ İbn-i Ebi Asım es-Sunne’de rivayet etmiştir.

⁶⁵⁸ Şerhu Müslim, 4/297

Genel olarak bütün günahlardan dolayı insanları tekfir edenlerin hatalı olduğunun delili, Allahu Teala'nın, kulları için dünyada değişik hadler ve cezalar belirlemiş olmasıdır. Allahu Teala, bütün günahlar için irtidat cezasında olduğu gibi ölüm cezasını belirlememiştir. İrtidat cezası hakkında ise Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Dinini değiştireni öldürünüz."⁶⁵⁹ Büyük günahlar veya başkaları, dinden çıkaran küfür türünden olsaydı, hepsinin cezası irtidat suçunda olduğu gibi öldürülmek olurdu. Ancak her bir suçun cezasının farklı olması, Allahu Teala'nın onlar hakkındaki hükmünün de farklı olduğunu ve bu tür günahları işleyenlerin kafir olmadığını gösterir. Bu nedenle hasta olan veya ölmesinden endişe edilen kişiler iyileşinceye kadar kendilerine had cezaları uygulanmaz.

Evli olduğu halde zina eden veya haksız yere Müslümanı öldüren kişide olduğu gibi, had cezası ölüm olanların, öldürüldükten sonra namazı kılınır, Müslüman mezarlığına gömülür, malı ise varislerine kalır. Bütün bunlar mürtedin ahkâmından farklı hükümlerdir. Hırsızlık yapanın eli kesilir ve diğer Müslümanların hakkı olduğu gibi onun da hakkı olarak kendisine beytu'l-maldan verilir. Kendisine içki haddi uygulanan bir kişiye, sahabeden *Radiyallahu Anhum* bazıları lanet okuyunca, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, onları bundan men etmiş ve içki içen o kişinin Allah'ı ve Rasülü'nü sevdiğini belirtmiştir.⁶⁶⁰

Bütün bunlar kişide iyilik ve kötülüğün aynı anda bulunabileceğini ve kişinin, şirke bulaşmadığı sürece diğer günahlarından dolayı dinden çıkmayacağını gösterir. İman ile beraber günahın bulunmasının mümkün olması kuralı, Hariciler, Mutezile ve diğer fırkalardan Ehl-i Sünnet'i ayıran temel farklılıktır. Bu nedenle Ehl-i Sünnet, imanın derecelerinin ve kısımlarının bulunduğunu söyler.

Ebu Mansur Abdulkahir bin Tahir el-Bağdadi, günahlar sebebi ile insanları tekfir eden Haricilere cevap vererek, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın üzerinde birleştiği esasları belirtir ve şöyle der: "Günah işleyen kişilerin tamamı bu işledikleri nedeni ile dinden çıkmış olsalardı, hepsi mürted hükmünde olurdu. Mürted olmuş olsalardı, kendilerine had cezası değil, ölüm cezası uygulanırdı. Bu durumda ise evli olduğu halde zina eden kişiyi taşıyarak öldürmenin, iffetli Müslüman bir kadına iftira edene seksen değnek vurmanın ve hırsızın elini kesmenin bir anlamı olmazdı. Çünkü mürtedin ölümden başka herhangi bir cezası yoktur."⁶⁶¹

⁶⁵⁹ Müslim dışındakiler rivayet etmiştir.

⁶⁶⁰ Buhari, "Hudud" bölümünde rivayet etmiştir, 6780

⁶⁶¹ El-Farku Beyne'l-Firak, 351-352

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, Haricilerin mezhebini anlatırken şöyle der: “Hariciler, ancak bütün vacipleri yerine getiren ve bütün haramları terkeden kişinin mü’min olduğunu, durumu bu olmayanın ise kafir ve ebedi cehennemlik olduğunu söylerler ve bu görüşlerinde kendilerine muhalefet eden herkesi de kafir ve ebedi cehennemlik olarak görürler. Bu görüşlerinden dolayı Ali bin Ebi Talip, Osman bin Afvan ve onlarla birlikte olan başkalarının, Allahu Teala’nın indirmedığı ile hükmettiklerini, zulmettiklerini ve kafir olduklarını iddia ederler.

Halbuki Kitap ve Sünnet’te, bunların mezhebinin batıl olduğunu gösteren bir çok delil bulunmaktadır. Allahu Teala, hırsızlık yapanın öldürülmesini değil, elinin kesilmesini emretmiştir. Hırsız, mürted olsaydı öldürülmesi gerekirdi. Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* mürted hakkında “Dinini değiştireni öldürünüz” buyurmaktadır. Yine Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Şu üç kişi dışında Müslüman bir kimsenin kanı helal olmaz: Zina eden evli kimse, kısas olarak öldürülen kimse ve cemaatten ayrılarak dinini terk eden kimse.” Allahu Teala evli olmayıp zina eden kadın ve erkeğe yüzer değnek vurulmasını emretmektedir. Bu ikisi mürted olmuş olsaydı, öldürülmelerini emrederdi. Yine Allahu Teala suçsuz bir kadına iftira eden kişiye seksen değnek vurulmasını emretmektedir. Halbuki bu kişi mürted olmuş olsaydı, öldürülmesini emrederdi.”⁶⁶²

İmam Ebu Osman İsmail es-Sabuni (449 hicri) şöyle der: “Ehl-i Sünnet, büyük veya küçük birçok günah işlese de, mü’minin, bu günahlar sebebi ile tekfir edilmeyeceğine inanır. Günah işleyen bu kişilerden, tevbe etmediği halde Tevhid ve ihlas üzere ölenlerin durumu Allahu Teala’ya kalmıştır. Allahu Teala, günahı ile gelen bu kişilerden dilediğini bağışlayıp, yaptıklarından dolayı onu cezalandırmadan ve ateşe sokmadan salimen cennete koyar, dilediği kişileri ise bağışlamayıp, günahı kadar cehennemde azap eder. Ancak bu tür kişiler azap görse bile cehennemde ebedi bırakılmaz. Bilakis Allahu Teala onların yaptıklarını bağışlayıp cehennemden çıkarır ve cennete koyar.”⁶⁶³

⁶⁶² Mecmuu’l-Fetava, 7/296-297, Daru İbn-i Hazm baskısı.

⁶⁶³ Es-Sabuni, Akidetu’s-Selef ve Ashabi’l-Hadis

-14-

**İMANI BOZAN HALLER VEYA İMANIN ASLINDAN OLAN
ŞEYLER İLE, İMANIN VACİP VEYA MÜSTEHAĞ OLAN
KISMINDAN OLAN ŞEYLER ARASINDA AYIRIM
YAPMAMAK**

Tekfir konusunda yapılan hatalardan biri de, imanı bozan haller veya imanın aslından olan şeyler ile, imanın vacip veya müstehap kısmından olan şeyleri birbirine karıştırmaktır. Bu karıştırma, tekfir konusunda bocalamalara yol açmaktadır.

İman; aslı, vacip olan kısmı ve müstehap olan kısmı olmak üzere üç mertebeye ayrılır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, imanın tarifi ile ilgili olarak şöyle der: “İman, bulunmadığı takdirde imanın tamam olmadığı⁶⁶⁴ bir asıldan, işlenmediği takdirde imanın eksileceği ve sahibinin cezayı hak edeceği bir vacip kısımdan ve bir de yapılmadığında kişinin derecesinin düştüğü müstehap kısımdan oluşur.”

A- İmanın Aslı: Bulunmadığı takdirde iman da bulunmayacağı kısımdır. Küfürden kurtuluş ancak bununla gerçekleşir. “Mutlaku’l-İman” olarak da isimlendirilir. İmanın bu mertebesi bazı şubeleri kapsar ki, bunlar tamam olmaksızın iman da sahih olmaz. Bu şubeler şunlardır:

Kalbin Sorumlu Oldukları: Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirmiş olduklarını ana hatlarıyla bilmek, bunları tasdik etmek ve boyun eğmek. Muhabbet, haşyet, rıza ve Allahu Teala’ya teslimiyet gibi diğer bazı kalp amelleri de imanın aslına girer.

Dilin Sorumlu Oldukları: İki şehadeti ikrar.

Organların Sorumlu Oldukları: Namaz gibi, terkedenin tekfir olduğu ameller. Bazı alimlere göre dinin beş temelinden (el-mebânî)

⁶⁶⁴ İbn-i Teymiye “İmanın tamam olmadığı bir asıl” demektense, “Onsuz iman var olamayacağı bir asıl” demiş olsaydı daha güzel olurdu. Çünkü, iman sadece aslının olmasıyla tamam olmuş olmaz. Bilakis, tamamına birden “Kamil iman” denilen üç mertebenin bir arada bulunmasıyla tamam olur. İbn Teymiye bizzat kendisi şöyle der: “İman, Allah’ın emrettiklerinin hepsidir. İşte kâmil ve tam iman budur” (Mecmuu’l-Feteva, 19/293)

geriye kalanlar da buna dahildir. Küfre düşürücü şeyleri terk de imanın aslına dahildir.

Fiil olsun, terk olsun imanın aslına giren amelleri tespit etmenin kuralı şudur: Terk edenin tekfir olunduğu her amelin işlenmesi imanın aslındandır. Aynı şekilde, işleyenin tekfir olunduğu her amelin terki de imanın aslındandır. Çünkü, imanın aslının zıddı küfürdür.

Kim, imanın aslını yerine getirirse, ya hemen ya da günahlarının cezasını ödedikten sonra mutlaka cennete girer. Eğer (ikinci mertebedeki) “vacip olan iman”ı da tam olarak yerine getirirse, hemen cennete girer.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “İmanın şubelerinden birine sahip olan herkes, imanın aslına sahip olmadıkça, mü'min olmaz.”⁶⁶⁵

B- Vacip Olan İman: İmanın aslını yerine getirip, bunun üzerine vacipleri işlemeyi ve haramları terketmeyi eklemektir. Gerek fiil olsun gerek terk olsun hangi amelin vacip olan imana dahil olduğunu tespit etmenin kuralı şudur: Terki halinde azapla korkutmanın söz konusu olduğu ancak, terkedenin tekfir edilmediği amelin işlenmesi vacip olan imandandır (sıdk, güvenilirlik, ana-babaya iyilik ,vacip olan cihad gibi). İşlenmesi halinde azapla korkutma söz konusu olan, ancak işleyenin tekfir edilmediği amelin terki de vacip olan imandandır (zina, faiz, hırsızlık, içki içmek, yalan, gıybet, laf taşıma gibi).

İmanın aslını yerine getirdikten sonra vacibi terk etmek ya da haram işlemekle kusurda bulunanlar, büyük günah işleyen kimseler, salih amel ile kötü ameli karıştıranlar, Tevhid ehli olup asi olanlar veya dinden çıkmayan fasıklar (el-Fasıku'l-Milli)dir. Durumu bu olan kimse, eğer tevbe etmeksizin ölürse azapla tehdidin muhatabıdır. Fakat o kimsenin durumu Allah'ın dilemesine bağlıdır; eğer Allah dilerse onu mağfiret eder ve hiç azap etmeksizin cennete sokar. Eğer dilerse günahları miktarınca ona azap eder, sonra onu cehennemden çıkarır ve imanın aslını yerine getirmiş olmasından dolayı cennete sokar.

Buhari *Rahimehullah*, Ebu Hureyre'den Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder: “Allah, kulları arasında hüküm vermeyi bitirdiğinde ve cehennem ehlinen dilediğini rahmeti ile çıkarmak istediğinde meleklerle; La İlahe İllallah diye şahadet edip, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan kimselerden rahmet ettiklerini cehennemden çıkarmalarını emreder. Melekler onları secde izlerinden tanırlar.”

⁶⁶⁵ İktidau's-Sıratı'l-Mustakim, 82

İmanın aslını yerine getirdikten sonra, ne eksik ne de fazla yapmaksızın, vacip olan imanı tam anlamıyla yerine getirenler; tehditten kurtulup müjdelenmeye hak kazanmışlardır. Yani böyle bir kimse hiç azap görmeksizin, Allah'ın fadlı ve sadık va'di gereğince, cennete girmeye hak kazanmış demektir. Bu kimseler hakkında ise Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu hadisi varid olmuştur: "Bir kimse gelerek Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* İslam'ın emirlerinin neler olduğunu sorar. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunları o kimseye bildirdiğinde adam şöyle der: "Seni hak olarak gönderene yemin olsun ki, Allah'ın bana farz kıldığından ne daha fazlasını yapacağım, ne de daha eksikliğini." Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle der: "Eğer doğru söylüyorsa kurtuldu."⁶⁶⁶

C- Müstehap Olan İman: Bu, vacip olan imanı yerine getirdikten sonra mendup ve müstehapları işlemek, mekruh ve şüphelileri terketmektir. İmanın aslı ve vacip olan imanın yanısıra kim bunları da yerine getirirse o, orta yolu tutanlardan daha üstün bir derece kazanarak doğrudan cennete giren, öne geçenler (sabikûn) ve Allahu Teala'ya yakın derecede olanlar (muhsinûn) dan olur. İmanın bu mertebesini yerine getirmeyen kişi hakkında bir günah ve cezasının olmaması ile birlikte, bu mertebeyi ihmal eden kişinin derecesi yükselmemiş olur.

Yaptığımız bu açıklamalardan şu kurala varıyoruz: Her taat imandır, ancak her günah büyük küfür değildir.

Taatların dereceleri değişiktir. Kimi imanın aslı olup, onun için şart sayılmıştır, kimi vacip iman kapsamına girmektedir, kimi de müstehap imana dahildir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "İman yetmiş küsür, yahut altmış küsür şubedir. Bu şubelerin en faziletlisi La İlahe İllallah ve en basiti yoldan eziyet veren şeyi kaldırmaktır. Haya ise imandan bir şubedir."⁶⁶⁷

Masiyetler de aynen taatlar gibi farklı derecelerden oluşur. Onlardan bazıları imanın aslına girer ve "küfür" veya "imanı bozan şeyler" olarak isimlendirilir. Bazıları ise imanın vacip olan kısmındandır ve "fısk" olarak isimlendirilir. Bu dereceleri ve bu derecelere taalluk eden konuları bilmek ve küfre götüren masiyetler ile küfre götürmeyen masiyetler arasında ayırım yapmak gerekir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu kalplerinize zinet yapmıştır. Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir."⁶⁶⁸ Allahu Teala'nın küfür, fasıklık ve isyanı birbirinden nasıl

⁶⁶⁶ Buhari

⁶⁶⁷ Muttefekun aleyhi

⁶⁶⁸ 49 Hucurat/7

ayırıldığına dikkat etmek gerekir. Kişi, Allahu Teala'nın birbirinden ayırdığını, birbirinden ayırmadığını ve birleştirdiğini de birleştirmedeği sürece selamete kavuşamaz. Dolayısıyla imanın aslını bozan ve küfür olarak isimlendirilen masiyetler ile, imanın vacip olan veya müstehap olan mertebesinde zayıflığa sebep olanlar arasında ayırım yapmak gerekir.

Bazı alimler vacip olan iman veya imanin vacipleri terimini kullanırlar ve imanin aslı ile vacip olan imanı birleştirirler. Bunun nedeni, gerek imanin aslının ve gerekse imanin vacip olan mertebesinin vacip olan emir ve nehiyleri kapsıyor olmasıdır. Ancak birinci mertebe olan imanin aslı, olmaması halinde imanin bozulacağı imanin şartlarını kapsar. Bu şartlardan herhangi birisi yerine getirilmediğinde iman yok olur. İmanın ikinci mertebesi olan vacip olan iman ise, imanin şartlarını değil vaciplerini kapsar. Bu vaciplerde yapılan kusur sebebi ile iman eksilir ancak yok olmaz. Bu mesele, amaç Ehl-i Sünnet'in metoduna uygun olduğu müddetçe, tartışmaya gerek olmayan ıstilahe bir meseledir. Bu ise aşağıdaki misalde olduğu gibi, sözün siyakına bakılarak anlaşılır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, imanin kısımları için ağaç örneğini vererek şöyle der: “(Misal olarak) ağaç, kök, yaprak ve dallarının toplamıdır.⁶⁶⁹ Yaprakları döküldükten sonra da ağaçtır, dalları budandıktan sonra da ağaçtır. Ancak yaprakları dökülüp, dalları budandığında kamil bir ağaç olma niteliğini yitirmiş olur.⁶⁷⁰ “Din” ve “İman” isimleri için de durum bunun aynıdır. İman üç dereceden oluşur.

Birincisi: Öne geçenler (sabikûn) ve Allahu Teala'ya yakın derecede olanların imanıdır. Bu ise işlemek ve terketmek olarak vaciplerin⁶⁷¹ ve müstehapların yerine getirildiği imandır.

İkincisi: Kitabı sağından verilecek olan (Ashab-ı Yemin) ve orta yolda olanların imanıdır. Bu ise işlemek ve terketmek olarak vaciplerin yerine getirildiği imandır.⁶⁷²

Üçüncüsü: Zalimlerin imanıdır. Bu iman ise, bazı vaciplerin terkedildiği veya bazı haramların işlendiği imandır.⁶⁷³ Bu nedenle sünnet

⁶⁶⁹ Bu, üç mertebesiyle kamil imana işaretler.

⁶⁷⁰ Yani üç derecesiyle iman, kamil bir ağaç gibidir. Vacip ve müstehap olan kısmının yok olmasından sonra, Haricilerin ve Mutezilenin iddia ettiği gibi iman yok olmaz. Eksik bir iman olarak adlandırılrsa da aslı kalır. Tıpkı yaprakları ve dalları gittikten sonra eksik de olsa gövdesi ve kökleri kalan ağaç gibi.

⁶⁷¹ Buradaki vacipler, imanin aslını ve vacip olan imanı içeren vaciplerdir.

⁶⁷² Buradaki vaciplerden kasıt, bir öncekiindeki gibi imanin aslını ve vacip olan imanı içeren vaciplerdir.

alimleri Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat itikadını, “Onlar, günah sebebiyle kible ehlinden kimseyi tekfir etmezler” diye nitelerler ve bununla herhangi bir günah sebebiyle insanları tekfir eden Haricilerin bid’atına işaret ederler. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allahu Teala’dan getirmiş olduklarını ana hatlarıyla bilmek, bunları tasdik etmek ve boyun eğmek olan imanın aslını yerine getirmeyen kişi ise mü’min değildir.”⁶⁷⁴

İbn-i Teymiye şöyle devam eder: “İman ismi anlaşıldıktan sonra şu ortaya çıkmaktadır ki, cenneti hak etmek, cehennemden kurtulmak ve bir kısmının terkedilmesi halinde kötülenin meydana geldiği şeyler söz konusu edildiği zaman, bundan vacip olan iman kastedilmektedir. Allahu Teala’nın şu ayeti bu kabildendir: “Gerçek mü’minler ancak, Allah’a ve Rasulü’ne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte doğrular ancak onlardır.”⁶⁷⁵ Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözünü de böyle anlamak gerekir: “Zani bir kimse, zina yaptığı sırada mü’min olarak zina yapmaz, hırsız da çaldığı sırada mü’min olarak hırsızlık yapmaz. İçkici, içki içtiği sırada mü’min olduğu halde içki içmez.”⁶⁷⁶ Hadis, bu masiyetleri işleyenlerde, kişinin cenneti hak etmesine sebep niteliğindeki imanın vacip olan kısmının bulunmadığını bildirmektedir. Ancak bu, imanın aslının ve imanın şubelerinden olan diğer taatların da bulunmamasını gerektirmez.

Yine Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* “Bizi aldatan bizden değildir”⁶⁷⁷ hadisi de bu kabildendir. Bundan maksat, Haricilerin te’vil ettikleri gibi “kafirdir” demek değildir. Ayrıca, Mürcie’nin te’vil ettiği gibi “en iyilerimizden değildir” anlamına da gelmez. Hadis, kişinin içi ile dışının aynı olmasını belirtir. Bu durumda olanlar ise, sevaba layık ve azaptan kurtulan mü’minlerdir. Aldatan bizden olamaz. Çünkü Allahu Teala’nın azap ve gazabına maruz durumdadır.”⁶⁷⁸

⁶⁷³ Burada kastedilen, imanın aslının değil, vacip olan kısmının terkedilmesidir. Çünkü imanın aslında eksiklik imanı yok eder. Nitekim şu ayetteki taksimat bunu izah eder: “Sonra, kullarımızdan seçtiklerimizi Kitap’a varisler kıldık. Onlardan bir kısmı nefesine zulmetti, bir kısmı orta bir yol tuttu, bir kısmı da Allah’ın izniyle, hayırlarla öne geçti. İşte büyük fadl budur” (35 Fatır/32) Burada kendilerine zulmedenler, imanın vacip olan kısmında kusur etmiş olsalar bile, imanın aslına sahip olmaları nedeniyle Allahu Teala’nın seçtiği kullar arasındadırlar.

⁶⁷⁴ İbn-i Teymiye, Mecmuu’l-Fetava, 12/254

⁶⁷⁵ 49 Hucurat/15

⁶⁷⁶ Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi ve Nesai

⁶⁷⁷ Müslim

⁶⁷⁸ İbn-i Teymiye, Mecmuu’l-Fetava, 12/256 (Özet olarak)

Sonuç olarak; küfrün zıddı olan iman, sadece imanın aslıdır. Vacip olan imanın zıddı, fasıklık, müstehap olan imanın zıddı ise, küfür veya fık türünden olmayan terktir. Kişinin, bu üç mertebenin nasslarını birbirinden ayırması gerekir. Çünkü bu, ayakların kaydığı bir meseledir. İmanın aslını yok eden küfür türünden bir günah işlemedikçe kişi iman ve İslam dairesinden çıkmaz. İmanın aslını yok eden küfür türündeki günahlardan bazıları şunlardır: İki şehadetin terki, namazın terki, zıddı yalanlama küfrü olan kalp tasdikinin bulunmaması, zıddı şüphe küfrü olan ve kalbin amellerinden olan yakinin bulunmaması gibi imanın aslının vaciplerinden olan bir vacibin terki. İmanın aslının vaciplerinden olan ve gerek kalp, gerek dil ve gerekse organların sorumlu olduğu bütün vacipler de bunun gibidir. Yine, tağuta hükmolunmak, Allahu Teala'ya veya Rasulü'ne *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sövmek, Allahu Teala'dan başkasına dua etmek veya O'dan başkasına kurban kesmek ve secde etmek ya da kanun koyma, haram ve helal belirleme gibi yetkileri Allahu Teala'dan başkasına verme gibi imanın aslını yok eden haramlardan birini işlemek de bunlar arasındadır.

Vacip olan imanın terki ise, imanı eksiltir ama yok etmez. Bu nedenle, imanın vacip olan kısmından olan masiyetler sebebi ile insanları tekfir etmekten sakınmak gerekir.

UYARILAR

Bu konuyu bitirmeden önce, beş önemli noktayı burada aktarmak isterim:

Birincisi: Yukarıda aktarılanlardan anlaşıldığı gibi küfür, imanın aslından olan herhangi bir unsurun ihlal edilmesi ile meydana gelse de, dünya ahkâmında ancak imanın aslından olup dil ve organların sorumlu olduğu unsurlardan biri sebebi ile meydana gelir. Çünkü dünya ahkâmı açısından kalbin amellerinin bir rolü yoktur ve verilen hükümler ancak zahire göredir. Kalbin amelleri ise bizim açımızdan bilinmesinin imkanı olmayan şeylerdir ve ancak söz veya amel ile zahiren ortaya dökülmesi halinde bilinebilir. Bilindiği gibi Şari', dünya ahkâmında şer'i hükümler için açık sebepler ve tespit edilebilen zahiri illetler belirlemiştir. Kalplerin derinliklerinde olanlar ise, ğayb olup tespiti mümkün değildir. Bu nedenle kalbin amellerinin bizim ile ilgisi yoktur ve bunlar Allahu Teala'nın emrine bırakılmıştır.

İkincisi: Va'id (tehdid) siğalarından birçoğu, imanın aslının yok olmasını veya vacip olan imanın eksikliğini gerektirir. Bu nedenle kişiyi dinden çıkarmayan masiyetler ile insanları tekfir etmemek için ihtimalli olan siğaları muhkem siğalara döndürmek ve onların ışığında anlamak gerekir.

Üçüncüsü: Alimler, vacip olan imanın eksik olmasını kastederek "Kamil imanın bulunmaması" ifadesini kullanırlar. Bu nedenle bu tür lafızları imanın aslının yokluğu şeklinde anlamamak ve mutlak olarak kullandıkları bu ifadeler ile insanları tekfir etmekten kaçınmak gerekir. Ayrıca onların kullandıkları bu ifadenin, imanın müstehap olan kısmının eksikliği şeklinde de anlaşılmaması gerekir. Çünkü bu durumda maksat, hatalı olarak anlaşılır. Şari', müstehap olan imandan bir şeyin terkedilmesi sebebi ile tehdit etmez. Zira va'id, imanın aslından veya vacip olan kısmından bir unsurun terkedilmesi sebebiyle yapılır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Alimlerin, "İmanın hakikati değil, kemalinin bulunmaması" sözü, müstehap olan imanın kemali değil, vacip olan imanın kemali anlamındadır."⁶⁷⁹

Başka bir yerde de şöyle der: "Eğer ki imanın yokluğu, imanın şubelerinin bulunmamasına bağlanıyor ise bu, o şubelerin vacip olduğunu gösterir. Ancak bu şubelere binaen, imanın sahibinin fazileti hakkında konuşuluyor ve bu şubelerin bulunmaması halinde iman nefyedilmiyorsa bu, o şubelerin müstehap olduğunu gösterir."⁶⁸⁰ Çünkü Allahu Teala ve Rasülü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, emredilen bir şeyin ismini, ancak o emrin vaciplelerinden bazılarının terkedilmesi sebebi ile nefyeder. Rasulullah'ın *Sallallahu*

⁶⁷⁹ Mecmuu'l-Fetava, 12/256

⁶⁸⁰ Bu ifade, vacip olan iman ile müstehap olan iman arasında ayırım yapmaya yardımcı olmaktadır

Aleyhi ve Sellem, “Fatıhasız namaz olmaz”⁶⁸¹ ve yine “Emaneti olmayanın imanı olmaz ve sözünü tutmayanın dini olmaz”⁶⁸² gibi sözleri bu kabildendir. Ancak herhangi bir fiil, müstehap türünden ise, o fiilin olmaması ibadetin tümünden yokluğunu gerektirmez. Eğer ki müstehapların tamamını yerine getirmemek, ibadeti nefyetmiş olsaydı, önceki ve sonraki bütün Müslümanların ibadetinin nefyini gerektirirdi. Halbuki bunu akli başında olan hiçbir kimse söylemez.

Dolayısıyla nefyedilen şeyin kemal olduğunu söyleyen kişi, bunun ile terkeden kişinin kötülendiği ve ceza ile tehdit edildiği vacip olan imanın kemalinin nefyini kastediyorsa doğru söylemiş olur. Ancak bununla kastettiği müstehap olan imanın kemalinin nefyi ise, Allah ve Rasulü’nün sözünde böyle bir şey asla bulunmamaktadır ve bulunması da caiz değildir. Çünkü vacibi gerektiği gibi ve eksiksiz olarak yerine getiren kişi için, “Hakikat veya mecaz olarak bu vacibi yerine getirmedi” denilemez.”⁶⁸³

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle devam eder: “Kendisi için sevdiğini mü’min kardeşi için de sevmeyen kişi, Allahu Teala’nın vacip kıldığı imana sahip değildir. Allahu Teala, bir kişiden imanı nefyetmiş ise, bunun sebebi o kişinin, üzerine vacip olan imanı yerine getirmemesidir. Böyle bir kişi tehdide maruz kalır ve Allahu Teala’nın mutlak vadini hak edenlerden olmaz.

Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Bizi aldatan bizden değildir. Bize karşı silah kullanan bizden değildir”⁶⁸⁴ türünden bütün sözleri bu kabildendir. Bu, ancak Allahu Teala’nın vacip kıldığını terkeden veya haram kıldığını işleyen kişi için söylenir. Bu kişi yükümlü olduğu imanı terketmiş olur, ancak bu sebebe binaen iman ismi ondan nefyolunmaz. Dolayısıyla böyle bir kişi Allahu Teala’nın vadini haketmiş ve tehditten de kurtulmuş olan mü’minlerden olmaz.”⁶⁸⁵

Buna göre İbn-i Hacer ve başkalarının, “Hiçbiriniz kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe iman etmiş olmaz”⁶⁸⁶ hadisi ile ilgili olarak söyledikleri “İmanın yokluğundan maksat, imanın kemalinin yokluğudur”⁶⁸⁷ sözünü, müstehap olan imanın kemali olarak değil, vacip olan imanın kemali

⁶⁸¹ Buhari, Müslim ve başkaları rivayet etmiştir.

⁶⁸² Heysemi, *Mecmau’z-Zevaid*, 1/101’de şöyle der: “Ahmed, Ebu Ya’la, Bezzar ve Tabarani Evsat’ta rivayet etmiştir. Ravilerinden olan Ebu Hilal’in sika olduğunu İbn-i Main ve başkaları söylerken, Nesai ve başkaları ise onu zayıf saymıştır.

⁶⁸³ *Mecmuu’l-Fetava*, 7/14

⁶⁸⁴ Müslim

⁶⁸⁵ *Mecmuu’l-Fetava*, 7/30, Daru İbn-i Hazm baskısı.

⁶⁸⁶ *Muttefekun aleyhi*

⁶⁸⁷ *Fethu’l-Bari*, “Kitabu’l-İman”

olarak anlamamız gerekir. Çünkü iman isminin nefyi, müstehabın terkedilmesi nedeni ile değil, ancak vacip veya imanın aslından olan bir ruknün terki sebebiyle olur. İbn-i Hacer'in böyle söylemesi, Haricilerin iddia ettiği gibi imanın aslının yokluğu anlamında olmadığını belirtmek içindir. Bu nedenle aynı yerde şöyle der: "Bu sığata sahip olmayan kişinin kafir olmadığını zaruri olarak bilinmelidir."

Dördüncüsü: Bazı günahlar için tekfirin bir şartı olarak söylenen "helal sayma" kaydı, ancak vacip olan imanın kapsamı içerisinde kalan günahlar için sözkonusu olur. İmanın aslını bozan şeyler için böyle bir şart bulunmamaktadır. Çünkü imanın aslından olan günahlar, tek başına küfür sebebi niteliğindedir ve başka bir şarta ihtiyaç kalmaz. Ancak imanın aslından olan herhangi bir günaha böyle bir şart da eklenirse, bu ancak küfürde ziyadeye sebep olur.

Beşincisi: Alimlerin sözlerinde geçen "el-İmanu'l-Mutlak" ile "Mutlaku'l-İman" lafızları arasında fark bulunmaktadır. "El-İmanu'l-Mutlak", imanın aslını, vacip olan imanı ve müstehap olan imanı kapsayan kamil ve tam iman manasındadır. Çünkü bu terimde iman sözcüğü, elif-lam takısı ile belirtili olarak kullanılmaktadır. Bu ise genellik ve kapsamlılık belirtir. Elif-lam takısından sonra mutlak olarak nitelenmektedir ki, bu ise özel olmasını gerektirecek hiçbir kayıt ile kayıtlanmadığını ifade eder ve umimidir.

"Mutlaku'l-İman" ise, hem kamil iman ve hem de eksik olan iman için kullanılır. Buradaki tamlama, genelleme için değil, ayırım yapmak içindir. Bu ise umumiliği değil, mutlak olan ortak miktarı ifade eder. Bu nedenle Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zina eden, içki içen ve hırsızlık yapan kişiden "el-İmanu'l-Mutlak"ı nefyetmiştir. Bu ise, kendisinden "el-İmanu'l-Mutlak"ın nefyedildiği kişilerin, "Allah, mü'minlerin dostudur"⁶⁸⁸, "Gerçekten mü'minler kurtuluşa ermiştir"⁶⁸⁹, "Mü'minler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğu zaman imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir"⁶⁹⁰ gibi ayetlerin kapsamına girmediğini belirtmek içindir. Ancak bu kişiden, "Mü'min bir köle azad etmesi"⁶⁹¹, "Eğer mü'minlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin"⁶⁹² gibi ayetlerin ve Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "Kafir karşılığında mü'min öldürülmez"⁶⁹³ sözünün kapsamına girmesi için

⁶⁸⁸ 3 Al-i İmran/68

⁶⁸⁹ 23 Mü'minun/1

⁶⁹⁰ 8 Enfal/2

⁶⁹¹ 4 Nisa/92

⁶⁹² 49 Hucurat/9

⁶⁹³ Buhari ve başkaları rivayet etmiştir.

“Mutlaku’l-İman” nefyedilmemiştir. Bu nedenle Allahu Teala, “Bedeviler ‘İman ettik’ dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama ‘İslam olduk’ deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi”⁶⁹⁴ ayetinde “Mutlaku’l-İman”ı değil, “el-İmanu’l-Mutlak”ı nefyetmiştir.⁶⁹⁵

“Mutlaku’t-Tevhid” ve “et-Tevhidu’l-Mutlak” terimleri de bunun gibidir. “Mutlaku’t-Tevhid”in kapsamına fasık, muttaki, havas ve avam bütün muvahhitler dahildir. Allahu Teala’ya iman eden, tağuta ibadet etmekten uzak duran ve Tevhid’e aykırı bir şey işlemeyen herkes, Tevhid’in aslına girmeyen vaciplerinde ve gereklerinde kusur etmiş olsa bile, “Mutlaku’t-Tevhid”in kapsamına girer.

“Et-Tevhidu’l-Mutlak” ise, Tevhid’in aslı ile beraber vacipleri ve gereklerinin de yerine getirildiği kamil Tevhid’i belirtir. Tağutlara karşı cihad etmek, onlara karşı düşmanlığı açığa vurmak, onlardan ve dostlarından beri olduğunu ilan etmek, şirki yok etmeye ve insanları ondan kurtarmaya çalışmak bu kabildendir. Aslında bu terimler üzerinde tartışılacak bir durum bulunmamakta, ancak insanların çoğu bunları bilmemektedir.

Bu nedenle biz muvahhid sözünü çokça kullanıyor ve bununla dinin bağılısı ve destekçilerini kastediyoruz. Dinin bağılıları ve destekçilerini, insanların çoğunun ihmal ettiği, dinin en önemli gereği olan Tevhid’e nisbet ederek isimlendiriyoruz. Bunu ise Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve O’na tabi olanların davetinin aslını oluşturan Tevhid’in önemini vurgulamak için yapmaktayız.

Bununla birlikte, bazılarının yaptığı gibi, tağutları tekfir etme ve onlara karşı cihad etme konusunda bize muhalif olan kişilerden, Müslüman oldukları müddetçe Tevhid’i nefyetmeyi kesinlikle kabul etmiyoruz. Bu konuda ispatı kolaylaştıranlardan olsak da Tevhid’in yok sayılmasını sevmiyoruz. Çünkü ispat, mahzurlu olana ancak yanlış anlama sebebi ile ulaştırır ki bunun olma ihtimali nefyetmenin aksine daha düşüktür. Mutlak olarak kullanıldığı zaman Tevhid’in nefyedilmesi, bunun daima tekfir manasında kullanıldığının zannedilmesine yol açabilir. Özellikle Tevhid’in zıddı, Müslümanların örfünde şirktir. İnsanların çoğu kullanılan bu terimi anlamaktan uzak olduğu için bunu söyleyen kişinin “Mutlaku’t-Tevhid”i değil, “et-Tevhidu’l-Mutlak”ı nefyettiğini anlamaz ve bu ikisini birbirinden ayıramaz. Bu nedenle muhalif Müslümanların tekfir edildiği zannına yol açmaması ve davetin düşmanlarına bulanık suda avlanma fırsatı vermemesi için bundan kaçınmak gerekir.

⁶⁹⁴ 49 Hucurat/14

⁶⁹⁵ Bakınız: İbnu’l-Kayyim, *Bedaiu’l-Fevaid*, 4

Bu tür kullanımlardan biri de, günümüzde davetçilerin kendi cemaatlerinin mensupları için çokça kullandığı “kardeşimiz” veya “kardeşlerimiz” ifadesidir. Cemaatlerinden olmayanlar için ise “Bunlar kardeşlerimizden değildir” derler ve bununla “Bunlar cemaatimizden değildir” demeyi kastederler. Oysa bunu Müslümanlar için kullanmak helal olmaz. Çünkü onlardan tamamen beri olma düşüncesine yol açmaktadır. Bunun ise, özellikle gençlerde ve diğer mensuplar üzerinde kötü etkileri bulunmaktadır. Bu kullanım, “kardeşimiz” veya “kardeşlerimiz” kapsamına girmeyen kişilere kafir muamelesi yapmaya veya onları tekfir etmeye yol açmıyorsa bile, guruplaşmaya sebep olmaktadır.

Halbuki Allahu Teala en şiddetli düşmanlık ve haksızlık anı olan savaş ve çarpışma anlarında bile Müslümanların birbirinin kardeşi olduğunu kararlaştırmış ve şöyle buyurmuştur: “Eğer mü’minlerden iki topluluk birbirleriyle savaşlılarsa aralarını düzeltiniz; eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, saldıranlarla Allah'ın buyruğuna dönmelerine kadar savaşınız; eğer dönerlerse aralarını adaletle bulunuz, adil davranınız, şüphesiz Allah adil davrananları sever. Şüphesiz mü’minler birbiri ile kardeşirler; öyle ise dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'tan sakının ki size acısın.”⁶⁹⁶ Allahu Teala başka bir ayette ise, öldürülen kişinin velisinin ve öldürenin, birbirlerinin kardeşi olduğunu şöyle belirtmiştir: “Ancak kim kardeşi tarafından affedilirse kısas düşer.”⁶⁹⁷

⁶⁹⁶ 49 Hucurat/9-10

⁶⁹⁷ 2 Bakara/178

-15-**HAKİKİ İMAN İLE HÜKMİ İMAN ARASINDA AYIRIM
YAPMAMAK**

Tekfir konusunda yaygın olan hatalardan biri de hakiki iman ile hükmi iman arasında ve yine batını tevbe ile hükmi tevbe arasında ayırım yapmamaktır.

Hakiki iman, hakkında Allahu Teala'nın hüküm vereceği batını işlerdendir. Allahu Teala'nın katında, sevap ve ceza gibi ahiret hükümleri buna binaen verilir.

Hükmi iman ise, kişinin zahiren ortaya koyduğu imandır. Müslüman ile kafir bunun ile birbirinden ayrılır. Malı ve kanı dokunulmaz yapan hükmi İslam ile eş anlamlıdır. Şehadet kelimesini söylemek ya da buna benzer İslam alametlerinden birinin yerine getirilmesi ve bununla birlikte İslam'ı bozan herhangi bir sebebin de bulunmaması ile kişi hakkında sabit olur.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Dünya hükümlerinin ona bakılarak icra olunduğu “Zahiri iman”, ahirette sahibi saadet ehlinde olan “Batını iman”ın varlığını gerektirmez.”⁶⁹⁸

Başka bir yerde de şöyle der: “Allahu Teala'nın, kefarete olarak mü'min bir kölenin azad edilmesini emretmesi, ancak kalbinde iman olduğunu bildikleri bir kölenin azad edilmesinin gerektiği manasında değildir. İstenen bu olmuş olsaydı, “Kalbinde iman olduğunu bildiğiniz kişiler dışında herkesi öldürün” demek gibi olurdu. Halbuki insanların kalplerini yoklamak ve göğüslerini yarmakla emrolunmamışlardır. Dolayısıyla imanını izhar eden bir kişinin azad edilmesi caiz kılınmış ve yeterli kabul edilmiştir. Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* cariyesinin mü'min olup olmadığını soran kişi, bununla ancak kafir ile mü'mini birbirinden ayıran zahiri imanı kastetmiştir.”⁶⁹⁹

Yine şöyle der: “Maksat şudur; Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, o cariye hakkında dünya ahkâmının kendisine bağlı olduğu zahir iman ile hüküm vermiş ve onun mü'min olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle dünya ahkâmında kendisine bakılarak hüküm verilen zahiri iman hükümleri ile,

⁶⁹⁸ Mecmuu'l-Fetava, 7/133

⁶⁹⁹ Mecmuu'l-Fetava, 7/136

ahirette sevap ve cezanın kendisine bağlı olduğu hükümleri birbirinden ayırmak gerekir. Bütün ehl-i kiblenin ittifakı ile, cennete girmeye hak kazanmış olan mü'minin, batınen de mü'min olması gerekir.”⁷⁰⁰

“Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve O'nun halife ve sahabele-
rinin *Radiyallahu Anhum* yaşadıkları dönemde, batınen münafık da olsa, imanını izhar eden herkes Müslümanların mezarlığına defnediliyordu. Münafıkların defnedildikleri mezarlar için, Yahudi ve Hristiyanların mezarlarına konduğu gibi, herhangi ayırıcı bir işaret konmamıştır. Münafık olduğu anlaşılan kişilerin namazlarını kılmak Kur'an nassı ile yasaklanmış olduğu halde, Müslümanların mezarlığına gömülen herkişinin namazı kılınmaktaydı. Kişinin mü'min veya münafık olduğunu anlamanın tek yolu ise, izhar ettiği halidir. Gizledikleri ise ancak Allahu Teala'ya bırakılır.”⁷⁰¹

Yine şöyle der: “Dünyevî hükümlerin bağlı bulunduğu iman zahiri imandır ki bu da “İslam”dır. Bu nedenle Efram Ahmed'e; Mürcie'nin, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* , “Onu serbest bırak; O mü'mindir” sözünü delil getirdiklerini söylediğinde cevap olarak, burada kastedilenin ona dünyada iken mü'min olduğu hükmünün verilmesi olduğunu, yoksa Nebi'nin, onun sırf bu ikrarla Allah katında, cehenneme girmeksizin cennete girmeyi hak eden bir mü'min olduğunu kastetmediğini söylemiştir.”⁷⁰²

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, kafirlerin çocuklarının hükmü hakkında alimlerin ihtilafından söz ederken şöyle der: “Bu meseledeki anlaşmazlığın sebebi; dünyadaki küfür ahkâmının, ahiretteki küfür ahkâmı ile karıştırılmasıdır. Babalarının bu çocuklar üzerinde bulunan velayetleri, onları yetiştirmeleri ve eğitimi vermeleri, birbirlerine varis olmaları, babalarının muharip olması halinde bu çocukların esir alınıp köleleştirilmesi gibi dünyevi işler bazında kafirlerin çocukları ile ilgili olarak küfür hükümlerinin uygulanmasında, bu çocukların babalarının hükümlerine tabi olduklarına bakarak bunların da aynen küfür sözü söyleyen veya küfür ameli işleyenler gibi kafir olduklarını zannettiler. Fıtrat üzere doğmuş olmalarının dünya ahkâmında babalarına tabi olmalarına engel olmadığı bilirse, bu karışıklık ortadan kalkar.

Küfür diyarında imanını gizleyen mü'min olabilir ve Müslümanlar da kafirler ile savaştıkları esnada, durumunu bilmemeleri sebebi ile onu öldürmüş olabilirler. Bu şekilde ölen bir kişi, durumu bilinmediğinden dolayı yıkanmaz, namazı kılanmaz ve müşrikler ile beraber gömülür. Halbuki

⁷⁰⁰ Age: 7/137

⁷⁰¹ Mecmuu'l-Fetava, 7/138

⁷⁰² Aynı yer

ahirette cennet ehlinde olan mü'minler arasındadır. Nitekim münafıklar için de durum budur. Dünyada kendilerine İslam ahkâmı uygulanmasına rağmen, ahirette cehennemde en alt tabakasındadırlar. Dolayısıyla ahiret yurdunun hükmü, dünya yurdunun hükmü ile aynı değildir.”⁷⁰³

Allahu Teala şu ayetinde, bu iki tür iman arasında ayırım yapmaktadır: “Ey iman edenler! Mü'min kadınlar hicret ederek size geldiği zaman, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer siz de onların iman etmiş kadınlar olduklarını öğrenirseniz, onları kafirlere geri döndürmeyin. Bunlar onlara helal değildir. Onlar da bunlara helal olmaz.”⁷⁰⁴ “Allah onların imanlarını daha iyi bilir” sözü, imanlarının hakikatini daha iyi bilir manasındadır.

“Eğer siz de onların iman etmiş kadınlar olduklarını öğrenirseniz” sözü ise, onların zahiri hallerine bakılması manasındadır ki bu, hükmi imandır. Bu nedenle Süfyan-ı Sevri, İbn-i Mübarek ve seleften başkaları *Rahimehumullah* şöyle der: “İnsanlar bize göre miras ve diğer hükümlerde mü'mindirler. Ancak onların Allahu Teala katındaki durumlarını bilemeyiz.”⁷⁰⁵

“La İlahe İllallah” kelimesinin şartları ve alimlerin kitaplarında belirtmiş oldukları İslam'ı bozan şeylerden bazıları Hakiki İman ile ilgilidir. İhlas ve zıddı olan gizli şirk, doğruluk ve zıddı olan kalbî yalanlama, yakîn ve zıddı olan şüphe gibi ancak Allahu Teala'nın bilebildiği gizli haller bu kabildendir. Bu türden olup sadece Allahu Teala'nın bildiği sebeplere binaen insanları tekfir etmek doğru değildir. Çünkü bu sebepler dünya hükümleri açısından açık ve net olmayan durumlardır. Dünya hükümleri açısından, ancak açık ve net olan şartlar ve bu şartları bozan hallere itibar edilir. Kişi hakkında hükmî İslam, açık olan sebeplere binaen verilir ve ona Müslüman muamelesi yapılarak kanı ve canı dokunulmaz hale gelir. Kişinin gizledikleri ise Allahu Teala'ya havale edilir.

Hafız el-Hakemi *Rahimehullah*, “Mearicu'l-Kubul” isimli eserinde şöyle der: “Bil ki ey kardeşim, Allahu Teala bizi de, seni de irşad etsin, dünya rezaletinden ve ahiret azabından kurtaran ve kişinin cenneti kazanıp cehennemden uzaklaştığı dine bağlılık, Cibril hadisinde ve o anlamda olan diğer ayet ve hadislerde belirtilen şeylere hakikat üzere bağlılıktır. Hakikat üzere olmayan, ancak İslam'ı bozan halleri de açığa çıkmayan kişiler hakkında dünyada İslam ahkâmı uygulanır ve gizledikleri Allahu Teala'ya havale edilir.

⁷⁰³ Mecmuu'l-Fetava, 8/432-433

⁷⁰⁴ 60 Mümtetine/10

⁷⁰⁵ Hallal, Es-Sunne, 3/567, İbn-i Batta, El-İbanetu'l-Kubra, 2/872

Allahu Teala şöyle buyurur: “Eğer tevbe eder, namazı dosdoğru kılar, zekatı da verirlerse artık yollarını serbest bırakın. Doğrusu Allah bağışlayan ve merhamet edendir.”⁷⁰⁶ Başka bir ayette ise şöyle geçer: “Tevbe eder, namaz kılar ve zekatı verirlerse, artık onlar dinde kardeşlerinizdir. Biz, bilen bir kavme ayetlerimizi böyle açıklıyoruz.”^{707”708}

Allahu Teala, kan ve mal dokunulmazlığını ve din kardeşliğini gizli olan hallere değil, zahiri olan hüküm ve alametlere bağlamaktadır.

Ayrıca Allahu Teala, bazılarının zannettiği gibi, hükmi ve hatta hakiki İslam için, “La İlahe İllallah” kelimesinin şartlarını veya manasını ya da bu kelimeyi bozan şeyleri ezberlemeyi ve bu kelimenin tafsilatını, alimlerin kitaplarında açıkladıkları haliyle bilmeyi de şart koşmamaktadır. Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Allah nerededir?” diye sorduğu ve mü’min olduğuna hükmettiği cariye ve bedevilerden ve Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendilerine Müslüman muamelesi yaptığı avam halktan insanların, bütün bu ayrıntıları bildiğini ve kendileri hakkında İslam hükmünün verilmesi için bu kişilere bu tür şeylerin şart koşulduğunu hiçbir kimse iddia edemez.

Hafız el-Hakemi *Rahimehullah* kaside halinde şöyle der:

“Yedi şarta bağlanmıştı ve vahiy nasslarında gerçekten yer almıştır.

Onu söyleyen kişi bunları tamamlamadıkça fayda görmez.”

Bu beyitlerden sonra şöyle der: “Tamamlamaktan maksat, hepsinin kişide bulunması ve bunlara aykırı şeyler yapmaksızın yerine getirmesidir. Kişiden istenen, “La İlahe İllallah” kelimesinin, lafızlarını saymak ve ezberlemek değildir. Bu kelimenin bütün şartlarını yerine getiren ancak bunları teker teker sayamayacak olan niceleri vardır. Yine bunları ezberleyen ve bir çırpıda sayabilen niceleri de vardır ki bu şartları bozan şeyler yaparlar. Başarı Allah’tandır.”⁷⁰⁹

Hafız el-Hakemi’nin *Rahimehullah* bu sözünden maksadı, dünya ve ahirette elde edilecek tam faidedir. Bu nedenle bütün şartların yerine getirilmesini şart koşmuş ve bu şartlardan zahir olan ile olmayan arasında ayırım yapmamıştır. Çünkü hakiki İslam’ı kastetmektedir.

Ancak yukarıda da açıkladığımız gibi dünya ahkâmında geçerli olan hükmi İslam’ın durumu böyle değildir. Hükmi İslam için koşulan şart, kişiye

⁷⁰⁶ 9 Tevbe/5

⁷⁰⁷ 9 Tevbe/11

⁷⁰⁸ Mearicu’l-Kubul, 2/608

⁷⁰⁹ Mearicu’s-Salikin, 2/418

Müslüman hükmünün verilmesini sağlayan imanın ve Tevhid'in aslının izhar edilmesidir. Yani İslam'ın zahiri olan şartlarını yerine getirmesi ve İslam'ını yok eden şeyleri de işlememesi gerekir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi küfür; söz, fiil, şüphe veya itikattan olan sebeplerden biri ya da birden fazlası ile meydana gelebilir. Ancak dünyevi hükümlere göre kişi hakkında küfür hükmünün verilmesi sadece küfür türünden olan söz veya amele bağlanmıştır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: “Mürted, İslam'a girdikten sonra, İslam'ını bozan ve İslam ile bağdaşmayan söz veya fiil işleyen kişidir.”⁷¹⁰

Yine şöyle der: “Farz olan iman bilgisi insanın kalbinin ayrılmaz bir sıfatı niteliğinde değilse, kişiye yarar sağlamaz ve sadece insanın içinden geçenler mesabesinde olur. Halbuki kurtuluş, zerre kadar da olsa ancak kalpteki yakın ile mümkündür. Bu da kul ile Allahu Teala arasında olan bir şeydir. Zahirde ise hükümler, kişinin ortaya koyduğu söz ve fiillere göre verilir.”⁷¹¹

İtikad ve şüphe ise, batını olan uhrevi küfür sebeplerindendir. Çünkü dünya ahkâmında bunları tespit etmek, bunlara itibar etmek ve bunlara göre uygulama yapmak mümkün değildir. Bilindiği gibi Şari', dünyada hükümleri ve sonuçlarını gizli olmayan, açık ve tespit edilmesi mümkün olan sebeplere bağlamıştır. Bundan maksat ise, mükelleflerin bu sebeplere güç yetirebilmelerini sağlamaktır. Bu nedenle, münafıklarda olduğu gibi, küfrünü gizleyip söz veya amel ile bunu izhar etmeyen kişilere dünya hükümlerine göre Müslüman muamelesi yapılır. Zahiri olarak ortaya koydukları İslam, onların kanını ve malını korur. Ahirette ise cehennem en alt tabakasındadırlar. Allahu Teala şöyle buyurur: “Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme”⁷¹² Gizli ve batını olan şeyleri bilme imkanı bize verilmemiştir.

Allahu Teala, nebisi olan Nuh'tan *Aleyhisselam* şöyle aktarır: “Ben size, ‘Allah'ın hazineleri benim yanımdadır’ demiyorum, gaybı da bilmem. ‘Ben bir meleğim’ de demiyorum. Sizin gözlerinizin hor gördüğü kimseler için, ‘Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir’ diyemem. Çünkü onların kalblerinde olanı, Allah daha iyi bilir.”⁷¹³ Nuh *Aleyhisselam*, hükmü onların zahir olan imanlarına bağlamış ve nefislerinde bulunanları ise bütün gizlileri bilen Allahu Teala'ya havale etmiştir.

⁷¹⁰ Es-Sarimu'l-Meslul, 459

⁷¹¹ Es-Sarimu'l-Meslul, 370

⁷¹² 17 İsra/36

⁷¹³ 11 Hud/31

İmam Şafii *Rahimehullah* şöyle der: “Allahu Teala, kullarına Peygamberine itaat etmelerini farz kılmış ve bilinmeyen şeyler hakkında onlara izin vermemiştir. Dolayısıyla en iyisi, bilinmeyen şeyler hakkında delil veya zan ile hüküm vermeye kalkışmamaktır. Dünyadaki hükmü sadece, kişide zahir ortaya çıkan sebeplere bağlamıştır. Peygamberinin putperestler ile savaşmasını farz kılmış, ancak Müslüman olup İslam’ı izhar etmeleri halinde, kanlarının dokunulmaz olduğunu belirtmiştir. İslam’ı izhar eden bu kişilerin samimiyetlerini ise ancak Allahu Teala’nın bileceğini haber vermiştir. Daha sonra Allahu Teala Peygamberine, İslam’ı izhar ettikleri halde İslam’ın zıddı olan itikadlarını gizleyenlerin durumunu bildirmiş, ancak buna rağmen İslam’dan başkasıyla haklarında hüküm verme yetkisini vermemiştir.”⁷¹⁴

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Şari’, söz veya fiilden bir delil olmadan, insanların kalplerinde olan şeylere göre hüküm vermemiştir.”⁷¹⁵ Bilindiği gibi bunlar dünya hükümlerine göredir.

Buna, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü açık bir delil niteliğindedir: “Ben de sizin gibi bir insanım. Siz davalarınızın halli için bana geliyorsunuz. Bazınızın hüccet yönüyle, diğer bazısından daha ikna edici olması, böylece benim, işittiğime dayanarak onun lehine hükmetmem mümkündür. Kimin lehine, kardeşinin hakkından bir şey hükmetmişsem (bilsin ki), onun için cehennemden bir ateş parçası kesmiş oluyorum.”⁷¹⁶ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ancak zahire göre hüküm verdiğini bildirmektedir. Müslim’de Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Ben, insanların kalplerini araştırmakla ve karınlarını yarmakla emrolunmadım.” Yine Müslim’de rivayet edilen ve Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Üsâme’ye karşı söylediği sözünde şöyle geçer: “Onun kalbini yarıp baktın mı?”

Ebu Cafer et-Tahavi şöyle der: “Küfür ve nifaklarını gösteren açık bir sebep olmadıkça insanların kafir veya münafık olduğuna tanıklık etmeyiz. İçlerinde gizlediklerini ise Allahu Teala’ya bırakırız.” Tahaviyye’nin şarihi, bu sözün açıklamasında şöyle der: “Çünkü zahire göre hüküm vermemiz emredilmiş, zan ve bilmediğimiz şeylerin peşine takılmamız ise yasaklanmıştır.”

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, “Dinini değiştireni öldürünüz” hadisinden söz ederken şöyle der: “Hadiste geçen ‘Men’ ibaresi geneldir. Ancak batını olarak dinini değiştirdiği halde, zahiren bu durumu ortaya çıkmamış olan

⁷¹⁴ İlamu’l-Muvakkin, 3/112’den naklen

⁷¹⁵ Age: 3/117

⁷¹⁶ Buhari ve Müslim

kişinin durumu farklıdır. Çünkü kişiler hakkında verilen hükümler ancak zahiri sebeplere binaen olur.”⁷¹⁷

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, Allahu Teala’nın, “Çünkü onlar yeminlerini kalkan yapıp insanları Allah’ın yolundan saptırdılar”⁷¹⁸ ayetini aktardıktan sonra şöyle der: “Bu da göstermektedir ki; imanı izhar etmek, kişiyi öldürül-mekten kurtarır. Herkes dünya hükümlerinin zahire göre verileceği ve kalp-lerde gizlenenlerin ise Allahu Teala’ya ait olduğu konusunda icma etmiştir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Üsame’ye “Onun kalbini yarıp baktın mı!” demiştir. Yine bir kişiyi öldürmek için izin isteyen kimseye “O, namaz kılmıyor mu?” diye sormuş, izin isteyen kişi “Evet” diye cevap verince “İşte ben böylelerini öldürmekten men edildim” demiştir. Şu hadis de bu kabil-dendir: Halid bin Velid *Radyallahu Anhu*, ganimet taksimi sırasında eleştiri de bulunan bir kişiyi öldürmek için Rasulullah’tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* izin istemiş ve şöyle demişti: “Kalbinde olmayanı dili ile söyleyen nice namaz kılanlar vardır.” Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona şöyle dedi: “Ben insanların kalplerini araştırmakla emrolunmadım.” Bu hadisi Müslim tahrir etmiştir ve bu manada olan daha bir çok hadis bulun-maktadır.”

Ahirette kişiye faydası olan hakiki tevbe ile, dünyada kişinin Müslü-man sayılıp, kan ve malının dokunulmazlığı için yeterli olan hükmi tevbe hakkında da aynı şeyler söylenir. Hakiki tevbe, Allahu Teala katında makbul olan tevbedir ve günden tamamen uzaklaşmak, dil ile istiğfar etmek, piş-manlık duymak ve işlenen günah kulların haklarıyla ilgili ise, bu hakları sahiplerine iade etmek gibi zahiri ve batını tevbenin şartlarını taşır. Allahu Teala’nın katında makbul olan ve Allah’ın izni ile kişiyi kurtaracak olan tevbe budur.

Dünyevi hükümlere göre, insanın kanının dokunulmazlığı veya mürtedin tevbesinin geçerliliği için bu türden bir tevbeyi şart görmek doğru değildir. Çünkü bu türden olan tevbenin bazı şartlarının yerine gelip gelme-diğini Allahu Teala’dan başkası bilemez ve insanların onu tespit etmesi de mümkün değildir. Bu nedenle dünyevi hükümler açısından, hükmi tevbenin izhar edilmesi yeterlidir. Hükmi tevbe ise, günahkar kişinin, zahiren bu günahları terketmesi veya küfür olan bir söz ya da amel işliyor ise bunlardan, insanların göreceği şekilde dönmesi ve beri olması ile meydana gelir.

⁷¹⁷ Fethu’l-Bari, “İstitabeti’l-Mürted” bölümü.

⁷¹⁸ 63 Münafikun/2

UYARI

Bazıları zındığın⁷¹⁹ tevbesini bu söylenenlerin dışında tutmaktadır. Zındık; riddet suçunu birden fazla işleyen, dine girip çıkması ve onu oyuna alması ile meşhur olan, ihtimalli olan söz ve amelleri çokça işleyip, hakkında şüpheler bulunan ve zındıklarla dostluğu olan kişidir.

İmam Malik'e *Rahimehullah* göre bu kişinin tevbesi kabul edilmez. İmam Ahmed'ten *Rahimehullah* rivayet edilen iki görüşten en meşhur olanına göre de böyledir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Bu nedenle fakihler zındığın istitabesi konusunda ihtilaf etmişlerdir. İstitabenin gerekli olduğunu söyleyenler buna delil olarak, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zahiri durumlarına göre kendilerine muamelede bulunup, gizlediklerini ise Allahu Teala'ya bıraktığı münafıkları belirtirler. Bu görüşü savunanlara şöyle söylenir: Bu işin başlangıcındaydı. Daha sonra ise Allahu Teala şu ayetini indirdi: "Hepsi de lanetlenmiştir. Nerede ele geçirilirlerse, yakalanır ve öldürülürler."⁷²⁰ Dolayısıyla önceden yaptıkları gibi kalplerindeki nifağı açığa vurmaları halinde, onların yakalanması ve öldürülmesi emredildi. Zındık, münafık demektir. Nifağını gizlediği anlaşılacak olursa öldürülür.

Bu kişinin tevbe edip etmediğinin bilinemediğini söylerler. Çünkü önceden izhar ettiği kötülüğünü hala izhar etmektedir. Münafık olduğu halde imanı da izhar edebilirdi. Zındığın tevbesi kabul edilecek olursa, öldürülmesi de mümkün olmaz. Halbuki Kur'an onları öldürülmek ile tehdit etmektedir."⁷²¹

Allahu Teala en doğrusunu bilir. Bu meselede ölçü; içtihat, fayda ve zarar hesabı ve mevcut durumun bilinmesidir. Kötülüğün artması, dinin küçümsenmesi ve insanların yönelişine bakılır. Bu tür durumlar tespit edildiği ve özellikle de kendilerine güç yetirildiği takdirde, din ile oynayan zındıklara baskı artırılır ve benzerlerine ibret olması açısından onlara sert davranılır. Müslümanların zayıf ve kuvvetli olduğu dönemlerde, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu tür kişiler hakkında nasıl davrandığına bakılması gerekir.

⁷¹⁹ Zındık sözcüğü, Arapça olmayan bir kelimedir. Müslümanlar arasında, Arap olmayanların çoğalması ile fakihler tarafından çokca kullanılmaya başlanmıştır. Bakınız: Mecmuu'l-Fetava, 7/290. Sehl bin Abdullah et-Tusteri şöyle der: "Zındık denilmesinin sebebi, kişinin konuşurken saçmalaması, sünneti terketmesi ve Kur'an'ı kendi hevasına göre te'vil etmesidir." Mearicu'l-Kubul'den naklen. Bu sözün aslı, Zehebi'nin el-Uluw isimli kitabındadır. Bakınız: El-Muhtasar, 220

⁷²⁰ 33 Ahzab/61

⁷²¹ Mecmuu'l-Fetava, 7/137

-16-**KÜFÜR OLAN TEVELLİ (DOSTLUK) İLE, KAFİRE İYİ DAVRANMA ARASINDA AYIRIM YAPMAMAK**

Tekfir konusunda yapılan yaygın hatalardan biri de, küfür olan tevellî ile kâfire iyi ve güzellik ile muamele etme arasında ayırım yapmamaktır. Kâfir anne babaya iyi muamelede bulunmanın gerekliliği Kur'an ve Sünnet ile sabittir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm."⁷²²

Kâfir olan anne ve baba veya diğerleri hakkında, onların hidayet bulmalarını ve iyiliklerini istemek, yasaklanmış olan sevgi, tevellî ve muamele kapsamında değildir. Allahu Teala bu ikisinin arasını ayırarak şöyle buyurmuştur: "Allah, sizinle din uğrunda savaşımayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve adil davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah, adaletli olanları sever. Allah, yalnız sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanız için yardım edenleri dost edinmenizi yasaklar. Kim onlarla dost olursa işte zalimler onlardır."⁷²³

Allahu Teala iyilik yapma, adaletli davranma ve ihsanda bulunma ile küfre sebep olan tevellîyi birbirinden ayırmış, burada ve başka yerlerde kâfirlere dostlukta bulunulmasını yasaklarken, yukarıda aktardıklarımız bazı davranışları yasaklamamıştır. Bilindiği gibi Müslüman erkek, ehl-i kitaptan olan kadın ile evlenebilir. Evlenmesi caiz olduğuna göre, bu kadın ile oturması, yemesi, içmesi ve Allahu Teala'nın eşler arasında olmasını emrettiği bütün iyi davranışlarda bulunması da caizdir. Bilindiği gibi eşler arasında doğal bir sevgi ve merhametin olması istenmektedir. Dolayısıyla Müslüman olmayan bu kadın için de, yasak olan dostluk dışında, sevgi ve merhametin bulunması gerekir.

Bütün bunlar aşırıya kaçmış olan kimi insanların, dostluk konusunda genelleme yaparak, kâfirler ile ilişkisi olan herkesi tekfir etmelerinin ne kadar hatalı olduğunu göstermektedir. Burada asıl olarak dikkat çekmek istediğim

⁷²² 31 Lokman/15

⁷²³ 60 Mümteherine/8-9

mesele ise; davetin, kalpleri ısıdırmanın, dini güzel bir vasıf ve hikmet ile anlatmanın bir gereği olarak hitabı yumuşatmak, tartışmayı alevlendirmemek ve iyi muamelede bulunmak, davetin muhatapları açısından önemlidir ve kabullenmelerini artırır. Davet ile ilgili olan bu tür davranışlar, cihadın bir gereği olarak Allahu Teala'nın emrettiği sert ve şiddetli muameleye engel değildir. Allahu Teala cihad ile ilgili olan bu muamele hakkında şöyle buyurur: "Ey Peygamber! Kafirlerle ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü bir varış yeridir." ⁷²⁴ Yine şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Kafirlerden size yakın olanlara karşı savaşın ve onlar sizde bir sertlik bulsunlar. Biliniz ki Allah sakınanlarla beraberdir." ⁷²⁵ Allahu Teala'nın düşmanlarına karşı savaşmak, tağutları, din ile alay edenleri ve zındıklara karşı amansız olmak, davet alanının dışında kalan bir meseledir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur: "Ve eğer müşriklerden biri senden eman dilerse, Allah'ın kelamını işitip dinleyinceye kadar ona eman ver, sonra onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır. İşte böyle (kafirlikte ısrar etmeleri) onların, bilmeyen bir kavim olmalarından dolayıdır." ⁷²⁶

Allahu Teala, daveti duyma arzusunu göstermiş olduğu için, harp ehlinen dahi olsa, müşriğe eman verilmesini, korunmasını ve güvenliğinin sağlanmasını emretmektedir. Bu ise dolaylı olarak, ona ikram etmenin, yani yedirip içirmenin, barındırmanın, güzel davranmanın ve davetin tam olarak ulaşması için iyilikle muamele etmenin caiz olduğunu gösterir. Buna rağmen iman etmezse, Allahu Teala onun, memleketine emin ve mutmain olarak korkutulmadan ulaştırılmasını emretmektedir.

Bütün bunlar, harp ehlinen olsun veya olmasın daveti işitmek isteyen ile bundan kaçınan, yüz çeviren veya kibirlenen kişi arasında ayırım yapmanın gerekliliğini de bildirmektedir.

Özellikle mustaz'afılık halinin bulunduğu bir dönemde davetini ulaştırmak maksadı ile, bazı kafirlere veya bu kafirlerin memurlarına, hatiplerine ya da bunlara karışmış olan bazı insanlara yumuşak davranan ve iyilikle muamelede bulunanlara karşı, açık bir delil olmadan oldukça sert bir şekilde tavır takınan ve onları şiddetle eleştiren bazılarını gördüm. Halbuki gerçekler bu insanların taşıdıkları şiddet ve nefret üslubundan çok daha etkileyici ve uyarıcıdır. Bütün bunlara rağmen bu kişiler, yumuşak davranmayı kabul

⁷²⁴ 9 Tevbe/73

⁷²⁵ 9 Tevbe/123

⁷²⁶ 9 Tevbe/6

etmemekte ve bu davranışın kafirlere yapılan müdahane⁷²⁷ türünden olduğunu iddia etmektedirler. Hatta bazıları bunu kafirlere dostlukta bulunma olarak görmektedirler. Allahu Teala'dan selamet dileriz.

Bu iddiaların sahipleri yukarıda aktardığımız Mümtetine Suresi'ndeki ayeti kendi görüşlerinin delili olarak aktarırlar. Halbuki ayet onların aleyhine delil niteliğindedir. Çünkü Allahu Teala Mümtetine Suresi'ndeki ayette, özellikle davet alanında insanlara iyilik ile muamelede bulunmayı kesinlikle yasaklamamaktadır.

Ayrıca muharip konumunda olan kafirler için şiddet ve sert davranmanın dışında başka bir muamelenin bulunmadığını iddia etmektedirler. Hatta bazıları Allahu Teala'nın yasakladığı sövme ve hakaret etmeyi de, uygulanması gereken bu muamelenin kapsamına dahil eder. Böylece davetin parlak yüzünü bozdukları gibi, hastalıklı ağızlarıyla dine karşı cinayet de işlemektedirler. Bunlar, alimlerin terminolojisinde “muharip” lafzının, Müslümanlarla arasında anlaşma, zimmet ahdi veya bir yakınlık bulunmayan herkesi kapsadığını bilmemektedirler. Daru'l-harp ehlinde olup, savaşçı nitelikte olmayan kadınlar, çocuklar, kötürümler, hastalar ve buna benzer savaşıyor durumda olmayan kişiler, din uğrunda bizimle savaşmayan ve bizi yurdumuzdan çıkarmaya veya çıkarmak için yardım etmeye çalışmayanlar da “muharip” lafzının kapsamına girmektedir. Dolayısıyla “savaşçı”, “muharip” olana göre daha özel bir konumdadır. Bu nedenle tefsirciler sözkonusu ayetlerin nüzul sebebi hakkında, Ebu Bekir'in kızı Esmâ'nın annesinin Mekke'den bazı hediyeler ile birlikte kızının ziyaretine gelmesini ve Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Esmâ'ya annesini eve alıp, hediyelerini kabul etmesi için izin vermesini aktarırlar.

Sonuç olarak, davet açısından muharip olan veya olmayan kişilere karşı takınılacak tavır, savaş konusunda müstekbirlere, davetten yüz çevirenlere veya dini alaya alanlara ve bununla birlikte kafirlerin geneline takınılacak tavırdan farklıdır.

Kafirlere yapılacak davetin başında takınılacak tavır konusunda Musa'nın *Aleyhisselam* durumu bir misaldir. Allahu Teala onu, dönemin tahtı, muharip ve savaşçı olanların başı olan Firavun'a gönderdi. Bununla birlikte hem Musa'ya ve hem de kardeşine *Aleyhimesselam*, yumuşak bir dil ile hitap etmelerini emretti. Allahu Teala şöyle buyurur: “Firavuna gidin. Çünkü o,

⁷²⁷ Müdahane, “dihân” (ikiyüzlülük)'dan alınmadır. Bunun anlamı ise, farklı bir görüntü vererek işin aslını gizlemektir. Buna göre alimler müdahaneyi, kendisine karşı çıkmaksızın, fasıkla yakınlık kurmak ve onun içinde bulunduğu durumdan hoşnut görünmek olarak yorumlamışlardır. (Çeviren)

kesin olarak azdı. Ona tatlı dille konuşun. Belki o, aklını başına alır veya korkar.”⁷²⁸ Bu emir üzerine hem Musa ve hem de kardeşi Firavun’a bu üslup ile hitap ettiler. Ancak ne zaman ki Firavun bu davetten yüz çevirdi, reddetti, kibirlendi ve tehdit ederek Musa’ya *Aleyhisselam*, “Ey Musa! Senin büyülenmiş olduğunu sanıyorum”⁷²⁹ deyince, Musa *Aleyhisselam* da ona; “Pekala biliyorsun ki, bunları, birer ibret olmak üzere, ancak, göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de senin hakikaten mahvolduğunu sanıyorum”⁷³⁰ diye karşılık verdi.

İbrahim’in *Aleyhisselam* üslubu da böyle olmuştur. Davet yönünden, hikmet, güzel öğüt ve delil ile kavmine hitap ediyor ve babasının hidayeti konusunda elinden gelen çabayı göstererek şöyle diyordu: “Babacığım, hakikaten bana, sana gelmeyen bir ilim geldi. Öyle ise bana uy ki, seni düz yola çıkarayım. Babacığım, şeytana kulluk etme. Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah’a asi oldu. Babacığım, Allah tarafından sana azap dokunup da şeytanın yakını olmandan korkuyorum.”⁷³¹

Ancak kavminin yüz çevirmesi, kendilerine gösterilen açık delillere karşı tartışmaları ve batılı savunmaları karşısında İbrahim’in *Aleyhisselam* onlara karşı tavrı da değişti ve şöyle dedi: “Size de, Allah’ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeylere de yuh olsun! Siz akıllanmaz mısınız?”⁷³², “Biz sizden ve sizin Allah’tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah’a iman edinceye kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir.”⁷³³ Allah Teala, İbrahim’in *Aleyhisselam* babasına olan tavrındaki değişiklik hakkında ise şöyle buyurur: “Onun Allah’ın düşmanı olduğu kendisine belli olunca, (af dilemekten vazgeçip) ondan uzaklaştı.”⁷³⁴

Rasul ve nebilerin sonuncusu olan Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* durumu da böyledir. Kavmi ve akrabalarının hidayete ulaşmaları konusunda insanların en hırslısı idi. Onları cehennem konusunda uyarıyor ve bundan nefislerini nasıl kurtaracaklarını izah ediyordu. Son nefesine kadar amcası Ebu Talib’i buna davet etmiş ve onun hidayetini dilemiştir. Kavminin bu davetten yüz çevirmesi ve kibirlenerek alay etmesi üzerine ise

⁷²⁸ 20 Taha/43-44

⁷²⁹ 17 İsra/101

⁷³⁰ 17 İsra/102

⁷³¹ 19 Meryem/43-45

⁷³² 21 Enbiya/67

⁷³³ 60 Mümtetine/4

⁷³⁴ 9 Tevbe/114

onlara karşı şu tavrı takındı: “Dinleyin ey Kureyş topluluğu, Muhammed’in nefsinin elinde bulundurana yemin olsun ki size boğazlama ile geldim.”⁷³⁵

Dolayısıyla daveti dinleyen, anlamak isteyen ve ilgi duyan kişiler ile davetten yüz çevirip kibirlenen, onu alay ve eğlence konusu yapan kişileri birbirinden ayırmak gerekir. Yine kendisine davetin yeni sunulduğu kişiler ile, uzun zamandır kendisine davet ulaştırıldığı halde kibirlenerek ve yüz çevirerek düşmanca tavır takınmaktan vazgeçmeyen kişileri de birbirinden ayırmak gerekir. Bütün bunlar Allahu Teala’nın bizlere emrettiği ve Rasulü’nün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* siyerinde ve sünnetinde açıkladığı hikmet, güzel öğüt ve şer’i siyaset kabilindendir.

Allahu Teala Kitabı’nda bu tavırları ayrıntılı olarak açıklamış, şiddet ve güç kullanmayı uygun olan makamında, yumuşak davranmayı uygun olan makamında, hikmet ve güzel öğüdü uygun olan makamında ve gerekli açıklamada bulunmayı da yine uygun olan makamında zikretmiştir. Bunların her birini uygun olan yerde kullanan Allahu Teala’nın rızasını kazanmış ve davetinde de başarıya ulaşmış olur.

Allahu Teala şöyle buyurur: “Sen, Rabbin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Çünkü Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de en iyi bilendir.”⁷³⁶

İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, bu ayet ile ilgili olarak insanların üç gruba ayrıldığını söyler: “Birinci grup, hakkı kabul edip bunu itiraf edenlerdir. Bunlar hikmet sahibidirler. İkinci grup, hakkı itiraf eder ancak onunla amel etmez. Bunlara amel etmeleri için öğüt verilmeye devam edilir. Üçüncü grup ise hakkı itiraf etmez. Bu tür kişiler ile en güzel şekilde tartışılır. Çünkü tartışmak, genellikle öfkelenmeye yol açar. Bu nedenle tartışma esnasında, saldırıyı defetmeye çalışır gibi en iyi olan yolla tartışma yapmak gerekir ki faydaya ulaşılsın.”⁷³⁷

Yine şöyle der: “Allahu Teala şöyle buyurur: “İçlerinden zulmedenleri bir yana, ehl-i kitapla ancak en güzel yoldan mücadele edin.”⁷³⁸ Dolayısıyla muhatabımızın zulmetmesi halinde, en güzel olan yol ile kendisiyle tartışmaya devam etmek ile sorumlu değiliz. Bilakis Ebu Bekir *Radıyallahu Anhu*, Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* huzurunda; “Ben, senin etrafında toplanmış basit ve yine seni bırakıp kaçmaya meyilli insanlar olduğunu

⁷³⁵ İmam Ahmed, Müsned, 7036

⁷³⁶ 16 Nahl/125

⁷³⁷ Mecmuu’l-Fetava, 2/33

⁷³⁸ 29 Ankebut/46

görüyorum” diyen Urve bin Mes’ud’a şöyle demiştir: “Lat’ın fercini yala! Biz mi kaçıp onu yalnız bırakacağız?!”⁷³⁹

Bilindiği gibi izzet Allahu Teala’nın, O’nun Rasul’ünün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve mü’minlerindir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Gevşemeyin, üzülmeyin, iman etmişseniz mutlaka siz en üstünsünüzdür.”⁷⁴⁰ Mü’min olan, kim olursa olsun en üstün olandır. Allahu Teala, kendisine ve Rasulü’ne düşmanlık yapanlar hakkında şöyle buyurur: “Şüphesiz Allah’a ve Rasulü’ne düşmanlık yapanlar öncekilerin alçaltıldığı gibi alçaltılacaklardır.”^{741, 742}

İbn-i Teymiye’nin *Rahimehullah* bu iki sözüne dikkat etmek gerekir. Her birinin makamı ayrıdır. Kim bu ikisini karıştırırsa, işin içinden çıkamaz ve insanları da çıkmaza sokar.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, din için kendisi ve ashabıyla savaşıp, yurtlarından çıkaran ve çıkarılmalarına yardım eden, kendisine ve ashabına her türlü işkenceyi yapan kavmine iyi davranma ve güzellikle muamele etme konusunda en güzel örneği vermiştir. Mekke’ye fatih olarak girdiği gün onlara en iyi muameleyi göstermiştir. Kafir olmalarına rağmen hepsini serbest bırakmıştır. O gün kendisine “Kerim bir kardeş, kerim bir kardeşin oğlu” dediler ve sonra da kitleler halinde İslam’a girdiler.

Bundan önce de Mekke vadisinin ortasında onlardan bir gruba iyilikte bulunmuştu. O gün kendisini ve ashabını yok etmeye kalkışmışlardı. Allahu Teala, onlardan seksen kişiyi, Rasulü’nün eline esir düşürdü. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara iyilikte bulunarak hepsini serbest bıraktı. Bundan daha büyük iyilik olur mu? Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu tür tavırlarını ve uygulamalarını anlatacak olursak, burası bize yetmez. İnsanların Allahu Teala’nın dinine fevc fevc girmelerinde, bu tavırların ve uygulamaların etkilerinin ne kadar büyük olduğu bilinmektedir.

Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, bazen kafirlerden hediye kabul etmesi ve onlara hediye vermesi de bu kabildendir. Buhari *Rahimehullah*, Sahih’inin bazı kısımlarında bunlardan örnekler aktarır.⁷⁴³

Enes’ten *Radiyallahu Anhu* rivayet edildiğine göre, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kendisine hizmet eden Yahudi bir çocuğu hastalı-

⁷³⁹ Buhari, Kitabu’ş-Şurut, 2731-2732

⁷⁴⁰ 3 Al-i İmran/139

⁷⁴¹ 58 Mücadele/5

⁷⁴² Mecmuu’l-Fetava, 3/159

⁷⁴³ Müşriklerden hediye kabul etme babı, Müşriklere hediye verme babı, Müşriklerin hasta olanlarını ziyaret etme babı

ğında ziyaret etmiş ve onu İslam'a davet etmiştir. Bu davet üzerine çocuk ölmeden önce Müslüman olmuştur. Müslim, Ebu Hureyre'den *Radıyallahu Anhu* şöyle rivayet eder: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kafir bir misafir ağırlamıştı. Derhal onun için bir keçinin sağılmasını emretti. Keçi sağıldı. Kafir sütünü içti. Sonra diğer bir keçinin daha sağılmasını emretti. (Adam doymadı). Bu suretle tam yedi keçinin sütünü içti. Adam yatıp, sabah olunca Müslüman oldu. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bir keçi sağılmasını emretti. Adam sütü içti, sonra ikinci bir keçi daha sağıldı. Fakat bunun sütünü tamamen içemedi..." Allahu Teala, mü'minleri överken şöyle buyurur: "Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği, yoksula, yetime ve esire yedirirler."⁷⁴⁴ Müslümanların elindeki esir genellikle muharip ve savaşçı olan kafirlerdir. Bütün bunları burada anlatmak mümkün değildir. Ancak bu aktarılanlar, hakkı isteyenler için yeterli ve faydalıdır.

Bunlar, hakkı isteyenler için olduğu kadar bazı dikkatli kişiler için de faydalı olan misallerdir. Anlayışlarını genişletip, basiret, hikmet ve olgunluk kazanmaları açısından, bu aktarılanların yararı büyüktür. Allahu Teala'nın, Kitabı'nda açık olan tekfir sebeplerinden olduğunu belirttiği ve dolayısıyla da nass ile küfür olduğu sabit olan tevelli (dostluk) ile, kafiye iyi muamelede bulunmanın, güzel davranmanın ve Allahu Teala'ya davet ve bu kabilden olan işlerde onlara karşı hitabı yumuşatmanın birbirine karıştırılmaması gerekir. Bu davranışlar sebebi ile ancak aşırıya kaçan ve dinini maceraya dönüştüren bazıları insanları tekfir eder. Ancak unutmamak gerekir ki bu tür sebeplere binaen yapılan tekfir ile işlenen cinayet, kişinin kendi nefsine yöneliktir.

-17-**KÜFÜR OLAN TEVELLİ (DOSTLUK) İLE, HARAM OLAN MÜDAHANE VEYA MEŞRU OLAN MUDARAT ARASINDA AYIRIM YAPMAMAK**

Tekfir konusunda yaygın olan hatalardan biri de, küfür olan tevellî (dostluk) ile, haram olan müdahane veya meşru olan mudarat arasında ayırım yapmamaktır. Müdahane ve mudarat, küfür olan dostluk (tevellî) türünden değildir. Bilakis kafirlere karşı müdahanede bulunmak haram, müdarat ise şer'an caizdir. Hamasetli bazı kişiler bunlar arasında ayırım yapmamakta, bu meselede Allahu Teala'nın uygulamadığı şiddeti uygulamakta ve mendup olan bir şeye karşı çıkmaktadır.

Hatta, sadece mudarat sebebiyle insanları tekfir eden aşırıları da bulunmaktadır. Halbuki bu, haktan sapma ve dalalettir. Bu nedenle tekfir konusunda yapılan hatalar kapsamında bu meseleye de dikkat çekmek ve her birini diğerinden ayırmak gerekir.

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, Buhari'nin, Kitabı'l-Edeb bölümünde Ebu'd-Derda'dan *Radiyallahu Anhu* aktardığı; "Biz birtakım insanların yüzlerine karşı gülerdik ancak kalplerimiz onlara lanet ederdi" sözü hakkında şöyle der: İbn-i Battal demiştir ki: 'Mudarât mü'minlerin ahlakındandır. Bu, insanlara kanat germe, yumuşak söz söyleme ve onlara karşı kabalığı bırakmadır. Bu ise yakınlık kurmanın en önemli araçlarından biridir. Bazıları mudaratı müdahane zannetmişlerdir ki bu bir yanılıdır. Mudarat menduptur, Müdahane ise haramdır. Aradaki fark şudur: Müdahane, "dihan" (ikiyüzlülük) kökünden gelir. Bunun anlamı ise, farklı bir görüntü vererek işin aslını gizlemektir. Buna göre alimler müdahaneyi, kendisine karşı çıkmaksızın, fasıkla yakınlık kurmak ve onun içinde bulunduğu durumdan hoşnut görünmek olarak yorumlamışlardır. Mudarat ise cahile bilmediğini öğretirken, fasığı da yaptığından nehyederken (özellikle de onun yakınlığına ihtiyacı varsa) yumuşak davranmak, içinde bulunduğu durumu yüzüne vurmaksızın ve tenkit etmeksizin, incelik taşıyan söz ve davranışla muamele ederek kaba davranmamaktır.'

"Mudarât, müdafaa'dandır. Bundan maksat, yumuşaklıkla savmaktır. Cabir'den *Radiyallahu Anhu* Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurduğu rivayet edilir: "İnsanlara mudarada bulunmak sadakadır." Bu hadisi, İbn-i Adiy ve Tabarani *Evsat*'ta rivayet etmiştir. Senesinde Yusuf bin

Muhammed el-Munkedir vardır ki bu ravi zayıf sayılmıştır. İbn-i Adiy, bu ravi hakkında “Umarım bir sakıncası yoktur” der. İbn-i Ebi Asım, bu hadisi, “Edebu’l-Hukema” isimli kitabında bundan daha iyi bir sened ile rivayet etmiştir. Yine Ebu Hureyre’den de *Radıyallahu Anhu* şöyle rivayet edilir: “Aklın başı, Allah’a imandan sonra insanlara mudarat yapmaktır.” Bezzar bu hadisi zayıf bir sened ile rivayet etmiştir.”⁷⁴⁵

İbn-i Hacer, aynı konunun, “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* taşkınlık yapacak tabiatte değildi, taşkınlık yapıcı da olmamıştır” bölümünde Kurtubi’nin, İyad’a uyararak şöyle dediğini nakleder: “Mudarat ile müdahane arasındaki fark şudur: Mudarat dünyanın ya da dinin veya her ikisinin birden yararına olarak dünyadan bir şeyler feda etmektir. Bu ise mübah ve belki de müstehaptır. Müdahane ise dünyanın yararına olarak dini terk etmektir.” Bundan da anlaşılmaktadır ki mudarat caizdir ve hatta bazen müstehap olur.

Müdahane ise; bazıları küfre götürecek bir anlam içerecek şekilde tanımlamışsa da, bu terimi kullanan alimlerin çoğu onu küfre götürmeyen haram işlerden biri olarak görür. Taberi *Rahimehullah*, “Onlar isterler ki, yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransın”⁷⁴⁶ ayetinin açıklamasında şöyle der: “Bu kelime “duhn” (yağ) kökünden alınmıştır. Söz yumuşaklığı yağın yumuşaklığına benzetilmiştir.” Hasan Basri *Rahimehullah* şöyle der: “Onlar, din konusunda kendilerine yapmacık davranmanı isterler ki onlar da sana yapmacık davransınlar.” Bundan ise, dünyalık fayda için dinin önemsenmemesi manası çıkar ki bu, küfür değil haram hükmündedir. Dolayısıyla eğer ki yapılan iş bununla sınırlı ise ve küfür olan tevelli ya da ona benzer bir seviyeye ulaşmıyorsa, aşırıya kaçan bazılarının yaptıkları gibi, Allahu Teala’nın düşmanlarına karşı müdahanede bulunan kişileri, mücerred olarak bu sebebe binaen tekfir etmek helal olmaz. Çünkü bu, onlara ikramda bulunma, yapmacık davranma ya da küfür ve dine olan düşmanlıkları konusunda onlara yakınlaşmada bulunmadan batılları, fasıklıkları ve münkerleri karşısında sessiz kalmak kabilindendir. Kaldı ki günümüzde bir çoğu korku, mustaz’aflik hali veya bu kafirlerin ıslah edilmeleri gibi gerekçelerinin arkasına sığınarak yaptıkları yalakalıklar için mazerette bulunurlar. İddialarına göre bu yalakalıkları takiyye veya te’vil gibi bir şeydir. Sundukları bu mazeretleri ister doğru, ister yanlış olsun, yaptıkları bu iş, azami olarak haramlar veya büyük günahlar türünden olması nedeni ile onları tekfir etmek helal değildir.

Hatta sırf müdahane sebebine binaen insanları tekfir etmek, haram olan müdahaneden daha büyük sapıklıktır. Allah ve Rasulü’nün tekfir etme-

⁷⁴⁵ Fethu’l-Bari, 10/529

⁷⁴⁶ 68 Kalem/9

diği sebeplere binaen insanları tekfir etmek, en şiddetli va'id'in (tehdit) muhatabı olmak demektir. Hatta Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bunu, Müslüman kişiyi öldürmeye ve dokunulmaz olan kanını dökmeye benzetmiştir. Şari'in küfür olarak nitelediği bir günah elbette başka günahlar gibi değildir. Bilakis ya bir yönü ile bizzat küfürdür ya da küfre götüren bir günahtır. Bu konuda kendisini tehlikeye atanlar, kendi nefislerine ve dinlerine yönelik cinayet işlemektedirler. Acaba kendilerini böyle bir tehlikeye atanlar için, şeriatın belirlediği sınırlar yeterli gelmemekte midir? Şeriatın, Allahu Teala'nın belirlediği sınırların ve tehdidin ötesinde bir yöntem veya tehlide ihtiyacı yoktur. Allahu Teala'nın, bu ümmetten zorluğu giderdiği meselelerde ölçüsüz davrananların ifrat ve tefritine kesinlikle İslam'ın ihtiyacı yoktur. Hak vasattır ve aşırıya kaçanların aşırılıklarından yana olmadığı gibi, kusurda bulunanların ve gevşek davrananların yaptıklarından yana da değildir.

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sünnetinde ve davet metodu bu hastalıklardan kurtulmak isteyenler için yeterli çözüm yolları bulunmaktadır. Buhari *Rahimehullah*, Aişe'den *Radiyallahu Anha* şöyle rivayet etmektedir: “Bir adam Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile görüşmek için izin istedi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, “Ona izin verin, aşiretinin ne kötü adamıdır” dedi. Adam girince Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onunla yumuşak konuştu. Adam gidince kendisine, “Ey Allah'ın Rasulü, adama söyleyeceğini söyledin, ondan sonra yumuşak konuştun?” dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu: “Ey Aişe! Kıyamet günü, Allahu Teala yanında mevkice insanların en kötüsü, kabalığından korkarak insanların kendisini terkettiği kimsedir.” İbn-i Hacer el-Feth'de, İbn-i Battal'dan ve başkalarından Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelen bu kişinin Uyeyne bin Hısn el-Fizari olduğunu ve onun, kavmi tarafından kendisine itaat edilen ahmak bir insan olduğunun söylendiğini nakleder. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona iltifat etmesi, kendisi ve kabilesinin Müslüman olmasını arzu ettiği içindir. Kadı İyad onun hakkında şöyle demiştir: “O gün Uyeyne Müslüman değildi veya Müslüman olmuşsa da İslam'ı içten ve samimi değildi.”

İbn-i Hacer şöyle der: “Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona, güzel muamele ve yumuşak konuşmayı sarfetmiş olsa da, onu sözlü olarak övmemiştir. Dolayısıyla sözü ve fiili arasında çelişki bulunmamaktadır. Bu nedenle onun hakkında Aişe'ye söylediği söz doğru olduğu gibi, ona olan muamelesi de sosyal açıdan güzel bir muameledir..”

Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu vasat ve eksiksiz olan yolu ve metodu bizler için en güzel örnektir. Bu şekilde kendisini dinleyenlere nasihat ve tanımda doğru bilgilendirme ile İslam'ın maslahatı için toplum açısından güzel davranışı ve kalpleri kazanmak için uygun muameleyi biraraya toplamıştır. Bununla birlikte dinde ifrat ve tefrite de yönelmemiştir. Bu tavrında, dinden en küçük bir fedakarlıkta bulunmadığı gibi, en ufak bir

çirkin davranış ve sözden de uzak durmuştur. Bu yüce ahlak ve büyük kavrayış nerede, aşırıya kaçan bazı kişilerin sınırları daraltan uygulamaları nerede?!

Aşırıya kaçan bu kişilerden, muhalifini bid'atçılık ile suçlayan ve hatta Allahu Teala'nın dininde küfür türünden olmayan sebepler ile onu tekfir eden bazı kişiler gördüm. Bunların, zayıf akılları nedeni ile tekfire sebep olarak algıladıkları fiil veya sözlerden bazıları mübah olan mudarat türünden ve yine bazıları da haram olan müdahane türünden olan şeylerdir. Kafirler ile oturup kalkan veya ziyaret eden, yanlarına giren, yüzlerine gülümseyen, onlara yumuşak muamele de bulunan herkesi tekfir etmektedirler. Dolayısıyla onlara göre, kafirler ile tokalaşan, şakalaşan ve yalakalık yapanlar evleviyatla tekfir edilmeyi hak etmektedirler. Doğru olan ise bu tavırların tamamını aynı seviyede değerlendirmemektir. Sadece bu tavırlara binaen insanları tekfir caiz değildir.

Davet maksadı ile kafirleri ziyaret etmek, onlarla oturmak, yanlarına girmek, yumuşak dil ile hitapta bulunmak, en iyi yol ile onlarla tartışmak, hikmet ve güzel öğüt ile onlara açıklamada bulunmak meşru olan tavırlardır. Yukarıda da aktardığımız gibi Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hasta olan Yahudi çocuğu ziyaret etmiş, onu dine davet etmiş ve o çocuk da bu davete icabet etmiştir. Dolayısıyla Müslümanın, hasta olan kafiri ziyaret etmesi ve Müslüman olmasını umarak ona iyilikle muamelede bulunması caizdir.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Mekke ve Medine'de kafirlerin meclislerine gider, onlara daveti iletir ve eziyetlerine katlanırdı. Buhari, "Kitabu'l-Edeb" kısmında Usame bin Zeyd'ten *Radiyallahu Anhu* şöyle rivayet eder: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Bedir vak'asından önce bir gün, üzerinde Fedek dokuması saçaklı bir kadife örtü konulmuş palanlı bir merkep üzerine bindi. Arka tarafında da Usame olduğu halde Haris ibnu'l-Hazrecoğulları mahallesindeki evinde hasta bulunan Sa'd bin Ubade'ye hasta ziyaretine gidiyordu. İki giderken nihayet yolda aralarında Abdullah ibn Ubey ibn Selul'un bulunduğu bir meclise uğradılar. Bu vak'a Abdullah bin Ubey'in Müslüman olmasından önce idi. Bu mecliste Müslümanlardan, müşriklerden ve Yahudilerden olan bir takım insanlar vardı. Müslümanların içinde (şair) Abdullah ibn-i Revaha da bulunuyordu. Merkebin kaldırdığı toz, meclisi kaplayınca Abdullah ibn-i Ubey, kaftanıyla burnunu kapadı ve "Bizim üzerimize tozlatmayın" dedi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* orada durup merkebinden indi, onları Allah'a davet etti ve onlara karşı Kur'an okudu. Bunun üzerine Abdullah ibn-i Ubey ibn-i Selul, "Ey adam, bu söylediklerin gerçek ise bunlardan daha güzel bir şey olamaz. Fakat bizim meclislerimize gelip de bizleri bununla ezalandırma. Kendi menziline git, sana gelen olursa ona anlat" dedi. Abdullah bin Revaha, "Evet ey Allah'ın Rasulü, sen

bizim meclislerimizde (her zaman) bizleri Kur'an ile ört, bürü! Çünkü bizler senin konuşmanı ve Kur'an okumanı çok seviyoruz” dedi. Bunun üzerine Müslümanlar, müşrikler, Yahudiler sövüşmeye başladılar, hatta birbirlerine doğru kalkışıp döğüşmeye yaklaştılar. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ise onları devamlı yatıştırıyordu, nihayet sakinleşip sustular. Bundan sonra Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, merkebine binip yürüdü. Nihayet Sa'd ibn Ubade'nin evine varıp yanına girdi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Sa'd'a hitaben; “Ey Sa'd! (Abdullah ibn-i Ubey'i kastederek) Ebu Hubab'ın söylediklerini işitmedin mi? O şöyle şöyle söyledi” diye biraz önce geçen olayı anlattı.”

İbn-i Hacer, İbn-i Battal'dan şöyle dediğini nakleder: “İslam'a girmelerinin umulması veya onlardan bir yarar elde edilmesi maksadı ile müşriklerle künyeleri ile hitap etmek caizdir.” Nevevi ise bu konuda şöyle der: “Fazilet sahipleri ve onların yakınlarına künyeleri ile hitap etmek, edep yönünden daha uygundur.” Yine şöyle der: “Öncekiler, gerek konuşmalarında olsun ve gerekse yazışmalarında olsun birbirlerini künyeleri ile anarak saygıda bulunurlardı. Bu davranış, kibarlık ve saygının en üst mertebesi olarak kabul ederlerdi.”⁷⁴⁷

Bütün bunlar, kendilerini İslam'a davet etmek maksadı ile müşrik ve kafirlerin yanına girmek, onlarla oturmak, konuşmak ve bu daveti onlara hikmet ve güzel öğüt ile ulaştırmanın caiz olduğunu göstermektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Sen, Rabbin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Çünkü Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de en iyi bilendir.”⁷⁴⁸ Bu ve buna benzer nassları yukarıda aktarmıştık.

Bütün bunlar caiz ve meşru olan işlerdir. Bu türden olan işlerin caiz olduğunu ancak gafil ve cahil olanlar ile Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sünnetinden ve siyerinden habersiz olan kişi inkar eder. Bu gibi şeylerden dolayı insanları tekfir etmek, günahlardan dolayı insanları tekfir eden Haricilerin bid'atlarından daha kötü ve daha çirkindir.

Bu gibi kişilerin, tekfir için bir sebep olarak kabul ettikleri bazı şeyler, haram niteliğinde bile olmayan işlerdir. Kafirler ile tokalaşmak, yüzlerine gülümsemek ve onlara iltifat etmek gibi bazı davranışlar bu kabildendir. Daveti ulaştırmak veya dine girmeleri umulan kişilerin gönüllerini kazanmak amacı dışında bu tür davranışların yapılmasını mekruh olarak görsek bile, bunlar haram derecesine ulaşmamaktadır.

⁷⁴⁷ El-Ezkar'dan naklen.

⁷⁴⁸ 16 Nahl/125

Tağutların ve şirk anayasalarının askerlerinden olan bazıları ile sadece tokalaşmaları sebebi ile insanları tekfir eden veya onları sadece bu tokalaşmalarından dolayı haktan sapmak, kafirlere meyletmek ve bid'atçılık ile suçlayan aşırılar bulunmaktadır. Halbuki bunu yasaklayan hiçbir delilleri de yoktur. Biz, davetimizi ilan etmek ve şirk ve onun destekçilerinden beri olduğumuzu göstermek amacı ile taşutlar ve onların askerleri ile tokalaşmayı mekruh olarak görüyoruz. İmam Ahmed *Rahimehullah*, zimmet ehli ile tokalaşmanın hükmünün sorulması üzerine, bunun mekruh olduğunu bildirmiştir.⁷⁴⁹ Dolayısıyla muharip kafirler ile tokalaşmanın mekruh olması evlaviyat ile geçerlidir. Bununla birlikte, yasaklayan bir nassın bulunmaması sebebi ile onlarla tokalaşmanın haram olduğunu söylemiyoruz. Bunun kalpler arası muhabbete yol açabileceğini düşünüyoruz. Bilindiği gibi fıkhıta şöyle bir kural vardır: “Yasak, bir kötülük yolunu kapamak (Seddu'z-zeria) maksadı ile yapılmışsa, maslahat için kaldırılabilir.” Bu nedenle kalplerin dine ısındırılması, davetin ulaştırılması, bir zararın def edilmesi ya da buna benzer bir maslahatın elde edilmesi maksadı ile kafirlerle tokalaşmayı yasaklamıyoruz. Müslüman kişi, içerisinde bulunduğu durumu göz önünde bulundurarak, bunun hesabını yapmalıdır. Özellikle dine açıkça düşmanlıkta bulunduğu bilinmeyen kafirlerden böyle bir teşebbüs olursa, tokalaşmakta bir sakınca yoktur.

Tokalaşmanın durumu, hakkında açıkça yasak olan selamlaşmanın durumu gibi değildir. Şari', selamlaşmayı muhabbetin sebebi olarak belirtmektedir. Müslim'in rivayet ettiği şu hadis bu kabildendir: “İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yayın.”⁷⁵⁰

Sevginin ancak Müslümanlar arasında olması istenir ve bunun üzerinde titizlik gösterilir. Müşriklere ve kafirlere sevgi beslemek ise yasaklanmıştır. Bu nedenle müşrikler selam vermediği halde, onlara selam vermeyi yasaklayan açık nasslar bulunmaktadır. Müslim'in rivayet ettiği şu hadisler bu kabildendir: “Yahudi veya Hristiyanlarla karşılaşınca önce siz selam vermeyin”⁷⁵¹, “Müşriklerle karşılaşsanız, önce siz onlara selam vermeyin.”⁷⁵²

⁷⁴⁹ El-Muğni, Kitabul-Cizye

⁷⁵⁰ Müslim

⁷⁵¹ Müslim

⁷⁵² Müslim

Tokalaşmanın durumu ise böyle değildir. Kafirler ile tokalaşmayı yasaklayan sahih bir haber yoktur.⁷⁵³ Dolayısıyla buna muhalefet edenlerin bid'atçı olduğunu söylemek, onları tokalaşmalarından dolayı karalamak veya tekfir etmek helal değildir.

Sonuç olarak, bütün bu sayılan işleri aynı seviyede değerlendirmek, Allahu Teala'nın, Kitap'ı ve mizanı onun ile indirdiği adalet ve itidal ölçüsüne aykırıdır. Allahu Teala Kitabı'nda, şeriata olan muhalefet niteliğindeki işlerin tamamının aynı seviyede olmadığını, bunlardan bazılarının küfür, bazılarının fık ve bazılarının da isyan türünden olduğunu bildirmemektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: "Küfrü, fıkı ve isyanı da size çirkin göstermiştir."⁷⁵⁴ Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, bazı günahların küçük günah türünden, bazılarının büyük günah türünden ve bazılarının da kişiyi dinden çıkaran günah türünden olduğunu açıklamıştır.

Önceki bölümlerde açıkladığımız gibi, küfrün de dereceleri bulunmaktadır ve bazıları bazılarından derece olarak daha kötüdür. Dolayısıyla işlenmesi mekruh olan veya terkedilmesi müstehap olan ya da mübah olan bir sebebe binaen insanları tekfir etmek bir yana, bazı aşırıya kaçanların yaptıkları gibi haram hükmünde olan sebeplere binaen bile insanları tekfir etmek helal değildir. Küfür olan tevelli ile, haram olan müdahaneyi birbirine karıştırmak da bu kabildendir. Şeriatin, kendisinin belirlediği yasaklar dışında başka yasaklara ihtiyacı yoktur.

⁷⁵³ "Musafaha yapmak, selamın tamamındandır" hadisi birçok yönden zayıftır. Yine "Tokalaşınız, kini sizden giderir" hadisini de Malik illetli olarak Ata el-Horasani'den rivayet etmiştir. Bakınız: Et-Terğib ve't-Terhib, 3/278. Bu sözler Bısr el-Ensari yolu ile de rivayet edilir. Bu kişi ise, el-Ukayli ve İbn-i Adiy'in belirttiği gibi hadis uyduranlardandır.

⁷⁵⁴ 49 Hucurat/7

-18-**KÜFÜR OLAN TEVELLİ (DOSTLUK) İLE, CAİZ OLAN TAKİYYEYİ BİRBİRİNE KARIŞTIRMAK**

Tekfir konusunda yaygın olan hatalardan biri de, küfür olan tevellî (dostluk) ile, caiz olan takıyye arasında ayırım yapmamaktır.

Küfür olan tevellî; kafirlere destek olmak, dil ve el ile muvahhidlere karşı onlara yardım etmek, küfür ve şirklerini benimseyip onlara destek olmaktır. Allahu Teala şöyle buyurur: “İçinizden onları dost tutanlar, onlardır.”⁷⁵⁵

Takıyye ise; Müslümanın, kafirlerden korkması halinde caizdir. Allahu Teala şöyle buyurur: “Mü’minler, mü’minleri bırakıp da kafirleri dost edinmesinler. Kim bunu yaparsa, artık Allah’tan hiçbir şey beklemesin. Ancak kafirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır. Allah, kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Dönüş yalnızca O’nadır.”⁷⁵⁶ Bu, düşmanlığı gizleyerek kafirlerden sakınmak ve korku halinde, küfürlerinde onlara destek olmamak, onları dost edinmemek veya buna benzer herhangi bir küfür sebebini işlememek şartı ile onlara mudaratta bulunmaktır.

Takıyye, mustaz’af Müslüman için bir ruhsattır. Bu ruhsatı kullanan bir Müslümanı, mücerred olarak bunu işlemesinden dolayı karalamak, mü-nafık olduğunu söylemek veya bundan dolayı onu tekfir etmek ve İslam’ının sıhhatinin bir şartı olarak kafirlere düşmanlığını izhar etmesini şart koşturmak helal değildir.

Kafirlere olan düşmanlığın izhar edilmesi en mükemmel tavır ve Taifetu’l-Mansura’nın sıfatlarından biri olsa da, bütün herkes ve özellikle de mustaz’aflar için zaruri değildir. Sadece düşmanlığın kalpte olması onlar için yeterlidir. Küfür olan tevellî veya buna benzer İslam’ı bozan sebeplerden birini işlemediği sürece sadece takıyye sebebi ile insanları tekfir etmek caiz değildir. Çünkü takıyye küfür olan muvalat türünden değildir.

İbnu’l-Kayyim *Rahimehullah* şöyle der: “Bilindiği gibi takıyye, muvalat değildir. Allahu Teala, mü’minlerin kafirlere muvalatta bulunmalarını yasakladığında, bu emir, onlara düşman olmayı, ilgiyi kesmeyi ve her durumda

⁷⁵⁵ 5 Maide/51

⁷⁵⁶ 3 Al-i İmran/28

onlara olan düşmanlık konusunda samimi olmayı gerektirmiştir. Ancak onların şerrinden korkmaları halinde takiiye yapmalarının mübah olduğunu belirtmiştir.”⁷⁵⁷

Takiyyenin küfür olan muvalat türünden olmadığına delalet eden şeylerden biri de, ikrah bulunmadığı halde salt korku sebebi ile caiz olmasıdır. Halbuki tevellinin izharı, ancak hakiki ikrahın bulunması halinde caiz olur. Tek başına korku, tevelli için mazeret değildir. Bu nedenle Allahu Teala, salt korkuyu tevelli için mazeret olarak gösterenleri kınayarak şöyle buyurur: “İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır.”⁷⁵⁸ Allahu Teala, bir sonraki ayette de şöyle buyurur: “Kalblerinde hastalık bulunanların: ‘Başımıza bir felaketin gelmesinden korkuyoruz’ diyerek onların arasına koşuştuklarını görürsün.”⁷⁵⁹

Allahu Teala, bu tür kişilerin kalblerinde hastalık bulunduğunu ve yine “Onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir de kaybedenlerden olmuşlardır”⁷⁶⁰ buyurarak onların amellerinin boşa gittiğini ve kafirlerden olduklarını belirtmiştir. Dolayısıyla Allahu Teala ikrah niteliğinde olmayan korkuyu, takiyyenin aksine, tevellinin izhar edilmesi için mazeret olarak kabul etmemektedir.

İbn-i Hacer *Rahimehullah*, “Kitabu’l-İkrah” bölümünün başında, Hasan Basri’nin “Takiyye, kıyamet gününe kadar vardır” sözünü naklettikten sonra şöyle der: “Takiyye, kişinin, kalbinde taşıdığı itikadını ve buna benzer görüşlerini başkasına açmaktan sakınmasıdır.” Yukarıda aktardığımız gibi Buhari, Ebu’d-Derda’dan şu sözünü nakleder: “Biz birtakım insanların yüzlerine karşı gülerdik ancak kalplerimiz onlara lanet ederdi.” Bu ise, takiiye halinde, kişinin kalbinde kafirlere olan düşmanlığı devam etmesinin vacip olduğunu gösterir. Çünkü bu düşmanlığın tümden yok olup, zıddının (onlara dostluğun) bulunması; imanı bozan sebeplerdendir.

Takiyye anında terkedilmesi mübah olan şey, düşmanlığın aslı değil bunun açığa vurulmasıdır. Abdullatif bin Abdurrahman Alu’ş-şeyh şöyle der: “Düşmanlığın izhar edilmesi, düşmanlığın bulunmasından başka bir şeydir. Korku ve acizlik durumunda, düşmanlığını izhar etmeyen kişi mazur kabul edilir. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurur: “Ancak kafirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır.”⁷⁶¹

⁷⁵⁷ Bedaiu’l-Fevaid, 2/69

⁷⁵⁸ 5 Maide/51

⁷⁵⁹ 5 Maide/52

⁷⁶⁰ 5 Maide/53

⁷⁶¹ 3 Al-i İmran/28

Düşmanlığın aslının bulunması ise zaruridir. Çünkü tağutu reddetme kapsamına girmektedir. Bununla birlikte mü'minde bulunması gereken Allah ve Rasulü'nü sevme zaruretinin de gereklerindendir.”⁷⁶²

Dolayısıyla günümüz vakıası olan zayıflık halinin gölgesinde, genel olarak bütün Müslümanlar için tağutlar ve onların destekçileri konumundakilere olan düşmanlığın izhar edilmesini şart koşturmak ve aşırıya kaçan bazılarının yaptıkları gibi, bunu izhar etmeyen kişinin muvahhid ve hatta Müslüman olmadığını söylemek caiz değildir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* döneminde, Mekke'de imanını gizleyen nice mü'minler bulunuyordu. Hatta Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bazılarını bunu emretmiştir. Ebu Zer'in *Radiyallahu Anhu* Müslüman oluşu ile ilgili olarak Buhari'de aktarılan kıssada, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona şöyle dediği rivayet edilir: “Ey Ebu Zer, bu işi gizli tut ve memleketine dön. Ortaya çıktığımızı duyduğun zaman çık gel.”⁷⁶³

Bu dini ayakta tutan ve onu ilan eden bir taife olduğu müddetçe, bu taife, ümmetin üzerine düşen görevi yerine getiriyor demektir. Dolayısıyla bu, İslam'ın sıhhatinin şartlarından olmadığı gibi, herkes üzerine vacip de değildir.

Şart olan ise, küfre ve kafirlere düşmanlığın kalpte bulunması ve devam etmesidir. Avam ve mustaz'af kesimden olup, takıyye veya mübah olan mudarat yapan ve kafirlere olan düşmanlığını izhar etmeyen insanları tekfir eden bazıları, bu görüşlerini, Muhammed bin Abdulvehhab ve diğer Necidli davet alimlerinin, düşmanlığı izhar etmenin İbrahim ve bütün peygamberlerin *Aleyhimisselam* daveti olduğu yönündeki görüşleri ile ilişkilendirmeye çalışmaktadırlar.

Muhammed bin Abdulvehhab'ın *Rahimehullah*, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, kendilerini İslam'a davet etmesini ve putların hiçbir yarar ve zarar vermediğini söylemesini, kendilerine ve putlarına birer hakaret olarak algılayan müşrikler hakkındaki sözlerinden birisi şudur:

“Bunu bildikten sonra, Allahu Teala'yı birlese ve şirki terketse bile, kişinin İslam'ının istikamet üzere olmasının ancak müşriklere düşmanlıkla, onlara düşmanlığı ve buğzu açıklamakla mümkün olduğunu da öğrendin demektir. Çünkü Allahu Teala şöyle buyurmuştur: “Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir toplumun (babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da

⁷⁶² Er-Resailu'l-Mufide

⁷⁶³ Buhari, hadis no:3522

olsa) Allah’a ve Rasulü’ne düşmanlık yapanlara dostluk beslediğini göremezsin.”⁷⁶⁴

Muhammed bin Abdullatif Alu’ş-şeyh şöyle der: “Allahu Teala seni ve bizi, sevdiği ve razı olduğu şeylere muvaffak etsin. Bil ki; kişinin din ve İslam’ının istikameti, ancak Allah ve Rasulü’nün düşmanlarına düşman olmasıyla sağlanır.”⁷⁶⁵

Aktardığımız bu sözler delil niteliğinde değildir. Çünkü alimlerin sözleri delil olamazlar, delillendirilirler. Bu sözler hüccet olacak şer’i deliller değildir. Bilakis masum olmayan insanların sözleridir ve delillendirilmeye muhtaçtır. Bununla birlikte bu sözlerin hiç birisinde, avam kesimden olup, İslam’ı bozan herhangi bir küfür sebebi işlemediği halde, sadece kafirlere olan düşmanlığını haykırmaması sebebi ile insanların tekfir olunacağına dair herhangi bir delil bulunmamaktadır. Çünkü açıkça görüldüğü gibi bu sözlerde, düşmanlığını izhar etmemesi halinde kişinin İslam’ın dışına çıkıp kafir olduğuna dair herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Sadece böyle bir kişinin dininde istikamet üzere olmadığı bildirilmektedir.

Bu alimlerin ve benzerlerinin söylediklerini, Allahu Teala’nın düşmanlarına buğzu ve düşmanlığı izhar etmenin, onlardan ve şirklerinden ilgiyi kesmenin önemini vurgulamak maksadı ile ondört sene önce “Milleti İbrahim” isimli kitabımda aktarmış ve dipnotta şunları yazmıştım: “Burada kastedilen düşmanlığın aslı ise ifade geneldir ve bu hali ile alınır. Ancak kastedilen, genel manadaki düşmanlık, bunun ayrıntıları ve açığa vurulması ise kişinin İslam’ının aslının yokluğunu değil istikamet üzere olmadığını belirttiği söylenir. Şeyh Abdullatif’in “Misbahu’z-Zalam” isimli kitabında bu konunun ayrıntılı açıklamaları bulunmaktadır. İsteyen oraya müracaat edebilir. Bu açıklamalarının birinde şöyle der: “İmam’ın (Muhammed ibn-i Abdulvehhab) sözlerinden kafirlere olan düşmanlığını izhar etmeyen kişilerin tekfir edildiğini anlamak, yanlış ve geçersiz olur...” Günümüz davetçilerinin çoğunun niteliklerini unuttuğu bu temelin önemini açıklamak maksadı ile onların bu mesele ile ilgili olan sözlerini burada aktardık. Aslında söz açıktır. Ancak, bulanık suda avlanmaya çalışan bazı kişilerin, bizi Haricilikle suçlamalarına engel olabilmek için ilave açıklamada bulunmayı istedim.”⁷⁶⁶

⁷⁶⁴ 58 Mücadele/22. Ed-Dureru’s-Seniyye, 93, Cihad bölümü.

⁷⁶⁵ Ed-Dureru’s-Seniyye, 208, Cihad bölümü

⁷⁶⁶ Milleti İbrahim, 10, Birinci basım, Dipnottan alıntı. Bu kitabın, Süvaka Hapishanesi’nde bulunduğum sıralarda, ziyaretçi salonunun parmaklıklarından yaprak yaprak girmesini Allahu Teala kolaylaştırdı. Bir araya getirilmesi ve cilt yapılması tamamlandı. Sonra tağutların bütün engellemelerine rağmen bizimle beraber hapishaneleri bir bir dolaştı. Bunun birlikte zaten hapishanede bulunan kardeşlerimize kitabın içeriğini önceden özetlemiştim.

Lütfu, keremi ve hidayetinden dolayı Allahu Teala'ya hamdediyorum. Bugün zincirler içinde ve hapishanelerde yazdıklarımız, daha önce dışarıda ve rahat ortamda yazdıklarımızın aynısıdır. Akidesini tepkisel olarak veya hapishanedeki baskı ortamına göre belirleyenlerden değiliz. Allahım! Ey İslam'ın ve Müslümanların velisi! Seninle karşılaşınca kadar bize İslam üzere sebat ver!

Birinci Cildin Sonu

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME	3
TEKFİRDE AŞIRILIKTAN SAKINDIRMA.....	12
Bu Tehdidin Kapsamı Dışında Olanlar	30
TEKFİRİN ŞARTLARI, ENGELLERİ VE SEBEPLERİ.....	33
1- Tekfirin Şartları	36
2- Tekfirin Engelleri.....	37
Fail İle İlgili Engeller	37
A- Hata	38
B- Te'vil	45
C- Cehalet.....	50
D- İkrâh.....	56
Fiil İle İlgili Engeller	58
İspat İle İlgili Engeller.....	58
Tekfirin Engelleri İle İlgili Uyarılar	60
3- Tekfirin Sebepleri.....	82
Tekfirin Sebepleri Hakkında Bir Uyarı	84
TEKFİR KONUSUNDA YAYGIN OLAN HATALAR.....	86
Mutlak Küfür İle Muayyen Tekfir Arasında Ayırım Yapmamak	90
Beldenin Daru'l-Küfür Olmasına Binaen, O Beldede Yaşayanların Asıl Olarak Kafir Olduklarını Söyleyerek Herkesi Tekfir Etmek	94

Durumu Kapalı Olan Bir Müslümanın Arkasında, Bu Müslümanın Akidesini Öğreninceye Kadar Namaz Kılmayı Terketmek	115
Mücerred Olarak Kafirleri Övme Veya Onlardan Bazıları İçin Dua Etme Sebebi İle Kişiyi Tekfir Etmek	128
Belli Bir İmama Bey’at Etmeyeni Tekfir Etmek	151
Fırkatu’n-Naciye Kavramını, Müslümanların Genelini İçerisinden Sadece Bir Cemaat Veya Grup İle Sınırlandırmak	157
Delaleti Kesin Olmayan Deliller İle Tekfir Etmek	164
Söyleyen Veya İşleyen Maksadına Bakmadan, Delaleti İhtimal Taşıyan Söz Ve Ameller Sebebi İle İnsanları Tekfir Etmek	176
Küfrün Açık Olan Sebep Ve Belirtileri İle, Tekfir İçin Tek Başına Yeterli Olmayan Sebep Ve Belirtiler Arasında Ayırım Yapmamak	184
Şer’i İsbat Yollarına İtibar Etmeden, Zan Ve Şüpheyeye Dayanarak Yapılan Tekfir	202
“Kafiri Tekfir Etmeyen, Kafir Olur” Kuralının, Gerekli Açıklama Ve Ayırım Yapılmadan Uygulanması	211
Sözlerin Gerektirdiği İle Veya Meal Yolu İle Yapılan Tekfir	237
Günahlarından Tevbe Etmeden Ölen Kişileri Tekfir Etmek	249
İmanı Bozan Haller Veya İmanın Aslından Olan Şeyler İle, İmanın Vacip Veya Müstehap Olan Kısmından Olan Şeyler Arasında Ayırım Yapmamak	255
Hakiki İman İle Hükmi İman Arasında Ayırım Yapmamak	266
Küfür Olan Tevelli (Dostluk) İle, Kafir İyi Davranma Arasında Ayırım Yapmamak	274
Küfür Olan Tevelli (Dostluk) İle, Haram Olan Müdahane Veya Meşru Olan Mudarat Arasında Ayırım Yapmamak	281
Küfür Olan Tevelli (Dostluk) İle, Caiz Olan Takiyyeyi Birbirine Karıştırmak	288
İÇİNDEKİLER	293

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM

1. Kitap	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2. Kitap	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3. Kitap	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4. Kitap	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım

DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM

1. Kitap	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2. Kitap	Cehalet Özü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3. Kitap	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4. Kitap	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5. Kitap	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6. Kitap	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7. Kitap	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8. Kitap	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9. Kitap	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud

ARAŞTIRMA SERİSİ

1. Kitap	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2. Kitap	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katâde
3. Kitap	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4. Kitap	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5. Kitap	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NASIHAH

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"⁷⁶⁷ ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"⁷⁶⁸ vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."⁷⁶⁹

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."⁷⁷⁰

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

www.davetvecihad.com

⁷⁶⁷ Buhari

⁷⁶⁸ Müttefekun Aleyhi

⁷⁶⁹ Müttefekun Aleyhi

⁷⁷⁰ Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

